

D/L

4/8268-44 53

7116 8116

CURRIER

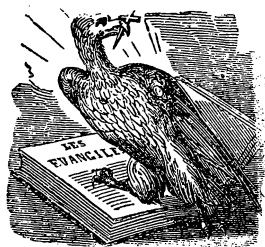
DE

AMBE SEXE

PERIODUL III.

Dela 1840 pînă la 1842.

A doa edițiö.

BUCURESCI.

TYPOGRAPHIA HELIADE ȘI ASOCIAȚII.

1862.

P.c. 70643

CURRIER

DE

AMBE SEZE

JURNAL LITTEAR.

PARALLELISMU

între limb'a română și italiană.

În numărul 53 al *Kurierului* Român din anul 1839 s'a văzut un dialog între un Român și Italian amândoi sțeni, amândoi fii ai nașterii și fărâ alte cunoștințe de cât ale obiectelor de ținută trebuingă. Aceste două limbi s'au mai bine dialecte sânt una, și n'au altă deosebire de cât aceea ce a răstă face călătora în cea italiană prin astorii săi, și prin drumul ce au lăsat ei în călătora limbii poporului italian. Fără deosebire de cât de veni în Dacia ca limba poporului italian, și deosebirea pronunției ce se vede în deosebita provincii ale României sau Daciei nu este alta de cât ca coloniile Romane în Dacia n'au fost din una și aceeași pro-

Periodul III.

vinție a Italiei. Ca mult mai aproape am fost noi Mănteni de Moldavi, (ca care tot d'asna am fost în dese comunații,) de cât de Români din Macedonia, și ca toate acestea vedem în aceste două noroade mai același dialect sau pronunție asupra lui b, v, m, p, f, în g, γ, κ, gn, χ. Nu poate nimeni scoate de aci de cât ca noroadele italiene statornite în Moldavia și Macedonia, au fost sau din aceeași provincie a Italiei sau din provincii oare-care ce vorbiă același dialect.

Români din Macedonia ca Români de dincoace de Dunăre foarte puțină relație au avut între sine, întâmplările lor au fost altele de alle noastre.

I.

stre: pe limba noastră a prădit' o cea slavă, și engrească pe a lor cea grecească, și țărăască, noi am primit literile slave; ei cele grecești; ș. c. l: Kă toate acestea vedem că amândouă rânduile, din tată în fiu aș prăstrat același mecanism al limbei; de unde se vede că totuși că același mecanism aș venit din Italia, că o asemenea limbă vorbia pe atânci tot norodul Italiei (în cât pentru ceea ce se atinge de skeletul limbei) și deosebirea limbei noastre de cea de atânci a Italiei, nu este alta de cât ceea ce aș prăstat adăuce niște prefaceri de două mii de ani aproape; și deosebirea limbei noastre de cea Italiană literară din ziua de astăzi nu este alta, de cât că a noastră a rămas în starea cea d'ântăis pe cât a prăstat o țigă un norod prigunit de soartă în întimplări, și cea italiană isbită pînă la o vreme de mîltele năvăriri a le barbarilor, a încercat de atîtea veacuri încocoaci a se căltiva prin astorii și poezii săi. Acești

scriitori și săi 'i a dat provincia- liștii săi, altă, latinismii prăstrăți în dialectul său, și totuși împreună s' aș silit a o face a ceea ce este în ziua de astăzi, limbă a Poesiei, limbă a Măsimii, limba Tassilor, Metastasilor, ș. c. l.

De ne vom săi prăntă la Dante vedem mîlțime de vorbe în limba sa, să a veacului său, întocmai rămănești, prăcăm loco, foco, omo, ș. c. l. în loc de luogo, fuoco, uomo din ziua de astăzi. De se va primbla cîneva în Italia va așzi mîlțime de noroade pronunțînd cărat rămănește toate zicerile ce aș în sine pe u, pe care astorii Italiani, ca să și apropie limbă a de cea klasikă a Italiei, 'l aș skîmbat în o, spre pildă vorbele: nome, fronte, monte, ponte, morire, sînt noroade în Italia ce le pronunță ca noi: nume, frunte, munte, punte, murire (vezi și Dikșionarul Italian). Pronunția lăi u, este foarte veche, și nu o prătem sokoți ca o prefacere a întimplărilor ce aș trekăt preste Roma și mînia 1.

- 1 Insuși în limba lațului vedem adesea prefăcînduse o, în u; adico vedem quo ceea ce norodul făcea în deobște, literaturii Italiei vechi o făcea în parte, qua să fugă de monotonie. Această schimbare a lui o, în u, și vice-versa, o vedem și mai veche la greci: Ionii dicea *μαννος, νουσος* în loc de *μόνος, νόσος* și altele. Se știe quo Troienii, era un amestec de Greci dori, și Italia de amiața și se dicea Grecia mare, unde locuia noroade Ione. Așă dar Troienii cu Eneas au venit în Italia cu

De ne vom sși în anii cei mai depărtați, vedem limba franceză săz gallikъ къ și în konstruckie și în ortografie și în pronunția literilor e mai apropiată de cea italiană; vedem: teste, nostre șul. în lok de tête, nôtre din zioa de astăzi. Gallii dar n'au ȳrmat alta de кѣт сѣ 'și fakъ o limbă dăpъ a domnitorilor lor Romani, kare se vede къ se pronunța firește în deosebite kîrri dăpъ deosebite provinții. Ce dialekt aș imitat Gallii? spăe cine se va fi okăpat despre ačeastă; noi însă vedem къ printr'ân întămpin ne învoim къ dănșii asăpra pronunțiației lăi u, j, și o, în mălte lokri noi pe a latin îl pronunțăm ai, prekăm ante, ainte, fama, faima, pane, paine, cane, caine, șul: în mălte lokri iară galii îl pronunță assemenea ai: prekăm, amare, aimer, clarus, clair, Paris, pa-ir, șul.

Pe j, pe kare Italianii, Moldovii și Români din Macedonia 'l aș transformat săz îl pronunță ka ge, (γ) Francezii și noi Măntenii, Ūngărenii și toate kărgiile bisericăști îl pro-

pronunțăm tot într'ân kîp, ka pe j cel slav.

Pe o latin, francezii și noi mai des îl pronunțăm ka u, morire, murire, mourir, potere, putere, pouvoir, volere, vouloir șul: Așa dar se vede къ daka sânt noroadă în Italia че pronunță pe ka o; daka Gallii îl pronunță în mălte lokri asfel; daka noi Români îl pronunțăm astfel; fiindă lăi nă este ȳn efekt al întămplărilor Dăciei, či 'și are înčepătăl însăși din sînl Italiei, și poate însăși mai departe, dăpe kăm s'a arătat în nota de sșs. Și iar daka îl vedem astăzi în kărgiile astorilor Italiani, este къ ei aș vrăt sѣ 'și apropie limba de dialektăl cel kăltivat al Lațisłi vekis; este întokmai dăpe kăm aș čerkat sѣ'l bage în limba noastră găposajii Iorgoviči, Maior și alții, kari kănoskăseră foarte bine drămăl че aș fost lăat astorii Italiani.

Săbstantivii iar čei gămănești къ fak în năminativ ka în ablativl latin, ačeastă nă este o prefăcere a vremii; къ zičem noi: joe, vineri, bonitate, în lokș de Jupiter, Venus, Bo-

limba lor quare s'a făcut una cu limba locului, que făcea pe o, u, și popoulul italian pînă în đioa de astăzi dimpreună cu Italianii sau Romanii din Dacia (noi) păstrăm pronunția vechie a moșilor noștri quellor mai vechi, pe quare litterații Lațului și ai Italiei moderne au prefăcut'o pôte pentru eufonia sau quă să făcă o limbă atică a Italiei.

nitas, aceasta mi se pare că este mai veche de cât dialectul Lağıslı, ai căria astori n'au fıkst alta de cât s'z se ia dăr limba kltivată a Greciei pe care au tradsso ad litteram, d'nd materiei italiene formă grecească literară. De unde oare vine acest întmpin, ca limb'a grecească poplară s'z fakte nominativele peritosilabelor în tokmai ka akzativl plarar, că are o assemnare ka genetivl, ce are o assemnare ka ablativl? Toat' Grecia de mii de ani pronunț' δ πίνακας, δ αρχοντας, δ κώρακας șcl. în lok de δ πίναξ, δ αρχων, δ κώραξ; și iar toat' Grecia pronunț' αἱ μύσαι, αἱ θεαίς, αἱ δόξαις, în lok de αἱ μύσαι, αἱ θεαί, αἱ δόξαι șax mai bine în toat' Grecia, astfel au kltivat astorii limb'a poporlsl, skrt'nd nminativl sub care se înf'țiseazăz Omslai toate obiectele, și l'ngind cele lalte kaze ka s'z arate întmplrile șax ka adev'ratkazrile ce se pot întmpla fiingelor, l'znd r' d'čina vorbei ka reprezentaj' șax ikoan' a ideei, și terminația ka întmplare ce poate avea. Astfel face logika k'nd ia în cheretare ori ce l'krș, astfel face arta k'nd ia în m'nt' materia, astfel au fıkst astorii k'nd au l'at a kltiva o limb': au p'ș toate elementele

ei la lokl lor, au arat, au ad'ogit, au asprit, și pentr' fie ce 'și au dat kvintsl, s'au șp'șs întregel și s'ntoasei j' d'k'đi. A zice dar nminativl ka ablativl, konvențional n' este iar' o prefacere a întmplrilor Daciei, ci o trad'đi' din tat' în f'is foarte veche, în cât poate čine-va zice că: Bonitas este format din Bonita-te, l'znd'sse r' d'čina Bonita, ka s'z însemneze ideea și desp'g'nd'sse terminația, te, ka s'z arate kasl. Nominativl, n' mai ka relativ către cele lalte kazrri, se poate n'ni kas k'ci în firea l'ı n' e kas, e ikoana ideei, k' m se înf'țiseazăz ea 'nt'ieași dat', și de aci înainte înčere a k'dea în deosebite relații și întmplri. Așa dar skriitorii latini ka s'z fakte o limb' regl'at' care s'z poat' merge de m'nt' ka limba Grecilor kltivat', n'au fıkst alta de cât a trage r' d'čina din vorbele substantivale norodlsl, și a o n'ni și întreb'ing' de nominativ, ka șing'rb' în stare k' care s'z p'stem n'ni șax înf'țise o idee oare-kare la cea d'nt'is a ei isbire în șing'irile omelș, ka șing'rb' și adev'rat' nominativ'. Ce pedik' oare ar add'ce înțelleslsl k'nd, vi'nd'le în kap skriitorilor rom'ni din zioa de ast'zi s'z se

ia dăr̃ limbele veri și s̃ și fak̃ kas̃ri, ar tragge r̃d̃l̃ina, bonita, din bonitate, și ar zice: aceea este o bonita însemnat̃, efekt al bonit̃d̃ii, bonit̃d̃ii, pe bonita, dela bonitate? dar alte veak̃ri, alte g̃st̃ri pe vremea k̃ltiṽrii limbei latine, alte veak̃ri alte g̃st̃ri în zilele noastre.

Vr̃nd a vorbi despre materia și form̃a limbei rom̃ne și italiene, și ar̃t̃nd pe am̃ndoz, ñavem a face de k̃t̃zn vokablar de vorbe, și o presk̃rtare de grammatik̃a acestor doz limbe.

Aceast̃ l̃krare de o dat̃ k̃ sine va ar̃t̃a f̃l̃-k̃r̃zia o idee l̃m̃rit̃ despre firea și fiiña Rom̃ñl̃i, care, obiectele nat̃rei, obiectele al k̃ror fel ñ pere k̃ veak̃rile, el dela încher̃t le a ñmit ast-fel k̃m le a ãzit dela cei d̃ñt̃is r̃riñi ai s̃i kari ãdesk̃l̃ekat în Dacia. Vokablar̃l̃ acesta va trakt̃a despre Om, despre treb̃iñele l̃si, despre nat̃r̃ și elemente, și ar̃t̃nd k̃ Rom̃ñl̃ vorbesce aceeași limb̃ k̃ Italiañl̃ în obiectele ce niçi ñl̃ niçi alt̃l̃ ñãz perd̃t̃ din vedere, va da zñ mot̃iv a se p̃tea afl̃a istoria f̃l̃-k̃r̃zia vorbe str̃ine, a k̃r̃ria origine ñ se afl̃ în limb̃a popor̃l̃i roman. Religia

Rom̃ñl̃i din zioa de ast̃zi ñ este aceea k̃ a Romañl̃i din timp̃ii l̃si Cicero și Virgilie; artel̃e ãz dek̃z̃t, meșteșg̃rile le a perd̃t̃ și a înṽdat̃ altele dela alte nãii; în nomenklat̃r̃a acestor obiecte, Rom̃ñl̃ din zioa de ast̃zi are alte vorbe, întreb̃siñceaz̃ alte ñme.

Iar în k̃t̃ pentr̃ forma sãz gr̃matika limbei Rom̃nilor de d̃nkoaci de D̃ñr̃e, vr̃z̃nd k̃ este mai tot aceea k̃ a celor din Macedonia, k̃nosk̃nd bog̃d̃ia formelor spre a da deoseb̃ite ñañe ideilor, și p̃strarea zñor partik̃le și termiñãii, r̃m̃ș̃ice a znei limbe sintetice str̃inse și ner̃voase; vom vedea k̃ sing̃r̃ limb̃a rom̃neask̃ din toate limbele s̃r̃ori de familia latiña a p̃strat mai m̃lt̃ karakter̃l̃ znei limbe k̃ltivate oare k̃nd, ce și aṽt̃ kas̃rile sale. Și k̃nd Italiana, Franzeza, Spaliona ar fi aṽt̃ soarta Rom̃nei de a r̃m̃nea nek̃ltivate p̃ñ ast̃zi din toate at̃ñci Rom̃na ar fi fost cea mai mare și mai bogat̃. K̃ toate k̃ și ast̃zi, s̃rorile sale o întrek în vestm̃inte, iar ñ în kor̃p. Sing̃r̃ limb̃a rom̃ñ p̃streaz̃ și t̃ria, și simplitatea, și egalitatea, și libertatea, și energia limbei latine. Rom̃ñii sing̃ri mai vorbesk̃ și vor vorbi k̃ t̃, și în

nămăr singlălar kătre a doa persoană; ei singlări aș păstrat din latina deosebirea lui al s'ă și al lui, al ei; ei mai aș rămășidă de kasări la pronăme și la s'ăbstantivii și ad ektivii femenini; ei singlări aș o limbă dărpă kăm am zis și altă dată s'ă poată zice: omenime și omenire, dămnezeime și dămnezeire, rekănoștină și rekănoăștere, zăgrăvie, zăgrăveală, zăgravitate, zăgrăvime; nobilitate și nobilime, jănia, și jănime, junețe șu: fie cine kănoăște deosebirea acestor terminații ka chefel de năanșe pot ele s'ă dea ideilor, și kăt sânt s'ărache de dănșele chele lalte s'ărori; singlări Romănii pot și 'și aș legișit ka la tot infinitivl s'ă poată păe artikul și s'ă l fakă s'ăbstantiv. Toate înpreșnă ačeste înșășiri nă le are limba franșeză, italiană și spaniolă. Ačeste fak skeletl linbei, și skeletl linbei noastre e mare, e klasik. Dee ei veakările, Danăi, Tasi, Metastasi, Alfieri, și vor vedea veakările che vor face dintr'ănsa.

§§

In partea ačeasta vom vorbi despre materia limbei romăne și italiene; și fiind kă este tot ačeea dărpă kăm se va

vedea, ka s'ă fim konșekvenșii, vom înfășăși și pe čea romănă prin înșăși materia ei, adikă vom arăta vorbele romănesčii prin litterele tot čele romănesčii vekii alle strămoșilor nostri.

Spre a pregăti la ačeasta pe čititorii noștri, vom arăta alfabetl romănesk konșpănzător kă čel slav din zioa de astăzi kă kare se slăjesk romănii de obște.

А Б В Г Д Е Ж З І К Л
a b v g d e j (d,z) i (c,k) l

М Н О П Р С Т Ф Х Ц
m n o p r s t u f ch(ăeö)

Ж Ч Ш Щ Ц Ъ
(ă,ê,î,ô,)c ș sc (ț) ge

Regle generale.

ă ê ö, și ò, se čitesče ka ъ, і ka ъ, ó ka oa, đ ka z, џ ka џ, ș ka ș.

c, înainte de a, á, ê, î, ô, ú; și de konsoane, se čitesče ka (к) înainte de e, i, se čitesče ka ч: capu, cântare, făcându, cotu, curênd, faci, face; kărpă, kăntare, făkăndă, kôță, kărgăndă, faci, face.

g, înainte de a, á, ê, î, o, u, și de konsoane, se čitesče ka (г) înainte de e, i, ka (у) kăm

gaură, găină, spărgându, gîde, gondolă, legu, lege, legi; gaură, gîină, spărgîndu, gide gondolă, legă, le e, le i.

Insemnare, c și g, kînd înainte de e, și i, se ținute ca , atînci ia zî (h) kîm: chielu, chiaru, ghiemu, ghimpe, ghiaçă; kells, gimpe, giadl.

sc, înainte a, â, ê, î, o, u, și de kōnsone, se ținute ka: sk, înainte de e, și i, ka (ш) kîm: scară, scăpare, scîrbă, scori, scutare, nasce, scie; skarg, skăpare, skîrbă, skoră, skîtire, naște, știe.

Insemnare: sc, kînd înainte de e și i se ținute ka sk, atînci ia zî (h) schellă, schinteie, skelă, skînteie.

Modificații.

In materia saș vorbele romînesce se vor lăa în bîrgare de seamă skimbările saș modifikațiile zîmtoare:

Nămele, verbii și partiipele kare în italienesce se sfîrșesk în o, în romînesce în u, prekîm: locu, focu, bunu, rogu, cîntându; loco, foco, bono, rogo, cantando.

Insemnare. Ia verbi și partiipe, Italiani az pîstrat mai bine pronunția veke a dialektăsi latin; ia năme zîsă, dărpă regăade a lepăda pe (s) dela masculinii și pe (m) dela năstre, pîstrăm noi mai bi-

ne pronunția, terminîndle în u, spre exemplu locus, digitus, albus, fără (s) remăn: locu, digitu, albu; și focum, sinum, collegium, fără (m) remăn focu, sinu, collegiu șcl.

o, la mijlocul vorbelor, kînd este skîrt în limb'a italiană noi îl pîstrăm, dărpă kîm am zis ka și alte noroade alle italiei ka u, kîm: năme, pute-re, șcl: kînd zîsă în italienesce este lîng, noi pîstem să o scim mai bine și de kît zîsăși Italiană, kîci îl pronunțăm ka oa, saș ó; kîm: morte, sorte, forte, noi le zîchem moarte, soarte, foarte, saș mórte, fórte, sórte.

Insemnare. Este vrednik de bîgat de seamă, kă Italianii nă întrebîncează ka și noi la skris akçente; în diționare zîsă, ka să arate prosodia se slăjăsk kă akçentăsk askăit (') pentră arăsa-re și kă akçentăsk nămit çirkonfles (^) pentră arăsa-re prelîngită. Bage çine va voi de seamă kă ori zîde în diționarele italiene (o) se arată drept lîng kă çirkonfles, noi romîni pretzîndeni îl pronunțăm oa. Açeastă bîgare de seamă să o fară çineva în-săși în limb'a romînă: ori zîde o, se află într'o vorbă oksitonă, daka zîçerea se lîngesce kă o sillabă, și o, pî-

strează aşprăşi apăsarea, at-
tunci se face oa, iar dacă per-
de apăsarea, atunci se fa-
ce u, kəm: sborǎ, sboar-
rǎ, sbǎrat; morǎ, moare, mǎ-
ritǎ, şi iar vice-versa: moale,
moi; moargǎ, mori; molla
şi mola, în dikjonarele
italiene se vede mōlle, mōla.

d, italian sas latin, noi îl
pronunţăm ca z, sas d; kəm
dicu, deu, dico, deus; pe l zne
ori îl skimbăm în r, şi alte ori
îl îmxiem în i, kəm sale,
sare, sole sóre, lepre,
iepure, voglie, voie(1).—
De multe ori mai îmxiem în
i, şi pe n; însşi între noi; pre-
kəm în lok de punu cel mol-
dav şi transilvan, noi zicem
puiu; asemenea şitoate nme-
le mǎritoare italiene terminate
în one, noi le facem în oi u kəm:
stigone strigoiu, nasone
năsoiu şcl:

e, latin sas italian adesea
se skimbă în româneşte în i
sas î; kəm: gengia, veneno,
tenerezza, mente, dente,
vento: gingie, veninu,
tinereţe, minţe, dinte,
vînt, şi vice versa, digito,

1) n multe locuri iaro noi pe
l latin îl păstrăm întreg în
vreme ce italienii îl îmóie
în i, cum: place, plânger
plinu, piace pianger
pieno.

ginochio, gemitu; degitu,
genuche, gemetu.

qu, şi c, italian şi latin noi
le skimbăm adesea în p, pre-
kəm quatro, patru, aqua,
apă, quaresima pǎres-
sime; pectus, peptu;—ptsax
ct, italianii îl fak tt: lapte latte,
peptu petto, cópte cotte; pe mn,
îl fak nn; somnu sonno.

qu, la vorbele zrmtoare se
zitesce în românesce ca c: a-
questa aquela, quine, que,
cinqui: acesta, a quella, cine,
ce, chinchi.

Aceste modifikasi generale
ne vor slzji de normă la toate
vorbele din vokablarul zrm-
mător.

Observații.

1. Văzând cine-va voka-
bларul zrmător, de va fi Ro-
mân sǎ nǎl kritice pînă kînd
nǎ va cheretă fiǎ-kare vorbă
kəm se zice în fie-ce provin-
cie românl; pentru kǎ eǎ
aci nǎ fak zn vokavlar bǎkǎ-
restenesk, çi românesk; a-
dikǎ voiz sǎ zikǎ, kǎ muntea-
nǎl sǎ nǎ jǎdice vorbele, pla-
gǎ, kǎlpaş, farinǎ, gal-
linǎ, pe kare dǎmnealxi sǎa
deprins ale zice: ranǎ, vi-
novat, fǎinǎ, gǎinǎ; aǎzǎ
şi mai departe kəm zik chei-lalxi
oameni tot de o naşie kǎdln-
şsl. Assemenea şi Moldavil

sъ нѣ ждиче vorbele: мѣ че-
лар, знкѣ, тѣ рнѣ, рѣ нѣ,
ꙗчл: pe kare dѣ mnnalsi s'a
deprins a le ziche hassap,
moꙗ, baꙗкѣ, pѣ j. Iar
de va fi чititorѣ Italian, saꙗ
italienist, съ нѣ ждиче vorbele:
citare, laco, loco, omo,
turno, pe kare s'a deprins a
le vedea prin кѣ рѣ ile moderne:
cită, lago, luogo, uomo,
torre, pѣ nѣ kѣ nd nѣ va чer-
chetă, daka nѣ kѣ m vorbeꙗ ꙗ
и alte provinꙗii alle Italiei,
daka nѣ кѣ рѣ ile celle mai veki
italiene iñkai diksionarele ge-
nerale alle limbei aчеꙗteia.

II. In кѣ те-ва lokѣ ri (nѣ iñ
mŕlte) se vor vedea iarъ ѣ-
nele vorbe kam кѣ zste din чеa
d'ѣ ntѣ is a lor iñsemnare; pѣ-
кѣ m: tѣ nѣ ru tene ro; inimă
a anima, lăngore langore etc;
aчеasta ѣ nsъ nѣ este o legiꙗ-
re, чi ѣ n parallelismъ, ꙗi titlѣ l
aчеꙗtei skrieri va fi destѣ l a a-
batte dela dѣ nsa or че fel de
kritikъ iñ felѣ l depѣ rтѣ rii saꙗ
aproximăꙗiei iñgellesѣ lsi fie-
кѣ rѣ ia vorbe.

III. Чеa mai de кѣ рѣ tenie
bѣ rgare de seamъ la kare iñvit
pe fie-kare чititor a se opri e-
ste съ чerчeteze кѣ lzare a
minte fie-kare despѣ rѣ ire a ѣ r-
мѣ rtorѣ lsi vokablar, ꙗi va ve-
dea кѣ Romѣ nsl nimik n'a ѣ i-
tat, niчi a skimbat din limb'a
moꙗilor ѕѣ i la objetele че n'a

perdst niчi o datъ din vedere;
va vedea кѣ despѣ rѣ irile de-
spre Omъ ꙗi trebѣ iñgile lsi de
aproape, despre natѣ rъ ꙗi чеle
trei regnѣ ri alle ei, despre nѣ-
mere, ѕѣ nt mai iñtregi, ѣ nde,
iñ alte despѣ rѣ iri: despre
religie, arte, meserii, me-
ꙗteꙗꙗꙗri a pѣ rstrat nѣ mai aчel-
le vorbe kare iñkiee skeletѣ l lor;
iar vorbele че aratъ amѣ rѣ ntele
saꙗ nѣ anѣ ele ѣ nei arte saꙗ me-
ꙗteꙗꙗ че nѣ l aꙗ kѣ ltvat saꙗ l aꙗ
lzat dela strѣ ni, aчelea le a-
re strѣ ine. Astfel va vedea
чine-va, spre pildѣ, iñ des-
pѣ rѣ irea despre Religie: z eꙗ,
kredѣ iñꙗ, fede, lege, кѣ r-
че, altarъ, laꙗ dѣ, pѣ-
kat, pѣ rѣ n, diavol; ꙗi
de aчi iñainte ka съ iñple ѕpa-
ꙗiꙗrile кѣ amѣ rѣ ntele че tre-
bѣ eꙗ iñ aчеastъ despѣ rѣ ire,
amѣ rѣ nte kare aꙗ venit pe ѣ r-
mъ кѣ iñtrodꙗчerea кѣ rѣ ilor
slave iñ biseriкѣ, atꙗnчi vezi
pe Romѣ nsl slꙗjindse кѣ: sla-
вѣ, milostenie, večernie,
otѣ rnie, ꙗчl.

Assemenea iñ despѣ rѣ irea
pѣ ntrъ armatъ, vedem: arme,
oaste, soldat, кѣ rпitan,
pa vъ zъ, аркѣ, lanче, ба-
таie, vingere, paче; aче-
stea idei generale, idei че nѣ le
poate чineva perde, кѣ чi nѣ
perde niчi objetele, aꙗ rѣ mas
кѣ nѣ mele lor; iar чеle че aꙗ
addѣ s mai iñ ѣ rмъ iñтѣ mпѣ rѣ ile

săz krescherea or deskrescherea artei, în acelea vedem: кара-
зілѣ, rasvod, рѣшкѣ, ба-
іонетѣ ș.а.

IV. Vorbind despre materia
limbei, adăpăm în acest voka-
bular mai toate vorbele simple,
de гѣдѣчінѣ și de зптія tre-
бзінцѣ, pre лтнгѣ kare se mai
adaogѣ și altele derivate săz
kompșse, vrând sѣ агѣтѣм

kēm, și în kompșnere și în de-
dăcherea vorbelor, aceste do-
limbe aș mai acelea i prepo-
sіții și terminații, kēm și mai
același mod de a dedăche o
vorbѣ din alta. La sfârșitul
vokabularăsi vom vorbi mai
pe larg asșpra immășgirii ter-
minilor fѣkând din fie-kare гѣ-
дѣчінѣ o familie de vorbe.

VOCABULAR

Romanesce Italianesce Romanesce Italianesce

I.

Omu	uomo, omo	gură	gola
femeie	donna, femmina	dinte	dente
fētu	feto	gingia	gengia
romănu	romano	limbă	lingua
pêru de unde	capello	cerbice	cervice
peruca	perrucca	umăru	omero
față	faccia	subțioră	ascella
figură	figura	peptu	petto
frunte	fronte	sînu	seno
têmples	tempia	brațu	braccio
ochiu	occhio	mână*	mano
lacrimă	lagrima, la- crima	palmă	palma
urechie	orecchio, o- recchia	pumnu	pugno
nasu	naso	degitu	dito, digito
nare	nare	unghie	unghia
nări	narici	cóstă	costa
mucu-ci	muccio	ficatu	fegato
mustață	mustacchio	plumîni	polmone
bucă de unde	bocca		
bucătură	boccatura		

* în cărțile vechi se vede m â n u:
mânule mele fecerò organu și
degitele mele alcătuirò saltire.

fiere	fiere	mirosu	adorato
veninu	veleno, veneno	tactu	tatto
buricu	bellico, umbe- lico	fame	fame
stomachu	stomacho	nesațiu	insaziabilită
vîntră, d'unde	ventra	sete	sette
vintre		boce, de un- de bocire	voce
bêșica	vescica	bocitu	
rînichi	reni	vorbă	verbo
dosu	dosso	plănsu	pianto
—ru	colo	rîsu	riso
spinare	osso del filo	suspinu	sospiro
genuchi	ginocchj	gemetu	gemito
pulpă	polpa	rațiö de unde	ragione
picior	piè, piede	orațiö	
pasu	passo	minte	mente
fugă	fuga	cugetu	pensiere
urmă	orma	voie	voglia
talpă	talpa	dorință	desiderio
călcăiu	calcagno	judicată	giudicio, giudi- cato
sânge	sangue	sciință	scienza
urdöre	ordura	amor	amore, amor
sudöre	sudore	tinerete	tenerezza
mêduvă	midolla	plăcere	piacere
pelle	pelle	sufferință	sofferenza
carne	carne	durere	dolore
vine	vene	plagă	piaga
nervă	nervo	tristetă	tristezza
osu	osso	furiă	furia
nume	nome	spaimă	spavento
titulu	titolo		
inima	anima	disprețu	sprezzo, dis- prezzo
suffletu		turburămînt	turbamento
spiritu	spirito, spirito	somnu	sonno
simțu	senso	visu	sogno
vedu	vista	virtute	virtù
audu	udista	vîrtute	
gustu	gusto		

bunătate	bontà, bonită, bontade, boni- tade		II
bunete	bonizia	fașcă	fascia
rêutate dela	malizia	vesmânt	vestimento
rêu	reo	înbracămënt	braccio (in)
răpină	rapina	dela braçu	
dreptate dela	giustizia	călçemënt	calzamento
dreptu	dritto	calçe, ciorapi	calze
adevêru	verita	călçuni	calzoni
înfrênare	infrenare	cămașă	camiscia
desfrêu	sfrenamento	legătură	legatura
marghiolie	marioleria	mânică	manica
minciune dela	bugia	mâncari	manicini
mintire	mentire	mânua	guanto
beție dela	imbriachezza	manta—le	mantello
bere	bevere, bere	mătă	manto
spurcu	sporco	teașcă	tesca
nebuie	pazzia	buzunar	
sörtă, sörte	sorte, sorta	scufă	scuffa
parte	parte	vêlu	velo
bine	bene	conciu	concio
rêu	male	peptine	pettine
miserie	miseria	brăcellă	braccialetto
june	giovine	scarpe	scarpe
viață	vita	pantofi	
sănătate	sanità	inellu	anello
intregime	interezza	cingetóre	cintura
lângóre	langore	umbrellă	ombrella
friguri	febre	accu	ago, aco
tusse	tosse	fórfice	forbice, forcici
colică	colica	furcă	forca
rîie	rognă	fusu	fuso
balsamu	balsamo	firu	filo
mórte	morte	ghiemu	ghiomo
repausu	riposo	nodu	nodo
remasu	rimaso		

III

pâne		pane
apă		aqua
farină,	făină	farina
vinu		vino
sare		sale
prânzu		pranzo
îmbucătură		imbocatura
cina		cena
dejun		colazione
ajun		digiuno(?)
legume		legume
merinde		merende
grăsime		lardo
untu		unto
seu		sevo
supă		supa
stufatu		stufato
salată		salata
friptură		frittura
pastă		pasta
pipër		pepe
uleiu,	olliu	oglio, olio
oțetu		aceto
bere		bîra
lapte		latte
zeru		siera, siero.

IV

strămosi	antennati
famillie	famiglia
tată	padre
mamă	madre, mamma
bărbatu	marito
soțu	cojuge
consórtie	consorte

muiere	moglie, mo- gliera
sócă	cojuge
nevasta	—
soție	—
consórtă	consorte
coți	conjugi
părinte	genitore, pa- rente
filii	figlio
fiică, filiă	figlia
frate	fratello
suror	sorella, suora
socru	suocero
sócră	suocera
ginere	genere
nuor	nuora
unchiu	zio
nepotu	nipote
cumnată	cognato
vêru	cugino
vêru primaru	cugino germa- no
moșu	avo
vitrigu	patrino
vitrigă	matrigna
filiastru	figliastro
nunta	nozze
măritișu	maritagio
însuratu	maritato
maritată	maritata
vêduvu	vedovo
cuscru	compare
cuscră	comare
comară (mun- tenii)	—
vecinu	vicino

V

casă	casa
scară	scalla
pörtă	porta
uşă	uscio
cameră	camera
sallă	salla
feréstră	finestra
unghiu	angolo
chieie	chiave
verigă	verruca
curte	corte
masă	tavola
coperitura	coperta
vasu	vaso
şervetu	salvietta
cuţitu	cottello
furculiţă	forchetta
tasu	tazza
borcanu	boccalle
luminare	lumiera
candellă	candella
tortă	torccia
ştergaru	sciugatojo
căminu	camino
căpisterie	capisterio
săpunu	sapone
focu	fuogo, foco
flacăără	fiamme
schinteie	scintella
cenuşă	cenere
cărbune	carbone
teciune	tizzone
grătaru	gratella, grata
căldare	caldaro
fumu	fummo
funingine	fuliggine
	nerofummo

sacu	saccio
disacu	bisaccia
carru	carro
cărruţă	carrozza
rôtă	rota
jugu	giogo
secure	scure, secure

VI

natură	natura
materie	materia
lume	mondo
ceru	cielo
sóre	sole
lună	luna
rade	raggi, radij
stelle	stelle
lumină	lume, luce
umbră	ombra
întunerecu	tenebre
nori	nuvole
fulgeru	folgore
plóie	piogia
secetă	siccità
roă	rugiada
nea (zăpada)	neve
grindinē	grandine
negură	nebbia
brumă	brina
ghieçu	gelata
geru	gelo
aburi	vapori
věntu	vento
austru	austro
caldu	caldo
frigu	fredo
ghiaţă	ghiaccio
elemente	elementi

aeru	aria
pămêntu	terra
têrră	
terrêmu	
huma dela hu-	argilla
mus	
lutu	luto
margine	margine
mare	mare
riu	rio
cursu	corso
lacu	lago, laco
spumă	spuma
undă	onda

VII

animal	animale
vită	bestia
cornu	corno
codă	coda
brânca	branca
(brânci)	
(labă)	
bou	bue
tauru	toro, tauro
vacă	vacca
vițellu	vitello
mânzată	manzotta
callu	cavallo
épă dela	
equa	cavalla
asinu	asino
berbec	castrato, becco
óie	pecora
gnelu	agnello
turmă	torma
staulu	stalle, stallo
lână	lana

porcu	porco
scrófă	scrofa
purcellu	porcello
purcelutu	porcelletto,
	porchetto
capră	capra
iedu dela	capretto
haedus	
câne	cane
căcea	cagna
cățellu	cagnolino
lepure, iepure	lepre
cerbu	cervo
căprioară	cavriolo
vulpe	volpe
fiară	fiera
ursu	orso
leu	lione
elefantu	elefante
tigru	tigre
mortecină	mortaccino

VIII

passere	uccello, pas-
	sere
pénă	penna
fulgi	piume
arripa	ala, ele, alia
ou	uovo, ovo
albuș	albume
cocoșu	gallo
créstă	cresta
galină, găină	galina
claponu	cappone
porumbu, co-	colomba
lumbu	
pereche	pajo, paro
păunu	poane, pagone

turturea-le	tortorella
corbu	corvo, corbo
vultur	avoltojo
passere răpitor	uccello di rapina
cucu	cucolo
prepelită	pernice
becată	beccaccia
merlă	merla
rôndunea	rondine

IX

pesce	pesce
pescă, pescuit	pesca
racu	gambero
șerpe	serpe
scorpie	scorpione, scorpio
verme	verme
brotêcel	botticello
furnică	formica
muscă	mosca
lindină	lendine
locustă	custa
cicală	cicala
albină	ape
miere	miele, mele
cără	cera
vespe	vespe

X

câmpie	campagna
câmpu	campo
drumu	strada
pulbere	polvere
munte	monte
rîpă	diripata, ripa

valle	valle
pădure	padule
dumbravă dela adumbrare	boschetto
selbă de unde selbaticu	adombrare
affundătură	selva
palancă	selvatico
grădină	affondatura
fontână	palanca
plantă	giardino
erbă	fontana
verdeată	pianta
	erba
	verdura, ver- dezza
pășune	pasciona
arbure	arbore
lemn	legno
ramu, ramură	ramo
vergă	verga
frundă	fronda
fóie	foglia
trunchiu	tronco
scórtă	scorza
crépătură	crepatura
pèru	pero
mèru	melo
persicu	persico
prunu	prugno
prună	prugna
nucă	noce
cireșu	ciriegio
castanu	castagno
viie	vigna
mustu	mosto
ulmu	olmo
carpinu	carpino
fagu	faggio
ghindă	ghianda
éscă	esca

salce, salcie	salce
lauru	lauro
plopu	pioppo
teiu	tiglio
frasinu	frassino
frăsinetu	frassineto
cicóre	cicórea, cicoria
spinu	spino
rugu	rogo
semênța	sementa, se- menza
grâu	grano
pórumbu	meliga, de unde
mămêligă	
secară	segala
spicu	spica
horđu	orzo
fênu	fieno
paie	paglia
orez	rizo
meiu	miglio
linte	lente
lăptucă	lattuga
flóre	fiore
rodă, rujă	rosa
garófă	garofano
vioreă-le	viola
mărgăritărellu	margheritina
rosmarinu	rosmarino
fragu	fragolla
mură-u	mora-o
glinu, inu	lino
cânepă	canapa, canape
urdică	ortica
cucută	cicuta
ederă	edera
trifoiu	trefoglio, tri- foglio
madragonă	madragola

XI

auru	oro, auro
argintu	argento
bronzu	bronzo
plumbu	piombo
ferru	ferro
oçellu, acióie	acciajo
aramă*	rame
rugină	ruggine
argintu-viu	aginto-vivo
pietruță	pietruzza
pétră	pietra
muschiu	muschio, mus- co
marmură	marmo
diamant	diamante
rubinu	rubino
safiru	saffiro
topazu	topazio
crisallu	crystallo
silitră	salnitro
catran	catrane

XII

Timpu	tempo
di	di, giorno
nópte	notte
miază-di	mezzodi
miază-nópte	mezzonotte
dimineată	matina
séră	sera
sêptemână	settmana
o lună-i	un mese

* Precum se adaoge adesse un-
a, la multe vorbe: lêmôie alê-
moie lăută; alăută; asemenea
s'a făcut și: r a m e, a r a m ă

annu	anno
primă-véra	primavera
véra	estade, state
iearnă	iverno, verno ¹
ora,	ora
minutu	minuto

XIII

deu, Dumnezeu	Dio, Domene- dio
trinitate	trinită
ângelu	angelo
sântu sfintu	sânto
religiö	religione
lege	legge
fede	fede
credință	credenza
chrestinătate	crestinită
cumunicătură	comunione
biserică ²	chiesa
altaru	altare
cruce	croce
laudă	lauda
chrestinu	cristiano
păgănu	pagano
pecatu	peccato

1 Se scie quē v nu è atât litte-
ră quāt o aspirațio. *civos* s'a
făcut v i n o s, vinum, vinu. Noi
aspirațiunile le facem adesea cu
(i) *herba iearbă, e arbă.*
verno, ierno, iearnă e arnă.

2 Basilica. făcënd pe a, i, ca
a n i m a i n i m a, avem bisilica;
schimbând pe i în e, ca digi-
t u s, degitu, avem biselica.
schimbând pe l în r. ca sa l e
s a r e, s'a făcut biserică.

blestemu	bestemia, bi- astema
strigoiu	strigone

XIV

Duminică	Doménica
Luni	Lunedì, Luni
Martì	Martedì, marti
Mercuri	Mercadì, mer- core
Joi	Giovedì
Vineri	Venerdì
Sâmbătă	Sabato
sêrbătóre	fiesta
lucrătóre	giorno di la- voro
carnavalu	carnovale
păresime	quaresima
duminică flo- riilor	domenica delle palme
înălțarea	l'ascensione
addormirea	l'assunzione
M. D.	della Madona
duminica tutu- lor Sântilor	la festa d'ogni- santi

XV

Societate	Società
patrie	patria
Statu	Stato
țerră	paese
impèratu	imperadore
	imperatore
corónă	corona
thronu	trono
curte	corte

prințu, prin- cipe	principe	măcellărie	beccheria, ma- cello
domnu	—		
cancelier	canceliere		XVI
secretaru	secretario		
jude, judecător	giudice judica- tore	Sciință	scienza
avocatu	avocato	artă	arta
cetățeanu	citadino	meserie	mestiere
suditu	suddito	carte	libro
publicu	publico	hârtie	carta
popolu	popolo	călimări	calemajo
cetate	cită, citade	fóie	foglie, foglia
muri	mura	scrisóre	lettera
pórtă	porta	scriptură	scrittura
piață	piazza	respunsu	riposta
palatu	palazzo	semnu	signo
monăstire	monastero	puntu	punto
schóla	scola	linie	linea
punte	ponte	riglă	riga
puțu	pozzo	cercu	circo, cerco
turnu	torre, turno	negocu	negozio
ospel	palazzo	neguțătoru	negoziatore
ospelerie	locanda, os- teria	prețu	prezzo
óspe óspete	oste, ostiere ospite	schimbu	cambio
baie	bagno	quintaru	quintale
cafeu	caffé	commerciu	commercio
spiçerie	spezieria	costu	costo
spitalu	spedalo	medicu	medico
postă	posta	doctor	dottore
magazin	magazzino	spiçeru	speziale
vamă	dogana	maestru	maestro
mórá	mulino	măestrie	maestria
	mola	musicu	musico
rovină, ruină	rovina, ruina	concertu	concerto
săpunărie	saponeria	vióră	violino
ulierie	olieria	lăută	lauto
		citeră	cetera
		córdă	corda

argintaru	argentario	arcu	arco
	argentajo	săgeată	saeta
măcellaru	macellajo, ma- cellaro	spadă	spada
		sabie	sciabla, scia- bola
căruțarru	carrozajo	lance	lancia
dogaru	cerchiajo	frêu	freno
cercu	cerchio	căpêstru	capestro
dogă	doga	șe-le	sella
păstor	pastore	bătaie	battaglie
pëcuraru	pecorajo	luptă	lotta
pëscar, pescu- itor	pescatore	assaltu	assalio
marinaru	marinaro	pradă	preda
barcă	barca	ommoru	strage
funie	funie	măcellu	macello
		victoriă	vittoria
		pace	pace

XVII

Armată	armata
câmpu, tabără	campo
oste	oste
oșteanü, oștașu	bellico
soldatu	soldato
pedestru	pedestre, fan- taccino
căllërețu	cavaliere (ca- valier
cavaller	cavaliere, (che- (valier
pedestrimë	fanteria
căllërimë	cavalleria, ca- valerie
cavallerie	cavalleria, (chevalerie)
căpitanu	capitano
arme	armi, arme
trônbiță	trombetta
scutu	scudo
pavësă	pavese

XVIII

Eu	io
tu	tu
ellu, ea	egli, ella
noi	noi
voi	voi
ei, elle	eglino, elleno
meu, mea	mio, mia
têu, ta	tuo, tua
sêu, sa	suo, sua
nostru, nôstră	nostro, nostra
vostru, vôstră	vostro, vostra
loru	loro

AJECTIVI

Albu	albo, bianco
negru	negro, nero
roșu	rosso
verde	verde

vuriu, galbenu	giallo	agru de unde	agro
ceruliu	ceruleo	agreşe	
vêrgatu	vergato	amaru	amaro
palidu, pâlitu	palido	sâratu	salato
luciu	lucido	mucedu	mucido
răpede	rapido	coptu	cotto
limpede	lempido	friptu	fritto
linu	leno	fertu	allesso, fer- vuto
turbure	torbido		
chiaru	chiaro	arsu	arso
profund	profondo	affumatu	affumato
affundu	affondo		
seninu	sereno		
norosu	nuvoloso	môlle	molle
negurosu	nebbioso, ne- buloso	tare, fôrte	forte
		aspru	aspro
luminosu	luminoso	netidu	nitido
strălucitu	tralucento	nodurosu	noduroso
întunecosu	tenebrosu	nodosu	nodoso
opacu de unde	opaco	pătratu	quadrato
opăcitu		rotundu	rotondo
umbrosu	ombroso	fragidu	fragile
fumegos	nebuloso	caldu	caldo
frumosu	formoso, bello	rece	freddo
uritu, slutu	brutto	înghieçatu	ghiacciato, gelato
muciosu	moccioso	udu, îmmuiatu	umettato
orbu	cieco, orbo	umedu	umido
mutu	muto	mucosu	mucoso
surdu	sordo	storsu	storto
schiopu	zoppo	svântatu	sventato
ghebosu	gibboso	secatu	seccato
d'espuiatu	dispogliato	secu	secco
încălçatu	calzato	plinu	pieno
desculçu	discalzo	raru	raro
		desu	denso
gustosu	gustoso	greu	grave, greve
dulce	dolce	întregu	intiero
acru	acro	dreptu	dritto

strâmbu	strambo	putredu	putrido
grosu	grosso	valoros	valoroso
subțire	sottile	fricosu	pauroso
ascuțitu	acuto, aguzzo	mișelu (co-	codardo
tăiosu	tagliente	dardu)	
		constant	costante
		târdiu	tardo
maturu	maturu		
tênêru	tenero		
tênerellu	tenerello	cornatu	scornato
nuou	nuovo	domesticu	domestico
bêtrânu, ve-	vecchio	sêlbaticu	selvatico
chiu		fugosu	fugoso, impe-
anticu	antico		tuoso
grassu	grasso	fugaciu	fugace
macru	macro, magro	veninosu	velenoso
cărnosu	carnoso	veninatu (în)	venenato (in)
ososu	ososo		
sănêtosu	sano	bunu	buono
nervosu	nervoso	rêu	catiyo, reo
vênosu	venoso	nebunu, smintitu	pazzo
puternicu	potente	lunaticu	lunatico
delicatu, plă-	delicat	culpabil	colpabile
pându		furu	furo, furace
mare	grando	răpaciū, răpitoru	rapace, rapi-
micu	picolo		tore
altu înaltu	alto	răpitu	rapito
scundu	picolo, bas-	crudu	crudele, crudo
	sotto	cruntu	cruento
lungu	lungo	adevêratu	vero
largu	largo	mincinosu	falso, bugiardo
strimtu	stretto	virtuosu	virtuoso
ângustu	angusto	desfrênatu	sfrenato
scurtu	corto	tristu	tristo
deșteptu	destato	limbut	linguacciuto
focosu	focosu	cicălitor	cicalitore
vitu	vivo, vivente	pacinicu	tranquillo, pa-
mortu	morto		ciaro
repositu	riposato	smeritu	smarito

umilitu	umile	atât quât	tanto, quanto
trufaș	fiero, introfiato	nici-unu	nessuno, nis-
sgîrcitu	avaro		suno,
darnicu	liberale, largo		niuno
credinciosu	fedele	nime	nemo
vicleanu,	mariolo	ori quine	ognuno
marghiolu		fiă-quare	ciascheduno
amoratu (în)	inamorato	ori-quare	qual si sia
		amêndoi	amendue, am-
ferice	felice		bedue
beatu de unde	beato	ambi	ambi
bêiatu			
sêracu	povero	numeru	numero
orphan	orfano	quantitate	quantità
sâtulu	satolo	mêsură	mesura
flămându	affamato	summă	somma
nesățiosu	insaziabile	mêdu	mezzo
străinu	straniere, stra-	no	un, uno, una
		un, unu, una, o	un, uno, una
singuru	solo	doi, doë	due
singurellu	soletto	trei	tre
		patru	quattro
		cinci	cinque
aquestu, astu	questo	sêse	sei
aquellu, ällu	quello	sêpte	sette
quel	quel	optu	otto
aquesta	costui	noë	nove
aquella	colui	dece	dieci
quel que	quel che	nullă	nulla
quare	quale	un spre dece	undici
que	che	doë spre dece	dodici
quare? quine?	qual? quale?	trei — —	tredici
quari?	quali?	patru — —	quattordici
que?	che?	cinci — —	quindici
		sêi — —	sedici
		sêpte — —	diciasette
altru altu	altro	optu — —	diciotto
totu, toți	tutto tutti	noë — —	dicianove
multu	molto	doë-deci	venti

doe-decişiuu, una	venti uno	făşcare (in)	fasciare
doe decişi doi, doe	venti due	plângere	piangere
doe-decişi trei	venti tre, ect.	scăldare	scaldare
		simţire	sentire
trei-deci	trenta	vedere	vedere
patru —	quaranta	audire	udire, audire
cinci —	cinquanta	gustare	gustare
şei —	sessanta	atingere	atingere
şapte —	settanta	sufflare	soffiare
optu —	ottanta	resufflare	respirare
noe —	nonanta	strănutare	stranutare
o sută	cento	tusire	tossire
doe sute	dugento	sughiţare	singhiozzare
trei —	trecento, etc.	assudare	sudare
o mie	mille	dormire	dormire
doe-mii	dumila	dormitare	dormigliare
trei — ect.	tremila	visare	sognare
un milionu	millione	desteptare	destare
doe milioe	—	pr cepere	percipere
trei —	etc.	întellegere	intelligere
		cugetare	pensare
		judicare	giudicare
		cunóscere	conoscere
		scire	sapere
primu, primaru	primo, prima-	părere	parere
	rio	voire	volere
ântêiu dela	primo	dorire	desiderare
ante, ainte		plăcere	piacere
al doilea	secondo	suenire	sovenire
al treilea..	terzo...	ţinere a minte	tener a mente
multu	molto	adducere a minte	richiamare
puşinu	poco pochino.		alla memoria
		mişcare	muovere
		păşire mercere	marciare
		âmbulare	ambiare
		sarire, săltare	salire, saltare
		ire de unde	ire
		eş-ire	uscire
VERBI			
Nascere	nascere		
alăptar	allattare		
sugere	suggere		

mercere	andare, mar- ciare	sufferire	soferire soffrire
păssare	passare	pățire	patire
trecere	—	așteptare	aspetare
ducere	ducere	flămândire	affamare
apropiere	accostare	însetare	assetare, asse- tire
venire	venire	mâncare	mangiare ma- nicare
ajungere	giungere	bere	bevere, bere
înturnare	ritornare	mișcare	movere
mutare	mutare	sorbire	sorbire
strămutare	tramutare	mestecare	masticare
curare (în) a- lergare.	correre	înghițire	inghiottire
fugire	fugire	pregustare	pregustare
urmare	ormare	dejunare	digiunare
străinare	stranare, stra- niare	ajunare	—
stare	stare	prândire	pranzare, prandere
ședere	sedere	cinare	cenare
m nere	manere	săturare	satolare, sa- ziare
remânere	rimanere	î investire	investire
zăcere	giacere	îmbrăcare	imbracciare
tăcere	tacere	desbrăcare	svestire
ammuțire	ammutire	încățare	calzare
vorbire	parlare	descățare	discalzare
diccere	dire	despuiere	spogliare dis- pogliare
chiamare	chiamare	cingere	cinghiare
numire	nominare	desgingere	discignere
strigare	gridare	așternere	sternere
țipare	stridere	culcare	colcare, cor- care
cântare	cantare	coperire	coperchiare, coprire
ridere	ridere	descoperire	discoprire
durere	dolere	învêlire	velare
suspinare	sospirare	desvêlire	disvelare
lacrêmare	lagrimere, la- crimare		
gemere	gemere		
purtare	portare		

cóssere	cucire	amărire	amarire
descóssere	discucire	udare	umettare
tórcere	torcere	îmmuiare	ammollare
urdiré	ordire	înumedire	inumidire
tessere	tessere	scergere	rasciugare
înnodare	innodare	svântare	sventare
desnodare	dinodare, dis- nodare, sno dare	secare	seccare
suire	ascendere, sa- lire	împlere	empire, empi- ere
descidere	discendere	încrudire	incrudire
intrare	entrare	înasprire	inasprire
eşire	uscire	casătorire	accassare
inchidere	închidere	însurare	ammogliare
deschidere	dischiudere	măritare	maritare
încuiere	dischiavere	vecinare	vicinare
descuiere	închiodare	unire	unire
luminare	dischiodare	desunire	disunire
încăldire	alluminare	despărtire	separare
	accaldare	vedovire	vedevare
	(accaldato)	matorire	maturare
	scaldare	întinerire	intenerire
recire	raffreddare	înbêtrânire	invechiare
apprindere	alluminare	învechire	
stingere	estignere, stin- gere	îngrăşare	ingrassare
focare (în)	focare (in)	măcrire	ammagrire
flăcărare (în)	infiammare	îngroşare	ingrossare
schintiere	scintillare	subţiare	sottigliare
	scintilluzzare	pupare, basiare	bacciare
affumare	affummare	avere	avere
frigere	frigere	dare	dare
ferbere	fervere	luaire	prendere, ri- cevere
ardere	ardere		torre
sărare	salare	punere	ponere
îndulcire	indolcire, in- dolciare	lăssare	lasciare
înagrire	inagrire	abandonare	abandonare
		despărtire	spartire
		prindere	prendere
		apucare	—

t			
inere	tenere	ploare	piovere
battere	battere	revãrsare	riversare
lovire	colpire	tunare	tonare
tragere	traere	resunare	risonare
împingere	impignere, im- pingere	fulgerare	folgorare
frecare	fregare	grindinare	grandinare
rumpere	rompere	ningere	nevicare
frãngere	frangere	lat:	ningere
spargere	spargere	vântare de un-	ventare
s trivire	stiacciare	de avântare	avventare
cãdere	cadere	spulberare	spolverare
cuvenire	convenire	stêmpãrare	stemperare
semnare	segnare	încetare	cessare
asemãnare	rassomigliare	liniscire	lenificare
învitare	invitare	iernare	vernare
împutare	imputare	ghieçare (în)	ghiacciare
înjurare	ingiuriare	curgere	collare
defãimare	diffamare	strecurare	stracorrere
lucrare	lavorare	spumegare	spumare
faccere	farre	spumare	
desfacere	disfarre	îkundare	inondare
scõtere	scõtere	turburare	torbidare
scuturare	agitare, scuot- tere	murmurare	mormorare
		allinare	allenire
		limpedire	lambicare
resãrire	levare, sorgere (il sole)	pascere	pascere
appunere	tramontare	rumegare	rugumare ru- mare, ru- minare
serare (în)	serare	addãpare	dissetare
noptare (în)	nottare	fêtare	nascere
lucire	lucere	sterpire	sterpare
strãlucire	—	mugire	mugire
umbrire	ombrire	sberare	belare
adumbrare	adombrare	pungere	pungere
întunecare	tenebrare	înjugare	aggiogare
înnorare	annubilare	împedicare	impedicare
seninare (în)	serenare (in)		

înşellare	sellare	secerare	mietere
înfrânare	infrenare	culegere	collegare
ninchezare	nitrire	încărcare	carricare, car- care
curare (în)	correre	descărcare	discarricare
mulgere	mungere	măsurare	misurare
tundere	tondere	măcinare	macinare
lătrare	latrare	cernere	cernere
urlare	orlare, urlare	descernere	discernere
mursicare	morsicare	frământare	infermentare
miauire	miagolare	cóccere	cuocere
sgîhîriere	sgrafiare		
ródere	rodere	credere	credere
furnicare	formicare	îngenuchiare	ingnocchiare
tîrîre	tirare	umilire (în)	inumiliare
pişcare	pizzicare	îchinare	inchinare
veninare	venenare	rugare	pregare
îtepare	piccare	cuminecare	comunicare
crêpare	crepare	îndurare*	indurare
		lăudare	laudare
înverdire	inverdire	jurare	giurare
frundire	frondire, fron- zire	pécăuire	peccare
		blestemare	bestemmiare, biastemmare
florire (în)	fiorire (în)	veghiere	veghiare
pălire	appassire	preveghiere	sopraveghiare
uscare	seccare	serbare	festeggiare
trunchiare	troncare	serbătorire	
despicare	dispiccare		
descorţare	discorzare	înălţare	inalzare
desbărare, des- rădëcinare	disbarare	domnire	regnare, domi- nare
desbrănare	disbranare	governare	governare
stirpire	destirpare, es- tirpare	împărăţire	regnare
învêscare	invescare	corunare	coronare
umbrire	ombrire		
recorire	ricreare		
arare	arare		
semênare	seminare		

* "Nu te îndura,, nu te aspri.—
îndură-te,, vine dela indolere
îndorere, îndurere, îndurare.

ungere	ugnera, ungera	vindere	vendere
allegere	ellegere	pretuire	apprezzare
ordonare	ordonare	cumpèrare	comperare
suppunere	obbedire		comprare
ubidire		schimbare	cambiare
publicare	publicare	împlinire	impieri
ascultare	ascoltare	costare	costare
		radere	radere
		dăntare	danzare
		jucare	giocare, giu- care
învetae	invezzarsi	cordare (în, des)	cordare
desvetae	svezzare	tindere (în, des)	tendere
citire	leggerè		
scriere	scrivere	scobire	scolpire
copiare	copiare	zugrăvire	pignere
împuntare	impuntare	albire	bianchire
liniare	lineare	înălbire	înălbire
semnare	segnare	negrire (în)	annegrare an- nerare
querrere	cherere	mărire	aggrandire
întrebare	interrogare	crescere	crescere
respundere	rispondere	micșorare	screscere
cercare	cercare	descrescere	
numèrare	numerare	dreptare (în)	dirigere
îndoire	doppiare	strâmbare	(strambare)
întreire...	triplicare...		strambo
adunare	adunare	lărgire	largare
multire	multiplicare	lungire	slungare
scădere	scadere	scurtare	scortare
împărtire	dividere, spar- tire	rotundire	ritondare
sêcotire	calcolare	netedire	(nitidare)
assemènare	simigliare	aurire (în)	nitido
doctorire	dottorare		inaurare, ino- rare
păstorire	pastorare	argintare (în)	inargentare
trimittere dela mittere	inviare	poleire	pulire
negoçiare	negoziare	topire	aliquidare
legare	legare		
deslegare	dislegare		
învoire	consentire		

înferrare	ferrare	pungere	pungere
oçellire	(acciajare)	vulnerare,	piagare
	acciajato	plăgare	
ascuțire	accuire, aguz-	călcare	calcare
	zare	fugire	fuggire
ruginire (în)	inruginire	ascundere	ascondere
amestecare	mestare, mis-	scăpare	scapare
	ticare	străbattere	strabattere
conbinare	conbinare	ommorire	occidere
(în)		uccidere	occidere
împetrire	impietrire	respândire	spandere
tărire (în)	fortificare	răpire	rapire
îmnoiare	mollire mollifi-	despuiere	dispogliare
	care	prêdare	predare
îmmuiere	ammollare	ochire	occhiare
cercuire	cerchiare	furare	furare
stringere	stringere	pingere	spingere
înnotare	natare	înfrângere	infragnere
înnecare	annegare		infrangere
affundare	affondare	vingere	vincere
pescuire	pescare	subjugare	sogiogare
mênare	menare	solire	sollecitare
		iertare	perdonare
armare (în)	armare	împăciuire	appaciare
sgomotare	sgomentare-		
	ire		
oștire	apparecchiare	temere	temere
	all'armi	tristare (în)	tristare
certare	certare	tremurare	tremare
luptare	lottare	tremulare	tremulare
cruntare	cruentare	spăimântare	spaventare
scutire	scudare	trufire (în)	tronfiare
săgetare	saetare	gônfare (în)	gonfiare
împenare	impenare	adeverire	verificare
pumnare	pugnare	mintire	mentire
mănuire	manegiare	desfrênare (se	sfrênare
tăiere	tagliare	înbnare	inbnire
junghiere	stilletare	blândire (în)	blandire
	pugnere	mîniere	irare

îndrăcire	indracare
înselbătécire	inselbaticare
viare	essere vivente
viețuire	vivere
murire	morire
bălsămare	balsamare
împuțire pu- țire	impuzzare pu- tire
putredire	putridire (în)
înviere	ressuscire

Î PREPOSITIUNI.

n	in
la, a	a
pe	su
de	di
des	dis
re	ri
res	ris
ad	ad
ab	ab
ob	ob
ex, es, s	es, s
con, co, cu	con, co
sub, subt	sotto
pre, pro	pre, pro
spre, către	verso
stră	stra,
ainte, ante	ante
dupō	dopo
aprópe dela prope	vicino, apres- so
prin	per
din, dela	da
dupō	secondo
întu dela in- tra	nel

între dela in- ter	tra
pintre	fra
pentru dela propter	per
preste, assupra	sopra
despre	rispetto
pîno pîn'	fino fin
fărō	senza
afarō	fuori
înderèptu	indietro
impregiur	intorno
lúngō	lungo
înainte	innanzi
îndreptu	dirimpetto
în laturi	a lato
dincóci	di qua
dincolo	di là

ADVERBI.

Quând	quando
acum, amù	adesso, mo
îndată	subito
currèndu	presto
încetū	lento
adesea	sovente
rare-ori	rare-volte
altre alte-ori	altre-volte
d'aqui nainte	daquí innanzi
apoi	poi
ântèiu	prima
attunci	allora
ieri	ieri
alaltă-ieri	l'altro ieri
adi	oggi
mâne	dimane

âncê, âncõ
mai

anche, anco
mai

nici
nici de cum
nu-mai

nè
niente affatto
nonmai

unde
de unde
pîn', pînõ
aqui
d'aqui
colo
ici și colo
aiurea, aliurea
de parte
in întru,

ove
onde, d'onde
fin, fino
qui, qua
di qui
colã, là,
quã e la
altrove
lontano
dentro

sus
osu, giosu

su
giù

quâtu
atâtu
multu
puçinu
pré
fórte

quanto
tanto
molto
poco
tropo
forte

bine
rêu
cum

bene
male
come

așã
in adevèr

si
in fatto, dav-
vero

nu

non, no

CONJUGATIVI

și, e	e, ed
âncõ	anche, ancora
ânsê, ma	ma
nunumai	non solamente
de, daqua	se
quõ, qua	che
sau, au, ori	o, ovvero
adicõ	cioè, cio, vale a dire

INTERJEȚIUNI.

Hei bine	ebbene
puh, uf	puh!
ah	ah
oh	ohi, ah
vai	ahi
vai mie	ai me
vai de mine	ahi lasso me
vai de voi	guai a voi
deh!	deh
inimã, curagiu	animo corag- gio
ia seama	avertite
vedi bine	badate bene
bravo	bravo
taci! si!	zitto.

NOT

Nota la I.

Toate vorbele din vokabularul acesta le vom împărți în fizice și morale: capu, ochiu, sânge, — albu, rotund, strămbu; nascere, simțire dormire, mâncare etc. și morale: mințere, voce, cugetu, bunățate, — bunu, blându, rău; — temere, tristare, mințire etc.

Vorbele fizice le întrebăm a arăta ființele, calitățile și obiectele ce le putem vedea, auzi, gustă, mirosi, pipăi; iar pe cele morale le întrebăm pentru obiectele, calitățile și lucrurile ce se pot găsi în mintea noastră.

Vorbele fizice iar se sânt împart în două: în fizice și în tehnice.

Prețurile și cele morale se pot împărți asemenea ca cele fizice.

Чертънд limb'a română ast-fel cum se află în gr'a norodului, aflăm cele mai mul-

te vorbe fizice și fizice; și cele morale, ca să le cunoaștem bine-va, să trezim de o gândire mai înaltă să de o învățare. În învățarea norodului român nu este alta de cât în meșteșugurile lucrărilor și în morală. Religiei pe cât poate așă și înțelege dela biserică. Așa dar în toate desprindurile acestor vokabular poate vedea bine-va mai multe vorbe fizice și fizice, și mai puțin morale, să tehnice din care unele nu le cunoaște norodul de loc și altele, învățându-le dela biserică, le a luat din limb'a slavă.

Această limbă de seamă se poate face nu numai la Români ci și la toate națiile, vokabularul omului din norod fiind pretindeni mai puțin de cât al învățării. Să ne împărțim acum pe Români cei din țară ce să descură în Dacia venind din Italia. Ei

az venit aci kă limb'a poporului roman, kă limb'a vîlgară și vokabularul lor 'las lăsat de moștenire fiilor, aștia zămătoarei generațiuni, și așa mai în ȋolo. Suiiugele, artele, meșteșugurile nă s'az mai kăltivat în Dacia. Să ne înki-psim iară ce ar fi fost și limb'a italiană daka în koprinsul Italiei nă s'ar fi kăltivat niči de kăm suiiugele și artele. Negreșit kă o limbă mai assemenea kă a noastră, o limbă fără termini tehnici și kă prea rădine vorbe morale; să ră-nem iară kă Italia ar fi avut tot întămplările Daciei, tot limba slavă ar fi domnit în bisericile ei, tot kă Turcii, Ungrenii, Lechii și Rușii ar' fi avut a face; negreșit kă atănci s'ar fi vorbit în Italia ațeleași gergări ce vorbim noi akăm.

Să ne întărcem la despră-direa I a aștăi vokabular. Ači toate vorbele fisece zăkale le vedem de origine latină. Pricina este kă neperzând Romăni din vedere rădile tră-răsi săz, n'a perdut niči vorbele săz nămele kă kare le-az nămit moșii săi. În despră-direa aștăa vorbele tehnice sânt ațelea kă kare se nămesk rădile omăsi celle din năntre. La dănele n'a fost de ajăns tradițiile; cele din năntre ale omăsi nă se văd ka

cele din afară, și ka să le kănoaskă cineva, pretăndeni e trebăniul de suiing'a Anatomiei. Așa în partea aștăa săz a perdut Romăni zănele vorbe, săz le a amestekat nămind kă dănele zănele în lok de altele. Ast-fel vedem kănd doare pe cine-va vîntra săz barta, kă zăce: "mă doare la inimă,, și așeastă împregărare o poate vedea cine-va la toate națiile, întrebăniind norodul, la ob-jetele ce nă le kănoasce bine, termenii săz vorbe nepotrivate săz nă la lokul lor. De ači a venit ka în lok de cor să zăkă romăni înimă, în lok de anima să zăkă suffletu, și în lok de vîn-tră, bură, (kă toate kă a răstrat foarte bine frăsea: între vîntră) și:

Așeastă băgare de seamă se poate face și la boale, zănde ka să le dea săz să le răstreze niče năme kăvînăoase ori hotărite într'o limbă kăltivată în toate rămărele sale, a fost trebăniul de arta mediciei. Poporul romăni n'a kăltivat medicina, prin zămare niči nă kănoasce termenii cei kăvînăoși ai boalelor. Așa cei d'ăntăis Romăni az suist kă lăngă ore însemnează o ză- cere oare-kare dăsz fără a se trezi. Mai în zămă kănd

aș văzăt kь frigurile saș kьl-
dșra din șna și nș se prekșr-
mъ periodicesche, atșnci aș zis
kь bolnavșl are lăngore (lșn-
goare) lăngeur; și ast-fel a
încerșt a se dă o însemnare
mșrginitъ, pentșr șn fel de
zъchere, șnei vorbe che avea o
însemnare mai întinsъ, atșt fi-
sikъ kьt și morale.

În chele morale iar, vedem
pștraști nșmai așei termini
kare, în ori che stare s'ar află
șn norod, nș pot s'î lipsiaskъ
din vorbъ. Aș pștrat, spre
exemplș, Romșnii vorbele che
se daș fakșltșșilor sșffletesși
kș kare se nasche Omșl și ka-
re trebșie sъ vie negreșit kș
vșrșta și fșrș de învșșștșrș;
prekșm: simșire, așdu, vșdu,
gustu... minte, cugetu, judi-
cată, voie, amoru, ură,* șșl:
Kъte șnsъ aș avșt trebșingș
saș de o învșșștșrș spre a le
kșnoasche saș de șn moral do-
bșndit iar nș înpșskșt; la kъte
aș kontribșit saș religia saș o-
bșcheșrile; akolo vedem ori o
șitare kș totșl saș o împrș-
mștare de vorbe ștrșine, dșr-
pъ kьt aș fost mai ștrșini înv-
șșștorii lși. La așeastș înv-
șșmplare, kșrșile slave kьt aș
domnit în biserișile noastre aș

* Abhorrire, făro prepoștia ab,
remăne horrire; schimbând pe
o în u dupo idioma generale,
face urrire. urrire — urră.

lșssat kъte-va vorbe prekșm
prietesșg, milъ, grișș,
nъdejde, bșkșrie, vese-
lie șșl: pe kare fiș-șine le
vede kș șnt de șn grad mai
dșrș șrmș de kьt chele de șșs,
și kare și în vorbъ se între-
bșingșeazъ mai rar și s'ar pș-
tșt șita, și în vșrșta Omșlși
vin mai tșrșiz, kșnd le poate
învșșșă de afarș, iar nș din
kasa pșrinteaskъ.

Virtșșile și vșșșrile che șnt
de fel kșm sș se începe de
a kasъ: își pșstreazъ nșmele
în limb'a ștrșmoșaskъ, saș la-
tinъ; kșm: bunetate, rșutate,
dreptate, ștrămbătate, adevșru,
minciune, blândete, furie... iar
de vor fi de fel ka sș se înv-
șșș de la biserikъ saș din a-
dșnarea kș ștrșinii, akolo ve-
dem șrme de limbe ștrșine; pre-
kșm: slavъ, șinste, vșed-
nișie, deștoinișie, pome-
nire... adikъ voiș sș zik kș
kș kьt Romșnșl este mai pșrșk
kș atșta limb'a lși este mai ro-
manș și mai kșratș de ștrși-
nismș.

Șnsșși vorba: virtute se
poate vedea kș lipsa moralei
și a deprinderii pșterilor și tș-
rșilor sșffletesși, a fșkșt a se
întrebșingș pșnș mai de șnș-zi
nșmai în simș fisik, adikъ nș-
mai pentșr a însemnă tșria
tșrșșlși, nș șnsъ și a sșffle-
tșlși. Așa dar se vede kьt a

fost starea morale a nației, și dacă a pătât săz nș ka sș pșstreze vorbele morale și tehnice. Акѣм ънсѣ виинд vremea regenerației Romъnșli și a limbei sale, Dikționarșl limbei desъvșrșite și întregi i. se aflș în dikționarșl moșilor sși, și de akolo de ъnde zice: simțire, simțitoru, simțitu, de akolo poate zice și: simțul, simțiment, sensație, simțimental, simțimentalismu, simțitivu, simțibil, simțibilitate, simțual, simțualitate, simțitoriu, simțitorie, — presimțire, presimțiment, .. re-simțire, .. res-simțire, ressimțimentu, ... con-simțire ... strășimțire .. între-simțire. De va chercheta cine-va limba poporșli grekș de akșm trei-zeci și doș-zeci de ani, o vede plinș mai mșlt de jșmștate de vorbe italiene, tșrchesși și romъnesși (kșnd vorbiș zn fanariot sșz zn grek din dearg'a romъneas-kș, de zarçis, de klșkași, de skștelniçi, de poslșșniçi, de arendș, de vinșriçis, de oeritsș ș çl.) Unde nș ar fi așșns a-çeastș limbș înaroiind și impșstriçșndș-se, kșnd ar' fi avșt vot la formarea sșz regenerația ei toși bașa-Christi, și bașa-Ianii, dșrș kșm se amestikș în vorbș la noi nepoftiçi toși logofeciș sșz dieçii çei veki, toși kaftanlii, și toși ka-

ri nș și aș çitit ъnkș niçi pșçinele kșrçii çe avem! Pșçinș treabș vois sș zik, ar fi fșkșt Grecii kșnd ar' fi avșt ast-fel de pșkate. Ыnsș ei aș fost mai kș minte și akșm ka și tot d'asna de kșt noi, kș aș sçist sș vazș çe este al lor și al moșilor lor și çe nș este și în toatș vremea çei kș învșçștșrș aș avșt de normș limb'a ellenikș çea vekie, și ast-fel aș adșs în zioa de astșzi limba lor çea vorbitoare în kșt kș açeeasș grammatikș sș înveçe pe amșndoș. Noi niçi odatș n'am avșt de normș limb'a Latinș; pînș la o vreme pe çea slavș, apoi pe çea greakș, și akșm pe françeza, — çe blestem! Kșm sș se mai çie, kșm sș se mai kșltive biata limbș dșrș atște çisme literare! Romъniș din Transilvania o împlē de zngșrismi și de nemçismi, çei din Moldavia de mșskșlismi, greçismi și françoçismi, și noi açi, pînș la o vreme maniaçi de greçismi, akșm ne a arçkat boala Françei în toate artikolele sșz inkietșrile limbei. Limba françeș se vede în toate kasele din prezșnș kș toatș morala sșz demoralisaçia ei, limba françeș în șkoale, în kollegis, și de limba latinș nșmai zn klas în kollegis ka sș arșșm kșt o despreçșim, kșt nș o kș-

noaştem; adikъ voiş sъ zik kъ în tot priaçipatsl nşmai 250 lei pe lşnъ se kieltşesks pentrş a-çeastъ limbъ! şî limba italianъ nikъiri, ka sъ dъm înkaj o pro-bъ învederatъ kъ nş şuim niçi che am fost niçi che sşntem.

Mie îmi plache sъ addsk de eksemplş tot pe Greçi, pentrş kъ şî meritъ, şî mъ deslşşesek mai bine fiind kontimprani kş noi, şî limba lor avşnd mai ačeeaşi soartъ kş a noastră, rînъ la o vreme (nş şnsъ şî kşm ka sъ se şuie în parentes). Ka sъ şî fakъ Greçi limba ast-felkşm este în zioa de astъzi, aş avşt tre-bşingъ neînçetat sъ învede lim-ba chea vekie, sъ easъ felşrimide idei, sъ se şuie ô polemikъ mai de şn veak, sъ şî formeze în sfîrşit Stat, şniversitşđđi, licee şşil: Dar kşt ar fi vredniçi de plşns çei lalđđi Greçi che nş se koprind în Grecia liberъ, kşnd şşî ar înkide okii şî şşî-ar' astş-pa şrekile la chele che aş fşkşt şî fak ellenii çei nşoi pentrş lim-ba lor, şî vrşnd (çei che se aflş afarъ đin Grecia) ka sъ kşl-tive pe a lor, saş ar' îmbrşđđi-şga orbeşche limba franđezъ, saş s'ar arşka de çea greçeaskъ vekie şî s'ar strşmsta în starea Greçilor de obşte kşm erå akşm o sştş şî đor sşte de ani! N'ar' fi o mşnkъ zadarnikъ sъ lase lşkrş gata fşkşt, sъ lase limba kare se skrie în zioa de astъzi

în Grecia liberъ: şî sъ alerge la mijloaचेle chele de akşm đor sşte de ani?

Ast-fel ar fi kş noi kşnd ne-om înkide okii dela ori che aş fşkşt alđđi oameni de o naşie şî familie kş noi, şî am înbrъ-đđişa nişche mijloaचे che nş ni se kşviniå a-le întrebşingå de kşt akşm şapte sşte de ani. Lim-ba noastră akşm nş se mai a-seamşnъ kş latina de kşt în materie saş în dikşionar, nş însъ şî în formъ saş grammati-kъ. Limba latinъ ni s'a fşkşt nşmai ka o limbъ doktъ che are relaşie kş a noastră, şî çeea che trebşia sъ façem noi akşm şapte sşte şî o mie de ani, aş fşkşt' o fraşđđi noştri Italianii: ei aş avşt de normъ pe latina şî aş kşltivat limba poporşlşi ro-man, kşm am zice şî pe a noastră; aşå dar am greşî foarte kşnd am lşsa şn lşkrş gata şî ne am întoarçhe înapoi kş o mie de ani ka sъ începem şî noi de akolo de şnde aş începşt Italie-nii şî ka sъ fim tot d'aşna kş o mie de ani mai înapoi de kşt đşnşii.

Aşå fiind kş aş lşkrat Ita-lienii în lokşl noştrş, n'ar tre-bşî sъ ne arşnkşm okii sъ ve-dem che aş fşkşt? Bine este sъ ne đinem de limba franđo-zeaskъ atşt de sşrakъ, atşt anomalъ, atşt de kapabilъ d'a strika pe a noastră, đşrş kşm

ne-a strikat'o de vre-o 12 ani în koaci? Limba françozească ne a strikat limba, kapelele, obiceiurile, religia, pentru că puțin din kădi o învață își bat kapăl kă astorii klasici; și romanele cele mai nerșinoase se vād în mănile tinerilor. Acheasta o șciz dela mine pentru că la vârsta de 19 ani mă învăța françozește kavalerl de Faublas, și poate acheasta va fi pricina de niči n'am prea învățat așa bine françozește; kă ast-fel de daskăl, ast-fel de karte, astfel de năbravri. Mare pagăbă addăche acheastă limbă și dăxăși și inimii și limbei românești, kăci niči într'o limbă nă s'ăș skris atătea kărdi desfrunțoare și aprinzătoare de dăxăl și inima Omăși. Limba acheasta nă se poate mai niči de kăm învăța niči a se vorbi niči a se skrie fără ajstorl altei limbe cel puțin a Italiei; este o limbă, sărak de vorbe și bogat de frasi, în kare vede cine-va karakterl ungi omș che puțin se gîndeșche și vorbeșche mlț; este o limbă în kare filosofia și litteratura n'a pătăt face pasările che ar fi trebuit să fak în veakl nostră; e o limbă în sfârșit asemenea unei kokete kă gșt kare șcize a se îngolă kă lăkrări străine, fără a se okra kă lăkrări serioase și vrednice de o ma-

troană, și nămai kăm să plakă kă să sșbjoge pe kărtezani șci.

Nimik nă e mai răș și mai slăt de kăt un omș săș norod kare se zit pe sine kă să se ia maimăndă-se dărb obiceiurile alți om, alți norod. Noi vrănd să imităm pe Franțesi, limba lor nă e în stare a ne învăța kărat și nemijlocit de kăt tot che aș ei mai răș și mai strikat de kăt în cele lalte nații; kăci morala chea tare a puținii chei sșpătoase a franțezilor nă o vom ptea imitā și dobîndi din kărdi și nămai din eksemple trăind în mijlokăl lor și avănd de povăzitori pe chei kari sșnt din țnșși achea parte sșpătoasă a nației. Să fereaskă Dămnenez lămea de krestinăl săș de ovreisl țrunit! kăm să fereaskă Dămnenez și pe biata țargă noastră, de a se imălgi într'ansa Romăni françoziți! kăci atăci nă vom avea revolūii, și rebellii, țlăxrii, înjăngeri, biserică restărnate. Revolūia din 91 n'a vărșat atăta sșnge nevinovat în mijlokăl a 36 de milioane sșfflete kăt se va vărșa între doș milioane de Romăni.* Si che poate aștepta cine-va de la un norod kare își desprețtește limba,

* Este de observat quâte se dicu aici într'un timp atăt de depărtat, quănd și attuuci aveam de adversarii tot pe quei de astăzi.

și Măskali, (pentru că Romanii n'au purtat cisme) pe șrmă iar: frak, vestă, pantaloni, șortșk, bretele și hozșndrașri, křeva-tă, maņișkă. — korset, kapelă, kordon, parășă, etc. Țnsă a-cestea n'au arată originea romă-năsi, fie-kănt de mălte, a-cestea n'au pot dovedi năștra lim-bei lăi. Dar va întrebă cine-va pentru ce în limba lăi n'au afli în artikolăi înbrăkămintei și vorbele, țșnikă, to-gă, și alte asemenea? — Kăte veakșri, domșle, de kănd Ro-mănăi n'au văzăt kă okii toga și țșnika! și kăm vreai kă să păștreze nămele șnor objete ce n'au le kănoășce. Kare țnsă va lăa pana kă să skrie săș să vorbeaskă de kostămele și înbrăkămintea Romanilor vekı, va nămi fie-kare objeț pe nă-me, și vorbele vor fi foarte ro-măneșci iar n'au străine. Asse-menea vorbe se văd nă la lokăi lor în dikșionarele țșților lim-belor ce n'au niçi o afinitate kă cea latină, ne kăm în dikșio-nare romăneșci, șnde kă ade-vărat vor fi la lokăi lor, dășă o rățăire de atătea veakșri. Este de trebșingă açi și șrmă-toarea bșgare, de seamă: toate vorbele ștrăine întră ale îm-brăkămintei se văd kă le au

întrodăș în limbă Romăniăi cei depe la orășe kare sânt cele d'ăntăș momide (măimăde) na-ționale; țnsă se văd și la sate, și la mănte, și la baltă vorbe kare n'au sânt de origine roma-nă prekăm: sarikă, glășă, zeghe, opinăi, iğari, zășșn, obiele șul: Açi în șnele ve-dem a-ceeăș priçină kă și în cele arăitate mai șșș; și în altele pe cea șrmătoare. Dăçia a fost lokăită de noroade și mai năinte de deșkălikarea Ro-manilor într'ănsa. Açi oameni își avea kostămele și îmbră-kămintea lor. Romanii i'au a-flat kă dășsele; așă viind în Dăçia, skimbănd klima Italiei au trebșit să ia sarika, și glăga Dăçiei kă să se apere de frigăi iernei și de ploile ve-rei șul: Ce face Françeșșl săș altă naçie din zioa de astăzi kănd ia țărbansă Țărkăsi să'l poarte săș vine trebșingă a vorbi de dășșș de kănt să'l nă-measkă iar țărbăș? Ce face kănd vine trebșingă a vorbi des-pre senatșl țăřeșk, de kănt a'l nămi pe nămele lăi, Divan șul: dar asemenea vorbe fie kănt de mălte nă skimbă limba françeșș de a fi limba fran-çeșșsi, çi din kontră îi avă-çeșce vokablarăi.

Nota la III.

Възгъріле de seamă ce s'ax fьkьt la însemnarea de sьs, se pot aplika și la aчest artіkol pьntrьtrebьsinчioasele hranei. Între vorbele ce aratь hrana în general, vedem: farină, păine, apă, vinu, sare.... și între cele ce adьce lьksьl saș obіcheirile și momіuьria dьrь strьini, akolo vedem kіzьkeabab, pilaf, karama, angemaht șu: dar aчestea n'ax fost mьnkьri kь kare s'ax hrьnit Romanii și pe ka-

re lьsьndьle ei și la fii și nepoьii și strenepoьii lor, aчestia lьnd obьetьl, nь ne a pьstrat nьmele. Romьnьl la kьte obьete 'i ax rьmas dela pьrinu le a pьstrat și nьmele pe kьt poate un porod fьrь kьl-tьrь pьstra niște sьveniri de doь mii de ani. Pilafьl și alte assemenea ьnkь se vede fi-gьrьnd în kьrьile tьtьlor na-щuilor, fьrь a le pьface și des-natьra limba.

Nota la IV.

În artіkolьl rьdeniei se vьd toate nьmirile de origine latinь și ьnele mai bine pьstrate în limba Romьnьlьi de kьt în a Italianьlьi, pьkьm: unchiu, (zio); altele iarь kare se vьd perdstе și neintrebьsinuate în limbile Italianь, franьesь... se aflь în limba Romьnь pьkьm fiпu de ьnde vine vorba affi-

nitate, affinita italieneșce și affinité franьoseșce. Aчestь bь-gare de seamă se poate face în genere în limba Romьnьlьi, kьчи foarte adesea vom intьlni într'ьnsa vorbe de origine latinь, kare nь se aflь niчи în franьesa niчи în italiana... și vice-versa.

Nota la V.

Κήδη în limba greceaskь însemneazь griь; κήδη dьrь dialektьl dorik se face κάδα skim-bьnd pe δ în z saș s, se face casa. Kasa a fost cea d'ьntьis griь a Omьlьi ka sь se pьie la adьpost îndatь ce 'și a kьnos-kьt trebьsinuеle. Kasa însemneazь o griь. Kь aчest nь-

me ax venit moșii Romanilor kь Enea dela Troiea, ьnde se vor-bia limb'a dorikь și ionikь, aчest nьme 'lax întrebьsinuат Italianii trei mii de ani aproape, aчesta il întrebьsinuеazь și as-tьzi, și kь aчesta s'ax întrebьsinuат și se întrebьsinuеazь și Romьnii ka sь 'și nьmeaskь lo-

să însemneze produsul Daciei și dafin pe al Greciei și Italiei. Astfel cercetând aflăm pricina ori unde vom vedea o deosebire între aceste două dialecte la numirea mineralelor

plantelor și animalelor. Această deosebire o aflăm mai mult la pasări și peșcii; pentru că paserile și peșcii acestor două klime săz pământuri sunt mai mult deosebite.

Nota la XII.

În articolul despre timp, dacă aflăm vorbele vreme, ceas, sfert, aflăm și pricina intrădăcerii lor: că intrădăcerea cuvintelor slave în biserice s'a intrădăș și часловѣи că ceasurile; dărz ceasuri aș venit și sferturile; vreme s'a intrădăș că obiceiul limbei slave căm s'a intrădăș și la Români din Macedonia kero, obiceiindse că limba grecească. Weak, pentru că se află în vocabularul slav nu este vorbă slavă; ci pricina este că toate noroadele aș aceeași origine, și limbele s'aș făcăt dărz desprăgirea noroadelor, dărz klime și imitații ale natșrei. Că toate că noroadele și aș făcăt deosebite limbe, țnsă în fie-kare află ci-

ne-va semne, elemente și probe că o limbă aș avăt oame-nii la începăt. Astfel aflăm άγνός grecesce, άγνός agnus latinesce, агнецъ slavonesce, agnello italiennesce, agneau françozesce, 'gnelu românesce; astfel află cine-va și verbăl dare la multe limbi că se aseamănă: δάειν, dare, дати, donner. Astfel vedem și vorba weak, de unde vine vekșire, vekșit, și vecu françozesce căm și weak englesesce. Dar se află și în dikșionarul slav, ce ne pasă? Limba românească nu ă slavă și țnsăși d'ar avea vorbe kărate slave săbt formă săz tipi românesce, ne căm de vor avea nișce vorbe aș de generale.

Nota la XIII.

Am arătat cătz inflșințz a avăt skimbarea religiei și intrădăcerea mai la zrmă a cuvintelor slave în termenii teologiei; că toate vorbele ce aș tratat. Români în skeletul Kre-

dinșei, țnsă tot s'aș vîrît și cele zrmătoare prekăm:

Preșista	Madonna
Sfintul Dăx	Spirito Santo
Raiș	Paradiso
Măntșire	Salute

Ispovedanie Dshovnik ș çl. Iad, botez, aiasmă, metanie sânt vorbe grecesci: ἄσματος (i) de sâbt (a) la noi se çitesce	Confessione Confessore. fьkьndьse diftongul ia; βάπτισμα (a) s'a fьkьt (o) kare se în- tьmplь des în limba slavь, (i) s'a fьkьt (e) rînz a ajьns ко- тесма, botesma, botez.
--	---

Nota la XIV.

Daka la nămele a mьltor ser- bьtori se vьd oare kare skim- bьri, deosebirea este în frase iar nă în materie. Spre eksemplь Romьnl zice Maika Domnьlăi; Italianьl Doamna mea, Madonna; ьnl zice Dăminika floriilor și altăla stьprьrilor, delle palme; ьnl zice înțьlăarea, altăla as- censione; ьnl addormirea, al- tăla assunzione; ș çl: Nă ă mi- rare daka și în artikolăla aсe- sta ьși a lăssat ьnde și ьnde limba slavь șrmele salle, kьçl a trekьt și a întьrziat kьt-va în Biserika Romьnlăi. Pe lьngь aчestea se mai fa-	ce aчeastь bьgare de seamă, kь sьrbьtorile chele vekl alle Romanilor sânt: Satsьrnea, че rînz în zioa de astьzi se ser- beazь în ajьnl anьlăi năox, kьtьndьși Romьnl în felьrimi de kьrьri norokьl; joile dьrь Pasçl toate, în kare se serbea- zь ьnkь Joie tьnьtorьl pentrь fьlgere și grindinь; jokьl kьl- lășarilor, în kare se serbeazь addьcherea a minte a jokьlăi lăi Romьlă la rьpirea Sabinelor, și altele mьlte kare se aflь în- rьdьçinate între sьteni mai mьlt de kьt sьrbьtorile bise- riçei.
---	---

Nota la XVI.

În artikolăl pentrь arte, sçl- înçe și meștesьgьri este foar- te sьrak vokabьlarьl norodьlăi Romьn, adikь nă este niçl mai pe jos niçl mai înainte de kьt vo- kabьlarьl or kьrьl norod. Atьçia termenl de sçlînçe, arte, și meștesьgьri sçie sьteanьl Ro- mьn kьçl sçie și sьteanьl Grek	Françes, Italian, Neamç... Noi rînz akьm n'am vorbit de vo- kabьlarьl litteraçilor Romьnl, çl de al poporьlăi Daçiei. Litteraçii îșl fak singьri termenl kьnd dobьndesk ideile, și lămea se ia dьrь aчeia kari aș dat lim- bei niçe termenl și niçe for- me potrivite pe firea ei.
--	--

Nota la XVII.

Ori kât de nekultivată a fost dela un timp încoaci arta armelor între Români, țânșă dărb termenii ce se văd însemnați în desprăgirea XVII. se vede kârat skeletul aștei arte foarte deplinit și în stare a înkeia kapitolele Artei militare.

Notă despre Adjectivi.

Toate însemnările ce s'au făcut pentru substantivi, ațeleși se pot applikă și la adjectivi. De vom împărți felul acesta de vorbe în fizice prekm alb, roșș, strâmb, rotund, dâlc, akș, kald, reche șul: și în morale prekm: bșn, reș, krșd, blșnd șul: vedem în artikolul adjectivilor kă cei fizici sșnt mai mșlți de kât cei morali. Pricina este tot aceea ce am văzut și la substantivii morali. Ce se attinge țnș de adjectivii nșmerali, în acestea au fost mai filosofi români de kât toate națiile, kăci în toți termenii nșmerali se vede applikată sistemul zecimal. Români astfel citește nșmerile în tokmai dărb poziția și preșul lor. Bage cine-va de seamă kă în limba română fi-kare grad de cifre spre stânga ia un nșme alș și nș se mai skimbă, dărb kăm nș se skimbă niči preșul cifrei: spre exemplș unimi, zeci, ște, mii..

Kând Români citește 20, este foarte konsekent kă sistemul zecimal și zice doz-zeci, adikă kăm am zice grecesce δύο δέκα, sau δεκάδες, în franțozesce deux dix; unde Greki, Latini, Italiani, Franțezi șul: citeșk nșmărul strikat printr'o învoire răș întră-dărb și legisit răș a korrespunde kă filosofia sistemul zecimal. 30, 40... 85 se citeșk rășnesce trei-zeci, patru-zeci, opt-zeci și çinçi; 100, 200, 374 se citeșk o ște, doz ște, trei ște șapte-zeci și patru; 1000, 2000, 3496, se citeșk o mie, doz mii, trei mii patru ște doz zeci și șeașe. Askalte cine-va pe Franțez kăm citește nșmărul acesta din șrmă și altele mșlte: askalte și pe Grek și pe Italian șul: Franțezul zice trei mii, patru ște patru-doz-zeci, și șei-spre-zeci; Italianul citește ka si Grekul dărb învoire iar nș dărb sistemul și filosofia nșmerajiei. Atșni arsimți Gre-

къл нѣмерація ромѣнеаскѣ, кѣнд ар ведеа кѣ Ромѣнѣнѣл чѣтесче нѣмѣрѣл де сѣс: τρεῖς ἑκατάδες, τέσσαρες ἑκατοντάδες, ἑννέα δεκάδες, καὶ ἕξ, și Французѣл атѣнчи с ар ведеа кѣт е де înapoiat între învъуѣтѣга

aritmeticei și algebrei (nepotrivinduse limba кѣ definițiile ce dă) кѣнд ар афла кѣ Ромѣнѣл чѣтесче assemenea нѣмере: trois mille, quatre-cents, neuf dix et six.

Pentru Verbi.

Pentru Ізкрѣги че неîncetate аѣ авѣт Ромѣнѣи, pentru ачелѣа аѣ рѣстрат și verbii de origine latină; la кѣте Ізкрѣги ѣнсѣ с'аѣ амѣстекат стрѣинѣи ori întrodѣкѣндѣ-le саз înlăind кѣ сѣperioritatea, аколо 'și аѣ dat

ei нѣмѣрѣл lor. Pildă proasfătată авем де кѣрѣнд pe Русѣ: кѣѣи verbii нѣ не аѣ Іѣсат încă admînistrăție și miliție; ѣнсѣ кѣлтиvatorii limbei vor аlege și preferi pe cei ce sânt tot de un neam și fel кѣ verbii cei-lălți ai limbii.

OBSERVAȚII GENERALE.

Peste 1300 de vorbe de гѣдѣчѣинѣ, кare ар рѣтеа слѣѣи ка нѣсче тѣлрѣне la mai мѣлте ramșre de vorbe ce pot sѣ încăie familii, s'аѣ адѣнат încă vokablarăл ce 'l am încăѣișat чѣтѣторѣлор.

Ка сѣ încăѣлѣим дѣнтр'о vorbă саз тѣлрѣнѣ radicală mai мѣлте ramșre, авем доѣ mijloace: ѣнѣл ал derivăției și altăл ал kompănerii. Al derivăției преkăm dela bunu, bunăte, bunete, bonată, bunică șul. și ал kompозѣției, кѣнд дѣн доѣ vorbă саз дѣнтр'о vorbă și препоzѣții facem alte vorbe; преkăm scriere, пре-scriere, про-scriere-

re, deș-criere, încă-scriere, sub-scriere.

Prin ачесте доѣ mijloace încă toate limbile se încăѣлѣesk vorbele, încă кѣт încă limba noastră нѣmai дѣн vorbele арѣтate încă vokablarăл ачеста рѣтем facе peste 17 mii vorbe de origine latină, а кѣрora саз гѣдѣчина се афлѣ încă limba romăneаскă, саз mai мѣлте ramșre фѣрѣ гѣдѣчѣинѣ кare, nefiînd întrebăingate дѣн рѣчина lipsei ideilor, акăm își pot Іѣа lokăл lor încă dăksionărl romănesk și а се întrebăingă încă кѣрѣѣile аѣторѣлор romăni.

Spre а fi mai bine încăѣлѣși

vom, aduce aici câte-va vorbe de rădăcină din care vom produce toate vorbele ce se pot face prin derivație și compunere. Cu aceeași arătând căm se înmulțesc vorbele și se avâdăsc limba, într'aceiași timp vom arăta și kipșl derivației și compunerii vorbelor că este mai tot acela la amândouă dialektete, care dovedesk că fak zna și aceeași limbă.

Având o vorbă de rădăcină, facem dintr'ânsa dărpă trebșingă și dărpă natura ideei, o familie de vorbe dărpă căm se va vedea; dar ka sã înlesnim pe cititor la înțellesl fieșl-cărgia vorbe, addăchem deslășirile zrmătoare.

Ka sã ia o deosibită nșană săz o altă însemnare relativă că sine, ne întrebșingăm că nisce părțicele pe care, pe șnele le pșnem înainte rădăcinei și altele dărpă rădăcină. Pe cele d'ântăis le vom nșmă preposiții în kompozicie, și pe cele d'adoilea: postposiții, săz finali, or terminații.

Preposiții sșnt celle zrmătoare:

1° a, ab, și abs, ce are aceeașl pștere că ἀπό grecesk: și însemnează șn fel de mișcare de akolo în koaci, și adesea korrespunde că (în). Ab se vede întreg nșmai cănd vi-

ne dărpă dșnsl o vokală, iar la alte întămplări se skimbă b, în konsoana ce zrmăază: căm urrire aburrire, punere, apunere, traggere attraggere, abstracție, nobilire, annobilire, (innobilire).

2° Ad, ce însemnează asemenea mișcare și korrespunde că (la) și παρά; căm unu, ad unu, adică șnesk la șn lok; ducu adducu; apă, apare, adăpare, (duce sau dă la apă).

3° Ante, ce însemnează înainte; căm: cameră antecameră, cedere, (de unde pșche-dere) antecedere.

4° con, co, și cu, (de o pștere că ξυν grecesk*) ce însemnează împresă; căm: tenere conțenire, giurare congiurare, prindere coprindere și cuprindere.

5° de, ce însemnează pentru săz mișcare de aici nainte, și kam korrespunde că grecesksl περί, căm: prindere, deprindere, scriere, descriere, ducere, deducere.

6° des, dis, și di, ce însemnează lipsa ideei ce vrem săz arătm săz șn lokș înpro-

* Preposiția ξυν, se scie quo este κσυν, scoțend pe κ remăne συν, scoțend pe σ, remăne κυν, de unde κύντερος; κυν pronunțatu latinesce, facee cun, de unde cu romănescu.

tivъ de ideea ce vrem sã spr-
nem, kãm: frêu, desfrêu (adi-
kã frã frêș); ființare des-
ființare: di însemnează des-
pãrțire sau depãrtare și kor-
respõnde kã greceskãl διά: sta-
re, stanțã, distanțã; ferire, fe-
rintã, differințã, pãrțire des-
pãrțire. 1)

7° εκs, es, sau s, ce este de o
pãtere kã êx, sau eș grecesk,
și însemnează afarã, sau li-
psã de ceva, kãm: ire eș-ire
(a merge sau a face ii! afarã 2);
punnere, spunnere (a pũne a-
farã ideea sau kãvintãl); min-
te, mintitu, smintitu, (afarã din
minte).

8° in, ce însemnează în
întrã; kãm bunetãțire, înbu-
nêtãțire, flare înflare (a bũgã
vint în întrã).

9° ob, kare skimbã pe b în
konșona ce zmează dãrã si-
ne și însemnează mai mult în-
protivã, o mișcare sau împin-
gere dela noi înainte; (kor-
respõnde kã κτã) kãm morire
ommorire, cidere occidere sau
uccidere, punnere oppunnere
(pũnere departe de noi, îm-
protivire, lãssare afarã).

10° pre, ce însemnează
kãnd înainte prekãm sciințã
presciințã; kãnd repetiție sau
înnoire kãm faceere prefacce-
re; kãnd assãpra, prekãm: di-
catu, predicatu, dicã predicã,
(zicere. kãvint assãpra zãi
sãjet).

11° pro, ce însemnează
pentru sau f voare; kãm nume
pronume, vedere prevedere, sau
înainte în timpu în lokã; kãm:
punnere propunnere.

12° re, ce însemnează re-
petiție, sau înapoi: ducere re-
ducere.

13° res, ce însemnează ne-
gație, zã și înapoi; kãm: simți-
re ressimțiire, bunare resbuna-
re, platã resplatã; și alte ori ko-
vãrșire; kãm battere resbattere.

14° stra ce are mai ače-
easi pãtere kã res: battere
resbattere strãbattere, și în-
semnează kovãrșire sau de ko-
lo rĩnã dinkolo.

15° sub, ce însemnează
dedesãbt, și skimbã pe b în
konsoana zãmtoare, kãm: pun-
nere suppunnere, ferire sãffe-
rire, alternu subalternu.

16° tra și tri ce este mai

- 1) Qua sã nu amesticãm pe de cu di. cum se face de Italieni și
Moldavi vom arãtã chiar din firea lor cum și dupo însemna-
rea în limba latinã quo de corespunde cu περι cum: descrie-
re περιγραφειν; iar di, cu διά; cum: distanțã διάστημα.
- 2) Ideea mergerii sau pãșirii mai la toți ómenii se exprimã cu stri-
garea iii! de unde εημι grecescu ire romanu de unde și mo-
dul imperativ: ii adico mergi.

de o psterere k̄s̄ tra, însemnând k̄te o dat̄ și prefacere k̄m: ducere, traducere, dare, trădare; mittere, trimittere.

17° între saș inter, k̄s̄ vorb'a se arat̄ și însemnarea: vorbire întrevorbire, prindere întreprindere.

Iar posposițiile saș terminațiile s̄nt celle următoare:

1° or, ce arat̄ o persoan̄ kare face saș l̄kreaz̄ ceva; k̄m: scriere, scriitor (ce scrie).

2° oriu, ce arat̄ un lucru, unde se face saș se l̄kreaz̄ ceva: scriere scriitoriu, laborare laboratoriu, dormire dormitoriu.

3° Cele în or, skimbândse în ura, arat̄ ideea saș însemnarea verbăli personifikat̄, ka s̄ zik ast-fel, kare personifikatie saș este aktiv̄ prek̄m dela nascere, nascător, prin presk̄rtare nator, natură, saș este passiv̄, k̄m facecere făcător, făptor, făptură.

4° mînt, și ment are mai acea însemnare k̄s̄ ura; coborămînt coborătură, înjurămînt înjurătură; k̄s̄ toate k̄s̄ cele în ura seamăn̄ ceva mai passive. Allegerea din aceste doz terminații st̄ la xrekia și ḡst̄l̄ skriitor̄l̄ și la înt̄m̄pin̄l̄ konsoanelor ce se afl̄ în vorba de ḡd̄chin̄.

5° atu, itu, su, utu ce

însemneaz̄ pasivitate și timp̄ trecut; k̄m: mîncare mîncatu, audire auditu, înțelegere, înțellesu, vedere vedutu.

6° Dela aceste pat̄r terminații și altele, de vom skoate pe u, și vom aduoga pe ie, se fak alte vorbe ideale saș morale, prek̄m: declamatu declamație, missu trimissu commissu commissie, product̄u productie. Aceste terminații în latinesce s̄nt în io, și d̄r̄p̄ idiomă de obște a limbei române, f̄k̄nd nominativ̄l̄ ka în ablativ̄, ar treb̄i s̄ se fak̄ ione saș iune: educatu, educaț-iu educație, educațiune, educăciune; ȳns̄ în acestea ka și în altele și a p̄strat limba română mai m̄lt de k̄t celelalte limbe, îns̄șiri ale limbei ce se scria o dat̄ în Roma.

7° osu, ce însemneaz̄ o avere în sine a ideei și kare se analizeaz̄ k̄s̄: plin de, saș k̄s̄ preposiția k̄s̄; k̄m: lumin̄ luminos (ce are l̄min̄ saș plin de l̄min̄ saș k̄s̄ l̄min̄); noru, norosu (k̄s̄ nori saș plin de nori).

8° al și il, ce însemneaz̄ o posesie și kare se analiz̄ mai adesea în kas̄l genitiv; k̄m locu local (al loc̄l̄); grammatică, grammatical (de grammatik̄); facecere, facil (de f̄k̄st, adik̄ lesne).

9° ivu ce este mai de o psterere k̄s̄ al și il, k̄s̄ doose-

bire k̄z mai adesea al se analiz̄ în genitiv̄l k̄z artikul și ivu, f̄rḡ artikul; k̄m guvern̄ local (ḡsvern̄ al lok̄s̄i) casu nominativu (kaz̄s de n̄mire).

10⁰ bil, ce însemneaz̄ k̄pacitate și se analiz̄ k̄ p̄stin̄cios, b̄sn, priimitor de... k̄m simțire, simțibil, mutare mutabil priimitor, p̄stin̄cios de a sem̄t̄.

11⁰ tate, kare personifik̄ k̄alitatea adjektiv̄lor positive; k̄m: bunu bun̄tate; k̄m și k̄alit̄z̄ile ar̄tate prin adjektiv̄ii terminaī în osu, al, il, bilu; generosu generositate, moral moralitate, facil, facilitate, simțibil simțibilitate.

12⁰ icu, ce arat̄ o posesie ka și cele în alu și ivu, și se analiz̄ iar în genitiv; k̄m poetu, poeticu (de poez̄i) musă musicu. Aceast̄ terminaīe este greceask̄.

13⁰ escu, ce arat̄ iar o posesie; k̄m: cavaleru cavalerescu, pictoru (z̄sgrav̄) pittorescu.

14⁰ ime, ce însemneaz̄ o ad̄nare la z̄n lok̄s̄ de mai m̄lte objete saș k̄alit̄z̄ii; k̄m: boieru boierime, june junime, neguțatoru neguțatorime, — terminaīa z̄ns̄ ̄ kam batjokoritoare și n̄ de stil s̄s̄șin̄st.

15⁰ etu ce însemneaz̄ o adunat̄a de pomi, k̄m: frasinu

fr̄sinetu, pomu pometu... Aceste doz̄ terminaīii în ime și etu se n̄mesk̄ kolektive.

16⁰ ința și anța, kare personifik̄ ideea saș infinitiv̄l z̄ns̄i verb; k̄m credere credinț̄ă, aliare alianț̄ă, provedere provedinț̄ă, constare constanț̄ă, tate personifik̄ adjektiv̄ii, și nța verbii.

17⁰ aru, ce însemneaz̄ mai m̄lt meserie; k̄m: pesce pescaru, lemn̄u lemnaru.

18⁰ aci u saș a ce, ce are mai a ceeași însemnare k̄z or, k̄m: răpire răpitoru răpaciū rapace, fugire, fugătoru fugaciū fugace.

19⁰ Pre l̄nḡz̄ acestea se mai adaoḡz̄ și terminaīile kare m̄resk̄ saș mik̄soreaz̄ z̄; k̄m: omu, omoiu omuletu k̄m și cele femees̄ci kare s̄nt̄ m̄lte în limba noastr̄ ka și în italiana.

Av̄nd o r̄d̄z̄cin̄z̄ kare poate s̄z̄ fie de nat̄z̄r̄ a priim̄i toate preposiț̄iile, avem dintr'z̄nsa 17 vorbe din kare p̄tem ded̄s̄ce din fīz̄-kare p̄in̄z̄ la 19 alte vorbe skimb̄nd̄ terminaīia. Aș̄a s'ar face la treb̄șin̄z̄ dintr'o r̄d̄z̄cin̄z̄ o familie p̄in̄z̄ la 327 vorbe, toate pe înțelles̄l Rom̄z̄n̄s̄i, de va b̄rḡa de seam̄z̄ la însemnarea fie-k̄z̄iia preposiț̄ii și fīz̄-k̄z̄iia posposiț̄ii. Eat̄ nișce asemenea r̄d̄z̄cine k̄z̄ ram̄zele lor.

Battere	Battere	combinător combinatu combinație desbinare 1)	combinatore combinato. combinazione scombinare
bătător	battatore		
bătutu	battuto		
bătuță	battuta		
bătământu	battimento	Bunu	Buono
bătătură	battitura	bunătate	bontade, boni- tade, bontà
bătălie, bătaie	battaglia	bunețe	bonizia
batalion	battaglione	bunică	bonna
bătăiără	battagliaola	bunață	buonaccia
bătăiare	battagliare	bunățare	bonacciare
bătăiașu	battagliatore	bunăciosu	bounaccioso
bătăiată (am- mesticu)	battagliata	bunariu	bonario
bătălierescu	battaglieresco	bunărietate	bonarietàe
bătăiosu	battaglieroso	înbunare...	inbönire...
bătăiesce	battaglievol- mente	resbunare...	vendicare...
batellată	battellata	înbunățățire...	bonificare...
batelletu	battelleto	nebunu	pazzo
batellu	battello	nebunie	pazzia
batellanți	battellanti	nebunaticu	scherzevole
bătaiu	battaglio	nebunesce	pazzamente
baterie	batteria	străbunu	bisavolo
bate-lână (battilanu)	battilano	bine	bene
batauru	battiloro	binecuvântare	benedire
bătaie, batti- coru	battito, batti- core	beneficiu...	beneficio...
abbattere...	abbattere...	binevointă...	benevolenza
desbattere...	disbattere...	binevolu	benevole
combattere...	combattere...	Cadere	Cadere
rebattere...	ribattere...	casu	caso
străbattere...	strabattere..	cădătoru	—
resbattere	—	cădutu	caduto
Binare	Binare		
binare (în)	combinare		

1) Desghinare, nu è indoială
quo este desbinare făcând
pe b, g; ca la bine ghine.
*

cădătură	cadimento, ca- duta	concertare concertatu concertu descertare	concertare concertato concerto discerre(scer- re)
cadaveru	cadavero		
cadavericu	cadaverico		
cadaverosu	cadaveroso		
cadență	cadenza		
cadetu	cadetto	Chiaru	Chiaro
scădere...	scadere...	Clarus.	
decădintă	decadenza		
precădere	—	chiarare	chiarare
încădere	incadere	chiarere	chiarezza
		chiarificare	chiarificare
Capere	Capere	chiarificație	chiarificazione
		chiaritate	chiarità
capabil capace	capace	chiarină	chiarină
capacitate	capacità		(hautbois)
încăpere	capare	chiaróre	chiarore
începere	principiare	chiaroscurare	chiaroscurare
pricepere	percipere	chiaroscuro	chiaroscuro
concepere	concepere	dechiarare	dichiarare
principiu	principio		(di, dis s)
scăpare	scapare	dechiarire	dichiarire
		declaratoriu	dichiaratorio
Cernere	Cernere	dechiarămentu	dichiaramento
		(s)	(s)
cernetor	cernitore	dechiarativu	dichiarativo
cernutu	cernuto	dechiarăție	dichiarazione
concernere	concernere	schiarator	schiaratore
concernință	concernenza	schierea (o	schierea
concernent	concernente	earbă)	
descernere	discernere	preclaru	preclaro
	(scernere)		
descernetor	discernitore	Chiemare	Chiamare
descernement	discernimento	Clamare.	
descernință	discernenza		
Certare	Certare	chiemător	chiamatore
		chiemată	chiamata
ceartă	certame	chiemămintu	chiamamento
		declamare	declamare

declamator	declamatore	declinabil	declinabile
declamatoriu	declamatorio	declivă	declive
declamație	declamazione	declivitate	declivită
esclama-re	esclama-re	înclina-re	înclina-re
esclamator	esclamatore	înclina-ție	înclina-ție
esclamativ	esclamativo	înclina-re	înclina-re
esclama-ție	esclama-ție	înclina-bil	înclina-bil
proclama-re	proclama-re	înclina-tu	înclina-tu
prochiemare		înclina-ție	înclina-ție
proclama-ție	proclama-ție	schinieră	schiniera
proclama-tor	proclama-tor	armă spre apărarea pulpelor	
Chidere	Chiudere	Dare	Dare
Cludere			Donare
închidere	închidere (clu)	dată	data
închisu	închiso	daterie	dateria
înclusă	inclusa	datariu	datario
deschidere	dischidere	dătător	datore
conchidere	conchidere	dativu	dativo
	(clu)	datu	dato
conclisie	conchiusione	daru	·dono
	(clu)	dar-nicu	generoso, li-berale
concludent	concludente	dator	debitore
conclusivu	conclusivo	datorie	debito
inclusivu	inclusivo	donatie	donazione
exclusivu	exclusivo	danie	
conclusu	concluso	donator	donatore
Chinare	Chinare	dănuitor	
	Clinare	donatoriu	donatorio
clină	china	donativu	donotivo
clinămintu	chinamento	donatură	donatura
clinătură	chinatura	addaosu . . .	aggiunta
clinată	chinata	condonare	condonare
acclinare	acchinare	(iertare)	
declinare	declinare (chi)	condonator	condonatore
	diclinare	condonabil	condonabile
declinație	declinazione	condonație	condonazione

desdare (co- borîre)	disdare	ducător	duttore
predare	predare	ducătură	—
pradă	preda	ducie	ducea
prădaci	predace	ducă	ducale
prădămîntu	predamento	adducere-or	— adducitore
prădător	predatore	conducere	condurre
dedare	addarsi	conducător	conducitore
sdatu	sdato		conduttore
editor	editore	conductă	condotta
ediție	edizione	conducevol	conducevole
stradă	strada	conducibil	conducibile
strădare	stradare	conducemîntu	conducimento
străda-nie...	diligenza	deducere (se)	dedurre (si)
trădare	tradire	dedusu	dedotto
		deducție	deduzione
		introduce	introdurre
		(în)	
Dormire	Dormire	introducibil	introducibile
dormitor	dormitore	introducemîn-	introducamen-
dormitoriu	dormitorio	tu	to
dormitură	dormitura	introducător	introduttore
dormiție	dormizione	introducție	introduzione
dormitare	dormigliare	producere	produrre
dormaci	dormalfuoco	productu	prodotto
addormire	— addormen-	productiv	produttivo
	tare (in)	producent	produttore
addormitare...	addormentare	producător	
addormitu	indormito	(autoru)	
condormire	condormire	producție	produzione
	(lat.	reducere	reduire (ri)
redormire	raddormentare	reducemîntu	reducimento
întredormire	sonnechiare	reductiv	reductivo
	sonneforare	reductibil	reductibile
		reducție	reducione
		traducere	tradurre
Ducere	Ducere	traducător	traduttore
duce	duce		traduttore
ducă	duca		
ducesă	ducesa	traducție	traduzione
ducatu	ducato	educare	educare

educător
educație

educatore
educazione

Facere

Farre

facil (de fă-
cutu)

facile

facilitate

facilità

facilitare

facilitare

difficilu

difficile

face-reu

facimale

făcēmîntu

facimento

facinorosu

facinoroso

(proclētu)

făcător

facitore

facultate

facultà

facultosu

facultoso

facultativu

facultativo

facendieru

facendiere

față

faccia, facie

făcată

facciata

fachinu (ha-
malulu)

facchino

fachinerie

facchineria

facetie

facezia

facibil

facitojo

affacere

affare

confacere(se)

confarsi

confăcînță

confacenza

confacibil

confacevole

desfacere

disfarre

desfată

disfata

defăcătoru

disfacitore

prefacere

riparare

prefață

riprefazio

prefatu

riprefato

refacere

rifare

refăcător

rifacitore

refăcetură

rifacimento

străfacere

strafarre

și toate quelle cu ficare, cum:
clarificare..., calcificare..., ve-
rificare..., etc.

Ferire

Ferire

(subt altă însemnare)

conferire

conferire

conferință

conferenza

conferent

conferente

deferire

deferire

deferință

deferenza

deferent

deferente

differire

differire

differemîntu

differimento

diferent

diferente

diferință

diferenza

diferențial

diferenziale

diferențiare

diferenziare

înfirire...

inferire...

preferire

preferire

preferință

preferenza

preferibil

preferibile

preferemîntu

preferimento

proferire

proferire

referire

referire

referendaru

referendario

referemîntu

referimento

sufferire

sofferire

sufferitor

sofferitore

sufferință

sofferenza

sufferibil

sofferevole

sufferemîntu

sofferimento

străferire

traferire.

Flare

flată

flato

flatos	flatoso	desfrêu	sfrenamento
flatositate	flatosità	desfrênare	disfrênare
flautu . . .	flauto . . .	renfrênare	raffrenare
conflare	coafare (lat).		
gônfare	gonfiare		
conflatu	conflato	Legare	Legare
coflătură	—	(legare, și ligare lat):	
conflător	conflător (lat).		
conflătoriu	conflatorium	legă	lega
	(lat).	legător	legatore
înflare	gonfiare	legatar	legatario
înflătură	infla	legatu	legato
înflatu	infiato	legătură	legatura
proflare	proflare (lat).	legăturită	legatuzzo
sufflare	soffiare	legație	legazione
sufflător	soffiatore	leganță	leganza
sufflătură	soffiatura	legămîntu	legamento
sufflătoriu	—	lege	legge
suffletu	anima <i>ἀνεμος</i>	legal	legale
resufflare	respirare	legalitate	legalità
resuffletu	soffiamento	lagonalizare	legalizzare
resufflătură	respirazione	legalisație	legalizzazione
resufflativ	respirativo	legislație	legislazione
desînflare	sgonfiare	legislator	legislatore
		legislativ	legislativo
		legislatură	legislatura
		legist?	legista
Frênu	Freno	legitimu	legittimo
frênare	frenare	legitimă	legittimă
frênaru	frenajo	legitimitate	legittimità
frênător	frenatore	legitimare	legittimare
frenellă	frenella	legitimamente	legittimamente
frênellu (aça de subt limbă)	frenello	legitimație	legittimazione
affrênare (a pune frêul),	affrenare	leal	leale
înfrênare (a ține în frêu)	infrenare	lealtate	lealtà
înfrênătură	infrenamento	allegare	allegare
		allegător	allegatore
		allegație	allegazione
		allegămînt	allegamento

collegare	collegare	legie, legiune	legione
collegă	collega	legionaru	legionario
colleganță	coleganza	allegere (διαλέγειν) ¹	eleggere
collegămîntu	collegamento	allegëtor	elettore
collegatu	collegato	allegibil	eleggibile
collegație	colegazione	allegibilitate	eleggibilità•
collegiu	collegio	allectivu	elettivo
collegiare	collegiare	allesu	eletto
collegial	—	ellectorale	elettorale
collegiată	collegiata	cülleggere(συλλέγειν) —	colleg- gere (lat.)
delegare	delegare	collectă	colletta
delegatu	delegato	collectivu	colletivo
delegație	delegazione	collector	collettore
deslegare	dislegare (di)	collectorie	collettoria
deslegal	disleguale	collectie	collezione
desleantă	disleanza	collibetu	collibeto
elegant	elegante	prelegere	prelegere (lat.)
deslegatu, desnodat, ușor		prelector	—
elegantă	eleganza	prelectu	—
prelegare	prelegare (lat.)	releggere	rileggere
prelegatu	—	logica	logica
relegare	relegare	logical	logicale
religie	religione	logicu	logico
religionaru	religionario	syllogismu	sillogismo ²
religios	religioso	prologu	prologo
religiositate	religiosità	prologare	prologare
nereligie	irreligione	prologist	prologista
nelegiuire	delitto	apologu	apologo
nelegiuitu	exlex (lat.)	apologiă	apologie
și tóte quâte se termină în legiu;		etc.	
cum: privilegiu, sacrilegiu etc.			

Leggere Leggere
(λέγειν)

lectie	lezione
prelectie	
legendă	leggenda
legendariu	leggendario
legiu	leggio

și tóte quele compuse din λόγος, que vine dela λέγω, λέγειν, λέγε-ν doric: lege-ré.

¹ απολέγειν.

² συν cun, con de unde syllogismu — collegismu.

Locu	Loco	commissionaru	comissionario
locare	locare	commissariu	comissario
locuire...	habitare...	commissură	cimmisura lat.
locator	locatore	demittere	demittere
local	locale	demis	dimesso
localitate	locată	demissie	demissione
locandă	locanda	emittere	emittere lat.
locandier	locandiere	emissie	emissione
locatie	locazione	emissariu	emissario
locuțu	luoghicciuolo	ommittere	ommettere
locotenent	locotenente	ommissie	omissione
locotenență	locotenenza	premittere	premittere lat.
lôcustă	locusta	premissu	premissus —
allocare	alloccare	promittere	promettere
collocare	collocare	promissie	promissione
collocatie	collocazione	compromittere	compromettere
collocamentu	collocamento	compromis	compromesso
deslocare	dislocare	remittere	remittere lat.
deslocatie	dislocazione	remissie	remissione
	dislogamento	remissibil	remissibile
relocare	rilogare	transmittere	transmettere
oblocu	—	transmissie*	transmissione
oblocare	—	transmissibil	transmissibile
prelocare	—		
		Murire	Morire
		muritor	—
Mittere	Mittere (lat.)	moribondu	mirribondo
trimittere	invia	mortu	morto
trimis	inviato	môrte	morte
missie	missione	mortal	mortale
missionar	missionario	mortalitate	mortalità
amittere	amittere (lat.)		
amisie	amissio lat.		
admittere	ammettere		
committere	commettere		
commisu	commiso		
commissie	commissione		

* Quelle în ie derivate dela participiu passat, fiind o idiomă locale, că limbă cultă se scriu în io, cum demissio transmissio etc.

mortescce	mortamente	mutabil	mutabile
mortêcină	morticino	mutabilitate	mutabilità
mortiferu	mortifero	mutătoriu	mutatorium lat.
mortificu	mortifico	commutare	commutare
mortificare	mortificare	commutație	commutazione
mortificație	mortificazione	commutabil	commutabile
mortoriu	mortorio	demutare	demutare (lat.
mortaru	mortajo	demutatie	demutatio —
mortalie, vest-	mortalia lat.	promutare	promutare —
mintele de		promut (prumut	promutum —
morte		promutație	promutazione
mortuosu	mortuosus lat.	remutare	rimutare
ammortare	ammortare	remutație	rimutazione
ammortamentu	ammortamento	remutabil	rimutevole
ammortire	ammortire	strămutare	tramutare
ammortisație	ammortizzazi-	stămutație	tramutazione
	one	strămutabil	—
commurire	commorior lat.		
desmortire	—		
smurire	smorire	Nascere	Nascere
smortire, smo-	smortire	născător	genitore
lire		născintă	nascenza
smortu, smolitu	smorto	născemîntu	nascimento
ommorire	uccidere	nascibil	nascibilis lat.
ommor	assassinio	născutu natu*	nato, natus —
premurare	premorire	natură	natura
premortu	premorto	natural	naturale
remurare	—	naturare	naturare
remortu	rimorto	naturalizare	naturalizzare
strămortire	stramortire	naturalisatu	naturalizzato
leşinare		naturalitate	naturalità
întremurare	tramortire	naturaliu-e	naturalia lat.
		natal	natale
Mutare	Mutare	nataliție	natalitia lat.
		nativu	nativo
mutație	mutazione		
mutător	mutatore		
mutătură	mutamento		

* Natu, plr:nați — Romae —
Romanăți născuți la Roma.

nativitate	nativita	notificare	notificare
naturalificare	naturalificare	notificație	notificazione
	lat.	notiție	notizia
nație, națiō	nazione	noție	nozione
național	nazionale	nobil	nobile
naționalitate	nazionalità	nobilitate	nobilità
adnatu născut	adnatus lat.	nobilime	— nobilitame
dupō testa-		nobilire	annobilire
mentul pă-		nobilitare	nobilitare
rinților		nobilismu*	—
cumnatu	cognato	nuntie	nunzia
cumnăție	cognitione	nunțiu	nunzio
connascere	connascere	nunțiare	nunziare
connăscutu	connatus lat.	nunțiatu	nunziato
connatural	connaturale	nunțiatură	nunziatura
connaturare	connaturare	internunțiu	internunzio
connățional	connationale	nuntă...	noce...
desnaturare	disnaturare	annotare	annotare
desnaturatu	disnaturato	notație	annotazione
desnaturalizat	disnaturaliz-	annunțiare	annunziare
	zato	annunțiator	annunziatore
înnascere	innascor lat.	annunțiatură	annunziatura
înnăscut	innato	annunțiu	annunzio
obnatu	obnatus lat.	cunoscere	conoscere
pronăscutu	pronatus lat.	cunoscință	conoscenza
renascere...	renascere...	cunoscibil	conoscibile
		cunoscător	conoscitore
Nōscere	Noscere	cunoscătură	conoscitura
		connubiu	connubio
notu	notus lat.	connubial	connubiale
notă	nota	connubil	connubile
notabil	notabile	denotare	denotare
notabilitate	notabilită	denotație	danotazione
notaru	notaro	denunțiare	denunziare
notare	notare	denunție	denunziazione
notărie	notarea, no-	desnobilire	snobilire
	teria		
notariatu	notariato		
notevol	notevole		

* Nobilismul este un barbarism în limba latină.

desnobilitare	snobilitare	preparație	preparazione
innorare	ignorare	preparativu	preparativo
innorant	ignorante	preparatoriu	preparatori
innorantă	ignoranza	reparare	reparare
incognitu	incognito	reparație	reparazione
prenotare	prenotare	reparator	reparatore
prenoție	prenozione	reparabil	reparabile
obnunțiare	obnutiare (lat.	supărare	supparare (lat.
obnunțiație	obnuntiatio —	(cu alta însemnare)	
prenunțiare	prenunziare		
prenoscere	praenoscerere —	Pă r e r e	Par ere
prenotatu	praenotatus —		
prenoție	praenotio —	apparere	apparire
pronoscere	—	apparent	apparente
pronosticu	pronostico	aparință	apparenza
pronosticare	pronosticare	aparimentu	aparimento
pronosticator	pronosticatore	aparitie	aparizione
pronoscință	pronosticanza	compărere	compărire
pronubu	pronubo	compărință	compărita
pronunțiare	pronunziare	compărutu	compăroso
pronunție	pronunzia	dispărere	dispărire
pronunțiator	pronunziatore	disparință	disparenza
renunțiare	renunziare	disparibil	disparevole
renunție	renunzia	trasparent	transparente
renunțiu	renuntius (lat.	transparință	transparenza
renobilire	rennobilire.		
necunoscutu	ignoto, igno- rato	Parte	Parte
		parțial	parziale
Par are	Par are	parțialitate	parzialità
		părtinire	parzialeggiare
apărare	apparare	părticellă-lă	părticella
(cu alta însemnare).		părticulă	părticolară
comparare	comparare	particular	particolară
comparativu	comparativo	particularitate	particolarită
comparabil	comparabile	particularizare	particolariz-
comparație	comparazione		zare
preparare	preparare	particulariza-	particolariz-
		ție	zazione

pedestal	pedestale	Ridere	Ridere
Perire	Perire	rîsu	riso
pericolu	pericolo	risibil	risibile
pericolosu	pericoloso	risibilitate	risibilită
pericolare	pericolare	ridiculu	ridicolo
perisabil	perissable (fr.	ridiculosu	ridicoloso
copere	coprire	deridere	deridere
copertură	copritura	derisie	derisione
copere	coprimento	deridător	deriditore
copertă	coperta	derisibil	derisibile
coperchiu	coperichio		
coperchiellă	coperchiella	Plere	Plere (lat.
coportină	copertina	plinu	pieno
descoperire	discoprire	plinătate, plenitudine	pienitudine
		plineță	pienezza
Rugare	Rogare	pleniluniu	plenilunio
rugă	rogatio (lat.	plenipotent	plenipotenziar
rugător	rogator —	plenipotință	plenipotența
rugătoriu	rogatorium —	plenariu	plenario
arrogare	arrogare	plinire	
arrogant	arrogante	complinire	compiere
arroganță	arroganza	complinătură	compimento
derogare	derogare	complimentu	complimento
derogatoriu	derogatorio	complimentare	complimentare
derogabil	derogabile	complimentos	complimentoso
derogație	derogazione	deplinire	
prerogare	prærogare (lat	înplinire	
prerogație	prerogazione	îndeplinire	remplir (fr.)
prerogativă	prerogativa	replinire	
prorogare	prorogare	împlere (umplere)	impiere
prorogație	prorogazione		
prerogativă	prerogativa	Portu	Porto
interrogare	interrogare	purtare	portare
		purtător	portatore
		purtătură	portatura
		purtabil	portabile

pórtă	porta	surprindere	sorprendere
portită	portella	întreprindere	intraprendere
portafoliu	portafoglio		
portatină	portatina	P u m n u	P u g n o
portată	portata		
portabil	portabile	pumnă	pugna
apportare ...	apportare ...	pumnare	pugnare
comportu	comporto	pumnător	pugnatore
computare (se)	comportaresi	pumnaciu	pugnace
computabil	computabile	punatoriu	pugnatorius
deportație	deportazione		(lat.
exportare	esportare	împunare	impugnare
exportație	esportazione	împumnătură	impugnatura
exportabilu	esportabile	împumnație	impugnazione
împortare	importare	împumnabil	impugnabile
împortație	importazione	propumnare	propugnare
împortant	importante	propumnație	propugnazione
împortanță	importanza	repumnare	repugnare(ri)
importunare	importunare	repumnantă	repugnanta
importunu	importuno	repumnație	repugnazione
importunitate	importunită		
rapportu	rapportamento	P u n e r e	P o n e r e
rapportare	rapportare		
rapportător	rapportatore	punător	ponitore
rapportație	rapportazione	punătură	ponimento
repurtare	riportare	pusu	posto
transportu	transporto	appusu	ponente
transportare	transportare	appusellu	ponentello
		poșiție	posizione
Prindere	Prendere	positivu	positivo
		positură	positura
prindător	prenditore	postă	posta
apprindere	apprendere	postillion	postiglione
coprindere	comprendere	apunere	tramontare
	(lat.	compunere	componere
deprindere	avezzere	compunător	componitore
desprindere		compunechiare	componicchiare
reprindere	riprendere	compunemîntu	componimento
		compositu	composito

compoziție	composizione	reposaře	riposare
compositor	compositore	reposatu	riposato
compoșă	composta	repositoriu	repositorio
depunere	deporre	repausu	riposo
depunent	deponente	repostă	riposta
depunementu	deponimento	suppunere	supporre
depositu	deposito	suppusu	supposto
depositare	depositare	suppoziție	supposizione
depositaru	depositario	supponibil	supponibile
depositeriă	depositeria	suppositivu	suppositivo
expunere	esporre	transpunere	trasporre
expositor	espositore	transpoziție	trasposizione
expusu	esposto		
expoziție	esposizione	S e m n u	S e g n o
spunere	sporre	semnuțu	segnuzzo
spunător	sponitore	semnare	segnare
dispunere	disporre	semnătoru	segnatore
dispoziție	disposizione	semnătură	segnatura
împunere	imporre	semnariu	signarius (lat.
împonent	imponente	semnație	signatio —
împunător	imponitore	semnătoriu	signatōrius —
împunementu	imponimento	semnal	segnale
impoziție	imposizione	semnălare	segnalare
oppunere	opporre	semniferu	signifero
oppositor	oppositore	(stegaru)	
oppositu	opposito	semnificare	significare
oppoziție	opposizione	semnificață	significanza
repunere	reporre	semnificație	significazione
repusu	reposto	semnificativu	significativo
(cu altă însemnare)		assemnare	assegnare
prepoziție	preposizione	assemnație	assegnazione
propunere	proporre	assemnabil	assegnabile
propunementu	proponimento	assemnătură	assegnamento
propositu	proposito	consemnă	consegna
propoziție	proposizione	consemnare	consegnar' (si
propositură	propositura	consemnătoriu	consegnatorio
repunere	riporre	consemnație	consegnazione
(cu altă însemnare)		desemnație	disegno
repusu	riposto		5

desemna^{re} disegna^{re}
 desemna^tor disegna^tor^e
 desemna^tur^ă disegna^tur^ă
 însemn^ă insegn^ă
 resignare risegnare
 resigna^{ție} risegna^{zione}

Sim^{ți}re Sentire

sim^țu senso
 sim^țitate sensatezza
 sim^țimentu sentimento
 sim^țimental sentimentale
 sim^țimentalismu —
 sensa^{ție} sensazione
 sim^țibil sensibile
 sim^țibilitate sensibilită
 sim^țitivu sensitivo
 sim^țual sensuale
 sim^țualitate sensualită
 sim^țitor sentitore
 sim^țitoriu sensorium (lat.
 sim^țită sentita
 sentin^{ță} sentenza
 senten^{ți}are sentenziare
 senten^țiosu sentenzioso
 sentin^ă sentinus (lat.
 sim^țiferu sensifer —
 sim^țificare sentificare —
 consim^țire consentire
 consim^țimentu consentimento
 consentaneu consentaneo
 presim^țire presentire
 presim^țimentu presentimento
 resim^țire risentire
 resim^țire —
 resim^țim^{en}tu rissentimento
 străsim^țire trasentire

Scrⁱere Scrⁱvere

scriⁱtor scrittore
 scriⁱtoriu scritojo
 scriⁱtur^ă scrittura
 scriⁱptural scritturale
 scribu scribe
 conscriere conscrivere
 conscⁱsu conscritto
 descriere descrivere
 descri^tiv^u descrittivo
 descri^tie descrizione
 descri^tibil descritibile
 înscriere inscrivere
 înscri^tie inscrizione
 prescriere prescrivere
 prescⁱptu prescritto
 prescⁱptie prescrizione
 proscⁱere proscrivere
 proscⁱsu proscritto
 proscⁱptie proscrizione
 rescriere riscrivere
 rescⁱptu' riscritto
 rescⁱptie riscrizione

Sta^re Sta^re

stan^{ță} stanza
 stant stante
 stabil stabile
 stabilire stabilire
 stabilimentu stabilimento
 stabilitate stabilită
 staulu stallo
 staulonu stallone
 stalliu stallio
 stăruire persistere
 constant constante
 constantă costanza

statu	stato
statiø	stazione
staticã	statica
staticu	statico
statist'	statista
statisticu	statistico
statisticã	statistica
stãtuã	statua
statuaru	statuario
statuariã	statuaria
statuire	statuire
staturã	statura
statutu	statuto
constare (cu)	constare
constituire	costituire
constituție	costituzione
constitutivu	constitutivo
constituent	constituente
costãre	costare
distãre	distare
distãntã	distanza
instãre	instrare
instãntã	istanza
instant	istante
restãre	restare (ri)
restaurare	ristorare
restaurator	ristorare
Templu	Tempio
templum (lat.)	
tẽmplaru	templario
templieru	tempiere
tẽmple	templa
contẽmplãre	contẽmplãre
contẽmplãtor	contẽmplãtorø
contẽmplãturã	contẽmplãmento
contẽmplãtu	contẽmplãto

contẽmplãtie	contemplazione
contẽmplãtivu	contemplativo
contẽmplãtivã	contemplativa
contẽmplãbil	contemplabile
intẽmplãre ...	avẽnire, acca-
intẽmplãstus (lat.)	dere

T i m p u

T e m p o

timporal	temporale
timporãlitãte	temporãlitã
timporãneu	temporãneo
temperãre	temperãre
temperãmentu	temperãmento
temperãnt	temperãnte
temperãntã	temperãntã
temperãtu	temperãto
temperãtie	temperãzione
temperãtor	temperãtorø
temperãturã	temperãtura
temperãtivu	temperãtivo
tempestã	tempesta
tempestosu	tempestoso
astẽmpãrãre	attemperãre
contẽmpãrãre	contemporãre
contẽmpãrã-	contẽmpãrã-
ment	mentø
contẽmpãrtãtie	contẽmpãrtã-
	zione
contimporãnt	contemporã-
	neo
destẽmpãrãre	distemperãre
destẽmpãrãntã	distemperãntã
destẽmpãrã-	distẽmpãrã-
mentu	mentø
extimporãnt	estemporãneo
extimporãl	estemporãle
nestẽmpãrãtu	intemperãnte

nestêmperanță	intemperanza	retindere	ritendere
• restêmperare	ritemperare	stindard	stindardo
restêmpire	tempesta	stindardier	stendardiere
stêmperare	stemperare	stindal	stendale
stêmperatu	stemperato		
stêmperanță	stemperanza		
stêmperament	stemperament		
		Tribuire	Tribuere (lat.)
Tindere	Tendere	tribunu	tribuno
		tribună	tribuna
tindă	tenda	tribunal	tribunale
tendință	tendenza	tribunatu	tribunato
tindetă	tendetta	tribunescu	tribunesco
tendinu	tendine	tributu	tributo
tendinosu	tendinoso	tributaru	tribario
attindere	attendere	attribuire	attribuire
attindent	attente	attribuitu	attributo
attentivu	attentivo	atribuție	(attribuzione)
attentie	attenzione	contribuire	contribuire
attentatu	attentato	contribuent	contribuente
attentatoriu	attentatorio	contributor	contributore
contindere	contendere	contributu	contributo
contindent	contendente	contribuție	contribuzione
contendință	contendenza	contribul	contribulis (lat.)
contindător	contenditore	distribuire	distribuire
destindere	disindere	distribuitor	distributore
destindetură	distinditura	distribuție	distribuzione
destinsu	distenso	distributivu	distributivo
destinsie	distensione	îtribuire	intribuere (lat.)
extindere	estendere	retribuire	retribuere
extinsu	estenso	retribuție	retribuzione
extensie	estensione		
întindere, ..	intendere (lat.)	Trunchiu	Tronco
pretindere	pretendere		
pretindent	pretendente	trunchiuleț	tronconcello
pretendință	pretendenza	trunchiare	troncare
pretinsu	pretensione	trunchiator	troncator
pretensie	pretensione	trunchiatu	troncato
protindere	protendere	trunchiatură	troncamento

Vedere	Vedere	revisie	revisiune
vèdu	vista	provèdere	provvedere
vèdută	veduta	provèdēmēntu	provvedimento
vèdător	veditore	provèdătoru	provveditore
vèdătoriu	(veditorio)	provèdătorie	provveditoria
vedetă	vedetta	provèdintă	provvidenza
vidibil	visibile	provèdent	provvidente
vidibilitate	visibilità	providu	provido
viită	visita	providu	proviso
viditare	visitare	providare	provisare
viditator	visitatore	providător	provisatore
viditație	visitazione	provisie	provisiune
vidieră	visiera	provisionare	provisionare
visu —	visum (lat.)	provisor	provisore
visie	visiune	străvedere	stravedere
visionariu	visionario	întrevedere	travedere
visual	visuale	privedere (se)	
visualitate	visualitas (lat.)	privire	guardare
vedenie	visiune		
învvedere	invidere (lat.)	Venire	Venire
invidje	invidia	viitor	(venitore)
învèdător	inviditore	venitură	ventura, ve-
invidiosu	invidioso		nimento
invidu	invido	viitorime	posterità
invidiabil	invidiabile	venie	venia
invidiare	invidiare	veniaļ	veniale
prevedere	prevedere	venitu*	venuto
prevedintă	prevedenza	vētu	vento
prevèdēmēntu	provvedimento	vêntulă	ventola
prevèdutu	previsto	vêntosu	ventoso
provisie	provisiune	vêntositate	ventosità
revedere	rivedere	vênturare	ventilare (lat.)
revèdēmēntu	rivedimento	vêntulație	ventulație —
revidor	riveditore		
reviditare	revisitare		
revidită	rivisita		
revistă	rivista		

* Venitu, lepèdând pe i, române ven tu, schimbându-se e, în i, vintu — vîntu.

vânturaticu		inventare	inventare
vânturător	venturiere	inventariu	inventario
vânturosu	venturoso	inventător	inventatore
vântură	ventra	inventivă	inventivo
vântrată	ventrata	inventivă	inventiva
vântral	ventralis (lat.)	devenire	divenire
ventriculație	ventriculatio =	desvenire	disvenire
ventriculosu	ventriculosus =	evenimentu	evenimento
ventrificație	ventrificatio =	obvenire	obvenire (lat.)
ventriflau	ventriflaus =	prevenire	prevenire
ventriloquu	ventriloquus =	prevenitu	prevenuta
ventusă	ventosa	prevenție	prevenzione
ventusare	ventosare	preventori	preventores (l.)
ventigenu	ventigenus	provenire	provenire
avenire	avenire	provenință	provenienza
aveniment	avenimento	provenitu	provența
aveneticu		revenire	revenire (lat.)
veneticu	aventiccio	revenu	revenu (fr.)
avântare	aventare	suvenire (își)	sovenirsi
avântu	aventamento	suvenință	—
	(elan fr.)	subvenție	subvenzione
avenitură a-		svântare	sventare
ventură	ventura	resvântură	sventura
avânturier	aventuriere	resvânturatu	sventurato
avânturosu	aventuroso	supravenire	sopravenire
avânturatu	aventurato	supraventură	sopravenuta
avântaiu	ventaglio	svenire	svenire
avântatu	aventato	svenitură	
cuvенire	convenire	sventură	sventura
cuviință	convenienza		
covenibil	convenevole	Vărsare	Versare
cuviosn	conveniente	versabil	versabilis (lat.)
cuvântu	parola	versabilitate	versabilità
	(verbum, ratio lat.)	vărsătură	versamento
cuvântare	parlare	versură	versura (lat.)
convenție	convenzione	versată	versatile
convențional	convenzionale	versatilitate	versatilità
convenționare	convenzionare	versatu	versato
invenție	invenzione		

versatie	versatio (lat.	conversabil	conversabile
versu	verso	conversativu	conversativo
versettu	versetto	conversatie	conversazione
versie	versione	conversevol	conversevole
versificare	versificare	conversu	converso
versificator	versificatore	conversie	conversione
versificatie	versificazione	diversare	diversare
versicolonu	versicolonus l.	diversificare	diversificare
versiformu	versiformis —	diversu	diverso
versipel	versipelle	diversie	diversione
adversã	adversa (lat.	diversoriu	diversorio
adversie	adversio —	diversitate	diversità
adversariã	aversaria	inversio	inversione
adversariu	aversario	inversurã	inversura lat.
adversativu	aversativo	revèrsare	riversare
adversatie	aversazione	revèrsabil	riversibile
adversitate	aversità	reversu	riverso
conversare	conversare	subersare	subversare lt.
conversã	conversã	subersie	soversione

SONETTO

D'IPPOLITO PINDEMONTE

Sul Sepolcro del Petrarca in Arquà.

Quando rimbomberà l'ultima tromba,
 Che i più chiusi sepolcri investe e sfera,
 E c ascum volerà corvo o colomba
 Nella gran valle a eterna pace o guerra;

Primi udranno quel suon che andrà sotterra
 E primi sbalzeran fuor della tomba,
 I sacri Vati che più lieve terra
 Copre, e a cui men d'umano i piedi impiomba,

Ma tu, tu sorgi della vinta pietra
Primo tra i primi in luminoso ammanto
Volando al ciel con la pudica cetra:

E nel bel Coro, che circonda il santo
Giudice sommo della valle all'etra,
Di tuti più divin suona il tuo canto.

(Traducție literale).

Quând va resbumbă ultima trombă
Quare quelle mai închise morminte străbate și desferră
Și fiă-quare sbura-va, și corbu sau columbă
In vallea quea mare la eterna pace au durere,

Primi audi-vor quel sutterran resunetu
Si primi sălta-vor din morminte afară.
Sacri Poeți que prea ușora țêrrină
Copere, și quărör puçin d'uman picioarele 'mplumbă.

Ma tu, tu te avinți din invisa pétră
Primu între primi în luminoasă mantă
Svolând către ceru cu pudica'ti cyteră

Si 'n frumosul coru que congiură pe sântul
Judeçu, culmea văllii către aeru,
Din tóte mai divin cântul têu va sună.

LAMENTO AMOROSO

Anacreontica del Vittorelli.

Vedi che bianca luna,
Vedi che notte azzura!
Un' aura non susurra,
Non tremola uno stel.
L'usignoletto solo

(Traducție liberă)
Vedi, dragă, qu'albă lună,
Vedi que nópte senină,
O aură nu suspină,
Nu tremulă o stea.
Privigătorul singur

Va dalla siepe all'orno
E sospirando in torno,
Chiama la sua fedel.
Ella, che il sente appena
Già vien di fronda in fronda,
E par che gli risponda:
Non piangere; son qui.
Che dolci affetti Irene!
Che gemiti son questi?
Ah! mai tu non sapesti
Rispondermi così!

Ici svôlă, ici se pune,
Supină, doŗu'si spune
Iși chiamă sóȝa sa:
Dar ea tótă îl simte
Svolând din frunđă 'n frunđă
Și par' qu'o să'i respundă:
Nu plânge sânt a ta.
Que dulci simțiri Ireno?
Que gemete de pace?
Dar vai! Irena tace!
Respunde'mi draga mea.

V I S U L

(fragment).

O altră auroră în suffletu'mi apare,
Rađă necunoscută de alte lumi diori;
Deschisu-mi-s'au ochii și 'n ochii mei resare
Đioa dillelor noastre, timpii netrecători.

Și secolii și viața'mi că nopti se srecur rō,
Și 'ncovoiat pe grópă'mi, o vėdu quō s'a deschis,
Și'mi face locu printr'ėnsa să trecu peste hotarē:
E poart'a Eternității, și mă deștept din vis!...

Fruntea'mi albită tótă către pămēnt se lasă,
Brațele'mi redemate toiagul meu appasă
Iar suffletu'mi se 'ntórnă și cată înapoi.

O dille!... sau que nume voė vi se cuvine? —
Dar... ați trecut... que trece mai mult el nu mai vine.
Eră mai dinainte să vė întreb pe voi. I. E.

IL SOGNO

(inversione litterale)

Un' altra aurora in alma mia luce;
Radio innoto di altri mondi alba;
Mi s'aprono gli occhj, e ai miei occhj risorge
Il dì dei nostri giorni, i secoli eterni.

I secoli, la mia vita al par delle notti scorrero.
Piegato sulla mia tomba, aperta già la vego,
E mi fa loco trapasar al di là dei confini,
Del' Eternità è la porta ... ed e ccomi d al sogno destato.

Tutto bianco il mio fronte, inclinasi ver la terra;
Appoggiate le mie braccia, il mio bacolo appesano;
Ma l'animo mio volgesi e guarda in dietro.

O giorni! o qual nome a voi si deve? ...
Ma... già passate siete... e che passa non è più
Era già ben d'avanti l'interrogar a voi.

CURRIER

DE

AMBE SEXE

JURNAL LITTERAR.

SCENE ISTORICE

din

CRONICELE MOLDAVIEI.

ALEXANDRU BAPUSNEANU.

1564—1569.

I.

"Daca voi nu mă vreți, eu vă vreau..."

Iakov Eraslid despot pe-
rise ручис de bășgansl lu
Stefan Tomșa, kare akəm o-
kьrmia ȝearra. Dar Ale-
ksandrъ Lъpșneanșl, dъpъ în-
frъngerea sa în doș rъndșri
de oștile Despotșlsl, fșgind la
Konstantinopol isbătise a lșă
oști tьrçesçi și se întșrnă akəm
sъ isgoneaskъ pre rъpitorșl
Tomșa, și sъ'și ia skaknșl pre
kare nș 'lar fi perdșt, de n'ar
fi fost vъndșt de boieri. In-
trase în Moldavia, întovъroșit

de șapte mii spaxii și de vr'o
trei mii oaste de strъnsșrъ.
'Bnsъ pe lъngъ ačeste avea
porъnçi împъrgъtesçi kъtre ха-
nșl Tatarilor Nogai ka sъ'idea
ori kъt ajștor de oaste vă çere.

Lъpșneanșl mergea alъ-
tșrea kș vornikșl Bogdan, a-
mъndoi kъlșri pe armъsarii
tьrçesçi și înarmaçi din kap
rînș în pîcioare.

— Çe sokoçi, Bogdane, zi-
se dșpъ pъçinș tьçere, isbъn-
di-vom oare?

— Să nu te îndoiști, Măria Ta, răspunsse kărtesanți, dearra gemē sâbt asprirea Tomsei. Oastea toată se va sâpșne kăm i se va fâgâdși mai mare simbrile. Boierii, kății iaș mai lăssat vii, nămai frika morții îi mai ține; dar kăm vor vede kă Măria Ta vii kă pștere, îndată vor alergă și'l vor lăssa.

— Să dea Dămnenez să n'am nevoie a face ceea ce as fâkăt Mircea-Vodă la Mănteni; dar 'ți am mai spșs, ex îi kănosk pre boierii năștri, kăți am trăit kă dășșii.

— Aceasta remșne la înalț înțellerchișne a Măriei tale.

Vorbind așa, aș ajșns aproăpe de Tekchiș, șnde popoșiră la o dămbravă.

— Doamne zise șn aproad apropiindș-se, nișce boieri șosind akăm çor voie să se înfâțșeze la Măria Ta.

— Vie, răspunsse Aleksandrș

Kășând intrarș sâbt kortșl șnde el ședea înkșngișrat de boierii și kăpitani șei, patrș boieri din kare doi mai bătrâni, iar doi șeni. Așșșii eră vornikșl Moçok; postelnikșl Veverișș, spatarșl Spançioç și Stroiçi.

Apropiindș-se de Aleksandrș Vodă, se înkșnară pișă la pșmânt, fâșă a'i sâșștă poa-la dășă obiceiș.

— Hine ași venit, boierii! zise așșta silindșse a zimbii.

— Să fii M-Ta sâșștos, răspunsșerș boierii.

— Am așșit, șrmă Aleksandrș, de bintșirile țerrei și am venit ș'o măntșis; suiș kă dearra m'așșeaptă kă bkșrie.

— Să nă bșnșesçi Măria Ta, zise Moçok, dearra este liniștită, și poate kă M-Ta ai așșit lăkrșrile prekșm nă șșnt; kăți așă este obiceișl norodș-lăi noștrș, să fakă din çinçar, armasar. Pentrș așșea obșștia nă-aș trimis pre noi să 'ți spșnem kă norodșl năte ișbesçe, și M-Ta să te întorçi înapoi kă...

— Dacă voi nă mă vreçi, ex vă vreș, răspunsse Lăpșșneanșl ai kășșia oki skinteiară kă șn fșlger, și dakă voi nă mă ișbiçi, ex vă ișbesk pre voi, și voiș merge ori kă voiă ori fâșă voiă voaștrș. Să mă întorç? Mai de grabă ișși vă întoarçe Dășșșrea kășșl îndășșpt. A! nă mă vrea dearra? Nă mă vreçi voi, kăm înțelleg?*

— Șolsăi nă i se taiș kăpșl, zise Spançioç, noi șșntem datori a 'ți spșne adevărșl. Boierii șșnt hotărșși a pibeșgi la Ungări; la Șași și la Mănteni, pe șnde aș țoçi rade și

* Miron Kostin.

preteni. Vor veni cu oști străine, și vai de biata țară când când vom avea războaie între noi, și poate și Măriei Talle nă'i va fi bine, pentru că Domnul Stefan Tomșa...

— Tomșa! El te-a învățat a vorbi cu atâta dăruie. Nu știi cine mă oprește să nă'ți sfăruim maselele din gură cu bășdăganul acesta, zise apăsător de arme din mână lui Bogdan. Tiklos așel de Tomșa v'ar învățat...

— Tiklos nu poate fi acela ce s'a învrednicit a se numi Unsul lui Dumnezeu, zise Veriș.

— Aș doar nu sunt și eu Unsul lui Dumnezeu? Aș doar nă'mi aș jura și mie kredinș, când eram nă'mai stolnicul Petre? Nu m'așii alles voi? Cum a fost oblăduirea mea? Ce s'ange am vârsat? Care s'ar întors dela șșă mea făr s'ă căștigate dreptate și mângăbere? Și țkă akșm nu mă vredei nu mă izbii? Ha ha ha!

Ridea, mășkii i se sșuă în rîșșel acesta, și okii lui hojma klipă.

— Cu voia Măriei Tale, zise Stroiș, vedem că moșia* noastră a s'ă kadă de isnoavă în călkarea răzșnilor. Când astă negră de Tărci v'ar pră-

* Patria.

dă și v'ar rășșii țearra, pe ce vei domni Măria-Ta?

— Si că ce vei sștăra lăkomia acestor cete de răzșni ce adăci că Măria Ta? adăogă Spanciok.

— Cu averile voastre, nu că banii țerranilor pe care jărsăii voi. Voi mălgăii laptele țerrei, dar a venit vremea să v'ă mălg și eu pe voi. Destă, boieri! întoarcedi și sșpăneii celși ce v'ar trimis, că să se ferească să nu dăș peste el, de nu vrea să fak din țiolanile lui șșrle și din pelea lui cărtășeală dobelor mele.

Boierii eșiră măhniș; Moșok rămasă.

— Ce ai rămas? întrebă Lăpășneanș.

— Doamne! Doamne! zise Moșok căzând în genșki, nu ne pedepsi pe noi dăș făr de legile noastre! Adă'șii aminte că ești rămăntean,* adă'șii aminte de zisa skriptșrei și iartă greșăilor ței! Cășșă pe biata țeară Doamne! sloboade oșșile aceste de răzșni; vino nă'mai că cășșii Moldoveni ai pe lăngă Măria Ta, și noi kizeșșim că șșn fir de răș nu se v'ar klăș din kapel Inșșșii-meș Talle: Și de'șii vor trebăi oști, ne vom înarmă noi că femeș și kopii, vom rădikă țear-

* Moldovean.

ra în picioare, vom rădica slăgile și vecinii noștri. Inkredite în noi!

— Să mă încred în voi? (zise Lăpșneanul înțelepțind planul lui). Pe semne grindeșii că eu nu știu zikătoarea* moldovenească: “Iarși pârși skimbă, iar nărași bă?., Pe semne nu vă cunoșc eu, și pre tine mai virtos? Nu știu, că fiind mai mare peste oștile mele, cum ai văzut că măș birșit măi lăsat? Veveriță îmi este vekis dșman, dar încăi nici o dată nu s'a askens: Spanciok este țukă țăntă; în inima lui este izbire de moșie; îmi place a privi sșmeșia lui pre care nu se șileșce a o țănișă. Stroiți este șn kopil, care lă cunoașce țukă pe oameni, nu știe ce este îmbănarea și mincișna; lui i se par că toate passerile ce zboară se mănănkă. Dar tu, Moșoace? învekit în zile rele, deprins a te țiokoî la toți domni. ai vândșt pre Despot, măi vândșt și pre mine, vei vinde și pre Tomșă; spșne'mi n'aș fi șn nățrăș de frunte, când măș încrede în tine! Eu te iert țnș, că ai îndrășnit a crede că iar mă vei mai pșteștea închelă, și îți fșgăđșiesk că sabia mea nu se va mănji în șnșgele țuș; te voiș krșđă,

* Proverbșl.

căci îmi ești trebșitor, ca să mă măi șșșrezi de bleștemșri-le norodșli. Șnt alți trîntori de care trebșce cățđit ștșrșl.

Мошok îi ștrștă măna, așemenea cănelși care, în lok șă mșșce, linge măna care'l bate. El eră mășđșmit de fșgăđșinșa ce klștigase; șciă că Aleksandrș-Vodă a șă aiș nevoie de șn intrigant prekșm eră el. Depștașii eră porșnciși de Tomșă, ca nepăťnd înțărna pre Lăpșneanșl din kale, șă'si șrmeze drămșl la Konștantinopol, șnde prin jalobe și dare de bani șă mizloceaskă mazilia lui. — Dar văťnd că el veniă că țnșșși învoirea Porșii, pe de alta șfiindș-se a se întoarcerе fșgăș nici o ispravă la Tomșă, cherșă voie șă gășșie a'l întovșroși. Așta eră planșl lui Мошok ca șă se poată lipi de Lăpșneanșl. Voia li se dete. —

II.

Ai să dai samă Dómne!..

Tomșă nesimđindșse în stare a se împrotivi, fșgise în Valachia, și Lăpșneanșl nu înțelnise nici o împedikare în drămșl șex. Norodșl pretștindone îl întimpină că bșkarișși nădejde, adăkândșși a minte de țntăia lui Dómne, în care

el nă avuse vreme a'și desvâli
sritsl karakter.

Boierii ănsă tremăra. Ei a-
vea doză mari resoane a fi în-
grijaji; șcia că norodsl îi ăre-
șce, și despre Domnăkă nă'i
ișbesce.

Îndată ce sosise, Lăpșnean-
sl porănci să ămple că lemne
toate ăetăile Moldaviei afărgă
de Hotin și le arse vrănd să
striche prin ăceasta asislă ne-
mălăzmișilor, karii de mălțe
ori săbt adăpostsl zidărilor a-
cestora ăzia komplotari și a-
diga revolte. Ka să sece înflă-
ința boierilor și să stăreaskă
kăibăriile feodalității, îi des-
poia de averi săbt felări de pre-
tekste, lipsindă'i că kipsl ăce-
sta de singărl mijlok că kare
pătea ademeni și korămpre pre
norod.

Dar nesokotind de ajăns pla-
nsl ăcesta îi omoră din kănd
în kănd. La ăea mai mikă gre-
șală dregătoreaskă, la ăea mai
mikă plăngere ăe i s'arată, ka-
păsl vinovatslă se sprănzăra în
poarta kărgi, că o ăidslă ve-
slitoare greșalei lăi, adeșlăra-
te săș plăsmăsite, și el nă apă-
kă să pătrezeaskă, kănd alt
kap îi lăa loksl.

Nimene nă îndrăznea a grăi
înpotiva lăi, că kănt mai virtos
a lăkra ăeva. O gvardie năme-
roasă de lefeci Arbalezi, Serbi,
Ungări, isgoniți pentră relele

lor fapte, își aflase skăpare
lăngă Aleksandră, kare plă-
tindă'i bine, îi avea ăbrăziți.
— Iar ostile Moldovene săbt
kăpitani kreatări ale lăi, le ăi-
nea pe margini; slobozind ăp-
să pre ostăși pe la kăsele lor,
le mărginise în pășin nămăr.

Intră o zi el se primblă singăr
prin sala palatslăi domnesk.
Avăse o lăngă vorbă că Mo-
dok, kare intrase iar în favor,
și kare akăm eșia, dăpă ăe îi
înfădășeasă plansl ănei noă
kontribății. Se părea nestă-
părat, vorbiă singăr și se kă-
nosăea că meditează vre o noă
moarte, vre o noă dăznă, kănd
o ășă lătrălnikă deskizăndă-
se, lășă să între Doamna Răk-
sanda.

La moartea părintelăi ei,
bănlă Petră Rareș (kare, zică
chronikă) că mălță jale și măh-
nicășnea tătălor, s'as îngropat
în Sf. Monastirea Probota zi-
dită de el, Roksanda rămăse-
se în fragedă vîrstă, săbt tă-
tăratsl a doi frați mai mari,
Iliăș și Stefan. Iliăș ămănd
în tronsl părintelăi săș, dăpă
o skărtă și desfrănată domnie,
se dăse la Konstantinopol, ăn-
de îmbrățișă mahometismă;
și în loksl lăi se săi pe tron
Stefan. ăcesta fă mai reș de
kănt fratele săș: înăpă a silii
pre străini și pre Katolici a'și
lăpăda legea, și mălțe familii

bogate ce se lăcăseră în dea-
ră, pribegiră din pricina asea-
sta, adskând stăruie pământ-
tăsi, și kădere negouăsi. Boi-
erii kare, cei mai mălii eră
înkăskriți kă Polonii și kă Un-
gării, se sărăgară, și korăspră-
zîndă-se kă boierii pribegi, ho-
tărîră peirea lăi. Poate ar fi
mai întărziat a'și pără în lăkra-
re plănsi, dakă desfrănarea lăi
nă 'l-ar fi grăbit. "Nă hă-
lădăia de răsi lăi niči
o jărpneasă, dakă eră
frămoasă., zice Chronika-
răi în naivitatea sa. Intr'o zi
kând se află la Цыгора, ne
mai așteptănd sosirea Boieri-
lor pribegi, Boierii ce eră kă
dănsăi, ka să nă' l skape, aș
tăiat frănghiele kortăsi săbt
karele el ședea, și dănd nă-
vală, 'l-a kăis.

Akăm nămai Roksanda ră-
măsesse din familia lăi Petră
Rareș, și pre dănsa Boierii ră-
chigăși o hotărăseră a fi soție
zăsi oare-kare nămit Jolde,
pre kare ei îl aleseseră de
Domn. Dar Lăpșneanăi ales
de Boierii pribegi, întămpî-
nănd pre Joldea, îl birăi, si
prinzândă'l, îi tăie nasăi și'l
dete la kălgărie; și ka să
tragă inimele norodăsi în ka-
re viea. zăkkă pomenirea lăi
Rareș, se însără și lă' el pre
fika lăi.

Ast-fel gingășa Roksandă

ajănsese a fi parte birăitorăsi.

Kând intră în sală, ea eră
îmbrăkată kă toată pompa kă-
venită znei soții, fiice și să-
rori de Domn.

Păste zovonă¹ de stofă as-
rită, părta ză benisă de fe-
lendreș² albastră, blănită kă
samă a kăria măniče atărnă
din apoi. Eră închină kă ză
kolan de asă, ce se înkeiă kă
mari păftale de matostat, im-
pregărate kă petre skămpē;
iar pe grămajii ei atărnă o
sală de mălte șirări de mă-
garitar. Slikăi de samă păs
kam într'o parte eră im-
podobită kă ză sărgăiș alb,
și sprijinită kă o floare mă-
re de șmaragde. Părăi ei
dărpă moda de atăncea se m-
părgăiă despletit pe zmerii și
spatele ei. Figăra ei avea
acea frămăsedă, kare făcea
odinioară vestite pre femeie-
le Romăniei, și kare se gă-
sesăce rar akăm, degenerănd
kă amestekăi năgăilor străine:
Ea zănsă eră tristă și tănăitoa-
re, ka floarea săppăsă arăidei
soarelăsi, ce nă are nimic s'ă
zămbreăskă. Ea vădăse mă-
rind pre păringăi săi, privise pe ză
frate lepădăndă-și religia, și

¹ O haină lungă deskisă din
ainte.

² Katifea.

pe cel-lalt zăis; și mai întăis hotărîte de căsute a fi soția lui Jolde pe care nici îl scia, a-kăm făcuse silită de aceeași obște, care disposă de inima ei fără a o mai întreba, a da mîna lui Aleksandr-Vodă, pe care respectăndă și s'aprindeise ca zăis bîrbat, ar fi voit să-l izbească, dacă ar fi aflat în el căt de puțină simțire omenească.

Apropiînd-se, se plecă și i s'arstă mîna. Lăpșneanul o arăcă de mizok, și rădikîndă-o ca pre o rană o puse pe genăkii sei.

— Ce veste, frămăsa mea Doamnă? îi zise el, s'arstîndă-o pe frunte; ce pricină te face astăzi cănd n'î s'arbitoare, a'ci lăsa făsele? Cine te-a trezit așa de diminiță?

— Lăkrimele jăpșneselor vădăve care se varsă la zăa mea, și care strigă răsplătire la Doamnă Christos și la sfînta Năskătoare, pentru s'arșgele care verși.

Lăpșneanul posomorîndăse desfăcă brațele; Roksanda căză la picioarele lui.

— O bănăl mex Domn! viteazăl mex soț! zămă ea, destă! Ajăngă atăta s'arșge vărsat, atăte vădăvii, atăția s'armani¹! Găndăse că Măria ta

ești prea păternik și că nisce s'arșani Boieri n'ădi pot strikă. Ce'ădi lipsesăcă Măriei tale? N'ădi că nimene răsbois; dearra este liniștită și s'aprasă. Eă, Dămneză știe! căt te izbesk! și kopii Măriei tale s'ant frămăși și tineri. — Jădikă că dărpă vădă este și moarte, și că măria ta ești măritor și ai să dai șeamă! Pentru că că mănăstirile năserăskămpărsă s'arșgele, ci mai ales ispitesă și înfrănti pe Dămneză, sokotind că făcănd biserică il rođi imăpăcă și....

— Măiere nesokotită! strigă Lăpșneanul s'arind drept în picioare, și mîna lui prin deprindere se răsămă pe jăngăhiă¹ din ăingătoarea sa; dar îndată s'arșnăndă-se, se plecă, și rădikănd pre Roksanda de jos:

— Doamna mea! îi zise; să n'ădi mai skape din gără ast fel de vorbe nebăne, că, zăă nă știs că se poate întăplă. Mălyămesăcă sfăntăși Măre măčenik Dimitrie isvoritōrăl de mir, al cărăi hram se serbează la Biserikă că noi 'ăam făcăt la Răngărađi, că ne-ăă

¹ Un căđit a cărăia măner se askăndă în teakă, și care serviă spre înjăngăhiera inemikăși învins. În Franța se nămiă: Miséricorde.

¹ Orfani.

oprit de a face un ruckat, adăcându-ne a minte că ești mama copiilor noștri.

— De așa ști că mă vei și omorî nă pot să tak. Ieri, când voiam să intră, o jărnească că chină copiii să aș arătkat înaintea rădvansăi meș¹ și măș oprit arătkându-mi un kar dăntăit în poarta cărăii. Ai să dai seamă lăi Dămnenezek, îmi zicea buchindăse și blestemându-te; ai să dai seamă, Doamno! că lăși pre bărbatșl tăș să ne taie răgăncăii, bărbăcăii și fragăii... Uită-te, Doamno, asta îi bărbatșl meș, tatăș copiilor așestora, care aș rămas sărăci! Uită-te! și îmi arătkă cărăș săngeros, și cărăș se vīta la mine grozav! Ah! sărăne! de atătkăci ne'nchetat văd cărăș acela și'miē tot frică! Nă pot să mă odihnesc!

— Și ce vrei? întrebă Lăpășneanșl zimbănd.

— Văș să nă mai vășși sănge, să închetăzi că omorășl, să nă mai văd căpele tăiete, că sare înima dăin mine...

— Îci făgădușek că de poi-măne nă vei măi vedea, răș rășne Aleksandră-Vodă; și măine îci voiș dă un leac de frică.

— Căm? ce vrei să zici?

¹ Un fel de carretă așezată pe dăicări.

— Măine vei vedea. Akșm dragă Doamno, dăte de'ici vezi copă, și cătkă de cășă căm se căvine zăci băne gospodine, și răne la călle să ne găteascăș un osrăș, căci măine dăș masă mare Boierilor.

Doamna Rokșanda eșl dășș ce iarășă îi sărătkă măna. Bărbatșl seș o petreșăș rīnă la șșș.

— Ei! răș-ai toate la călle, întrebă el, viănd grabnăș că-tre Armașășl seș, care intrase atătkă?

— Tot este gata:

— Dar oare vor veni?

— Vor veni.

III.

“Căpăș lăi Mogok vrem... ”

De că searăș se făcășe de știre tătkălor boierilor să se adăne a doa zi, fiănd sărbătoare, la Mitropolie zăde era să fie și Domnășl, ca să askălte Litărgăia, și apoi să vie să rășnzeascăș la cărte.

Când soșă Aleksandră-Vodă, sfăntă șlăjbăș încherășe și boierăi eră toăi adănaăi.

Împotrăva obișăișăi seș, Lăpășneanșl, în zăoa așeoa, eră îmbrătkat că toată pompa Domneascăș. Rărtă korona Paleologilor; iar peste dălama poloneză de kățifea stăkojie, a-

vea kalbaniņa tērcēask. Niči o armē nē avea alta de kētēn mikjēngiē kē prēselele de ašr; iar pīntre bēnbii dēlēmēi sē zeriā o zea de sirmē.

Dēpē ce a askēlat sf. Slē bē s'a kōborit din stranē, s'a īnkinat pe la Ikoane, și apropiundēse de rakla sf. Ioan cel noē, s'a plekat kē mare smere-nie, și a sērstat moaștele sfintēlēi. Sēpēn kē īn minētēl ačela el era foarte galben la fačē, și kē rakla sfintēlēi ar' fi tēsē t.

Dēpē ačeasta sēindēse eagrēși īn stranē se īntērnrē kētre boieri și zise:

Boieri dēmneavoastrē! De-la venirea mea kē adoa Domnie și pīnē astēzi, am agrētat asprime kētre mēlči; m'am agrētat kēmplit, gēz, vērēnd sēngele mēltora. Unēl Dēmnezeē știe de nē'mi aē pērēt gēz și de nē mē kēiesk de ačeasta; dar Dēmneavoastrē știči kē m'āz silit nēmai doringa de a vede kontinind gēlčevirile și vērēzrile zhora și alora, kare dīntiā la gēsipa čerei și la peirea mea. Astēzi sēnt alt-fel trebile. Boierii 'și aē venit īn kēnoșčīnčē; aē vērēt kē tērma nē poate fēgē pērstor, pētrē kē zīce Mīntēitorēl: "Batevois Pērstorēl, și se vor īmprēștie Oile,

Boier dēmneavoastrē! Sē

tērim de akēm īn pače, īzbīndēne ka niște fragi, pētrē kē ačeastē ēste zna din čele zēče porēnči: „Sē īzbesti pēre aproapele tēz ka īnsēși pēre tine„ Și sē ne iertēm zniī pēre alči, pētrē kē sēntem mēritori, rēgēndēne Domnēlēi nostrē Iisēz Christos — īși fēkē kēzē — sē ne ierte noē greșalele pēkēm iertēm și noi greșīilor nostrē. —

Sfīrșīnd ačeastē dēșnēpatē kēvīntare, merse īn mijlokēl Biseričei și dēpē ce se īnkinē iarēși, se īntērnrē spre norod īn fačē, īn dreapta, și īn stēnga. zīkēnd: Iertāči-mē oamēni bēni, și boieri dēmneavoastrē!

Dēmnezeē sē te ierte, Mēria tal gēsērnsērē toči, afa-gē de doi jēni boieri če sta gīnditori, gēzmači pe zē mōrmīnt lēngē zēz, īnsē nimene nē le-a lēat seama.

Lēpēsneanēl eși din Biserīkē, pōftīnd pēre boieri sē vie ka sē ospeteze īnpērēnē; și īnkēlēkēnd se īntērnrē la palat. Toči se īnpērēștiarē.

— Kēm īči pare? zise zēl din boieri kare 'iam vērēt kē nē iertase pēre Aleksandrē-Vodē.

— Te sfēzēsēk sē nē te dēči astēzi la dēnsēl, la masē, gēsērnsē čelelalt. Și se amestēkarē īn norod Ačestīi erē Spančok și Stroči.

La kârte se fâkuse mare gâtire pentru osprii acesti. Vestea se împrâstie kâ Domnii se împrâkase kâ boierii; și boierii se bîkura de o skimbare ce le da nîdejde, kâ vor pstea okura iarși postri, ka sâ adzue noz avzii din sdoarea ceranșii. Kât pentru norod, el era indiferent, el din împrâkarea ațeasta nâ așteptâ vre zî bine, niçi preprnea vre zî rîș. Norodii se învoia kâ oblișdirea lîi Aleksandru-Vodii; kârțiâ nîmai asșpra Ministrîi sâș Moșok, kare întrebșingă krediti ce avca la Domn, spre împilarea gloatei. Kâci de și era nekontenite jalobele obștiei pentru jefșirile lîi Moșok, Lîrșșneanșii sâș nâ rîșpîndea, sâș nâ le askîta.

Chesșl prînzșii apropiîndșe, boierii încerpșș a veni kâ lîri, întovrîșii fișșe-kare kâ kâte doz trei slșgi. — Lîa seama zîșș kâ kârtea erâ plîz de Lefecii înarmașii și kâ patrș țîșșri sta îndreptate spre poartș; dar sokotia kâ sînt pșse pentru a serba dîrș obicșș ceremoniâ prin salve; zîii poate kâ și preprnea vr'o amzșgire, dar o datș întrînd, nâ se mai pstea întșna; kâci porșile erâ strîzșie, și pșșitorii porșnișii a nâ lîsa sș easș nimene.

Adzîndșse boierii, 47 la nîșș. Lîrșșneanșii se pșse

în kapșl mesei. avînd în dreapta pre logofîșl Troțșșan, și în stînga pre vornîkșl Moșok — nșerpșș a zîce¹⁾ din sșrle; și bîkatele se adșșș pe masș.

În Moldavia pe vremea ațeaa nâ se întrodșșese zîkș modș mîșkșrilor alese. Cel mai mare ospri se kșrîndea în kâte-va felșri de bîkate. Dîrș borșșl polonez, veniâ mîșkșri greșșș ferte kâ verdeșșri, kare plștia în zînt; apoi pilafșl țîrșesș, și în sfîrșit friptșrile kosmopolite. Pîzșza mesei și șervetele erâ de filaliș²⁾ șesște în kasș. Tîpsșile pe kare adșșea bîkatele, talgerele și pașharele erâ de argint. Pe lîngș pșrete sta așșzate în rînd mai mîlșe șlșeoare pșntîkoase pline de vin de Odobșști și de Kotnar, și la spatele fișșe kâ rșșia boieri dvoriâ kâte o slșgș, kare dregea³⁾. Toate ațeșe slșgi erâ înarimate.

În kârte pe lîngș doz jșniçi și patrș berbeci fripti, erâ trei boloboace desfîndate pline de vin; slșșjitorii mîșka și bea; Boierii mîșka și bea. Akșm kapetele încerpșșerș a se nferbînta; vinș lîși fșșea lîkșrarea. Boierii înkina și zîrâ pre Domn kâ vivate șgomotoase, la kare

¹⁾ A kîntâ. Kșșșnt vekîș.

²⁾ O șesșșșșș foarte șșșșșș.

³⁾ Tșșna vin, K. R.

гъспъндеа Lefecii prin kiote și țânșurile prin băbșit.

Акѣм егă ардоаре а се скѣ-
ла dela масъ, кѣнд Veverицѣ
гѣдикъ рахарѣл, și înкинѣнд zise:
Сѣ трѣеști întrѣ мѣлѣи ани Мѣ-
ria та! сѣ стѣрѣеști цара în па-
че, și милостивѣл Дѣмнезеѣ сѣ
те întреаскѣ în гѣндѣл че аи
рѣс, де а нѣ май striка pe бо-
иери și а бѣнтѣи norodѣл.

Н'арѣкѣ сѣ сѣirseаскѣ, кѣчи
бѣсдѣганѣл Армаșѣлѣи lovиндѣ'л
drept în frъnte îl obori la рѣmint.

— А! voi окѣгиди pre Domнѣл
vostrѣ! strigѣ ачеаста; la ei
флѣкѣ! în minșt, тоѣи слѣжито-
ри де pela spatеле боиерилор, ско-
ѣнд jъngиșurile îi lovигѣ; și алѣи
остаși адѣși де кѣпитанѣл де ле-
fecii intrагѣ și lovигѣ кѣ сабииле
în ei. Кѣт pentru Лѣрѣșнеа-
нѣл, el lsase pre Моѣок де мѣ-
нѣ și се tresese лънгѣ о фе-
reastrѣ deskиșѣ, де ѣнде прѣвеа
мѣчелѣria че încерșse. El rи-
dea; iar Моѣок silиндѣse а rи-
де кѣ сѣ плакѣ стѣрѣнѣлѣи, sim-
ѣиă рѣрѣл sѣrlиндѣse pe кар, și
dinѣи sѣи клѣнѣнѣинд. Sи кѣ
adevѣrat егă groазѣ а прѣви а-
чеастѣ sченѣ сѣngeroасѣ. În-
кѣрșeаскѣ și чѣне-ва într'о салѣ
де чѣнѣи стѣнѣини лънгѣ și де па-
трѣ latѣ, о sѣтѣ și май мѣлѣи
оameni ѣгигаși și хотѣгиди spre
ѣидере, калѣи și осѣндиѣи, лѣр-
тѣндѣse, ѣни кѣ fѣria desnѣ-
dejdei și алѣи кѣ арпѣндереа

bediei. Boierii neavъnd niчи о
grijѣ, sѣrprinși mișѣlește pe din
dos, фѣгѣ arme, кѣдеа фѣг'а се
mai împotrivi. Чеи mai бѣтрѣни
мѣриă флѣкѣндѣ'și кѣрѣче; мѣлѣи
ѣнșѣ din чеи mai ѣни се арѣ-
га кѣ țarbare; скаѣнеle, talge-
rele, takимѣриle mesei се флѣча
arme în мѣна lor; ѣни де și гѣ-
ниѣи се încleșteа кѣ fѣrie de
gитѣл ѣгигаșilor, și nesokotind
ranele че прѣimia, îi strîngeа
рѣнѣ îi încѣдѣșia. Dakѣ vre ѣ-
нѣл арѣка vre о sabie își vindea
скѣmp viaѣа. Мѣлѣи lefecii pe-
rigѣ, dar în sѣrșit нѣмай rema-
сѣ niчи ѣн боier viș. Patrѣ-
zeчи și seapte de трѣрѣри злѣча
pe parket, în лѣпта și trîntа а-
чеаста; masa се restѣrnase; ѣл-
чѣoarele се sprșsesѣрѣ, și vi-
нѣл amestekat кѣ sѣnge флѣкѣ-
se о baltѣ pe lespezile salei.

O datѣ кѣ omorѣл де șșs, înc-
чepșse ѣчидереа și în кѣрте. Slѣ-
gile боиерилор vѣzъндѣse lovite
флѣрѣ veste de soldаѣи, pleкарѣ
de fșgѣ. Рѣдѣни kare скѣра-
гѣ кѣ viaѣѣ, арѣкѣнд а sѣгѣи
peste zidѣри, dase larmѣ pe la
kasele боиерилор; și învitъnd pre
alte slѣги și oameni боierești,
бѣrzѣlsiserѣ norodѣл, și tot о-
раșѣл alergase la poarta кѣгидѣи,
pre kare încерșse а о тѣia кѣ
seksrile. Остаși ameѣгиди де be-
дѣie флѣча нѣмай о мѣкѣ împo-
tivire; gloata се întѣrită din mѣlt
în mai mѣlt.

Lъръшнеанъл, пре каре ѝл ин-
стиингасе де погнриле нородълѝ,
trimise пре Армашъл съл'и ин-
trebe че vor си че чер? Арма-
шъл еси.

— Hei vorniche Модоаче, zise
арои интрнндъsse spre ачеста,
спрне н'ам фърът bine къл м'ам
мънтсит де реи ачестия си ам скъл-
пат чяара де о ашà рие?

— Мърѝа та ай зрмат къл mare
инделерчиъне, гърспрнсе мърша-
вл къртезан; еъ де мълт авеам
де гинд съл сфъртеск ре М. Та ла
ачеаста, дар вълд къл инделерчиъ-
неа Мърѝеи тале а арклат май
'наинте, си ай фърът bine къл'и
оѝ тѝат; прентръ къл... fiind къл...
егà съл...

— Вълд къл Армашъл интръzie,
zise Лъръшнеанъл кърмънд пре
Моѝок, каре се инуълмърѝя ин
vorбъл. Ыми vine съл роънческ
съл деа къртнрѝле ин простиема
ачеа. На, кълм сокѝи си Дъм-
неата?

— Ашà, ашà, съл'и инпроаште къл
тнрѝрѝле; нъл'и вр'о pagъбъл к'ор
мърѝ кълте-ва сълте де моѝичѝ де
време че аз перит атърѝа боѝери.
Дар, съл'и омоаре де истов.

— М'аштептам с'ашд асемене
гърспрнъs, zise къл одерѝге Лър-
ръшнеанъл, дар съл vedem ѝнтърѝх
че vor.

Ин времеа ачеаста Армашъл
се сълсе ре поарта кърѝиѝ си фър-
кълнд semn, strigъл: Oameni бълнѝ
Мърѝа са Vodъл интреабъл че

vreѝи си че чередѝ? си прентръ че
аѝи venit ашà къл зърба?

Prostimea гърмасе къл гърѝа
кърскатъл. Ea нъл се аштепта ла
асеменеа интреbare. Venise
фъръл съл ште прентръ че а venit си
че vrea. Инчеръ а се stringe
ин чете, чете, си а се интреба р-
ниѝ ре алѝи че съл чеe; ин сфър-
шит инчеръгъл а striga:

— Съл мѝксърze дърѝдиле! — съл
нъл не зарчѝеаскъл!

— Съл нъл не май имplinea-
скъл! — съл нъл не май jefъia-
скъл!

— Ам гърмас сълрачѝ! н'а-
vem bani! ни'и аз лхат тоѝи
Моѝок! Моѝок! Моѝок! el
не beleште си не прадъл! El
сфърѝеште пре Vodъл! Съл моа-
гъл!

— Моѝок съл моагъл! Ка-
ръл лѝи Моѝок врем!

Ачест дин зрмъл кървинт гър-
sind зн exo ин toate inimile,
фърка о skiintee електѝрикъл. Тоа-
те glasърѝле се фъркъргъл зн glas,
си ачест glas striga: каръл лѝи
Моѝок врем!

— Че чер? интребъл Лъръ-
шнеанъл вълзълнд пре Армашъл ин-
трънд.

— Каръл vornѝкълѝи Моѝок,
гърспрнсе.

— Кълм? че? strigъл ачеаста
сълрѝнд ка зн om че калкъл ре зн
seарре; н'ай азѝит bine, фъртате!
vreѝи съл згърешти дар нъл'и време
де шàгъл, Че vorbe сълнт ач-

ste? Че се факъ къ капъл мезъ? İđi спъи къ еști сърд; н'аи аз-зит bine.

— Ва foarte bine, strigă Aleksandru-Vodă, askăltă sin-găr; strigările lor se aзд de aici.

În adevăr ostașii ne mai îm-potrivindăse, norodăi înчерăse a se къдъга pe zidări, de знде strigă în гъра mare: съ ne dea pre Моѡок! Капъл İsi Моѡок vrem!

— Oh! пръкъtosă de mine! strigă tikălossă. Маикъ преа-къратъ Fečioară, нă мă İzăă съ мă пръръdesk!

— Dar ce le-ani făkătoame-nilor aчestora? Năskătoare de Dămnezeă skapă-mă de pri-mejdia aчeasta, și мă jăr съ fak o Biserikă, съ postesk кът vois mai avea zile, съ ferek къ argint Ikoana ta чea făkătoare de minăni dela Мънъstirea Neamăđăi.

- Dar, milostive Doamne, нă'и askălta pre nisчe proști, pre nisчe mojăci. Păne съ dea къ tănrile într'ънșii, — съ moară тоđi! Eă sânt boier mare; ei sânt nisчe proști! —

Dăhăl aristokratik și atănчи nă'l пръăsiă.

— Proști, dar măđi, res-pănse Lăpășneană къ sănge reчe; съ omor o măđime de oameni pentruă зn om, нă ar fi пръkat? Jădekă dămneata sin-

гър. Dăte de mori pentruă bine-le moșiei dămitale, kăm zăчeai İnsăđi kănd İmi спънăai къ нă мă vrea niчи мă İzbesчe deara. Sânt băkăros къ'đi гърăpătesчe norodăi pentruă servăđiăi чe 'mi ai făkăt, vănzăndă 'mi oastea İđi Anton Sekele¹, și mai pe зr-mă İzăndă-mă și trekănd în partea Tomșii.

— Oh! nenorocătl de mine! strigă Моѡок smălgăndă 'și bar-ba, къчи de pe vorbele tira-năđăi İngelegea къ нă mai este skăpare pentruă el. Inkai İzăăđi-mă съ мă dăk съ 'mi păn kasa la kale! fie-vă milă de jăpăneasa și de kopăłășii mei! İzăăđi-mă съ мă İspovedăesk! Și plăngea, și đipă, și săspină.

— Destăi! strigă Lăpășneană, нă te mai boи ka o măiere! fi Romăn verde. Чe съ te mai İspovedăești? Чe ai съ спăi dăhovnikăđi? къ esчи зn tăl-har și зn vănzător? Asta o sчie toată Moldova. Haide İxăđi 'l de 'l dăđi norodăđăi, și'и спънеđi къ ast-fel plătește Aleksandru-Vodă чellor чe pradă deara.

İndată Armașăi și Kăpitanăđ de Lefečii înчерăгă a'l tiri. Tikătl boier strigă кът pătea, vărd съ se İmproveăskă; dar чe pătea bătrănele

¹ Vestit general ōngăr,

!și mîini împotriva a celorlora pa-
tră brațe sdravene kare 'l trî-
gea? Vrea să se sprijinească
în picioare, dar se împedecă
d trîșurile konfrărilor sei, și
lăneacă pe sîngele ce se în-
kiegase pe lespezi. In sfîrșit
psterile îi slăbiră, și sateligi
tiranșki dskăndă'l pe poarta
kărgi mai mult mort de kăt
vis, îl îmbrănciră în mîștime.

Tikălossl boier kăz în bra-
țele idrei aeste kă multe ka-
pete, kare într'o klipală îl fî-
kă băkădi.

— Iată kăm plătete Alek-
sandră-Vodă, la cei ce pradă
deara! zise trimișii tiranșki.

— Să trîiaskă Măria Sa
Vodă! răsprânse gloata. Și mîl-
dămindăse de astă jurtă, s'a
împrăștiat.

In vreme ce nenorocitul Mo-
dok peria acest fel, Lărsănea-
năl porăni să rădice masa și
stringă takămrile; apoi puse
să rezeze kapetele zăișilor, și
trîșurile le arănkă pe ferea-
stră. Dăpă a ceea lănd kape-
tele, le așeză în mijlokăl me-
sei pe înčet și kă răndăeală,
răind pe alle celorlora mai mi-
boieri de desăbt și pe a celorlora
mai mari d'asăpra, dăpă neam
și dăpă rangări, rîpă ce fîkă
o piramidă de patră-zeci și șap-
te kăpădine, vîrfăl kăria se
înkeia prin kapăl zăni logofăt

mare. Apoi sprăndă-se pe
mîini, merse la o zăpă lătrăal-
nikă, trase zăvoră și drăgăl
de lemn kare o înkidea, și in-
tră în apartamentă Doamnei.

Dela începătăl tragediei a-
cesteia, Doamna Răksanda ne-
știind nimik despre celle ce se
petrecea, eră îngrijită. Ea nă
pătea află pîčina sgomătăsi
ce așzise, kăci dăpă obișeală
barbar al vremii de atănci, fe-
meile nă eșă din apartamentă
lor, și slăjnicele nă pătea a se
riskă în mijlokăl zănei oștimi ce
nă kănoștea ce este disiplină.
Zăna din elle mai îndrășneacă
eșind, așzise vorbă, kă este
zorbă asăpra lăi Vodă, și ad-
dăsesse a ceastă veste stăpă-
nei sälle.

Băna Doamnă temăndăse de
făria nor dăsi, eră speriată,
și kănd a intrat Aleksandră, a
găsit'o răgăndăse dinaintea I-
koanei, avănd kopă pe lăn-
gă ea.

— A! strigă ea, slavă Mai-
cei Domnăsi kă te vîz! 'Mi-ăz
fost tare frikă.

— Pentă a ceea prekăm 'di
am făgădit, 'di am gătit ză
leak de frikă, vino kă mine,
Doamnă.

— Dar ce zăpete, ce stri-
gări se așziă?

— Nimik. Slăjitorii s'ăz fost
lăat la sfadă, dar s'ăz liniștit.

Zikând acestea, lăz pre Răksanda de mănz și o addăse în salz.

Întrz vederea grozavii priveliști, slobôzi zn pipet strășnik și leșină.

— Femeea tot femeie, zise Lăpșneanxl zimbînd; în lok sz se bčkăre, ea se sperie. Și lăznd'o în brațe o dăse în apartamentzrile ei. Apoi întsrnăndse iarzși în salz, gși pre kăpitanxl de Lefecii și pre Armașxl așteptăndxl.

— Tz pșne sz arșnce peste zid hoitșrile kșinilor acestora, iar tikvele lor sz le înșire pe zid, zise Lefeciislăi. Iar tz, adresăndse kătre Armaș, s'z'mi pși mșna pe Spanciok și pe Stroiči.

Ţnsz Stroiči și Spanciok eră akșm aproape de Nistrz. Gonașii îi ajșnserz tokmai kănd trecea hotarxl.

— Spșnegi chellăi ce v'az trimis, strigă kătre ei Spanciok, kș ne vom vedea pîn'a ns mșri!

IV.

De mă voiu sculă, pre mulți am să popescu și eu

Patrș ani trekșserz dela scena ačeastă, în vremea kăroră Aleksandrz Vodz kredinčios fșgădzinșei ce dase Doam-

nei Răksandei, nș mai tșiese niči zn boier. Dar pentrz ka sz nș zite dorxl lăi cel tiranik de a vedea sșfferiți omenesči, nșskoci felșri de skingiri.

Skotiă ori, tșiă mșini, čisn-tiă și sekă pe kare avea prepșș; ũnsz prepșșrile lăi eră pșrelniče, kșči nimeni nș mai kșteză a kșrti kșt de pșčin.

Kș toate acestea, cră neli-niștit, kșči nș pștea pșne mșna pe Spanciok și pe Stroiči, kare ședea la Kamenicș așteptănd și pșndind vreme. De și avea doi gineri grafi kș mare inflșingz la kărtea Poloniei, eră îngrijit de ačesti doi boieri, sz nș învile pre Poloni, kare nș kștă de kșt pretekste, spre a intră în Moldavia; dar ačesti doi Romșni eră prea bșni patriogi ka sz nș jșdече kș rșșboisl și venirea oștilor poloneze ar fi fost peirea Patriei.

Lăpșneanxl le skrisese în mai mșlte rșndșri ka sz vie, legăndse prin chelle mai mari jșrșminte kș nș le va face nimik; dar ei șcia kșt preșșește jșrșmăntxl lăi. Ka s'z'i privigheze mai de aproape, se mștă în četatea Hotinxlăi, pre kare o întzri mai kș osebite; ũnsz aiči se bolnșvi de lingoare. Boala fșkș repezi înă-întzri și în kșrănd tiranxl se vșzș la șșa mormăntxlăi.

În delirxl frigșrilor, i se

pŕea kŕ vede toate jertfele kŕziei salle, fioroase ŝi ameringŕtoare, îngrozindŕl ŝi kie-mŕndŕl la' jŕdekata Dŕmnezelsi Dreptŕii. În deŝert se învŕrtiã în patŕl dŕrerii, kŕchi nŕ pŕtea aflã ragaz.

Kiemŕnd pe Mitropolitŕl Teofan, pre Episkopi ŝi pe boieri, ŝi spŕindŕ-le kŕ se simte sosit la sfŕŕŝitul vieŕei, îŝi cere iertare dela toŕi ŕmilindŕse; pe ŕmŕ ũ rŕgŕ ŝe le fie milŕ de fiisl sŕŕ Bogdan, pre kare îl lasŕ moŝtean Skaznŕlŝi ŝi ŝl' ajŝte; kŕchi fiind în fragedŕ vŕrŝtŕ, încŕngiŕrat de pŕterniŕi vrŕjmaŝi, nŕ se vã pŕtea arŕrã niŕi pre sine niŕi pre ŕearŕ, de nŕ vã fi ŕnire între boieri, ŝi de nŕ vor avea dragoste ŝi ŝŕpŕnere kŕtre Domn. "Kŕt pentŕ mine, ŕr-mŕ a zice, de mŕ voiŕ ridikã din boala aŕeasta, ŝnt hotŕrit a mŕ dŕce la kŕlŕgŕrie în mŕ-nŕŝtirea Slatina, ŕnde ŝe mŕ spŕsesk kŕte zile imi vã mai lŕsã Dŕmnezek. Deŕi, vŕ rog, pŕringŕi Arhierei, de mŕ veŕi vedea aproape de moarte, ŝe mŕ tŕndegŕ kŕlŕgŕr...,"

Nŕ pŕts vorbŕ mai mŕlt. Konvŕlsuile îl arŕkarŕ, ŝi ŕn leŝin grozav kã moartea, ũ înghieŕŕ trŕpŕl, în kŕt Mitropolitŕl ŝi Episkopii kreŕnd kŕ se sfŕrŝeŝte, îl kŕlŕgŕrirŕ, pŕ-indŕ'i nŕme Paisie, dŕpre nŕ-

mele Petrŕ, ce avea pŕn'a nŕ se face Domn.

Dŕpŕ aŕeasta salŝtŕnd pre Doamna Rokŝanda de regentŕ în vremea minoritŕŕii fiisl ei, proklamargŕ pe Bogdan de Domn. Apoi îndatŕ pornirŕ stafete pe la boierii din ŕearŕ ŝi emigraŕi, ŝi pe la kapitaniile oŝtilor.

Abiã amŕrgise kŕnd Stroici ŝi Spanŕiok sosirŕ.

Deskŕlekŕnd pe la gasde, alergargŕ kŕ priprŕ la ŕetate: ŕetatea erã mŕtŕ ŝi pŕstie kã ŕn mormŕnt de ŕrieaŝ. Nŕ se aŕziã de kŕt mŕrmŕra valŕrilor Nistrŕlŝi, ce isbiã regŕlat stŕnkoasele ei koaste, ŝŕre ŝi goale, ŝi strigŕtŕl monoton al ostaŝilor de streajŕ, karii întrŕ lŕmina kreŕŝkŕlei se zŕ-riã rezŕmaŝi pe lŕngile lor lanche. Sŕindŕse în palat, ũ kŕpriuse nŕ pŕŕinŕ mirare neîntŕlŕind pre nimeni; în sfŕrŝit o slŕgŕ le arŕtŕ kamera bolnavŕlŝi. Voind ŝe între, aŕzirŕ ŕn mare sgomot ŝi se oprirŕ kã ŝe askŕlte.

Lŕpŕŝneanŕl se trezise din letargia sa.

Deskizŕnd okii, vŕzŕ doi kŕ-lŕgŕri stŕnd ŕnŕl la kap ŝi altŕl la pŕchoarele sale, neklinŕtiŕi kã doŕ statŝe de bronz; se zitrŕ pe dŕnsŕl ŝi se vŕzŕ koperit kŕ o gasŕ; pe kŕpŕtŕisl sŕŕ stã ŕn potkar. Vrŕ ŝe

ridiche mîna și se împedecă în niște metanii de lînz. I se pîrge că visează și eargși înkise okii; dar redeskizîndu'i peste pîdin, vîzî așeleașlîkîri, metaniile, potkapîl, kîlgîrii.

— Kîm te mai simți, f ate Paisie? Îl întrebă zînl din monachi, vîzîndu'l kî nî doarme.

Nîmele ačesta îi addăse aminte toate cele ce se petre- kîserî. Sîngele într'însîl în- cherî a ferbe, și skîlîndî-se pe jîmîtate:

— Ce ročetanii sînt aces- te? strigî. A! voi vî jîkaçi kî mine! Afarî, boaițe! Eșii! Kî pre toçi vî omor! Și kîl- ta o armî pe lîngî el, dar ne gîsînd de kît potkapîl, îl as- bîrli kî mînie în kapîl zîni kîlgîr.

Întrî azîl strigîrilor lîi, Doamna kî filîl ei, mitropoli- tîl, boerii, slîgile intrarî toçi în oda.

Kiar atînci cei doi boeri ve- nisîrî și sta askîltînd la zîș.

— A! voi m'aci kîlgîrit, striga Lîrșîneanîl kî glas gî- gîșeat și sperios; gîndîçi kî veçi skîra de mine? Dar sî vî easî din mînte! Dîmchezî saș drakîl mî va însîntoșî, și...

— Nenorocite, nî xîli! Îl kîrmî Mitropolitîl; zîçi kî e-

ști în ceasîl morçii! Gîndește, pîkîtosșle, kî ești monach; nî mai ești Domn! Gîndește kî prin hîlele și stigîrile tale spa- rii pre astî femeie nevinovatî, și pre ačest kopîl în kare ra- zemî nedejdeia Moldaviei...

— Boaițe fîdarnîk! adîo- gî bolnavîl sîbçîzmîndîse a se skîlî din pat; takî uî gîra, kî ez kare te am fîkît mitro- polit, ez te desmitropolesk. M'aci popîl voi, dar de mî voiî în- drepta pre mîlçi am sî ro- pesk și ez! Iar pre kîdeaoa as- ta voiî s'o taîș în patrî bîkîçi înpresî kî çînkîl ei, ka sî nî mai askîlte sfîțîsirile boai- telor și a dîșmanilor mei... Mînte ačel ce zîche kî sînt kî- lgîr! Ez nî sînt kîlgîr, sînt Domn! Sînt Aleksandrî-Vodî!.. Sîrîçi fîkîi! Unde's voinîçi mei?... Daçi! daçi de tot! Ez vî porînesk. Zîideçi'i pre toçi... Nîçi zînl sî nî ska- pe... A! mî pîdîș!.. Arî! arî! arî! — și kîzî restîrnat pe spate, hîrkînd de tîrbare și de mînie.

Doamna și Mitropolitîl eșî- rî. La zîș îi întîmpinarî Stroîçi și Spançîok.

Doamna! zise Spançîok a- pîkînd de mîlî pre Roksan- da, omîl ačesta trebîse sî moa- rî nîmai de kît. Eatî zî praf, pîne'l în bîstîra lîi...

— Otravъ! strigъ ea în-
fiorъndъse.

— Otravъ, змиѣ Spanciok.
De нѣ вѣ мѣри îndatъ omъl a-
chesta, viada Mъriei Tale și a
kopilъsi aчestъi este în pri-
mejdie. Destъl аѣ trъit tatъl și
destъle аѣ fъkъt. Moаръ tatъl
кѣ сѣ skape fiisl.

O slъgъ eși. — Че este? în-
trebъ Doamna.

— Bolnavъl s'аѣ trezit și
чере аръ și pre fiisl sъѣ. 'Mi
аѣ zis sъ нѣ мѣ đъk fъrъ el.

— Oh! vrea s'ъ'l omoare,
rъkni đbioasa mъmъ strъngъnd
кѣ fъrie kopilъl la sîn.

— Nъ'i vreme de stat pe
gъndъri, Doamnъ, аѣrъgi Span-
ciok. Adъ'иi a minte de Doam-
na lъi Stefъniđъ Vodъ¹ și a-
lege între bърbat și între fiis.

— Че zichi, pъrinte? zisse
sermana femee, întъrnъndъse
кѣ oki lъkrъmitori spre mitro-
politsl.

— Krъd și kъmplit este omъl
aчesta, fiika mea; Domnъl Dъm-
nezeѣ sъ te povъđziaskъ. Ear
es mъ đъk sъ gъtesk totъ pсn-
trъ pъгchederea noastrъ kъ noъl
nostrъ Domnъ; și pre чel vekis,
Dъmnezeѣ s'ъ'l ierte, și sъ te
ierte și pre tine. Zikъnd a-
чeste, kъviосsl Theofan se de-
pъrtъ.

¹ Miron Kostin.

Roksanda lъrъ зп pъhar de
argint plin de аръ pre kare'l
addъчаe slъga; și apoi machi-
nalicesче și silitъ mai mslt de
boieri, lъssъ sъ kadъ otrava în
el. Boierii o împinsеrъ în ka-
mera bolnavъsi.

— Че face? întrebъ Span-
ciok pre Stroici, karele kre-
pase ѣѣa și se zita.

— Întreabъ de fiisl sъѣ —
ziche kъ vrea s'ъ'l vadъ — чere
de bърt — Doamna tremъrъ —
ii đъ paharъl — нѣ vrea s'ъ'l
iae!...

Spanciok sъri și skoasejъ-
ghisl din чingъtoare.

— Ba, il iа, bea, s'ъ'иi fie
de bine Mъria Ta!

Roksanda eși tremъrъndъ și
galbenъ și rъzemъndъse de pъ-
rete:

— Voi sъ dađi seamъl înain-
tea lъi Dъmnezeѣ, zise sъspi-
nъnd, kъ voi m'аđi fъkъt sъ
fak aчest pъkat!

Mitropolitъl veni. Sъ mer-
gem, zise Doamnei.

— Dar чine vâ kъztâ de ne-
poročitъl aчesta?

— Noi, respъnsеrъ boierii.

— Oh! pъrinte че mъ fъ-
kъsi sъ fak! zise Doamna kъ-
tre mitropolit, și se đъse kъ
el pъngъnd.

Amъndoi boierii intrarъ la
bolnav.

Otrava знкъ нѣ înчepъse а'și
face lъkrarea. Lъpъșneанl stâ

întins kă fața în șes, liniștit, dar foarte slab. Când intră ră boierii, el îi privi îndelung, și nekznoskândș'i, îi întrebă, cine sânt și ce vor?

— Ex sânt Stroiți, respnse acesta.

— Și ex Spanciok, adzogi chela-l-alt; și a ceea ce voim, este să te vedem pin'a nă mărî kăm 'uî-am fărğdșit.

— Oh! Vrășmașii mei! săs-pină Aleksandră.

— Ex sânt Spanciok, zgmă acesta, Spanciok, pre kare ai vrăt s'îl tai, când ai zcis 47 de boieri, și kare az skăpat din ghiarele tale! Spanciok, a kărși avere ai jfșit-o, lășn-dș'i femeea și kopii să cherșetoriaskă pe la șșile kreștinilor.

— Ah! ce fok simt kă mă arde, strigă bolnavă, arăkăndăse kă mănile de pântec!

— Zi "akăm slobozeșce,, kăci ai să mori. Otrava lăkrează.

— Oh! m'ăuî otrăvit, nele-gișiiilor! Doamne! fieți milă de sșfletșî meș! O ce fok! — Unde'i Doamna? Șnde'i kopii-l meș?

— S'ăș dăș și te-ăș lăsat kă noi.

— S'ăș dăș și m'ăș lăsat! m'ăș lăsat kă voi! Oh! omorîți-mă, să skap de dărerel! Oh! înjănghie-mă tă, tă eșit

mai tînr, fie'ti milă! skapă-mă de dărerile ce mă sfășie! înjănghie-mă! zise întărnăndă-se spre Stroiți.

— Nă'mi voiș sprăkă vitejeskăl jănghiș în săngele cel păngărit al așși tiran kă tine.

— Dărerile kreștea: Otrăvită se șbăcină în konvulsii:

— Ox! strigă, imi arde sșfletșî! ox! dați'mi ară dați'mi ce-vă să bez!

— Eată, zise Spaciok lănd paharșl de argint de pe masă; az rămas drojdiile otrăvei. Bea și te răkorește!

— Ba; ba, nă, nă vrez, zise bolnavă, stringănd dinții. Atănci Stroiți îl arăkă și l'ăci nă neklintit; iar Spanciok skodănd kăuțel din teakă, îi deskleștă kă vărșel lăi dinții, și îi tără pe git otrava ce mai era în fândăl păharșlăi.

Lăpășneanșl măgind kă șn țășr ce vede trănkial și sekărea ce o s'îl loveaskă, voi a se 'ntărna kă fața spre părete.

Ce vrei să nă ne mai vezi? z seră boerii. Ba, se kade spre osînda ta, să ne privești; învață a mări, tă kare șțiai nămai a omori. Și arăkăndă l'amăndoi, îl dinea nemășkat, zităndăse la el kă băkărie infernală și măstrăndă l.

Nenorocitșl Domn se svăr-

kolia în spasmele agoniei; spruce la gura; dinții îi skrîșnia, și okii sei sîngerăși se holbaseră; o sdoare înghieta, tristă a morții prevestitoare, eșia ka niște nastări pe obrazul lui. Dăpă un kin de jomătate ceas, în sfîrșit, își dete dăhul în mînile kalăilor sei.

Acest fel fî sfîrșitul lui Aleksandr Lăpșneanul, care lăse o pată de sînge în Istoria Moldaviei.

La Mănăstirea Slatina, zidit de el, unde e îngropat se vede și astăzi portretul lui, și a familiei sale.

K. Negrușii.

POESIE.

D. Banşl M. Ghiga, în kълѳtoria sa în anul trekst în Statele Aştrii, mergъnd şi la Termele saş apele kalde alelşl Karrol IV (Karlsbaden) a lşat Oda prin kare s'aş kълntat aęeste ape fъkълtoare de bine de mai mълđl poeđl în mai mълte limbe şi isbirea sa de patrie 'la fъkълt ka sъ vazъ şi limb'a Romъnъ figъrъnd într'o kolekđie poligloltъ ęe întrъ în mълnile tълşlor bълrbagilor ęe se adşn la aęeste bъл. Sosind în patria sa, a invitat pe kълđl-va inşl a kълnta saş a tradъęe kълntarea apelor aęestora în limb'a noastră. Alъtъръm aęi trei versiuni romъne, şi şna italianъ, potrivitъsse foarte mълt kş skorşl principal al aęeştei foi, ęe în sine nş este alt de kъл arъtarea limbei Romъne şi alъtърarea ei pe lungъ limbele şşrori.

VERSIO ITALIENA.

Sopra le Terme di Carolo IV. Sciolti.

O fonte, degno degli eterni canti
Dell' Eliconio coro! Da cui avesti
Il calore dell'onde, e quelle vene
Dello scorrevol zolfo, e della viva
Calce, che di stupor l'alma confonde?
Nella Sicula terra il foco forse,
Che l'Etna irrita, n'è cagione nascosta?
O la magione del vicino Dite
Scalda quest'acque? A te cedan di Baia
I rinomati lidi, e ceda l'onde
D'Abano, onor delle Antenoree spiagge;
Cedan le Terme, si famose al mondo,

PERIODUL III.

Della citade che al ceruleo Reno
Prossima sorge, ù riposa in pace
La spoglia tua mortale, o magno Carlo!
O de regi il miglior! Ve' quante innalza
Bolle nell'aer! Ve' come i sassi e i marmi
Variopinge, emulando Iride bella!
Scorri felice in ogni etade, o sacro
Fonte, al genere uman tanto salubre!
Il perduto vigore al vecchio rendi,
Della donzella timida alle guance
Rendi la rosa di beltade, e a tutti
I morbi lieto torni al patrio suol chiunque
Le membre inferme entro quest'onda immerse!

Nicolò Barbieri,
professore nel I. R. Ginnasio
di Pavia.

I. VERSIO ROMANA

la

THERMELE LUI CAROLU IV.

Fântână, falnicu quare cânt' feciórele Elicóne,
De unde apa 'ți înferbinți? cum vine milióne
Pucióasă iute aburând', vii clocotiri văróse
Turburi pe marginea depun' a unde'ți sănătóse?

Nu cum-va Etna 'ți e isvor' prin tainíe canale?
Sau Styxul' riurá sfințit' darul' fiinteí tale?
Baiea, Abanul' ramán' jos, Fântână 'n Rinu vestită
Que-a Marelui Carol' vèdù și slava și ursita!

Tu aerul sus resfirându cu bేశicóse spume
Prin stânci resbindu de Iris lași la marmură feți sume

În suflet', trup' de om renasci putere deulată!
Fântână sântă, fii în veci ferice-cuvîntată!

Dă înapoi iar la bêtrân' perduta'i țepenie!
Șerbedei fețe fecioresci colora trandafie!
De ori-que treaptă slăbênog', mângie'l ușureadă
Făl se 'ntorcênd' la vatra sa, în nămele'ti să creadă.
J. Văcărescul.

II. VERSIO ROMANA

la

THERMELE LUI CAROLU IV.

Fântână, vrednică d'a fide Muse lăudată!
De unde 'n tině a apelor' ferbinte isvorire,
Și vinele sulfuree și var' viu de mirare?
Que! focul' din Sicilia quare 'ntărită Etna
Sau vecinia Lacului din Styx' le încăldesce?

Ție se plecu și pruntele a undelor' Baiane
Ție se 'nchin' șiróiele și Thermele Maiene.
Que curgu lúng' argintiul' Rin', slăvite, 'nnobilate
D'al têu sfirșit, o Carole, din rigi prea sînte rege!

O! quâte 'n aer, în vezduh' bêsici sunt respândite
Vedeți cum zugrăvesce ea și marmore și pietre
Ori unde dă printr'ênsele! Atâta chiaru și Iris
Atât' le póte coloră! — Curgi dar tu priincióșă
Fântână sântă curgi în veci, fii tēmăduitoare
La biata generațiō a slabei omenire!
Dă la bătřini neputincióși bărbatā întremare
Dă la facióre, rumenă, frumósă, mândra față
Și fă să plece sănătos' la țarra sa tol' omul'
Quē a apucat' de 'și-a 'mbaiat' aci în apă'ti trupul'.
C. Aristia.

III. VERSIO ROMANA

la

THERMELE LUI CAROLU IV.

Fântână que însuffli în corul' Eliconiu
Cântările divine! cum undele'ți ferbinți
Prin vinele'ți sulfurii ș'empyreanul' calce
Adducu în lume viața? — Din Etna smulgi tu focul?
Prin Styx fulgeră vina'ți, și ast-fel' împingi Mórtea?
Sau Ceru'ți dă căldura que 'n stanțele'i viață?

Tie se 'nchină Baiea, și se închină unda
Abanului, quea fală d'Antenoree prunte,
Si jos își pleacă fruntea qu lle faimóse Therme
Isvórele cetăței a Rinului ceruliu,
Unde reposă 'n pace cenușa 'mbărbătóre
A Marelui quel Carol', mai bunul' din toți regii.

Cum bolboră în aer' o pulbere umedósă!
Că lride în stânce în marmure străluce!
Si fețele'ți sburânde tot' giurul coloreadă! —
Strecórate ferice în veci fântână sacră,
Stropesce, scaldă Omul', dă viață și vîrtute,
Perduta, pré-dorita dă vechiului putere
Si palidei vergule readdu'i al sêu rumenu;
In față sufflă viul, în trup' dă sănătatea,
Si la cămin' ferice întórne-se tot' omul'
Que șovăinda'i fiintă în unda'ți a 'mmuiat'.

J. Eliade,

CURRIER

DE

AMBE SEXE

JURNAL LITTERAR.

FATA NEGUCETORULUI.

NUVELLA ISTORICA.

Kamiola Tăringa, fã cea mai frãmoeasã fecioarã a Siciliei, erã vestitã pentrã a ei frãmsege întotmai kã tatãl ei pentrã ale lsi bogãyii; ãnsã în al pai-spre-zeculea veak, nã ajãnsese ãnkã vremea, sã kãmpãneaskã metalãl mai mãlt de kãt nascherea; și de aceea xrmã kã kã toatã slãvirea și minznarea ce se dã în general frãmsegeii Kamiolei, și kã toatã lãkomia ce o nãștea averea bãtrãnelãl Tăringa, dar fetei negușetorãlãl, nã i se iviã niçi xn peșitor mai deosebit, de kãt tinerii din klasãl ei, și kãte xn desnãdãjdit din rãndãl nobilimii, a kãrãl repștașie siliã pe negușitorãl nostrã sã'i ãnkizã xșã înainte nas-

lãl. Kamiola erã singãrãl fiș al pãrãnilor ei, kare o isbiã peste mãsrãrã; ea lãase o edșkãșie din cele mai strãlșcite ale așelșl veak; și lãngãl aceasta xniã xn ãnalt grad de xn genș deosebit și de xn dãș minznat; ãnkredingãtã de desãvãrșirea meritelor sale, îi erã peste pãșingã sã și ãnkredingezã viitorãl xniș bãrbat pe kare kreșterea și obiãșnãșã îl fãcea nevrednik de a o svi, ori a o pãșea pãșãl dãrã kãviingã; apoi daka ar fi kãșetãt ãntr'alt kip sã se zneaskã kã vre xniș din nobili, pãșindã și ãnainte kã meritãl 'i-ar ãndeplini nascherea cea jositã, atãnci ea ar fi fost vrednikã mai mãlt de kompãșimire de

kât de a fi defrimat; însă ea își făcuse o altă hotărîre, și aceasta era că să nu facă nici o alegere care nu ar fi priimită inimii sale... O vreme fă această inimă neatinsă, dar în sfârșit s'î se destep-te simțirile ei cu neastîmpăr.

Prințul Orlando, frate mai tînăr a lui Riga Pietro, se întoarce în această vreme din o călătorie ce făcuse, spre a vizita ramura Aragona a familiei sale. El 'și-a fost agonisit cu nume de viteaz, care deosebirea sa personală îl asigura în lăptele ce făcî precurmare se împlă între stăruinrea creștinească și mahometană, între care era Spania împărțită; și din care se împărțise și el. Intrigile lui de amorși, era în Aragonia asemenea de vestite întocmai cu faptele'i eroice; dar pentru că pe atînci nu era întroduse încă gazetele, spre a se putea komunika cronika scandaloașă a celor mari, așa nici la Sicilia nu se auzi, de kât numai vestea vitejilor lui Orlando. — Frumusețea, mîndria și acea înghegată istețenie a Kamioli, fetei neguțetorsă, fă cea d'întîis, ce află prințul la soșire'i a kasă; curiositatea lui de lok se învîrte, și acum kâtă cu dinadinsul s'î o poartă astîmpără.

Cu toate că pe acele vreme ale feudalității, deosebirea claselor era cu totul hotărîtă, întrez kât la vreme-o apropiere nu se putea nici gîndi; dar stăruirile ce se făcea la karte, avea un fel de publicitate, care înlesniă celor de jos născuți mîritori, a se împărțși, cu privitori, din petrecerile celor mari; și prin acest mijloc se dă ocașie, soșilor și fetetor orșanilor a'și înlășă frumusețile lor, înainte a celorlora a kîrgora bîrguri de seamă și apropiere, putea să le aducă numai ocară și nechinste. La asemenea stăruitorie fă, kînd văzî Orlando înlășă-dat pe Kamiola noastră. Frumusețea ei, înlășărea ei, făcî întipărire nedekrisă asăpra lui; și de lok mîrtărisi, cu okiul său, n'a mai văzut o altă ființă, mai kompletă, mai frumoasă și mai drăgălașă. El rise asăpra celor ce i se zicea de nesimțirea ei, ridea de neisbătirea kertesanelor celor ce se închekaser înainte lui, cu de nischedeprîși în mîestria de a birăi inimi, și jărgî în sineși, cu să nu lase nici un mijloc neîntrebîndat, spre a săpărne pe drăgălașă kopolă voușei sale; apoi făcî a perde vremea, kîrtă a'și asigură a ei kînoschință.

Kamiola de și avea o înaltă

înkredingare despre meritele sale, dar nici prin cele mai îndrăznețe viziuni n-îi trecurăse prin minte, despre o zărire kă familia rigală. Kă amară ș-militoare simțire observă ea, deosebirea cea galantă kare 'i o arătă fără prekărmare nșoșl kărtezan, kănoskând kă aceasta priviță mai dinadins, nș se pștea sokoti de kăt o atingere șprărgătoare pentrș ea, și de aceea încherș a se retrage kă șn fel de mândrie și modestie. Dar prin aceasta nș fără alta, de kăt înkărkă și mai răr pe înamorat în ale ei laudări. Orlando se înkredinșă prea kărând, kă birșinșa ce hotărșse este kă mșlt mai grea de kăt kșm 'i a înkrișit' o deșertăcișnea, și opinia rea ce o avea el despre virtște damelor. Dar nș se desperă, și își pșse înalte, kă șrș și șrmeze pasșrile mai kă bșne mșșri, și din toate șrș înveșe kă îngrijire, a kșnoășce karakterșl Kamiolai mai nainte de a șrma ceva hotărșit.

Înrș kăt se arșră de El kă nekrintire fata negșdetorșlș, kă atșta însș simșia ea kă nș mai pștea șrș se ștrșpșneaskș pornirilor inimei sale, ba era înkș peste pștingș a mai pșștra și kătre Orlando așea reșealș, kă kare desperase pe kărtesanii din nainte; așeăștș

împregisrare nș pșts rșmșnea nekănoskștș de așerimea prinșdșlș; și pe kare el kă șn praktik vekis o aplekă fără perdere de vreme spre favorșl șrș.

Sistema feșdală a veakșlș de atșnși, nș' i erta zșni negșșdetor neatșrnarea, pe kare veakșrile noastre așeste lșminate 'i a assigșrat' o. Vștrșnșl Paolo Tșringa, de și avea oare kare neodihnș vșzșnd aplekarea ce o avea prinșdșl așșpra fișei sale, dar avea înkredere în virtștea ei și nș se arșră a krede, pe Nikola șoșia sa, kare îi șrșnea: kă și cel mai slșvit Rigș al kreștinștșșii, ar pștea șrș se șie de cel mai noroșit, dobșndind de șoșie o feșcioarș atșt de frșmoașș și virtșoase kă Kamiola. El lșș dar întșmplșrilor kărșl lor, rekomandșnd șoșiei sale, a avea nșmai okis deskis așșpra fișei lor.

Înrș așeștea, deosebiri-le și meritele trșpești și șșfșfletești a lși Orlando, fărăea tot mai mari întipșriri așșpra frșmoașei Kamiolai; inima ei tot mai mșlt se apleka spre el, și dșrș ce își întrebșidș Orlando în kărș de mai mșlte lșni, toate mijloașele prin kare pștea șrș se fakș pșkșt fetei negșșdetorșlș; abi a priimi din bșzele ei mșrtșrisire a amorșlș. Orlando o așzi kă entșșiasm,

dar el zrm̃ tot în felul cel m̃srat pasrile sale ka și mai nainte; ar̃r̃nd̃se de tot ce 'iar fi p̃tst da ei prep̃s ka s̃'i pr̃ceap̃ plañl. El vor- biã ñmai despre o k̃s̃torie legisit̃ și ak̃t̃iã fel̃ri de plañri fantast̃, k̃ kare z̃cea k̃ ar p̃tea s̃ṽr̃și-o. Ūne- ori o ling̃șã, sp̃ind̃i k̃ sin- gr̃ fratele s̃s Riga, se va sokoti la zrm̃ îndatorat p̃- t̃nd s̃ trag̃ în familia sa o asemenea fecioar̃, kare ar p̃- tea înfr̃m̃șea și a cel mai ma- re tron, și k̃ spre a preg̃ti pe Riga pentr̃ aceasta z̃- meaz̃ trecere de vreme ka k̃ okasie b̃ñ s̃'i desk̃i- z̃ vorba.

K̃ toate z̃eltirile cele sis- tematice pe kare le întreb̃in- da am̃gitor̃l, dar el ñ p̃- tea isb̃ti nici o linie mai de- parte; Kamiola ñ se învoia nici la cele mai nevinovate semne de isbire, și adesea ple- ka de akolo Orlando z̃r̃rat, af̃risind în s̃fflet̃l s̃s, pe aceast̃ L̃kregie b̃rghes̃ și pe m̃sa kare ñ o sl̃biã din oki de k̃te ori se afla el akolo. Înș pedicele kare i se împotr̃vea ad̃ogã mai m̃lt patima, și el își l̃z̃ de ra- z̃m o ñskovire, kare p̃tea fi prea primejdioas̃ nevinovatei fete.

Se pref̃k̃ melancholik, bol-

nav; îi z̃cea k̃ nesim̃girea ei o s̃'l dep̃ie în mormint̃; și a- biã fs în stare Kamiola a ñ împ̃rt̃și p̃timitor̃l̃i ina- morat, a cea delikat̃ jert̃ire, kare z̃cea el k̃ 'iar ad̃uce b̃k̃ria și s̃ñtatea perd̃t̃. Da cine știe, de ñ trism̃fã p̃- kat̃l as̃pra virt̃ũii, daka ñ îngrijã Provediña de s̃rma- na fat̃, tokmai în cel mai kritik moment.

B̃r̃jm̃șile kare sfișia de mai de m̃lt vreme pe am̃n- d̃oz vecinele Statsri, Neapol și Sicilia; l̃aser̃ z̃n karakter prea serios. O flot̃ p̃sternik̃ fs armat̃ de neapolitani f̃r̃ a prinde Siuilien de veste, a- proprierea acestei flote de in- s̃la lor, întinse o groaz̃ ge- neral̃. Pe lok s̃ l̃az̃ m̃- s̃ri de ar̃rare, și Riga ñmai pe Orlando admiral flotei ce p̃t̃ s̃ o armeze at̃ñci în prip̃; por̃ñind̃'i îns̃ k̃ ho- t̃r̃ire, ka s̃bt̃ nici o form̃ s̃ p̃ie în primejd̃ie as̃ig̃ran- da ins̃lei înk̃rk̃nd̃se în vre- o lovire general̃ k̃ protiv- nik̃l, kare erã m̃lt mai p̃- ternik, ci s̃ se m̃rgineask̃ ñmai în ar̃rarea ins̃lei de ñṽlirea ṽr̃jmaș̃, r̃ñz̃ ce'i va p̃tea p̃ne Riga în pos̃ie de a isb̃i k̃ ispraṽ flota nea- politañ; rekom̃nd̃ind̃'i a- ceasta ka sing̃r̃l mijlok, dela

kare atârna Rigatîl și koroana lîi.

Assemenea rekomandație nu se potrivea cu căștigarea viteazilor Orlando, care în post de admiral, ardea de dorința să și arate a sa îndrăzneală înaintea patrioților săi, fiindu-i această cea dintîi ocazie favorabilă. El măsluiește Rigi pentru încrederea că care lăa înstit, făgăduiește askultare și sărpeștere, și încercă a se pregăti de resboi.

Kamiola priimi vestea pentru mergerea amantului său în război, că are dor care este însuși nșmăla o fecioară înamorală și simțitoare. Unușă că tot doreșă, ea voi să pștezeze o față veselă înaintea lui Orlando, măngăindu-se că al ei kavalier ar birși pentru folosul Statului și pentru slujbele ce va face va pștea priimi dela Riga vocea de a se căștoră dăpă allegerea inimii sale. Unușă că toate că'i zise prinșă adio șkădată în lakrăme, că toate că'l îngădușă a o înbrădușă, dar kiar și la această despădăre nu'i priimi ceteră de o întrevorbire sekretă, pentru care o răgase el în genșkind înaintea ei.

Aprins de minie se iubărește prinșă, jărund a și resboia într'un kip pildăitor asșpra măndriei fetei negăneto-

răli, care fă cea dintîi damă ce kșteză a zădărnici lășărele, și a se împotrivi depăririi pofetelor lîi. El nu are unușă vreme de ajăns, spre a și formă planșă resboiului. Flota neapolitană se ivi întră depărtare, și la vederea ei viteazul oștășă zătă toate cele-lalte.

Prinșă Orlando încercă operațiile sale că o mare iskășindă; toată silinșă depărinșăli său protivnik care cekeră al trage într'o lăptă generală, nu foloșă nimik; assemenea nu isbătiră și ofișerii săi care îl sfătușă la această mădușăind ei ka birșind să kăștăge slavă și avere, el plătă liniștit kășșăli său, și înclă prin iskășite manevre pe vrăjmașă, opră a apropierea lîi la șermăli Sicilian, și prindea ori ce velă neapolitană care kșteză a se despădă de flotă.

Birșășăle cele mici care să adăogă pe toate zilele îndoi îndrășneala Șicilienilor, și șingăr Orlando își făcea minșnate inkășăiri despre a sa iskășindă. Această pșrere greșăli îl pșse în ispită spre a se abate din porșășăle și poveșăle Rigi, care le șokotă ka nișăe prisășări, nășkocite din frikă zadarnikă. Riga întră a ceteră se okșă că întolmărea mășărelor de apărare din lășăntă și din această prinșă

zъbovià a trimitte ajstorъl че фъгъдise lxi Orlando. Vгъ - mașel din parteși iar nъ lъssa niçi zn mijlok neîntreșingot, spre a'l încelà sъл inkъrче în o lovire mai mare: îl nъmià de frikos, de prost, și în sfîrșit se prefъkъ, къ e къ totъл фъгъ de grijъ, și nъ ar mai sokoiù de vrednik, a mai avea vre o pazъ. Acest vikleșsg ostъșesk, erà prea potrivit spre a înfokà pe Orlando, kare nekъnoskândъ'l, pъtea sъ kъgete a se folosi de aчeastъ inkipъitъ greșealъ a vrъjmașlxi. Înpins de îndrъsnealъ, plekъ grekea la poveșile ofișerilor sъл, și prin aчeasta alergъ singъr în kърsa, de kare pinъ avi sчиъ a se feri. Intr'ъn чеas nefavorabil slavei și norokъlxi sъл, orbit de чеa inkipъitъ slъbire a protivnikъlxi sъл, începъr prinđъл Orlando lъpta къ flota sa чеa mikъ, asъpra flotei napolitane, kare nъmъrà atъtea de mълte vele, întrъ kъл niçi zn minъt nъ mai remъnea îndoialъ, ka че fel de sfîrșit xrmà sъл ià lovirea. Prea tърziș vъzъ el greșeala sa, și къ toate къ nъ lъsъл nimik neîнkerkat, че este în stare vitejia și meșteșsgъл ostъșesk a prodъче, spre a îndreptà greșeala, dar toatê fъгъ zadarniचे, el fъгъnit și prins. Prînderea lxi sълvъrși lъpta, Sicilianii fșgirъ în neorъndșialъ,

și neapolitanii гъmaserъ domni ai mъrîi.

Norocierea lxi Riga Pietro și gerrei fș, къ neapolitanii nъ sчиъгъ sъл se folosiaskъ de birъingъ, prekъm sчиъгъ sъл o dobъndiasкъ. Admiralъl neapolitan beat de a sa birъingъ, porni къ flota și къ prinsъл Orlando spre Neapol, ajъngъnd avi, nenorocițl prinđ fș pъrtat în trimf înaintea birșitorъlxi sъл prin toate zlișele Neapolъlxi; kare dъpъ че priimi xъrile poporъlxi și mълъgmirile Sxveransълl sъл, depъse pe Orlando într'o inkisoare sigъrъ, și la xrmъ înbъrkъndșse plști de isnoavъ къ flota spre Sicilia.

Greșala neapolitanilor a fost dat vreme monarchъlxi Sicilian, ka sълși sълvîrșakъ întokmirile de apъrarea insъlei și așa toate încerkъrile și nълvълirile Neapolitane, fъгъ zadarniचे și isbite îndъгъpt, întrъ kъл sъл vъzъгъ siligi a pъrъsi aчeastъ îtreprîndere. Asigъrarea kîștigatъ prin neghiobia vrъjmașilor, nъ pъtъ astъmpъrà mъnia Rigi asъpra neaskълtъtorъlxi sъл frate, kare prin kълkarea porъnchei primejdișe pe Riga și tot Rigatșl ka zn trъđъtor. Niçi toate rъgъvîșnile familiei, a nobililor đъrîi nъ folosirъ nimik; Riga nъ pъtea sълși mai trъdeze și komoara Statslxi, pe kare гъșboișl

o răinase din destăi, spre a răsămpăra pe un om, ce prin a lui nesăpănere skorni atăta zărgie asăpra lui, și a sărășilor lui. Nici îngrozirile vrăjmașilor kare kredea se ia un preț mare pentru nenorocitul prins: kare să porea kă era zăsit să și săvrășaskă kărsăl vieței ce o încherșe kă atăta strălăvire, într'o temniță neapolitană zătat și părăsit de toți, nă folēsiră nimik. Riga rămase neîndăplekat.

Zătat însă nă era prințul Orlando. — O inimă mai era în kă kare gândea la el kă cea mai mare înfokare a izbirii, și pe kare el atăta de puțin o merită. Tăria săfleteaskă ce o arătașe Kamiola la despărțirea lor, perise odată kă perderea lui din oki, și vestea fatalității lui, dete isbire de moarte tătălor nădejădilor ei, se porea kă o să se sfirșeaskă săbt poșara dorăi, și a întristării ce o koprinsese. Ea kăză într'o boală grea din kare abia se însărlătoși, pentru kă inima îi era friptă de îmmiite griji și nekazeri. Așa trecea o lăză dărpă alta; Riga rămase la hotărărea sa, prințul Orlando zătat de toți. — Adăcherea a minte de el dăzăgia în inima nenorocitei și mai desperatei Kamiole.

In karakterul eroinei noastre,

nă eră însășire nici a să preda unor nefolositoare tângiri, nici a se săpărne voinții tikăloșilor ce o kăprinsese, își adăintă mintea la mijloacele ce ar ptea dăzăfiingă nenorocirea ei, și a amantăi ei. Kă înkrederea unii fiindă ce eră obicnăsită a fi askăltată de părărării kăteză a cere dela bogăti tătă șăma răskămpărării lui Orlando.

Insă așeasă cherere era kă totă deosebită de așealea ce știa Pașlo Tăringă să le împlineaskă, el pândăși înainte ambiția Rigi, greșăteea străngerii averii sale, și din toate nesiguranța kreditorăi, găsi kă kale ka un negăditor cinstit, să și părăstreze kapitalăi să; și prin zămare Kamiola fă akăm pentru zăntăiași dată neaskăltată.

Băna Kamiola ka o fată săpărășă tot d'ășna voinței părărăntăși nă să împotrivi nici akăm, și fără a și perde de tot kăragăi, nădăjădăind, zămă a și repeta a ei răgăzășne, la fiekare okasie; însă o întămplare fatală o îndepărță kă nemilostivire de centră dărerii ei; o boală grea năpădi fără de veste pe bătrănel negădetor, așeasta se prelăngă mai mălăte lăni, în kare vreme el deși eră fără nădejăde de a să mai îndrepta kăzănd, dar ka un ne-

găgetor kă minte, nă vră să și înkrează treburile interesăsi sã. în mâini streine; știind prea bine kă asemenea ajutoare ori tovarăsi fãră kapital, mai tot d'asna sânt primejdiosi, trãgând dărul sine fãră de milă, falimente și dărârnarea celor ce li se încred. Kamiola eră impresărată de nekazări, pe de o parte grozava boală a pãrintăsi ei, pe de altă parte prinsoarea cea îndelungată a amantăsi. Amândoă era dărârnătoare sãrbătucii și vieței znei fiindă simțitoare ka ea, dar tãrimea sãffletăsi ei țelă viteaz o pãstră în poziție a se lăpta și akăm kă rãstriștea.

Dără ză kãră de mai málte lăni çinstitál Negăgetor, sã strãmăță din viață; și lășă pe Kamiola singură moștenitoare a întregii lăi stări

În mijlókál întristării adăogate prin moartea znei skămp pãrinte, nă zită ea trista poziție a amantăsi, dar de o kam dată împregisările o orpea înkă ași sãvãrsi favoritál plan al rãskămpurării lăi din robie.

Abiã pãtă iar a pãrăsi mai-kãsa așternățel, kare o çinea prinsă de la moartea soțăsi sã, abia se desmetiçi fata de cea d'ântăis dăreere a morçii tatăsi sã, kãndamorčel de lok o fãkă sã hotăraskă ză mij-

lok mai îndrăsneç spre skăparea izbítăsi ei Orlando, prekăm se deslășaste din koprindeea zărmătoarei skrisori, pe kare eao trimise prin om kredinços la Neapol; (Nă trebăe zitat însă kă stăil skrisorilor veakăsi de attãnçi era potrivit vremii).

“Al meç pregăit și Strălit-
uit Domn!

“Ka sã se poată deskrie dorčl simçirii inimei mele ce s'a pãrincit prin depãrtarea și robirea A. V. s'ar sokotă ză atak atingător mândriei znei feçioare, și a respekăsi ce este datăoare ofatã burghiesă de o nasçere de jos kãtre ză prinç siciilian. Eă îndrăsnesk dar nămai a arăță A. V. ka sã nă kredici kă am pãtă fi zăitoare, çi împregisări deosebite m'as silit de a nă pãtea zăisră sã preskãrtă robia A. V.

“Măhnitoarea întristare ce m'a çerçetat în açeastă din zărmă vreme, prin perderea bãnăsi meç pãrinte, prin a lăi skămpă îngrijire, m'a pãs în stare sã vă pot ajăta fãkãnds-mă moștenitoare zăniversală a stării sale; prin açeastă dar nădăjdesk a pãtea sã vă fãz folositoare; zănsă tot de o dată nădăjdesk kă nă voiz trage niçi o hălă asăpă'mi, kãtezând, de și kiar împotriva

aplekării inimii mele, a nă des-
ființă lanțurile A. V. mai nain-
te de a fi învrednicit, kă prii-
mirea zăsi răspsns la ačeastă
skrisoare.

“Întră ačestea ’mi a venit a
minte, kă daka A. V. vă veđi
legăți nainte altarăși a prii-
mimăna mea, kă kondigia răs-
kămpăării, atănci kiar Riga
nă va pstea fi măhnit, ți din
potrivă dăp kăm este kăno-
skătă izbirea sa de dreptate,
sokotesk kă ar întări și kon-
traktă de kăștorie. Țnsă
eș fak ačeastă addăcere a min-
te, nămai spre a dă materie
hotăriri che A. V. veđi află de
kăviingă; simđind tot de o dată
kritika che o pot addăce prin
asemenea pas asăpra simti-
mentăși meș cel fečioesk. Dar
și ačesta fiș jertfit A. V.

“Eș aștept răspsnsă A. V. și
rămăis kă ačele simđiri che kă-
tează a ačea o fată de nasče-
re de jos, kătre al săș prinđ
ș. l.,,

Kamiola priimi prin trimisă
ei răspsnsă lăi Orlando, kare
eră nămai o alkățsire de măl-
đsmiri, și de făgădsiele amo-
resate; alățăgnd de o dată și
kontraktă de nsntă întokmit
dăp toate formele. Dăp prii-
mirea ačestă dokăment Kami-
ola făkă pănerē la kale, de tri-
mise prinđăși banii răsăm-

păpării, așteptănd întočerē
lăi kă nespsă dorire.

Kăm ajănse Orlando la Si-
cilia, mai ’nainte de a se înfă-
đișă înaintea Rigii pe kare ’l
săpărase, alergă la fata negă-
đetorăși, la făkătoarea sa de
bine, spre a o inkredingă de
rekănosčingă și de amorăi săș;
niči o dată nă fă virtătea Ka-
miolei mai perikolată ka akăm,
țnsă îngrijitoarea maikă nă
se klintea de lăngă ea ka ză
genis apăpător.

Dăp ačeastă întâlnire fe-
ričitoare amoresatei fečioare,
și nefolosoare vikleanăși în-
čelător. Orlando, își lăă a-
dio și merse la palat spre a se
înfăđișă Rigii, kare birsit de
izbirea făgăskă il priimi și il
iertă.

Dăp che trekăș cele d’ăp-
tăis băkării ale revederei, în-
čerpă amoresađi a’și formă
plană kăștorie. Orlando min-
điă amoresii lăi, kă Riga de
și nă a hotărît nimik întră a-
čeasta, dar ar ačea măđsmire
să le deă voie, și să întăria-
skă kontraktă de învoire dăp
che va treče vremea jalii tai-
kă-săș.

Vătrăna Nikola eră veselă
ka și fiș-sa, văzănd părtarea
și kăgetă činstit al lăi Or-
lando; și pentă kă ea akăm
priviă pe prinđăși ka pe fițoră
ei ginere, înčerpă să slăbiăskă

îngrijirea ce o avuse pînă aci; aceasta nă rămase nekunoscută de el, și kă băkărie sokotî a se folosi de aci.

Akăm înчерс de isnoavă Orlando s'și îndeseaskă înчеркările sale cele de nekăviindă, kare voiă a le askănde săb maska de ginere, dar din năoz află împotrivire: kărgăenia și nevinovăția Kamiolei kă kare zădărnici toate planările lăi cele neinstite, îl făkă să se desăndăjdăsiaskă, și în sfîrșit se prefăkă kă nă ar krede a fi izbit de ea. Și kă amorăl oi nă este serios, či nămai din deșertăciunea izbiriî de slavă de vreme ce ea nă ise înkrede lăi kă desăvărsire.

Kă assemenea nedreptățiri o tiranisi el pe sărmana fată mai măltă vreme, pînă ce ea într'o zi arăsată de nekaz și skăldată în lakrăme, îi zise: kă în ce kip poate să oasăpreaskă kă assemenea învinovățiri, kănd ea a înkredințat cinstii lăi toată răcea și toată liniștea vieței sale. Kare vecnik vor fi pierdăte în minstăl ce ar kănoasce kă el se kăesce pentru kă este logodnikă znei fete de negăpetor.

Iar virleană amăgitor, dărpă mălte alte plăsmăiri, apropiindăse de ea îi șiopti, lăndă zn aer de zn amarez prăpădit de izbire; черăndă'i într'zn fel

nemoderat zn semn al izbiriî, zikănd kă nămai attănci inima lăi s'ar pătea înkredință kă ea nă'l izbesce din interesăl cinstii.

Бăntăis Kamiola nă voiă singură să krează a ceea ce arăzise, țănsă văzănd kă Orlando eră tot mai obraznik în pretențuile sale, черăndă'i și kiar o întălnire sekretă de noapte; ea răpse țăcherea și prin înțelepte vorbe înfrăntă pe strikatsăl logodnik, zikăndă-i între altele: kă în ce kip poate a fi el atăț de nesimțitor pentru cinstea și măndria damei ce vrea a o kiemă de soție pe viitor; în ce kip va el ai cere orbit de o poftă, ce poate se biră nămai pe cei slabi ea s'și jertfeaskă tot ce ar pătea prețzi, făkănd'o să se rășineze de elși de sineși, prin o defăimare nevrednikă a virtății feciorești? Aceste și alte assemenea vorbe, pe kare Orlando kăsta a le înekă într'zn șirois de desvinovățiri, îndreptări și kăvinte, traseră dărpă sine o despărgire timpărie, pe kare firea păciiriî o făcea să fie revitoare și mihnitoare amăndăroră părdilor.

Dărpă plekarea pringăsi, Kamiola nă pătea s'și desășăskă părtarea lăi, apoi de și kănoștea kă în tot kipăl nă era de kăviindă, dar inima ei cea

izbitoare, din ce trecea, tot mai mult se simțea muiat și aplecat spre iertare, într-o dată în sfârșit hotărî, după cum s-oțotia ea, ca îndată ce va veni prințul spre a o ruga de iertare, ea să i-o dăruiească, că toată nevinovăția și mândria se sflețise.

Însă zadarnic îi făcuse așteptarea; zilele trecea zădărnice și prințul Orlando nu se ivea. Mama și fata se mira, bătrâna nu putea cunoaște pricina retragerii, și fata se sfia a i-o descoperi. Ei nu venia să și prăskă logodnicul, nici să i învinovățească arătând neomenoasa lui căutare către ea. — Dar după nekontenitele ispitiri ce făcea bătrâna Nikola, fata se văzu silită ai destăinși, că prințul ar fi sursurat-o prin niște vorbe prea slobode. — Și aceasta făcuse de ajuns ca să aprinză curiozitatea Nikolei puțin la cel mai înalt grad. Să siliă să afle de odată măcar de ar fi fost și chiar cea mai rea întâmplare.

Așa făcuse a mai întârziă se dăse Nikola la palat, unde cerea să vorbească cu prințul Orlando. Aceasta însă nu era atât de lesne: prințul nu era izbitor de popularitate ca riga, el era un desfrânat și înconștient către creașre slujitoare pof-telor lui. Acești oameni prii-

miră zău pe bătrâna vădăvă puțin ce din întâmplare se află zău, care cunoștea în ea pe mama frumoasei și bogatei Kamiolă; acum se scimbă de loc scena, totuși amplexii care puțin aci ridea de bătrâna vădăvă, se siliă pe întrecute a se desvinovăți și a se arăta că slăbă către mama amorozei stăruiește lor. Ei știa patima lui pentru Kamiolă, preșă și, că că mama znei amoroze a prințului nu este de a să jăca. Opoftiră în salon îi deteră un jeț, să se odihnească puțin vor vesti prințului cererea ei.

Multă vreme așteptase ea acolo, în care vreme să aștia neînțetatele răsări că hohot, în apartamentele ce lăksia prințul. În sfârșit se deskisă șeale salonului că șgomot, și Orlando îmbrăcat în haine lăminate, voind a să înfrunsa la Riga, înconșitrat de o șvită neșăroasă, într-o în lăntre. Nikola de și kam șșrprinsă de o asemenea așdiență pșblikă, dar stăruind șse pe sine, se ardikă după jeț. Și tokma voi să se adreseze prințului. Când acesta îi arșcă înainte zikând; “ce veste mi ai adăș madam Nikola, ori să căște frumoșika mai-mășioară, de frika dășitale pentru șșrtarea ce avea că mi-

ne, și te a trimis să mă rogi de iertare pentru ea?.,

— “Eș nș snt trimisa fii-
mii; ea nici nștie kș snt aici.
Eș potesk nșmai a vorbi kș
A. V. 4e-vă sekret.,,

— “Dakș ai sl'mi spși vre
sn sekret din partea Ka-
miolei, bșkșros; alt sekret inș
nș pot a avea kș o damș bș-
trșnș. ., — La a4este vorbe
batjokșritoare arșnkș okii im-
pregiș arșpra oamenilor sși,
kari potrivit meseriei lor se pre-
fș4ea kș o sș plesneaskș de
rışsl 4e'l pri4insise inaltșl vi-
4iș al stșrșnșlș lor.

Sșrșmana Nikola pșrșnș
de mlhnire și de o pșrștș in-
kredingare a bșnșielilor ei, rș-
sprșnșe, kș kș adevrșrat, kș
intre-vorbirea 4erștș sș atin-
ge de fie-sa și daka el nș o
priimește sekretș, atșn4i va fi
silitș a o sșvșrși de fa4ș kș
tojii.

Pșnșl porșn4i oamenilor sși
sș se retragș și sș apropi-
e de o fereastrș, șnde șrșmșndș'l
Nikola ũ zise. “— Eș ka o fi-
reaskș arșrștoare a fii4ci, am
vent la A. V. sș vș intreb,
ka sș'mi arșta4i pri4ina pen-
trș kare a4i pșrșsit venirea
ũn kasș'mi, akșm de kșnd s'a
apropiat vremea pșnșii?

— “Si a4easta a fost tot 4e
aveai a'mi sprșnșe?., adșogș Or-
lando.

— “Dșrș a mea pșrșere e-
ste prea destșl spre a skș-
zș spaima șnei mai4i. ., rșș-
prșnșe Nikola.

Akșm in4erș Orlando kș șn
ton ka sș poatș fi așzit de
tojii:

— “Eș krez madam Nikola kș
D-ta ai destșlș in4erkare,
spre a nș te inșela sș krez
ka ofatș romantikș, kș eș aș fi
pștșt gșndi sș intrebșnșez pe
o fatș de negș4etor, spre
alt de kșt spre o jșkșrie, pen-
trș omorșrea 4easșrilor 4e'mi
rșmșn de prisos. Iar daka
prostia vș va fi inșelat, sș
krededș alt-fel, atșn4i a4i gre-
șit!

Nerșșinarea a4estor vorbe
in4erșgăș pe onesta noastrș o-
rșșanș, și ka sș pedepseaskș
ũnalta desfrșnare, ũl intrebș ũn
asemenea ton: “Dar kon-
traktșl de kșștorie sșbskșris
de A. V. pe kare 'l-a4i trimis
inșivș fii4i, mai nainte de a
pștș ea banii, kș kare v'a rșș-
kșmpnșrat din robie?

— Este ka o hșrtie al-
bș. ., A4este zikșnd, pșnșl
in4erș sș rșzș, spre a'și ako-
perș prin rșs rșșinea 4e kș-
dea asșprș'i. Oamenii lși ũl
akompaniș dșrș obș4eisl lor;
și el intorkșdș'și spatele, ple-
kș fșrș a mai in4rednși pe
mama Kamiolei mșkar kș o
vorbș mai departe.

Ține poate descrie simți-
chiznea kă kare se întorcea Ni-
kola a kas̄ spre a addăce
znei năskate a ei fiice, ove-
ste atăt de grozav̄ și dă-
gărănțoare frămoasei ei în-
kipșiri, kare kă o singură
lovire, s̄ sfărâme dălcea ei
nădejde, prefăcând'î înfloritel
rămînt într'o păsietate, sea-
kă, tristă și melancholikă. Mi-
nia și gra o ajstoră ka s̄ a-
jăngă a kas̄; dănd'î pătore
s̄ se întoară; aci țns̄ ajăn-
gănd, și privind pe skămpa ei
fiică, mândria bătărănelor ei,
și a kăria inimă eră silită a-
kăma s̄ o sfișie, o biră dă-
rerea și îndeleni într'o poziție
nemîșkată, gămbind înaintea
fiicei ei, făr glas și simțire.

Kamiola făr s̄ și ia okii
de pe gherghet, la kare a ei
frămoase degete, înfiingă în-
chetinel o gherlandă de ederă;
întrebă pre mamă-sa znde a
întărziat atăt de mult? Dar ne-
priimind niči ză răsponș, gă-
dikă okii dărpă lăkă, și vărză
fața cea perită a măsei, mîh-
nirea ce eră zăgrăvită în ea,
alergă a o imbrățișă. Nikola
nă se mai pătă stăpîni, ea a-
răncăndăse în brațele fiicei,
închepă s̄ verse lăkrăme și-
roaie.

Abiă pătă Kamiola s̄ dăkă
pe măsa pînă la o komodă (ză
fel de sofă) znde așezănd'o,

PERIODUL III.

se silea a o mîngîniă, făr a'î
kănoasce pătina mîhnirii; dar
tokma delicateda mîngîietoă-
re, gărea inima izbitoarei mă-
me kare întreprătă de oftări,
îi șor'î: "șărmăntă, amăgita
mea fiică!,,

"Amăgită! amăgită!,, în-
trebă Kamiola, și găndșrile ei
kare lăgă o altă direkție de
kătă ce avăgă pînă aci, o făr-
kăgă s̄ stea pe lok nemîșkată
ka o statăe.

Starea Kamioliei deșeptă pe
nenorocita Nikola din a ei le-
targie, și pătorea miniei asă-
pra trădătorăsi, îi deslegă
limba, șpînd fiicei toată în-
țmplarea priimirii ei în palat,
și a pătării lăi Orlando.

Bătărna șăvirăse de mult
istoria ei, dar nenorocita fată,
tot nă skimbăse înmărmărita ei
poziție; ea nă da niči ză semn
de viață din sine, bătărna
pătănsă de frikă kiemă slăj-
nivele ce nă eră pînă aci de
făgă, și prin ajstoringa lor, o
dăseră în așternăt, kiemănd
îndată și ajstorăl medicinei.

Dărpă mai multe cheasări s̄
deșeptă pătienta din a ei a-
morgire, dar toate închekări-
la spre a o îndemnă a vorbi
făr deșearte: ea străngănd
măna măsei, îi fără semn a o
lășă singură, doktorăl orăn-
dăise ka s̄ aibă ză okiă băt-
gător de seamă asăpra mișkă-

8

rilor nenorocitei fete, furtul ei a o sursă de karm-va, și sursă-mana mamă fetei nevastă a askăltă semnal furtului-și, că toate că derptarea de ea îi sfârșită inimă. Ea află dar un alt mijloc: prefăcându-se că ese, se ascunde sub o perdea de unde îi observă toate mișcările. Doar zile stete Kamiola că okii înkiși, neîmpertășinduse de nici o trebură fizică, se punea că împregișul ei era neînșfădit; la sfârșitul aceștii vremei, rătăcinduse, trase perdelele cele de mătăsurie ale patului ei, și băna Nikola sta ca un zinger îngrijitor naintea ei, “skamp, prea skamp mămă!”, — zise ea, într-un ton slab și întreprit “mă tem că îți-am pricinuit prea mult obidă și grije, dar eu nu poteam singură să mă ajut alt-fel. — Akam mi am dobândit iar toată puterea sfălețită mea — și hotărîrea mea este făcută.”

Sărprinsă de neputerea bărborie pentru liniștea ce arătă furtului-sa, o îmbrățișă bărbana întrebându-o ce este hotărîrea a face. Kamiola o rugă ca să nu o silească a vorbi de o pricină ce este călă pe a attingătoare simțirilor ei, fiind că se simte prea slabă.

A doua zi dimineața se îmbrăcă Kamiola că deosebit gust.

Unul în haine de jale, fiind că ea jelca călă pe tatăl ei, și arătă mamei că hotărîrea ei este ași cere dreptate dela Riga.

Nikola se însprimentă și făcea feluri de băgări de seamă furtului-și, asșpra unui asemenea plan, dar văzând neclintirea ei se învoi a o întovăși, ori unde ar merge, furtul să știe în kotro își îndreptă ea pașii.

Se întâmplă de era tokmai în ziua de Sf. Petru. Kamiola merse că mămă-sa drept la biserica în care obicină Riga în toți anii a askăltă sfârșita slăjă, fiind sursătoarea patronului său. Amândouă damele țară lok în biserică pe unde era silit să treacă Riga. Eșind din sine Nikola tremura de frică pentru fiiesa; iar Kamiola să punea că este adunată în gânduri. stănd că căstarea îndreptată în jos.

Când se sfârși St. Liturgie și Riga era să iasă, zări Orlando pe amândouă damele, și de lok trimise un cărtean de ai săi, spre a le derptă din kalea Rigii. Nikola era să dea askăltre sursăpăinduse poruncii; dar fie-sa o opri, și apăsându de mână o trase că repeziție dăru sine pînă înatnea Rigi, care akam a zăsesse aproape de ele. Aci lăzând măna mamei, se aruncă

în genșki zikând: Dreptatea lui Riga Pietro, este atât de îngeneral kșnoskâtș, întrș kât eș kștez, a o cere kiar înkontra șnei persoane, ce'i este din cele mai de aproape." —

Ea vorbi așeste vorbe kș glas lin dar deslășit, și o rșșadș îmfiori fața ei cea pînș aci searbșdș, Riga o privi kș o mirare deosebitș, și înireabș: kș çine din ai ști a îndrășnit șș privișniaskș șșrșgare șnei fiinșe atât de drșgșlășe, mai adșogșnd kș kreskșndș mirare kș, nș șș însalș el? înkîpșindș și înkșgereaskș jelsi-toare pe filka și moștenitoarea bogatșli Tșringa.

" — Da prea milostive Doamne ,, rșșpșnșse fata tot înkșșidșia genșkiatș, "este prea adevșrat; este adșnk atakâtș fata negouïtorsłi Paola Tșringa, kare nș va pșrșsi așeasșș șmilitoare pșzïgie, pînș nș i se va împlini a ei dreaptș rșgșçïșne." —

" — Skoalș fata mea " porșșni Riga într'șn ton serios: " Numai înaintea çelși Vecinik este dat șș și pleue msritorii gensnkii, skoalș și vorbește fșrș de frikș, eș șșnt pșrintele obștesk al șșpșșlor mei, și fak la togi dreptate de o potrivș., —

Kamiola rșdikșndșse istoriș și skșrt și deslășit, toatș kșrgerea împregișrșrii ei, kș prin-

șul Orlando; dșrș șșvșrșșirea vorbirii îmmșrșș Rigi kontraktșli kșșștoriei, çel șșb-skșris de pringșl.

Riga çerçetș dokșmentșl kș de amșrșntșl, și întorkșndșse spre fratele șșș il întrebș: çe are șș rșșpșnșș el la așeștea?

Orlando plin de rșșine plekș kapsl înkșș jos. Riga il întrebș daka este așel dokșment adevșrat manșskrișșl șșș.

" — Da al mex, Rigș și Domn, gșngniã el çușș; fșrș înalta voie nș șre niçi o pștere, și eș krez kș maiestatea voașrș veni ierșã greșeala șnei oștașș tinșr, kare kșteçș a întrebșșidșã asșemenea milçoare, spre a și dobșndi perdșta libertãte, pe kare o doriã fșrș a i mai rșmșșnea altș nșdejde de șkșpare. ,,

" — Si țș nșșgi mișgi manșskrișșl țșș? " întrebș repetșnd Riga. Orlando se plekș nainte i țkșnd. —

" — Prea bine, dar șșmș dreptșl Pietro întorkșndșse spre Kamiola. El este al țșș fata mea, proprietatea ta, kș trșp și șșfflet. Tș çilal kșmpșrat kș banii țși. — Ia çil de aici, și nșmai ka legisit șoy al țșș șș kșteze a se mai înkșçïșã naintea okilor mei. ,, —

Kamiola voi șș se arșșe de isnoavș pe gensnki înainte Rigi, dar bșnșl Pietro o spri-

rea ei cea mai estoasă îi făcă pe toți să se minuneze, și dăru salutarile ce i făcăru, apoi plecară la biserică, —

Înainte a țesei bisericei întămpină Riga pe mireasă înkăngirată de toată kărtea sa; monarhul vesel arăcă mîna Kamiolai și o dăse naintea altarului, unde mitropolitul Rigatului înbrăcat în toată pompa o aștepta. Riga kiemă pe frate-său și kănd se apropiă prințul Orlando de mireasă, pofti pe mitropolitul a închere Kăsnia.

Akăm se răgu Kamiola de mitropolitul și de Riga a i se dăruin askăltare, și ardikăndă și kă mândrie kapă închere a zice kă ăm ton așezat: “De aș fi priimit, făru a mă jelsi, desprețul ce mi s’a făcăt de kătre prințul, prin lepădarea mîni mele, aș fi dat prilej konchetădenilor mei, să sokotiaskă kă ăm prin vre-o skandalitate ’mi am pricinisit perderea mîinii lăi. ăm m’am îndreptat dar la Maiestatea Voastră și ’mi am kăstigat întreaga dreptate, prekă ’mi am fost inkăpăit’o. Dreptățile mele sînt akăm kănoskăte, kărgădenia părtării mele este de obște dovedită, mai mălt nă cher ăm, înalte Doamne, ăm nă pot, ăm nă vois a fi sogia bărbatului kare prin kălkarea celor mai sfinte jărgăminte, și a parolei sale de kavalier, s’a făcăt nevred-

nik de mine, ăm nă’l mai rochă pe ăceasta prețuși, și așă niči nă’i pot da a meamănu. — Bani reskămpărgării ce iam plătit pentru el, îi dăruesk kă ăm present din parte’mi. — Pe mine ănsămi și starea ce ’mi mai rămăne, aiči de făru kă păstorul legii, în ăcest lok sfănt, din libera mea voie, făru a fi silită de nimik, mă konsfingesk prea păternikăsi Dămneneză, Dăru ăceste vorbe se arănkă pe genăki înainte altarului. —

Energia ce o pricinisi ăceastă vorbire se poate nămai kăgeta; iar niči într’ăm kip deskrie. Monarhul, Mirele, Kărtea întreagă, și kiar măma Kamiolai rămasăru într’o msteaskă impietrită, Mitropolitul fă cel din țăi kare se desmetiči, și apropiăndăse de ingenkăkiata fechioară, o întrebă, dăka a kăgetat ăm kă dăruvărgăire, ășpra pasăsi kare voiesce să’l fakă, și kare la ărmă nămai poate fi desfiingat? Lă kare îi răspănese, kă ăm ’și-a lăat prea bine seama, fiindă’i ăceasta singăra idee, de kănd s’a inkredăgat kă lămea nă mai poate avea nimik interesant pentru ăm.

Akăm lă Riga vorba, el îi vorbi kă blăndăce, rărgăndă-o să ierte pe fratele lăi și să’i dăruaskă a ei mănu. Dar fapta negăgetorăsi nă priimi, či arăță kă ăm a iertat pe prin-

uși Orlando din toată inima și din tot sufletul, dar nici o dată nu poate ea a fi soția unui bărbat care n'a voit de căsătoria ei.

Zadarnice rămaseră toate încercările și povețele monarhului, toate rugămintele mamei; pentru că Kamiola rămăsese încă cu lakrămile chei din zărmă, fak a i se mișcă inima, chemă ajutoarea mitropolitului, care lăzând vorba, opri pe toți chei de față, spre a se mai ispitii să răpiască pe o mireasă ce era a Bisericii. Riga și madam Nikola, se plecară poveței arhierului, și acesta primul jărlământul fetei negre detorului înaintea altarului, care se închină pe sine cu toate ale ei lui Dumnezeu, și așa după a ei chemare făcuse de kiar mitropolitul d'a dreptul din biserică la o mănăstire de maichi din chele mai vestite ale Siciliei, fiind că ea nu voia a se mai întoarce a kasă. — În acea mănăstire unde o zărmase și mama sa care nu voia să se despartă de draga ei fiică. În scurtă vreme își dobândi întreaga liniște a sufletului. La sfințirea ei ka mireasă a lui Christos, se află de față Riga, Regina și toată cărtea sâvârșinduse această ceremonie religioasă, cu pompa ce este obișnuită nu-

mai la persoanele familiei rigale.

Prințul Orlando, a căruți trăsiri făcuseră de o fată de negrețor în vileag, de față cu toată cărtea, nu mai putea săferi okara sa; el căruți de isnoavă lokal nascherii, mergând la Spania spre ași căta în cămănt străin, în sgomățul armelor, cășinea ce o putea în patria sa; akolo ajungând în chea dintăis lăptă în care se bătea ka un desperat fă nemerit așa de greș de o lanche vrăjmasă, căt în pădine chemări după ce se căni își dette sufletul.

Când auzi Kamiola vestea morții lui Orlando, o adănkă melancholiță stăruți sufletul ei, care căkă căstră ikoana chea cu vii trăsiri încipărită a acestei nenorociti; dar căria dăhăsi ei îi veni și astă dată întră ajutor și adăncă și toate păterile simțirilor sale, se rekomandă cu totă religioaselor ei întreprinderi. Vestea marei căviinge a milosteniilor ei, și îndeplinirea datorilor cheilor sfinte ale religiei, ce le săvârșă cu chea mai căvioasă simplitate și blăndețe se obști în toată Sicilia și mănăstirea cu satele învechinate care se căinea de ea, făcă ferivite sbt îngrijirea acestei fiinge, pe că-

re toți o kredea de sfânt. Singură regina o cheruță adese ka pe o sor, și sfaturile ei eră priimite ka nisce însufflări cheresci.

St. Stoika.

G I N E V R A.

Pe la o mie trei sste nozveli și șease de ani, s'a întmplat în Florența un triumf al amorului, p'attunci în acest oraș se okupa kă mstarea vilor între morți o chimă foarte grozavă. Norodul eră koprins de cea mai mare spaimă, kărzia unku din trista adăchere a mințe nă se șterse chimă întmplat în anul o mie trei sste patruz zeci și opt, kare fătat de grozav, în kăt breg în pământ trei pârți din lokitorii Florenței.

Boala s'a prelungit pînă la anul o mie patruz sste; attunci kălzării făkăz o kălzorie kăzciat, în kare rșgă pe Dămnezez kă rșgăzicni șmilitoare, ka s'ă prekărme boala. Ei pretindenea eră priimiți, ospțați și adăpați, numai ka Dămnezez s'ă se milostiveask și s'ă prekărme chimă.

Eș am sokotit de datorie a v'ă povestii despre toate aeste, skșmpli mei vititori, ka

s'ă pșteți înțelege amărșitelé istoriei, ce m'ă îndatorez a v'ă povestii. Treaba merge dărpă kăm v'ă am mai zis, despre dragoste, despre o fetiță plăkată și prea frămoasă înzestrată kă toate desvîrșirile, în kăt atăt tinerii prekăm și burtănil v'ăzândo, își eșă din simțiri.

Această frămoasă nobilă, și plăkată demoazelă eră din însemnata familie Almiere. Dărpă mintea ei, înrădăcinata smerenie, kovășitoarea frămoșeșce, și pșterea karakterului, delikateș și pștarea ei cea frămoasă, pștea fi foarte lesne priimită de fiica Dianii; așă dar ea slăjă de strălăcitoare stea a nobilității patrii sale.

Kasa tatăului s'ă eră așzată lăngă zlița pieții cei vekii, ce eră șna din cele mai frămoase zliți ale orașului Florența. Aci trăia această plăkată fetiță, pe kare fie-kare o pștea priimi d'ă Sirenă, șaz de rădă, din linia dreaptă a lui Narcis.

Sokotesk k'ăm vorbit destăl de plăcherile așestii fetițe, de fadă ei cea gingașă, strălăciturile frămoșeșce ei și despre toate talentșrile ei, s'ă vorbim akăm despre unșl dintre așeia pe kare ea îndămnezeia, și karélé fiind orbit de desvîrșirile ei. Fă rănit de Kșpidon drept în inimă kare înzestră pe această

nobilă fată, că vrednicia cinstei, favor, și fărâșă slăvit însemnată ei nume.

Acest tânăr kavalier era din familia Rondimel: tatăl și în-tregi zămbi dăru Ginevra, și să deosebi dintre toți rivalii săi prin răbdare, neisbățiri, în-tristări nenșurate și prătimiri de tot felul, cele dobândea în lokăl isbândirei. De vre o că-te-va ori el cerea mărta Ginevrei la prăringii ei, dar tot d'ă-zna dobândea refuzul în lokăl prăimirei lor.

Către această de și tatăl-său nu voia să dea pa Ginevra dăru Antoni; dar el însuși, îi spiona și bărbat, că nu căm-va să se stingă însemnată neam de Al-mieri. El căzută și ginere, că-re să fie potrivit nașterii sale; alegea tot dintre cei însemnați, și însușișit hotărî s'o dea dăru și tânăr din familia An-golati. Acest kavalier se numea Franquesko; el era și om tânăr, plăcut, cinstit, că creștera în-grijit și către această și bogat. Toată Florența îl respekta; iar Ginevra nu'l isbea.

Franquesko cămăndăse că frămăsa sa mireasă, o dăse la kasa sa. Antoni văzu că akăm pierde nădăjdea d'ăși dobândi isbită în vechi, și această pentru sermana sa inimă fă lovitură cea mai prăzănătoare.

Adăpăcivă aminte de șmă-

toarea regălu; că, adică: dra-gostea cea adăpăcivă nici o dă-tă nu să stinge de sineși.

Antoni se jăru, că nu se va însăra că nimeni, că nu prătu do-bândi prăcea în kare își soko-tea koncentrate toate plăcerile și băkăriile. El se jăru, că nici o dătu nu va isbi pe alta; dă-ka s'a lipsit de această ce era strălăcătoarea stea a inimii sale.

Omul cel că karakter nici o dătu nu să leapădu de nădej-dea dobândirei ațelși lăkră; pe kare a hotărît k'o să'l dobân-dească odătu. Antoni în tot lo-kăl șma dăru isbită sa, la sărb-ături, la prăimăuri și că și kă-vănt ori unde ațzea că să a-ffa ea, trebăia că negreșit să fie și el.

Către această, căzma să ivi în Florența. Frămăsa Ginevrei îndătu să bolnăvi; însuși nu de această boală; boala ei din zi în zi să făcea mai grea, și biata Ginevra căză într'ăni leșin; pentru că era d'ăni tempera-ment foarte slab; toți sokotea că ea și a dat sfășitșil: soa-kră-să, bărbătu-său și cei ce se aflăru de față, s'ăz silit că toa-te prăterile a o adăce la viață; și îi țărna în gără bălsamări, alții plesnea că palmele ei, și alții o kiema k'ăni glas foarte rășănător; dar prășul ei încetă d'ă mai bate, și toți o soko-tiră de moartă. Akăm îndătu

închepurь sьspsinьrile, oftьrile, și lьkьrьmile. Vestea despre aчastь nenorocire îndatь se rьspîndi pretьtindenea și deșteptь obșteaska întristare. În sfîrșit porьncirь sь gьteaskь toate pentru îngroparea ei, ka s'o îngroape la cheasl al dozъzeci și aldoilea în biserika Santa Reparata. Akolo înkь și pinь akьm sь vede piatra che zьchea asьpra mormьntьlxi ei, che e nigel kam plesnitь.

Akolo îngroparь frьmosьl ei trьp. Tođișь întristarь pentru dьnsa; dar nimeni nь ardea atьta de mult de dorьl ei, ka Antoni. Kь plъnsete și oftьri o petreкь pinь la lьkьinьca ei chea din зrmь. El zichea kь nь mai poate nъdъjđi niчi o mьlđumire pe pьmьnt, daka o datь a perdьt pe aчeea pe kare o izbea atьta de mult. Pe зrmь întorkъndъse a kasь, nь înчeta niчi de kьm d'a sь întrista, și tot întъreaкь întristarea i sь va sfîrși d'o datь kь viađa: iatь che însemneazь dragostea chea adevъratь!

Sь ne întoarчem însь la Ginevra, pe kare o lьsarьm în mormьnt. Da nь mьrise dьrь kьm o sokotea tođi, чi nьmai era leșinatь. Și peste dozъ чеasъri dьrь îngropare sьffletьl ei, che fь ekzilat din frьmosьl ei trьp de boaltь, sь reintoarse

iarьși. Ginevra în datь își kьnosкь nenorocita sa întьmplarea, și koprinșь d'ьn kьtre-mьr de moartei și a zis singьrь: Ax! vois peri îndatь che mь va koprinde frika! Pentru aчeasta ea kь rьgьlчisni ferbinьci, s'a întors kьtre prea Sfinta Feчioarь, che indь'i milь și ajьtor la, aчest cheas nenoreчit, și așa nь înчeta din rьgьlчisni.

Lxi Dьmnezex 'i-a fost voia kà piatra de pe mormintь'i sь fie kьrpatь, dьrь kьm ziseis; și lьna, che în aчeastь noapte fatalь se aflà în chea mai de sьvьlșitь a sa strьlчire, arьkà niचे raze lьminoase în mormintь unde sьrmana Ginevгь zьchea fьrь chea mai mikь nъdejde de mьntșire. Dьrь vr'o kьtь-và vreme deskise okii, se skьlь și șezь oareкьm; dar la vederea aчestii lьmini de nъdejde, pьterile și bьrbьđia înчepьrь a i se mьri.

Ea hotьri sь întrebьimьze toate mijloacele pьtinчioase kà sь iasь din mormintь, și mai înainte de toate înчepь sь striga din toate pьterile: “daka eș n'am mьrit зnkь, zichea niчi kь vois sь mor în aчest lок grozav. Dar eș simь kь roчis avea nъdejde în Dьmnezex și în singьra mea pьtere. „

Atьnчi ea se skьlь fьrь friкь, își despiкь pьđin sovonьl,

și încercă a se țiri într'akolo unde se vedeă razele lunii; în sfârșit p'în întăneriimea sklipitoare a mormîntăsi dete pește o skară, pe care încercă a se și țrkă.

Treptele eră nămai chină. Kemînd ea pe Dămnezez într'ajstor, se țrkă pe treapta întăis și a doa, în țrmă d'înd peste piatra ce eră pe mormînt, s'a silit s'o ardice. Piatra nă eră niči prinsă niči prea grea; Ginevra pătă s'o ardice; pentră kă Dămnezez 'i-a întărit delikatele și slabele sale mădălare.

Eșind din mormînt, nă vră s'ă meargă pe zlija cea mare, kă s'ă grăbea s'ajungă a kasă; și porni p'o zličioară ce skotea drept la lokă ei dorit. Ea mergea foarte iste pentră kă aceasta s'ăz întămplat în lăna lăi Oktomvrie, ce eră pe la jămătate, și noruile eră kam friguroase. Vîntă s'ăflă foarte reche, și ea tremură ată de tare în kăt semănă kă eră koprinsă de ceasă morții.

“Măste din zlijele Florenței în zioa de azi se nămesk kă totă deosebit dăpă kăm se nămea mai înainte. Pentră skărtarea drămăsi, Ginevra mergea p'o zličioară, kare se întindea pe din dosă kaselor, și unde p'ătrăndea dosničile portije. Ea ajungînd în sfârșit

a kasă, a bătăt în portijă k'o mare grabă.

Frančesko ședea lăngă fok și plîngea, adăkăndăși a minte de ceea ce a perdăt. El s'a skălat fără zăbavă, se apropi de fereastră pe kare o și deskise: Čine e? Čine bate? întrebă.

— Eă, Ginevra ta. Če! nă mă kănoști? respăne k'ăn glas jalnăk. Frančesko singăr vărăse kăm 'și-a îngropat nevasta, și d'ăceea s'ăz speriat, trînti fereasta zikănd kăvintele zămătoare: “Odinește-te în pa-
“če, măine dizi de dimineață
“mă voiă dăče la biseričă,
“voiă stă față rînă se vă
“săvîrși Sfînta Litărgie, și
“voiă păne s'ădi čiteasă Pa-
“nahida pentră odinirea săf-
“fletăsi tă.,,

Intr'ăcest kip nenoročita fă lăpdată de bărbat-săz. Ea se văită vărănd rîgae de lăkăme. Če s'ă fak? zicea ea în sineși; kă s'ă merg nă mă mai simă în stare. Nenoročita'mi de mine! pe semne kă nă'mi e dat s'ă mai skap dintr'ăceastă noapte. Ea se țiri oare-kăm rînă la tată-săz, kare nă se află a kasă, Ginevra bătă la zăa măsii.

Ăceea, în adăkăkă întristare ședea lăngă fok. Așzind kă, bate oare-kare, încetă de a plînge; se skălă și deskise

pridin fereastră. Cine bate? întrebă. Ginevra cu glasul răgăsit, de frig răspunse! Es sunt, maică, deskideti'mi! Măsa prănsă de mirare și de frică, trînti fereastră zicînd: "Odinește-te în pace săffletel mex Ginevră, kërâtă ka o fechioară.,, Ginevra la așzlavestor kăvinte, își perdă simțurile din mîlta întristare, nu mai pîts ginea lakrămele ce răsbrăknig pîvală din doi vîlkani, zicînd: "pentru ce eș nenorocita m'am mai năsket în lăme, daka o dată sînt lepdată de toți?.,

"O Doamne Isăse Christoăse Mîntitorăle, zicea ea, milăește mă pe mine pîkătoasa! Nu mă pîrăsi. Prea Sfîntă Năskătoare de Dămnezeș! să vede k'as sosit mîntel în kare să mă despart de cei vii; kă d'abea mă mai țin pîchioarele. Es să vede kă nu mai binevoiește Dămnezeș să mai fix între cei vii, și daka kare kămvă nu'mi vedă ajstă, vă trebbi să mor; kăci trăpăl meș e sfîrșit kă totel de osteneală, și dărp kăm simț kărînd se vă întoarce iar în mormînt, de unde am și eșit. Ce să mai fak nenorocita în lăme, mă dăk singură akolo de unde am eșit.,,

"Plîngînd și kicmînd în ajstorăl săș pe Prea-Sfîntă Năskătoare de Dămnezeș. Ne-

norocita se mai tîrî kăm pîts kătre kasele zăkălsă săș, unde priimi tot așel răspuns ce 'l-aș lăat dela maică-sa. Vă pîtegi dar înkîpăi kăt de mare 'i-aș fost întristarea, lănd sărmana așest din zrmă răspuns. Ea s'ă sfîrșia kă totel și își aștepta grabnika moarte. Toți m'ăgi lepdat, niči o milă, zicea ea. Nu vă e răsine, taikă, maika, zăkăle și bîrbate, kă în nenorocire m'ăgi pîrăsit? Ea voi să se kălce la vr'ăni adăpost, ka să moară liniștită, kănd de o dată își adăse amînte de îndămnezeitorăl ei Antoni, sokoti s'ă l'încercă și să vază de 'i-a trekkăt kătre dănsa frageta lăi dragoste; kă așeasă idee s'ă tîrî kăm pîts kătre kasa lăi: nu dejdea îi mai xărni inima, pentru kă ea nu pîrăsește niči o dată pe oameni. În sfîrșit la șase ceasări dimineașă ajănsse la kasa lăi Antoni.

Văș în pîartă și pîchioarele încetară d'ă i s'ă mai săpăne, frămosă ei trăp sfîrșit d'osteneală, îngeură de frig; s'ăș întins pe sărfașă podălsă. Antoni sta koprîns d'o adînkă întristare, dărp kăm mai zăseă El se skălă îndată și deskișă fereastră, ka să vază cine bate într'o vreme atît de dimineășă. "Cine e? înlrebă k'ăni glas tremărtor.,, Nenorocita

stringînd și toate psterile, d'abea pronșniț acesțe kșvin-to: "Eș Ginevra... Pentru Dșmnezeș... nș mș lerpda.. prekșm m'as lerpdat cei-l- algi!....,

Antoni îndatș kșnșkș acesț glas șkșmp pentru dșnșl, kș toate kș Ginevra d'abea vor-bea. Lși niči kș 'ia trekșt prin giînd kș nș se kade sș sko-boare skara. El nșrșdi kș-tre șșș, ka șn nebșn eși la drșm, și se șitș kș lșminarea, temîndșș nș kare kșmva moar-tea își ride de dșnșl. "Da! acesța e într'adevșr Ginevra! strigș kșprins de bșkșrie, și încerpș sș și keme slșjnika. Pe șrmș, pșind felinarl jșș, și aș lșat îșbita în brașe. Slș-jnika aleargș, ardikș felinarl și ajștș ștșrșnș-sșș sș dșkș pe Ginevra. Intris-tatșl Antoni simgiînd kș trșpșl îșbitei sale e reșe ka giaga, porșnși sș înkșlzeaskș șn țearțeaf, kș kare înelindșo, aș ardikat'ș k'ș mînș pșter-nikș, ș pșșe p'șn pat aseme-nea înkșlzit și aș akoperit'ș k'ș plarșmș kaldș.

Pe șrmș adoratorșl ei șezș împotrivș de pat și încerpș a privigea la țele mai miči miș-kșri a adoratei sale Genevra. Fi-va el oare noroșit s'ș mîn-țsiaskș, saș aspra moarte nș va vrea sș și lase din mînș

prada? Inima lși eșã koprinsș foarte mșlt de înrștare, pre-kșm și de nșdejde. Bșkșria i sș va rșspîndi împreșnș kș dragostea, daka Ginevra va ț-mînea între vii, dar intrista-rea i se va face nesșferitș, de va rșmțnea kare kșm-va lipsit de dșnșa.

Trekș mai mșlt d'ș jșmțate de țeas și Ginevra înkș nș și aș venit în sineși; dar îndatș nșbșșindșș de kșldșrș în pat. Ardikș mîna, ka sș se mai rș-kereaskș. În sfîrșit, deskisș veseli ștș oki, asemenea șnși om deșteptat din somnșl morgiî.

Nș ne pștem niči înkipsi, kșt de noroșit fș Antoni intr'a-țest mînșt. El se arșnka as-șșprș'i, și zise: "prea frșmoașș, nobilș și îndșmnezeita mea Gi-nevrș, bșkșria și noroșirea mea! nș te teme kș'și voiș pre-kșrma toate dșrerile! porșn-țește, țeșã țe dorești sș'și împlinesk, kș șșnt gata pentru toate, nș trebșe sș te îndoe-ști despre dragostea mea. ,,

Ea, plekîndșși okii și roșin-dșșș întokmai ka floarea ma-kșlși, rșșpșnșe:

„Skșmpșl meș Antoni, mai mșlt de kșt toate pșstreazșm ținstea și virtștea! acesța e întîea bșnștate pentru kare te rog. ,,

Pe șrmș ea încerpș sș'i po-vesteaskș toate ațelea țe i s'aș

întâmplat; în ce fel își veni în-sineși și eși din mormînt; k'ân kâvînt îi povesti toate; adikz: kâm bîrbatz-sz, mîsa, și znikîz-sz aș lerpdat'o. Akâm iam kânoskât prin încerkare. În sfîrșit tokmai kând era sz mîz desnîdejdesk, mi am addâs aminte, Antoni, kâ ts mîz îsbești, am vrât sz te încerk asemenea și pe tine. Akâm te rog sz mîz ierçi, kâ iez întîi m'am arâtat kître tine nemîlîșmitoare; skâmpîl mex prieten, noi akâm vom avea destîlz vreme sz konvorbin împreună. porînceste sz mi dea ceva sz mînik.

Antoni rîsprânse, fiî înkredîncîtz skâmpa mea sîrioarîz kâ nîz vei fi lipsîtz de nimik. Pe zrmîz rîgz pe mîsa sz porîncaskîz slîjnicîi, sz adîkîz vre o kîte va oș, ka kâ dînzele sz împîsternîceze pe Ginevra. "Akâm e tîrzîz, ez nîz mai roci zîbovî; daçîi orîkît va vrea sz bea. Și ez mîz voîz dîce sz adîk ceva pentrîz çîntî.", Antoni își lîz mantela, și zise Ginevrîi, așteartî-mîz, kâ mîz dîk tot pentrîz tine, — "Dîte akolo zînde mîz îngroparîz, zise ea și pîne pîatra la lokîl ei, ka nimeni sz nîz kînoaskîz kâ nîz mîz mai aflîz akolo.,,

"Antoni sz dîce, pîse pîatratra rîstîrnîtz pe mormînt,

pe zrmîz sz întoarse în tîrg: kâmpîlz zî pîz de gînz, zî porîmbel, pesmeçî și dîlçea-çî. Întorkîndîsz lîngîz Ginevra îi povesti efektîl lipsîrei sale, și pe zrmîz rîmase-rîz împreună vorbîndîz de dragostea sa. Plîkîta konversajîe întremîz foarte mîlt pe Ginevra.

Dîrz çîntî el s'a iertat kâ dînsa, pîse pe mîsa sz doarmîz împreună kâ ea, și slîjnicîi sz șeazîz lîngîz dînzele; și el se dîse de se kîlkîz înt'rîz pat înt'r'altîz odae.

Dîrz patrîz zile Ginevra sz întremîz, și sz însîntîtoșî foarte bine, înkîtz obrajîi ei de îsnoavîz și aș dobîndît rîmeneala. Atîncî Antoni îi zise: prea frîmoasa mea Ginevrîz sîpîne mi te rog, ce ești çotîrîz sz faci? trebîse sz çotîrîști înt'rîz fel. Dîmnezez îmi e marîz, kâ întoatz viajîa mea nîz m'aș desprîçî de tine, dar poate fi kâ ts voești sz te întorçi la bîrbatîl tîz? Oh! despre açeasta niçi n'avem ce vorbi! zise; ez destîl m'am gîndît și m'am regîndît și însfîrșît am çotîrît sz çîi fîz soçîe... De vei voi nîz mai sz te kîzîni kâ mine.

— Ax! zînl Dîmnezez știe kîtz de noroçît aș fi de aș pîtea szvîrșî açeasta mîkar akâm! — Daka este așa rîsprânse: askîltîz

în ce kip vom s'vîrși doringa noastră. Tă știi, kă b'rbatăl meș m'a îngropat ka p'o moartă, și kă kă moartea s' sfârșesk toate. Moartea r'p'e cele mai tari leg'țeri pînă și kiar ale r'đeniei; ea desființează și ȳnsăși n'đejdea. Așa dar de'đi plak, vom petreče toată viața împreună. S' mergem akem la altar, ka s' n'amai d'chem frika Episkopăli și'a j'đek'đii; iar n'anta o vom p'atea s'v'v'și și mai în z'mă.

Skriind învoiala logodni, t'np'ra zise b'rbat'—s'v. Akem trebze s' ne g'ndim despre gardop'ł meș. M'ng'—em' sk'mp'ł meș s'đ. Dste la ačela ce m'a îngropat de vie, tokmesče t'ă pentr' xainele mele și d'đ'i ori ce va cere pentr' d'nsule.

Antoni îi împlini doringa. În D'amineka viitoare, eși din k'rt'e împreună kă soakr'—sa, însouite d'o sl'đnik'ł. Ginevra eră fr'amoas' ka steađa diminiđii. Ea veni la biseri—kă, Antoni z'mă d'zr' d'nsa în oare—kare dep'rtare. M'łyi o k'nosk'rl', o gr'mad' de nobili și nobile inčerp'rl' s' șiorpteask' între d'nsii, și s'a înt'mplat ast—fel k'a venit și mam'—sa. V'łr'p'na v'łz'nd pe Ginevra, strig'ł:

O ce dam' fr'amoas'! D'aminezeł meș, k'łt de m'łt sea—

m'np' kă fi'ł—mea! Ea se apropi'ł mai m'łt de d'nsa și at'nci k'nosk'rl' k'ł è Ginevra in—tr'adev'łr. Tă ești sk'mp'ra mea fiik'ł? Prin ce fel de mijloače ai eșit din morm'nt? Ginevra n'đi r'łsp'nsese nimik.

Pe l'ng' d'nsa se str'ase at'ța l'eme, în k'łt n' p'atea s' se mișče niči înainte niči inđ'rl't. Șgomot'ł ačesta trase ači și pe Frančesko. Antoni v'łz'nd k'ł Frančesko se apropi'e de Ginevra se apropi'ł asemenea și el, Frančesko str'bb'łt'nd m'łyiimea se apropi'ł de Ginevra, ș'o întreb'ł: čine a sk'os—o din morm'nt, și z'nde petrek'łse at'ța vreme?

Nimeni n' m'aș sk'os din morm'nt, resp'nsese ea, či d'šmneata m'ai îngropat de vie; kă toate ačeste a'đi m'łr'łrisesk, k'ł n'aș fi p'łt'ł tr'đi de n' m'ł mil'đi D'šmnezeł, și de n' m'ł a'đt'ł Antoni al meș; pentr' k'ł d'šmneata n' n'amai—k'ł m'ai îngropat de vie, či și d'zr'ł ce am eșit din morm'nt, și D'šmnezeł ș'če k'łm m'am t'łr'it p'ln' la port'đi'ł, z'nde am b'łt'łt, și f'łr'ł de niči o mil'ł m'ai gonit.

Las'—m'ł dar în pače k'ł ex s'v niči o kondiđie n' m'ł voiș mai învoi s' mai tr'biesk împreună kă tine. Pe z'mă str'bb'łt'nd p'ntre m'łyiimea nor'đ'łłi plek'ł a kas'ł, l'z'p'—

dă'si bърbații și pe mamă-sa să se înțeleagă ori kăm vorbrea.

— Pentru ce 'mi-ai înclat nevasta, zise Franquesko.— Noi n'avem pentru ce să ne certăm, răspunse Antoni. Dăm-neavoastă suici, kă eș n'am pentru ce să'mi împst. Eș în pricina aceasta m'am pșrtat kăt se poate de chinstit kătre dăm-neata, si kă toate kă Ginevra îmi ă azi sogie; dar znsă ea zlkă rînz akăm trăiesce la mamă-mea. Jldici-vă asș-pră'i de aveți vr'o dreptate într'aceasta. — Vine, bine, zise Franquesko mănios: Eș voiș dă jalbă Episkopăli. De vei face aceasta voiș fi foarte vesel, răspunse Antoni. Toti aceia ce aziră această dispărtă învinovădiră pe Franquesko; dar el fără a se zită la acea alergă la Episkopăli.—

Ginevra d'abia ajunse a kăstă, și îndată trimisă Episkopăli veni s'o kieme. "Nămai de kăt zise ea; în zadar mă kiamă; kă eș îi voiș zice tot acea ce 'i-am mai zis; mai kărgînd mă voiș dăce la kălgărie, de kăt voiș stă să trăiesc kă bърbatăi mex cel d'ntăiș."

Ginevra viind la Episkopăli șeză kă o grație foarte plăkătă. Ea koncentră în si-

ne atătea plăcheri ș'atătea virății, în kăt toată adănarea zicea: acea e zn țnger; iar nă femeie.

Episkopăli la cea d'ntăi vevedere a eifș atăt de multă trăns de mirare despre frăm-segea ei, în kăt zită și cea ce voi să'i vorbeaskă, — Înșfășit viindăși rășin în sine, îi zise: bine veniși skămpamea fiikă, spăne'mi, pentru ce nă vrei să vieșiesci kă întăișl tăș bърbat. Eș vă voiș spăne zise, Prea sfinte pșrinte, toate fără să askănz ceva, și vă cer dreptatea.

Atănci Ginevra povesti toate acelea ce i s'ăș întămplat, apărîndăse kă atăta meșteșug, în kăt Episkopăli hotără în favoră ei: Pe temeiz, kă moartea desființează toate legătările fărăte în viață; așa Episkopăli le zise:

"Dăte fiikă la Antoni al tăș și trăiește kă dănsăi întră ferivire; iar tă Franquesko dăte în pače: pricina tă s'ă hotărăt și tă pierzi atăt nevasta prekăm și zestrea ce ai dela dănsa.,,

Se înțelege de sineși fără să vă mai spăis, întristarea ce avă Franquesko kănd perdă jădekata.

Lăkșitorii Floreșii vorbiră multă vreme de întămplările Ginevrei și de jădekata ce a kistigăt'o.

Antonî serbú o nãntú foarte strãlucitú, și el kã Ginevra sa încerpã a trãi o viațú lãngú, račnikú și fericitú; pe lãngú aceasta Dãmnezeș, ias înzestrat k'o bogúdie însemnatú, și kã

niște kopii foarte înțelepdi și frãmoși.

“Skãmpii mei cititori, vã rog nã vã întristađi, kã istoria e sfirșitú.¹”

Trad. De N. Apolotoni.

URSUL DELA MALEDETTA.

Mã aflam akãm vre o kã-đi-vã ani la zã vekis prieten al familiei mele, într'ãn sat al Pirineilor, unde el era majr. Intr'o searú dãrú çinú, se deskise vorba asãpra poesiei, asãpra kãlãtoriilor, și eș încerpis ai vorbi despre dorința mea de a vedea Germania și Orientul.

— Pentrú ce aceastú dorinđú? imi rãspãrse el. Kãrioritate sã fie, saș dragoste de a te mișka, saș trebkingú de instrãkđie?

— Toate împreșul, prekãm și nãdejdea de a aflã sãbt zã alt çer niște inkipsiri și idei nãoș pentrú poesie, și de a deskoperi în nisçe obiceiuri nekãnoskãte sãjetul zãei kãrđi kare sã poatú remãnea.

Vezi in ce stare sãnteđi tođi în zioa de azi, astori pitici, tođi kredeđi kã trebșe lãmea sã alergedãrú talent în

kãrșđú de poștie, kã nãmai ce este de parte aceea este nãoș, și kã ori ce este nãoș, trebșe sã fie departe, fãrú sã vã adãçedi aminte kã Corneille n'a fãkãt altú kãlãtorie de kãt dela Rșen pĩnã la Paris, și kã Schakspeare, ael mare inventator, n'a eșit niçi odatú din Englitera; kã la Fontaine atãt îi plãcea đãrmãrile vecine, în kãt nãmai o datú s'a depãrtat într'o distanđú de çinçi zeci lege, pentrú kã 'la aș eksilat; kã Valter-Scot tot d'ãzna a trãit într'ãn komitat, și mai în tr'avelaș kastel; și n'a fãkãt de kãt doș kãlãtorii, zãna în Italia, ka sã n'adãkã nimik de akolo, și alta în Franța ka sã adãkã o karte destul de slãtú, și kã însfirșit Moliere, singurãl din zeci nostri dramatichi, ce n'a întãlnit niçi zã ates, nã mai kãnoschea altú đarú de

¹ Nu cunoscem dela quare autor este tradusã aqueastã nuvellã. Pãcat de un asemenea su et historic sã fiã tractat așã de sãlcu, mai mult seamãnã autorul quã își bate jocu de tãte simțirile, omulú de quat sã le descrie. Que face nesciĩnța! vrẽnd sã dea o dramã, ne dã o parodie.

kât Franța, talonul este ca și ferinirea; se află în noi.

Dar Byron?

— A! Byron! mare vorbă kând ai zis odată Byron, și se pare că ai zis tot. Dsmneata îmi spși de zârl și ex îmi addăk înainte o sârmă. Pre lîngă acestea află că Byron, pretstindeni era să fie Byron, pentru că pretstindeni el nu vede, nu descrie de kât pe sine. S'apoi ex înaintea lui Byron îmi vois oppune zlkă pe Gothe care în toată viața sa odihnit dăpă peleginagisl săx în Italia; și pe Schiller ce n'a eșit eșit nîci odată din Germania

— Ei bine prietene, ce vrei să dovedești că aceasta? că vîrtoasa kăgetare a bărbănilor de genis săș și a zârl talent înalt, n'are trebînuză să skimbe aerul; însă pe bicu pigmei, kăm îi nămeschi astori pitici al kăroa sînge nu e așa bogat și generos, pentru ce săi opreschi dsmneata de a merge vîrtsrea în klimede pîrtate, și a hrăni imaginația prin kontemplajia spektakolilor nekznoskste?

— Nu îi opresk, dar îi plîng că se ostenesk în zadar. Vreji să aflaji, nu lskrări nșoz, pentru că Tereng se plîngea înkă de atnchi că nu mai e nimic nșoz, și nișce lskrări vreme nice de a fi înfrșmședate de

artist. Foarte bine! să și spșis ex în mijloc ce întrebînuză adesea într'un alt fel de incherkări, și ex care rees tot d'asna la kăpătis.

— Foarte bine, spșne.

— Ex sânt, o siii, și vekis vîntor, și adesea kăm vine toamna, îmi fak kâte o parlită kă nișce jani pșkasi kă dsmneata. Ișbirea mea de sine de vîntor este atât de lakomă de trofee kă și ambigia dsmitale de artist. Siii dsmneata care este cea d'ntis grijă a mea kăm pornesk? Lasă ată lșmea să meargă înaintea mea. Aveți în lok de șase leghe a străbate; tovarășii mei apprăkă înainte; află o bșmă întindere de lok a vîna, o okolesk, o străbat întreakt. pe zrmă aleargă la alta, apoi la alta, în kâte-vă minste sșut kă o legă depărtaji înainte.... Atnchi ex, îmi vine și mie rîndul și mă pșis pe vînat; intră în acea întindere a lokalsi znde az vînat ei, și încher kă închetă a kăstă ici și kolea kă deamșantsl. Nu zmbis de kât în zmele lor pe unde az trekăt ei. Ast-fel vine seara; ei străbătut zece koprișșri; și ex zlkă mă află tot în acel kopriș d'ntis; dar tolba mea este mai plînz de vînat de kă a tătloră. Așa, află, jșnele mex prieten, că tot ast-fel

merge treaba și cu lucrările înțelegerii. Omul ce ar cunoaște cu desvîrșire și strămutate o legă purtată, numai una singură, care ar căli în inima tătlor lokșitorilor, ar părăsde poate misterile fiekăria case, acel om ar fi și mai mare și mai înțelept călător de cât Bruce și Tamisier. Să nu ne sleim paterile alergând: fie-kare palmă de pământ e plină de minni nekșnoskate; însă trebură să deskidem okii și să privim mult ca să vedem.

Nu răspundeș nimik la aceste argumente, pentru că mi se părăeăște; însă aprobăția tăcerii mele nu era destulă burtă-nălimă prieten, și mai adrogat: Bois să te konvingă cu desvîrșire; askăltă, azi afară cu kredinosul meu Sultan latră; întră cineva în karte... Nu știi cine este; dar pentru că kșnosk sat l meu întreg așa de bine ca și lokșile de vânat; mă fărđășesk mai din nainte, ori cine va fi acela care întră, să difak despre dănsul o povestire interesantă.

— Bine ai venit Stefano, îi zise oaspele meu, ce ai venit să ieși vijelși?

— Dar domnule, și îți addăk doș zeci de skzi.

— Foarte bine, addăi.

Săteanș, plăt și se dăse.

— Ei bine? ziseș es.

— Ei bine, sunt gata a mădine de kșvânt. Stefano este șn om cu kșragiș, și kșxotărre. În jșneșea lși i s'a întâmplat o împregărare foarte grozavă, care îți va dovedi că vrednișile omeneshi aș și ele niște boale ca și trșprile; de aș fi fost kontimporan cu Axile, și tovaroș, al lși în acelaș kort, laș fi fărđat să mlrtăriseaskă cu și lși îi era frikă kște o dată. Akșm îmi încep istoria.

În deprtare de o legă dela Bagnères de Luchon pe povărnishul mântelș, se află o mikă zidire nămită Hospice, și care slăjăte de odihnă călătorilor ce vor să treacă în Spania. În luna lși Okt: 18... ce va mai șșs de Hospice, era o tikloașă kolibă îndosită dăpe o stinkă; era învălăită cu ramăre și cu frăuze șskate, și zidită din băkăgi de piatră șna peste alta, ce slăjia de adăpost vânturilor mânteni; era șn fel de lokșindă de o zi, ce fie-kare iarnă o șpăbera. Începășrile toamnei sunt grozave în mănșii noștri, și în minștă kând începe această istorie se skălase o vijălie grozavă; eraseară, întâneșimea cea mai adănkă domniă preștindeni, șnsă printre kreptășrile șșei kolibei strălăcia kște-va brășde de lșmină; de kând în kând această șșă se

kam deskidea, zn kap-se ar-
ta în deskiderea lăminoasă, și
se tragea iară. În lăuntră se
vedea o priveliște pitorea-
skă: în mijlocul kolibei pe o
masă grosiară era zn mare
vas cu lapte, slănină afșmată
brânză de capră, și mlaie;
spre dreapta o largă crățară
în stăncă ce slăjea drept că-
min; pe cămin o spinticătură
de copaciă cu ramure cu frân-
ze, înaintea fokiăi se frigea
în frigare zn artan de carne,
și împregisrăl vetrei era în-
tinsă pe pământ cinci vînători
mănteli cu căciuli de lăpă vî-
năță, cu icari skărgi de po-
stav gros vînăț, și încălădaci
cu călășni de lăpă sâră; se
vîrseră în acea kolibă la a-
dăpost pentru vijelie, și așter-
ta čina care se gătia. O fi-
tilă de rășină înfiptă într'zn
țep de fer, arșuca asăpra ače-
ștei scene o lămină fșmeșoasă
și roșatică, și fșcea să lăcea-
skă niște lăngi țepe de pășci
ce era rezemate drept de pș-
rete: În sfârșit în fșndul kol-
ibei, se vedea stănd și čitind
zn om ce nu semăna imbră-
kat ka čeilalgi vînători: trage-
rea lăi d'oparte fisionomia, și
vorbele respectuoase ce de cănd
în cănd îi adresa mănteniă, do-
vedia că el trebe să fie če-
va mai mare între dășii.

Sfârșitul karnei ce se frigea,

plesnitsra zepezii ce cădea pe
lemnele aprinse, sârdele măr-
măre a le țănetăsi ce se res-
togolia din resșnet în resșnet
singăre țărbăra trista țăcere ce
era în kolibă, cănd znul din
vînători zise în sfârșit.

— Ce fel, Janote, a aprăkat
afșrisitl acela de șrs și amăn-
kat pe bietl Baptist?

— Dar știgi voi că n'a perit
nșmai el din vînătorii noștri?
a mai mănkat șrsul și pe altl.

— Janote, șite o să lăugăș.

Pe znde lăx vînătieri?

— Lăngă giețaral Malede-
tei.

Mă dăk zăș măine akolo, și
l'omnor. N'o să mai zikă lă-
mea că pellea aea neagră ne
face să tremărăm ka iepșrii.

— Petre mă, zise Janot, nin-
ge de două zile; măntele e șri-
cios, și șrsul a mănkat pe bie-
tăl Baptist pentru că era am-
morțit de frig; ia nu te mai dă-
ce măine.

— O să mă dăk.

Atănci omal ce sta în fșndul
kolibei se skălă și se apropiă
de Petre.

— Petre îi zise el, căți ko-
pii ai ță?

— Činči.

— Măine dar nu te vei dăce:

— Dar...

— Dar, asta, își spăș că nu
te vei dăce! — kăvintele aostea
fură pronșuate că atăta asto-

ritate în kât Petre plekã kapãl
și tãkã.

— Daka e așa, zise altãl, se
vede treaba kã mie 'mi e skris
sã merg, pentrã kã n'am niçi
nevastã niçi kopii.

— Prietene respõnse omãl
kã glasãl sãz linisvit și grez,
ține șade kolo în oraș în kasa
fãrãgarãlși?

— Mama.

— Apoi, nã vei marge.

Însã, zise Petre, pentrã
kã iam dat de xrmã, xnde s'a
îngesvit akãm dixania, n'o s'o
lãzãm noi așa, trebãe sã facem
ceva.

— Negreșit, o sã'l ommoare:

— Çine, çine?

— Eș prietenilor.

— Sfinçiata, pãrinte? stri-
garã togi de o datã.

— Dar, prietenii mei, eș sãnt
satean ka și voi, sãnt mãnteam
ka și voi; am petrekst doz zevi
de ani între mãngii Kataloniei,
pînã sã nã mã fak ministrã al
lãi Dãmnezez, açela pe kare îl
kiemaçi în-sat pãrintele Riego,
altã datã se kiema Rigo vã-
nãtorãl șãrilor.

— Zikãnd açeste vorbe, fa-
ça preotãlși se însãffleçi de
deosebitz espresie de kãragiz
și de energie. Era șn hãrbat
în toatã vîrtștea vîrștei, frãn-
tea îi era ardikatã, nasãl lșng
și kam șoimesk pãrãl negrã, o-

kii albaștri deskîși, trãpãl ðea-
pãl și figșra slabã.

Venisem la mãnte açi, zi-
se iar el, ka sã vîz vijãlia de
aproape; și çerãl fãrã îndoia-
lã m'a îndreptat kãtre açeastã
kolibã; kã toate kã n'am apã-
kat pãșka în mãlã de çinçi-
spre-zече ani....

— Çinçi-sprẽ-zече ani? zi-
se Petre.

— Așa, prietene, pentrã kã
niçi o datã nã trebãe sã se vazã
șãnge pe mãinele șnși servitor
al lãi Dãmnezez, fie-kiar și de
dobitok; vãsã çea çe voiã fa-
çe mãine, nã va sã zikã al om-
mori, çi adãrãrãna açeea çe
este spre pagãba lãmei, și pen-
trã kã eș n'am niçi nevastã,
niçi kopii, niçi mãmã, mã voiã
dãçe eș și'l voiã șçuide.

Ia seama bine, zise Ja-
not.

Nã te teme prietene,
'mi ois addãçe și eș aminte
d'ale tinereçiei.

Șn jșne de vre o doz zevi
de ani pe kare tovarãșii șãi
il nãmia Stefano, se apropie
atãnçi de preot și 'i zise: dar
eș, fratele meș, sã nã vîz kã
tine?

Tã! Stefano, respõn-
se preotãl, tã fișl maichi mele!
nã, nã vei veni.

Toçi vom veni kã sfin-
çia ta, strigarã vînãtorii.

— N'am trebșingã de voi,

prietenii mei, și pentru că e tîrziu, măcară bîieți și călcajiv.

Stefano nuși mai aduogă cererea către frate-său.

Vînătorii se păsereă numai de căt la masă, pentru că glasul lui Riego, și în cele mai mici împregiurări avea un ton de poruncă cărbia nu ptea căneva a nu se sarpăne, că toate că vorbele îi era rare și adesea pronunțiate foarte încet.

Dăre o jămătate de ceas fiecare era și păs în căte un colț d'al kolibei învelindăse că pele de oaie săz de kapră, Stefano se dăse și se întinse lăngă xșă, și peste pșuin nu se mai ațzea de căt mărmărele sârde săz egomotoase ale somnului; fitilul de rîșină tot ardea pe cămin, lemnele pe vatră, și lăcurile lor lăcrinde arșka mii de lăcriri căsdate de lămină peste ațele trăpări întinse; vântul sūflă că țarie: numai preotul nu adormise încă. Intors către cămin cătia, și căte odată încădea kartea că să privească la mănentii călcaji în pregi-rul său. Dăre un ceas fitilul de rîșină încerpă a plesni, lăcră și se stinse, flăcra foka-lă mări, Riego se întinse sălt mantaoa sa, trănkisul ce se făcuse căciune se despică în doț băcți ce căzgră fiecare d'o parte și de altă pe va-

tră, și fămară multă vreme jămătate negre, pe xrmă încetă și fămsl, vântul încetă și totul se făcă întunekos, liniștit, și tăkăt.

La cea d'vntăz lăcure a ziorilor. Riego temăndă-se că să nu se ia dărpă d'nsul vînătorii, se skălă binișor, lăz o pșkă și eși flr să'l ațză nimeni. Lăse o îmbrăcămintă ce'io împărmătase unel din vînători, în piciore avea nisce căsme lăngi de teletin, peste mijlok era încins că un brăz roșș unde își pșse un kăuit dearpă; parecă numai era ațela; mersul lui obișnit era dearpă, unșă încet, și fie-kare pas ce semăna că se înfigea bърbătesce în pămănt, arșta pe un bърbat hotărăt; în ațea zi pe lăngă ațea depenie se alțăra și o aktivitate nerăbdătoare! Xainele sale cele noț îi desemna formele măskuloase ale mădălarelor ce mai nainte îi sta askănse în vesmintul său preoțesk. Kăm se văză a fără din kolibă, încerpă ași cerțeta arma că bърgarea de seamă a unsi vînător vekis, trase ouelile, cărkă pălberea, înplă că trei gloanțe, și se gătă să pornească, kănd, zere pași de parte, văză pe frate-său Stefano, armat că un vînător.

— Ce faci akolo? îi zise.

— Te așept, frate.

— Pentru ce?

— Pentru că voi să merg
cu tine, și pentru că voi merge.

Preotul nu răspunde nimic la
încercări, zăruș dăruș ce se gânde
di rășin, zise — Vrei?

— Dar.

— Foarte bine! fie. Plinș 'u
e rășka?

— Plinș, frate.

— Iată doșprezече gloan
de, ia-le și aide să pornim.

Poate să va mira cine-va
că dăre nepriimirea de căsea
ră. preotul se învoi akăm cu
inlesnire ka să ia că sine pe
frate-săș, zăruș mai zăruș că
noscea pe Ștefanu ză om e
nergek; apoi nădărdia mlăt a
șăra lă la o trebănuș de a
părare; și în sfărușit, ivindăse
okazia, nă'i rărea răș să fakă
pe frate-săș a se deprinde că
primejdia.

Porniră: vijălia încetase,
cherșl era albaștră și kărat, ză
păda akoperea zănkă rășmăntășl,
dar nămai era niči vănt niči
ploaie, și în aer se simția a
cea rekoare zăstăruștoare kare
plăce kăi-va într'o zi frămoa
șă. Arăkară pe poteka din
dreapta dela Hospice, și se vă
zăruș înfață că Maledetta, cel
mai frămos gięgiar din Pirinei;
Maledetta (Aferisita) cel mai
potrivit năme de gięgiar din tot
zăiversăș! inklină astfel așăra
zăruș deal. Iăcie astfel ka o o-

glindă, inkisă de toate rășgile
de mănăi, Maledetta se koboa
ră printr'ăruș povăruș pe ne
simțite rănuș la o grozavă ră
ră. În zăia ațeea atmosfera e
ra transparentă; seninăș cherș
lă lăcea și isbia în oki ka și
în Italia, și razele soarelă,
isbia d'adrechtăș în jăș așăra
gięgelor, se stingea așăra al
bășlă stratelor de zăpădă, săș
skinteia ka diamanțăș pe vă
fărușile ghięgei.

La spektakolăș ațesta, Ri
ero rădikăș că viciășne năzi
nișe către cher și strigăș că kă
dăruș:

— O giădă! și mănăilor! Pe
zăruș întărușăndăse către fra
te-săș:

— Da Janot are dreptate, ză
șășl trebăse să fie în rădărea
ațesta de brazi la stănga. Ka
să ajăngem akalo trebăse să ză
kăruș Maledetta, și lăgele ei
kărușăre aș ingițit destă
mănteni... Kă tine ai kărligele
și fănia?

— Kă mine, frate.

— Addo-le.

— Ștefanu se zăpărușe: Lă
ră o fănie lăngă de opt răcoare,
și legăndăse că dărușă țărăruș
peste mijlok amăndoi zăruș de
ză kărușăruș și altășl de altășl,
în kăruș de va alăneka zăruș să
se die de fănie ăpărușărușl ce
lă-lăruș să nu kăză; pe zăruș ră
șărușăruș bine la răcoare ză

fel de kolgi saș kърlige de fer, și încергъ a se sși. Mer-serъ ast-fel grъpiși mai mult de o jъmъtate de legъ, și se apropiă de lokъл hotърit; kъnd de o datъ se sparse ghiaga sșbt picioarele lui Stefano; skoase ын дърт mare și se flъk nevъzst într'o krepъtгъ. Popa ce mergea înainte, tras și el de greutatea frate-sъz alsnekъ rъpede pînъ în marginea prъpastiei... și el ынssși eră sъ fîz înghiuit, ынssъ adъndъși toatъ vîrtstea, împinse kolgii de fer atît de tare înainte în kът se opri îndatъ. Ași desfăce o mъnъ, a rъssși fъniă pe brag ka sъ o skърteze îi fъ treaba de o klipъ încеръ a trage kъ bър-bъgie pe Stefano la sine, și îndatъ degetele flъkълși se akъgarъ de marginea gropei, preotșl își îndoește pтерile, Stefano ese afarъ pînъ la pept. Kъragis! kъragis! îi strigъ Riego, și togi mъșkii i se întind în cea mai dъръ ынmъ silindъ de tъrie; Stefano se începe-nește tare în kot, se ardikъ ese afarъ și kade jъmъtate leșinat întins pe giagъ; kъteva pikъtъre de rakis îl însfflegirъ îndatъ, preotșl îi sprijinia kapșl, și la-kъrmile îi kъrgea dъръ obraz la vale. Kъ toate așteea, îndatъ ce flъkъл își veni în sine:—

— Aide Stefano, sъ pornim, îi zise el.

— Bine, frate.

Vorbele așteea le pronșngъ jъnele kъ ын glas slab și nesigъr; în kъte va minste, figъrъ, glas, mergere toate se skimbaserъ într'ынssl. Stefano își perdъse pъringii mai kъnd se află în fase, și Riego îl kreskъse, el îl addșesese în Franța, și îi kъmpъ-rase mai tъръs ogarinъ; Riego îi era tatъ și frate; apoi profesia lui de preot, așel karakter energik și așea fisionomie severъ îndoica respektsl lui Stefano pînъ la sfialъ; bietsl jъne așea pe kipșl sъz nemiskarea tъkъtъ a sъръneriei, prekъm și Riego pe a porъncei; ынssъ dela kъdereasa o tsrbъrare nekъnoskъtъ îi amestekase fisionomia pe figъra sa venia ынsl dъръ altșl o mșlгime de simtimente diverse; ingъlbiniă, se în fioră, kъnoskъ akъm frika, vъzъnd moartea atît d'aproape... Nъ mai semъna om.

Ne vъzъndъse ынssl aproape de Maliedetta, amъndoi vъnъ-torii intrarъ în Pirineii spanioli pe la poarta de Pikada. Ce spektakol! înainte lor forma fъndșl tabloșlși toate vîrfșri-le Pirineilor spanioli șîrșite ka ынsl peste altșl în deo-sibite înъlgimi, kъ mii de fe-de dъръ depъrtarea lor: cele d'ынtъis verzi cele de ado-

lea vinete, pe zrm̄ albaste, apoi mai albicioase, și toate semănate de bkete de zrpad̄, întokmai ka nisce roze albe k̄zste din cher; în dreapta și în stînga ka s̄ inkadre aces̄t tablos al m̄ngilor, doz n̄prasnic̄e st̄n̄ci de o înlygime grozav̄, negre și ls̄unde ka o armat̄r̄ vinegit̄, și în st̄rșit pe zna din aces̄te st̄n̄ci tokmai pe v̄r̄f, sta în p̄cioare z̄n p̄stor katalan, p̄s akolo ke paznik al xotar̄l̄si. K̄nd z̄r̄i pe v̄n̄tori, el își ink̄v̄iș̄ k̄ m̄ndrie bragele, și aces̄t om̄ svelt și m̄sk̄los, se deosibia într'un kip k̄ total pittoresk pe f̄nd̄l de senin alcher̄l̄si.

Abia f̄k̄ser̄ k̄v̄i—va pași în Spania, și Riego se opri de odat̄, și f̄r̄ a se întoarce, F̄k̄ semn k̄ m̄na frate—s̄z̄ a se opri și el. Stefano ask̄lt̄; Riego p̄se zrekea, o lipi de p̄m̄nt și așzi z̄n sgomot s̄rd ka z̄n z̄rlet.

— Urs̄l! zise el închet l̄si Stefano, din v̄r̄f̄l ș̄z̄lelel̄si avela îl vom vedea; vino d̄r̄ mine.

— Se z̄kar̄ gr̄p̄și p̄i—n̄ pe avel ș̄s̄lel̄ pe o potek̄ mai de nestr̄b̄t̄. În dreapta și în st̄nga ei era o r̄p̄ f̄r̄ f̄nd̄, în kaps̄l ei, în fața v̄n̄torilor era o adoilea potek̄ ce d̄z̄cea k̄tre z̄n v̄r̄f̄ v̄ciun; d̄r̄ k̄te—va

minste, preot̄l zeri z̄n z̄s n̄prasnik ce se kobora în l̄sn̄ḡl m̄t̄vii z̄skate a z̄nși șiroiz̄. — Iat̄l, iat̄l! zise; Stefano, întinde p̄șka și d̄—te a'l p̄ndi în z̄ngis̄l d̄r̄m̄l̄si... k̄nd va fi kolo, vezi t̄z, l̄nḡl avel brad, okes̄e'l în spete si d̄z; de n̄'l vei nemeri t̄z, es̄ il... se prek̄r̄m̄ v̄z̄nd k̄ z̄r̄s̄l vine.

— D̄ Stefano! — Stefano slobozi, z̄ s̄z̄, s̄z̄ k̄ cra prea departe, s̄z̄ k̄ m̄nai trem̄r̄z̄, k̄ gloangele isbir̄ în st̄nk̄. La sgomot̄l aces̄ta z̄r̄s̄l se întoarce în partea k̄tre v̄n̄tori și venia iste spre d̄z̄n̄ii: era doz z̄ci de pași de parte. Din noroșire kalea se kotea prin mijlok̄l st̄n̄celor și l̄ngea dep̄rtarea din kotit̄r̄ în kotit̄r̄. Riego întinde p̄șka, sloboade; z̄ns̄ fiara, k̄r̄mind̄se, din înt̄m—plare, la o parte, doz gloanșe trek̄r̄ pe d'asșpra, și cel d'al trielea îi str̄bate koasta. S̄z̄ngele încher̄ a çisni pe petre skoate z̄n reknet grozav̄ și se repede asșpra ș̄s̄lelel̄si.

Fișecele! fișecele! Striḡ Riego f̄r̄ a se întoarce, și z̄it̄nd̄se meres la z̄s oprind̄se îndr̄m̄l de bolovanii çei mari și de brazii rest̄r̄nagi. Stefano t̄z̄cea.

— Fișecele! gloangele! îi zik, în trei minste e açi.

— S̄ntem perd̄șgi! zise Stefano, t'as d̄s gloangele.

— Ce spăi! unde sânt gloan-
cele?

— Mi a kuzat teaska în krъ-
pъlăra Maledettei.

Se auziă mormoitsrele ărsă-
lăi ce se apropia.

— A kuzat în Maledetta!
Dămnezeste!

— Să făgim! strigă Ssefa-
no.

— Să făgim! pe unde?
kăm? să arăkăm pe drăm,
înainte, nu vezi kă ne dăchem
în giarele ărsălăi? să arăkăm
pe drămăl pe unde am venit e
kă nepătingă, nu e kă pătingă
a te kobori pe el, și ărsăl în
doz-zeni de minste ne ajunge.

— O maiă Fecioară! strigă
flăcălă kăzând în genăki.

Ursăl perea și iar se arăta
pîntre kolitsrele drămălăi... și
veniă merez:

— Haide! nu e timp de fri-
kă frate, zise preotăl kă un
glas tare și iste; mai avem
nădejde, n'am perdut toate: Mai
avem un mijloc grozav kă ka-
re se slăjesk mânteniă kăte o
dată. Ia să'ăi vâz kăpîtsl: bi-
ne... e lăng și gros kă al mex;
askăltă, peste un minst ărsăl
e achi....

Se auziă ramărele de brazi
kă trosniă săbt pasărele lăi.

— Kăm s'o skălă în piăioare,
es mă dăk drept la dănsăl kă
brajele deskise; el o să vie la
mine es o să'l ias în braje.

PERIODUL III.

Tă atănci să alergi și să'i în-
figi kăpîtsl în koastă la stăn-
ga pînă va kădea.

— Da, frate.

— Mai virtos, bagă seama
să n'ădi tremăre măna, isbe-
săe deapăn.

— Dar frate.

— O! jăpăni ărsăii mă kă-
nosk; și acesta fiă grozav kă
și un lex, trebse să stringă
kăt-va și destăl de tare kă
să poată a mă săgrămă.

Riego semăna vesel; dar
Stefano perdăse fada;

Ărsăl se arăță iar.

— Haide la treabă! nu stă,
zise preotăl, azit-ai Stefano?
între koaste la stănga.

Ursăl è la dănsăii, săngele
șirăie pe jos: se repede, Rie-
go deskide brajele, fiara ar-
dikăndă-se în piăioare, se a-
rănkă asăpra lăi kă să'l să-
grăme; lăpta înșere.

— Frate! frate! aleargă!
și glasăl lăi Riego resnă kă
tănetăl; unșă Stefano, perdut.
nă'l pinea piăioarele, i se îm-
păiejenaseră okii și nă pstea
să fakă niči o mișkare il stă-
pănise groaza;

— Frate! aleargă! glasăl
lăi Riego se slăbia.

Ărsăl răkniă grozav; îi ve-
dea cineva hidosăl kap pe ș-
mersăl preotălsi; găra îi eră de-
skisă, oki roșii kă flăcăra....
ghiarele i se înfigea în rinikil

9*

lși Riego, și sîngele kergea pe labele grozave și pe vesta cea vîntîț a vîntorîlși.

Lșpta dinea de kble-va se-kunde: Stefano ka zn nebn in-tindea brazele și nș se mișkă.

— Frate aleargî! aleargî! și glassl de ce mergea slăbiă, rîknetele se fîcea și mai grozave.

Kș toate acestea la cea din zrmî strigare a frate-szș. Stefano sembnî în sfîrșit kș se deșcuptî, își sklîrî trîrîl ka zn om ce seamnî kș iă hotîrîre, kș kșitîl în mînl, se repede asșpra zrsîlși și îl isbesche în koastî; znsî brașl î e moale și vîrfîl nș se înfige; atșnui koprins de o groazî, arșnkî arma și o ia repede d'a fșga pe poteka cea mikî.

— Frate! frate! mîrșia Riego kș zn glas astșpat... Nimik nș poate sî opreaskî pe Stefano, și preotîl se vede singrî! va sî și skoapî kșitîl. dar strîns tare de zrsî nș poate. Atșnui de deșnîdejde adșnîndșî o rîmșîiș de pștere, înpinge fiara pînl în marginea prîpastiei, sgădșie, zrsîl alșnekl, kade, și se prîvșlesk amîndoi în prîpastie. În timpîl celor din zrmî minște ale așestei lșpte se așziă mai sșs de așel șesșleș zn glas strîgînd: kșragîș! kșragîș! și zn om se kobora grabnik la lo-

kșl lșptei. Sosi așiă rșșffînd și plin de sșdoare: Dar sosi prea tîrșîș. „

Vekîl meș prieten se opri așî pșîin kș povestirea sa, ka sî vazî ce efekt a fîkșt. Privia la mine kș așea kșștîrî de okîș întrebîtoare și dori-toare de lazde ce e fireaskî la povestitorii mșlșmîiș de alor poveste; ez znsî nș vream sîl fak a. a lesne a se mșlșmi de entșiasmîl meș, și respînșeîș ka la Fontaine: sî vedem sfîrșitîl.

Așa el iar încerpș.

“Adoazi dșrî așeastî șchenî era serbîtoare în satîl zndê D. Riego era preot; așezî porșmbîl în zîknîge; zn șîr de kșrșge koviltirate kș rogojîni, și trase de bol, venia sdrșnîinîndș-se pe drșmîl petros; kș boldîl în mînl mî-nîtorii înpîngea boii și îndrepta kșrșgele kștre zn koșar foarte mare, a kșrșia zșș deskîș kșta în plagî. Akolo kș kște zn koș în spate, vî-nîtor i de kșșearî, era sîteni akșm și priîmea bșkatele și mergea sî le arșnche într'zn kolî al koșarîlși, pe kînd bșieșii, bșietele și mșmele, stînd jos împregîrșl așestei grîmșî kșrșîiă grîșngele depe koceni, kșntînd nișce kșntoșe vekî, și pșnea d'o parte așei koceni kari slșjesk sîrșivilor a se î-

kълzi iarna kь dъnsii. La patъ ceasъri lъkrъ se sъvъrsise. D, de Felsen proprietarъl koșarъlsi, trimise ъn bъriaș de vin mъnșitorilor, și koșarъl se prefъkъ într'o salъ de danșe.

În mijlokъл bskъriei generale ъn plъgar jъne ъnkъл, stъnd într'ъn kolj pe o grъmъzъe de koceni, privia danșul celor lalji și nъ dъnșu niçi de kъm, așzia kълtъnd, și nъ kълnta; semъna pe gъndъri și sърpъrat, nъmai kълnd se vorbia aproape de el despre kъragiъл alde pъrintelși și despre serbъtoarea ce se gъtesce la întъrnarea lși, atъnçi își întъrna kapъл, și fisionomial lъa o espresie de minia mai sълbatikъ; apoi înda tъiar kълdea în gъndъrile sale.

Sъvъrsindъ-se danșul cel d'ъntъis; fetele și flъkъii se apropia de el, și el niçi le bъga de seamъ. Îl pъserъ la mijlok și de o datъ îl desceptarъ din gъndъrile lși, prin xotele de ris din toate pъrșile.

— Xeil Eueahon, la ce te gъndesçi.

El ardikъ rъpede și kъ vioi-çisne okii, și petrekъndъ'si mъna pe frъnte ka ъn om ce se deșteaptъ, le zise ce vredi?

— Ce fel! niçi ъn kълntek astъzi, poetșle?

— Nъ kълnt astъzi, lъsaçimъ.

Spъne-ne dar istoria kъ trei doringe

— Mъine vъ vois spъne-o.

— Daka e așa, fъ-ne çeva versъri asspra vъnъtoarei pъrintelși ka sъ i le kълnte kълnd se va întъrna.

— Pъrintele! strigъ el kъ ъn glas grozav.

— Vezi bine, tъ kare 'l izbesçi atъta.

— O! il izbesk! dar... dar nъ mai fak niçi ъn vers.

Și poetșl se așzъ iarъ kъ ъn aer posomorit.

Aveastъ vorbъ poet deșteaptъ în noi nâlte kagetъri de idealitate și de înlçime ce niçi de kъm nъ se kъvin lși Eueahon. Eueahon e ъn kърat sълtean, kъm se întъmplъ adesea în pъrșile de miazъ zi, de cei kari fak la kълntече în limba lor de sate asspra nъngilor, și boțezelor, și sânt kъnoskъgi în preajmъ pentъ eksaltajia și talentșl lor.

Danșul, dъръ kълъ-va minste îçerъ iarъ, kълnd tot de o datъ vъzъrъ pe poet kъ iși skimbъ faça; bъzele i se întredeskidea și îngъna çeva, okii îi era ađđintaçi asspra șșei koșarъlși. Ŭșa se mișka îçet și Stefano perđst, kъ frъntea plekatъ venia îçet. Toçi se rъped asspra lși kъ neastъmpъr și kълdъrъ: — Pъrintele Riego, pъrintele Riego!

Stefano nă respunde.

— Chi spăne-ne unde e?

— A mărît, zise Stefano kă
zn glas înnekat.

— A mărît? kăm și tă?

— Eram amândoi pe gieđi-
le Maledettei, și skărbătînd
înt'o krărbătăz s'a făkăt ne-
vătăt?

Desnădejdea se zăgrăvi pe
fețele tătlor, kănd o dată în
om se răpede și depărtează în
lătari pe toți sătenui. Era E-
cheahon. Merge la Stefano și îi
apăkă brațul și privesce la
el drept în față: — Mingi, strigă
mînios. Sătenui se grămă-
desk, se îndesează împregiărul
lor, și lakom deskid okii; Ste-
fano. perdăt și măt, pleacă o-
kii în jos.

— Aflađi, zise el, îndrep-
tăndăse kătre privitorii ace-
stei scene, Rărintele s'a lăp-
tat pept la pept kă ărsăt, și ă-
sta, frate-săt nă 'ia ajtat.

Sătenui încerpăz a se săr-
păra.

— Și ăitagină la el, kă a-
vea și zn kăđit!

Kărtirile se întărtăz și
mai măt.

— Și a arăkat kăđităt jos
și a făgit kă să skape!

Tođi se depărtađ de Ste-
fano.

— Eram kă vr'o ăinđi zeci
de pađi; iam strigat să stea;
ănsă atăt îl stăpănise frika,

kăt nă m'a arăit! O șlii tă
aceasta zise lăi Stefano, și în-
tr'aceăși vreme skoase din ve-
stă zn beret săngerat; ăite, tot
ce mai remăsesse dela frate-
tăz kănd am sosit în lokăllăp-
tei, și tă mai kătezi se te mai
apropii de noi? kătezi a mai
șădea pe aceăși bankă kă noi?
eđi afară! eđi afară!

Nă sfărși bine acește kăvin-
te, și îl isbește peste obraz kă
beretăt, mai repetăndăi kă mi-
nie: eđi afară!

Sătenui întărităđi șt ei prin
mănia lăi Echeahon se repezăr
asăpra jănelăi, și de toate răđi-
le se arăka anetema: eđi afară!
eđi afară! tătănit printr'a-
ceastă oskomănikăđie, nenoro-
ăităt se depărta, kănd ășa se
deskise înkă odată, și într'ă zn
om plin de sănge.

Aceăși strigare eđi din gă-
rele tătlor.

— Rărintele Riego!

În adevăr era el. Tođi săt-
tenii se detteră într'o parte;
preotăt lăz pe Stefano și îi
zise:

Stăi aci, fătăt meă. Stefano
kăză la genăkii lăi. La încerpăt se
făkă o tăcere între ăei adănađi
ce semăna mai a groază.
Tođi pare kă eră nisăce statăse.
În sfărșit, dăpe kăte-va mî-
năste Echeahon se apropiă de
D. Riego și kă zn glas plin de
măskare, zise.

— Dar nu te ai lăsat sfî-
nă ta cu ărsă!

— Vezi bine că eu m'am
lăsat, răspuns preotul cu gla-
să să liniștit, și îi arătă vest-
mintele săngerate.

Dar n'ai căzut în prăpastie?

— Da.

— Hei, apoi cum?

— Dămnezeu m'a arătat:
când va pași mai în jos de mal,
mi s'a prins cîngătoarea de
colțul unei stînci; ărsă în
căzătorul m'ă slăbise, și căz-
singur în fîndul prăpastiei.
Cu cât vorbea D. Riego, și
sătenii înțereau a crede că
el trăiesc, că atît se apropi-
ei de dănsul că recunoscu-
ră că ar fi venit să'i m-
dămiască că a scăpat din pri-
mejdie. Stefano îi sărătu m-
na înecat de obide; — frate-
le meu! fratele meu!

— Ce eră strigările așellea
cînd intram eu? zise preotul
cu un ton greu. Pentru ce go-
niți pe flacăla acesta?

— Pentru ce? strigă Echea-
hon; nu e așa că nevoiașul
acesta...

— Copilul acesta nu e un
nevoiaș, îi lăsa vorba Riego;

'i a fost frișcă, pentru că căte-
va minute înainte, că puțin
scăpase dela moarte! Care
din voi ar căteza să zică că
în locul lui ar fi pătât face alt-
fel? Și cine ar căteza să'l go-
nească cînd eu îl ăert și îl
îmbrățișez?

Preotul se zita la Echeahon,
și strîngea în brațe pe fra-
te-său, care se ascăndea la
sînul lui. Aceste vorbe rostite
cu simplitate și liniște, f-
căz pe toți a nu mai cărti
nimic, și D. Riego adăugă:

— Echeahon, vin' aici.

Echeahon se apropiă.

— Dă mîna lui Stefano.

Echeahon se cam codi.

— Dă mîna lui Stefano. E-
cheahon se sărăse; și îndată
toți se apropiară de flacăla,
și înțereau să'i vorbiască dă-
ce. Cine ar fi văzut prive-
liștea aceasta, s'ar fi mirat de
măznata sărănire a acestui
preot ce vorbea așa de închet.

— Haide, să înțeară dan-
dă; și dămneata poete, zise
lui Echeahon sărăzînd, dămnea-
ta ne vei face căte-vă ver-
sări pentru moartea ărsăsi.

Ernest Legouvé.

ANTEIA MINUNE

▲

SANTEI FILOMELLEI.

Reprodusând această povestire plimbându-se și cu spirit a D-lui Alex. Dumas, sperăm că cititorii noștri vor afla ca și noi o kșrată glșmă. Dăhsl de sșpersticiie kopilreaskă de kare se stărlnesue norodsl cel de jos în Italia, adeverează fel-lsl acesta de legendă kare nș attinge întrș nimik interesele religiei ce sântem datori a o onoră.

“Eram la Neapol la 1835 în vremea kând nș eră altă vorbă de kăt de minșnele Santei Filomellei; această este șna din allesele kreașiei moderne, și dela 1827 pină la 1828 a dobândit atșta nșme, ce nș are nișă șn martyr de pe vremea lșă Tiberie și Kaligșla. Nșmele și vestea acestei allese s'as întins și dinkolo de hotarele Italiei, pentrș kă se aflș în mare știmă și în Belgia și în Germania și șnșșși în Franșă.

Iată ce fel Santa Filomella s'a fșkșt protektoare șnșă sat nșmit Mugnano, și prin kare

art însemnat șn preot a fșkșt sș fie venerat de norod.

Pe la sfirșitul anșlș 1826 lokșitorii din Mugnano, ce este kă kște-va lege departe de Neapol, avșrș nenorocierea sș le moarș preotsl. Rșproșatșl eră șn om bșn, kare se mășlșmiă în celle ce se află. Kând Leon XII a bine voit kă sș porșnșiaskă, și împșternișă toate orașele și satele Italiei kă sș'și ia fie-kare pe șeamș și din katakombele Romei oase de vre șn martyr spre a și le face patroanele sale și obșetșl șnei înkșnșșizni parti-kșlare, așest preot nș s'a șokotit a se foloș din această bine-kșvșntare, și 'șia lșsat parochia sa tot șșbt patronașlș santslș Antouio, pe kare îl avea de mșltă vreme de patron. Kșm s'a orșndșit alt preot în lokșl rșpoșatșlșl, așestșia îi veni în gșnd sș fakă șn alt altar în potrișva cel-lș d'șntșș. Așă deskise o-kii țatșlor lokșitorilor din parochia sa a lșă în bșgare de șeamș bine-kșvșntarea ponti-

ficeleși, și le propuse ca să por-
niască el la Roma și să le ad-
dăcă de a kolo ce-va ce vă
găsi mai bân, săz vre zn sfânt
săz vre o sfântă; însz fiind
că cei mai mălgi preferă o
sfântă, el se fygădi kă se
va sili kăt va pstea săz le
addăcă o protektoare. Ide-
ea norodșii era poate xo-
tărită pentru o sfântă, temă-
dăse ka nș kămya santo Anto-
nio, de kare pinz avi n'avea
a se plnge, săz nș se sâppere
d'ei va da zn rival și zr-
maș în loksi, în vreme ce de
vor addăce o sfântă nș va pș-
tea săz se sâppere fiind parte
femeiască. kătre kare legile
civilașiei ne porzncește săi
fačem lok, și săz îl dăm pe al
nostrș. Făklndăse hotărîrea
solșl porni la Roma, se kobor-
ri în katacombe, pșse într'zn
sikriș cele d'ntăis oase ce a-
flș le addăse înaintea papei
kare le boteză și le bine kă-
vîntă kă nșmele melodios de
Filomella, și le addăse la po-
porenii săi, kari se mălșmi-
ră kă kăștigarș o sfântă în
tokmai dșpș mintea și inima lor
Nșoa patroanș a bisericiei din
Mugnano se instală asspra al-
tarșii..

Kă toate așteea săz kă nș
s'a ivit o okasie, săz pentru kă
era de kăgând venitș, kă San-
ta Filomella nș aștă niči zn

semn, pare kă niči kă se afla
pre pșmint în vreme de znan.
Toate mergea tot kă în vre-
mile santșlș Antonio, adikz niči
mai bine niči mai răș, deose-
birea era kă preotșl akșm fș-
cea kăte doz litărgii pe zi în
lok de zna.

În vremea așeasta fișl znsi
negzștor de dobitoace din
Nocera kăzș bolnav d'zn fel
de paralisie. Tatșl săz ce'l iz-
bia, înșerp a kiema din Nea-
pol mălgime de medici (dok-
tori), însz toate silingile me-
șteșșgășlș nș pășrș face ni-
mik împrotiva boalei. Dșpș
medici venitș chearlatanii, ba-
bele; însz și dela așestia pra-
fășile și hapșșile remaserș fș-
rș isprăvș. În sfărșit bietșl
pșrinte ardikând okii dela pș-
mint la cher, cherș o mișșne
perzșnd toatș nșdejdea dela
ori ce kăgș. Se dăse la kăte
șapte Madone din Neapol. și
ori kă așteea avca vre o
șșpșrare asspra lșl pentru kă
nș s'a îndreptat dela înșerpșt
la dășșele, săz cine mai șșie,
kă boaiia kopilșlș era tot în a-
șea stare. Bietșl negzșto-
raș nș știa la kare sfânt șz se
mai roage, și se întorșea kă
moartea în inimș dela Nea-
pol la Nocera, kănd intilni pe
drșm pe znsi din kășmătri săi
ce lăkșia la Farno.

— Ei ce mai face bolnavșl

nostră? întrebă acesta, nu-i e ceva mai bine? însă acesta pșteva jsdika dăpă kirăi bietăși tată despre starea kopilăși.

— Ce mă mai întrebă dragă kămetre? respunse arendașul, ștergându-și o lacrimă kă dosul mânii; îmi vine să înnebănesc.

— Si pentru ce?

— Pentru că nu știu acum unde să mai merg și ce să mai fac; numai la Santa Ianzariș n'am fost, și nu știu c'oia folosi și d'akolo!...

— Așa! respunse kămetrăi Santăi Ianzariș s'a învărit și el; abia își kăstă acum și el biet de minănea sa ce are să facă pe tot anul, nu-i mai rămâne nici vreme nici ptereseș mai vază și de alții.

— Ce să mă mai fac dar, dacă e treaba așa? întrebă arendașul săspânând.

— Ia askăltă, kămetre, eș voia să-ți dă o povădă, az-zits-m'ai?

Spune.

— Știi tu ce aș face eș kând aș fi ka tine?

— Știi dacă 'mi ei spune.

— Askăltă, eș m'aș dăce drept la Santa Filomella. Ea e o sfântă pșoă, și firește kă voesce să-și facă și ea un nume. Dste la ea kămetre; apoi kând o fi ș'o fi, b'iațăși îi e rău, nu mai e n'ădejde; nu e așa?

— Așa, vai de minel

— Dacă e așa, Santa Filomella, de nu-i va face bine, nici rău nu-i va face.

Askăltă mă, dragă kămetre, și dămite la Santa Filomela, și să mă blestemi pe mine.

— Zău zise arendașul mai îmi vine să krez că ai dreptate; o să fak ceea mă povădășci, rămăi săpștos, kămetre.

— Mășam dămitale.

Si fiind că amândoi prietenii ajunseseră la lokăi unde așkă dămășile dela Sarno la Borva, se desprăgă și apără kă fie-kare kătre kasa sa.

Adoazi, arendașul se sokoti să pșie în lăkrare hotărârea. În revărsatul ziorilor porni la Măgnano, stătu kă șmilinț la lităgie; pe șmă dăpă slăjbă, kând biserika remase deșartă, el se dăse și ingenăkié înainte altarăși sfintei. Aci făcu o făgădășinț pe tăkate kare dovedia dragostea și doră ce avea kătre fiul său.

Această făgădășinț făcă va da Santei Filomellei toate văcile salle ce se vor lăa dăpe țăr, în zioa kând slăbă-nogăl său fiă, va pșteva merge unșși să deskiză șăa koșarăși.

Din zioa aceea, de ce mergea kopilăși îi era mai bine. Dăpă șase șăptămăni se skălă din pată dărerii în kare zăcea mai mălt de un an, și în-

blând și strâmbând kârtea fărâ ajstor, în vîzsl a toată familia și a tot satslși ce se adnășe aci ka s'le fie fauș la ačeast' minșne, se dășe și des- kise șșă koșarșlși întokmai dș- p'le f'g'rdșingă tatșlși s'le.

Din trei zeci de vaci ce a- vea arendașsl, noșsprezece se lșar' dșp'le tașr.

Arendașsl era pe de o parte vesel de a'și vedea kopilsl s'ș- n'ntos, și pe de alta trist k' ačeast' s'ș'ntate îl kosta prea skșmp.

Arendașsl se g'ndi la kșm'ș- trș s'le. El îi didese șn sfat prea bșn, și n'rd'jđșia k' și a doa oar'ș îl va s'f'șlși k' folos. Așa își lș' p'rl'șria și bastonșl și porni la Sarno.

Vestea minșnii venise și aci, și kșm'ștrșl se mir' k'nd v'zș pe arendaș at'șta de trist.

— Ce fel! îi zise, nș este adev'rat ačeea ce 'mi aș spșș?

Ba prea adev'rat.

— Apoi trebșe s'le fi prea fericit.

— Prea fericit, nșmai doz a treia parte din starea mea s'a p'șp'rdit.

— Ce fel?

— Prea bine kșmetre; m'am f'g'rdșit înal'ștea s'ș'ntei ka în z'f'oa k'nd se va dșce fișl meș însșși s'le deskiz' șșă koșarșlși, k'le vaci se vor lșa dșp'le tașr,

s'le le addșk prinos Santei Filo- melei.

— S'apoi?

— S'apoi, el a deskis șșă koșarșlși ieri, și din trei zeci de vaci ce aveam, aș eșit noș- sprezece afașr.

— Kșm potka! vezi asta e kam ășdat. Tș vrei s'le te gii de k'v'nt?

— Borb' e! s'le m'ș ferecask' Dșmnezeș s'le zik nș.

— Apoi eat'ș ce'gi mai re- m'șne s'le faci.

— S'le vedem.

Dșk'nd vac'le la preo- țsl dela Mugnano, karele este înk'rkatsl k'ș trebile s'ș'ntei, s'le iei k'ș tine într'ačeăși vreme p'șeșl pe jșm'ștate al vacelor în bani gata. Ačeșt obraz bi- seric'esk, k'șria niči prin g'nd nș'i trece de ačeast' d'șșire a ta, nș va p'ștea s'le p'rafak' vac- chele în bani, de k'șt de le va dșce la t'șrg'șl din Neapole, kare o s'le l fak'ș a'și l'șsa treaba și a perde timp'șl. Ka s'le g'ie va- chele la sine, îi va p'ričinski și amester'ștr'ș și kieltșial'ș a le x'șni. D'le în bani p'șeșl pe jșm'ștate a noșsprezece vaci, și de va p'riimi, kșm o k'ez fo- arte bine, atșnči tș perzi nș- mai noș vaci și jșm'ștate, și pag'șba e mai p'șin'ș.

— Z'șș, kșmetre, r'șp'șnșe arendașsl plin de mirare, tș știi s'le dai niste sfats'ri de minșne,

ne 'mi a mai dat de ori astfel de om dibacis! Aşa o să fac; mline nu dăk la moş pora kă vachele şi kă banii.

Es kând aş fi în lokel tăr n'aş lăa de kăt ori zna ori alta; kă am'ndoz nă m'aş dăche.

— Aşa e; dar dăa el nă va priimi chea che vois lăa kă mine, atănci trebe să m' întork înapoi, şi cată o zi perdsă.

— Fă kăm ştii, zise sfatsitorul; însă...

— Remzi s'uztos, dragă kămetre.

— Prea te grăbeşti.

— Che să fak? m' dăk la fiul meş; nă poçis să m' sater a'l vedea ūmblynd. Biata Filomella! cată zăa o sfintă kăm se kade! rămzi s'uztos.

— Kale bână, kămetre.

Si arendaşul appăkă drămul kătre kasă, mlysmut de sfatsl che îi didese prietenul, fiind sigur kă va reeşi la kărtăis.

Aşa porni a doa zi, lănd dărp şrmă chele noisprezere vache, şi preşul lor pe jsmăitate în bəznar. adikă 500 sekzi romani. Drămul fă bən, şi sosi la Mugnano, priimit kă la chea mai bână gasdă din lăme. Aui bəgă în kărtea bisericăi vachele, şi el se szi səs la preotsl: îl află întră mare mirare; pentru kă preotsl, dărp kăm am spəs, nă kănoştea fărădşingă făkătz

kătre sfânta, în kăt nă ştia kăm să tlymăcheaskă nărdirea în s'lyşşingă sa a atător oaspeçi kornaçi, kare męgiă kare de kare în kărtea lăi. însă arendaşul nă înterziē şi îi tlymăçi toate. Aueasta, fireşte kă se pŕrs preotsli şn lăkrs bən, şi arendaşul prin şrmare şn om de ispravă; aşă priimi bokkros pe oaspeçi şi arendaşul inçerş a trage nădejde kă negociagia sa va lăa bən sfărşit.

Kă adevărat preotsl fs foarte lesne la învoire. inçeşese de mişne kă este mlst mai bine să se plăteaskă Santa Filomella în bani gata de kăt în natărz; se kam kodi la inçerş despre preç; mai çers, mai lăş, şi însfărşit se mlysmi kă avei 500 sekzi.

Arendaşul s'lyşşind tokmeala şi plata, se kobori în kărte mlysmut de tărgal çel estin, făr şpŕrare a Santei Filomelei. Akăm inçerş a'şi adăna vachele kă să le skoaçă pe poartă la drăm. Lăşrs nă cra lesne, pentru kă ele afl seră pŕşne bână la ūmbra zidşilor malte, şi niçi nă se mişka din lok. Văzlynd aueasta, arendaşul se dăue la chea che era mai aproape de poartă; o appăkă de koadă să o tragă afară, însă nă isbăti nimik; kăni vachele nă'i venia niçi de kăm bine să meargă d'andaretelea, şi se

îndepeni înkâte patră pîcioarele, nemîșkîndse din lok pare kă ar fi fost de bronz și mîșgînd grozav de dîrerea koadel. Atînuî vînzînd el a ceea-stă împotivîre kare i se pîrî peste fire, îndatî îi veni în gînd o kășetare kă poate Santa Filomella nă voiește să întreaskă traktatî che s'ă fîkî în nămele sîx între el și între preot, și kă din protivă a înkîrkatîsî kă trebile sale che preferia banî în lokîl vachelor, ea prefera vachele în lokîl banilor. O dată lîsă koadă vachei din mîpă, și se gîpezi pe skarî drept la preot în kasă. Intră în grozî, galben și plin de sîdoare tokmai în momentîl kînd popa pînea în kătia skîrîsî chei 500 skîzi. Sfîngîa sa, așzînd kă să deskîde șsa, se întoarse și vîrî pe arendaș.

— Xeî! zise el, fîtîl meș, che ai s'ă mi mai spîi?

— Pe semne, pîrîngelc, kă santa Filomela nă e mîlîzmită de tîrgîl nostră.

— Che lăkrî te face să krezi șna ka a ceașta?

— Vezi kă vachele nă vor să easă din karte.

— Si che skoiî de așî?

— Kă Santa va mai bine vachele de kă banî.

— Vom vedea de este șna ka a ceașta.

— Che fel?

— Vachele nă vor să le askî-te, nă e așă?

— Așă, pîrîngelc site nișî kă vor să se mișche din lok, par-kă a dat drakîl în ele.

— Si ești înkredîngat kă santa Filomella le oprește?

— Apoi, Dămnezek să mî ierte, ști și es che să mai zîk!

— Foarte bine! eată în kătia skîrîsî banî che mi ai dat. Dăka Santa Filomela, dăpă kăm krezi, nă va voi banî, și dorește vachele, kăm a fîkî mîșne la vachi nă va fi anevoie să fakă și la banî,

— Negreșî, zise pîranî; împînge sertarîl și vei vedea kă nă intră.

Preotîl fîkă o mișkare din kap drept semn de pîrimire și împînce sertarîl kare abînekă și se dăche pare kă ar fi avît farmeche,

Șite mîșne! zise arendașîl.

— Vîzîsî? zise preotîl.

— Heî! che însemnează a ceașta?

— A ceașta însemnează, kă noi am fîkît o mare greșală, fîtîl meș, respînce preotîl, bî-gînd kîcea sertarîsî în bîzî-nar. Es am krezt kă santa Filomella voiește banî și nă vachele.

— Vezi bine!

— Dămneata iar ai krezt kă Santa Filomela voiește vachele și nă banî.

— Arăm, site' dăp' kăm ūi
am spăș, kă amândoi am fost
amăgiți, kăci sânta Filomela
voște și banii și vachele.

— Așa este, respânse ară-

dagăl, vîz și es kă am fost
amăgit. Si se întoarse omul ată-
să și furt vache și furt bani.

Alex. Dumas.

SUVENIRI

DE

O CALLETORIE LA ROMA.

MUMA LUI NAPOLEON.

... Îmi addăsk a minte kă
dejsnăsem în zioa aceea la pa-
latul Kolona la D. Latour-Mau-
bourg, ambassadorul nostru la
Roma, dăp' dejsn trekssem
pântea arănkăț a palatului Ko-
lona în grădină, o frămoașă
grădină unde îmi plăcea a mă
prezblă, kăci e plină de a-
cea singlărg melancolie ce
nă o află cine-va de kăt în
uearra aceasta. Este eliseul
kă soare și kă amor, kă lan-
goarea meridională, kă deose-
bitul miros al arbărilor și al
florilor. Pîntre lăminele bra-
zilor celor mari, a celor po-
rasole ale Romei, întrevăde ci-
neva aracoeli Kapitolului în fa-
că, și răinele amestekate ce
se ardikă din forul vecin, în-
tr'o pâlberă lăminoasă. Toa-

te viața îmi aș fi petrekst în
această dămbraură.

La un ceas dăp' miază-zi,
am cherst voie dela D. Latour-
Maubourg kă să mă dăk la pa-
latul Rinuccini. Ambassadorul
îmi zise rîzînd:

— Nă voie să schie unde te
dăci; mă fak kă niči kă schie.

— Mă dăk să vîz o damă,
îi răspsânseis, aceasta nă e lă-
kră kompromititor.

Koboriș via San-Romaldo,
și dăp' kăte-va minste sosiș
în piața de Venegia. Piața
aceasta eră păstie, și plină de
soare. Palatul Venegiei eră
așă de strălăcitor, în kăt per-
dăse posomoritul karakter de
temniță ce 'ia fost dat archi-
tektul. Akolo se sfirșiasce Cor-
so; și este plin de tăcere în

aceste două margini, în piața de Venetia; iar în preajma pieței lui Antonin este sgomotos.

Palatul Rinuccini unde intrais mi se prîră templu Тучерии sau al Somnului. Poarta trîngîndu-se dăru mine că un sgomot lin puse în șiotul o mîlțime de resănete care al-lergă din treaptă în treaptă și din elips în elips pînă în capul cel de sus al scării. Vestibulul era rîcoros întocmai ca în lăuntrul unei piramide, că toate căldura cea nesăferită de a fară. O slăgă mă trecă prin mai multe apartamente, și desărise că respect așa asrită a zăsi salon, vestindu-mă că-tre doamna Lætitia.

Intrînd, șezăsi jos dăru invitația unei dame june care ținea kompania asăstei bolnave, și așteptăsi s'ămi îndrepteze vre o vorbă ca să încep și ea a vorbi. Intrevorbirea noastră începă îndată că fra-sale cele obicînzite, asăpra Italiei, Romei și călătoriiilor. Turia și vîrtătea organului doamnei Lætitia îmi făcă o mare întipărire; o vedeam așa de slabă, atît de pătîmind, și atît de obosită de mîhnire de boală și de vîrstă în căt fă-care vorbă ce skotiă mi se pîrea că îi e cea mai din grămă, și aceagalvanisație a organului era întocmai ca o lă-

chire ce se ardă mai vie dintr'o lampă ce se stinge. Când am intrat, asăstă bolnavă era călcată într'un pat de zăde nu se mai dăse jos din zăia fatalei sale căderi la Vila Borguese, de patru ani! în cetănet și că ajătorul kameristei sale isbăti a se skală și a se răzemă de niște perene mari. A reuas în poziția aceasta. Cătă vreme a ținăt visita mea. Okii săi derăsi și așintăsi se pîreblă în koadă și în kolo în salon ca și când ar fi căstat ceva; și, în kredință spăsi, că n'o plîngeam căci era oarbă, pentru că ceea ce ar fi vîzăt în salon nu o ar fi măgăiat! tabloșurile și toate statăele lui Gros, Girodet, David, Isabeg, Bosio, Canova, care loksăi a- cea singăritate, nu addăcea kăsi-va a minte de căt niște katastrofe neasăzite, morți sil-nice, trisăme traktate ironice-săe, asăreole de asă skimbate în korone de spini, niște Tabori pîfăkăsi în Golgota. Ea ce vedeam așel kortegăsi im-minșăntor de eroi, așel pan-teon domestik inkădrat sau pe pedestale, împregăsiși unei mă-me oarbe proskrise și în ago-nie, îmi simțiam lakrime în glas, și mă siliam a mă ține căt pșteam, temăndu-mă să nu mi se kănoaskă pîčina mi-șkărei mele, și să fak pe bia-

ta așgăstă oarbă a și începă și a vedea altele tablouri în care fiii și nepoșii săi îi zimbă în băcăriă lor imperială și în fericierea veșilor zile stinse pentru tot-d'asna.

— Erăi la Paris, îmi zise ea când aș păs iar stăta fișli mei pe kolona Vendome?

— Eram, doamna mea.

— Ce efect a produs această în Paris?

— A fost o adevărată zi de srbătoare pentru toată popșlagia parisiă, Pară kă se adnase kă să stea de față la învierea împăratșli.

— Trebșia să fie prea frumos!... sekretarșl mei 'mi a citit în gazete amărșntele acestei zile; însă toate povestirile acestea era prea skărte... Mălt m'am mirat pentru ce să nă dea fișli mei vesmintete imperiale.

— Așpra acestei pricină pșrerile era împărgite: săș sokotit kă trebșe să reprezente pe împăratșl săbt fisionomia sa cea mai popșlară, kă xaina ce îi plăcea și o îmbrăka mai des, și pe care o kănoaște Europa. Pșrerea această a birșit.

D-na Lœtitia tșks kăveva minște kă kșm s'ar fi grândind. Pe șrmă iar închepăș aceeași pricină întrebândșm ce măș sokotesk așpra kostșmășli împăratșli de pe kolonă.

— Рекъноск, îi ziseis kă vredniče kșvintă aș pătăt să dea kă să r prezente astfel pe împăratșl; trebșia să veșnicășk pentru tot-d'asna această eroikă figșră kă toate kăte avea piforești pentru norod și soldat, încăt veakșrile fiștoare, să o vază întokmai kșm am vșzăt'o și noi, și mai virtos în această simplitate de kostșm de șn vșlgar sșblim, de kăt într'o îmbrăkșminte ideală săș de konvenție. Pșrerea mea, însă este, doamna mea, kă kostșml această se kșveniă poate mai bine în alt lok, pe șn monșment. Trebșia a se face șn alt pedestal pentru această stăță modernă. Artă este șn lăkră sever ce nă să învoiește kă toate kșvintele acestei, ori kăt de bșne ar fi. Kopșind șineva kolonăle lăi Traian săș Antonin, este dator șle kopieze pșnă încăpștăș. În obiceișrile noastre înrșdșinate despre artă și gșst este kă să pșvim kolonă noastră de bronz kă șn monșment roman; pentru kă este o formă pșimită pe care nă pștem să o desrșgșim de ideea antikă. Așă, șn simșlăkră modernă amestekat și înșoiț kă antikșl tot d'asna va avea ceva kare să isbeășk în ori, și să nă se învoiaskă kă cererile și kșvșngșle artei. A-

stă noaptea eșind dela teatru Argentina, am trecut prin piața Antonia, și prin întăritura mi se părea că trec prin piața Verdome; atît este de întărită illusia; pentru că marmura înegrită a lui Antonin seamănă cu bronzul, mai virtuos noaptea. Kolona Romană a pierdut stăruia ce era d'asupra, însă noia stăruia a apostolului ce s'a pîs în locul lui Antonin se potrivește și e în armonie cu marmura antică. Apostolul este învîsmîntat ca un împărat păgîn, și aceasta s'a potrivit foarte bine. Cît pentru noi, poate că vom fi făcît vre o greșală de artă însă se află îndreptarea, și prea chinat, într'o căutare națională; ca să alleagă cineva între căvîntul artistului și simțimentul popoulului, trebuia să dea preferința la cea din urmă.

Venerabila femeie mișcă capul cu un aer de aprobare, și și scuturînd un suspin lung, zise: eu n'o să văznicu odată aceasta... nici odată!... Mi a trimis dela Paris mai multe gravure d'ale kolonei... Ah! bietii mei oki, cum am dorit săi am! Am văzut desemele acesteia pipîinesle... le am văzut cu degetele... Să fi fost la Paris, Dumnezeu mi ar fi dat pătere ca să mă țin în kolon-

nele săs, să pipîies și să mă asigur bine... seamănă cu parul ar fi vrut să amăgească o biată mîmă esilată și oarbă... să nădi pae păterea mea de mirare; vîrsta și nenorocirea face pe om bănșitor.

Toate acestea le zise cu mare dorere, vorbele era întăritate de suspine, și cu niște pîse de țuere și niște silințe că ar vrea să vorbească. Mi se părea că fie care vorbă îi era cea din urmă, și kîrșel cel galben ce îl vedeam seamăna cu mai mult dîne de mormîntul dekătrămînt. L'uelor vii.

Dăru ce se mai odihni și și mai lăz pădine pătere, îmi zise iară: greș e! o! prea krad e, să trîiască cine-va ca mine. Aui, zăkînd, sîfferind, departe de kopii mei; n'am ni o distrakție, și neînchetat stă pe gînduri! kînd păteam să zămbis mă dăceam kâte o dată să asălt liturgia la Santa Maria de Portiko, sau la san Lorenzo în Luchina; trecînd prin Corso, mă dăceam să mă preambis la Villa-Borghese. E un kuartier al Francezelor Villa Borgeze, nu e așa? Francezii aș făcît frumoaș preambulare dela Monte Pincio. Pare că resăflă cineva aersul Francei pe acest plăsat delșey. Pa-

latai nostră d'écôle, biserica noastră de Trinité imi plăc mai mult de cât Saint-Luis. Sau Luis nu e bine păs într'un kșartier întănekos. Trinité este într'o poziție prea frămoasă... Ce norocigi sânt aceia ce se kșkă akșu pe skara piaței de Spania ka sș askalte vesperete la Trinite-du-Mont. Ce frămoasă zi e astăzi! simț kș e mltă soare în salonul meș. mi se pare kș îl vřz strălsăcind la geamșrile mele. Soarele estă prietenul meș cel din șrmă.

Intrebănușis toate formălele de respect ka sș o rog a depărta din mintea sa nișce iudei mihuitoare, și sș se gřndiască nșmai la slava ce inkongisră nșmelele ei. Ai fost. Țiam zis, alleasș dintre toate femeile. ka sș dai lsamii tot ce a priimit lsmea de mai mare. Aceasta respătesce și mșngăie despre toate.

Șn zămbet inkreșii epide-ma veștedă a nobilei ei figșre.

Așa, Țiam zise ea, așa... kș adevărat șșvenirea nșmai despre fiul meș mș mșngăle pșcin, Ne nșetă il vřz în okii mei, dar vřz nu pe împăratul, nu pe acel om mare, ci pe kopilul meș, pe Bonaparte al meș kopilaș, kșnd el nu era al nimeșli de cât al meș, al mamei

sale. Atșnci nimeni nu'l kșnoschea... Ce frămoase vremi!.. Intr'o seară... Oh! într'o seară,.. eră de opt ani, mi se pare; se prezăblă în grădina noastră ka șn bșrbăt ce meditș cheș. Eră șn kopil atșnci, țgi speseis. Ploă tare; frașii sși intraserș și se jșkă în salon la adșpost. Eș îi bșrbătis în geam de mai multe ori ko sș între în kasș. El fșkș o mișcare din șmeri, o mișcare nemșlășmitș, și își șrmă prezăblarea. Ploaia îi lipise perșiorul pe frănte și pe obrazi în jos. Pare kș nișci kș'i pșșă de vijelie, și tot își șrmă prezăblarea kș kapș gol și kș okii agintădi în pșșmșnt. Kște o datș se opriă înaintea mișei fontșne a grădinei, și pare kș simșia mltș mșlășmire a o vedea kșrgșnd și a îi țbiă kșrsșl kș mșna. Trșșni de kște-va ori și el tresșri mai mult de nișce șgșdițșre nervoase de cât de frikș. Atșnci își ardikș okii kștre cher, priviă în șșș și își inkșșșiș mışșioarele sale brașe, ka sș aștepte kș kșragiș și alt trșșnet; Eș trimisesem la dșnșșl slăga ka sș'i porșnciască din parte'mi sș între în kasș: el respșnse kș rșchealș, șnșș plin de respect: "șpșne mamei kș'mi e prea kald, și voiș sș mai mș rekoresk.,,

Slăga mai stăruind s'îl ad-
dskă s'ăș, el își întoarse rîpe-
de spatele, și își luă pașii gr-
mîndș și preșmblarea. Abia
dășră ce încheță vi elia într'ă
în kasă, imediat pînă la oase.

— Nă e bine așă, fătul mex,
îi ziseis; 'mi ai nesokotit or-
dinsl.

— Fără voie 'mi m'am a-
rătat nesprrăș nă s'ăș ce m'ă
dinea în grădins; și apoi da-
ka vois s'ă m'ă fak soldat, tre-
bsie s'ă m'ă deprinz kă ploaiea
și kă timpal srit. Es nă s'ănt
fată, și b'rbat.

— Ești și kopil, dragul mex,
și și kopil neaskăltor. Da-
ka vrei s'ă te faci soldat, s'ă s'ăii
kă trebsie s'ă învegi a te s'ăp-
răne.

— Vezi kă es o s'ă fis de
cei kari kommandă, respăuse
kă o expresiă așă de d'ngō-
siat'ă în kăt ne f'ăkăr'ă pe togi
a rîde kă lakrime.

— Pînă s'ă ajungi a komman-
dă, îi ziseis, vei fi nevoit a te
s'ăp'ăne, și mult zănt. N'gr
s'ă te fak'ă general kăm îi în-
tră în servișis!

El at'ănci veni la mine, îmi
l'ă m'ăna pare kă 'mi ar fi zis
kă am dreptate, zănt'ă fără s'ă
o m'ărtărisiaskă kă g'ara. E-
ră foarte m'ăndră și la virsta
aceea!

— Dar la ce te grăndiai k'ănd
te preșmblai adineaori? îi zi-

seis s'ărstăndș'i p'ărl imediat.

— Nă m'ă grăndiam la nimik;
nă mai 'mi addsk a minte; m'ă
grăndiam la o grămadă de lă-
k'ări... A! ba k'ăstam s'ă'mi
addsk a minte, și vis ce visam
ast'ă noapte... și vis kare'mi
p'ăchea: visam kă eram episkop;
hei bine, nă e așă, s'ă fie cine-
va episkop? Episkopii se d'ăk
la b'rbălie?

— Nă, kopillsl mex, ei s'ănt
opriși dela aceasta!

— Dacă e așă, es vois s'ă
m'ă fak soldat, kăm ois sk'ăp'ă
de a mai fi kopil. La cinci-
spre-zecē ani, nă mai e cine-
va kopil, nă e așă, mamă?

— Ba tot mai e.

— El se posomōri își așin-
t'ă okii în p'ăm'ănt și zise:

— Ba es la cinci-spre-zecē
ce ani vois s'ă fis b'rbat, es
zsta!

Si se smiņi din brățele
mele kă s'ă mearg'ă a se m'ăi
preșmbla în grădins...

Așgasta mamă kare îmi sp'ă-
se acestea, se opri, și b'zē-
le-i tot i se mai mi-kă d'ăp'ă
această povestire. V'z'ăis kă
îi p'ăchea aceste add'ăeri a
minte, kare avea toat'ă senin-
tatea virstei celei frămoase, și
kă din toate fasile prin kare
a trenăt fișl s'ăș, nă eră alt-
ceva mai sk'ămp în p'ărintea-
ska-i inimă de kăt kopill'ăria
acești b'rbat mare. Îi m'ăl'ăș-

miis k8 o vie miškare pentrs
k8 a bine-voit s'ami arate la
vea d'ntz8 a mea vizit8 o
ast-fel de intimitate ce m8
mišk8 p8n8 la lakrime; 8i s8-
r8ta8 m8na, 8i e8i8 k8 inima

sdrobot8, 8i k8 total m8l88mit
de toate k8te av8is okasie de
a'mi vorbi 8i a'mi sp8ne acea-
st8 arg8st8 femea.

Mery.

PARISUL

CUM ERA ACUM 40 DE ANNI.

Traducție dintr'o scrisoare italiană scrisă de un Sicilian. către un prieten al său.

Prieteni! meș.

Sunt aproape zece ani de
când m8 afl8 în Paris, 8i 8u-
k8 n8 k8nošk bine cetatea. N8
krede k8 pl8cherile, care s8nt
nem8rginite în aceast8 mare
Babilon, m8 opresk de a o k8-
noa8te; din protiv8 în888i ace-
ste pl8cheri m'as f8k8t s8 am
vea mai mare dorin88 k8 s8
voiesk ai afla toate am8n8nte-
le. În toat8 vremea aceasta
de zece ani n'am avut treb8in-
88 de medik (doktor) pentrs
k8 n'am fost bolnav; m'as r8-
8i de r88ine, d8r8 ce am
venit în v8rst8 de trei zeci
de ani, a8 mai k88ta se afl8
8i s8 am a face k8 a8est fel
de filosofi. Cel mai încherkat
din togi imp8ragi8 se mira
k8m oamenii, d8r8 ce aj8ng
la v8rsta aceast8, mai k88t8

8n aj8tor k8 s8i sprijine a se
l8pta k8 boalele tr8p888i, 8i
a'8i p88tra s8n8tatea. În8
k8nd am vr8t s8 sp88is l8mei
k8 ni8i o dat8 n8 mi s'a deskis
vre o v8n8, ni8i o dat8 n8 miam
lsat8nge, xir8rgii Fran8ein'as
p888t s8 m8 krea88 p8n8 n8
m'as v8z8t mai 8ntz8 gol.

Str8inii s8nt bine veni8i 8i
priimigi în 8ara aceast8, n8-
mai s8 n8 chear8 nimic. Ei
n'as alt8 treab8 de k8t a'8i
petre8e, 8i 8nii a m888ra ko-
88rile, care este privilegis al
Savoiardilor, kari se v8d pe
d88m8ri mai negri de k8t a-
rapii 8i mai p888o8i de k8t o
sinagog8. K8t pentrs mine es
fak pe în8eple88l, 8i k8te o
dat8 pe neb8n8l; 8i aceast8 n8
este 8n sekret mik k8 s8 poa-
t8 8ineva a fi i8bit de toat8

lamea. Am scris și am și tipărit câte odată și am afflat apăsde delatron pînă la telba pistorăsi: Riga îmi dădese o pensie, și răsboiul 'mi a lăsat'o; cei mari m'as cînstit kă vorbe, și hărbații de litere kă tîmie și făm; femeile m'as silit să mai scriu la kărđi, și n'am pătăt nici o dată psne și o vorbă pentră dînzele, dekăt nămai kînd m'ă întimplam să fîc în amor. Atănci Măsa mea ce nă știe să kînte te a făcăt niște poesii mai tinere de kăt ale lui Guanini.

Nă știr de znde să încerkă să'đi deskris o cetate a kărgia lokșitorii lokșiesk pînă prin podările kaselor, și znde femeile năskănd la viteji, porșnesk hărbațiilor. Această cetate mare este impressrarea sgomătăsi, și fiind kă vrei o deskrizare, vois încerepe delamișkarea nekontenită ce domnește aci zioa și noaptea.

Sgomotăsi kărđeilor kă kirie.

Kînd învăđtorăsi lui Neron skria despre linistea viegei sale, krez kă s'a îndemnat dela kărđele kă kirie din timpăsi săs, dorind odixna despre sgomotăsi nekontenit ce făcea a chestea în Roma. Aci se afflă șn nămră nemărginit de aचे-

ste srsitoare, kare sânt făcăte nămai kă să zăigă pe cei vii; kăii ce le trag mărđăsi mergănd și sânt slabi lesinaci întokmai kă aचेia ce îi mărđă Seneka kănd eșia la kămp. Vizitii sânt grozăvie de hăstali, kă șn glas răgăsit și spart, și plesnitsrele nek atenite ale hăchirilor se mai adaogă pe lîngă sgomotăsi și reknetele lor, încăt seamăre kă toate fărđile săz păs în mișkare kă să făcăt din Paris șn Iad. Acest fel de kărđe se plătesk kă ceasă, șn fel de obiचेis năskocit kă să mai skărteze zioa, într'șn timp kănd viața e așa de skărăt.

Đipetele Parisăsi.

Mai adaogă și șrletele și đipetele tătlor aчelora ce țmblă pe șlige vînzînd legame, lapte, poame, sdrenge, nisip, mărđe, pește, ară, și omie de alte lăkrări trebșinçoase spre hrană, și nă krez să se affle în lăme nici șn șrd din năstere, kare să fie astfel de vrăjmaș pe șinesi încăt să doreasă kă pređsi aчesta a priimi așzăl kă să poată achi aчeastă amestekătră de đipete și de sgomote dievolești.

Orbii.

Infirmitatea oxilor aci este

foarte onorată; nikiri și nici odată n'am mai văzut un număr mai mare de orbi ca aici; ei merg pe zădă prin toată cetatea fără povară și mai mălăi în preș, prin mijlocul unei nemărginiri de cărăuce, de karre și de cai' cu aceeași asiguranță ca și când ar fi avut ochi și la picioare. Ei lokiesk toți împreună într'o kasă mare ce se chiamă l'Hôpital des Quinze-Vingts, unde se hrănesc cu mila norodului, spre pomenirea a trei sste de gentilomi francezi, cărora odinioară un sultan al Egiptului a păs să le scoară ochii. Acești orbi psalmodie în acest spital, se însoară, fac copii, și se desfătează. Apoi nu lipsesk de a sărbura prin toate bisericile pe credincioșii cărora le cere mila cu o țeviță de aramă în mână și cu un toiag într'alta, și cu un plas de tare întotdeauna ca și când acești creștini ar fi fost însuși acele statue către care o dinioară chină Atenei cerea ajutor ca să poată dobândi răbdare.

Kasele.

Kasele seamănă aici zidite mai mult de filosofi de cât de arhitecți; atât sânt de scumpe și grosiare pe din afară: pe din întră însă sânt bine îm-

podobite. Cu toate acestea n'au nimic de rar de cât marea căviință a tapiseriilor cu care sânt akkoperiți pereții, pentru că în Franța nu e obicei să înfrământeze cu scărptura. cei mari se deosibesk prin obiceiul de a nu face nimic ca să servească celorlalți, și prin tr'ănu număr mare de dobitoace cu două picioare ce se dă dăru dărușii când sânt tiriți în karitele lor. Kaii merg înaintea lakeilor, fiind moda aici a pune pe acestea din urmă din dăruțel trăssei drepti în picioare întotdeauna ca kolosul de la Rodos.

Ospelăriile.

Nu trece cineva preste măsuri de viață cât tot Parisul este o ospelărie mare; pretă-tindenii vede cineva țărțismi și oaspeți, birțuri și birțași. Kăhniile fămă în toată vremea; a dejna sau a prânzi în Franța e tot un lucru. Franțezilor nu le plac aramotele Orientului, nu pentru că ei desprețesk iar niște presărțșă de prețioase, ci pentru că aceste lucruri plăkund cu deosebire Spaniolilor, și Italianilor, ei nu vor să imite pe cele lalte nații nici în lucrările cele bune.

Franțezi nu sânt scărțici; me-

sele lor sânt pline de îmbilșgare; nă mînlîkî nîci odatî singîri; le place sî bea kă pahare mîci, dar kam des și nă beax nîci o datî fîrî sî îndemne și pe kommeseni a bea și ei.

Popolîl.

Popolîl nă se îmbatî dektî nămai serbătoreea kînd nă face nimik; în cele lalte zile lăkreazî kă stîrîngî și bîrbîteșts. Nă este în lăme alt popol mai indastrios, kare sî kăștîge mai pîgin, pentrî kă ori ce kăștîgî dî pe sokoteala foalelor și a hainelor, și kă teate auestea e tot d'asna mslîșmit.

Legămele.

Lăkrîrile trebsînoase spre hranî se vîd kă îmbilșgare și în toate pîrgîile ȳetîgîi. Temistokle ar fi affiat în fierkarc ŝliuî a Parissîi pe kăte trele ȳetîgîile ȳeia dat Regele Persiei: ŝna pentrî pîine și cele lalte doî pentrî vin și haine. Toate se amestekî și se perd aċi într'achelăși lok, pentrî trebsîngî și plîcere; pentrî kă plîcereea e sokotîțî și înkîrșîțî aċi ka și trebsînda; lăkrîrile deșarte și netre-

bîsînoase aș mare pîtere așșpra oamenilor!

Kîar și kînd nă ploî, poate ȳineva sî ȳmble prin noroiș; pentrî kă spîrkîȳîșnile și lătrîrile toate arșnkîndăse pe ŝlige, dregîȳîrile nă pot întîmpina ka sî le kărege. Damele din pîčina aĳeasta ȳmblî pe katîri, și bîrbăgîi kă ȳîșme, kari a și fîksto dinioarî pe ŝn Spaniol kînd a întreat în Paris sî întrebekă kare kășma toatî ȳetatea e gata se porneaskî kă poștia?

Pîșgîile.

Se vîd mîlgîime de pîșgîi așșpra rîșlîi, șnele de lemn și altele de piatrî: se affî ŝnele pe kare sânt zidite o mîlgîime de kase frămoase și o mîlgîime de pîrvîlii pline de marfe pregieăse. Însî le Pont Neuf este mai mîlt în asemî-nare kă ȳetatea de kătkă Rîșl. Este pe doî-spre-ȳeche arkade mari de petre masive; este larg și mîreg; și aċi mai kă deosebire, tresrile kair, kărgăele popolîșî, zioa și noatea sânt în mișkare nekontenîț. În mijlok aċi se vede statza kă-lare a lăi Enrik ȳelșî mare, pîșș pe ŝn pedestal de mare kăvinuî, mîreg și vrednik de ŝn Rege așă de mare. Bronzîl kăț e de reĳe, seamîrî kă ŝn-

kъ resăfflă ardorea margială a acestăi prinț bellikos. Ast-fel de bine 'la reprezentat artistul.

Femeile

Femeile au isbesk. kьgels-sii kă o patimă deosebită, și îi mьngăie kă atăta dragoste kă și kând ar fi fost aștia din neamul kăinelăi ce zrmă dăpă Tobie. Femeile sânt cea mai frămoașă și cea mai xrită podoabă a cetății; ьnsă întrek la grații și vioiciune pe toate femeile din țame: și a-čeasta va să zikă kă ele aș înlesnirea d'a îndăplekă, a kăștigă toate și a nă perde niči o dată. Aș ьnkă privilegiul de a porșni bărbagilor lor și a nă se săppăne la nimeni. Libertatea acestăi seks au este mai mare de kăț ačeea de kare se băkăgă în mizlokăl kămpălăi arabele ce niči o dată nă se kăkă seara în ačelași lok unde se skoală dimineaua. Sânt de o potrivă și fine și limbăte. Le vede čine-va vьnzănd la marfă în păblik prin păvъліi și nă se lasă mai jos de kăț bărbagii niči în măstășgăl de a sokoti, niči în măstășgăl de a marghioli și a vinde mai skămp și ьnsăși rămășiăa marfei.

Čele kare kred kă sânt în-

văgăte, nă se lasă o dată kă kapl să le spăie și alt čine-va če-va. Și kând o dată aș în kapl lor maksimele lăi Amint și ale lăi Korisk, niči ьn Zenokrat, or kăț de strașnik, nă poate să fie kare să nă zikă kă aș dreptate și să nă se îndăplece dăpă vorba lor. Unele se zrkă și la Parnas dinpresă kă poeții; și fiind kă au ste osăndită nesuina și kiar de lăkărșile nefolositoare, așă toate femeile se fulesk kă aș avă de invățatori pe kătare și kătare bărbat, săz aș eșit din kătare șkoală: Ast-fel se afflă msieri kare fak și la kăgăi: dar čele mai înțelepte își kăț de trebășoară și fak la kopii; și čele mai pietoase șăisrează pe čei nenorociți; čele mai kămpăte mьlănkă de atătea ori pe zi de kăte ori se inkăză țăgăi, păntă kă obiceiul au este kă să dea čine-va băpă dimineaua soarelăi, kând resare, kă păinea în măpă.

Toate se imbrakă foarte inkăviingat; kând va vrea čine-va, atănci le vede; lor le placă konversăția kă oameni veseli; ьmbă prin četate kăm voiesk și kăm le placă; șăa le e tot d'agna deskăză čelor če le a intrat o dată în kășă. Adesea skimbă moda hainelor dăpă kăm își skimbă și obrazul.

Sânt unele care, eșind din kasă, sînt sî înkizî ășa în batjokăra fărîlor, pentră kă tot ce aș, e și pe dînsele. Cele mai nobile tîrșk dăp sîne o koadă lîngă de aș saș de mătase kă care mătșr bisericele saș grădinele. Ele aș privilegisî de a merge maskă în toatî vremea, de a se askăpde și a se arătă kînd le plac, și kă kîte o maskă de kă tifea neagră întră kîte o datî prin biserice ka la bal și la komedie, nekănoskăte lă Dămnezes și bîrbășilor lor. Cele mai frămoase porășvesk oamănilor ka nisce regine, bîrbășilor ka la nisce oamăni, și amășilor ka la nisce robi. Ele nă suș ce va sî zikă a dă dîș kopiilor lor, a stă pe lăkră în kasă, a se okră de pînza Penelopei, pentră kă ele își rid de Erkăle ce'i plesnise în kap sî răsăciaskă făsș; și trîind kă acesă libertate, se mîndresk kă nask la kăpitani și la litterașii de kari è plîș acesă țearră; pentră kă aș se află soldașii și doktori mai mășii de kăt sșperstîșiosii și astrologii mișșe în Asă.

Ele das și priimesk kă mare inlesnire amoral. Dar nă isbesk niči mătî vreme niči îndestă. Kăștoriile, care altă dată eră pe viaș, în zioa

de astăzi sânt nămai pe kătva vreme; din acesă pîșinș desprășirile de bșș voie se fak foarte lesne și în kasele cele mai statornice, dăp care bîrbășii apoi trăiesce în pace la țearră și femeeă petreche în plășeri la Paris.

Ușșringă Franșesilor.

Ușșringă este al cîmălea element al franșesilor; le plak noșșșile, și își pîn toate sîlinșele ka sî nă și ție un prieten mătî vreme; se învoiesk în acesăși vreme și kă kăldăra și kă frigă. Pe toatî zioa își năskocesk mode năoz pentră îmbrășșminte, și trîndșli-se a trăi în țearra lor, îi vezi kă o pornesk kînd în Asă kînd în Afrăka, arare ori în Spania, mai adesea în Italia, și o mășșime dintr'ășșii prin deosebite țerri, nămai ka sî și mai skimbe lokă și sî petreakă. Ţei kari nă pot sî kătoreaskă, fak kă kasele acesă ce fak și kă hainele; i i skimădeșă kasa, temăndș-se, dăp kăș zik sî nă îmbrășșneaskă tot la un lok.

Friperii.

Kroitarii aș mai mătî nevoie sî năskocesask de kătșș koadșș, și kînd o haină dăinșșește

mai mult de cât viața unei flo-
ri, se pare că ar fi afurisită
și numai păstrează. Din prici-
nă aceasta se naște un popol
de friperi, oameni nimicivi și
vătărați a lui Israil celși veșit.
Meseria lor este de a câmpu-
ra și a vinde sdrenge veșit și
haine pătate, și trăsesc de
minsue despăind pe siii și îm-
brăcînd pe alții. Aceasta este
o înlesnire deosebită într'o ce-
tate că mslugi lokșitori, și de
ceikari li se șrăsk apărta ml
tă vreme aceeași haină, afflă
mijloc să o skimbe că o pa-
găbă mșsrată, și și de cei kari
ns ab haine, gșsesk mijloace
ase îmbrăca că pșuină kel-
tsială.

Limba.

Idioma Francezilor este o
nobilă amestecătură din latina
italiana, și spaniola; este plē-
cătă numai celși că o înțele-
ge bine; Francezii mșpnk pe
jșmțate vorbele; ei ns șkris
dșrș căm vorșesk, și afflă ma-
re plēcere ca să vorbeask, și
nșmai ca să nși înțeleagă
nimini, atșt este de rșpede și
iste maniera lor de vorșit.

Pentș că li se șraște de a
vorbi de lșkrșrile de fașă, îi
vezi tot d'ășna vorșind de vi-
tor, prea rar de trekș și niș
odată de abilitate; ei kred că

ar fi un vișis spaniolesk și
meargă askoloci și a desgro-
pa în veakșrile depșrtate, și
ns căștă de cât kșrși nșoș,
kai lineri, și prieteni kari să
fie nșskșși din așea zi.

Dșrș că se kșnoște un
Francez.

Un adevărat Francez se kș-
noaște dșrș patrș lșkrșri, a-
dikă: când bate ceasornikșl;
când întreaș Francezșl pe či-
reva; când fșgșdsiște; și când
vorșește de dragostile sale.
Abia începe a bate ceasornikșl,
și pe Francez îl așzi că în-
treabă de ce ceas este; el voie-
ște ca prietensl săș săi res-
pșnză mai nainte de al între-
bă el; face tot d'ășna așeia că
n'a fșgșdsit; și pentș drago-
stile sale, lși îi plache a pșblikă
favorele amantei mai mult de
cât a le dobîndi.

Daca skimbarea vremii si-
leste pe Francezi a se îmbră-
ca că lșnș dimineașă și că mșta-
se dșrș prînz. șșrșingă dșșș-
lși lor îi îndatorează aseme-
nea de aș face niste noșă ma-
niere de a trăși și a se îmbrăca

Lșksșl și mînkarea hșnș ar
fi aș mai mult doz bșnșri, de
cât doz neșoroșiri, când ar fi
fost nșmai bogășii kari să trășia-
în ștrășșire; însă diavolișă
de întrecere a întors lșkrșrile

alt fel; traist' cel bân și lăksâl nă e nămai între bogăci, și de aceia aș ajns aceste dob' lăkreri în fel de biris. Insă fiind că jokeni și vizitii aș începăt i ei a pârta katifea și pene, și fiind că așrâl și argintâl aș ajns de obște pe xainele lor, este nădejde că lăksâl a ajns pe sfârși; pentră că nimik nă este kare s'ă fakt' a se despregsi hainele așrite pe nobili, de cât kând începe lămea a le vedea pe trăpâl celor mai din vrmă oameni ai societății.

Nămai regelsi se sâppân aci oamenii, și nă se află nici un nobil ori cât de mare kare s'ă ksteze a ameringă pe cel mai mik om. Kând o dată ai dat stăpânslăi ceea ce îi ești dator, poți apoi s'ă trăiesci a la grek. Nă e nimeni silit pe vliđe s'ă și skoacș kăvâsla înaintea nimslăi, de cât nămai înaintea lăi Dămnezeș kând îl dăk la bolnavi. Cei kari se află dintre drojdiile popslăi se băkăr de aceleași privilege, nă se lasă mai jos de cât nimeni, nă sâffere nici cea mai mikă inselț, și se teme lămea de ei mai mlt de cât de oamenii onesti.

Kiria kaselor.

Petrele se vând aci prea
PERIODUL III.

skămp; o kășcioară prețse-șce mai mlt de cât zece kăse în Moskăa. A mea, unde Platon n'ar fi vrăt s'ă se kășce, și unde vnsșși Diogene n'ar fi aflat nimik de prisos, mă kostă o kieltăieală ce nă o ar fi aflat dăce zece chinici. Kă toate acestea toate mobilele mele stas nămai într'o biatș tapiserie de akopere patrș periviori, într'un pat, o masă, kăte-va skășne, o oglindă, și portretsl Regelsi.

Vinul.

Vinul e kă un preț mai jos kând e la porțiile cetății; un s'ă kăm va intră o dată în vâșn-tră, se skimkă în aer de băt; o litră în Paris prețșiesce mai mlt de cât un bștois a fară; bogății, bătștra aceasta o află mai skămp de cât cele-l-alte. Kăvâșmarii aci sânt așă de mslăi, în cât ar fi în stare s'ă imple de norod o cetate de cele mari: mai toți sânt în bșnă sântate din pricina pătării ce aș de a immslăi aveastă bătștră, skimbând apa în vin.

Negăștorii.

De vei veni vre o dată în Paris, teme-te de a pșne piciorsl în vre o prăvliđe unde

se vînd lăcrări nefolositoare. Mai ultiu dăpă ce neguțtorul își face descripția mărfii prin mii de cuvinte repezi, apoi încere a mi te lăda, și a'și spusne kă unei persoane ka dămneata se kăvine mai virtos a kămpăra sas a pârta asemenea lăcră; își face felărimi de invitări s'ăi kămperi ce-va, suu atăt îi toakă gura, în kăt pînă în sfîrșit te amegesce și ți se vrasce. Kînd intră cine-va în prăvălia lui, ultiu încere a'și arătă flekădele, pe zrmă aceea ce îi cere, și atănci își cere un preț pe lăcră ce ai vrst s'ă kămperi, în kăt n'ăi ajung banii s'ăi plăteti.

Prin mijloakl acesta se plătesk ei pentru civilitatea lor, și nekontenitele ostenele ce își dau de a'și arătă în zadar, și de kăte o săt de ori pe zi, marfa pe la kăriosi ce vor s'ă vază toate făr s'ă kămpere nimic.

Skimbarea timpăsi.

Astăzi a ploat de dimineață; timpăl a fost framos pe la prănz, pe zrmă a nins, și nămai de kăt s'ă ardihat o vijălie kă ploaie ce a dinst doz ceasuri; în sfîrșit aerul semăna lin, și soarele pe la sfîrșitul zilei s'ă arătat kăm ne-a

făkat s'ă vedem un appas framos. Ast-fel este klimatsl Parisăsl: kăldara serii vine dăpă frigăl diminegei. Elementele snt au iatr'o nekontenit'ă miskare și timpii mai tot d'asna în neorândsiab. Ceral ns e niu o dată în odihnă, și infisingele sale snt tot d'asna inegale. Aci ns se vede stărsire de kăt în lăcrăle cello zrite mai virtos în iarnă kare dine zna avi opt lăni kă toate asprimele acestsi timp ce vin zna dăpă alta: ploi, ninșori, grindină, măztrike, lapovițe, poleisri, înghioguri, gerări, și un timp negră, posak, intănekosă ce askănde soarele kă lănele. Așa ns e de mirare, daka Franzezii, potrivindă-se kă nestatornicia klimatsli lor, le este kapsl plin deată zsrinș, niči daka dămele poartă într'o măză un măz nekărl blănit, și într'alta zna vîntallă (apărtoare).

Theatre.

În prăssime, poposl dimineaga aleargă la biserică kă mare evlavie și dăpă prănz m'ă vezi pe la komedii kă aceeași rinvă și grabă. Trei theatre snt au kare nekontenit snt deskise ka s'ă fakă pe trecherea avelor ce aleargă dăpă ast-fel de plăneri. Intr'

susl se representă spektakolele kă mssikă, și cele-l-alte doă sânt pline susl kă komediengi francezi, și altsl kă komediengi italieni. Fic-kare se întrev și își pâne psterile ka să tragă mai mslt la sine privitori; dar gloata aleargă akolo unde ride lămea mai mslt, și din pricina aceasta komediengi Italiani se folosesk mai mslt de kăt cei francezi de simplitatea popziarg.

Адвокації, Лакєи.

Адвокації, чєарлатанii, jăkătōrii, și lakeii sânt ăna din cele mai frămoase podoabe ale Parisi; cei d'ătăz ne invaă să nă ne jădekăm, ka nă kăm va să ne soarbă ei starea prin întorsătarele și șikanale lor; cei d'ai doilea ne invaă iară să trăim, kă kămpăt ka nă kăm va perzândăne sântătea să kădem pe măinile lor, și să ne zvigă bine binisor kă medikamentele. Jăkătōrii ne deșteaptă să fim kă bğare de seamă așșpra averii noastre; și lakeii (ciokoi francezești) aș aflat sekretsl să ne fakă a gřsta mslgămirea să nă pștem a ne slăji singuri, "ka să nă avem, dăpă kăm zise Măntșitorsl, vrăjması ănsăși în kasele noastre.", Ei își zik între dănsii,

kă slăgile nemăești sânt kamarazi kă patronii lor, slăgile engleze sânt robi, italienii respektōși, spaniolii săpșși; dar ei, slăgi franceze ce sânt, singuri se affă pre pămint kari porșvesk stăpinilor lor. Obrăznicia lor e nemărginită, și Riga le a porșvăt, săbt strășnece pedepse de pștăbaștoane, kă kare pe toatē zioa făcea mii de neorindăele năoă, mai virtos kă se affă la nămăr peste o sătē de mii, kapabili de tot felsl de obrăznici.

Palatsl.

Loksl unde se adănă parlamentsl, seamănă o țetate în mijloksl znei țetăci. În loksl acesta nă șrdină alți oameni dekăt aceia ce își apără averea săș voiesk pe a altora. Diogene aci kă fanarsl săș n'ar pștea să affe doi prieteni săș șn om mslgămīt.

Прокурори.

Прокурорii, kari în toate țetăcile Francei sânt în țete, în Paris se affă kă miile. Ei sânt șn fel de oameni alleși în tr'adins ka să desgrăse pe cei ce sânt prea grași, și ka să opreasă pe cei slabi să nă kăre kăm va să se îngrăse.

Medicii.

Medicii vindikъ și omnoargъ aci pe bolnavi ka întoate lokrile lămii: kând se apropie de vre zn bolnav, oamenii a-cestia în lok de a'iknoaste boala, întrebъ ce are bolnavul, vor dela d'nsul s'afle aceasta. Ns este leak mai sigr ka s'poadъ cine-va mai mlst, de kât s' se depărteze kât va pstea de astfel de prokopsiți. Un poet latin vorbind de zn jone Roman kare s'adrs și s'akakat seara s'pntos, și dimineaga s'apomenit mort, zice k' aceast' nenorocire i s'aintmplat din pricinъ k' az v'zât în vis zn medik. Ez în-s'aceea g'sesk de nedreapt' în pricina aceasta; k' zitete: deopotrivъ pl'tesk oamenii și mediklși kare omnoargъ și mediklși kare t'm'dzeste.

Skotochitorii (filoux)

Cea mai ndem'natikъ deprindere este a znsi fel de fxi ce se nmesk aci skotochitori. Meseria lor e mai s'bdire de kât a lsi Géber; acesta daka a arbat k' s'poad skimba plm-bul în asr, acestia fak arsl k' nimik. Zite, fgrъ k' at'la îndemnare în k'li, de n'ar fi fost r'sine s' se lase cine-

va ai fsra lokrile, kredemъ k' ar fi o pl'cere s' privea-sk' cineva k'zn il fgrъ niște oameni așa de meșteri și îndeminateți. Ergzle, kredeam k' n'si ar mai fi aflat boii daka Cacus ar fi aflat zn skotouitor de Paris. In adevr iți sp'is k' cine z'mblъ noar-tea, e în primejdie de a se vedea gol golichel întokmai ka stremoșii noștri cei d'nt'is, și cine doarme zioa skoate de minciune pe Aristotel ce zice k' ns este nimik vid în natgrъ; pentr k' aceia kari ns preveghiazъ. ns mai aflъ nimik niçi în l'zi niçi în kase: le aflъ voiș s' zik seçi ka pe d'nsel. Skotochitorii a'estia s'nt grozav pedepsiti de j'dik'torii, dar ns mai kând ii prind; și este anevoie k' n'zi prind niçi odatъ, pentr k' ns s'nt de aceia ce ns știs ch'și fakъ treaba.

Dikiseala.

K' toate k' l'mea tr'iește mlst aci, dar mai ns se v'd b'tr'ni. V'rbani n'az niçi o datъ barbъ mst'ți, și în kapoartъ mai din vreme perzce. Perrii altsia az o p'tere minznatъ s' ask'nzъ anii și b'tr'nedea k'iva; de kând s'a isvodit perzka în l'me de atnçi kare-

tele morşilor și a le femeilor sânt prea skîmpê.

Fanarele.

Invenția de a lămina Parisul în vremea nopții kă o mîlțime de lămini, merită de a face ka noroadele cele mai depărtate să vie aci să vază ațee ce Grecii și Romanii nă s'az gîndit niçi o dată pentru poligiia republicelor lor. Lăminile păsse în niște fanare de sticlă spînzărate în aer și de opotrivă departe zînl de altă, sânt într'o orîndșială de minșne. Spektakolul acesta este așa de frămos și așa de bine sokotit, înkît Arhimede însăși, de mai trîia zînk, nă află nimik să mai adăogă ka să fie mai plăkst și mai folositor. Aceste fokări de noapte fak zî folos foarte mare popolșii și kontribuesk spre sigșranța păblikă așa de bine ka și mai multe trșpe de gardieni, kare toată noaptea străbat țetatea, znei pe jos și alșii kulșri, ka se întîmpine pe zăigași, fărî, și ori țefel de făkțori de rele, kari altă dată sčvirșia atștea nelegiziri fărî temere în întșerek. Această măsșră face parissul, de vei skoate șgomotul țel grozav, țetatea cea

mni mai kă sigșranță și cea mai plăkstă din lăme.

Țălieriile.

Mă întork la grădina vestită a Țăliarilor, a kăria frămșeșe defștează kiar și pe ței orbi, ce se dăk a se preșmbła aci în toate zilele vara. Pentru kă este făkță pentru mălțmirea zîni popol așa de mare, arta 'și a păs toate șilingele ka să o addăk a fi vrednikă de o nemșrginire de persoane însemnștoare ce se preșmbllă adesea aci, de zî nșmșr mare de dame frămășeșe ce o înfrămșeșează, și de okșțșgime mare de oameni onesti, kari își află aci mălțșmirea. Intrarea aci este oprită lakeilor, și oamenilor ce se nășesk kanalie. Grădina este foarte spațioasă, și kapabilă d'a koprinde într'znsă o mare parte din popol; este pe prăntele Senei și pederea ațestăi rîș, a dealșrilor și a kimpșilor țeține, adăogă și mai mșlt frămșeșeșe și plă țerile ei. Aleele cele mari akoperite de o mălțime de arbșri ce fak nășmai zămbră în lesnes kă deosebire preșmbllărea și kănd ostenește țineva, află skăzne pretștîndeni, prekșm și șcene labirinte, țapete de verdeapă țăkoroasă, spre a

se trage într-o plăcută singurătate. Vede cine-va aici în hainele petrecătorilor tot ce poate vedea mai frumos în asemenea cetate, și tot ce lăsași a pătst să invente mai spre măslucmirea ochilor și tactăsi. A-mele tot d'asna kă mode nșoz kă akonçimentele, kă podoa-bele lor în petre skămpă, și kă plăkătele maniere de a se îmbrăka, se adaogă, în stofele lor de așr și de argint, și nekontenitele aplikaiii ale marei kăviinçe; bărbaii, din partea și ei asemenea de dășerçi kă și femeile lor, kă penele, kă perșçile blonde, trék în șșs și în jos kă sã plăkă și kă sã fãre la mimi. Îasã mai adesea se fãră ei însuși, pentră kă aci nã nã e lipsă de Diane kare încântă la Endimioni.

În acest lok plăkăst, își rîde lămea, glămește, vorbește de amor, de noștăi, de trebi, și de resbois. Ноtărăsk, kritikă, dispăstă, se amăgesk ș-nii pe alții, și kă aceasta toată lămea petrece. Primăvara se vede felșrimi de flori, și privigătorile în vremea verii seamănă kă aci și șș allos lăkasă, și kă glasă lor cel pătranzător își kântă aci dragostile și dărerile. Aci nã se vede aici o fağă tristă; toți sșnt aci în pace de șgomot,

departe și nã se așde nici o vorbăre tângșitoare. Ex krez kă mai în asemenea grădină s'a afflat Armida kă sã desarme pe Rinald și sã'l pșe în lanșurile sale.

Acest lok frumos se ține kă keltșiala Rigii, și își pșn toate îngrijirile kă sã'l fakă plăkăst. Riga a pșs aci șș kărmșitor kă mai măiș ofișeri șșb alterni. Poșșile grădinei sșnt tot d'asna strejșite.

Negășitoretsele.

Kă toate kă bărbai sșnt mășçitori și ingenioși în arta lor, însă și femeile fak și ele treaba jămștate. Cele mai frmoase stăș la pșvălie kă sã tragă aci kămpărtorii. Și fiind kă sșnt îndemnatiçe și aș glas și niște vorbă grașioase, tot d'asna e sigșr, dășr kșm am mai zis, sã ne șkoagă bani din pșngă și kiar de n'am aveă plăçere sã kămpărtășm çe-va.

Çiarlatanii.

La Pont-Neuf se affă o mășçime de oameni çe das bi-lete; șșii pșn la lok dinqi kăzșii, alții fak onii de kristal; sșnt șșii kari tămădșiesk și boale de nevindekat. Alții iar îi vezi a se rekomanda și a

pretinde că ăă se descoverit virtutea askenză și misterioasă a unor lăkrări simple, sas a unor petre făkste praf, ka s'ă albeaskă și s'ă infrănssegeze fadă. Unsl inkredinează, kă poate reinteneri pe b'ătrân. Așli pe snii ce zik kă pôt s'ă askenză și s'ă întinză sbiruitărele obrazăli și okilor, și pâlpe de lemn ka s'ă îndrepteze aceea ce as făkăt bombele în sfîrsit toată lămea aci are de lăkră nekontenit și își kas-tă pe brănci de treabă, în kăt bietsl Diavol nă poată s'ă is-piteaskă pe nimeni de kăt s'ărbătoarea și Dămineka.

Libertatea Parisăli.

Vrei s'ă fii om de treabă în Paris în vreme de șease lăni și apoi s'ă trăiesci ka un pro-nlet? skimbă'ăi kariersl și fii sigăr kă nimeni nă te mai kănoasce. Vrei s'ă trăiesci nekănoskăt în toată via-ăa? dă-te și trăiesce într'o kasă unde sânt opt sas zече amilii, cel kare va trăi mai aproape de dămneata, acela va fi cel din șrmă kare va sui cine și de unde ești. Igi vine pofta ka azi s'ă fii de șs pînă jos nămai asr, și m'ăine nămai bure? nimeni nă'ăi bagă de seamă, și poți țmbă

prin celate ka un prinț sas ka un fakin (hamal).

Чееа че се афлѣ въ Парижъ и чееа ченъ се афлѣ ни чѣ дѣкъмъ.

Чееа че се афлă mai obi-nsit în Paris este: vorbe, kă-te-va kăvinte date, kare nă se vin. Darsri făçeri de bine, pe kare își fak o plăçere de a le zita çei ce le priimesk; msl-çime de nebăni; snii pe zligi și alçii înçiși; çnsă çeeа че e mai anevoie de aflat este modestia și înçelepçisnea, oame-ni trîndavi, oameni kămpă-taçi, și oameni kari s'ă fi im-b'ătrânit. Este foarte rar s'ă afe çineva oameni frikoși și skrăpsloși; çnsă çeeа че nă aфлă niçi de kăm, și kare ar do-ri çine-va kă fok ka s'ă af-fle este repaossil, repaossil, și un prieten adevărat.

Çiokolata, kafeaoa și Çeaișl.

Çiokolata, kafeaoa și çeaișl sânt foarte la modă; çnsă ka-feaoa este preferită din çeste lalte doz; zik kă este ka un leak kare doboargă întristarea ast-fel akăm în șrmă, o damă aфлănd kă b'ărbatșl s'ă a mărît într'o b'ățlie: "Ah nenoroci-ta'mi de m'ăo че sânt! zise;

nsmai de kbt s'ni dea ka-
feal., și o minzne! kb 'ia mai
trekst, și pe xrmz iar 'ia mai
trekst, pînz 'ia trekst de tot.

Moda.

Mai de znt-zî ns sciam de
se mai m'ntnk'k' p'ine în Pa-
ris sas ns. Am trimis pe z-
nsl s'ni k'mpere zn fel de
p'ine ce obi'nciam, și într-
ntndzse, veni și mi sp'ose kb
acea p'ine ns mai è la modz.
Moda este singzrl și adevz-
tl demon care kinzsece ne-
încetat aceastz na'ie. Din
p'icina modei. Francezii ns is-
beșk ni'ci femeile dzr' kbm
le izbîa altz datz. Dragostea
cea mai t'nt'z și kredin'cioa-
sz s'ar sokli în zioa de a-
stzzi ka o bl'stemzgie, o kri-
mz.

Francezii ns mai poartz a-
kbm spade și paloze. K'ini
de Bolonia trek ak'km de cei
mai z'igi, și ns mai m'ngz'ie
lamea de kbt pe aceia kb p'z-

rl ka ne l'p și kb zrekile
tziatz, și kb kbt vor fi mai
slzgi, kb atzta sznt mai inno-
ra'ii kb îmbrz'ziș'zri și s'zr-
t'zri.

Perz'ele az și ele modele
lor; o datz se f'zcea ala fran-
çaise, și ak'km se poartz ala
spaniole! Ceasornicele mi-
erz o datz k'zstate, și ak'km
sznt de rîs, ak'km cele mari
sznt la modz. Am az'it zn-
szzi a se zice kb ak'km ns se
mai fak komplimente prin skr-
sori, și în lokz lor se într-
dzce o modz n'oz de a se si-
gilz skrisoarea kb trei p'eci
ka sz fie çine-va mai delikat
și mai çivilizat kb aceasta.

Prietene, sz ne r'zgm lzi
Dzmnenez din toatz inima, ka
sz dea acestei viteze na'ii pa-
ce, și ka f'zria margialz și ne
ast'mpzratz ce o mișkz tot-
d'azna sz se skimbe într'o mo-
dz m'ntzitoare, care sz fakz
a se întoarce repaoss și liniștea
în toatz Europa.

Paris 20 Avg. 1692.

Dačia Litterarâ koprinde kompozitie, limba cea aleasă și krierea grămtoare, pe care și kultivatâ, stilsul cel kârgtâ-terilor nostri. Astorsl se sabb- tor și pikant, ne face a admira și au! pana D-lâi Karol scrie K. N. Frâmoasâ țânst Nervil. (C. Negruzzi)

SCENE CONTIMPURANE.

(I.)

O' ALLERGARE DE CAI.

(SCACICA).

Tot orașul Kîșineslâi se adunase ka sâ priviascâ alergarea de cai, ce se prelungea se pin' în lăna lăi Septemvrie kâ asteptarea D-lâi Konte Voronov gâvernatorsl general al Nșorâssiei și al Besarabiei; dar trecerea lordslâi Dârham — ambassadorsl Marei Britaniei lăngâ kârtea Petrebârgslâi — pe la Odessa impedekândsl, alergarea râmase a se face nsmai în ființa D. gâvernator civil, general Federov.

Loksl alergării este zече minște afarâ de oraș șnde e gâtitâ o galerie de skândsl în felsl kînesesk pentrâ privitorii nobili. Prostimea sas — în limba aristokratikâ — Kanalia, șe-dea împrâstieatâ pe kâmp sas însjratâ pe marginea șnâi odgon întins ce n' o lasâ sâ se

grâmdeascl. Slabâ stavilâ, daka n' ar fi sprijinitâ de jandarmii poliției!

Piața se întinde ovalâ pe șn neted șes într' o çirkoferingâ de trei verste însemnate kâ stilșșori de lemn de 3—4 stânjeni dep rte șnsl de altsl; iar din aintea galeriei este bariera de șnde pleakâ alergătorii kari, într' o fâgâ, șnt datori a face gisrsl pieței de patrâ ori, adekâ o kale de doâ-spre-zече verste (mai șmplate postâ); și doi-kare întrek pe çei-l- alți ajșngând mai nainte çinta, priimesk, çel çntâș șn vas de argint preççit 1500 râble asignații; çel al doilea, 500 râble, kare bani îi dâ vistieria împrâteascl.

Alergări de cai se fak pe tot așl în toate gâverniiile

PERIODUL III.

11*

Răssiei. Scopul este ca prin această încercare să se îmbunătățească soisul hergelielor și ă foarte nemerit pentru că akăm toată kălărimăa se îndestălează din ueargă, în vreme ce mai de mslt eră nevoie a se kămpără kai din statăurile vecine. Am șitat să spăis că nămai armasari și iepă sânt priimici să alerge; kai nă; și nă de alt sois de kăt de lok.

Ființă fănkționarilor; civili și militari, toți îm măn d i r a d i, dă auestei privești o pompă solemnelă ce adăcea a minte de tărneele kavalerilor virstei de mijlok, că aueastă deosebire că aueia se lăptă ca să kapete o okire dela dama ini-nimei lor, și auestia aleargă ca să kăștice 1500 de rsble.

Galeria eră ănsită de dame frămoase, frămășele și mai slă-tisoare, toate că deosebire kapete și modă de kontrabandă, pentru că Odessa fiind port-frank se ănsărimăează a ămbrăka pe Kășineenche; și ă kărios a le vedea pe toate că toaletele răkoroase și frămoase, și stofele englezeschi și frănșeze kăm foșnesk trekând că despreș pe săbt barba vami-șilor kare le priveșk strămbănd-se și străngând din șmeri.

Șn frămos Landan de Viena ueniă ănhămat de patre-telegari roibi. Vizitist în vekis

kostăm răsescă că barba lăngă îi mănă că hășșri koperite că ginte de argint, pășind șn aer grav vrednik de șn magistrat. Șn lăștor a minte ăndată ar fi kănoskăt că auel atelagis, de și răsescă, auea o formă că totă moldovenească; adică eră mai elegant și kovășind măsșrile obișeisiși, kăci kai dela roate erăș cel pășin de trei stănjini depăștați de naintășii pe kare'i mănă șn frămos bătă ca de 16 ani străgând ne'netat padi! padi! că șn glas ce resșnă ca pikălina ăntre ănstămentele șnăi orchestră.

În auel ekipagis dinapoi eră o tărășă damă blondă, a kăria figășă auea auea blăndeșe ce se vede ăncevinită de penelăși lăi Rafael și șn ăne brănet kare de pe barbă și măsșăi se kănoschea că eră străin. Dinainte eră șn om bălan ce pștea să ăibă 35 ani. Kăpăl săș eră frămos și ănteresant, dar o ăntristare desnă-dejdsită se vodea pe fața sa palidă. El pășă okilari verzi și ăinea mănile tinerei dame strinse ăntre ale sale că o familiaritate neiertată ălși de kăt șnăi bătăbat.

Kăt pentru slăgăină brănet, el pșrea că nă bagă seamă că ă lăngă o frămășeșe, și nă se șită la șuena kănjăgală, kare șrmare a lăi ăvedereă șas că

acea jână femeie îi era rădă, săz kă inima lui era prinsă, săz kă era zn nesimțitor; pentră kă dama (prekăm am mai spūs) era atăt de frămoeasă, în kăl vâzând'o cine-va, trebsiă — dăkă nă s'ar fi înamorat — cel răuîn s'ă o priviască ka pe zn kap d'operă al nătrei.

Tănrăi om smolit, eram ez; cei lăuți, D. Ipolit P. și soția sa D-na. S. vara mea.

Sosind la galerie, ne-am dat jos. Varamea dăpă brațel bърbătsi ses, iar ez, fьkьnd's'mi lok printre dame kam kă-lărește (cavalierement), kă-l kănd pe bърbătrele mōșnegilor kariî mă da la toți drăciî, kotind zniforme în dreapta și în stînga kă zicerea pardon, talisman kare înkide găra gio-tiților, am alergat la celălalt kapăt al galeriei znde ztrigăm o kapelă roză împănșată kă o pasere de paradis. Stăpîna acei kapete era fanalsi kare mă lămina, magnetel ce mă trăgea....

Nă vois întreprinde a des-krie frămșegele Doamnei B. pentră kă simț kă akăm dăpă trechere de cinci ani, ori kăt aș voi s'ă fîs de nepărțitor, să-venirea ei ar sili imaginația s'ă galoreze fьră voiă, și ar kă-l-ka hotărîrea ce am fьkăt de a spūsne adevărul în toată simplitatea sa. Nă vois vorbi deci

niți de farmekălekilor ei, niți de giassl ei ce semăna kă săs-pinsl amorelsi, niți de a ei talie mlădioasă....

Netăgădit este kă ez silvesk pe toate femeile tinere și chințesk pe bърbăne în săvenirea trekței lor frămșegi; dar kă toată plekăzisnea rog pe damele kare nă vor avea o talie frămoeasă s'ă mă ierte dăka le prefer pe cele nalte și săbșiri. Asta e o greșălț de kare e vinovat gătăl mēz.

Doamna B. mă priimi kă zn zimbet inkăntător, și vâzând negura de gelosie ce răsprîndise pe fața mea întră viderea znși tănr ofițer de lănceri ce vorbia kă dănsa: iți rekomanđ pe D. Arsenie Timofeeviči J. îm zise.

O! noi nekșnoștem, am răs-spūs zimbînd kă silă kătre răs.

— Bon jour, mon cher; te știam la Hotin?

— Ieri nămai am venit și măne mă întork.

Kăml așa de grabă ne lași? am adaos inkreșind fruntea și ridikănd sprințenele ka s'ă mi dăz zn aer măxnit.

— Slăjba o chere. Slăjba militărească are mai mălte nepărčeri dekăt mălăgmări.

— Și mai virtos în vreme de răsbois. Părčrea în bърza tănslsi, silăți a bivșora săbt

zn kort kare nã vã poate a-
pãra de nestatornicia vãzds-
hãlxi meniãri poate a mãri de-
parte de ai vostri, fãrã altã
petrecere dokãt cãiaxl și sto-
sãl.....

A! gãrboisl e cea mai ma-
re plãcere a vitejilor, șrmã
el kã zn aer famfaronik, dar
racea, raca e nessferitã. A
ședea fãrã treabã într'o ce-
tate în tovãrșia znãi bãtrãn
komãdant plin de rezmatis-
mãri și de dekoragii.....

V'ãdi afãndat în strategie,
domnilor: zise Doamna B. și
nã lããdi seama kã alergãto-
rii aã sã plece.

Ofiãerãl ne lasã.

De mãlt venise lãncãerãl a-
cesta? am întreat.

— N'ãibi niãi o grijã, ãmi
respãnșe Doamna B. rizãnd; ãmi
vorbia de fortifikaãiile cetã-
ãii Hotãnsãi. Nã știi ãnșã kãt
m'a mãlãșmit ãntãlnirea voa-
strã. Fãceam o komparaãie
ãntre voi kãnd vorbiaãi; tã
atãt de negrã, el atãt de alb:
era zn kontrast de minãne.

— Vãd kã komparaãia nã'mi
era ãn favor.

— Ox! ești nessferit. Taãi.
Iatã Domnãl R. znãl din jã-
dekãtorii kãmpãlxi (juges de
camp).

Domnãl R. ne spãse kã se
va da semnalãl alergãrii, ãn-

datã ce se vor kãntãri kon-
kãrenãii.

Kãm am întreat.

— Toãi se kãntãresk kã
aãel ce se sokoate a fi mai
grec, și celor mai șșori li se
pãne plãmb pe șea pãnã ce
sãnt toãi de o potrivã grei.

— Asta e nedrept, Daka
nãsra m'a fãkãt șșor, pentrã
ce sã mã ãngreșe kãt ãngro-
șoman ce trage poate opt șște
de lãtre?

— Așa e regãla.

Kare sokoãi kã va lãã pre-
misã? întreatã Doamna B. pe
jãdekãtorãl de kãmp.

— Prekãm gãndesk. Me-
leli va kãstiga kããi e bãn kã-
lãreg.

— Kare e Meleli? am zis.

Aãel miã akolo kã znstrãis
ãngresk larg ãnkãt pare kã
e de ãmpãmãt.

Slabã pãdejde, am șmat,
kããi n'ãre niãi kãm aer kã-
lãresk.

— Șã'l vedããi pekãl, veãi
jãdeka alt fel, dar aãd kie-
mãndãmã. Mã iertããi, mã rog.

Jãdekãtorãl alergã, și gã-
sãnd toate formalitããile ãm-
plinite dete semnalãl strigãnd:
allez!

Alegããtorii plekãrã ka se-
geata.

Mã șit la vara D-tale, ãm
zize Doamna B. și simã o

Amândoi era akım ka la
çinçi sate pași de țința, kând
Meleli impisră ambi pînteni în
koastele armasarăsi. Un sîn-
ge pîrpsris vîpsi pelea lsi
lschie ka atlazl și negră ka
pana korbăsi. Rânkezînd de
dsrere se ressîl sforzînd
strașnik, sbrliîndzioasa koa-
mă, și arnkîndîse în zech kop-
che ajnsse țința, nobilăi dobi-
tok!

Indatŭ îl zrmŭ și eapa.

Hșra! strigŭ gloata bŭtînd
în palme.

Meleli pîimi vasl de ar-
gint pe kare era separte ar-
mătrele Basarabiei.

Armătrele aeste sînt: ka-
păl zimbrăsi moldav ținînd în
koarnele sale pajra împîrte-
skŭ kŭ aripele întinse.

Intovîrșit de Jandarmi și
de toji privitorii, kŭ mșsikŭ
înainte sînînd marș, Meleli in-
trŭ în oraș.

Astŭ intrare trismfalŭ se
pomenește și se va pomeni mșlt
vreme în kapitala Besabiei,
prekăm se pomenea la Roma
trismfele lsi Çesar, Azgșst, ș.a.

Çe Olga, doamna mea, și çe
blîstem? am întrebat.

Asta e o lîngŭ și tristŭ
istorie, pe kare îgi voiz spș-
ne-o, desearŭ, îmi zise doamna
B, sîindășŭ în trîsșrŭ.

Rădikînd storele, îmi zîm-

bi fŭkîndămi zî semn de adio
kŭ bŭkotsl de flori çe avea în
mîrŭ. Okii mei aș zrmat ka-
reta pîrŭ çe aș perdsto din
vedere.

Seara am alergat la Doam-
na V, pe kare am gŭsîto sîn-
gărŭ așteptîndămi.

Iatŭ çe îmi spșrŭ:

P. S. Istorîa znei famei spș-
rŭ de o femeie are zî farmek
deosebit. Kopiez din albămăl
meș kiar spșnerea Doamnei V.
kredînuat fiînd kŭ çetitorăi îmi
va remînea mălgîmitor.

II.

O L G A.

“Sînt akım kŭçi va ani de
kînd trîia în orașl nostrŭ o
tînrŭ damŭ. Nimeni nș
știea de znde e și çine e.
Unii spșnea kŭ e vîdșva zîçi
nobil Polon çe perise la Ostro-
lenko; algiî adeverea kŭ bŭr-
batsl seș — pe kare însŭ nș'l
kŭnoștea — are proçesșri çe
îl çin în Petersbșg; algiî kŭ e
o vîntîrștoare çe kŭtreierŭ lș-
mea pentrŭ plîçerile ei. În sfîrșit
açi mai rezonabiljudika kŭ ea
trebșie sŭ fie vr'o nenorociț
pŭkŭtoasŭ kare venise sŭ se
spșsoaskŭ în zritsl monotoni-
ei Kișinevsi. În șkîrt, açeea
çe se aflase mai sigŭr pentrŭ

dânsa, eră kă se nămia Olga și eră poloneză.

Olga vieșniă foarte retirată; rare ori o pătea vedea cine-va la grădina împărbutească ce-tind sâbt umbra zăzii teiș. Mi s'a întâmplat s'o văd o dată si n'o pot zita nici acum.

Inkipsesue și una din acele femei ce slăjesk de îndreptare naturii pentru toate slătele ce s' fâkăst din grășeală.¹ Figură nobilă și melancholikă; nisce sprâncene pe care penelul nă le ar fi inkordat kă atăta delikateț și inkoronă okii ei negri kă mără kă kăștățăr și țâjitoare; albeața feței și a grămazilor ei — pe kari flăștărăș lăngi repantiri — pițioarele ei ce părăș kă se joakă în nisce niči pântofi; talia sa kare avea acea disinvoltura kă kare nășra înzestrează pe femeile de miazăzi. Intr'ăni kășvânt, ori kare diu acesse frămșeșii în parte, ar fi fost de ajuns kă s' deștepte un simțiment de mirare șas un fior de amor. Ea se părăa a nă așea mai măt de două-zeci ani, dar kăte sșferiri aș treșsit s' aibă așei fatali ani; de vreme ce șterseseră rosa de pe krin și inegrase-

¹ Expresie lătată dela doamna B. dela Balzac.

ș o așă îngerească frunte! V. zărdă-ne mergând spre ea, trekă în altă alee, și se flăkă nevzără.

În adeăr, am zis D. Ipolit kare îmi dă brașul, dama nekănoskăș nă se pare a'și fi kompatriotă; brănetă și poloneză!

— Pîntre garofele albe, de măt ori kresce kăte zăna de alt kôlor, îmi rășpășse.

— Rășpășșl este poetik; dar aște șărmanăș g rofă se vede foarte sșferindă, și Zee! es de aș fi în lokăș d-tale, aș kăștă s'o măngăș măkar pentru dragostea nașiei.

— D-tale și e lesne a vorbi kă așă șșor ton! D-ta n'ai isbit niči ai s' izbesci vr'odăte, pentru kă te ai deprinș a sokoti amorul o zăbavă, nimik mai măt. Kășt pentru mine, mă kștremș la șingără ideea de a isbi pentru kă kănosk șr-mășrile acessei grozave patimi!

Ah! mă șșerii, am șșrigat. Și de vreme ce este așă, iată făgădășesk a nă isbi niči...

Și ai pătșt lă o asemenea șemeăș hotărăire? am kășmat es.

Oh! s' dai șșama daka am kăkăto, rășpășse Doamna B. tinzind' mi mără... Eram fericit!

Șșrăș pășin, Doamna B. șr-mă:

„Ajșngând în kapetșl aleei,

ne am păs pe o kanapea de
brasde. D. Ipolit gâsi niște
tăblițe kăzute lăngă un arbore,
Negreșit kă Olga le per-
dăse.

A! am zis, iată aceea ce ne
va lămări assăpra mysterioa-
sei dame.

Lăsați tăblițele, le deskiseis,
și pîntre mîltele versuri și no-
te leșeschi și răsescu, cați ce
găsiis.

On s'égare un seul instant
de la vie... aussitot une pen-
te inévitable nous entraine et
nous perd; on tombe enfin dans
le gouffre, et l'on se réveille
épouvanté de se trouver cou-
vert de crimes avec un cœur
né pour la vertu!..

Pe altă față:

Occhi, piangete; accom-
pagnate il core

Che di vostro fallir mor-
te sostiene.

Mai înainte:

Vergessen sie nicht, dasz
zwischen ihrem Brautkuse das
Gespenst einer Selbstmörderin
stürzen wird;

Rousseau, Petrarque, Schil-
ler, ce mosaik de poezi! am
zis. Prekșm vîd, doamna Ol-
ga e o poliglotă; și nă sfîrș-
esk pe cine n'a fi citit pe a-
cesti autori s'îi fakă kărte.
Dakă astă gingașă Lăiză ka-
tă vr'un Ferdinand, negreșit
kă nă'l va găsi în Kișines.

Ipolit nă m'askălta, dedat fi-
ind kă totă a ceti cele skri-
se în tăblițe. Amăndoi pă-
ziam tăcere gîndind, el la
Olga, es... la tsaleta pentră
tră balsi dela klsb.

Oare va veni la bal? am
întrebat dăpă pșuin.

— Nă s'ăis.

— D-ta țnsă vel fi.

— Poate.

— O. Tăblițele astea 'mă
lăat mîngile.

Ūitasem și Olgă și tăblițe
kănd, dăpă vr'o doă lăni, am
întălnit pe Ipolit la prăzblare.
Trebsie țnsă s'ă șii kă s'ă
îndemul'mes, de kare mă vois
kă'i toată vieaga, s'ă ațele fa-
tale tăblițe aș fost năskăt un
prieteșg între Olga și Ipolit,
prieteșig ce se skimbăse în
cel mai înflăkrat amor. Toa-
tă lămea zicea kă el o izbesce
și kă el e hotărît a o lăa, mai
ales kă akșm și lăkăiă îm-
prăzntă; țnsă ea p'rea kă
țukă mai mălt se retrăse
din lăme.

— Iți cer o mie de iertări,
îmi zise el apropiîndăse; este
o mălțime de vreme de kănd
n'am venit la D-ta. Pricina...

Pricina e frămoasa Po-
loneză, am kărmat rizind, și o
iertă kăci 'mi a răpit un pri-
eten, de vreme ce a isbăt a
domoli o inimă selbatikă.

— Adevrătat, îmi respăne;

ne îngredescă că Olga nu mă
îsbește ca toate frenesia amo-
răsi; asemenea o îsbiam și eu
la început, dar acum îți măr-
tăresc că nu mai simt acel
foc, acea beție. Amorul meu
se prefăcă în kompătire. Olga
e minunată, e un înger, dar
părărea tristă, părărea plină,
mă teme, mă kinsește, îmi scoa-
te sufletul ca atâtea dragoste.
Eu o îsbeșc acum mai mult de
mă...

— A, ești o fiară, domnule!

— Țingseștem, doamna
mea, și nu mă osîndi. Simt,
cunosk, vîd că sînt un vino-
vat nevrednic de izbirea ei,
dar, ce voi? sîfferingile ce am
tras de la sexul Dîmneavoa-
stru, îmi aș strikat inima, aș
deprtat'o din kararea acea in-
florită pe care o visează o i-
nimă de douăzeci ani. Eu am
acum treizeci și doi ani, iam
cherkat prea multe kinsri. Pă-
rărea vîndst de femeile care
îmi jura un tenr și vechnik a-
mor și apoi mă părăsia lep-
dîndmă ca pe o modă vekie,
fără marar a kșgeta că prin
aceasta omoară o ființă ome-
nească, am sfîrșit prin a le
knoaște și a le preșsi pentru
aceea ce sînt: niște draci fră-
moși lșagi pentru a ne ferici
și a ne kinsî.

— Mășmesk de kompli-
ment am zis.

— Iartăm, Doamna mea,
și îți rezik, jeleștem, și nu
mă osîndi.

Dar dacă ai o inimă a-
șa strikată, am adaos, dacă nu
ești în stare s'o îsbești pre-
kât te îsbește, pentru ce nu
te dîstînești ei? pentru ce
o îmbrînești jșkîndste în ri-
pa perirei?

Am cherkat, Doamna mea,
dar ce pot face, kînd singura
idee e în stare s'o omoare.
Amorul ei e eksaltat, nobil,
plin de fok, dar nekîjivios. Nă-
dejdea'mi e la vremea care vîn-
dikă toate.

Sfîrșind, mă lșăă ca să a-
lerge înainte anei tinere da-
me ce venia spre noi.

— Vara mea, kolonela D?
am zis eu.

— Ea însuși, îmi respunse
Doamna B. Ipolit acum o îsbea
pe dînsa și sitase pe Olga...

Ah! oameni, oameni îngre-
țîgi! Vedegi o biată femec
nevinovată, tinră, ca inima
simplă și liniștită. O șmăriți,
vă ținegi ca niște dîșri ne-
kșrate de ea, pînă ce prin adi-
memrile voastre o facegi deși
kakă datoriile sale de femec-
sitate virtutea, leapdă țînstea
ca să s'arsnă în brațele voa-
stre, și apoi spre resplăta tă-
tăror acestor jertfe o așîrliți
ca despreț zikînd: atâte

tot!... krăzi, nesimțitori, infami, nelegisliți!...

Toată această frumoașă ierieli de epitețe se adresa la mine.

Am vrut să mă apăr.

— În adevăr, am zis rîzînd, căm de nu kade trăsnetul să ardă pe niște asemenea nekredințioși!

— Rizi, Doamnă, dar eu nu rid... Oh! ai să aer nestatornic kare mă îngrozește!

Ah! am strigat lînd să aer kîl am pîstît mai melodramatik, pozi a mă judeka acest fel? Sokotește kă eu n'am zăkă trei-zeci ani și prin zrmare sînt chinștit. De nu vrei să mă krezi, vezi ce zice balzac în Papa Gobsek...

Balzac era astorșl favorit a Doamnei B. kare mslușmindăse de acest bșn martșr, îmi zimbi sorbind infăzia kopșelșli de Kina din ceașka de vermeil, și dăpă pșin zrmă:

Ipolit isbia pe kolonela D. și șitase pe Olga... Olga nu mai era akșm pentră dănzșl dekăt o sșpșrare de kare kăsta vr'șu mijlok a skșpa! Nu doară kă țgădșesk karaktersl lși chinștit și nobil; din înprotiiv șiind kăt delikateșă are în sșfflet nș'l osindiam či îl jliam, și pșngeam pe așea nenoroiț femee kare abia o kănoșteam și kare ertfș znei krade fa-

talitșșli, era silită a bea șu nos pahar de dășere!

Toată lămea vorbia kă lșolit a se ia pe kolonela D. Pe mine înșă inima nu mă lăsa a krede la atăta nekredinț. Imi pșrea grozav a'mi inkipsi amorșl atăt de nedrept, inkăt să voiaskă a'și strika ei înșsl lșkășrile lși.

Într'o zi aflăndșmăș singșră a kășă, imi vestitș pe Doamna Olga. Astă vizită imi pșicinș mirare, kășli, prekșm am zis, noi abia ne kănoșteam, de și eram negata, am lșat să șal și am pșimit'o.

Pare k'o văd! nu era akșm Olga așea pe kare kă chinșli lșni în zrmă o văzșsem atăt de frumoaș de și palidă la grădină; fața ei era atăt de slabă... atăt de skimbată. Pe lița ei șlășnăkă batista sșbgire fșră pik de viașă; o moarte se vestia în oki ei skăntietori. Ar fi zis cineva o statș de marmșră eșitș din mănile lși Kanova.

Am alergat înainte'i, am lșat'o de mănă mănă ei ardea — și am pșș'o lșngă mine.

Ah, Doamna mea! imi zise, și glășșl ei era innekat de sșspine, iartă kătezarea mea; oh! sînt foarte nenoroiț!

Lăkrșmile îi zmplșră oki.

Linșșesue-te, Doamnă,

'i am r'ăspuns. Oh! înțeleg! în adevăr ești foarte nenorocită!

— Așa e că se'nsoară? strigă ea cu glas s'rbieat strălucind-se; așa e că mă lasă? O Dămneze! mă, îndrăg-te!

— De D. Ipolit vorbești, Doamnă? Zic că să se'nsoare, dar nu cred că poate fi într'altădată cred. Și în sfârșit fiind aceasta, pentru ce să te măhnești. Se vede că e nevrednic de amorul D-tale. Un nestatornic se desprețuiește și se uită...

Să'l uit! eu să uit pe Ipolit? Pe semne D-ta nu știi, Doamnă, că el m'ia să f'gădăsit că amor f'gădăsfârșit? Pe semne D-ta n'ai izbit, Doamnă? Nu știi ce venin este acesta. Oh! te fericească dacă ești nesimțitoare! Vai mie! eu am cănăscut amorul; încă o dată am mai izbit, și acel rău amor m'a nenorocit, acesta mă omorâ. Voi mări negreșit.... El era bărbia mea, săffletul meu, și să mă lasă? Căci în adevăr voiește a mă lăsa.... Oh! îl voi omori și pe el și pe soția lui!.

Însuriera ei m'a îngrozit. Era de o frumoasă fiară. Asta fel trebuie să fi fost Didona când hotărâ a se încorpa sub rășinele Karagei. M'am sculat.

— Te spăria, Doamnă mea — îmi zise după puțină tăcere — Iartă-mă! Când ai ști că for este în astă țară...

înimă! E un rău pe care nu mai moartea îl va stinge!... Știi că Dămneata îi ești prietenă, pentru aceea după Dămneze la D-ta m'ia dejdeea Ajătmă, Doamnă! Skarpă un săfflet dela osîndă! Zi, f'ă, mijlocuiește să nu mă lasă!

— Și ce pot sfaturile mele, când lacrimile D-tale nu folosesc? am zis.

— Ah! când gândesc că ieri nu mai departe, lăcăruia și se jura pe s'rbătatea lui, pe viața lui, pe oții lui că mă isbește și va fi al meu!... Oare Dămneze va săfferi să se calce ast-fel jurațiile făcute în numele său? Oare trăsnetele cerului s'au stins? Pentru că și s'a jurat doamna în mii de rânduri. Eu însă mă temeam de amorul lui! De câte ori îmi spunea că mă isbește, vorba astă mă împlea cu fiori. O presimțire amară îmi zicea că omul acesta care-l vedeam jurându-se pe oții lui dinaintea ivoanei și lănd martor Dămnezeirea că altă rășină, este un trădător. Lacrimile ce vărsa la genăkii mei mă spăria; inima îmi spunea că sunt mincinoasă. Și însă, fiind țară țară ce sunt adormiam pe dejdeea f'gădăsințelor lui; visam fericierea în brațele ce era să mă vădă!... Ah! căci nu m'ia bărbat moar-

tea zilele în ceasurile acele!
Aș fi mșrit norocit și n'aș fi
silit akșm a'l blestema și a
plunge!

Șiroae de lakrămi kergea
din frămoșii ei ori. Șu tenbr
om de ar fi vızat'o atnchi, ne-
greșit k̄b nș s'ar fi stănjinit
k̄t de pșuin a înjurgia pe ne-
legisitsl ne o adșsesse în sta-
rea aceasta. K̄t pentrș mi-
ne neștiind kșm s'o m̄ngiis;
am începst și eș a plunge.
Ea șrșm̄:

— Hotrșsem s̄b m̄b dsk
la rivala mea, s̄b'i spsn nele-
gizarea omșlși k̄rșai va s̄b'i
inkredingșze soaria. Nș o
kșnosk, dar așd k̄b e o femeș
t̄br̄r̄, bșn̄r̄, simșioare; poa-
te k̄b s'ar fi indșrat la nenor-
ouirea mea. Oh! 'i aș fi sp̄-
lat pișioarele kș lakrămi, și ar
fi treșsit s̄b kalce peste trșpșl
meș k̄a s̄b se dsk̄ a se kș-
nșna kș el; dar în minșta k̄nd
voieam a m̄b dșce, pșterile
m'as lșsat. Neștiind ce s̄b mai
faș, am hotrșrit s̄b viș la D-ta.
Știs k̄b el te stim̄, știs k̄b'gi
e prieten; D-tale'gi e mil̄ de
mine. D-ta ești bșn̄r̄, pl̄ngi...
Fie'gi mil̄ de o nenorouitș!
Șkaprșm̄, Doamna mea, m̄n-
tșestem̄!..

Și biata femeș ingenssiase
dinșntea mea, și imi s̄rșta m̄-
nile f̄r̄b s̄b poat̄ artikșla șn
singrș kșv̄nt de grestatea șș-

pimilor. Eș pl̄ngeam k̄a și ea,
și cine ne ar fi vızat în mo-
mentșl acela, n'ar fi pștat de-
osebi kare e mai nenorouitș,
Olga șas eș.

M'am pșs la skrriitorșl meș
și am skrșit lși Ipolit k̄a îndat̄
s̄b viș la mine. Am șșnat; o
słșgș intr̄ kș șn bilet în m̄n̄b.

Dș acest r̄bvaș la D. Ipolit
R. 'i am zis; s̄b'l ḡrșsești nșmai
de k̄t.

— D. Ipolit e la Doamna ko-
lonela D. imi resp̄nșe. O s̄s-
ḡ de akolo a adșs acest bilet.

Ado, am zis; dar Olga îl
lșase mai uainte. O vızșis
tremșr̄nd k̄nd chelia. De o
dat̄ șip̄nd strășnik skr̄p̄
biletșl și eși r̄pede.

În bilet skr̄iea:

“Doamna B. este rșgat̄ s̄b
bine voiask̄ a veni la 5 ceasri
desear̄ la biserika katedral̄
spre a privi la kșnșnia D. Ipolit
R. kș D-na kolonela D.”

Чeasornikșl arșta patrș. A-
bia aveam v̄reme a'mi face loa-
leta.

Toat̄ nobilimea era la bi-
serik̄ k̄nd am intrat. M'am
pșs la șn lok de șnde pșteam
privi pe miri. Ḡrșbineala fi-
reask̄ a lși Ipolit se f̄kșse
mai grozav̄ la lșmina f̄kșdiilor
de chear̄ și șșdoarea rozra me-
lankolika lși fr̄nte. Se kșnoștea
k̄b se lșpta în sine m̄ștrarea
kșgetlși și presimșirea. Din

înprolivъ кѣтъ senineцъ pe fa-
ца tenerei lăi sođii, кѣтъ бѣ-
кѣrie, кѣте nedejdi de fericiire!

Черимоніа се sfârșise. Toți
fericiți pe tinerii sođii gătindse
a'i întovârzi a kasъ. În mo-
mentul acela vâzsis pe polițu-
maistrs кѣ veni de afarъ кѣ
grabъ și vorbi кѣ Doktorul S.
kare seđea lăngъ mine.

„Ce este? ”am întreat.

— Nimik, mi respnse кѣ
o barbarъ flegmъ, o femee
s'a otrăvit. Si eși îndatъ кѣ
dokrорl.

Kvintele lăi Schiller ce le
chetisem în tăbligele Olgei îmi
venirъ în minte.

„Nă șitai кѣ între sârstul
însoțirei voastre, se va păne
fantomul a celui ce s'as vuis din
pricina voastră.”

O grestate îmi apъsa inima;
zn nor amenitor veni și se pșse
pe okii mei. Mi se pъrea кѣ
biserika se invърtește кѣ mine,
și niște lăuri skъnteioase ъmbra
împregiărsul mex. Simțind pi-
voarele'mi slăbind, am înkis oki
și m'am ginst de stranъ ka sъ
nă kad. Nă știs кѣ đins astъ
fantasmagorie, кѣчи kând m'am
deșteptat eram singъръ în bi-
serikъ. Tremърândъ și kърpinsъ
de spaimъ, am eșit.

Sosind a kasъ, slăgile îmi
spъserъ кѣ polițumaistrs și кѣ
dokrорl S. mъ kъtaserъ, și
кѣ ei venia dela Olga pe kare

kând ajnseserъ, as fost gъsit'o
moartъ.

Abia trăkъръ patrș lăni de
la însrarea lăi Ipolit și dela
moartea Olgei, și el se bolnъvi
de oki. Kърând 'ias lipsit ve-
derile, și blăstemul Olgei se
implini. Akșm e de tot orb.
Simțirea nenorocirii lăi, măs-
trarea kърgetskai, pomenirea pъ-
katksai sex, ias atakat sъnъtatea,
și în vърstъ de trei-zeu și çinçi
ani, așteaptъ și dorește moar-
tea ka o fericiire.

Iatъ isprăvile D-voastre,
Domnșle. Ax! ferice çine nă
isbește și nă simte!..

Doamna B. ofta: ex nă mai
rideam.

III

TRISTEЦЪ

Viind la birtul znde gъsđk-
iam, am gъsit zn mare paket
кѣ skrisori dela Iași. Toate îmi
vestea кѣte o sърrare. Una
zn proçes, alta nisrai-va vești
politice mъxnicoase. În sfârșit
zna mai mikъ îmi spъnea кѣ
mъ așteaptъ, кѣ mъ isbește,
кѣ mъ dorește. Asta era o fră-
moasъ fatъ kare kredea k'o
izbesk.

Nă, nă te izbesk, sermanъ
kopilъ! De'çi am și spșs'o, am
mingit, am vърst poate sъ te

înşul ka zn tiklos. Ns, ns snt
es vrednik de amorul tş!
De te aş fi isbit, n'aş şdea
ferekat în lanşele Doannei B.
femeea asta neînşeleaş, ka-
re'mi spşne kş mş isbeşte ka
şi kşm m'ar întreba şe mai
fak; veselş, şbşrdatekş, jşde-
kşnd amorş o treşere de vre-
me, fşgşdşindş'mi o veşinikş
dragoste, şşi întrebşndşmş kşnd
mş întork la Iaşi. Nş; es ns
voiş şş fiş isbit ast fol. Voiş
o femee kş okii plşnş, kş faşa
mşşnitş, kare şş mş teamş,
şş mş isbeaşkş şi şş moarş
kşm a mşrit Olga....

Şi însş merit es oare şn a-
semenea amor, es, kare tot
fokşl amorşlşl tiner, tot deli-
rşl jşncei şei mai înflorite
!-am keltşit în adimenirile ş-
nei kokete....

În adevşr, nşmai şn amor
poate avea şineva şi aşela nş-
mai ns se şitş. Aşeasta e o
loterie a inimei. Dakş şn tenşr
întşlneşte o inimş simplş şi
nevinovatş, el este ferice; ini-
ma lşl fragedş şi kşratş ia o
opinie înkşntştoare pentş
amor, iar de se face partea şnş
şşfflet faşarnik şi trşdştor, a-
tşnşl perde toatş iluşia şi în
lokşl fericşrei, kşrşş pismş
şi înpetrire.

Oh! kşnd ar voi femeile şş
ştie şe înaltş solie aş priimit
delă şer: kşnd ar voi şş ştie kş

sşnt lşsate ka şş ne plşeaskş
de rşş, şş ne îndşre inima,
şş fakş fericşrea vieşii nostre,
fşr'îndoialş kş isbirea lor n'ar
şşnea nşmai rşnş şe se şşkş
şşrşşl nostrş de pe bşzile lor!

Es tot d'aşna am gşndit kş
şngerşl rşzitor pe kare Pro-
vedinşa !a dat fie-kşrşi om,
ns este de kşl femeea kşriia
el a jşrtşit amorşl şes; şi însş
pentş şe lasş ele a intra într'o
inimş plinş de isbire, îndoiala
şi şra?.... O! ns sşnt es vi-
novat, şermanş kopilş, daka
ns te isbesk prekşm merişi;
dea samş grozavele fişgi şe
!mi aş strikat inima... Voişşti a
fi isbitş? gşşeşte vr'sn şnger
prekşm eşti tş!

Slşga mea întrş kş şn bilet.
Aşeasta era o poftire la prşnz
pe a doa zi delă D. Ipolit. Rş-
vaşşl era şkris de sogia lşl. De
de şşbt şkricea: vom fi ns mai
noi.

Mş poftia la masş! Şi şe fi-
gşrş eram şş fak es privinşl
starea dşrş şele şe'mi spşşese
Doamna B. Şş vşd şn om lip-
sit de simşşl şel mai şşmp:
kare e într'o veşinikş noapte:
pentş kare soarele n'are raze
nşl kşmpşl flori. Şn om kş-
re isbeşte kş tinereşş pe gin-
gaş lşl sogie şi şnsş ns o
poate vedea. Şi ea obositş şşbt
apşşarea soartei, privind pe
aşest hşrşbat fşrş şş poatş

afila sn kãvãnt kã kare s'ãl poa-
tã mãngãia; și gãndind la cel
ãntãis pre kare moartea i'ã a
ãsat; vãdãvã de doi bãrbãci
(Ipolit se pãtea sokoti ka mort)
la 21 ani, ãn cea mai ãnflori-
tã frãmãseã! Am rãs-
pãns çerãndã'mi iertare și pre-
tekãtãnd o pricinã ãnãmã-
toare.

Mã simãiam foarte trist.
Boiam sã plãag și nã pãteam.
Am deskis fereastra. Çerãl era
tãrbãrat; nori groși se primbla
ka niște mãngi pe el, lãsãnd
ãn ãrma lor o ceãã çenãșie;
ãna se așãnsese; kãteva stele
pãbege se ãvia ãnde și ãnde
pãntre nori. Vedeam orașãl
addormit desfãșãrãndãse sãbt
mine ka o mare ãmbrã. Linãștea
domnia pretãtãndeni nãmai ãni-
mã mea era tãrbãratã. Kãrãnd,
sn vis deștept ãmi ãnfããoșã
toate ãntãmplãrile vieãii mele,
de la 17 ani kãnd am rãmas
singãr ãn lãme, și rãnã la 28.
Gãndiam la mãikã mea pe ka-
re abia o kãnoskãsem, gãndeam
la valãrile ce mã kãprinseserã
ãn lãme, gãndiam la toate acele
fiãngi pe kare le ãbisem, de la
koketa pe kare o ãbisem ãntã
rãnã la kopila kare'mi ãkria,
rãnã la Doamna B. pre kare
o ãbeam. Mi se pãrea kã le
vãd pe toate tãkãnd pe di-
nãinte'mi, frãmãse, vesele,
triste, plãuse, rãzãnde...

Tãnetãl vãia ãn departare;
çerãl akãm se ãnvãlia kã xainã
posomoritã; stelele peria pe
gãnd: De aș fi fost poet, aș
fi privit kã plãcere açeastã sçe-
nã mãreãã a natãrei, dar
temper tãra avã pãrãrea o de-
osãbitã ãnflãsingã asãpra fisikã-
lãi meã. Õn soare frãmãse, o
noapte seninã mã ãnveseãște;
din ãnpãtãvã o vreme çritã mã
ãntristeãzã: ãn adevãr gãndiam
dakã Englezii aș tot aseme-
nea vreme, aș rezon sã se
sinããidã. Çe vifor se gãtește!
Stelele strãlãcesc de o mai
vie lãminã! Spãn kã deãte
ori moare sn om, sãffletãl lãi
merge de'și ãa lãk ãntre stele:
oare kare va fi steãoa Olgei?
poate kã açeea kare e akolo ãn
kapet. Mã vitãm la Õrsãmikã.

Domnãle, ãmi zise slãga
tãrãndãmã de hainã, gasda
ãntreabã de nã vrei a çina?

— Nã vrez am rãspãns.

— Domnãle, sã ãnkãd fe-
reastra; vremea e tãrbãre,
kãrãnd a se tãne.

— Ș'apoi?

— Ștãis kã dãmãtãle nã'ãgi
plãce tãnetãl.

— Așa este kãnd e aproa-
pe și kãnd tãrsnește; dar kãnd
vãește ãn departare ãmi plãce.

— O kãm fãlgerã de strãș-
nik, adãogã blestemãtãl, groaz-
neçe tãnete o sã avem! tãre-
bãe sã tãrsneãștã ãndevã.

Acest din zrm̃ argument
m̃ f̃k̃k̃ s̃e m̃ trage dela fe-
reastir̃. Interñndsm̃, ṽz-
z̃is p̃e g̃zdz̃ k̃ servetel̃ pe
m̃ñ.

— Dak̃ Dom̃ñl̃ ṽa s̃z̃ c̃i-
neze, im̃i zise el, i am g̃tit
añ h̃ o l̃ o d̃ ñ o i m̃nsnat, b̃line e
k̃ ikre f̃erte iñt, si...

Singer̃ ñsmele b̃skatel̃r̃ e-
ra de ajns̃ k̃ s̃'m̃i taie a-
petit̃l̃.

Gazda mea era su moșneag
ka la 65 ani, sk̃rt̃ și gros.
Iñ j̃sñia sa se vede k̃ f̃sese
balan, k̃c̃i okĩ l̃i avea z̃nk̃
o r̃ssre ṽr̃psea de alb-albastr̃.
Faça l̃i roșie ka morkoṽl̃ și
fr̃ntea f̃r̃z̃ niçi o sb̃irçit̃-
r̃z̃ ar̃ta k̃ pentr̃ el viaga
ñ aṽsese zile negre.

— De mult̃ ești însrat,
moșle? lam̃ întreb̃at.

— De patrz̃zeci de ani.

— Ai kopii?

— Trei b̃ziengi și o fat̃z̃.

— Si unde s̃nt?

— Doi sl̃jesk̃ iñ oaste: cel
mai mik̃ e pisar, și fata mea
tr̃ește la T̃sl̃cin. O! Sașa
mea...

— Sașa? ce va s̃z̃ zik̃ Sa-
șa? Ivan, sl̃ga mea, im̃i sp̃z̃-
se k̃ e dim̃iñtiṽl̃ din Alek-
sandra.

— Sașa mea — zrm̃z̃ moș-
neag̃l̃ — e dañz̃ mare, am
m̃ritat̃ o d̃r̃p̃z̃ iñ çinovnik̃ de-
la T̃sl̃cin. Ṽr̃bat̃l̃ s̃ez e G̃z̃-

berskii-Sekretar. S̃z̃ o vezi,
domñsle, aveea e femee; mai
nalt̃ k̃ doz̃ palme de k̃z̃t mi-
ne. Sam̃z̃ñ b̃ñs̃l̃i s̃ez ka-
re a fost grenadir, și groașz̃
k̃z̃t mihe. S̃'apoi, fr̃moașz̃.
roșie ka iñ b̃z̃or; ñmai k̃nd
era mik̃ a k̃z̃st din skrinçioab
și de at̃nçṽ e kam skioar̃z̃;
ṽr̃sat̃l̃ a strikato p̃çin, și i
s̃'a sk̃rs̃ iñ okĩz̃. — Si inṽ-
çiat̃z̃, domñsle, ka iñ diak̃.
Skrie, çetește groașnik. K̃nd
a fost ast̃z̃ prim̃ṽar̃z̃ la mi-
ne, im̃ia l̃sat̃ niște k̃rçii foar-
te fr̃moașe, p̃k̃at k̃ ñz̃ s̃tis
a çeti.

— Trimitimi-le s̃z̃ le ṽrd,
am zis.

Acesta era Florian trad̃s
r̃sește.

— Çitește ts̃ și es vois as-
k̃alta, am zis l̃i Ivan. Ivan
iñçep̃z̃.

“ D̃r̃p̃z̃ çe alerg̃z̃ dela o
t̃z̃rm̃z̃ la alta, ka s̃z̃ se g̃z̃d̃-
r̃e la Eliçio și la Galatea, k̃z̃-
nele iñçep̃e a alerg̃a priñ m̃z̃-
g̃z̃r̃z̃; și se ia d̃r̃p̃z̃ iñ ied s̃l̃-
baterk. Ied̃l̃ f̃ge și tr̃eçe l̃n-
g̃z̃ p̃r̃storij̃e... ”

— Deskide iñ alt lok.

— “ Estela se roși z̃it̃ñ-
d̃se la maik̃za. Margareta
ii d̃z̃ voie s̃z̃ p̃riimeas̃k̃z̃ p̃re-
zent̃l̃, și p̃r̃storij̃a s̃z̃ z̃nk̃z̃
nehot̃z̃it̃z̃. La zrm̃z̃, k̃ om̃z̃ñz̃
trem̃z̃z̃ud̃z̃, ar̃k̃z̃ kordela

verde, care era în gramazii berbekiși. . . . ,

— El dă-mi pace kă păs-torile și kă berbecii kă kordele verzi.

Văzind kă pastoralele D. Florian nă-mi pot împărtășia melankolia, m'am kălkat, înst de abia apăsasem a adormi și sn vis fantastik veni și și pșse aspră-mi negrele sale aripi.

Părea kă mă aflam într'un mare salon îmbrăcat în dolis snde ardea dzoș mari polikandele kă lămintri de ceapă galbenă. Olga dormia kălkat-pe o kanărea. Ipolit o privia stănd la kapșl ei. Doamna B. se gătia la oglindă fredonând aria din vodevillă răsesek: Козакъ стіhotворецъ. Prin salon se primbla oi kă kordele verzi la git, și Sașa stăria skiopătând și strimbândsmă. Nă știș kă dă gine acest popșri de vedenii, kăci kănd am deskis okii, era zioa mare.

IV.

КЪТЕВА РЪВАСЕ.

Era kăteva lăni de kănd mă întărnasem la Iași. Birtejșl soșietății, proșessri, intrigile politicești mă kăprinseseră într'atăt, în kăt ne aflănd minstă de răgaz, am fugit la țară:

înst akolo singăritatea, aerșl kărat, privirea natșrei, deșteptată în inima mea sșvenirea Doamnei B. În zadar kăștam a skrăpa de prigonia a chestăi amor atăt de skrșt, atăt de înflorit. El se ginea de mine și mă fugea a țerka toate kinșrile despășgurei. De mă dăceam la vănat, mi se pșrea kă resnetșl pșșui mele treče Prștă și merge de moare la kșșa Doamnei B. De voiam să țetesek, doi oki frămoși se pșnea dinaintea literelor, și în ori ce fras gșseam o espresie a Doamnei B. Ne mai pștăidsmă. Ișpta, am skrșs să-mi vie pasportșl. Am lepatat toate rōmăngele, și m'am apskat de țetit pre Tșvidid și pre Ksenofon. Dsmnezek se mă ierte și pre mine și pre așesti vestii și limbăși astori! Neideat în strategie, n'am pștat preșșși niči frămoăsa retradă a țelor zeye mii, niči rșșboaele pe-loronișiače. Arșșkam kășșile și mă dăceam de priveam Prștă kăm kșșge, și fericeam pe kazakșl kă barba lăngă dela biketșl din țeea parte. Imi era drag kazakșl. Aș nș eră și el de akolo de snde era Doamna B? Aflam măltă poesie în nas-l lăi tsrtit și okii miči, și măltă armonie în strigătșl lăi monoton: k t o i d i o t !

Ksenofon și Tșvidid se dăse-

serb pe urma lui Balzak și Walter Scott. Îmi mărginisem cetirea numai în amoroasele revușe a Doamnei B.

Fără îndoială, ziceam, aceasta e langagiul adevăratului amor! lakonik și infokat. Doamna de Sevigné și Ninon de Lenclos nici odată n'as pătât scrie astfel. Ax, cât m'a iubit de strașnik! Si es kare sokotiam că e o koketă și...

Ivan îmi cărău monologul. El îmi adăucea pasportul și două skrisoni cu timbru Kîșineșli. Kînoskîș pe adresa zneia slova Doamnei B. Tremărând de ferichire am deskis'o. Iată ce mi scriea:

“Prietenul meu! Sânt foarte nenorocit! Așd că te grătești să vii iar în Besarabia, și nă știi cât m'a sârburat vestea ațeasta.... —

Începutul era original.

— “Te ai fost dăș; gîndeam că mă vei fi sîtat. Ax! când ai sîci căt te am iubit, dar akăm nă te mai iăbesk. Iartă sinceritatea mea, dar când ai ști căt sânt de nenorocit! De când te ai dăș, toate neferichirile m'as impresurat; am perdst pre Bibi! Înkîpăște-ți că se vede că'i dăș sâra ferbinte sâș çine știe çe. Pe la miezul nopții așd sîn grozav çîrçîit pe kanapelașa znde el dormia. Sar din așternet. Çe

să văd? bietsi Bibi era în spasmele agoniei. Ox! nă'ți poți face o idee de çe am çerçat! Ox! să'l fi văzat căm mă privia că oki lăkkimçtori! Căm se çîrkolia în brațele mele! Am skelat toatș kasa; am trimis dăș doctor; dar sârakel era în çele de pre çrma minste. Ne mai știind çe să fak. 'iam țarnat pe grăt căteva lingsriçi de arș de Kolonia. Sermanș! Sermanș! trebsia să'l vezi căm zila, căm se sâçîșma! Ox, grozave minste pe kare în veçi nă le voiș zita! Când a venit doctorul il grăsi mort, și pre mine leșinat.... Lakçmile mă opresk de a'ți mai scrie, dar te rog țîkk o dată de vei veni în Besarabia să te faci că niçi mă kănoști. Când ai ști căt sânt de nenorocit!

“P. S. Răpe skrisoarea ațeasta. „

Am skurat skrisoarea din mînuș și am deskis pre çealaltă:

“Prietenul meu! Tă mă întrebî atâte lăkkari de o dată în căt nă știs la kare să răspund mai țutți. Văd însă că înceri că Doamna B. și sfîrșești că Doamna B. Așa dar de d'nsa îți voiș vorbi, căçi pentru çealalte interese nă'ți prea baçi kapel și ai dreptate pentru că știi că m'ai lăsat în lokel ță și nă te îndoști de sirçînçia mea, de vreme çe mîșçimieç

mea o cunoști că e să mă
 lăzulesc prin presdsvii (tri-
 bunaluri); și că venirea ta
 (care cred că va fi înkrînd)
 te vei încredința că prietenul
 tău a fărăt pentru tine mai
 mult decât tine, pentru că pre-
 dănsul amorul nă'l tărbe de
 nas dăpă Doamna B. . .

“ Tu îmi scrii să te în-
 științez ce face? căm sffere
 depărtarea ta, și dacă dăreai
 s'a mai alinat. Sermane pri-
 etine! mi e jale de tine, căci
 tu ești fărăt a fi căl vei trbi
 înșelat de femei. Mîngiete
 simțitorile Verter, Sarlota ta
 nici a mărît nici s'a înșan-
 giat, nici și'a fărăt seamă,
 nici s'a bolnăvit (de căt nă-
 mai cănd ia mărît căpăelșul),
 și din înprotivă, adoa zi s'a
 arăkat în brațele unsi tînr
 offițer de lănceri. . . .

— Feiur! dă'mi șipul că o
 de Kolon.

— N'averi aici, la țară, o
 de Kolon.

— Dă'mi ceva! dă'mi un pa-
 xar de apă că giadă...

“ S'a arăkat în brațele
 unsi tiner ofițer de lănceri.
 Tu îl cunoști; leitenantul Arse-
 nie Timofeevici J. Iți addăci
 aminte căm rideam de dănsul
 că șade ca o fată mare că okii
 plecați, și cănd vorbește că
 femeile, tremă. Adevărat,
 nă e nici o asemănare între

voi amândoi; căpăl țeu e de
 poet și al lui de oștean, și el
 te nămea căci ona ea golova;
 tu de cănd ești nă te ai îngri-
 jit de țaleț, în vreme ce
 Arsenie Timofeevici balan mai
 mult decât toți balanii, e frămos
 în felul lui, și e în stare a se
 bolnăvi dacă ar vîdea că un
 fir de păr dintr'un favorit e
 mai lung de căl celalalt. Ațea
 înșă în care te întrec, pri-
 etenul meu, și că care te a
 gătît, este danșul. Înkrăște'ți
 că el este cel unțis mazărist
 din toată Nosa Răsie, și tu
 cunoști slăbiciunea Doamnei
 B. întră ațea. Tu, sermane
 filosof, nă poți face o singură
 antreșă, slingăcia ta e nesps-
 să. Askălț căm căm s'a legat
 ațest amor. Știi că ne gătiam
 să dăm un bal bānslei nostră
 găvernator. Balul a fost a doa
 zi dăpă părăderea ta. De și
 n'am mălgămire în adănrile
 șgomotoase sude domnește eti-
 keta, aveam căriositatea să
 vîd pre Doamna B. și să stă-
 diez soarta ta în okii ei, pre
 care tu îi asemănai că viațele
 întrobrate și — că căte alte
 cele. Nă țăgădesc că seara
 ațea ea era de minăne, avea
 un aer așa de dăle, așa de
 înkrăntător, așa non so che,
 un aer care zătea: izbeștemă,
 nă mă lășăci să mă prăzdesc.
 Damele își șoptia și se giontia;

tinerei o privea cu amor și înfokare zikândși în're ei: kăt e de frămoasă! Se închea măzrka. Doamnă B. închea kă lîncheră. Che s'îdi mai spsn? Era în elementul ei, și fiind kă știă kă 'îi plăce stilul poetik, o voia asemăna kă Atalanta alergând pe lăciul valărilor. Inșul găvernatoră se skălă dela kărgi și veni s'o priveaskă. Rășii s'riga: prevosxodno! Moldovenii: minșnat! Pe lîngă ea, toate chelelalte femei erăslăte. Asta nă e rășin kănd o zice o gără indiferentă, mai ales kănd — știi — kă la noi sânt mslte frămoșele. Toatē seara n'a vorbit de kăt kă Arsenie Timofeeviči, n'a vâzst de kăt pre Arsenie Timofeeviči, n'a dănuat de kăt kă Arsenie Timofeeviči, nămai eș șnsl am fărkt un lăr de vală kă dînsa, eș kare n'am dănuat de opt ani. În învârtirea valăskă, am pomenit nămele tăș. Gîcește che'mi a rășpns? — Nă'l vâd la bal. A! zitasem kă s'a dăș!.. Kăm îdi pare, prietine, rășpnsul e de minșne. În skert, che s'îdi mai prelîngesk? Tă ești zitat, zitat ka kăm n'ai fi mai fost. Lîncheră! șede toatē zioa la ea; dar bziatsl nă e așă prost kăt samăș. Mi a arătat ieri un răvaș dela dînsa; iatē che'i skriea: " Mă învinovățești

nedrept. Nă, nă'l am isbit pre el — auel el ești tă — gîndăsl mex era tot la tine de kănd te am vâzst la alergarea de kai... Oș! te isbesk, dășinka! mă jăr pre okii auești kare zici kă îdi plak, șul. șul. — „

— Tikloasa! se jăra pre oki, nă gîndea la Ipolit! — " Rășsl ănsă n'o isbește, și koketa face pe nevinovata. S'o vezi kăt s'a fărkt de biserikoasă; șede toatē zioa înkisă în kasă, merge nămai la biserikă și la paradă. Adio, vino ș. c. l. „

Trebăe s'ă aibă cineva 26 ani și s'ă isbeaskă kăm isbesk eș ka s'ă simtă aueea che am simțit! În skrisoare mai era un post-skriptum :

" Dăș o îndelungatē saffere, înșfirșit Ipolit a mărit... „ Xărtia îmi kăză din măni, și okii mi se ămplăș de lakrămi adăskăndămi aminte de nenorocita mea rădă. Apoi în chisda și nekazsl che aveam asăpra Doamnei B mi am adăș aminte kă babele la noi gonesk pre nekăratsl afșmănd pene prin kasă. Am cherșt o kăză și foarfeci; am tziat fărămele skrisoarea și răvșelele viklenii, și le-am răș pe jăratekăsl din kăză, privind fmsl che se ridika și apoi perea kăm perise amorisl ei, am zis slșgii melle șă se dăkă și s'affăme oăaea

kă xărțiile aheste. El mă
prișea kă oki holbași.

— Ai așzit?

— Bine; apoi?

Apoi s'zică s'z'imi înșale
îndat' kalsl, și s'z te g'zesteți
s'z mergi kă mine.

— Unde?

— La k'lsgric.

Ivan se depărte k'ltind din
kar. Negreșit kă mă sokotia
nebun.

Așteptând kalsl. m'am dăș
la mal' Pratsl'si. Kazaksl kă-
nosk'ndășmă, mă salbă. O!
k'lt 'mia p'rst el de slst! Eș
m'am p'ș pe germ, și s'z'gînd
pasportsl, arșnkam b'k'șeșele
în ar'z, zik'nd: ce v'k'lenie!
s'z mă zite pentr' kă n'ș mai
s'nt fașș, pentr' kă n'ș șt'ș
mazșka, pentr' kă n'ș port
c'poșete, pentr' kă n'ș balan.
S'z'imi zik' f'g'z' rik de m'ștrare
a k'șgetsl'si kă n'ș mă mai ișbe-
ște, pre mine kare o ișbem

ka s'ffletsl! S'z'imi sp'șe kă p'c
Bibi n'ș'l va zita înțoat' viașă!
Ba s'z zik' kă măi m'alt ișbia
pre k'șel? Bine zic' priete-
n'șl meș kă s'nt oam'eni meniș
a fi k'lt vor tr'bi înș'laș'i de
femei.

În vremea așeasta kalsl era
gata. Îndat' p'șeseis kă n'ș
d'ș de spaim'ș înboldit de
fierbinteala frig'șrilor și k'nd
mă deșteptais din am'șgala mea,
v'z'șis kalsl n'șmai sp'șmă și
koastele l'și s'șngerate de pin-
teni. — Ivane unde s'ntem?

— Într'm în Iași. Eat'ș
se întor'k dela Koros. Ple-
k'șem se mă d'șk la vr'o s'ih'ș-
trie, s'z f'șg de l'șme și mă
treziis în Iași.

Inșeră. Abia av'șis vreme a
mi skimba hainele kă s'z n'ș skap
representașia dela teatr'.

Se da: Est ce un rêve?

K. N.

Skris la 1837.

La 30 Aug: 1840.

S O N E T T O I.

E chi è colei, che della sacra stanza
Le guardie abbaglia colla propria luce?
Nè all'uscio picchia, e pure s'introduce
Te, Prence, a risvegliar oltre l'usanza?

Ma qual immenso giubilo l'induce
A tanta sua temerità e baldanza?
E a Te venir più franca di Polluce
Al suo Castor ripiena di costanza?

Dal dolce oblio del sonno io pur mi desto
Di sua letizia a meditar l'arcano. . . .
Prence! del tuo gran Nome il giorno è questo

L'Aurora in sen l'accolse, ei più modesto
Illuminò la Reggia e in tuon sovrano
Partì, disse a colei, ch'io qui m'arresto.

S O N E T T O II.

Già ti ravviso, messenger del cielo!
Verso l'Istro spiegar candidi vanni;
Lungi da Te sen fuggono gli affanni,
E la pace ti scorta in bianco velo.

Te non molesta il tuono, il lampo, il gelo,
Or, che discendi a prosperare gli anni
Di chi difende dagli ostili inganni
Di Dacia il suolo, con eroico telo!

E che m'innoltro a ragionar di Guerra?
Se l'Angelo celeste in questo giorno
Di santa pace ricolmò la terra?

Ogni trama insidiosa ei strugge, e sferra:
Del divin dono n'è Alessandro adorno,
Concesso da quel Dio, che mai non erra.

S O N E T T O III.

Di luce onusta la Febea foriera
L'infaticabil Nume precedea;

Indi in aurato cocchio accolte avea
Tre Dignità della celeste spera.

E fendendo la rigida atmosfera
Scendere in Bucarest io la vedea,
E i suoi destrieri trattener la Dea
Nella cittade, ove Alessandro impera,

Tre sommi fregi a Lui fur consacrati
L'immensa gloria, fedeltade, e pace
Simboli prediletti de'magnati.

Cinse di lauri Giove il suo seguace,
Del brando Marte: e Pallade i sacrali
Uliy pose, ove il bell'astro giace

Bucarest 30 Augusto 1840.

In segno di vera esultanza
V. Luigi Zarevich.

Traducția sonetelor D-Isi Zarevici ce s'as p'biikat k' prile-
jisl s'rb'vrii anivers'rii n'amel' Prea-în'elgats'li nostr' Domn.

SONETUL I.

Si cine e aceea care din sakra stan'ă
Uimesce ori ce g'ardii k' a sa zns'și Ismin'ă,
La poart' nici ns bate, și intr' neoprit'ă.
Ka peste obicei'ri s' te deștepte, Prin'ce?

Dar k'z'ă veselie de mare o adăd'ce.
L'at'ța îndr'șneal'ă, l'at'ța alian'ă
S' vie pîn' la Tinemai mult de k'z'ă Pols'ce
L'al s'z'ă Kastor, și plin' de zel și de konstan'ă?

Deștept'ă-m' din dal'cea a somn'el'și zimire
S' v'z'ă ce va fi taina a veseliei sale...
Și, Prin'ce, e-te zion a mare'și T'z'ă n'ame;

Aurora 'n sîn o poartă; iar ea mai lină, blândă
Înlămină koprină, și 'n ton sovran îi zise:
Te dă-te p' a ta kalle; eș mă opresk aicea.

SONETU II.

Te-am și vâzst, o ūger, din chersri vestitoare,
Pe Istră întinzândă 'mî krate, albe aripi;
Departă fâg de tine și rele și restrîște
Și Pacea te'nsoșesce în albele-i vestminte,

De tine nă s'atinge tsonă, fâlgel, gersl,
Akăm ce vîi aicea să faci annii ferice
Acelși ce puzesce și appră de rele
Pământul României kă eroikăl s'ă palos.

Și ce'mi vine în minte să kăget la resboaiă
Kând ūgerul din chersri în marea zi aiceasta
A 'mbilșgat pământul kă blânda sfînta pace?

Imperekeri viklene el stînge, risipesce:
E dar chersk ačestă ce are Aleksandră
Și dat de Dsmnezeșl ce saie 'n veci ce faue.

SONETU III.

Kă totă 'n strălcuire Aurora pșrpșrie
Pșșiă mărș nainte de neobosită Soare,
În karăl s'ă de ară aicea pe lîngă sine
Trei Zeitlîi năskste în stanșele divine.

Și despikând în șbors'și a noastră atmosferă
Lășândăse d'ă dreptă în Băkărești vâzstă-o-am,
Și kaii s'ă kă aripi oprindă 'i în lok Zeeă
D'asspra pe četatea znde domnesce Allessl.

Trei mari darsri 'i addăce ce vin zăsl kă altă;
Neperitoarea Slavă, Kredinga, ș'apoi Pacea,
Symbolari neapărare-la pșșipii ferice.

Kă lasri cinse Joie p'armaciă! s'ăz cel mare
 Li dete 'n mănă palos; și Palada, maslină.
 De pace îl depuse pe peptul lui de stele.

PRELUDIA PRIMĂVEREI.

Bine primăvara! aerul cel
 felgmatik și l'ptos s'a răpt,
 și prin k'răptări se varsă eteră
 cel v'z'nt kare kade p'mântă-
 lăi dără g'ăt desfătând'ă kă
 izbire și kă m'ng'iere; și b'znă
 cher privind'ă kă okii s'ăi cei
 drăglăși rîde și se b'kăg'ă kă
 s'a deșteptat p'mântul.

Bine primăvara! toate sim-
 dirile mele înkărkate de darări
 grăbesk s'ălt'nd a o întâmpina,
 și ele s'ă at'rn'ă de ea ka kopii
 de maika lor cea sosită din vre
 o l'ng'ă kăltorie; ele o în-
 treabă ce le a adăș kă sine,
 o kast'ă prin sîn și primăvara
 rîde și gl'mește kă ambele cînchi
 simțiri și le zice: "fiigi li-
 niștiigi izbiiu kopilași, ex v'am
 adăș vor la fie kare k'ăte ce-
 va, las întăi s'ă deskark toa-
 te felăritele mii de frămăseji
 și de darări strălsuite, și s'ă
 akoper kă ele masa p'mântă-
 lăi împodobind—os'ărb'torește,
 și voi veji privi nămai frămă-
 seji și m'ndrede.,,

Bine primăvara! Aerul e a-
 romat și pl'kăk'ă ka o l'ng'ă
 s'ărb'tare a b'z'ni amor sig'ă! și

PERIODUL III.

ne p'ng'ărit de îngulb'ăznea
 f'ăz'rniciiei; cherl înnoat'ă într'
 en v'ăi șșor și neaskănz'tor —
 ka okiă d'ăluu f'ăz'dășiri, p'în-
 tre v'ăf'ășile cele ninse a în-
 derp'ătașilor m'ng'ăi f'ășt'ăg'ă al-
 bastrele kordele de aer, și
 s'ărb'toarea cea mare a pri-
 m'ăverei s'ărb'tește toat'ă r'ă-
 m'ășiga iernei din a mea inimă;
 și p'ăriă b'kăriei vieji k'ărg'e
 și r'ăș'ăn'ă prin toate p'ăsele
 mele, și în toate kotișele peptă-
 lăi mex se deșteapt'ă dragele
 privigitori, și tot s'ăngele din
 vinele mele k'ănt'ă k'ănt'ăce roși
 j'ănești, și d'ăh'ăl mex înbobo-
 chește, și pl'ăcere și îndrăznea-
 lă se r'ăpede, se arănk'ă din
 așești boboci în maika l'ămin'ă
 a viejei, și floarea prim'ăverei
 cea întreit'ă amor—viag'ă—k'ăp-
 tare înflorește roșatika viejei
 frămășă floare și înfrănzind
 în s'ăn'ămi, a ei t'ălpin'ă kl'ădește
 o prim'ăvară în prim'ăvară, en
 templ'ă al inimei în marele tem-
 pl'ă al nătrei!

Bine primăvara! ex m'ă sim-
 pesk m'ălt mal bine, ex m'ă
 ishesk pe sine'mi mai m'ălt, ex

13

sunt prea ușor, prea vesel, iarna a trecut că aerul ei cel plăcut de odaie, că balsurile, căzările și blănille ei; manta a iernii am lăsat-o că toate că iarna că frigul ei ne obișnuise că aceste poveri, dar primăvara ne deșteartă, natura e înflăcătată, lumea e plină de armonie, vânturile răsună, apele au lăsat ale lor corsete goase, și mormură în senina zi. Ah! căm deșid pomii oxigenii lor și scimbă priviri amoroase că strălucitele raze a soarelui. Earba lănoasă își a rată colțul cel tărâz care prin minănată întocmire alătură a cel înșflegitor kovor de viață. Pasărea, căntărețul naturii armoniază koncerte fermecătoare și aerul adie lin ca sflarea a celui adevărat amor; înflăcăzarea naturii cei renoite gonoște monstruoasele fantome din peptul nostru, și sfânta renoire oropsește toți demonii din noi, implăndzine că lăminosi țigari de viață și de cărat amor; toată ființa noastră înnoată în poezie, ușele și ferestrele inimii sã deskid, toate șiroesk spre întâmpinarea primăverii, oamenii din casele lor, și simțirile din pepturile lor, și dăpă că a sosit ea și o vâd tărâz pe toate drămurile că cozurile ei de flori că cănd ar aștepta pompoasa trecere a

Domnului fărâșei pe acolo, și de amândoa plăcuile vezi că înflorit și aromatele flori akoreză plământul înfrământănd trăsăii pomi, care se pare că strigă: “skălagi voi kapete koronate că frânză, și voi fecorești flori că Domnul naturii trece în asa slavă! — “

Aci se pleacă vârfurile pomilor că respect, și foile își șoptesk între ele că șială; earba ardică kapă din plământ privind că cărizitate; florile își pleacă răzătoare ale lor minunate kapete, și prin toate ramurile răsună un vesel alilăie! către cel Bečnik, care sã înflăcăză în manta koronării, cea lăkrată din Xermelin, de flori și răzără de roze!

Ah! izbite cetitor! că di se pare că cănd vine primăvara, că cănd ‘ciar veni un vekis dorit prieten pe care de măt îl așteptai și te arănci la al lui sîn si ești fericit și prea tăkut? Te ai fi avut prea măt de vorbit dar că toate acestea te taci, pentru că te că știu de znde sã începi, toate di se înblzesk de o dată pe báz și te că poți vorbi, pînă ce începe a se răpe căte o săvenire zna dăpă alta, și o băkrise sã un dor al trecutului dăpă altele și voi le renviați pe toate de cănd înă căte o dată? așa e că

primăvara. — Când vine, noi sărbătorim la al ei rept, și acolo ne vine atât de bine și de plăcut, și noi am avea să ne plângem și să spănem primăverei atât de multe, ah! atât de multe despre trecut iarnă, de ninsoarea inimii, de măgării ceii amorții și de florile cele degerate de înghețul morții. Dar noi, ținem înk, apoi rădăcină câte rădăcină înțepem a ne înțelege vizitând că ea trecutele primăveri — rîm la cele de mai înainte primăveri ale vieții. Aci înțep a se înfrunza câte zănelzritele săvinițări răsărind zănelz alta din architravele timpurilor trecute care ne însoțesc amestecându-se că apropiere în convorbirea noastră! Apoi mergem la braț, că primăvara prin planteria desfătării ei, și noi lok a fie căria flori iar îl cunoaștem, și dărm fie care lok al florii, se ivește căte o zămbă a vre znei norociri perdate, pe care avel lokșor al florii ni'l împărmăstase în anul trecut; și fie-care țărăț răchik zămbăv ne strigă zikând că glas melodios, „mai gîndești ță la atănci?, și fie-care țăf de roză e poplăț că dăhri ale addăcherii aminte care strigă: „mai gîndești ță la atănci?, și sănetel cel proaspăt al frănzelor ne răsără ritănel el tre-

cățelăi kintik de Amor — săz de săferire, și strigă: „mai gîndești ță la atănci?, — și părășă el cel vorbitor ne măr-mără melodii jămătate zitate, și strigă: „mai gîndești ță la atănci?, și tinerele ramări se pare că amerinț că degetel și strigă: „mai gîndești ță la atănci?, și dintre kăzile pomilor lăchek înțelepții oki a kintăreților celor aripați, și ațesti kănoskății oki se pare că în-treabă: „mai gîndești ță la atănci?, așa e primăvara, nă-mai o sărbătoare mare a învierii țățlor celor de mai înainte primăveri, că plăcerile și dărerile lor, o zi a țățror săfletelor care renoște toate mormintele sărpătelor noastre nă-dejdi, toate dărmătele movili, mormintare ale visătelor noastre norociri și doriri — că florile și foionfă el lor! așa vino o primăvară! inima mea este ză mormint proaspăt; ză kadever skămp, fierbinte, izbit, și că dărmere plăns se odihnește în ațest mormint; ez 'iam înkis vesilii oki skăldat în lakrăme și arșat de săfșitoarea inimii dărmere, a căria expresie kămpliț este ză grozav dărmeros ah! și am însikriat'o că țărăț tristă melancholie în părăstiita kameră a inimii mele, așa vino primăvară! și țerțetează că pași lini ațest mormint,

și așază 'ci ata verdeț aspră i akopere kx apa cea sfintă a roozi tale, adiazl kx lina ta sfilare, pînă kînd odată la acea dăpă zrmă a pămîntăsi și din tîia cherăsi primăvară, kadaverele amorăsi vor înflori spre o viață, care nă va mai încheta prefăcînd pe trăitor în kadavre.

St. Stoika.

Domnule Redaktor

Fiind nekontenit cititor al Krierăsi de Ambe-Sekse, am vîzst toată korespondința ce s'a zmat în periodăsi I și II ka ză fel de înainte kvintare și pregătire. a Paralelismăsi între limba Romănă și Italiană, și ka niște temeisi pe care s'ă se așeze ortografia cea adevărată a limbei noastre. Fărgă a'ci face mălăzmirile mele, și fărgă a te felicită pentru norocitul drăm ce ai apărkat ka s'ă faci pe Romăn a'și kănoște limba și a o vedea kăt este de pătėrnikă, kă kăt este sora cea d'ntăzis năskătă a limbelor ce s'ănt de familia latină; fărgă a'ci arătă amirajia mea la metodăsi adevărat filosofik și analitik prin care pișești kă partea zntăzis a Paralelismăsi, păind pe fie ce Romăn ka ză centră al orizonăsi ideilor sale și pornind de la sine îi intinzi acest orizon ko o rază atăt de didaktikă și konvin-

gătoare, trekănd dela cele de mai zntăzia trebsingă pînă la cele mai rar întrebădate; mă mărghinesk, domnăsi mex, în ačeastă skrisoase a'ci face nămai o întrebare, kape deslășită kă ačeiași metod partikălar al domniei tale, sokotesk kă va mai da zăkă o lămină aspră ortografiei romănești.

Este adevărat, domnule, kă la toate națiile literele s'ănt o konvenție, s'ănt niște semne prin învoire ka s'ă arate kătare s'ăz kătare zon. În ortografia ce ai întrebădat D. T. vîz kă pentru respektăsi kăvenit reposatăsi întră fericiire Petră Maior și altor, ai înbrădișat ačeiași semne și ačeiași konvenții priimite de d'nsăsi și de alții; vîz asemenea kă vînd s'ă dai Romănăsi dreptăsi de a'și skrie limba sa fărgă a fi silit a învăța și alte limbi, ai simplifikat ortografia mărghinindă-o nămai întră învăzătura gramaticei romănești, și păind niște regle generale foarte lesne și păgine, addăci pe Romăn a'și skrie limba ka ză adănk literator, și îi pregătești drămăsi a învăța kă înlesnire limbele săruri ale limbei romănești. Ai priimit doz semne modifikătoare la alfabetăsi latin: o sedilă (,) pentru konscanele d s t ka s'ă le addăkă la z, m, u, și ză dirkonfleks

(^) pentru vokalele a, e, i, o, u, ka sã le mai înkizã sau sã le mai lungeaskã glãssirea addãkîn- dãle la ь, í și oa. Mã învoesk pentru semnãl konsonelor kare este ьn adevãrat (s) pentru kã z nã este de kít ьn (ds) și prin ьrmare (d); ș nã este de kãt ьn (s) îndoit sau îngroșat ss=ș; și ȳ nã este de kãt ts=ț. Însã semnãl acesta (^) kare este la toate limbele adop- tat de semn al lãngimii voka- lelor, mi se pare kam fãrã kãvînt a avea de temeis nã- mai konvenția și a se pãne la romãnește nãmai d'asupra vo- kalilor ce sãnt kã adevãrat skãrte kãnd infãușeazã glã- ssirea lãi ь și í. Mã rog darã s 'mi rãsprãzi, daka priimirea acestãi semn este nãmai o kon- venție, sau ai dãmneata vre ьn kãvînt îndãplikãtor? iar daka este nãmai o konvenție, pentru ce sã nã priimești alt semn mai potrivit kã dreptãl și filologikãl kãvînt.

Priimește, domnãl meș, în- kredinãrile mele kã kare sãnt al Domniei Tale

pãrinte din Botez (naș)
Konstantin Mașãli.

Domnãl meș.

Prea trebsinçoasã era a- ceastã deslãșire la priimirea semnãlor adoptate, și lokãl ei era la scrișoarea ce am kãtre

D. Redaktorãl foaiei Inimii, ko- prinsã, în Periodãl I al acestei foi, No. 19, fața 305. Ako- lo am arãtat kãvîntãl semnã- lãi (,) și am trekãt kã vede- rea pe al acestãia (^). În mãl- te rîndãri 'mi a venit a'mi fa- ce apologia înainteã jãdekãrãii pãblikãlãi: însã pãblikãl nã m'a întreat, nimeni nã mi a cherãt kãvînt; singãr dãmneata ai fost cel d'ãntãis kare kãnd ai venit la mine kã partea ьn- tãia a Parallelismãlãi, 'mi ai fãkãt aceste întrebãri, și te am rãgat sã mi le dai în skris sã 'digrãsprãz asemenea în skris. Eș am ьn kãvînt; ma nã ștãis de se va pãrea și pãblikãlãi li- teraãilor asemenea de îndã- plikãtor ka și mie. Și pînã sã mi'l daz e trebãinãz mai ьntãis a sprãne, dãrã pãrgerea mea, ce este çirkonflesãl (^). Se știe kã o vokalã skãrtã sau dichronã, kãnd va avãdoz kon- soane dãrã sine se face lãngã. Çirkonflesãl se vede în limba franțezã, și toãi oamenii zik kã vokala pe kare se pãne el este lãngã; însã sã vedem mai ьntãis ьnde se pãne? — ako- lo mai alles ьnde lipsește o konsonã dãrã ortografia cea veke. În lok de teste se ve- de tãte, în lok de nostre, nô- tre, în lok de aspre âpre, în lok de apostole apôtre, în lok de nașcere sau naistre nãitre

șul: adică se pâne vedem unde lipsește zn (s), Așa darъ vokalele de șis peste care se vede çirakonfleksul sânt lנגi, nș pentrș kș aș așest semnș, çi pentrș kș aș avșt înainte doș și trei konsoane. Așa darъ çirkonfleksul nș este zn semn de lנגime a vokalei çi zn semn de lipsș a znei konsoane; așa darъ çirkonfleksul este zn fel de apostrof prin învoire care aratș kș lipsește o konsonș, și sprș deosebire de çel care aratș kș lipsește o vokalș, i s'a dat o deosebitch formș. Noi Romșnii pe așest temeis, priimind çirkonfleksul, zicem kș este zn apostrof care aratș kș lipsește o o jșmștate de vokalș. Акшм, domșl meș, invit pe ori çine a pronșnçia (a) și (e) întreg și sș bage de seamș kșt i se deskide gșra. Pe șrmș sș çerçe a pronșnçia iarș (a) și (e) kș gșra mai înkisș, și va vedea kș ese o jșmștate de (a) și (e) și prin șrmare zn (ș); (ș) dar, fiind o jșmștate de (a) și (e), printr'o învoire bine-kșvintatș s'a hotșrît a se arștã dșrș firea lor prin literelerș așestea apostrofate d'asșpra pe jșmștate. Kșt pentrș (oa) a se areta prin (o) vedem așelãși kșvint; pentrș kș la așest fel de diftong ipsește o jșmștate de vokalș,

și apoi çerçetind înçerçtșl nș-mișlși diftong (oa) nș vedem de kșt zn adevșrat (o) atșt în deklinarea și konșșgarea vorbelor romșnesçi kșt și în originea lor. Prekșm: doru, dôre, odoru, odôre; — môrã, mori, môle, moli saș moi: sôrte, fôrte, pôrtã, etc.

Kș pilejisl așesta vorbind despre (a) și (o) sokotesk kș este de kșviingș a arșta firea lor în limba noastrș (a) este kșrat saș întreg akolo zn de silaba în care se afflș el este arșșatș saș lנגș; kșt însș în deklinarea saș konșșgarea vorbeii se va face altș silabș șrmștoare lנגș, atșnçi firesçe kș (a) se face skșrtș și prin șrmare devine (ã) saș (ș); kșm făcu, făcutu, făcșam, — făcu, făçutu...

Relaçia çe se afflș, între (a e) și (ș) așelãși se afflș între (o) și (u). Çerçe çine-vã a pronșnçia (o) și vã vedea kșt 'i-se deskide gșra; çerçe însș a pronșnçia (o) kș gșra înkisș, kș vã vedea a eși afarș (u), așa darș (u) este o jșmștate de (o) și poate pentrș așeasta s'a skșris în vekime mai ka o jșmștate de çirkonferingș (o). La o vorbș, ka sș șçim de este o silabș lנגș saș skșrtș trebșe çel pșçin așeastș vorbș sș fie de doș silabe, ka sș pștem face kom-

parație. Când o vorbă va fi sokotită de o silabă și într'însa va avea (o) littera a această remăne pronunțată în firea ei, și atunci poate a se sokoti când lângă când skurtă: kəm: portu ce se poate čiti și eu portu și eu pòrtu; kət însă vo ba portu se va face de doș silabe sas mai mălte, daka (o) vă p̄stra ar̄psarea as̄p̄r̄ și atunci, p̄t̄nd face komparație, (o) de vine lâng; f̄k̄nd̄-se (oa) sas (ó), kəm pòrta, iar daka (o) n̄ va p̄stra as̄p̄r̄ și ar̄psarea atunci r̄m̄ne skurt sas j̄m̄tate, și devine firesce (u) kəm purtătoru. Ast-fel și Donnu. dómne, dumneata, — joci jó-că, jucător, etc.

F̄k̄nd ačeastă b̄gare de seamă poate s̄'mi zikă čineva; d̄p̄r̄ čelle zise; d̄m̄neata ar̄đi k̄ p̄k̄m se are (a) și (e) k̄tre (č), așă se are (o), k̄tre (u); și dak̄ pe (č) il ar̄đi k̄ (â) și (ê), pentr̄ ce n̄ ar̄đi și pe (u) k̄ (ô)? — Pentr̄ k̄ dom̄n̄l meș (o) mai are relație și k̄ (oa) kare e mai lâng de k̄t sine; pentr̄ k̄ k̄v̄nt̄l kare ne face a skrie fá k̄tu k̄ (â)

ka s̄ n̄ skimb̄m fisionomia ideii facu; ačellăși k̄v̄nt̄ ne face a skrie și pe dóre k̄ (ó) k̄ s̄ n̄ skimb̄m fisionomia ideii doru; pentr̄ k̄ între (oa) și (u) ori-čine ar preferi pe (oa) a'l ar̄ta k̄ činkonfleks dek̄t pe (u); și în sfirșit pentr̄ k̄ limba Rom̄neask̄ čnk̄ din leaḡnt̄l s̄ čnk̄ din vreme moșl̄i nostr̄ Rom̄l̄s a av̄t firea a skimba pe (o) în (u) și vice-versa; în vreme ce pentr̄ (a) n̄'as av̄t nič̄ n̄ semn alt̄ a'l ar̄ta când este lâng. ș skurt de k̄t prosodia.

Iđi m̄l̄zmesk, dom̄n̄l meș, de întrebarea ce'mi faci pentr̄ k̄ 'mi ai dat motiv a desvolta oare k̄m o kestie, ce va deștepta în litterații nostr̄i niște idei kare ne ar fi folositoare, și a vedea as̄p̄ra ačestia mai mălte p̄reri.

Priimesce in̄kredingarea simđirii melle k̄ kare čnk̄ din kopill̄rie m'am deprins a te privi când domniata n'aveai alt n̄me de k̄t nașl și eș finl d̄smitale, și când vorbele d̄smitale 'mi se p̄rea n̄ orakol, mai v̄rtos când 'mi ar̄tai pe gen̄ki sčenele reshoinice îngrav̄re din Enriada.

I. Heliade.

INSEMNARE.

Această skrisoare a D-lui C. Mauruli, kəm și respnsăl mex, de attənçi îmi detterz nisce motive, a mai eși oarekəm din semnele adoptate de antenagii nostri latinisti și tot dărpz semnele de invençiz romznlz a adopta pe (v) țe se pznea la i și z, pentz toate vokalile țe se pronkndz (z) adikz a skrie ă, è, ö=z și á, ê, í, ô, ú, sz represente vokalile nasali țe se aflz înainte de m, n, saz și airca. Daka dar ô representz o vokalz nasale (oa) a kztat sz fíz representat prin alt semn, adikz prin (ó) ka și (ea) prin (é).

Mai tcziz kznd çititorii nostrii erà deja preparaçispre a adopta litterele întzege strzbsne, adikz kz trei anni mai tcziz în periodsl al V-lea; kstezarzm a dà o ortographiz mai erçditz, kare ajznsse kresknd rînz la pzblíkarea Bibliei, în kare se vede ortographia limbei în toatz clasíçitatea ei, țe o Akademie de bzrbazçi kompetençi ar pztea înczviinçã.

(1860 Sept: 6)

CURRIER

DE

AMBE SEXE

JURNAL LITTERAR.

INAUGURATZIA STATUEI

LUI

GUTEMBERG.

Sărbătoarea a fost frămoașă la 25 Iunie; însă a fost și mai frămoașă a doua zi. Komisia pentru monumentul lui Gutemberg a fost prevăzută toate și le întocmise de minune din prezintă ca municipalitatea; niciunul nu s'a văzută zadarnice și nebușne keltsele; nici de kăm nu s'a văzută adaose în sokoteala hăgetăsi. Fiecare kasă singură și a fărkat keltselele din toată inima și în tr'o glăssire împodobind și în preajma ca girlande. La toate ferestrele se vedea jăne fechioare, și fețe vesele. Pri-

vitorii formă partea cea mai interesantă a priveliștei.

Nu poate cine-va să lăsa în destul ingenioasă și delicate manieră ca care astoritățile Strasbărgăsi și toți lokșitorii, pînă la cel mai din urmă să ospătat pe streinii ce venise ca prilejul acestei sărbători. L'Hotel-de-Ville ar fi priimit și ospătat pe toți streinii dacă iar fi încăpștat. Saloanele să fost deskise neînchetat înaintea lor și îi priimea pe toți fără deosebire de rang sau de naționalitate. Se vedea aici amestecăgi mairi kommanelor

vechine și profesorii universităților germane, kanonieri, tipografii, preoții catolici, ministrii protestanți, președintele konsistoriului Israelit, învățații, artiști, meseri, lucrătorii! Toată lumea își lasă parte la sărbătoarea tiparului, bărbății femei, copii, literați și neliterați. În același timp se cântă o cantată religioasă în templu, și Te Deum în catedrală.

Aceasta s'a întâmplat în ziua întâia; însă adoa zi s'ce-
na a skimbat față; și ar fi zis
cine-va că prezentul s'a fă-
cut nevăzător ca să dea lok a
se arăta de față trecutului:
S'ar fi crezut cine-va străm-
tătat în veacul în care a
trăit Göttemberg. Pe la no-
veacuri și jămătate aproape
o adevărată armată a străbăt-
tut prin toate porțile Stras-
burgului, de o dată. Aceasta
era depășirea tuturor cetă-
ților și orașelor din preajmă
în okol de zece lege, în ko-
stumele cele mai pitorești,
zmele antice și altele moder-
ne, zniei călări și alții în
trăsare însoții s'au prece-
dat de muzică, steaguri și
semne săs atribuite nenămă-
rate. O mulțime de karre
pline de fecioare venea călă-
zate și okolite de călăreți
ce era tații, frații și prietenii

fetelor. N'au puse să eks-
prim sensația produsă prin
defilarea acestor populații tari
și marșiale care stă așa de
bine a mărșii plăgă ca și sa-
bia, și care venind ați, nu lă-
saseră pe la vetrele lor dekă
numai pe cei slăbănogi și bol-
navi. Nu se află ordonator
kapabil a improviza, în Fran-
ța, o procesie mai originală
și mai krioasă de cât a-
ceasta.

Acești vizitatori kămpeni nu
întărziară a se zni că kor-
tegiul industrial care se or-
ganizase în cetate, și care
koprindea mai mult de patru-
zeci de korpuri de meseriași
rândsite din dăruții steaguri-
rilor lor, din care cele mai
multe părți că demnitate kapul
d'operă a meseriei sale, și
având în karre zneltele pro-
fesiei. Șkolarii șkolei indus-
triale mergea în kapul korte-
gisului îmbrăcați în xainele
cele mai grațioase, zniei ar-
mați că kompase, alții că
linii și că instrumente de fi-
sikă. În zrmă venea zni kar
în care ei așzaseră niște ma-
chine ce căpi va dăntărnșii le
pănea în mișcare, și își îm-
plinea preșsirea. Șkolarii kon-
dăcea zni kal foarte mărețe
înșelat și împofilat. Zăgra-
vii, stiklarii, tamisierii, având
înainte steaguri, embleme ta-

blosri de tot felul întokmite kă zn găst de minune, addă-
cea kă sine cete de kopii dră-
gălași îmbrăcați în albastru,
roșu, lila. Lăcățășii însocă
mai multe karre foarte mari
ce avea înzântă kămine ap-
prinse, la kare konflând în
îoi skotea fersl roșal, îl băt-
tea kă ciokanele pe nikovală,
și skănteiele se respădea în
departe. Potkovarii kombina-
seră potkoave sâb formă de
desemne foarte plăkate și o-
riginale. Kăldărarii armații
din kap pînă în picioare, în
kap avea niște koifșri mari de
aramă, și înaintea lor trăgea
zn kazan gata și apprins ce
destila spirtări. Grădinarii în-
trekăseră pe toți, și pregăti-
rea și pompa lor a întrekăt
ori ce feeria săz povestile de
vrăjitorii poate s'și înkipă-
iaskă mai plăkăt și răpitor.
Patră karre mai lăngi de doțzevi
picioare alkătsia ekipagele lor.
Cel d'zântăz era înkătkat kă
fecioare de minune înveșmîn-
tate în mante de flori; cel de
al doilea pârta o adevărată
adnare miskătoare, toată de
stălpări, de bananieri, de mag-
nolii de kaktăș gingantăști;
cele lalte doț era koronate de
flori, de roade, kă fete mari
și kopii, într'o neorîndșială a-
tăt de înkăntătoare, înkăt a-
bia pârtea vine-va sâ deosi-

beaskă ce este floare și ce e
kopil.

Върсătorii (boiangii) цесъ-
торii (pânzării), чимарии, табачии
аflaseră mijlok a înfrământăda
prodăktele indăstriei lor, și a
le ekspăne la vedere în grămăzi
pe kăt se poate de mai plă-
kăt. Аккончиатории (коаferii)
trimiseseră la чермоние cete
cete de kopii împodobіți și kă
kosіțele lăngi în kăt par kă
ar fi avăt niște koame țngerești.
Kroitorii se îmbrăkaseră kă
toții în kostăme de gengilomi
ai veakăsi de mijlok, pe kăt
se poate mai strălxvit, și forma
peletonă cel mai kărios al a-
ceștei minănate proceșii. Toată
lămea a applădat pe cel kare
mergea înaintea într'o mare
kăviingă înbrăkat ka Gătem-
berg. Тămplarii și rotarii tot
felul de lemnaire, armații kă
zneltele meseriei lor, kondăcea
niște karre împodobite kă ka-
pete d' opere indăstriaie; skări
învărtite, orgaue, modele de
învărtări, de diligențe, toate
foarte frămos întokmite și foar-
te dekorate. Ce sâ mai zik
și de măcelari înbrăcați în
roșal, kă sekărea și kă kăpităl
în mănă, zămați de niște miči
măčilărași și ačeștia kă kăpitășe
în mănă, și dăkănd în ammestek
și fără neorîndșială doi țări
grăși akkoperiți de girlande,
și skortăgi de fete de kăte

чинчи sprezocہ ani kә roki de msselinъ și kә mъnъșe albe? Nimeni nъ va înчerka sъ deskrie aчel nъ știș che netълmъчit aчel fel de visare din Xalima, vъzștъ aievea.

Morarii trъgea într'ъn karrъ kә șase kaii o moarъ che mъчina fъinъ din kare pъinarii lъa și nъmai îndatъ frъmъnta și kочea pъine în aчelaș karrъ. Peskarii dъchea ъn vas plin kә trote de Rin foarte mari che se bъtea. Strъgarii fъche la strъg în karrъl lor, la skazne, Tipografii che erâ regii sъrbъtoarei, în karrъl lor, așъza litere, și tipъria în teask mii de esemplare de ъn immъ al lъi Gștemberg și le împъrđia în grъmъzi la privitori. Sъ mai spъis și de litografi kә rolșrile lor, de tapiđieri che dъchea piramide de jъđъri și de kanapele? sъ vorbesk și de danđșl dogarilor, чea mai rъpitoare idee choregrafikъ din lъme și karabilъ a face sъ a- lerge tot Parisъl la Operъ?

Derștađiile четъđilor și korpъri de înчелеpđi se vedea de kъnd în kъnd întrerъpъnd linia kortegisъi. Toate era însođite de kъtre mъđșlarele komitetъlși che pъrtâ eskarpe trikolorہ kә чișkъri de fir alb. Akademia franșesъ și a sciinđelor morale și politiche erâ representate prin DD. Dupin ainé fostșl president al kame-

rii derștađilor, și Blanqui ainé, amъndoi investiđi în kostъмl kә stълpъri verzi de mъđșlar de institut.

Derștađiile tipografilor, librarilor și vъrsъtorilor de litere din Paris, ale komitetъlși din Lion și din четatea Nancy, și a tipografilor din Rio-Jareiro era fie-kare înainte kә steagșl sъș.

Marșșl aчestși kortegisъ alkъtsit de doș mii persоane s'a sъvirșit într'o orindșialъ și regșlaritate de minsne.

în toatъ trecerea kortegisъlși o gloatъ însemnъtoare se îndesa din derștșl militarilor, che era în șrmъ; toate ferestrele era pline de privitori. Și o grъmadъ nenșmъratъ de oameni era adъnatъ în piađa Marché-aux-Herbes, al kъria mijlok erâ kotъrit și pъstrat pentru mъđșlarele kortegisъlși. Piađa erâ asemenea dekoratъ kә steagșri albastre, albe, și roșii, che flъștra pe d'asspra arbъrilor che formâ koprinșl din mijlok al piađei. în mijlokșl pieđei se vedea Statsa lъi Gștemberg, che era akkoperitъ kә ъn vъл de stofe roșii și albe. în poalele monșmentъlși era ъn teask și kase tipografice, ъn aparat pentru vъrsat litere și o legъtorie. Lъkъrtorii che era aчi, kъm sosi kortegisъl, înчerъrъ a vъrsa

litere, a kompune, a tipări și a îndoi și a lega înansl fâkkt într' adins pentră această sârbvtoare. Steagurile ce sosia în piață, îndatâ se zrika pe paketel ce era klâdits la dreapta monșmentelâi, de znde ele înfâdșă o privelisțe foarte plâkkt.

Toate mândslarele kârtegis-lâi așzndșse pe la lokurile lor în pregisrsl monșmentelâi. D. Liechtenberger avokatsl Biceprizidentsl komitetelâi s'a sșit pe o tribunâ învlgatâ în fața paketelâi, și a înçerșt el mai zntâis a vorbi. Kșvântsl sâz plin de cel mai kșrat patriotisms adesea a fost întrerșpts prin applazde.

“Акшм, а zis el sâvîrșind, veniți sâ salzștm kș strigurile noastre dedașde pe așest genis nemșritor, pe marele çivilizștor, pe reprezentantșl slave-lor noaste çelor mai kșrate: în el, în arta sâblimâ kș kare el a înzestrat lșmea, noi vedem konsakraçia prinçipe-lor çelor mai skșmpre, kezșșia çea adevêratâ a înfiinçurii fâgș dsingelor slvite și a nâdejdi-lor mîngvtoare ale viitorelâi.

“Sъ trъiasкъ, sъ trъiasкъ în veçi memoria lși Gstemverg!.,

În momentel așesta dșrș zn semn al oratorelâi, vâlzurile ce akkoperia statșa kâzșrș. Salve de artilerie, sșnetel

klopotelor se amnestekarș kș miile de bravo çe priimi mi-nșnata faptâ a Dlși David. Toatâ lșmea remase în mirare de aceastâ sâblimâ inspiraçie a atristelâi çe 'la fâkkt a eksprima kș atzta poroçire și adevêr pșterea deskoperirii çe e lșmea datoare lși Gstemberg. Sâzșnd așeste vorbe din karteia façerii“ și s'a fâkkt lșminș., în foaia çe Gstemberg stând în piçioare seamnâ kș akșm o șkoate de sșbt tipar ka zntâea probș, D. David a tras în termeni așa de simpli și energici rolșl çe a jșkat invençia tipogaçiei în istoria omenirei.

D. Mairșl Strasbergelâi, çe a înçerșt a vorbi dșpe D. Liechteberger a eksprimat așesta foarte bine în zrmztorșl pasagis al kșvintelâi sâz.

“Borbele çe çitesk pe așesta ștâ probș çe Gstemberg çine în mînz, aratâ într' așeași vreme și kșgetarea artistelâi și simtimentele çe ne înșșfflș. Așeste vii și znanime akklamaçii sșnt oare înșșfflate de memoria znsi om saș de sâvinirea faptelor sale?

“În onoarea nșmai a lși Gstemberg oare sșnt destins steagurile așesta çe filfie înpregisrsl monșmentelâi sâz, și floarea popzlaçiei kșmpirilor noastre, și çearșna sa jșnime

ce știe și s'ă rodnicieaskă și s'ă appere p'îmîntul s'ă p'ărsit'ă și-aș vetrile sale n'mai pentr'ă venerația și înkin'ăișnea k'ătre ind'stria cea mai veke și cea mai civliz'ătoare, și ka s'ăși pl'ăteaskă trib'ătul de rek'ănoșting'ă ce artele, meșteș'ăgurile și ind'striile, n'ăskăte în sînl'ă cet'ășilor vin k'ă toate a dep'ăne la p'ăcioarele a'ăștei Stat'ăe?

“N'ă, a'ăște solemnele înkin'ări a le znei pop'ălăđii întregi, a'ăđia str'ăl'ășii și str'ăini, b'ărbăđi din toate đ'ările, de toate opin'ăile, de toate kredin'ădele, n'ă se adreseaz'ă at'ăt k'ătre b'ărbătl'ă a'ășta, k'ăt k'ătre inven'ăia ce el a lipit'ă a'ăt k'ă n'ămele s'ăș.

“P'ăsterea kresk'ătoare din zi în zi a ideilor, infl'sing'ă lor preponderent'ă, fak adev'ărat'ătl'ă karakter al înaint'ării civliz'ăđiei; înș'ă s'ăsuperioritatea p'ăsting'ăilor îngeleg'ătoare și morale as'ăpra p'ăsting'ăilor fisice și materiale s'ă în firea mijloac'elor ce aș oamenii ka s'ă p'ăstreze și s'ă împ'ărt'ășaskă niște gene-roase simtimente, niște folosi-toare deskoperiri, niște nobile inven'ăii niște mari s'ăviniri.,,

D. Silberman, tipograf'ătl'ă, a în'ăp'ărt'ă d'ăp'ă a'ășta a vorbi. El a add'ăs aminte k'ăm G'ătemberg în eksil'ă, în p'ămînt str'ăin, a inventat a'ășt'ă art'ă

min'ănat'ă kare era p'ărsit'ă ka s'ă skimbe fađă p'ămînt'ăși, și ce fel el a fost desp'ăiat de roadele deskoperirii sale de k'ătre zn argintar din Maien'ăđă.

“Asfel, nek'ănosk'ătl'ă la în'ăp'ărt'ă, pe zrm'ă ml'ătl'ă vreme rek'ănosk'ătl'ă și v'ăz'ătl'ă, b'ărbătl'ă de gen'ă n'ă poate s'ă a'ăștepte de k'ăt dela o viitorime dep'ărt'ătl'ă rek'ănoșting'ă și înș'ăși dreptatea'ă ce îi este l'ămea datoare; înș'ă slava l'ăi str'ăl'ășe a'ăt'ăn'ăci și d'ă raze k'ă k'ăt se desvolt'ă sem'ăn'ăđă cea înb'ărb'ătat'ă ce el a înkreding'ătl'ă în p'ămînt'ătl'ă roditor al omenirii; genera'ăđiile cele n'ăș'ă ce v'ăđ ideea cea d'ănt'ăl'ăș a se koace k'ă veak'ările și a add'ăce roade de înaintare și de civliz'ăđie, se gr'ăbesk de a înkongis'ăra k'ă alelor înkin'ăișni memoria a'ăștia a k'ăr'ăia viad'ătl'ă întrea'ăđ'ă, n'ă a fost mai ades însemnat'ă de k'ăt prin nenorociri și goane; și o'ăcelebritate t'ărzie, învia'ăz'ă, ka s'ă zik a'ășă, n'ămele l'ăi din mormînt, ka s'ă'l'ă dea rek'ănoșting'ăi z'niversale, și s'ă'l'ă înskrie în analele neam'ăși omenesk în n'ăm'ăz'ătl'ă f'ăk'ătorilor s'ăi de bine.,,

Un xor de k'ănt'ăređi ce era pe pak'ătl'ă, k'ănd în'ăp'ărt'ă k'ăte zn k'ăvînt, p'ănl'ă s'ă în'ăp'ărt'ă alt'ătl'ă. k'ănta strofe, pe kare n'ămai de k'ăt tipograf'ăi le tip'ăriă în limba fran'ăeș'ă și nem-

cească, și le împărția publică-
lăi. Una din cărțile acestea,
repetată în хор de către toa-
tă poplăgia a produs cel mai
mare efect.

D. David, pe care îl căuta
toate privirile, a vrut să se a-
skenză din 'naintea dreptelor
mărturisiri de admirație și de
recunoștință, și nu s'a arătat
pe niciări în sârbătoare:

La patru ceasuri mai măgi
tipografi din prezentă cu toți
lăcătorii dela tipografia din
cetate s'as dău în vase înpodobi-
te la Montagne-Vert, unde se
afla o dinioară monăstirea St-
Arbogest, în care Gatemberg
a loksit multă vreme. Aci
mai întâea dată lăi Gatemberg
'ia venit ideea a inventa arta
tipografică prin litere mișcă-
toare. Sosind în lokl acesta
istoric, unul dintr'ănsii arăta
itr'ău kvint skorl acestei
călătorii cu religiozitate. Pe
zrmă li se addăse un ospăd,
la care az fost poftiți și lă-
cătorii tipografi mădălarile
depstației din Lion.

Seara D. Mairl a poftit la
un mare ospăd pe străinii ce
era invitați la această sârbă-
toare și pe depstațiile deosebi-
telor cetăți.

La cinci ceasuri și jumătate
meserii adnăgi la mairie az
străbătut prin cetate ca să se
dăcă la Halle-aux Bles, unde

era întinse trei mese foarte
mari de către 200 talere fie-
care. Mairl, prefektul, au-
toritățile militare D. David
astorsl statsei, D. Dupin și D.
Blanqui, mădălare institutsl
se afla la acest ospăd. Lo-
kotenentl general komandan-
tăl divisiei militare a băt în
sărătatea Regelsi și a komme-
senilor. DD. Dupin și Blaqui
pe zrmă az începst a vorbi ca
să respnză la aceste toate.

Iată kvintl D-lăi Dupin.

“Domnilor, măgămind o-
nestăli cetădean ce cu astfel
de plăkște onorabile vorbe
s'a adresat către depstațiile
și către streinii poftiți la a-
ceastă adnare, dați'mi voie
a plăti această bână priimire
înkinând în onoare cetății
Strasbărgăli și a magistrat-
lăi ce înfrădează atăt de demn
această nobilă și antikă ce-
tate.

Loksitori a Strasbărgăli,
simpatiile ce ne az tras în mij-
loksl D-voastră, și mai mult az
kreskăst cu spektakolsl atăt de
răpitor al sârbătorilor ai că-
roră am fost norociți martări,
și vărând simtimentele atăt de
patriotice, atăt de adevărate,
atăt de znanime ce s'as dat a-
fară în această demnă de
dăinere de minte sârbătoare.

“Noi ne am însojit și cu
inima și cu sufletl la kăgeta-

rea cea mare ce domină toate mingile, la mișcarea ce în-sufflegia klasele de cetățeni în aceste onori civile făcute de către publicul Strasbúrgului către nemuritorul inventator al tiparului.

“Acesta însoțire de simtimente, o proclam în numele avokatorului (barreau) Parisului, al cărui am fost bastonier, și care, în zilele cele rele a le libertății, a înlesnit tiparul împilat cu niște zeloși apărători.

“O proclam încă în numele deputaților Franței cari, la 1830 au hotărât și au înscris desființarea cenzurii în mijlocul legilor noastre constituționale.

“O proclam iarăși în numele Academiei franceze ce mi a făcut onoarea a mă akkredita către dumneavoastră și a căria căștigare îi o exprim cu scumpătate, zicând că slava literilor și științelor este foarte strins legată cu libertatea tiparului ce veciniceste deskopierile cele mari, și întinde din veac în veac și din lok în lok renumirile cele mari.

“O zic asemenea că mă dălar al acestei alte Akademii care, în titlul său cum și în faptele sale, nu deosibeste nici de cum din stădiul științelor politice, căltsi ce se kvine mo-

ralei ce le slujăște de povăduș și de întărire: morală ce o-sindește despotismul întocmai dăru cum se skirbește de desfrăț, și care întemeiază paza bunei orândsiele soțiale asupra pazei cu scumpătate a legilor și asupra respectului cu religiozitate a tatălilor dreptărilor.

“Instituțul întreg trebuie să fie mândru de a vedea între mădălarile sale pe marele artist (D. David) care își konsakră prin predilekție marele său talent ca să vecinicaskă memoria slavelor noastre naționale, dalta sa eksprimă cu o asemenea perfekție și nobila poziție a unui eros și geniul cel modest al unui simplu lucrător.

“Domnilor, krez că mă fak în momentul acesta kredințios țelmaș al atvitor străluciri oaspeți străini și naționali, înkredințând-vă cu vom răstra cu dragoste adducerea aminte de amicala ospitalitate cu care ne ați primit. Ne znim glassrile noastre în chor ca să felicităm cetatea Strasbúrgului, căci a înzestrat lumea civilizată cu cel mai mare karrs al căștigării omeneșci, și căci a aprrins cele d'zn-tis lumini ale unui far ce lumineskăz astăzi peste toate noroadele pământului.

“Onoare lui Göttemberg! o-

noare Strasbúrgsli, leagúnsl
tipársli! Strasbúrgsli ká kare
remúnem snigi prin nište no-
dári, în veci nedeslegate, ka-
re sânt patria, gloria și liber-
tatea! „

Această púternikú improvi-
zație, întresptú adesea prin
aplaude a prodús o vie sen-
sație.

Dúrú aceasta, îndatú s'a
skslat D. Blanqui și azis kávn-
tú xrmátor, ce a fost priimit
ká cel mai vis interes, și mai
virtos pasagisl xnde vorbia
despere snirea tsúlor kredinje
lor.

“Domnilor, dați voie xni
chetúean strúin în cetatea
dámneavoastú a vú mslúmi
de toatú ospitalitatea ce ađi a-
rú't'o într'xni kíp atú de delikat
și atú de amikal kútre vizita-
torii ce aș alergat la această
súrbútoare ká adevúrat demnú
de úinere de minte. Glorie,
glorie dámneavoastú kari ađi
inventat'o și kare ađi súvúrsito
ká alúta demnitate! dámnea-
vosú ađi arútat ká această xni
mare eksempú ađi fúktúchetúii
dámneavoastú o nemúritoare
onoare. Kúť e de framos ka
într'o vreme de egoismú și de
interessri materiale a deșteptú
în inima noroadelor fokú cel
sfingit al entúsiamsli și al
rekúnoștingei! Kúte de framos
a întoarce frúntea oamenilor

kútre chersri și a le addúce a-
minte printr'xni simbol dreptúriile
și datoriiile lor! Súrbútoarea ka-
re celebrađi va avea xni resúnet
nemúrginit, pentú ká ieri n'ađi
inaxúrat númai statú xli Gú-
temberg; ká această ađi inaxú-
rat veakú cel núox în kare
inúrm. Prokiemađi astúzi îm-
púrtúcia ínđelegerii asúpra lú-
mii; prokiemađi alianđu popoa-
relor sábt legea respetúslú ce
se kávine demnúttúii Omúslú.
Dámneavoastú dađi a farú cel
d'úntúis manifest al púrtúisábt
akkoperemúntú lúkrúrii și
a ínaintúrii sociale.

“Ká o vie mișkare, domni-
lor, și ká xni respet plin de
simpatie am vúztú xnda kon-
chetúdenilor dámneavoastú re-
spúnditú în pregisúsl monúmen-
túslú ká kare al nostrú. Fidias
popúlar a dúrsit Franđu în
mijlokú múrilor (zidúrilor)
dámneavoastú. Amicúii dám-
neavoastú din Paris káș și cei
din ceea parte a Rúnsli vor
dúce ká sine o addúcere aminte
a ačestú mare spektakol. E
mare spektakol într'adevú de
potrivú, onorabil și pentú
dregútorii dámneavoastú și
pentú dámneavoastú însúși; e
xni mare spektakol, zik, ačea-
stú popúlagie atú de número-
sú, atú de linisúť, atú de
restrinsú într'xni simúiment
xnanim de venerație pentú

memoria lui Gstemberg. Trebuie a spera că exemplul acesta va avea imitatori, și că scribtorile noastre populare, foarte adesea amestecate de tâlhării și de dolii, se vor împărmăta de aci înainte cu ceva din religioasă gravitate a scribtorii ce aci dat dămnea voastră. Această konkordie frățească tatălilor korporățiilor dămnea voastră, această konkordie amicală a organelor și a ostașilor, și armonia atât de plăcută lui Dumnezeu a kredințelor diverse, ne ar mișcat, domnilor, puțin în suflet. Pentru niște asemenea rezultate Gstemberg a inventat Tipografia, și marele său suflet a trebuit să tresară ieri de mădunire reknoșkun-dun de adevărați ai săi fii.

“Fiie’ mi iertat, terminând această kvintare a mai mădunim ună o dată demnului dămnea voastră mai de primirea ce ne a frăst cetatea Strasburgului. Onoare și laudă acestei cetăți ospitaliare, franceze cu inima și cu sufletul și kredințioasă avangardie a nației ce mari! Onoare Alsăiei ce scoate acest fel de îndemnativii lărgitori ca să înbogățească patria și astfel de viteji soldați ca să o apere!,,

Mai multe alte toaste s’ar rostit în aplauzdele adunării

care s’ar retras la noaptea în cea mai mare hăniță orindzială. La zece ceasuri Ternul cel mare al katedralei era iluminat printr’un fok de artificii minșnat; toate sinșozitățile ale nensmțratelșr sale kofise era strălucitoare lămini albăstre, roșii, verzi de un efekt minșnat. Ar fi zis cineva că un nemărginit incendiu (ardere) în mijlocul aerului, căci partea din jos a katedralei era într’o adincă întăneime. O gloată mare mergea către piața de Marché-aux-Herbes, unde mășica regimentului 34 de linie a ekseskat în delung în acea seară deosevite băcșii de armonie, și unde statua lui Gstemberg, koronată de o minșnată agreolă de gaz strălucă în mijlocul snor vii lăciri de fok de Bengal, ce îl aprindea de kând în kând în câte patru kolșurile monșmentului.

Pre lungă această s’ar kvini a afla cineva aci și deskrierea basrelievilor a statuei lui Gstemberg, despre care dăm mai înjos o kopie cu skămpătate. Cele ce sânt însemnate pe pedestalul Statuei se kvin la cele patru părți ale lumii. Europa, Asia, Afrika, și Amerika. Și iată kăm le a inkipsit D. David.

Europa. — În mijlocul bas-

relievsli în stînga privitorului este Kartesie kă kapl rezemat pe mînz într'o poziție rî meditativă. D'asupra e Bakon și Boarhave. În lătrile lui și tot la stînga Shakspeare, Corneille, Molière, Racine. În gradinșl de jos Voltaire Buffon, Albreht, Durer, le Poussin, Calderon, Camoens, Puget. Din sîsșl lui Durer, Milton și Cimmarosa. În dreapta privitorului, Luther, Leibnitz, Kant, Copernic, Goethe, Shiller, Hegel, Jean-Paul, Richeter, Klopstock. Foarte aproape de kăadrs Linnée, și Ambrosie Paré. Approape de teask, și din sîsșl lui Luther, Erasme J. J. Rousseau și Lessing. La așești doi din xrmă nă li se vede de kăt partea cea din sîs a kaplului. Pe gradin în jos Volta, Galileu, Newton Wett, Papin, ceva puțin mai în jos Jermat și Rafaél. Kopii grîmadă ținînd; între așești kopii se vede și un negru și un asiatic. Kopilăria este simbolul generațiilor.

Asia. — Lîngă un teask tipografic, William Jones și Anquetil Duperron dau kăruți bra-minilor și priimesk dela dînzii manuskripte. La stînga și aproape de William Jones stă Sultān Mahmūd II ținînd Monitorul; e îmbrăcat în nșosl sîș

kostam; vekișl țerban este jos la picioare; aproape de el un țark ținete o karte. Pe gradinșl din jos un împărat al Chinei ține în mînz o karte a lui Konfūgiu. Lîngă dînzul un Kinez și un Persan. Un europian învață kopii. Grîmăzi de femei asiatice stînd aproape de un idol al lor. Rammohurrey celebrul filosof indian stă pe un al doilea plan.

Afrika. — La stînga, rezemat de un teask, Wilberforce stringe la inima sa un Negru ce ține în mînz o karte. Din dîrătul lui Europeni împart kăruți la Afrikani. Europeni tineri învață kopii de Negri. La dreapta Clarkson desleagă mîinile unșii Negru și îi sfîrîmă fearele. Într'un al doilea plan, Grigorie ardik în sîș un Negru și îi strînge mîna la inimă. Grîmadă de femei ardikînd și kopii kătre cer kare peste kăruțnd nă va akkoperi de kăt oamenii liberi. Jos la pîmînt stă arșkate bice de kommandori și fearre sfîrîmate.

Amerika. — La stînga, Franklin, skoate de sîbt țipar aktul independenței Americiei. Lîngă dînzul Washiogton și Lafayette ce stringe la pept sabia ce îi dă patria sa adoptivă. Jefferson și oamenii ce

aș sâskris acest mare art de batik și îl poștește s'și ia lok libertatea. Lă dreapta, Bolivar strînge mîna zîri s'liber

TEATRU.

Societatea de actori Ŭngari în kîtî vreme s'a z'bovit în kapitala noastră a reprezentat vre o trei b'k'k'îi în limba românească și altele în cea nemțească și z'ng'rească. K'z prilej'ul s'z'rb'rii aniverserii întronajiei M. Sale prea în'ldats'li nostr'z Domn'z, aș reprezentat iar în limba românească Pastorală ce s'a p'ublikat în period'ul z'ni'z' al acesteia foi Nr. 6, și aș înkeiat privilej'ea k'z z'n tabloz ar'z'at în kip'ul z'm'z'or pe care îl kopiem'd're afiș'ul ce aș p'ublikat.

“Posiția I. M. S. înk'zng'izat de ministri ține în m'z'n'z table lankastriane. — în fața sa d'a dreapta se vedea kopii de ț'rani în care se înki-p'iește viitor'z; aci staz semi-čerk'zri de metod'ul lankastrian. — Înapoi saz din st'nga st'z norod de s'zeni; și z'n țigan din prez'n'z k'z fiisl s'z'z în feare la p'z'mînt.

“Posiția II. M. S. d'z tablele lankastriane ministr'z'li de instr'k'ția p'ublik'z, și po-

r'z'ncind arat'z la kopii ce se v'z'd înainte. — Norod'ul st'z privind.

“Posiția III. Ministr'z'li d'z tablele în m'z'inele z'ri inv'z'd'z'or și por'z'ncind arat'z la kopii. — Norod'ul tot privește.

“Posiția IV. Inv'z'd'z'or'z'li așaz'z table spre inv'z'd'z'or'z'li, se ardik'z čerk'z'ile, și kopii se așaz'z îngregiz'z'li lor la inv'z'd'z'or'z'li. — Norod'ul îng'z'z'ncind m'z'z'm'ește lsi D'z'mnez'z.

“Posiția V. M. S. d'z'z a-čeastă iși întoarče okii înapoi la trekst, și vede pe țigan în feare. — Kopii învaț'z.

“Posiția VI. M. S. ardik'z, pe țigan din prez'n'z k'z fiisl lsi dela p'z'mînt, îi sparge fearele și le ar'z'nk'z.

“Posiția VII. M. S. ia kopil'ul liberat și'l trimite între kopii de rom'z'ni la inv'z'd'z'or'z'li: iar tat'z'li se întoarče și îi arat'z lok'z' între Rom'z'ni.,¹

¹ Aceste tabelle s'az komp'z's de Astor'ul proklamaj'z'ni din 1848; d'z'z program'na societ'z'z'ii secrete.

Kă multe s'a însemnat Domnia de akăm; însă aceste două fapte a întocmirii școalelor prin toate satele, și desrobirea ȕiganilor Statăsi sânt singure care vor face epohă în istoria țării în vremea domniri

Prea Înălțatăsi nostră Domn, carele vrednic de Înalta Sa kiamare atât de bine a fost pătrens țară din kopilărie de principele krestinătății și de ideile veacăsi în care trăim.

FRUMOASE ARTE.

D. Skarlat Roset țară de mai mult se îndeletnicește kă întocmirea unei litografii. Lăpă ce prin îndeștele kieltseli a înzestrato kă machinele trebșina-chieose, akăm a începăt a lăkr lăkrări mai serioase, prin care va pșteă lăa ăni mai mare sbor ačeastă artă.

În ačest așezmînt se află sâbt teakări akăm: 1. Portretăi M. Sale Prea Înălțatăsi nostră Domn kălare.

2. Portretăi Prea Sfinției Sale pătintăsi Mitropolităi al ȕngrovlahiei.

3. Charte geografice: hartele Europei, Asiei, Africiei și Americiei.

4. Ȕn kalendar de perete il-lăstrat și îmbogățit kă mai multe kănoștinge trebșinchieose.

Alătrata kopie dărp Statăsi lăi Gătemberg este lăkrată în ačest așezmînt.

D. I. Dimitrie Negăliči artist în zăgrăvie, Romăni din Kămpăl-lăng, zăbovîndăse mai multă vreme în Franța și întorkăndăse în patria sa, unde s'a kănoșkăt de mai multă de spre talentăi săă, a pornit akăm în ărmă în pătăgile Orientăsi, unde în kăltătoriile sale trekănd și prin Grecia, kă multă vreme vedem gazetele Grecești vorbînd de talentele artistăsi Romăni. Gazeta nămită Veakăi în Nr. 160 din 5 Maiă trekăt koprinde cele ărmătoare:

“Înčerkătăi artist în zăgrăvie D. I. Negăliči, a pornit de kăte-va zile întorkăndăse înapoi în patria sa. D. Negăliči în pătăgina vreme a zăbovirii sale în Grecia, a lăsat strălăcite dovezi de o esčelentă îndemănare, și de ăni rar talent în arta zăgră-

“ viei. Къди din Greci аз кс- | “ къриле сале артистиче ле аз
“ носкът pe D. Negălici și лс- | “ прърст гъс de pornirea lui. „

FEMEEA PERDUTA.

“ Даминика трекътъ trei-
spre-zече Sept. între zече și
xnsprezече ceasuri дъре пръnz,
іsbita soție a kroitorăsi Stahle
s'a perdăt.

“ Ачеастъ femee foarte би-
не фъркътъ este albъ ка лapte-
le, okii albastri, кс zn nas mik
à la Roxelana, și кс прърл fo-
arte negrъ ка pana korbăsi.

“ Imbrъkъmintea îi stъ : o
roke grenat, o прърrioarъ rozъ
кs flori, și zn șal verde-tînъr
și respъnde la nămele Sara.

“ Ачеста e fizikăl ei.

“ Este vioaic, veselъ, tot
rîde și кълтъ кълд e vremea
seninъ, e rosakъ, melankoli-
къ, pe гîндări кълд atmosfera
e noroasъ.

“ Ачеста îi e moralăl.

“ Kroitorăl Stahle roagъ pe
persoana bine voitoare че îi
va da ospitalitate sъ o trimidъ
іnapoi la kasa ei, дъръ че îi
va face o străgnikъ măstra e;
кълч de va lipsi afarъ mai mъл-
тъ vreme, i se inkide poarta
și nă mai e primitъ.

“ Săskris Stahle kroitor. „

Nota bene. — Celăi че va
addъche іnapoi pe mai săs po-
menita soție, i se фърддъește
2 0 fiorini drept respлатъ sax
o imbrъkъmintе întreagъ de
іarnъ дъръ alegere.

Пртедї sokoti къ ачeastъ ін-
știингare деșteптъ кэriozitatea
іntre oameni. In cele d'ъn-
tăis trei zile четatea Strasbъr-
găsi era în mișkare; toatъ лs-
mea se întreba чине este а-
чест kroitor? xnde lokziește?
xnde, кълд, și кsм s'a інсрат
el? daka și femeea va fi oare
аша de пръркътъ și generoasъ ка
інștiингarea? și o mie de alte
амъръnte pentru viadă ei pri-
vatъ și askъnsъ.

De aci іnceрs лsmea a vizi-
ta прърvălia sax лkкръtorisł
kroitorăsi. Celor mai кэrioși
le прърча sъ се інștiингеze kiar
din гъra lui și sъ affle ammъ-
năntele. O mългime de ban-
keri se дъse sъși porъnчeaskъ
кълte o hainъ ка sъ affle ok-
kazie a'l întreba de nenorochi-
rea lui. Mългime de birjari
alergarъ, ка sъ се deslășas-

кѣ mai bine despre semnele
nevastei ka doarѣ o vor afla,
și fie-kare porъnчи saз кѣм-
рѣгѣ кѣте чева. O mълѣime
de șkolari iskoditori alergarѣ
сѣ affle simpatiile sekrete ale
ъngerъlși гѣpit, și'și кѣмрѣ-
rarѣ кѣте зп pantalon нѣоѣ.
In sfirșit fie-kare voi ka în-
сѣși kroitorъl сѣ'i спѣе, și сѣ'l
desлѣșaskѣ mai bine кѣм сѣ
appъче treaba.

Așa treaba se sfirși кѣ mai
mare noroçire de кѣт se пре-
вѣзѣсе. Açeasta se desлѣșа-
ște la згмѣ printр'о микѣ по-

тѣ esplicativѣ че се вѣзѣ ieri
în Merкѣr de Szaba:

“ Istoria kroitorъlși Stahle
e o povesțe ô skornitъrѣ; e
mai mълt зп fel de pълf (vezi
periodul I açeștei foii) ka сѣ
fакѣ lъmea a alerga la o прѣ-
вѣlie нѣоѣ. Se adaогѣ кѣ а-
çeșt meșter нѣ și a perdъt vre-
mea psind în înștiingare a çir-
кѣla açeastѣ frъmъșeçe de fe-
mee, pentрѣ кѣ în lok de o
soçie încipъtitѣ de perdъtѣ, el
акѣм are înainte зп кѣștig а-
ievea че нѣ și'l încipъște çi
il pipъie în рѣngѣ.

CURRIER

DE

AMBE SEXE**JURNAL LITTEAR.****CADEREA****DRACILOR.**

Înalt, mai sus de ceruri, la locul Nemuririi
 În sfânta atmosferă Luminii celei vii,
 Unde fântâna Vieții și riul Feririi
 Adapă, recorește cereșile câmpii,

Și Duhul Mângâierii burează caldă mană,
 Mângâiează veșnic Prea-sfintele sâdiri;
 Și Dragostea resare a ungerilor hrană
 Ce întreamă în ei Pauca și 'naltele sfințiri;

Pe muntele de aur în stânci de adamante,
Cu pulbere de stele, verzit de bucurii,
Umbrît de cedri Slavei, florat de amarante,
Și unde rodesc falnic virtuți și veselii;

Acolo unde adie zefyrul Ambrosiei
Prin arborii Științii ce «*Domdul, Domn!*» șoptesc;
În liniștea adîncă a Nevinovției,
La râuri de lumină ce *Domn* iar murmuresc;

Pe virful astui munte, subt cortul Prea-tîriei
Încungiurat de îngeri, prea-veseli Serafimi;
Acolo este Tronul Pîrintelui Veșiei
Pe mii de legioane jîratic-Cheruvimi.

Cereasca Armonie organe mii resună
Poezii Veșniei, Serafi întrarîpați
Subt degete d'auzuri simțînde lyri înstrună
Rîpîși în duhul Slavei, de Domnul însufflați.

Ființe de Simțire, și totul de Vedere
Privesc întru mirare Prea-naltul Iehova,

În imnul mulțumirii, în sfânta preveghiere
Și Cerul și Tărîa resonă: *Osana!*

P'aceiași tron d'a dreapta, născut în Preșcinț
În sînul celui Vecinic, de îngeri nevzrut,
Din vechi era și Fiul cu Tatăl d'o ființ,
Ca Dănsul frîc margini și frîc înverut.

Cînd Tatăl al Puterii, voind s'îl proslăvească
Ca un moștean al Slavei, Cuvîntul—creator,
Puterile s'îl vază și 'ntr'ănsul s'îl mărăască,
Printr'ănsul s'ă cunoască p'al lor înveritor;

Cerești, eterii trombe în spațuri resonă,
Puteri, tării de îngeri sbor repezi și sosesc;
În preajma celui Vecinic smeriți toți se adună,
În Dragoste—Ascultare mărirea Lui privesc.

Văd toți pe Fiul Slavei Stăpîn de Vecinie,
Și cunoscut se face Cuvîntul preste tot;
Prin El dragostea crește, se 'nălță hymnuri mic;
De laudă, mărire un glas cu toți scot.

Și Geniuri și Duhuri, și Mîni, Virtuți mulțime
 Se 'ntrec s'z se închine la marele Cuvînt.
 Prin El s'z se 'nt'rească întoa'ta lor estime
 Și 'ntr'însele s'z chiemē al lui cobor'zimt.

O s'rb'ztoare nuoz' în cheruri se serbează:
 Trag toți întru sfințire, adduc Carrul cel viu
 Ce arde de lumin'z, și de șciinți derază
 Ce totul e Vedere; și pun p'al Slavii Fiu.

A lui de flac'ri roate pornesc întraripate:
 S'nt Cherubimi prea-r'pezi ce'n mii de ochi luiesc;
 Și Virstele Vecici, la d'nsul înh'zmate,
 L'Apocalips' supuse, spre veacuri prop'șesc:

De 'ngeri myriarde p'ced și îl urmează,
 Și carrul Naint'rii pornește neoprit
 Din iute în mai iute; și 'n drumu'i însemnează
 Al lumii Plan simbolic d'atunția preursit.

T'ria ocolește în sf'nt'z armonie,
 Și cherurile toate de slava'i se 'mplinesc:

Dreptatea, Adevărul, Lumina, Bucuria,
Se nasc în a lui urme și cresc și 'mmulțesc.

Iar duhurile 'ntr'znsul, în nuntă 'ngerească
În rîvnă se mîrită, arzînd ca mii de sori:
Ființi mai multe una s'adun' s'ă se unească,
O flacără din flacări, volvoare din volvori,

Al P'zii duh e una cu al Dragostii-Blîndeții;
Cu al Dragostii ș'al P'zii îndată se unesc
Și al Întelepciunii ș'al 'naltei Frumuseții,
Și toate iar în Domnul și cresc și vietănesc.

Tot este viu în ceruri, și totul e viață,
Ș'o sfințită armonie și o unime fac;
Un plan e tras d'atunvia și totul ne învață
Că sufletele noastre tot astfel se înfac.

Tot astfel se mîrită, tot astfel se 'mpreună,
Așa purced și astfel solia și împlinesc,
Așa într'ale lor dragosti ca flacări se adună,
Și tot așa ca raze la centru se 'ntrunesc.

Acest fel Fiul Slavei în slavă se mărește
Din margine la alta în drum triumfător;
Iuțimea naintării cu șapte se mulțeșce
Și vine iar de șade pe Tron poruncitor...

Se împlie tót de Slavă, de Laudă, Mărire.—
Un singur prinț Arhangel rămâne nemișcat:
Al doilea 'ntru slavă și 'ntăiu în slavășire
Ast Serafim puternic era însărcinat:

Și dragoste și cinste, tărîe, nemurire
Avea în venicie și în Cer se bucură;
Dar, cum văzù Cuvîntul, a Lui Dumnezeu
Îl rescoli într'însul și n'o putù rîbdă.

Sta mut marele Arhangel cu degetul la gură,
Privia în mîrmurire, și buzele și mușcă;
Ferbea trufia într'însul, fierbea friguri de urră;
Bîtea tîmplele'i groaznic, și chipui se roșă.

O groaznică durere de cap îl stăpînește,
Și fruntea i se înflă, și ochii flacări joc.—

Sviclește-a lui gândire, și într'ansa zămisleşce.
Turbează apostatul, o spumă e, un foc!

Plesnește al lui creștet. — Născu Păcătuirea;
Frumoasă zimbitoare îi zboară în pregiur.
Archangelul resufflă, își vede zămislirea;
Se încântă d'al ei fermec întâiul Duh sperjur.

Se îndrăgește; ea îl hrărește,
Și mii de îngeri în preajmă'i sbor.
La toți ea râde; ascuns fior
Pe toți petrece. — Ea tot zîmbește,
Pe toți salută, la toți se întinde,
Cu toți e blândă; ochi'i vorbesc:
Și cap și inimi la toți aprinde,
Ard de plăcere, tremur', răsvesc.

Ce mare și grojavă în îngeri ispitire!
Pe cine frumusețea'i nu'l ar fi turburat?
O fiică de Arhangel, născută din gândire!
Un duh! și duh-femeie! lipiciu înpersonat.

Hrândă, grațioasă, hrândă-amăgitoare,
Și umede și rumeni dulci buzele 'i zîmbesc;
O față de Nădejde și mâini prea-dătătoare,
Un viitor ferice frumoșii ochi vestesc.

A secului ei grații adaogă isbîndă
Și fermec preste fermec la trupu'i îngeresc:
Mișcarea ei desmeardă, chiemarea'i e dobîndă
In chipul ei lucește un ce domnezeesc.

Vicleană fără margini, cerească curtezană,
Robia slabele duhuri; la toți fărăduiă;
Și toți în ea căzură de cer o suverană,
Spre a fi vrednici de dînsa, a 'mpurță doriă.

La toți le vine 'n minte a'și pune residința
Mai sus de Tronul yernic și a se 'ndumnezei
A'și însuși, a smulge pe seamă și prevedința
Și șeptelul Prea-tăriei spurcat a mînuî,

Cu dubul Tyraniei strigară; *Libertate!*
(O mîsc'amăgitoare, un nume pîmîntesc.)

Iar boltele eterii resună: *Strămbătate!*
Din margine la alta din temelii trosnesc.

Iși izbândi cocheta; dar țipă, se îngrozește,
L'al său prînte-aleargă și ochii îi scipesc,
Si tremură la sinu'i, de el strîns se lipește;
La pept și el o strînge și într'una se unesc.

Bubue Cerul; se scoală Impăratul;
Dudue Eterul, cî pasă minia.
Fulgere volvoare în spațuri plesnesc.
Focul se întinde și curță Păcatul;
Marea Isbucnire oprește Vechinița.
Saltă Firmamentul și sorii se îngrozesc.
Cugetul de crimă pe unde șerpuește,
Tot desfigurează ca trîsnet pîrleşce;
Foc negru și roșu lumina se prefacă;
Plumb e ușurința; și cerul se desface:
Cad toți vinovații, și vijie cîzînd;
Chaos, besună mare 'ia șteaptă cîscînd.
Pică, și se scimbă pe cît es din cer:
Capete de țînger, de demon pîchioare,
Arripă cerească una se mai vede,

Alta, infernală la vale 'nnegrășe;
Spaimă la alți capul în besnă prăvede
Talpele, lumină în cer mai lucește. —
Neagră, fumegîndă acum sunt volvoare!
Nume, pomenire din ceruri le per.

Se 'nchide Empyreul, ca fulgerul lucește
O sabie de flacări ce ține Mihail
Ce mii de myriade de ȳngeri cîrmuește;
Și Pacea le vestește prea-blîndul Gavriil:

«Cu groază cu cutremur, să stăm pe loc cu frică
«Și să luăm a minte. — Căzutul e *Satan!*»
Satan! resună cerul, *Satan!* se 'nalță, pică;
Satan! din sferă 'n sferă, și în Chaos urlă — AN!!!

Cu mult este mai mare căderea spirituală
Și nu pot fi cuvinte a se asemăna
Cu ori-care cădere ce e materială:
E slabă compărerea trupeșce a s'arță.

Cînd aste întunereci de lumi nenumărate
Nestrămătate stele, și sateliți, planeti

Ceși țin' a lor ocolori prin cui preinsemnate,
Sori, ventre parțiale, îngrozitori cometi;

Când toate s'ar esmulge din marea învențrare
Eșind din a lor acse și nu s'ar mai ținea,
S'ar prăvăli în spațiu spre vecinicz perzare,
Și una peste alta zdrobinduse ar cădea;

Ast sgomot ce ar face, fatala grozvie,
Ammestecul, izbirea și uetul trupesc,
Vrăjbite elemente, cutremur în Tărie,
N'ar face-atăta sgomot c'ast svon duhovnicesc.

Ca Soarele de mare, și zncz și mai mare,
Și stinși d'a lor luminz ca Urius, Titan,
Așa cad legioane de duhuri hulitoare:
Moloh, Baal, Asmode, Dagon, Rimnon, Satan.

Cad repezi noz zile; căderea se iuteșce;
Din regie în regii mai repezi vijlesc.
Se 'ntoarce fie-care, spre cheruri mai privește...
Și trăsnete înmulțite din urmz îi sosesc.

Cad unul peste altul, grozavă e izbirea!
Sar' flăcări fără margini, în spațuri se 'ntind:
Năprasinii grele duhuri ressgudue zidirea,
Eter, lumini, materii, topesc, negresc aprind.

Și cad, și cad ca mintea, s'affundă cât țeria;
Vârteje ascuțite și tot se ascuțesc,
Și șueră volvoarea, resbubue Vecia.
Cu cât se mai affundă, cu-atâta se 'nnegresc.

Plesnește Universul, și Besna se despice;
Tartarul se deschide; de foc un ocean
Se 'ntinde fără margini, și demonii tot pică,
Cei mari și mai 'nainte, din toți mai greu Satan.

Aceasta ca Pământul, ca Soarele, ... mai mare!
În repejiunea minții, cu sgomot ajungând,
În Tartar urlînd cade, s'affundă ca 'ntr'o Mare:
O gaură ca lumea deschide bolborînd:

Se-varșă, stropesc flăcări — ca insolă resare
Lăut în focul Gheniei, în groaznic jurămînt:

Uimit scutură capul, se înneacă de turbare,
Scirșnește la țer dinții, din infernal mormînt.

Cu același sgomot cade și Belzebut Astaroh.
Tamnuț, Hamos, Asmode, Dagon, Mamut, Baall,
Astoret, Isis, Orus, Moloh, Balmol, Briarox,
Brinmuter, Gorgon, Bluhai, Rimnon și Belial,

Toți capete de Urz, Trufic, Nenvoialz
Și grindinz la urmz și uetele lor mii,
Bolboave mii rotează în balta infernalz
Și porțele Osîndei se 'nchid cu vijelii.

Scirșnește tot Tartarul și tremură în turbare,
Strigări grozave, recnet, restrigz, bubuesc;
Lung urlz, și resurlz, Restriște 'nverșunare,
Și uete de Vrajbz, năprasnic greu hulesc.

Ca unde 'ntăritate când stz o vijelie,
Dar unde fărz margini, când leneș cad, plesnesc,
Așa munții de flacări, după astz grozvie
În flisv plesnesc, se 'nalz, iar cad, și iar plesnesc.

Tot sgomotul s'alină și nu mai e vedere,
Adânc mare întunec în mijlocul de foc;
Vârtej de fum negru rotează în tărere:
Sdrobiți abi Demonii se întorc, își caută loc.

Și ce loc să găscască? E locul de primejdii,
Și focul din afară, în veci aci n'ajung
Nici Pașea, nici Odihna, nici zîmbetul Nădejzii;
Ecsotic întunec și vecinic suspin-lung.

Cînd s'ar lua unime în drept pe măsurare
O rază dela Soare și pînă la pămînt,
D'aci pînă la ceruri e mare depărtare!
Unimi d'astă măsură nenumărate sunt!

Sau cât este din Centru al ventrelor Tăriei
Și pînă peste Polul și cel mai depărtat,
De șapte ori atîta Părintele Veciei
A împins Rulul din ceruri osîndelor pînăstrat.

Aci trudiți Demonii de lungă lor cădere
De trăsnetele drepte rîniți și sfîșiți

Încep s'ă mișuiasc' în largă înc'erpere
Intr'un noroiu de flac'ri de tot de tot desfigurați,

Jurați d'aci la rele, l'a Cerului urgie,
D'atunci asupra lumii invent' și trimiț
Tot felul de Restrîște și ori-ce Grozlvie:
P'catul-Chameleon, cu Moartea însc'it,

Invidie ochioas', Trufie împil'toare,
Fatal' F'ț'rie, parodiat Amor,
Și Urr' veninoas', Minciune vr'jbitoare,
R'pire ghiar'lung', desform, turbat Ommor.

Ori-care biciu al lumii aicea se allege,
Resboaiele civile aicea se dospesc;
D'aicea screme Iadul și prinții fl'r-de-lege,
Noroadele rebele aci se z'mislesc.

I. Eliade.

1838 Aprilie 7.

CURRIER

DE

AMBE SEXE

JURNAL LITTEAR.

PHILOSOPHIE.

Filosofie.

Filosofia nă este așă lesne de definit; vom vorbi despre natră, despre ramșrile și raportșrile ei kă cele-lalte svinge, despre originea și înaintarea ei, despre doktrinele generale și înfășingă ce are ea asșșpra șmanitșșii.

I.

Definiție

Nă este kă nepășingă a arătă cine-va kșrat natră și obșetșl filosofiei, este anevoie înșș ale arătă mai înalt și mai kă șkșmpștate, kșși nă vor fi înșșelese de kșt nșmai pentrș aceia ce as karășitate de a fi-

PERIODUL III.

losofi întrș sine. Acest privileșș fiind rar la oameni, se vede kă este a nevoie a defini filosofia dșrș kșviingă ei, și definișșia șș fie tot de o datș și înșșeleasș de oamenii de rșnd. Toșși oamenii fșrș în ialș as primit dela natrșș avelăși fel de fakșltșșii intelektșsale, și analogia așeasta, fșrș înđoiakș konstitșe karakterșl neamșși omenesk ma înșșlt inorganisășia intelektșsalș dekșt inorganisșl din afarș. Inșș, de și toșși oamenii as avelăși fel de disposișii, nă le as înșș în avelăși grad, kăre singșr konstitșe pe filosof. A fi cine-va filosof, nă va șș zikș nșmai așș pșne fakșltșșile sale in lșkrare, pentrș kă așeasta se face foarște lesne, și pentrș kă natrș singșrș o face fșrș osteneala

15

noastră; è de nevoie a'și pricere kă tărie fakăltățile, a se adănci întră cheretarea lor, a le kămpăni kă skămpăta-te, și a le applikă la problemele ce ne înfățișează Viața, Omăi, Dămneză, Ūniversăi, kă o astfel de îndemănare și energie, înkăt s'ă ajungem la cea din urmă deslegare ce ni s'a dat s'ă așteptăm. A se lăa astfel pe sine, a se isola saș a face abstrakție din tot ce nă este sine, a stădiă pe ael Eu în în-săși a sa natăre, în kapăvătă-țile sale, în lăkrăile ce fak ele și în legile ce le găvernă, fără a s'ări vre-o-dată peste hotărele ce le mărginesk; pe urmă a analisă înțelegeră în raportărele sale kă toate kăte sânt și nă sânt kăssa d'ăntăi; și infine a hotărî ačeste rap-porări kă nășăși ačeastă kă-șă, astfel kăm s'ă ne vedem în timpul de față din prezănt kă toate îndătoririle ce avem în-tr'ănsă și prezăsierea noastră în viitor; din cele mai de kă-petenie ale sale speranțe a-čeastă este missia filosofiei. Se vede dar kă, kă s'ă împlinim missia; ačeastă trebăe așăi s'ă ne săim la o mare înfățime, și kă ačeastă missie nă è a fie-kărsă, și este nă dar în parte. Se vede kă, kă de și nă este kă totăi kă nepăstăre a defini fi-

losafia, pentru toată lămea, es-te însă anevoie s'ă înțeleagă toți oamenii, afară de filosofi, definițiile ačestei științe. Mă-l-țime de definiții s'ă dat dăre timp; unele pentru cei înfății în kănoșăințele Filosofiei, și al-tele pentru vălgari; pot s'ă fie unele mai băne de kăte altele, nășă niči nă nă è băne kă de-săvărsire într'ăn modăabsolă; pentru kă niči nă dintr'ačes-tea nă arăte kăte știința în toată natăre ei, saș s'ă o ase-mene kăte de pășin kă ačea ce este. Tot ce aș fărăut a-česte definiții este kă aș păstă oare kăm s'ă ne fakă a între-vedea despre ce se okăpă ea. Ūnii aș zis kă Filosofia este stădiă saș cheretarea Omăi saș stădiă aelăi Eu, prekăm și stădiă raportărilor ce are el kă întregimea saș totăi lăkră-rilor din kare este și el o parte, prekăm Dămneză și lămea, kă-prinzăndă-se întră și kăno-șăința dreptărilor și dătorăilor ce reză dintr'ačeste rapor-tări. Alții aș zis kă Filo-safia saș știința rației ori min-ții omeneșăi ar fi știința kă-vintelor despre toate; kă ea are missia a se s'ăkă pînă la prin-cipele și legile păse, și kă kă-kăndă-se pînă ași, kăta neap-părat s'ă afle kăvintele lăkră-rilor. Alții iară, între kări se

afflă și Cicero, s'ar mărșinî
a zice că filosofia este știința
lăkrărilor dămnezești și o-
menești. Acest fel de definiții
ce arătăm sînt pentru vol-
gari, și nu ne întărim nicide-
cum a le arăta eroră și lip-
sele ce ar avea; pentru că ar
fi prea lesne a arăta, spre e-
xemplu, că oratorul Roman a
amestecat Filosofia cu știința
în general; însă în loc de a
ne întăria că s'ar arătam ase-
menea erori mai bine ne
plăce să dăm niște definiții mai
științifice. Aș nămit unii filoso-
fia: știința adevărilor
fundamentale ale cuno-
știnței omenești, știința
naturii lăkrărilor,
știința ideilor, știința
absolțului. (Schelling și
Hegel). Alții aș nămit iarăși
filosofia: știința cunoștinței
sau rației prin idei
(Kant) știința științei,
știința legitimității
primordiale ale lăkrărilor
înțelegerii (Fichte). Fi-
losofia este câte ceva din ace-
stea, însă e prea departe de a
fi toate acestea împreună, și
într-o și mai puțin este știința
absolțului sau a naturii lăkră-
rilor, precum nu este nici a
cunoștințelor despre opi-
niile și dărilor noastre
că sokoțale, nu zicem
cunoștințelor noastre pen-

tră că ea în adevăr nu ne dă
știința. Știința va să zică înkr-
edingare kon ikvîadaka filoso-
fia ne ar da konvîkția atsnvî n'ar
mai fi filosofie, ci în adevăr ști-
ința mai mult e cât dogmă și
kredingă, ea din kontra nu este
de cât o observație și dăcere
de mînt, este o analiză, o cercetă-
tare; este tot d'asna raționa-
ment și adesea îndoială. Filosofia
s'ar vîde pe sine când vre o
dată ar da un kapet desbaterii
și cercetării ce nu trebuie ase-
termina nici o dată. Când s'ar
termina desbaterile, atsnvî și
Omul și filosofii ar ști, și n'ar
mai cerceta, însă Omul crede
și filosofii filosofes k. Această
este misiunea lor. Pășin să cercetă-
teze cineva natura lăkrărilor și a
mîinii zmane și va vedea că nou
pătem că adevărat să avem o-
pinii, să ne facem înkipsiri,
să venim pînă la oare-care
grad de cunoștințe, și prin
zmare pînă la oare-care fel
de kredingă filosofică; însă
pînă aci, și filosofia nu poate
merge mai departe. Omul,
Dămnezul, Universul sînt înă-
intea meditațiilor noastre, nu
însă și înăntea deslēgărilor
noastre; tot d'asna va fi un mister
între noi și acestea. A pretinde
cine-vă că Filosofia este știința
absolțului va să zică a se lepăda
nu numai de filosofie, ci a face k-
noskă că se lepădă de ge-

nisl filosofik. Noi nã nãmai kã nã pãtem aflã kãvãntãl lãkrãrilor, çi niçi însãși natãra lor. Tot ce poate Filosofia, este a ne da kãvãntãl despre opiniile, dãrile kã sokotealã, și probabilitãțile ce ajungem a ne formã prin mijloksl simțirilor, ideilor, și îndskãilor assãpra noastrã ãnssși, assãpra lãkrãrilor ce ne ãnkongisrã, și assãpra principelor ce le gãvern .

Nãmai ãn hotarele aostea filosofia este o șuĩngã, și kã toate kã ãmãrginitã ãn acaestã sferã, este ãnssã cea mai ãnaltã din toate. Poate ea kã adevãrat sã se arãnce din kolo de hotare, și ã preã firesk sã se arãnce pentrã kã nãși kãnoãșce hotarele de kãt dãrã ce le-a sãrit; ãnssã kãt va trece din kolo din domensl sãz legisit, filosofia ã kãrat o nebãnie ambigiosã, a kãriã rãtãuire ne addãce a minte pe a Iksion lãi; ãnde mãrginitã ãntre hotarele sale legitate, filosofia este o mare pãtere, ãn stãdis de o fekonditate ãniversalã. Daka ãn adevãr ã este prohibitã kãnoșũnã lãkrãrilor și a principelor lor; daka toate forũrile ei sãnt sterpe kãnd ea pretinde a cheretã și a mesãrã ceea ce e afarã din domnia ei, ãnssã poate a analizã toate și a se adãnçi ãn koprinsl ce kã adevãrat este

ãnkredingãt cheretãrii sale ce este nemãrginitã.

Șuĩngã generalã de kãvãntele opiniilor noastre, dãrilor noastre kã sokotealã, Filosofia poate satisfãce ambigãia noastrã șișuĩngã, pentrã kã este o șuĩngã ale kãriã lãmini ar lãmina pe toate cele lãlte. Ea ãn domneșce peste niçi o șuĩngã și domneșce peste toate; și acaesta o face tot d'ãna de a fi neccesãrie și ãn stare kãm, ãmprãmãtãnd de-la sine tot d'ãna, kresãce fãrã ãnãetare kã fie-kare pas ce fak șuĩnãgele speciale. Reginã a tãstlor, avãnd raportãri kã toate, se foloseșce din ãnãntãrile fie-kãriã din ele prekãm și ele se folosesk de lãmina ce le gãvernã; se foloseșce din toate, pentrã kã prin ramãrile sale se atinge de toate.

II

Ramurile Filosofiei.

Impãrgãrile Filosofiei sãnt mãlte, și le skimbã din secol ãn secol. Kãte o datã ãși kroieșce ãmpãrgãri nãoz, și kãte o datã leãrãdã pe ãnele kare kreskãnd s'ãz fãkãt preã mari și nãmai pot ãinea de dãnsã fãrã greãtate.

Cea d'ãntãrã ramãrã a ei, și pãntãl sãz de plekare este stãdisl despre Eu, despre fakãl-tãũile, tãriile, pãtãnãele sãffle-

tslxi, în alte kvinte este psihologia elementară care se mîrgineşte într-o stare cea de aksm a sfflettslxi, şi psihologia transcendentă ce kaxtă a hotărî natra sfflettslxi, şi xrsita ce îl aşteaptă în kap txl misterioasei sale xiri kx korpxl. Psihologia arată în sfflet trei diferite însuşiri, care formă o simplă trinitate, xnsă se deosebesk îndestxl înkrt şviiinda poate a le reknoaşce în charaktersl speşial. Aceste trei psteri: simţibilitatea, înţelegerea şi voinţa, fiecare se face kxte şnobjet de şnstădis partikslar; pentru şna avem Estetika, pentru alta Logika, şi pentru cea de a treia Morala. În cea d'xntxis şstădiem mai virtos simţibilitatea, fonktia şi legile ei într-o aceea ce se atinge despre frumos; în cea de adoa, vergetxm peste tot regşlele şi metodele ce are sş xmeze înţelegerea într-o vergetarea şi dovedirea adevratslxi, şi în cea de a treia traktxm despre principiile ce trebxe sş kondskx voinţa într-o lskrarea binelxi.

Aceste trei şstădisri se sşbt-împart: Estetika într-o teorie generală despre frumos, şi în mai multe teorii în parte asşupra fie-kxriia din frumoasele arte, Logika are două ramşri: şna

teoretikă ce arată legile generale ale kşgetşrii, şi alta praktikă ce esplikă konsilişrile ce sş kvinae xrmă ka sş aplikxm bine acele legi. Morala iar generală vergetează marea kestie despre bine şi despre rău, despre legea naturală şi despre datorie; şi morala speşială vergetează datorile şna kxte şna.

Acestea sşnt şstădisrile fundamentale; kş toate acestea missia filosofiei nş se împlinesce şnkă, kşnd învaşş pe Om şi'l face a'şi kşnoaşce fakultăşile sale, şi îi esplikă legile ce le regşlează aplikaxiile. Kaxă şnkă sş'i arate şi raportşrile kş lskşrile ce sşnt mai presş de kxt el, şi afară din el. Raportşrile noastre kş lşmea, al kşria tot komşşne natra, sşnt obşetele Filosofiei naturale care se sşbt-împart în mai multe ştiinşe ce se nşmesk fisişce. Raportşrile noastre kş Dşmnezş formează obşetşl Teodiceei ce o nşmesk kxte o dată Teologie naturală, sşş filosofie religioasă; aceasta în vekime koprindea asemenea şi Pneşmatologia, care de şi este o învşşşşşşş moartă în zioa de astăzi, însă   cea mai importantă, pentru kş într'xnsa nş se vorbesce numai despre fakultăşile noastre şi de aplikaxiile lor, şi şnkă şi desper

atârnaarea noastră de domnul nostru, despre originea noastră și de kapetsl saș destinsl nostru, despre cele de akâm și fiitoare destinate ale noastre.

Acesta este koprinșul Filosofiei din zioa de astăzi care este știința științelor. Însă acest tot saș adnare la un lok n'a fost și nu va fi tot d'asna tot acela; din kontra, în natra sa este de a se skimbâ și a se prefache neînchetat. Filosofia kată a avea și a avuț în ființă kând mai multe kând mai puțin împărțiri. Kând eră sbrakă unik și bssși mai la încerpșl ei, în timpsl lui Tales, Pitagora și Sokrate ea nu se desprîia în mai multe părți. Platon, care o priimi tare din mâinile lui Sokrate, și care o făcă kateztoare și avuț, o împărți în Logikă, Fizikă și Etikă. Aristotele, care o făcă mai îngeloartă și mai fekând, puțin îi skimbă împărțirile, însă etika o desprîi în Morală, Politikă și Ekonomikă. La Porțik, Kleant împărți Filosofia în Dialektikă, Retorikă, Etikă, Politikă, Fizikă și Teologie. Urmașii acestor deosebiți, kapi prea puțin skimbară aceste împărțiri și doktrinele lor, se mîrginiră numai a da aceleași învîțtore și a komentă kîrșile învîțtorilor lor. Medisl evș kondsș, povîzșit de Aristotele,

și prin titlul general ce didese, unsl din editorii operelor acestuia, a nșme Andronik din Rodos, unsi și de patră-sprezece traktate făcă din aceste traktate ramșra principală a Filosofiei. Andronik, dșră ce a klasifikat skrierile lui Aristotele în logikă, fizikă, și etikă, pe cele lalte le-a pșs pe toate sșbt un titlă general de Meta ta fizikă, care va sșzikă dșră cele fizice, făkând din aceste trei vorbe o vorbă, și așezând cele ce sșnt peste cele fireșci, peste fizikă, în Metafizikă. Meldisl evș arștă mai multă katezanuș și kredinș de kăt kondkștorșl sșș. Metafizika sa, al kăria objet și xotare n'as fost niči o dată mîrginite, fș o uezștșră de ipotezi făcă niči un fundament stabil, și de nișce argșmentauș ce predikă prin premise. Abandonată și kombatștă de kătre Ramus, Bacon, Cartesius și Locke, această Metafizikă, a kăria învîțtșră da îngelegerii, mîrginite pe atșnci de legea bisericiei, un minșnat kămp de lșrșt, nu trekă mult și nu se mai pșș sșstinne dekștșnș mai în kăteva șkoale ale Germaniei și Olandei. Wolf o mai restabilă și puțin; îi dete mai mult o formă de kăt o base științifikă. El o împărți în Ontologie,

Kosmologie, și Telogie metafisice, koprinzând și psihologia metafisică. Săbta această figură nsoț și hotărât, Metafisika pstea în fine a se defini, arătându-se că este știința ideilor ce înțelegerea Omului a ajuns ași face asupra ființei, al mii, a naturii, a corpurilor a spiritului și a spiritelor, și a sufletului omenesk. Că adevărat eră o știință înaltă și demnă de a ocupa mintea, însă merită să aibă niște mai sigure temelii de cât acelea ce îi dideseră. Kant o kombats cu înverșnare. Dăru ce arăta că ideile ei eră fără temelii, în locul teoriilor ce restăna el, nu puse de cât kritika acestor teorii, care eră puțin lucră pentru știință. Că toate acestea lămea kreze pe acest filosof numai dăru vorbu, și dăru attacele lui, Metafisika fs câtva timp abandonată. Însă Kant însuși publicase o metafisică a naturii, și o metafisică a morăurilor. Kritikă mai mult dekretădikată Metafisika nu s'a kondamnat. Ea afost atakată în Franța mai mult printr'o sentință politikă de cât filosofică, însă n'a fost lovită săbta adevărată și năme; căci Metafisika nu este ideologie. Se zice că nu este nici o știință care să fie mai pre sās de

științele noastre, și, lucrările în genă fiind nekoprinse cu întregime de ori ce întregie, și de ori-ce esperință, se adăoge că ideile ce și face cineva despre ele, n'as nici un temelii despre adevăratele valori săz natură, pentru că nu poate cineva să ajungă a afla întregal adevăr, și prin urmare ele nu pot să fie de cât sursă unei sokotințe. Această așă este însă o sokotință rațională, legitimă și foarte generală, nu este în stare să dea o foarte înaltă treaptă de probabilitate? Și știința probabilităților nu este și ea priimită între lucrările esperimentale? Știința această kând indăkilile ei snt mai legitime nu este ea că atât mai de admirat, că cât greșelile ei snt mai mari? Daka cineva va voi a kșgeta că severitate și a nu krede de cât numai în ideile ce se dobândesk prin simțiri, săz al kșora obțet se poate kșșuiga numai prin întregia din întră, atșnci ce kredință am mai aveă asupra ideilor noastre celor mai fundamentale despre suflet și Dămneză?

Abandonând cineva Metafisika nu însă alși Occan săz a lui Wolf, ci adevăratele Metafisika a spiritului omenesk, abandonă ka să zik asfel, însăși Filoso-

fia, pentru că fărâșă dănsa ea remâne mărghinîț în căte-va regule de logikă, de psihologie, și de morală, săz mai bine într' ačeca ce se nșmeșce în generc filosofia șnei șuiingde săz a șnei arte, kșm am zice filosofia Chimiei săz a Zșgrăvici. Doktrina ce proklamă de singră demnă de kredinga noastră nșmai șuiingde ce se dobîndeșce prin esperiingă și intșigă simșrilor, adăce nișce rezultate atăt de miči, atăt de neajșns, atăt de îndoiășse, în kăt n'ar pșteasă fie vorba cea dșră șrmă a omenirii. Daka zice čineva kă nș potsă fie adevrăte de kăt cele ce kad sșbt simșiri, atșnči, mai ıntăis kșnoșcingde ačestor lăkrșrin'ar pșteasă kșmpie de kăt oșuiingde foarte de rșnd și mai neinșemnștoare; și a doilea kă avem înpregișrări în kare pștem zice kă niči ačeste lăkrșri nș sșnt adevrăte. Ș'apoi daka Kant și alți atșgia aș avșt șn în'i s kșmpa kombatte bștrăna Metafisikă, n'ăș pșș înșș obstakol minșii șmane de a face čeva mai bine, și metafisicii ce aș venit dșră dănșii, aș pșș la lok kă folos ačeca ce înaintarea timpriși a fost slăbit. Metafisika poate șș fie proskrișă de șu mare nșmăr

de oameni, kăči mistikăl o okondamnă pentru kă ea nș termină akolo de șnde el înčere; șeptikăl n' o voiesče, pentru kă ea kăltivă șn domen de kare el este desmoștenit; volgarăl o zrașce, pentru kă ea este aristokrația genisłi, și despotăl se resvrăteșce așșpră'i pentru kă ea este o pștere șnde el nș poate ajșnge, și o kșgetare ce 'și bate jok de minia łi. Ea este din firea sabșnł șnor minșii privilegiat, este koroana Filosofiei. Fără Metafisikă, Filosofia este ka edificis fără kălmesăș mai bine o șuiingde volgară. Inșș daka Filosofia nș poate șș arșnče dela sine ačeastă ramșră kșnoskătă de Grecia, și proklamătă de medislievs poate kș toate ačestea, dșră kșm a și făkăt, a bandonă ramșre kare provisoris aș ęi-nșt o dinioară de demenł ei. A arșnkăt din sinł șș Retorika și Dialektika, Politika și Ekonomika, pe kare altă dată le îmbrășșa. A desprăgit asemenea dela sine Teologia și Pneșmatologia; asemenea a škșrtat Logika și a simplifikat Morala: și ar pșteasă iară a deslipi dela sine Estelika ce de kăr'nd a nșskăt'o.

III.

Rapporturile Filosofiei.

Черетarea diverselor ramări ale Filosofiei ne-a fărkat a întrevedea kă ea are rapportsri kă mai multe ştiinţe însemnătoare. Ea are a face kă toate învăţturile, şi le domină pe toate, pentru kă la toate le dă principie. Având drept obiect lămea intelektuală şi morală, distinge de ştiinţele fizice ce aş drept obiect lămea materială şi de ştiinţele matematice ce aş drept obiect formele unei lămi ideale, aplicate la lămea cea reală (aievea); dar ori kăt de distinsă ar fi ea de acestea, dă znsă şi zhora şi altora şi le înlesneşte pântă de depart al fie-kăria, metodei ce are să zmeze şi arta să întregimea regşlelor ce are a întrebşingă ka să ardice un edificiu ştiinţific.

Ştiinţele morale, ori ce va zice vine-va de dănselo, se apropie znsă mai mult de învăţtura legii morale, şi de astoră acestei legi adică de Teologie. Teologia se împarte în Teologie naturală (raţionalism şi naturalism) şi în Teologie pozitivă (supranaturalism sau revelagie),

Filosofia seamănă a fi străină de aceasta, kă toate kă aceasta nu è de kăt zna din ramşrele sale. Aşa Teologia naturală, tot d'asna are asupra Teologiei pozitive o influenţă profundă. Adesea ea kă forma sa ştiinţifică îi împune o parte din principiele sale, şi daka Filosofia a trăit kăte o dată şi s'a nstrit din Teologie, alte dăru şi Teologia a trăit din Filosofie. Ramşrele sekondare ale ştiinţelor morale zmează şi ele legii ramşrii principale, şi tot d'asna Filosofia zni popol, din preză kă Religia îi kămpune şi Morala. Assemenea zmează şi kă ştiinţele politice care isvoresk tot de aci; kăci toate principiele lor 'şi le împărmăş dela Filosofie. Cea de kăpetenie din ştiinţele politice, Legislaşia generală şi partikulară (şarte şi kondiçe săş drept păblik şi drept civil) tot d'asna kăţ să fie zni din aceste trei lăkrări, săş echo a Religiei, săş echo a Filosofiei sau echo a unei transakşii între aceste două; şi în această transakşie, kăte o dată se vede Religie (instituşiile Engleterei) kăte o dată Filosofie (instituşiile de la 1830). Ramşrele sekondare ale ştiinţelor politice, istoria socială, care abia s'a zivit, istoria dreptăşii şinştilor, care znkă è dominată

de o diplomație vulgară, și care n'ar putea să și afle adevăratele principie de kăt într'o civilizație mai naintată, ekonomia politikă, favorita din zioa de astăzi; toate aeste învârtire urmează regșlelor și spiritul și general ce presidă în legislație; adică kă, dăp starea civilizației aeste se kărmeză și se stăpănesc săz de Religie, săz de Filosofie, săz de transakția între ele.

Litteratura și artele și ele nă sunt de kăt o mare dezvoltare și ntindere a znia din ramșrele Filosofiei, adică a Esteticei. Având drept obțet frumosul, litterile și artele urmează învârtirelor și konsilișrilor gșstăsi, și gșstăsi nă este alt ce vede kăt simțimentul frumosăsi lăminat de minte. Estetika, ce este o sviinț pe kare de ză sekl kă tot dreptăsi nă alțărăt'olăngă Filosofie, ar fi poate mșlt mai bine a o nămă Filosofie a frumosăsi, săz Filosofie a litteraturăi și a artei. Zik zăni kă adevărată o filosofie a poesiei, o filosofie a elokșenței, o filosofie a mășșiei și a zăgrăviei, sânt nișce lăkrări ce nă se învoiesk așă bine; zănsă ardikănd vine-va a ceastă obțekție, se poate vedea kă a ceștia nă jădikă bine. Este fără îndoială o prăre a gloatei kă între poet și metafisik se află nă nămai o op-

posiție profșndă și zănkă și o neînvoire aievea, și kă kăvânt se face a ceastă băgare de seamă kă este foarte rar kă ză om săz aibă în sine o foarte înaltă treaptă de dășri ale kreației poetice și ale konșepției metafisice; zănsă este asemenea de adevărat kă nă se face nimeni poet săz orator distins de nă va stădiă și va kănoașce bine natăra frumosăsi, regșlele gșstăsi, și sekretele limbășăsi, adică de nă se va applikă în nișce țerțetări kă adevărat filosofice. Aeste țerțetări și învârtire, kă adevărat, nă koprind Filosofia întreagă, și din kontra lasă d'ō parte Teodiceea și Metafisi kă zănsă se adăncează spețial și kă deamăzăntăsi în kăte-va kapitole țele mai însemnătoare ale Psihologiei, ale Logiceii și ale Moralei. Nămeaskă-se a cește kapitole în prezănt, Estetikă, săz Filosofia gșstăsi, nă face nimik a ceasta, zănsă vedem kă învăderat și din firea lor se zăin de Metafisikă. Băteux, Marmontel și Andrieux, Pope, Hugues, Blair și Hume, se învoiesk întră a ceasta kă Baumgarten, Kant, Schiller, Goette și Richter, adevărații kreatori ai Esteticei. De va hotări vine-va, dăp ză prezădiț vulgar, kă Poesia, Filosofia, și Filologia se disting între

sine, are dreptate numai într-o
 această; adică zicând că faptele
 noastre fiind restrinse, și
 apăsându-se mai virtuos nu-
 mai, într-o ramură de învâ-
 țuri, amorfice și mai mor-
 tale totuși pentru toate cele lă-
 te învățate. Aceasta a-
 deverează neajungerea Omului,
 nu însă și neînvoirea în na-
 țura științelor care sunt crea-
 ția minții noastre. Istoria spiri-
 țului omenească este de fapt ca
 să învedereze adevărul ace-
 lora care s'ar încerca să arate
 această neînvoire a științelor,
 amăgindu-se de slăbiciunea oa-
 menilor. Aristotele și Leibnitz
 nu avea ei toate cunoștințele
 seculului lor? Eschyle, Sha-
 kespeare, Corneille și Goethe
 n'au fost de cât niște filosofi în
 versuri? Platon, Bossuet și
 Rousseau, n'au fost de cât niș-
 ce poeți în prosă? Cine a ză-
 grăvit mai bine de cât Fénelon
 și Buffon? Hume n'a fost în-
 tr'aceiași grad și istoric și
 filosof? Voltaire și Schiller
 nu avea într-o această de o po-
 trivă cunoștințe, în cât făr-
 de o dată și poeți eminenti,
 și istorici și filosofi distinși?
 A pretinde că între Poezie și
 Filosofie nu se află nici un
 raport strâns, și aceasta nu-
 mai pentru că ei căvânt că prea
 puținii filosofi eminenti au fost
 poeți faimoși, aceasta ar fi ca

kând s'ar a zice că în-
 tre zăgrăvire și sculptură nu
 se află nici un raport strâns,
 pentru căvântul că prea puținii
 sculptori însemnabili au fost și
 buni zăgrăvi. Fie-cine vede că
 foarte greșit și foarte strimpt
 vâd aceia care ar zice aceasta.
 Filosofia, de și în grade diver-
 se, este regina domeniului a
 literelor și a artelor, precum
 este și a științelor morale și po-
 litice; privind-o și în alte ho-
 tare este asemenea a științelor
 fizice și metafizice. Filosofia
 și șora și altora le înlesnește
 trei lucruri: 1° instrumentul in-
 vestigator, sau știința spiritului
 omenească; 2° arta investigații-
 ei și a expunerii, metode; 3°
 și înfine principiul înalt sau
 însăși punctul de pornire. Într'un
 căvânt Filosofia face destina-
 ții, și asigură averea țăr-
 ții științelor. Ea arată la toa-
 te arta de a observa și a anali-
 să, de a intra în cercetare
 (în dăce) și de a înciea (con-
 cluza), de a compune și a si-
 stematiza.

Văgăvii își începuse și abis
 între Filosofie și științele fizi-
 ce, crezând că acestea din
 urmă se ocupă de o altă lume.
 Că adevărat că lumea fizică
 nu este lumea morală și intelek-
 țuală, care este domeniul Fi-
 losofiei, însă Filosofia singură
 și face distincția între

aceste două lămi: studiul asupra lui Eu, ne conduce către cunoștința lucrurilor ce nu sunt Eu. Pe urmă distincția acestor nu-eu în două mari categorii, din care una este căsuța și alta etekțul, una este Dămnezee, și alta Universul, este tot rezultatul Filosofiei. După acestea având acest punct de depart nău nu pas nu poate să facă cu siguranță spiritul omenesc în studiile fizice, fără fărâșia și controlul Filosofiei. Cu ajutorul ei mintea procedează în descrierea ființelor sau a corpurilor și de la această descriere în parte și individuală a lucrurilor, trece el la clasificarea generală a lucrurilor, în regiuni, în generi în specii (feluri) și individualități (istoria Naturală sau Zoologia, Botanica și Mineralogia). Cu aceste ajutoare el studiază părțile izolate sau combinate, lucrările și raporturile lor (Fizica) pe urmă compozițiile și descompozițiile (Chimia). Cu aceste ajutoare ține și în fine el, din masa sau grămada cea mare a individualităților compune un glob a căruia îi studiază și îi măsoară compoziția stratele ca să îi explice vîrsta, metamorfosile și dărata sau dărîmarea (Geologia), pe urmă compune un Univers, căruia încearcă să i se cerceteze începutul și finele legile și destinațiile,

skopul și pe altele (Kosmologia elementară și Transcendență Fiziko-teologia); adică punctul de departă științelor fizice este în studiul al lui Eu sau în antropologia fizică, și pasul cel din urmă în Teodicee. De unde urmează, că aceasta va să zică că, ne naștem și murim în Filosofie.

Științele matematice și cele din același sin es, și iarși au se întorcă. Concepția sau ideea numărului și a formei este, după cum zice unii filosofi, o abstracție precedută de o observație, iar după cum zice alții, este și mai mult, este o operație primitivă, o lucrare a minții creată. Ori cum va fi, se vede că se căvine să fie obiecte afară de noi ca să putem a ne face o idee despre număr și despre formă, sau că ocazia lui nu-eu a cel Eu poate să înțeleagă numărul și forma; și dacă astfel e nașterea acestei concepții, dacă astfel ea rezară din simțul înțelegerii omenesci și merge a măsura Universul în întregime și amănunțite lău, ca să aplice la toate acestea ce sînt idei de cantitate, de mărime, de întindere, de marginit și nemărginit (finit și infinit); atunci fără îndoială nimic nu poate să fie mai filosofic de cît știința formei și numărului. Ea se află în toate

prăgile, sas kă măsuară kantitatea prin mijloakl nămerilor hotărîte (Aritmetika), sas prin al nămerilor nehotărîte (Algebra), sas kă măsuară spațiul asspra globslă pământesk, (Geometria) sas asspra sferelor cereșii (Astronomia). Se vede dar kă daka științele matematice în kărșl lor liber lăng, măiestros și fekăndes din domiul Filozofiei spre a cheretă regiile Tărîei ce li se kăvin, ele pornesk, kăltorešk și se întork iară la făklia Filozofiei.

Kă toate auestea, Filozofia nă are pretengia de a năvșii toate fără a priimi și ea ceva din năi o parte: daka ea dă tătlor științelor, este znsă gata a priimi dela toate, kă singăra pretengii de a exsamina toate și de a nă priimi nimik ce nă va trece prin cheretarea sa. S'a zis kăte o dată kă asemenea mamei zeilor, și mama științelor, dăpă ce a dat lămina sas a năskăt toată știința Omăslă, infines'a vâzst attakăt de blătrănece și de sterpitate, și kă akșm n'are mai mslt de kăt șn deșert năme, o deșartă ambigie; kă este și ea ceea ce sânt cele lalte științe, znsă de sine singură nă este nimik; kă este adikă o filozofie a științelor fisice, o filozofie a celor matematice, o filo-

sofie a științelor soșiale, o filozofie a litterilor și a artelor, și nă è nimik mai mslt; kă sânt fără îndoială năce stădisri filozofice, însă aueste stădisri, în lok de a'și împrăsmătă prinpipele la cele lalte științe, din kontra se împrăsmătă dela dăusele prinpipele lor; kă Psihologia și Logika, se năsk din Antropologie și Fiziologie, din Fizikă și Politikă, din Istoria nătrăle a generelă șman, și Teodiceea nășce din Kosmologie, și Metafisika din vise. Objekția è liberă și kăteztătoare însă se nămeșce Sənșă ismă, Materialismă, Ateismă, și nămai în aueste trei vorbe è skrișă toată tăgădsirea și deștiingarea ei; pentră kă în sistemele kontrarie la auestea în Spiritismă, în idealismă și în Teismă sânt skrise prioritatea și șperioritatea Filozofiei. Filozofia, în lok de a fi o kreangie modernă, și mai pe șrmă de cele lalte științe, din kontra este o pătore antikă eternă, și a kăriia domnie este neperitoare pentră kă este domnia Ingelegerii omeneșii orindșită a fi regina șniversăle de kătre însăși Ingelegeria dămnezeiaskă. Prioritatea și șperioritatea Filozofiei sânt rekănoskăte și nețăgădsite, i se pot vedea în istoria ei șu-

de se arată origina și înaintările acestei științe, doktrinele sale, și înflința ei asupra destinațiilor omenirii.

VI.

Originea Filosofiei.

Originea Filosofiei este de o dată cu a Omului. Omul a căruia înțelegere n'ar putea lăcră astfel cum s'ar și dea căvânt sieșidespre sineși și s'ar ai-bă cunoștința sensațiilor sale, căgetărilor și deliberațiilor sale, hotăririlor, și acturilor ce urmează de aci, și în fine a judecățiilor din între ce vin după aceste acte; a-cel om n'ar fi fost omul înțelegător și moral. În lok de a fi omul adevărat, omul spiritual, ar fi fost omul degradat, omul animal. În ce fel de kip a de-bătat să s'ar arătat Omul țăntăia dată? Istoria țate assăpra acestei întrebări, și dărilor cu sokoteală se skimbă și pot să se mai skimbe. Dintr'o parte, a aelora ce voiesk a arăta țăntă începăt nobil și de mare căvintă al Omului, al neamului nostru, sântem în drept ca să ar-părim și să facem a preșă așgăsta kondiție în care Omul cel d'ăntăis, împăratul crea-ției, a trebăt să easă de săbt măinele Creatorului. De altă parte, poate ține-va să țieme la această mare lege a înain-

țării. care este legea lămii, poate ține-va să întemeieze assăpra acestei legi sistema în-țepătului țelși mai modest. Însă în îndoiala țnde ne arănkă nișce lări a mite kontrarie și care stă în cămpănt, țără a ne face a cănoășce a-devărul, nă pstem să nă aler-găm a askălă ațee a ce spăne tradiția, care se înțearkă a pșne la lok ațee a ce o țate i-storia. Tradiția ațee a este ță-niversală la toți popoli; ea adeverează și întreșce țăntă începăt al Omului demn de dănsul, demn de astorul săș, și nimik în lăme nă este care să'l poată țăgădă și desfiingă. Așă pstem înțieă că căvintă cu oare-kare filosofie, este așă de vekă ca și înțelegerea omeneaskă. Însă este înve-derat că ațest începăt al știin-ței n'ar fost, și țnsăși știința în întregimea ei, și că măt mai măt n'ar fost ațea știință a șkoalelor diverse ațel lă-kă sfițios, nekreztor, plin de rezervă și de prepș ka-re ni'l addăce o țivilisăgie înaintată. Din kontra a fost o știință kătețtoare teme-rarie, plină de kredință și de hotăriri, pēntă că a fost țăntă-kă de întșigie. Că adevărat, dela începătul săș înțelegerea Omu-lui în lok de a se opri assăpra sa, de a se întrebă assăpra pșterilor

sale, și a se află în neastm-
 p̄r despre hotarele dominisli
 s̄x̄, din kontra se sf̄t̄seș̄e
 n̄mai k̄x̄ a sa ner̄bdare de a
 face deskoperiri, sare peste
 aceste spațisri, și se ardik̄
 peste tot ce o înkongisr̄ k̄t
 poate mai înalt, se zrk̄ p̄n̄
 la originea l̄mii, și p̄n̄ la f̄-
 k̄tor̄xl s̄x̄. Ea z̄nk̄ n̄x̄ s'a
 explikat despre avel Eu, și k̄ast̄
 k̄assa cea d'z̄nt̄is; n̄x̄ s'a expli-
 kat z̄nk̄ despre avel nu-eu,
 și cereeteaz̄ Ÿnivers̄xl. In lo-
 k̄xl z̄nei Psihologii și z̄nei fisice
 ea are o Teogonie, și o Kos-
 mogonie; are o Pneumatologie
 mai 'nainte de a avea o Logik̄,
 și mai înainte de a'și da k̄v̄n-
 t̄xl legitimit̄zii despre o sin-
 ḡr̄ din indsk̄uile sale, ea își
 statorn̄eș̄e raport̄sr̄ile k̄
 d̄mnezeii și k̄ spiretele. In
 aceste d'z̄nt̄is koncept̄zii, Fi-
 losofia Umanit̄zii è într'avelași
 timp și Religia și Poesia sa,
 și în ayeast̄ d'z̄nt̄is privire,
 ar p̄tea zice cine-va k̄ a-
 yeast̄ promisk̄itate primitiv̄,
 ce o sokotim mai m̄lt ka o
 stare de sl̄zbicisne de k̄t de
 p̄tere, este normala k̄ndișie
 a Om̄sli pentr̄ k̄ akolo este
 pașea l̄si, akolo m̄rimea l̄si.
 K̄s adev̄rat akolo è v̄ir sta-
 l̄si de a z̄r, și n̄x̄ è niçi o î-
 ndoial̄ k̄ daka Om̄sl ar fi fost
 întreb̄at despre destinata sa, el
 n'ar fi vr̄st niçi o dat̄z a p̄-

r̄s̄i avel Edem. F̄z̄r̄ îndoial̄
 k̄ în ayea feriv̄it̄ z̄nime s̄x̄
 monotonie, el prea p̄șine des-
 koperiri șiinșifice ar face, și
 prea p̄șin̄ glorie 'și-ar do-
 b̄ndi; f̄z̄r̄ îndoial̄ k̄ n'ar
 avea niçi o idee despre șiinș
 și renșmirea ce add̄șe ea; z̄ns̄
 în ayeast̄ neș̄iunș se afl̄
 linis̄tea și feriv̄irea s̄șflet̄sli
 s̄x̄. Vekile pop̄lașii ale Asiei,
 și ale Egipt̄sli az̄ vr̄st s̄z
 rem̄șe în veii în ayea stare de
 divinașie. Filosofia, Religia și
 Poesia lor, n'az̄ fost z̄na sin-
 ḡr̄ și ayeași șiinș, și la
 înșep̄st z̄na sinḡr̄ și ayeași
 int̄șis̄ie. K̄ toate ayeșe, k̄
 toate silinșele lor de a rem̄-
 nea în ayeast̄ feriv̄it̄ ne-
 mișkare, okis̄l k̄rios̄sli vede
 înaintarea și îns̄șii în doktrinele
 kontrarie înaint̄r̄ii. In da-
 t̄z d̄șr̄ ayeasta, în alte lok̄sri,
 în Grecia, genis̄l Om̄sli z̄r-
 m̄nd d̄șr̄ niș̄e prinșipe
 kontrare, s'a okk̄pat k̄ di-
 nadins̄l a z̄mpe primitiva z̄ni-
 me, a d̄șr̄șii mai z̄nt̄is
 Religia și Poesia, și pe z̄rm̄
 a d̄șr̄șii din am̄ndoz̄ Filo-
 sofia, a împr̄șii Filosofia în
 mai m̄lte ram̄șe, și a s̄bt-
 împr̄șii fie-kare dintr'z̄nșele
 în mai m̄lte ramifikașii. Atșn-
 și se n̄r̄sk̄s adev̄rata Filoso-
 fie. In moments̄l k̄nd spirits̄l
 omenesk̄ înșet̄a, s̄bt direk̄șia
 l̄si Sokrate, de a se krede d̄-

pe vorbă, și cercetându-se pe sine își măsura mijloacele și se măsură în hotarele sale; ea trecea din dramsrile reacției în dramă analiză, care se vede în fic-kare din înaintările sale.

V

Înaintări și Doctrin ale

Filosofiei.

Aceste înaintări și doctrinele ce adăseră ele, le esplică kă deamănântul și le jdikă kă nepertinire istoria Filosofiei. Sokrate arăta Greciei ce va mai mult de kât o sistem, îi arăta un metod, îi arăta avel stădis al îngelgerii ce legisece observăgia și indskgia, care pondersce kătresuindz prin îndoiălz, și kătre neșuindz prin reflekyie. Innovăgia erămare și roditoare. Grecia avă peste kărând cele mai illustre ale sale șkoale; însă cel mai celebră din discepolii lă Sokrate avă zăkz mai multz plăcere a reintră în dramsrile cele vekide kăta zmbilă în cele nroz; a sari mai mult de kăta kăltivă dominiă ce învâztorul sãz înzemașe. Lă Platon îi plăcea a afflă pretzândeni vekiea alianđz a Poesiei, a Religiei și a Filosofiei; el nă mai kredea într'ăreștea, dar ar fi vrăt kă toatē lămea sã

mai krează. Trebiă sã ează principalul sãz discepol kă sã addskă kă hotărire și sã die Filosofia în dramă cel nroz. Intrară într'ănsul și străbătură kariera, trekând din idealismul lă Platon în singzalizm lă Aristotele, și din probabilismul Akademiei d'adoilea în szeptivismul celei de a treilea. Aii se termină kărsul Filosofiei greceșii. Enesidems și Sektz empirikl nă fărăză mai mult de kăta a rezemă szeptivismul; Platin și Prokls se încherkăz, pe zmele lă Platon, Pitagora și Orfes, a se întzrnă la avela kondigie primitivă a genizlă grevesk, kând Filosofia, Religia și Poesia, znite așă de strâns formă o singzră întregime. Mistivismul va tot d'asna pntul de depart al omenimii; în okii lă, istoria Omăsi nă este alta de kăta a kăderii lă și întzrnarea lă în sinul lă Dămnezex. Mistivismul se ardikă pãrternik în mijlokl tãtlor avelor sșfflete stãtste de îndoiălz, și le rensșfflegiă kă sșfflarea sa abzrozăz, daka omer nimea 'l ar fi afflat nămai ng dănsul. Inșz o altz doktrină, venitz de mai sșs, o relige, o poesie, o filosofi, nroz mai kãratz, mai naltz, mai pozitivz, însșfflând sã mai mare entzșias și năsklnd o mai frămoas sã viăz, o viăz străzșind

de o dată și de eroism și de
resignatie, a fost și venit ca
să ia locul și să împlinească
legea sacerdotale a lui Moise,
Teologia lui Orfeu, Filosofia lui
Sokrate, Platon și Aristotele.
spiritul omenesc lăsat jos pe Plo-
tin și Prokls, ca să se lipească
de St-Pavel și St-Agustin. Când
a dăinuit mediul evz înkinat
și înkrezut în vulturilor
săi, lumea creștină se
mălăimă ca niște prescărțuri
sau tradăkții di Aristotele, îm-
prumstate dela Arabi. În șeko-
lă al XV, când se întărnă
iar la Aristotele, și lăngă dănsul
adrogar și pe Platon, lumea
creștină intră iar în doktri-
nele grecești, pe care le ne-
sokotise în timp de doz-spre-
zere, sekli și se, desbătū
în timp de doz sate de ani
între peripatetismul arab, latin,
și grek, între platonismul ve-
kls, nros și renoit; între mis-
tivismul biblik, alchimik, și fi-
losofik; între vekea scholastik
a lui Albert-vel-Mare; între
nosul raționalism al lui Pom-
panache, și empirismul immoral
al lui Makiavel. Din krisa a-
ceasta eși filosofia modernă. În
dată ce mistivismul platonik al
lui Marsile-Ficin și a făkkt și
el rândul și La-Ramée își sfir-
și polemika Inkontra lui A-
ristotele, Bacon și Cartesie
de spiritul omenesk metodele

PERIODUL III.

și principele assăpra kăroră de
doi sekli își întemeiază el
doktrinele sale. Realismul și
idealismul n'as învetat și nă în-
chetază inkă de a preokkăra
mingile când săbt o formă
când săbt alta. Realismul lui
Bacon s'a făkkt simșalismul în
șkoala lui Locke și Condillac,
și materialismul în ale șnor fi-
losofi din șekolul din șrmă. I-
dealismul moderat al lui Car-
tesis s'a făkkt șn înșelept spi-
ritualismul în șkoala lui Leibnitz,
șn idealismul absolut în șkoala
lui Berkeley, și șn kritikismul
praktik intr'a lui Kant. Unii s'as
înșerkat a face niște deslegări
întemeiate assăpra șnimii sau
în dentitătii lui Eu kă nu-eu a
kăgetării kă săbtanga a să-
jetăsi kă objektul. Din aces-
te înșerkări himerice în prin-
cipele lor, ănsă foarte tari în
dedăkții, șnele aș prodăș pan-
teismul lui Spinoza, altele i-
dealismul șuinișifik al lui Fi-
chte, altele iară filosofia natărală
a lui Sechelling și șutiinșa ab-
solutăsi a lui Hegel. Mai în-
șelept de kăbt șkoalele, șn al-
tăsi, rekănoskănd în dăalismul
lui Eu și nu-eu o relație din
acelea ce ar fi o nebănie a le
tăgădăsi, și dănd dreptate kă
nepărlinire erșdășiei faptelor
și doktrinelor ce nă se pot
tăgădăsi în amăndoz siste-
mele kontrarie, a lepădat kă e-

16

nergie konseksingele eksagerate și din șna și din alta. Eklektismul a deskis desbaterilor filosofice o epochă nouă, o epochă de împărțare de dreptate și de toleranță. Alte șkoale, din kontra, mergând nestrămstat pe șrmele lui Locke și Condillac, kondamnă kă energie toate tendințele spiritualiste și idealiste, și nă vâd altă filosofie adevărată de kât în înaintările științelor positive. De o potrivă nemulțumită și de șna și de alta din aceste direcții, o singură școală, kondășă de niște kșgete morale și politice care îndelung aș mănănat lsmea, înfățișază niște doktrine filosofice znde domnește kkrat Religia, și care sânt favorabile mai virtos Teokrației. infine mai vedem zikă kșgi—va reprezentanți ai mistivismului și ai șeptivismului a kșrora lăptă se șrkă și dată dela începutul filosofiei moderne kăm și dela începutul filosofiei grecești, și a kșrora, lăpta noastră este o simplă kopie. Lăpta așeasta ale kșriia organe cele mai înaintate în sekolii din șrmă aș fost Montaigne și Hume de o parte și Boehme și Saint-Martin de alta, ne înfățișează, făr năci o îndoială paginea cea mai pikantă a istoriei filosofice a periodului așestia. Șeptivismul și misti-

uismul sânt, în starea normală a șogietății, niște doktrine sekondare, care aș prea puțin înfășingă așșupra nașiiilor, în algi timpî însă aș o mare importanță. Șeptivismul a mănănat sekșlul din șrmă, de atșnăci mistivismul potrivit kă legea cea mare a reakțiilor poate șă măie pe al nostră.

VI

Influința Filosofiei.

Fie—kare șkoală de filosofie își are misșia, și șăbt fie—kare din formele sale, Filosofia, ce este întrșnirea celor mai prokșgetri ale piritșli omenesk așșupra celor mai nalte propoșii ale eksistinșei, are neapărat o înfășingă foarte profșndă așșupra vieșei și deprinderilor oamenilor, așșupra inștișiiilor și faptelor popoșilor. Înfășingă așeasta însșși skapă din okii vșlgșli pre kăm și filosofia; lși mai obișnșită îi plăce a o tșgădși. Filosofia, fiind în okii lși o kkrată Metașisikă, Metașisika o Ideologie, și Ideologia o chimere. Filosofia, dărp zisa lși nă e bșnă de nimic. Une—ori iară prea vor șni să treakă peste mășșră înfășingă ei; ei zik kă Filosofia nă poate șă naskă de kât niște rățșiri făr nășmăr, dărp kăm

le și nașce: kȳvi dȳrȳ d'ȳnșii, mințea omeneaskȳ, dȳrȳ ȳe a strȳbȳtȳt și ȳerȳetȳt misterȳl sȳffletȳlȳi, voieșȳe asseme-nea sȳstrȳbatȳ al ȳniversȳlȳi și al fȳkȳtorȳlȳi sȳx. Kȳ a- devȳrat ȳește treȳeri peste mȳșȳrȳ aș dȳrȳrȳnat doktri- nele Politiceȳi, ale Moraleȳi și ale Religieȳi: ele aș addȳs în spi- rite toate reskoalele, și în im- pȳrȳȳȳii toate revȳșȳile ȳele mai perikoloase. Mai este ȳnkȳ ȳn al treilea fel de kovȳrșire: al- ȳȳii iar zikkȳ Filosofia este sin- gȳrȳl și sȳverȳnȳl bine, și isvo- rȳl din kare isvorȳșk toate kȳte addȳk glȳria nașȳilor și a ome- nirii ntregȳe. Skoate Filosofia, zik partisanii ȳeșteȳi opinii, și vei vedea kȳ fiinȳa omeneaskȳ rȳmȳne fȳrȳ mȳlȳșȳmire și im- pȳrȳȳȳile fȳrȳ glorie ȳnșȳ a- devȳrȳl e departe de ȳește kov- ȳrșitoare aișȳrȳi. Negreșit kȳ Filosofia este ȳnȳl din prinȳi- palele elemente ale vieȳei mo- rale și intelektȳsale a Omȳlȳi, ȳnșȳ nȳ este și ȳel mai însem- nȳtor și ȳel mai nȳcessaris. E- lementȳl religios este mai pri- mitiv, mai veȳinik și neperitor în inima Omȳlȳi, și mai pȳster- nik. ȳerȳetȳnd ȳine-ȳa istoria Omȳlȳi, vede kȳ mai ȳntȳis în Religie este viaȳa sȳffletȳlȳi ș'apoi în Filosofie. În kȳt Religia înfloreșȳe, Filosofia joakȳ ȳn rol sekondaris, și nȳ

se înalȳȳ, de kȳt kȳ mȳșȳra kȳ kare glorifikȳ doamna și ri- vala sa, și nȳ ajȳnge în ran- gȳl d'ȳntȳis de kȳt ȳaka ȳea- sta se desfiinȳeazȳ saș seamȳ- nȳ kȳ s'a desfiinȳat. ȳeșteȳ mare înȳȳȳȳrȳȳ avem din i- storie. Inflȳinȳa Filosofieȳi a fost nimik în timpȳl instiȳșȳȳii- lor Indiei, Persiei, Egiptȳlȳi, Isdeei, și Greȳiei primitive. Fi- losofia nȳ s'a fȳkȳt potentȳ în Greȳia de kȳt îndatȳ ȳe poli- teismȳl a înceȳpt a se deklȳ- sȳbt sarȳina nekȳviinȳei sale mitologice. A fost kȳ adevȳ- rat poroȳitȳ kȳt-ȳa pȳte- rea Filosofieȳi, înșȳ îndatȳ s'a fȳkȳt perikoloasȳ; kȳȳi dȳrȳ ȳe a derȳrȳnat Religia, Filo- sofia n'a pȳtȳt minȳilor da pe kare le desȳriase de kredinȳa lor, de kȳt sȳeptivismȳl. În fine skirbitȳ de ȳeșteȳ kȳde- re a minȳilor, Greȳia se ȳer- kȳ a se reȳrȳnȳ la misterele sale, și atȳnȳi Filosofia, kȳ sȳ' si dreagȳ errorile veni sȳ ajȳte din tote pȳsterile reȳrȳnarea kȳ- tre kȳlȳtȳl ȳel mai veȳis. Întrȳnd în servitȳlȳ Religieȳi, Filo- sofia dobȳndi pȳtere, și kȳ toate kȳ nȳ mȳntȳ pȳȳȳnismȳl, înșȳ ȳi mai prelȳngȳ fiinȳa. Trekȳnd de ȳȳi în kȳmpȳl vȳngȳtorȳlȳi pȳȳȳnȳȳȳȳii, Filosofia la înce- pȳt simplȳ servitȳre a Chri- stianismȳlȳi, îndelȳng ȳabia i se simȳi inflȳinȳa Kȳ toate

acestea se mîri din secol în secol și îndată ce se vîrzi în pîtere, se skîlz assupra dómnei sale, și își cherz neatîrnarea. Pompanace și La-Ramée, cei d'întîiș kariî kiemarz lîmea modernă kître această reskoală, nă kîtezarz ase da pe fașz, și își askînsenz kîgetarea: încherz a striga înpotiva despotismîsi lîi Aristotele, ne kîtezend a striga assupra astoritziîi St-Avgustin. Montaigne și Gassendi exekstarz kîgetz și fapta lîi Ramée și Pompanace. Indatz ce se fîkz rivalz Religiei, Filosofia pretinse a i se face și dómnz: veni pînz la Reformz ka sî se fakz jûdikîtoare Religiei. Kînd se sparse această insîrekîie înkotr astoritziîi religioase, Filosofia krezz kît va kî are Reforma învîservișl sîz șitrebîsî o kreazz deservitîre kîci ea îi didese și ea o fîkîse sîz pîimeaskî principîl sîz de cheretare. Kî toate a-cestea mai mîlt religioasî de kît filosofikî, mai applekatz kître Biblie dekît kître Sokrate, Reforma împinse kî asprime Filosofia și o sîbjîgîz întîz a sî domnie întokmai ka a synoadslor generale și al pontifikatsîsi înalî. Reforma învîpersoana celor doi ai sîi kapi despreșî și nimîci Filosofia, kare împinșî din partea a-cea-

sta, nă se lîsz de kîgetele sale ambigioase; neatîrnatz de kontrolî Religiei, vrea sîz ajîngîz la dreptî de a kontrola Religia. Lîpta fîz mai krîntzî și mai lîngîz de kît ceea ce kîgetase çine-va. La învîchîrî nîmai învîçrile Nordslîsi fîz pîçîin mai liberz pe çîmîz învîchîrî și învî França a ardîkî kapîl, și învîne învî Europa învîtreagî. Dela al XVI-lea secol învîkoaçi nă erî înkîsz nă mai prin șkoale, și nă se mîrgîniî nîmai assupra dominîslî Religiei, din kontra kîtrîspî pe Omîl întreg, toatz șîiînga lîi, toatz viaça lîi. Filosofia pretîndea învîasemenca treaptî sîz kontroleze și Politika și Religia. Faptele o aratz. Insîrekîiile Kastîliçî și Sîabîei az fost kontîmporane kî tesele lîi Wîtenberg; cele din çîrile de jos, kî legîile lîi La-Ramée. Din momentîl a-cesta revoluzîiile politîce și religioase pîșîa de mînz, și nă erî împinșî de kît de Filosofîe. Dîpîz revoluzîia d'întîiș din Englîtera, se fîkîz a-çi o revoluzîie moralî asseme-nea de învîsemîtoare, o insîrekîie kare îndatz kîtî sîz kîtrîspeaskî tot Appîssîl. Kîzîdevîrat pînz a-çi toate înstîtziîile soçîiale ale Eșropei se sîșîiînea pe temeîzrile Christîanîsmîslî; çînsî dîpîz cea de a-çîa revoluzîie din Englîtera,

șkoala liberilor — kșgetțori în-
 черъ a attackă Christianismul pi-
 nъ în principalele lui, și soșie-
 tatea pînъ în temeliele ei. N'a
 fost kș adevърat kșrata Filo-
 sofie kare îndraptъ aeste at-
 tace, ci un fel de spirit de sektъ,
 și de spirit de partite, și impe-
 rekiere. Kș toate auestea Filo-
 sofia n'a fost dómnъ la auae-
 stъ mișkare: Fъръ a împinge
 ea, o lșminъ kș lșminele sale.
 Kșm se dete semnalul în En-
 glitera, în datъ se priimi kș
 mare strъșire în Franța, se i-
 mitъ în Germania, se repetъ
 kșnd mai pe fagъ kș mai pe
 askъns în Spania, în Italia și
 în toate Statele civilizate. Filo-
 sofia, fъkъndșse Politikъ pre-
 tștindeni, kontrolъ pretștindeni
 doktrinele biserieșui și soșia-
 le, cherchetъ toate instițșiiș-
 nile kombъts pe toate, și pre-
 tștindeni krezъ altele, șnde resș
 a ajșnge la strъșinire. Adesea
 șkъș un rol sekundariș: abia
 fș askșltatъ în revolșșia de
 la 1688 și în revolșșia Ame-
 riciș; însъ alte-ori ease avintъ
 pînъ la rangul d'șntъșis. Ea
 kondșsse revolșșia de la 1789,
 și lșminъ pe cea de la 1830.
 Nikșiri însъ n'a fost atșt de tare
 ka sъ poatъ remъnea kșra-
 tъ și sъ șie în mъna sa pște-
 rea; kșgetșl ei aci este sъ a-
 jșngъ și va ajșnge o datъ; pen-
 trș kș ori kșt de slabъ este,

insъ este mai tare de kșt ri-
 valele sale. — Insъ daka in-
 fșșinga Filosofiei este atșt de
 mare în zioa de astșzi și dik-
 tatorialъ, nș preșșieșșe kș toate
 auestea mai mult de kșt kiar
 Filosofia. Kșnd Filosofia, șuer-
 tikъ șas mistikъ este kșrat
 spekșlativъ, atșnci ے mai ștear-
 pъ; kșnd însъ este praktikъ,
 positivъ și dogmatikъ, atșnci
 strъșbate prin toate kșile în ini-
 ma soșietъșșii; însъ atșnci lș-
 krarea ce face este neapșrat
 konformъ kș natșra principelor
 sale. Doktrina lși Epikșr și a
 lși Gassendi n'ar pștea sъ fie
 tot auea în efektele sale kș
 a lși Platon și Mallebranche.
 Astfel simșșialismul ce domni
 Eșropa încherъnd dela revșolș-
 șia din 1688 kșriia Locke, ko-
 siliariș lși Gșilelm III îi fș a-
 devърatșl simbol ișși intipъri-
 tendingele sale în moravșrile,
 litteratșra și instițșgiile Eșropei
 întrege. Dela 1688 pînъ la
 1830 Eșropa politikъ și mora-
 lș a trъit kș Locke. Daka în
 lokșl liberilor kșgetțori ai
 Engliterei și al filosofilor En-
 ciklopediei, ar fi resșsit mo-
 ralistii dela Port-Royal și pșri-
 taniș Șkoșșiei, neapșrat atșnci
 doktrinele noastre și instițșgiile
 soșiale n'ar mai fi fost auea
 ce sșnt în zioa de astșzi; și din
 kontra ar fi fost tot auelea, da-
 ka Eșropa ar fi askșltat pe

Hutchesonii, pe Fergusonii, pe Tugotii, Malesherbii. Atâta nșmai în lok de a fi impedikate, ar fi fost applasdate, și în lok d'a okoliși a înterziã pe drșm, așã inkêrkate de triste și horrible sșveniri, și lipsite de ori-șe ajștor, ar fi fost astșzi legea a jșmștșdii celei mai lșminatea Globșli. -Inflșnga dar a Filosofei preșșind tot d'asna șeeã che preșșeșșe și așeãșș șșiingș prin șșmare și Filosofia șșnșși nș preșșeșșe mai mșlt de kșt șeeã che preșșeșșk filosofii. Politicii aș ajșnșș șșie kș nș sșnt principele atșt kare perd sistemele, çi oamenii che applikș rșș așeste principe. Filosofii trebșe șș afflekș șșiingș lor nș perde atșt din kassã doktrinelor kșt din prikassã oamenilor che le profeseãzș. Politika a inçerșt a krede în pșterea lealitșdii (loyautè); katș șș ajșngș și lșmea în filosofie a krede în pșterea bșnci-kredinge și a toleranșei. Politicii și filosofii aș în zioa de așșzi așeeãși missie a implini, kare este de a restabilionoarea principelor. De vor reșși a da inapoi șșieșștșdii șeeã che trei sekșli de inaintșri filosofice șeamșnș kș 'i-aș rșpits, adikș o moralș tare și sinçerș; de vor reșși in prezșnș a vesteșji, dșrș kșm meritș, rșșșirile trekștșli che a

adșș kș sine vișșirile din zioa de așșzi, adikș çearlatanismș și viklenia; atșnçi vor restabili nș nșmai șșiingș çi vor da inapoi omenimii așeeã kredingș în sine, fșrș de kare nș è pentș dșnsa niçi pașe niçi demnitãte. De atșnçi Filosofia va lșã lokșl în kapșl tștșlor șșiingșlor. Inșș ori kșm, bșnș șãș rea, in tot timpș Filosofia este pșterea epochei. Çei kari se vor inçerkã a tșgșdși kș filosofia nș are așeãșș pștere, întrebese. dar çine, daka nș ea, are așeãșș pștere?

Matter

ÇELE DIN INTRU

jșdikate

Dșrș çele din afa rș

Nș vș șperiaçi, çititori; pentș kș n'am de gind șș vș fak o disertãçie așșpra artei fiziognomice, kșgetșl meș è kșrat șș vș arșt kșteva șemne dșre kare karikatșristi aș inçeçl de alșkrã.

In șliçș

Omșl kare se gindșșe la

viitor se zîţ în sşs; — cel care se gîndeşce la trekat se zîţ în jos; — daka se zîţ înainte sş şuii kş are a face kş trebile lşi de atşnui; — nş se gîndeşce la nimik daka se zîţ în dreapta şi în stînga; — în-sş de 'leui vedeakşse zîţ des în apoi, atşnui se şuii kşrat kş se gîndeşce la kreditori.

Omşl ce merge închet, se gîndeşce, kşgetş, sşs sokoteşce; — cel care are de gînd sş sşvîrşaskş o treabş merge prea tare; — cel care aleargş vîseazş la vre omş sşşces de bani, de amor sşs de deşertşişne.

Otoeletş simplş, pşşin kam nengrijîţ dar kşratş, şn mers niçi prea iste niçi prea închet, o întorsîţrş niçi leneşş niçi rşpede, aratş şn om şerios, raşionabil şi bşn.

Omşl ce merge kredş, klipeşce din oki, şine nasşl înainte şi fişieşce şmerii, este flekar, îngerpat, gata pe gilcheavş, şi iskoditor.

Omşl tindekiat, care îşi tot şterge pşşria, îşi tot skşşrş pantaloni kş basmaoa, îşi şterge din naintea hainei kş mşnika, este o minte mşeratikş, îngerpat şi bşşşitor.

Cel care poartş lanşşri de azş ka sş se vazş de departe, aşe late şi sperioase, inele mşl-te şi skşmpş, sş şuii kş este

sşs şn bşşşran îmborşşit, sşs şn skamator, sşs şn jşkştor de kşşş, sşs şn negşşştor teleleik, sşs vr'sn prinş italian.

Salutare.

Magistratşl, profesorşl sşs kşşşl de masş (stolnachealnikşl) îmbşşkagi în negre kare kş mşnş în jiletş merg kam mereş, arşnkş pîşiorşl kş talim la fie ce pas, şi'si ardikş pşşria prea sşs kşnd salţş, nş è mşndrş dşrş kşm se kre-de îngererş şi mai des om bşn, bine-voitor, dar ce è drept kam kş nasşl sşs.

Mîndrş nş è nşmai ačella kare salţş kş o arşnkşşrş de okis sşs kş o mişkare din kap, din kentrş è şi ačela kare respşnde la salştaşia dşmitale kş o salştaşie sşridentş si prefşşşş.

Sîngşra okkasie kare dş voie şnş om kş spirit de a fişi elnerod, è čea şmştoare:

Doi oameni se întşlnesk, se zîţ şnşl la altşl, înčep a'si rîde, şi înčep a se tot plokoni, la fie-kare salamalik se tot apropie kş şn pas; vin sş se appşce de mşşş, atşnui îşi zik de o datş; "ce mai faci?," şi iar amşndoi respşnd: "prea bine, dar dşmneata., pe şmşş remşn kş gşra kşşkatş... ei kre-dea kş se kşnoskş.

Чел mare și чел mic кѣнд s'or brodi amѣndoi мѣndri, нѣ se salstѣ; tot d'asna se fak кѣ нѣ se vѣd.

Nerodѣl de zece ori de te va ѣntѣlnѣ ѣntр' o orѣ pe stradѣ, de zece ori te salstѣ.

Ѣn om че te vede seara ѣntр'ѣn lok kam la o parte și ai lѣngѣ dѣmneata o damѣ, нѣ te salstѣ, site, și kiar d'ai veni кѣ dѣnssl nas ѣn nas.

Doi oameni че se desprezѣesk și se salstѣ foarte plekat, foarte кѣ dragoste, sѣ șui кѣ l'e friкѣ ѣnѣl de altѣl.

Vѣrbatѣl salstѣ pe amantѣl kokoanei кѣ ѣn aer protektor, — amantѣl sѣrride кѣнд dѣ ѣnapoi salstacia, — doi amanѣi rivali ѣși mѣșѣb bѣzele la o assemenea ѣmpregiѣrare, — datornikѣl salstѣ kam zѣrѣuit, kreditori кѣ șșrѣnѣz, — prieteșșgѣl salstѣ ѣșmai кѣ mѣna, — amorѣl ѣșmai кѣ кѣbtѣtѣra.

Doi oameni че s'aș konoskѣt la o panterѣ (кѣm am zice la o leliѣz) ѣși dѣș bѣnѣ zioa rizѣnd; din kontra iăș ѣn aer șerios. și adikѣ trist, кѣнд se salstѣ, fie și ѣntр'ѣn bal maskat, daka s'a ѣntѣmplat a face кѣnoșѣnѣz la ѣngropѣișnea kѣi-va.

Omѣl че poartѣ perѣkѣ salstѣ кѣt se va pștea mai pșgin; skoaterea кѣѣișlii tot d'asna trѣbbe sѣ'ifakѣ кѣte ѣn noajѣnsѣ

Рѣлѣria

Рѣлѣria, dѣrѣ forma și dѣrѣ kѣpѣl кѣm ѣ prtatѣ ѣnlesneșѣe mѣlt spre stѣdișl ѣnimei și min-ѣii.

Чел kare o poartѣ pe șreke este ѣn nevoiaș че va sѣ treakѣ de viteașz.

Чел kare o poartѣ pe spate este ѣn nѣtѣfleѣ.

Чел kare o poartѣ pe frѣnte și ardikatѣ din dѣrѣt ѣ ѣn bat-jokoritor.

Чел kare o appaș drept ѣn jos pe oki, este ѣn deșenѣat.

Чел kare o ѣine ѣn mѣnѣ кѣнд ѣmbѣl, este ѣn sek.

Чел kare are o рѣлѣrie tot d'a-șna кѣratѣ, și ѣși-o ѣine ѣn bѣnѣ stare, este ѣn om regѣlat, o minte metodikѣ.

Чел kare are o рѣлѣrie a-șkѣditѣ, кѣ mѣrginile late, кѣ kordele late, ѣntр'ѣn кѣvѣntchel kare poartѣ o рѣлѣrie ka nimeni aчela o minte smintitѣ, skimonositѣ, ș'apoi și pretenѣios, ѣn fel de Șarsailѣ.

Вѣгѣri de șeamѣ generale

Omѣl kare tot rѣde este ѣn nerod, — чел kare нѣ rѣde niчi o datѣ, este ѣn dobitok.

Omѣl кѣ treabѣ priveșѣe fѣrѣ sѣ vazѣ, — leneșѣl vede fѣrѣ

sъ priveaskъ, — skotocitorъl și vede și prieșce.

Totul se prozîmbly și nъ skotoceste niçi o datъ

Omъl nerod skotoceste adesea.

Р ъ р з л

Ръr mar și îngъlat kare soiazъ gъlersъl și zmeri se vede nъ mai la cel kare pretinde kъ è filosof, și la kafele de kroitori: iar cel kare se zice kъ è original, îșirade kapъl ka o ridike de Kina.

Tontul, fantasiosul, și çisma-rъl bьtrъn zъmbly nereptъnaçi, çisfsligi, mърdari. Dъncъzitorъl, koiforъl (akkonçiatorъl) ùingъ-rl, și lezъl zъmbly reptъnaçi, linși, pъmъdaçi, înkъrliougaçi gîzr înpregiъrъl kapъlsi și kъ pъrъl împъrçit in dozъpъrçit d'opotrivъ saz nъ d'opotrivъ întokmai ka o pъpъșъ din jъrnalsl de mode.

Pъrъl asprъ și sbъrlit adesea aratъ pismъ; pъrъl moale și lins aratъ rъbdare; pъrъl kreçъ, aplekarea kъtre pъçeri

Pleșъvia adesea è zn sem. de o îndelegere aktivъ, — afarъ nъ mai daka omъl pleșъv nъ și va addъche pъrъl dindъrçt dinainte kъatъnçi aratъ o minte volgarъ și de dъçinъ — saz, kare è și mai gъș, dakanъ ya pъrtâ perъkъ, kъ atъnçi e de tot sek.

Pъrъl kъrșnt înaute de vîr-stъ aratъ misantropie, sșfferinge fisice și morale. kovirșire de mъnkъ saz de pъçeri.

Kъt pentъ pъrъl mslt kare nъ albescъ, este peçetia și sem-nъl nengrijirii și repașsъlxi pentъr auest fel de kerete zichi Skriptъra: “ kъ a lor este împъrçia çerșilor. „

Barba

Mъstъçile mari, la aueia çe nъ sânt militari, askъnd o gъrъ zritъ saz nișce dinçi zriçi.

Favoritele tziate tokmai în dreptsl gъrei și auelea kare askъçite in sșs sъ lъrgesk în jos pinъ vin la gъrъ și la zreki, sânt gъteala lъkъtъșilor, kъr-çizmarilor, komissionarilor.

Zșgravi de a zeelea treaptъ poartъ kъte o bъrbioarъ ala-Vandick saz ka Enrik III.

Inșъ barba întreagъ și mare se vede nъ mai la modelele de prin lъkrъtorii de zșgravi și skъlptori, la poeçi neîndeleşi, la çerșъtorii de prin sate, și la leii parisiani kъrore barba le çine lok de koamъ.

Krevata

Krevata se skimbъ dъpъ vъrstъ. Mai naute de vъrstъ de 1 ani zъmblym kъ gîtъл liber de ori çe kъpъstrъ! —

dînz la 18 ani, krevata è zn lkrx necessarix;— dela 20 pînz la 25 ani se face zn lkrx de divisit; kztm attsnçi kzt pstem sz ne inkêdrzm mai bine obrazxl; și sfferim kmmlçsmire jçgxlsgardei;—dela 30 de ani în sxs inkêdrare încere a se face zn stçdis; — dela 40 de ani se face o treabz; sgarda de açi se peface în proçdar și kztmkm ajngem a kasz sz ne skzrzm de dñsa.

Kzm trece vîrst a ačeasta, încere a se stinge pretençiile noastre la frmxșeçe, și krevata se face ori ce vřem, nř prea ne pasz de dñsa; încere a se immziã, a se pleoști sas se skimbz la façz și se peface într' zn sak înkare ne bçgzm falka, çra și însși și vřřfel naszxi.

Așa dar, forma, kloastre, di-kiseala krevatei se skimbz dzrř vřrsta noastră, kzmși dzrř caracterzxi și poziçia soçialz a oamenilor.

O krevatz moale, lzbřçatz și prinsz kzm va fi în katarantz, içi aratz zn desmçzat; — o krevatz tare, vřbzř și strznsz içi aratz zn om fřř kçf, bçfnitor, par'kz n'ar fi dormit bine.

Militarxl în kongedix rzmrne kredinçios la krevata lxi neagrz kx zn çřitan alb. — Doktorxl, artistxl, avokatzl

(însz nř avokatzl amator) poartz krevata fřř pretençiie și mai fřř çler de kçmașz.

Çiçisbezl își kçțșeazř çř-txl într'o krevatz de atlaz plînz de kreditor și 'ntîndicateatz în açe.

M z n ș e l e

Omzl kreskzt rz nř poartz mznși dekzt la paradz, și prin çrmare niçi nř șuie sz so immznșeçe: îl vezi kx nișce mznșe d'o façz nepotrivitz kx xainele, sas ori prea strimte, ori prea largi: de çi le pșne în mzi, nř mai șuie ce sz fakz kx mzi, de nř le pșne, atsnçi çi le mototoleșce, și în sfirșit çi le bagz în bzznar.

Çel kare poartz mznșe îngzlate și çzrite pe la çngii, este zn sřakrçșinos sas mîndr.

Omzl kreskzt bine șuie sz și alleagz, sz și pzie, sz poarte și sz și skoazř mznșile kç çst. Loaza 'și le kçmpřřz strimte lipite, în kzt nř mai poate niçi sz și mișce degetele, niçi sz și îndoiaskz mza, și bastonzl și 'l çine în vřřfel degetelor.

B a s t o n z l

Bastonxl de trestie è provinçial, çel nodçros mahalagix,

cel gros de dăgînă, cel mare tovaros de datorie, cel prea mic de kaskă-gără. — Bastonul kă kărădînă, kă flăer, kă zmbrelă e de gărădînă.

O kărădînă împodobită kă petre e îngrijire nesărată, — un kap de sidel e greșos, — un măr sărat kă tabakere, kă flieraș, kă okean, este bân de o kalfă ce kăltorește.

Potka ce va să treacă și el de bărbat își țiraște bastonul pe zădă; — bădănsul ce va să se mai maimăceze, să semene a domn și kă kă kănează bastonul întămai dără kă m și kă kănează picioarele. — Bate-podul, gără-kaskă, și dă bastonul pe la nas, și lă freakă de obraz și de barbă; — Omul vesel și dă bastonul dela mijloc și kănd kă kărădîna kănd kă vîrfel și isbește mîna cea laltă; — Omul trist și pe gănduri dăce bastonul lipit drept în jos kă picioare; zăpăit și isbește ori ce întănește fără a respekta niči picioarele trektorilor; — șkolarsul dă lă invîrtește pe la nasul tătlor; — dobăndașul lă peartă la sbbi-oargă; — Derbedeșul il dăce pe gît kă amăndoz mînele, și skotocitorsul kă m și spionul poligiei il akkaș de vre-un nastre al hainei.

Къдъ мѣта

O încădăminte fină, kărată tot d'asna și strălcitoare este adevăratul sigillix și semn al eleganței.

Chisbeșul diminecaga ia chisme de kă kăreș (kă kă nă'i e așă de nevoie, dar pîntenii s'ă nă'i lipseskă) pe la prănz și pîne chisme de oraș, și pe seară pantofi kă lăstră.

PHILOSOPHIE

Despre Metod.

Indată ce ne kănoașcem fakl-tădile și ordinea în care ele trebze a lăkra, Metodul sas kărsul prochederii minții năstre întră cherchetarea adevărsăli, nă mai este un mister pentră noi; pentră kă vedem kă acest metod nă este alta de kă lă între bșindărea regălată a fakl-tădilor năstre.

Cel ce va voi a dobîndi kănoșunge adevărate, sas în cele fizice sas în cele morale, nă trebze a pși kă mîntea dără întămplare; și întrebsingăndă și bine și kă isbăndă fakl-tădile îndelegătoare, să încheapă mai zăntăș kă bșăgare de seamă și kă grijă a dobîndi kănoștin-

de din fenomene adică din cele ce i se înfrumusează; pe urmă să se pzească la deskoperi raporturile, a le cunoaște legăturile; și simplificându-se și din ce în ce ideile, adăugând toate la unitate să pzească astfel din observație în observație, din cunoștință, în cunoștință din raport în raport, pînă la fenomenul primitiv de la care toate încep și unde toate se termină.

Va să zică dară că arta metodelor este într-o a observa treptat și că orîndvia-lă; și aceasta va să zică a analiza.

Așa dară analiza este drumul cel firesc ce îl ia mintea omenească ca să dobîndească cunoștințe.

„Vreți să dobîndiți adevărate cunoștințe, zice D. Laromiguière, faceți ca toate să le lăsați că de amănuntul, toate să le sokotiți, toate să le drămăsiți. Nu vede cine-va nimic, de va vedea lucrurile în grămădă. Impreunăți obiectul vostru, stădiți zna despre alta toate proprietățile lui, fiți că lăsați a minte și la cele mai mici împrejurări. Lucrurile observate ast-fel îndelung, și reknoșcete bine, vă fak în sfîrșit a le vedea adevăratele lor raporturi; și nu numai raporturile de similtanitate săz deslășire, săz de o simplă sck-

cesie săz și însși de kassa-litate, și și raporturile de generație, raporturile ce le znesk prin legăminte de o origine kômmană: așa atșnchi veți avea osistemă și mintea vă va fi satistă kstb.„

„Kipsul acesta de a proceda într-o formarea unei sisteme, metodelor acesta, singur care poate să ne assigne despre eksaktitatea raționamentului, ia un nume partikular.„

„În lok de a zice într-o sumă de vorbe că mintea de skomprne obiectele ca să și fak, din toate kkalitătțilelor, atștea ideide osibile; că kompară ideile aceste ca să le deskopere raporturile de **GENERACIE** și ca să se resse prin mijloklacestala la originea lor, la principul lor, se zice că o singură vorbă că mintea analiză.„

„Vorba aceasta se vede kkrat că e cea mai bznă ce pșteallege cine-va, pentru că mintea fiind nevoită a începe dela deskompnerea obiectelor va să le stădie, metodelor nu este cealta de kst deskompnere, adică analiză.„ (Leçons de Philosophie Tome I. page 66).

Cea mai mare parte din mințile sbrztoase as fost kondsse de către întregimea sokotinelor lor și înkredindarea despre

ajunge la fenomenele d'antîz, pînă când arată însuși observațiile de unde a fost plecat inventatorul.

În înlăne, dăpă bîgarea de seamă a Logique de Port-Royal, avete două metode se disting întokmai ca drămăle che face chine-va săîndă-se dintr'o vale pe munte, și drămăle che face koborîndă-se dela munte la vale.

Însă de vom jrdikă kă, ori-kare va fi drămăle che vom arădă, or vom naină dela vale kătră munte, or de ne vom kobori dela munte la vale, nă este deajuns ka să kănoașchem objetele che întălmim, a le privim mai kă o arănkătră de okis, a le vedea toate grămadă, trebăe a le observa na kăte zna, a ne opri privirea la fie-kare din ele, a le kompară, a le stădiă znele dăpă altele; de ne vom sokoti zik, kă ori che nă vom observa într' adest kip se perde într'zn simliment amestekat și învălmăcit, poate atsuchi kă nă vom mai fi la îndoială kă în adevăr nă mai zn metod este, al deskomprerii, și kă analisea este drămălnatral al spiritali omenesk, or de voiește a dobîndi kănoșchină, or de voiește a împărtăși allora pe chele dobîndite.

Si chine nă șuie kă niște regle generale nă lămină

întră nimik m ntea a chelăia che zn kănoașche prin kare trepte și mijloace a ajuns chine-va la dănlăsele? Chine nă încerkat kă, kănd ne arată chine-va niște regle, niște preskărtări, niște maksime generale, noi kăstăm kă stărdință să afflăm pe che pot să fie întemeiate adestea, și kare sânt adevărăbile chele mai simple șas mai rădin komprăse che az pătst a kondăre kătre adestea?

Așadar, săppăndă-ne la pornirea natrală de kăriositate, întrăm în amărzăntele analizei.

Afară de adestea, trebăe a o sprăne, chea d'antîz dorință a noastră, kănd azim vorbind despre o deskoperire oare-kare, este ka să afflăm kăm az pătst să o fakă : vrem să kănoașchem toate greșăliile prin kare az trekst și le-az învins; vrem oare-kăm a ne împărtăși și noi de glăria invenției tre-kănd peste a cheleăși obstakole, trismănd de a cheleăși greșăli, îndatorîndă-ne a intră într'a cheleăși perikole, într'zn kăvânt zrmănd din pas în pas pe zrmăle inventătorăsi, ka și dănlăsi simjim trebășingă de a șuă, ka și pe dănlăsi, nă șuiz che ne-astămpăr ne mișkă, che neodihă ne kinăiește; ka și dănlăsi ne afflăm între frikă și speranță, și ka dănlăsi înlăne ne băkăzăm

de msluymirea knd de o datz
ajngem la kapztl travalizri-
lor noastre; pentz ce darz
kipsl de ane komznika kznouin-
dele dobndite sz se destingz
de kipsl ksm le-am dobndit?

Aza dar, iar o mai zik, kz
nz este de kzt zn metod, ka-
re este analisea.

Insz sz askltzm pe Con-
dillac; iatz kzm se eksprimz el
in al treilea kap al Logicei
sale.

“Ka sz vorbim intr’zn kip
kzm sz ne ingeleagz algiu, tre-
bze a ne adznz si a ne da ideile
noastre intr’o ordine anali-
tikz kare deskompone si rekom-
pone fie-kare kzgetare. Ache-
stz ordine singrz poate sz
dea ideilor toatz lmina si lzmz-
rirea, si toatz precizia de ka-
re sznt priimitoare; si fiind-kz
kiar noi n’avem alt mijlok ka
sz ne lminzm si sz invzdzm,
prin zrmare si kz avelazi kvznt
n’avem altzl ka sz impzrtzsim
si altora kznouingele noastre,
daka vrem sz le ingeleagz. „

“Am probat’o o datz, insz
mz voiz mai intrznz iar aci,
pentz kz adevzrl acesta nz
este deajnz de konoskt, din
kontra este kombztstz kz toate
kz e simplz si fundamental.

“Sz zicem kz voiesk sz
kznosk o machinz, in datz o
desfaz, o deskompzis sz’i stzdis

kz de amznstzl fie-kare parte.
Knd voiz avea despre fie-kare o
idee lzmzrite si eksaktz, si voiz
pstea apoi sz le pzis pe fie-
kare la lokzl szz kz acheazi
ordine kz kare az fost mai
nainte, atznzi zik kz kznosk
bine ahea machinz, pentz kz
am pztst sz o deskompzis si
sz o rekompzis. Aza dar ce va
sz zikz a ingelege si a kznou-
szce aheastz machinz? — va sz
zikz a possede o kzgetare ce
e kompzs de atztea idei
kzte sznt si pzngile ahestii
machini, idei kare infzdzza-
z sz intregime pe fie-kare
parte, si kare sznt dispze in
aheazi ordine. „

“Knd am stzdiat kz ahest
metod kare este znzl si si ngz r
atznzi kzgetarea imi dz nizce
idei lzmzrite, si se analiz de
sine, de voiz vrea a’mi da so-
komptzl mie ori altora despre
dznsa. „

“Fie-kare poate a se kon-
vinge despre ahest adevzr prin
a sa insz si esperiingz; pen-
trz kz si cele mai proaste kzssto-
rese si ele sznt konvinse si
inkredingate, despre aheasta.
Dea-le cine-va de model o
rokie de o formz destinsz, si
propzie-le sz’ifaktz o altz rokie
assemenea. Vzndz-se in
strimtorare, firezce kz nz’ si vor
inkipzi alta de kzt a deskoase
si a rekoase rokiea-model, ka

să învețe cum să facă rochiea
 ce li se cere. Așa dar ele
 konoskă analisea așa de bine
 ca și filosofii, și îi konoskă folo-
 sâl kă mslt mai bine de kât a-
 cheia ce și pzn în pismă a sss-
 pinne kă este și alt metod spre
 a dobîndi konosvinge....,,

Kă toate acestea dăpă kăm
 arată D. Laromiguière, sânt
 doă feluri de analisi; adikă a-
 nalisea de raționament și
 analiza deskriptivă.

Analisea de raționament ad-
 dăce toate la suitate și nă
 kănoașce de kât ză raport ka-
 re este identitatea; ea tot
 d'asna pțășă delă zăn obiect, kon-
 siderat dintr'ză pșnt de vedere, ja
 același obiect konsiderat dintr'ză
 alt nșox pșnt de vedere, înkât
 seamăză tot de o dată și în
 repaos și în mișcare.

Analisea deskriptivă, din kon-
 tra nă kănoașce repaos abi a-
 dobîndit ideea zănși obiect, și
 îndată îl abandonză spre a pțși
 la alte zșox obiecte, ce le va
 abandona și pe acelea, zănși dăpe
 altă kă să kăleagă astfel în
 drămă săz mslgime de rappor-
 tări de mărime, de distanță,
 de simetrie, de sșvcesie șul.
 Astfel este analisea ce face či-
 ne-vă despre ză tabellă, des-
 pre o kămpie, și despre kare
 Condillac ne-adat zăn eksem-
 pls așa de frșmos în kapă
 al doilea al Logicei sale.

Analisa deskriptivă este kă-
 rat metodă poetăsi. Așeste
 kă adevărat pțăște delă un obiect
 la altă delă o idee la alta; adză
 în tabellă imaginile impřmsta-
 te delă diverse obiecte ale natșrei.
 El face nișce totări reglate
 din mai mslt obiecte separate.

Poetăsi kă atăta este mai si-
 găr de a pțăcea kă kât va fi
 mai noročit în alegerea ma-
 genilor ce îi kompon tabellele
 și kă atăta este mai noroči în
 alegerea imaginilor ce ko pun
 tabellele sale, kă kât va kă-
 noașce mai bine înțeleapta
 genealogie a ideilor, și kă kât
 va sși mai bine kăm ele semă-
 rită între sine, într'ză kșvznt
 kă kât va fi mai familiarizat
 kă principele metodăsi analitik.

Analisea raționamentăsi se
 kăvine mai mslt filosofăsi, pen-
 tră kare modăi acesta de proce-
 dere senșmesce metod filosofik.

Prin mijlokăi acestăsi metod,
 reșindă-se la originea ideilor,
 filosofăi ne deskopere prinči-
 pele sșingelor, și ne arată
 sorgintea komșnă atățșlor rătă-
 țirilor; metodăi acesta îl în-
 sșfflă, kănd vrănd să ne arate
 nișce idei ce nă le avem zănkă,
 se îngrijășce să încheapă kă
 noi delă ideile ce avem; el
 îl lăminează kănd, kă să nei
 dea o kănosvingă eksaktă des-
 pre ză lăkră, are așea minte
 zăpțoasă și bșnă, d'a ni'arătă

sunt toate formele una după alta; în fine la acest metod se sârpșone el, kând, încerpând de la noțiile cele mai simple ne povățuiesc dâșl încetl kș încetl, ni'l analș pe nesimțite din reflektie în reflektie, din adevăr în adevăr pînă la isvorul lșminii, și nș ni'l lasă pînă kând ni'l va face sș gșste netșlmșchita plșchere de a se odihni în sînsul evidenței (învederșrii).

„Cel care nș kșnoasce sekretul metodșli filosofik, va pștea sș ne inkânto kâtș-va vreme de va avea într'o treaptă înaltă, talentșl de a deskrie; însș nekșnoskând toate sekretele frșmosșli, ne va înfșșșă nșmai nșche modele parșiale; pe șrmș șșntem silinș a'l lșșă, și a alergă sș ne îndestșlm de plșcherile întregi ce ne dș, în prodșkșile lși Omer, Virgiliș, Boileau, Racine, Pascal șș Montequieu, alianșă limbei imaginariș kș a limbii rașiei., (Laromiguiere).

Methodșl, se vede dșrș cele zise, kș este mai mșlt faptș a naturii de kșt rezultatsl învșșșșrei; întrebșngarea fakșltșșilor noastre potrivit kș slșbișșnea noastrș, se șine mai mșlt de disposișile naturale de kșt de regșlele artei; întrebșngarea analizei este

PFRIODUL III.

mai mult kșseksinșă a șnei nș șșș kare îndemșșri fi-resui de a înșellege îndatsș raportșrile și a legă ideile, de kșt fraktșl experinșei. Kș toate așteea, fiind kș experinșă nș este șn lșkșș de nekșkștit, și pentș kș în materia așeasta ea a hotșrșt nșche regșle și prinșipe ce șșnt folositoare a le kșnoasce, și de kare nș pștem a ne depșrtă fșrș a fi șșpșși la rșșșșire, de așeoa le vom și arștă așl.

1. Șș ne pșșim tot d'ășșna de mșrtșria șșș dovezile simșșirilor. Nș kș doarș simșșirile ne amșgesk, pentș kș ele ne șșnt poveșile cele mai sigșre dșrș kare trebșe sș ne lșșm întrș pșrtarea vieșei noastre; și pentș kș, asemenea șnor streji kș privișiere, însșinșșndșne kș șea mai mare kredinș de toate cele plșște și nepłșște, de toate cele vłșșștoare și șșpșștoare în obșetele ce ne inkongisș, nș trebșe ale întinde slșșba și diakolo de hotarele postșli în kare le-a preskris înșelșpșșnea Kreatorșli.

2. Armăși în kontra il-lșsiilor simșșirilor, șș ne arșșșșm de toate pre-șșșșșile din afarș, adikș șș nș pșșim niși șn lșkșș drept adevșrat,

17

de n'1 vom k'noasce mai
 ьnt'ix l'm'rit k' este
 asfel, s' n' priimim a trece
 drept aksiom' n'ci o proposi-
 ьie p'inz n' o vom vedea str'z-
 l'c'ind in toat' l'm'ina evidin-
 ьei (inveder'ii); s' n' lepd-
 ь'm n'mik in n'm'r'ile ce
 facem s'az in am'r'ntele ce le
 l'z'm in cheretare; s' n' ne
 intemeiem pe n'ci o astoritate,
 de n' no vom inkreding'a de
 p'sterea ei; si mai v'rtos s'z
 n' priimim n'ci o dat' f'z'z
 cheretare opiniile altora ori k'z
 de sokolite si p'eg'ito ar fi.

K' acest kip vom p'stea a
 ne feri de preven'ie, de s's-
 rin'z , de gr'birz, si de obic-
 n'ing'a, kare din nenorocire e
 prea intins', de a ing'ellege
 in j'dik'ng'ile noastre mai m'lt
 dek'z ceea ce ne arat' in-
 ьellegerea si inkreding'area
 noastr'; k' kip'l acesta asse-
 menea ne vom feri si de im-
 p'ism'ire, de str'z'irea in ide-
 iele gre'site, de app'nderea
 d'z'ls'i si de f'rie, si vom
 sk'p'a de primejdiioasele effekte
 alle acelei dezert'c'izni ce ne
 tiraniseaz' si ne opresce de a
 m'z'ris'i liber r'z'c'irea s'az
 nes'ing'a noastr'.

3. S'z imp'r'ng'im fie-
 kare din gre's'ng'ile ce
 ni se inf'ng'izeaz' in cher-
 etare in k'z'te ram're
 se va p'stea, ka s'z le l'z-

ьm in kip'z'ire z'na k'z'te
 z'na k'z toat' str'z'ng'ia
 de kare s'sntem kapa-
 bili adik' s'z analis'ьm
 mai ьnt'ix bine pent'r
 noi, ka s'z p'stem analis'a
 bine pent'r al'ii. Si, spre
 aceasta, s'z ne silim a m'z'n'a
 k'z or'ndial'z refleku'ile noa-
 stre, incher'nd dela objetele
 ьelle mai simple, ka s'z ne
 s'zim pe z'm'z la o grad'ng'e
 treptat' p'inz la k'nos'ing'a ьel-
 lor mai komp'se; s'z deosebim
 k'z sk'm'p'itate am'ndoz' in-
 ьellesele ce pot s'z inf'ng'izeze
 z'n prin'ip ekivok; intr'z'n k'z-
 v'nt' s'z lepd'ьm ori-
 че kon-
 sek'ing'ь ce n' este nat'ral'z
 si nevesarie.

4. In fine, s'z dovedim tot
 ce are trebs'ing'ь de dovedit,
 adik' toate propoziti'ile ce n'z
 s'snt priimite s'az kare pot s'z
 fer'i oare-kare gre'state, si ka
 s'z ne fie tot d'az'na l'm'ng'ile
 dovezile si ind'z'plik'ztoare, s'z
 n'z int'rebs'ing'ьm n'ci z'n ter-
 min ekivok, s'z l'm'ng'im pe
 ьelle ce n'az l'm'ng'ing'ь, s'z
 lepd'ьm a ьellea ce n'z s'snt
 kredin'ioase ikoane a le k'z-
 get'z'rilor noastre, si s'z ne tra-
 gem afar'z k'z'vintele kiar din
 nat'ra l'k'z'ls'i despre kare ne
 okk'z'p'.

Si, ka s'z o mai zik o dat',
 pret'z'tendeni s'z ne facem de-
 n'm'r'z'ri ag'ia de komplekte,

selm s'îrîmie inima la dânsa: atît se robî de frâmsegele Kamillei înkîrî hotîrî s'î chea-
rî mîna, Unirea ayeasta erî
entrî toate potrivî. Anselm
tîrî isbit de amanta sa. Prie-
sensî s'î Lotar î addse ve-
stea priimîrii pîrîngîlor ei.
Nînta se fîkî îndatî, şî am-
mîndoi soçii, ferîçîgî xnsî prin
altî, mîlçmîa çerîlî şî lîi
Lotar.

In çelle d'întîris zille dîrî
nîntî, Lotar tot venî la prie-
tensî s'î kî obîçînsîta sa fa-
mîliarîtate. De çe merçea kî
atît vizîtele salle se fîçea mai
rare; delîkatî s'î prieteşçg
îl fîçea a se teme nî de gelo-
zia prietensîlî s'î, çî de a nî
deşteptî rîstataea lîmîi, trînd
oarte famîliar şî strîns înkasa
çnei femeî çne. Anselm bî-
gî de seamî; şî î se plînse
kî dragoste: zisse lîi Lotar
kî niçî o datî nî s'ar fi kî-
fîçtorî daka ar fi pîçtî s'î pre-
vazî kî însîrîtoarea sa ar fi
slîbit legîçrîle çe î çniî. Îl
rîçgî s'î vie la dînsîlî toç aça
de liber kî mai nînte, îl înk-
redîngî kî şî însîçî Kamilla
se va îtrîstî adînk, de va a-
flî kî ea este pretexîl sîç
kassa çnei rîçele aça dekrî-
de. Lotar, fîrî a mîrîçîrîsî
prietensîlî s'î adevrîtelesalle
pîçîni, îsvodî, kîçî, spîçe, şî
sîlîlî prea mult de Anselm, î se

fîçgîdî a'şî dî pe kîçî îl va fi
kî pîçîngî prieteşççgî şî înk-
çellepîçîsnea.

Kîçî-vî vreme treks asfel
Anselm se plîngea tot d'îçna
kî nî vede des şî îndestîl
pe Lotar, şî Lotar çîrîçîa de-
lîkateteî mîlçmîrea atît de
dîççe a inîmeî salle de a trî
kî Anselm. Intr'ò zi kînd
se prezîblî împreçnî, prie-
tensî îl vorbî asfel:

Tî krezi, fîrî îndoialî,
skîmpîl mex Lotar, kî avînd
înk floarea vîrsteî mele o stare
mai pressî de dîrîngîle mele,
o viagî neatrînatî şî çînstîç,
o soçie dîre inîma mea, şî pe
çel mai bîçn, pe çel mai kre-
dîçios prieten, trebse s'î fîç
ferîçî: desamîçesçete; nî sînt
niçî de kîm: o dîrîngî strî-
nie, deşîngatî, nebîçnî poate,
mî gonesçe dîrî çrîmî şî mî
kînsesçe; mîntea mea nî poate
s'î o îvîngî, şî îçdeala ei
nî mî lasî niçî kîar s'î o çîiç
askînsî. Çî o destîçîçiesk,
prietene; aibi mîlî de delîrîl
mex, şî sokoteşçete kî ori
trebse s'î mor, sîç s'î mî se
împlineaskî dîrîngîa ayeasta.

Lotar, îngîrîçat de vorbele
ayeaste, strînse kî dragoste
mîna lîi Anselm, ş'î fîçgîdî
de a fîççe toate kî s'î re-
addîkî lînişte. Aflî dar, îl
zisse ayeasta, kîre este sekre-
tîl despre kîre m'îç rîçînî

ce doresci este s'o vezi, s'z te inkredingezi k'z ea se improtivesce. Se va impotrivi n's s'nt la nici o indoial'z, dar at'nci ce vei k'zstiga mai m'lt? Ce folos i'gi va adduce acaest'z ispit'z și incerkare kriminal'z! Nimik mai m'lt de k'z o k'zind'z amar'z, ad'znk'z și vecinik'z pentr'z k'z ai incerkato. Dar cine o va s'ci? İmi vei zice t'z. T'z o vei s'ci, t'z kare i'gi vei adduce a minte neincetate k'z 'i ai atins cınstea, și ai stragiat, f'z'z p'ricin'z, pe cea mai k'zrat'z soție, kare tot d'azna i'gi va imp'zta acaesta, n's vei mai p'stea s'z te b'k'eri de dragostea ce va avea ea pentr'z tine, zn glas tainik i'gi va zice k'z n's mai es'ci vrednik de d'znsa; t'z în fine, o vei s'ci acaesta, t'z k'z'zia, msstrarea k'zget'zsi i'gi va invenin'z tristele zile, și kare i'gi vei p'stea potriv'z vers'srile acaesta at'z de adevr'zrate ale zn'zia din poezii no'stri:

Vinovat'z 'n zadar f'zge,
 In zadar 'și ask'nde viața;
 Zioa noaptea tainik m'zge,
 Strig'z seara dimineața:
 Inima'mi k'z e k'z mine,
 P'zkat'z İmi s'z de faț'z,
 S'are mart'ri l'zng'z sine.

Vois dar'z s'z'gi zik, daka c'er'z s'az norok'z te ar fi f'z'k'z st'p'ın legisit peste zn diamant c'el mai fin, ale k'z'zia

kalit'zgi ar fi m'z'zmit pe t'z k'z'gi 'l ar fi v'z'z't, daka t'zgi İnt'r'zn glas ar fi zis k'z prin str'z'z'c'irea și k'z'z'zia apei İsi este at'z de des'z'v'z'sit pe k'z't se poate a fi nat'zra acaestei nesimate, și t'z assemenea ai fi av'z't acaea'si p'z'rere despre d'zns'z, sp'z'ne'mi, ar fi fost at'z'nci k'z minte s'z'gi vie İn kap fantasia, s'z İei avel diamant, s'z m'ı' psi jos İntre c'ıokan și n'z'k'oval'z, și s'z İnc'epi a te incerk'z k'z toat'z p'sterea brau'z'si s'z vezi daka este și aș' de tare pe k'z't este de nepre'z'sit, d'z'p'z k'z'm zik? Ar fi fost oare k'z minte s'z'gi psi și İn fapt'z fantasia ce 'gi a venit? Daka piatra ar fi p'stat st'z İn kontra zn'ei incerk'zri aș' de neb'z'ne, ea n'ar fi k'z'stigat nimik nici İn pre'z, nici İn ren'zmele ce are; iar daka s'ar fi spart, l'z'k'z'z ce se poate İnt'z'mpl'z, n'a fi perd'z't tot? negre'sit, și pe l'z'ng'z acaesta, st'z'p'ıns'z pietrei ar fi trek'z't İn okii a toat'z l'z'mea de zn nerod și neb'zn. Aș' dar, sk'z'mp'z'l mez Anselm, aff'z k'z Kamilla este avel diamant nepre'z'sit, at'z İn p'z'rerea ta k'z't și a altora, și k'z n's e l'z'k'z'z k'z minte a'l exp'z'ne İnt'z'mpl'z'rii de a se sdrob'ı, pentr'z k'z și de va rem'z'nea ne'c'ınvins'z și neattins'z, pre'z'z'z'el ei n's se mai İnal'z'z; iar

de se va învinge, sokotesche-
te de aksm ce preu mare va
pierde ea, și kute kvinte vei
avea a te plunge asspra ta
înssși, pentră kă ts ai fost ka-
ssa perderii ei și a talle în-
ssși. Ia seama bine kă nă e-
ste nestimată în lăme kare să
preșiască ată kăt o femeie
kșrată, vinstită și virtsoasă,
și kă toată vinstea femeilor
stă în bșna opinie ce are chine-
vă de elle; și fiind kă femeia
ta are cea mai înaltă treaptă
de înțeleptisne kare singăr o
nșnosă, pentră ce vrei să pși
în kșmpna bșnsielei acest a-
devăr? Ia seama, prietene, kă
femeia este o fiindă nedes-
vârșită, kă în lok de a'i pșne
înainte stavile și kșrse kare
pot s'o fakă a se împiedekă
și a kădeă, din kontră trebșe
a le depșrtă kă grijă, și a kș-
rșji drșmsl ei de ori ce pe-
dikă, kă să poată pșși kă șn
pas sigăr și lesne kătre des-
vârșirea ce îi lipsesce, și kare
stă în virtate. Natșralistii po-
vestesk kă, Kakomsl este șn
mișșior animal ce are pielea
foarte albă, pe kăt se poate:
și kă vîrștorii întrebșingeară
o șneltire foarte sigără kă s'ă
prină. Kșnd kșnosk loksl pe
șnde el are obiceiș să treakă,
ei atșnși, îi inkid drșmsl în-
nainte kă noroish; pe șrmă îl
ias dșrș șrmă și îl gonesk în-

dreptândă'l kătre loksl noroish;
îndată ce Kakomsl așșnge a-
pproape de tină, stă în lok
și s'ă lasă s'ă'l prină mai bi-
ne de kăt s'ă treakă prin no-
roish, și s'ă și întineze albeașă
ce o preșșesce mai mult de
kăt libertatca și viașă. Fe-
meia vinstită este șn kakom,
virtștea ei e mai albă de kăt
neaoa (zșpadă). Cel kare
voiesce kă ea s'ă nă și peară
virtștea, și s'ă o pșzeaskă kă
șn lăkșrș skșmp, nă trebșe s'ă
se poarte kă dșnsa kă kă ka-
komsl, s'ă ia seama bine de a
nă punne în drșmsl ei tina dș-
rșirilor și galanteriilor aman-
șilor ștșrșitori. Pentră kă
poate, și înssși și fără poate,
kă n'are în sine îndestăle tș-
rie și virtște fireaskă kă s'ă
restoarne toate stavilile, pe
kare trebșe chine-vă a le de-
pșrtă și a'i neteză drșmsl, pș-
înds'i înainte nșmai kșrșșia
virtștei, și frșmșșeșea ceare
în sine nșmele cel bșn. Fe-
meia virtsoasă este kă o o-
glindă de kristal, limpede și
ștrășșuitoare, kare se pștează
și se întșnekă la cea mai mi-
kă șșflare ce o attinge. Kă
femeia virtsoasă trebșe s'ă se
poarte chine-vă întokmai kă kă
nisce șfinte moasce, s'ă o a-
doare fără s'ă se attingă, în
șine, voish s'ă și citez nisce ver-
șșri ce mi veniș în minte, pe

kare le-am azzit într'o comedie modernă, și care se potrivește prea mult cu această casă. Un bătrîn îngellect

ровъдзическе pe tatăl unei fetode a o ținea retirată, și a o răzi cu grijă sâbt kicie; între alte vorbe mai zicute zăkă:

Femeea e ca stikla de fragedă și lie;
 N'o pșnegi sâbt черкare сь suiți de se sdrobesche
 K'aceasta foarte lesne se poate întămplă;
 Și pentru că se poate ar fi o nerozie
 A pșne сь sfărîme, сь spargă nebsnesche
 Un lăkră ce nă poate mai mult a se 'ntremă,
 Așă vorbesche lămea, și zăă are dreptate,
 Kăci daka sânt Danae înkise appărate,
 Și ploi de aer însă se 'ntămplă a bără.

Vezi Anselm că eș nă'gi vorbesk de cât ceea ce eșci dator ție înșși și femeii talle, cât pentru mine, mă feresk a'gi addsche aminte ceea ce îmi eșci dator; această 'gi o va arătă amicitia și mă va skăti de mănîrea atăt de simțitoare și dăreroasă de a face pe amikl meș a se rășină.

Anselm, askăltă într'o adănkă țchere, și stette mult pînă сь rășpănză. In fine kă ză glas slab și foarte trist zisse: Lotar, n'am de cât o singură vorbă la kvintele talle: eș sânt bolnav și sigăr d'a mări de boala această, de nă vei alergă tă spre țămădșirea mea. Virstea și îngellectisnea ta 'și aș fărăt datoria, dar sokotesche și vezi nă kăm-vă amicitia ta va avea vre o măstrare de kșget kând desă-

dăjdsit de a pștea dobîndi de-la tine aceea ce voiesk, aceea de care am atăta trebșinđă, mă voiș dăche a o chere la altă, mă voiș dăche a'mi înkredinđă poate zăă viklean, zăă trădător onoarea mea, onoarea Kamillei, odihna mea, ferivirea mea. Sânt hotărît la această, și tă nă poți сь mă aperi, lășăndste kăte-vă minste dărp slăbiciunea și nebsnia mea. Iți fărđdșesk, iți jăr kă o singură înчеркare din parte'gi îmi va fi destă. Kamilla nă se va săpșne la isbirea cea d'ăntăis, și eș nă'gi voiș mai chere nimik, fiind lănisuit pentru tot d'ășna.

Lotar, îngrijat de gândă lăi Anselm de a se îndreptă la altă, își fărăt hotărîrea în dată. Foarte bine, daka e așă, respănsă el; fiind kă yir-

tstea, ksvîntsl, rşşin a, d li-
 kategea n'as niçi o psterē as-
 şupra dăhslsi tşş, am hotşrît
 şi ex şş nş mai askşlt nimik
 de kştt prietesşşşş, şi mş în-
 soşşesk kş delirşl şi fantasia ta.
 Nş însşşşînă pe nimeni kş
 slşşba pentşş kare m'ai alles;
 îşşî fşşşşşşşş a o împlinî. La
 vorbele auestea Anselm se a-
 rşşnkş de gîşşl lşş, îl strşşnge
 în braşşe, îi mşşşşşşşşş plin
 de bşşşşrie, şi îl roagş, îl si-
 lesşe ka şş înşşearşş îndatş de
 a doa zi a se faşşe amantşl
 nevetei lşş. De'şşî va trebşî,
 zisse el, mşşşikanşşî, serenade,
 şi poate şi darsşî, îşşî voiş dă
 spre auesta ori kşşşî bani îşşî
 va trebşî. De nş vei aveă
 vreme şş faşşî versşri, kare ar
 fi prea de trebşşingş spre auea-
 sta, le voiş faşşe ex prietene,
 şi poşşî fi sigşş kş'mi voiş pş-
 ne toatş silinşa a le faşşe de
 minşşne. Lotar priimi toate,
 şi pşşşşşş de o milş dşşşroa-
 şş despre smintirea lşş Anselm,
 îi fşşşşşşş şş meargş şş pşşş-
 zeaşşkş la dşşşşl adoa zi.

Fşş priimit de Kamilla kş a-
 uea familiaritate liberşş ce vi-
 ne din nevinovşşşşie. Anselm
 abiă se skşşlş dela masş, şi se
 grşşbî a spşşne kş are pşşşşşş
 treabş, şi eşşî kş grabş plin
 de o bşşşşrie nespşşş kş se în-
 vredniçi şş vazş singşşî pe
 Lotar kş femeea sa. El însş

întrehsingş vremea aueasta a
 vorbî Kamillei despre bşşrbatşl
 şşş, despre dragosteaa şşşşia
 kşşre altşl, despre ferivireaa ce
 o kşşşşorie bşşş addşşe în
 doş inime virtşoase. Kamilla
 eră de pşşşerea lşş, şi aueastş
 pşşkşşş konversăşşie se pre-
 lşşşşşî kşşle-vă ore, dşşre kare
 Lotar îşşî lşş zioa bşşş şi eşşî.
 Anselm, îl aşşeptă în zlişşş:
 Ei bine! zisse el în datş ce îl
 zşşî, fşşkşş-ai uevă înaintşri?
 'şşî ai fşşkşş deklarăşşia? 'şşî a
 priimit'o ea bine saşş şşş? Nş
 pşşşşş, respşşş Anselm şş mş
 espşşk de faşşş la întşşşnirea
 d'şşntşşş, însş am lşşat lşşkşş
 pe departe, am pşşşşşit lşşkşş-
 rille, şi nşşşşşşşşş peste pşş-
 şşş şşş poşşis a'şşî dă o soko-
 tealşş mai îndestşşşştoare. Ce
 şşş faşşem, zisse Anselm, şşş-
 dare! dar poşşî şşş fi sigşş kş
 ex din parte'mi mşş voiş silî
 întrşş toate şi nşş voiş neşşşşşş
 nimik; în toate zilele îşşî voiş
 înlesni a te află singşş kş ne-
 vasta mea, fşşşş şşş poatş ea
 a se appşşă de aueasta.

Kşş aueşşşrat aueste întşşşşşş
 se fşşkşşş nekontenit în vreme
 de doş şşşşşşşşş. Lotar nşş
 isbşşî nimik, dar înşşşş a se
 teme şi a se feri de dşşşşşş;
 frşşşşşşşş, dăhşl, amabilita-
 tea minşşnatei Kamille îi dă de
 suire mai din nainte a fşşş şi
 a se appşşă de primeşşşie. În-

ceps kă mai mare grijă și grabă a tot spusne lăi Anselm kă toate silingele îi sânt zadarnice și kă s'ă lase această încercare jos kăci nă e nici o nădejde, și s'ă se odihnească; kă în lok de a'î dă vro un semn de priimirea kăratci sale, Kamilla 'la amenințat kă îi va înkide kasa și kă însuși va spusne această încercare kriminală lăi Anselm. Foarte bine, respunse acesta, dar tă pînă akăm n'ăi făkst nimik mai mult de kăt ai vorbi, e vremea s'ă începi și kă darsri; și velle mai kărde femei nă se pot improtivi la aceasta. Iată patră mii skăzi de așr, pe kare te rog s'ă întrebșingezi în diamante, nestimate, galanterii, spre a le face darsri Kamillei. Lotar îi arță kă prea mult abșz face kă priimirea și kompiacemga lăi, kă aceste mijloace rșinoase îi desplak. Anselm îi făgădă kă de va întrebșingă el și acest mijlok, nă'l va mai sili s'ă mai făkă nimik, și îl va lăsa în pace. Lotar iară kă toate kă se ostenise de a'î tot amăgi, hotărî s'ă'l mai amăgească și astă dată.

In fine dăp'ă kăte-vă zille, eșind dela o întrevorbire ce avșse se kă Kamilla, Lotar spusne prietenslăi s'ă kă s'ă încerkat și kă darsri, dar ace-

stea aș addșs într'o mare sșpărare și s'ă pe kredințioasa lăi sogie kare a început a'î zicere: korruptor, viclean, nersăinat, nevinștit, kă întră kă astfel de gând în kasa prietenslăi s'ă, kă 'i a arțătat uel mai dăp'ă zruș despreș și kă el este hotărît a nă se mai înfășgișă înaintea ei. Anselm, 'l askălă kă s'ă aer trist și nemșlgșmit. Ah! Lotare, Lotare! zisse el, kăt de păgin te arăgi vrednik de inkrezștorș mez prietessgi es toate le am vășzșt, toate le am aszit; kăci tot d'ășna m'ăm afflat askșns în kabinetșl vecin de salonșl nevessii mele. Nici o vorbă din aste kăte îmi spș nă 'i ai zis; și dăp'ă tonș și kipsi ce v'ăm vășzșt impresșnă, din nenorșnire sșnt prea sigșr kă tă nici o dată nă îi vei vorbi despre amor.

Săpărăt kă s'ă vășzș șșpraprius kă minte, Lotar mărșșrșș, nă făkă oșre-kare rșșșne, aceea ce nă pștea s'ă mai askșnză, și 'i făgădă de a se ginea de kăvint, și de a s'ăvirșși astă dată aceea ce îi cerea Anselm kă așta s'ărsire. Acesta îl făkș s'ă se jșre, și kă s'ă 'i dea akșm mai multă înlesnire de kăt altă dată, se prefăkă kă are nșșue trebi grabnșe kare îl silesk s'ă meargă a petrece opt zille la o rădă

a lui la dargh. Avu mare grijă, la pornirea sa de a recomanda Kamillei, ca să priimească în'okmai ca în ființa sa, vizitele prietenești să; și ca toate kvintele soției sale, el sărăsi ca în toate zilele Lotar să vie să prânzească ca dânsa, și să nu se deslipească nici de cum din casă:

O tik'loase nebune! nenorocite urămas al tău însuși! ce'ți kași ts? ce vrei să faci? încetează de a'ți mai da drămsul kînăsi spre a te face zveltitor nenorocirilor tale! oprește, ca tot mai e vreme. Tu ești isbit, adorat de cea mai amabilă din soții; virtutea nămai și ts domniți în inima ei nevinovată; su tînăr și kredincios prieten se gîndesc nămai la tine la fericirea ta; noroksi seamănă ca îi place a te înșibă ca darghile sale, și nă'ți cere nimik de cât să suii a te buxra de ele și a răbdă această fericiere; și această fericiere te ostenește, te appasă! și ts iți întrebîncezi ca să o dărapeni, toate grijile, tot dăhăl, toate istețiznea, toate fakiltățile sffletăsi tă! linisuit sărpin peste o komoară nedezrtată de mlysmiri, de fericiere, ts o astăpi ca însuși mînile tale, și iți sapi lîngă dânsa cea mai grozavă rîră?

În dată adoa m, dărp pornirea lui Anselm, Lotar veni la Kamilla, dar nu o află singură. Una din femeile ei nămită Leonella, priimise dela sărpină—să porșuka sekretă de a se afla nekontenit în salon: părtarea această ce o amirala Lotar, felul de strimtorare ce îl făcea ca să înșere; kalitegile, frămșegile cele năoă ce deskoperia el fără înșetare în Kamilla, toate hrănia, toate krescea o patimă ce Lotar o priiceps și o kșnoskș prea tărziș. Nu mai era vreme să o stingă; văză această ca groază, voi să făgă, și nu mai aveă pătere, și mănd de o dată și virtute, și prieteșg, și onoare, într'un moment kând Leonella eșise afară, kade la picioarele Kamillei, îi făce destînzirea amorăsi să, ca o tsrbșrare, ca o strămstare, kare dovedia o patimă și silă foarte ișgi. Kamilla sșpraprinșă, se skoală, arșnkă asșupra lui Lotar su okis despregșitor, și intră în apparatusul să.

Ea se gîndi matoresce la ceea ce trebe să fakă. Dărp porșucele într'adins a le lui Ansem, nekștezând să inkiză șsa lui Lotar, îndată seara skrise biletsl șrăștor la bșrbatsl să și îl trimise ca om într'adins.

„Înkrederea ce ai vrst s'ămi
 „ar'ădi l'ăndam' singur' în
 „kasa dămitale mai mult îmi
 „adăce mixnire de k'at cinste.
 „Daka este s'ă mai z'bovești,
 „î'ădi cher voiea și te rog s'ă m'ă
 „lași a m'ă trage la p'ringii
 „mei p'în' te vei întsrna. Ako-
 „lo vel p'ăgin vois p'stea a
 „m'ă okk'pa slobod'ă într'ă dra-
 „gostea ce am pentr'ă dăm-
 „neata, și într'ă adevrata în-
 „tristare ce îmi p'rivinsiește
 „lipsa dămitale. Konversagia
 „aceasta despre simtintele
 „mele seam'ănt'ă k'ă face pe
 „prietensl dămitale s'ă moar'ă
 „de x'rit; pentr'ă k'ă v'ăz k'ă'i
 „plăce mai mult s'ă'mi vor-
 „beask'ă despre sine și des-
 „pre p'rerile sale. Aceast'ă
 „p'ăgin'ă nepotrivre între sin-
 „timentele noastre face ka s'ă
 „fie prea trebșinvoas'ă au
 „fiinga dămitale.,,

Anselm se z'mpl'ă de b'ăk'ă-
 rie p'riimind această skrisoare;
 n'ă se mai îndoi k'ă p'rietenșl
 s'ăz n'ă s'ă c'ănt'ă de k'ăvint,
 și f'ăk'ă respnșsl în p'ăgine
 k'ăvinte femeii sale, ka n'ă
 kare k'ămva s'ă se d'ăk'ă la p'ă-
 ringii s'ăi, pentr'ă k'ă el pes-
 te k'ăr'ănd este s'ă se întoar-
 ne akas'ă. R'ăspnșsl acesta,
 și mai virtos t'ăcherea ass'ăpra
 celor ce skrisese ea, p'ăser'ă
 în mirare pe Kamilla și i des-
 pl'ăk'ăr'ă. Xot'ări s'ă aștepte

pe b'ărbatsl s'ăz, f'ăr'ă a se
 pl'ănge și a'l sili, și foarte
 sig'ăr'ă despre sine, foarte în-
 kreding'ăt'ă k'ă virt'ătea n'ă are
 niči od'ăt'ă trebșing'ăt'ă de a f'ăgi,
 își x'rma p'ărtarea sa și p'rii-
 mia pe Lotar.

Acesta a k'ărsia înfl'ăk'ărat'ă
 patim'ă k'reștea din p'rivina îm-
 protivirii, n'ămai era în stare
 a se st'ăpini, încep'ă s'ă vie
 mai k'ă st'ărsire la Kamilla,
 n'ă perd'ă niči o zi, niči un
 minst, întrebșing'ăt'ă toate mi-
 jloacele de a attinge, de ad-
 d'ăce la mil'ă pe acea ce izb'ăia,
 și ajtat de gr'ăgia de amma-
 bilitatea sa fireask'ă, de stra-
 vaganșia își Anselm'ă ce își
 p'relșngea într'ă adins dep'ărtarea
 s'ă, de vreme kare în amor
 face s'ă icerte cine-va ad'ăa zi
 acea de kare se s'ăp'ărase de-
 k'ăș ar'ă, z'ări în s'ăf'ășit, des-
 k'ăperi k'ă virt'ăoasa, strășnișia
 Kamilla începea a șov'ăi. În
 dat'ă el n'ă perde vremea, își
 îndoieste silingile, cere gr'ă-
 beșce, se roag'ă, vars'ă lakr'ă-
 me sinchere, așteapt'ă, p'ănde-
 șce, își înlesnește okkazii, își
 add'ăce momente favorabile,
 șare din pas în pas peste ori
 ce stavil'ă, înainteaz'ă din is-
 b'ănd'ă, în isb'ănd'ă, se fere-
 ște ka s'ă n'ă'i bage nimeni de
 seam'ă acea ce dob'ăndește,
 profit'ă, se pl'ănge din noz,
 n'ă se op'rește niči dek'ăm în

birsingole sale, și sfârșaste a triumfa și a dobândi pe Kamilla.

Čine ar fi sokotit'o? de Kamilla? čine ar fi zis'o de Lotar? Amândoi era nșkșđđi virtuoși, niči o dată vre o kșge-tare vinovată n'ar fi kșrmat aceste sșfflete kșrate, daka nebșniea lși Lotar nș le ar fi silit în toate zilele a se apropia și mai mult de o primejdie neapșrată, a o despređđi, a se sokoti fericiute într'șnsa, și a nș o vedea de kłt. în momentul peirii.

Anselm se întșrnă akasă, și grijea lși čea d'șntșis fs d'a allerga la Lotar. Acesta as-kșnzđđ'și kłt pștea și tșr-bșrarea și rșșinea, îi zise, pri-etene, pođđi s'z fii îndestłat akșm; toate șilingele am întrebșngat kș Kamilla, și toate mijloacele kș kare se poate șlșji amorł, și đșpș če m'am vșzst prada mșniei ei, în sfșrșit a înčepst a mł depșr-ta kș batjokșra. Nș mł în-treba s'đđi șpșis alte amłrșn-te, kłči ar fi șmilitoare pen-trș mine; ia'đđi înapoi diamantele, și bșkșrște în pače de fericiirea če tș nș'đđi o simđđi îndestł, de a avea čea mai amabilă și čea mai virtuoasă femece.

Înkłntat de această pove-știre Anselm îmbrđđișđ de mai

multe ori, s'zrată, șirșnșe la peptł s'z pe acest kredinčios prieten, kare đșpș zisa lși, îi fșkșse čea mai însemnștoare și îndatoritoare șlșjb. Înșz mai adșogł el, kș rșgłčine. te rog isbitł meș, s'z nș înčetezi de a mai veni la mine, vino, frđđioare, tot așa de des întokmai kșm veneai în lipsa mea, și arată femecei mele a-čeleași dorinđe de a sșșpina, de a o privi kș dragoste, de a avea însfșrșit aerł kł tot ești înamorat de đșnsa, și de a kłta s'z te askșnzi de mi-ne. În pșntł acesta din șrmș es đđi vois șlșji kș o minșnatș îndemșnare; tș simđđi kłt este de trebșinčoașă această ka s'z nș bșnșkiaskș ea prefacerea ti-klășt între noi. Lotar ple-kłnd okii în jos, młrtșriși kł el avea dreplate.

Kłt va vreme trekș astfel, fșrș ka poročđđi amanđđi s'z aibș multș grestate de a amłđđi șn bșrbat kare șngșr se da întrș această kș atșta grijș. Kamilla, vinovata Kamilla, fș-sese silită s'z bage în tainele sale pe Leonella, pe șna din pemecele sale če ea o isbea mai mult, și kș kare kșcșkșse în preșnș la pșringi, și o addșșe kș sine întrș kșșștoriea sa. Leonella înčeapłt p'ınș a-tșnčii, dar smintindșse đșpe e-xemplł ștșr'ınș-sei, nș întșr-

zie a o imita. Îndatǎ avǎ și ea un amant ca și dǎnsa; și nemai sfiindǎse nimic în vreme ce avǎ tainele Kamillei, câte-zǎ a și adǎuce noaptea amantul pǎrǎ în camera sa. Kamilla aflǎ, și fa silitǎ a îngǎdi a-चेastǎ obrǎznicie. Vina sa, care o fǎcea sǎ simǎ, kǎ ea își perdǎse tot dreptul și în-sǎși kǎtre respectul oamenilor sǎi, o adǎucea adesea întrǎ zǎmilingǎ de a se face komplie și a înlesni pe kamerista sa, a o askǎnde pe dǎnsa de cei-lalǎi, sǎz a o face a și askǎnde amantul la venirea și eși-rea lui. Aceasta este o pe-deapsǎ strașnikǎ și dreaptǎ, de care nǎ poate skrǎpa feme-ea ce se nimește și se înti-nǎ în adǎlteriz

Lotar nǎ kǎnoștea intrigele Leonellei. Într'o zi kǎnd a-ștepta el în reversatul ziorilor lǎngǎ kasa lui Anselm, zǎrește un om lǎzǎndǎse în jos depe una din ferestrele ap-partamentului Kamillei. Tǎr-brat, fǎrios, nǎ se mai îndoi kǎ acesta nǎ este un rival, și kǎ Kamilla îl amǎgește și pe el dǎrǎ kǎm amǎgește și pe bǎrbatul sǎz; înzadar se ia dǎrǎ jǎnele acesta, kǎci el îndatǎ s'a și fǎrǎst nevǎzǎt din okii lui. Fǎrǎ a se mai gǎn-di, fǎrǎ a mai jǎdeka, nenorocitul Lotar orbit de țǎrbarea

gelosiei, și arzǎnd de resbǎn-re înprotiva Kamillei, aleargǎ îndatǎ la Anselm, și'l deșteap-tǎ diz de didimieaǎtǎ din somn: Aflǎ: îi zice prietinel, kǎ de mai multe zile mǎ lǎpt kǎ mine nerǎtǎnd sǎ xotǎrǎsk a și spǎne a ceea e nǎ este nici kǎ pǎtinǎtǎ nici drept de a și o askǎnde Kamilla, slǎbi-चेnea ei n'a pǎtat a se mai împrotivi încerkǎrii și ispitei foarte lǎngǎ, întrǎ care am pǎs'o. S'a sǎppǎs în sfǎrșit, și 'mi a fǎgǎdit a se întǎlni kǎ mine la cea d'ântǎis depǎr-tare a ta din kasǎ. Prefǎ-te kǎ eși zǎde-va la țǎrǎ, vino înapoi pe tǎinǎ și askǎndele în kabinetul de garderobǎ, zǎde 'mi a fǎgǎdit a mǎ priimi. Ast-fel te vei încredinga de-spre vina ei, și vei face ce vei vrea.

Bietsul Anselm remase îm-mǎrmǎșit, îngǎlbini și încerpǎ a tremǎra la aचेastǎ scire neașteptatǎ, pǎntǎ kǎ kredea kǎ religiositate kǎ Kamilla e-ste mai pǎsǎs și vingǎtoare despre toate prefǎkștele at-tac ale lui Lotar. Remase multǎ vreme kǎ okii însipǎi în pǎmǎnt, nemǎșkat și tǎkǎt, în sfǎrșit încerpǎ a vorbi: țǎ te ai pǎrtat întokmai dǎrǎ kǎm a-șteptam dela prieteșǎgǎl tǎz, și prin zǎmare vois askǎlta sfatsul ce îmi dai. Fǎ ceea ce

sokotesui de ksviingz și mai vartos p̄sireaz̄ taina unei întmpl̄ri așa de neașteptate. Lotar îi fr̄ḡd̄si, și îndat̄z, se k̄i foarte amar de toate k̄te f̄ria l̄si il împinsese a face. Amoral și neap̄se birsi ressimint̄si l̄si. Desn̄rd̄j-d̄it pentr̄s ce s̄z dea în minile sn̄si b̄rbat înt̄rstat la cinstea sa o rezbnare ce o ar fi p̄stat el face într'alt kip mai p̄șin k̄sd, n̄s afl̄ alt mijlok de îmb̄n̄ț̄șire de k̄t a deskoperi Kamillei neb̄nia sa și soarta ce o așteapt̄z; și fiind k̄ avea toat̄z înlesnirea de a o vedea pe askans, se d̄se îns̄și în aceazi la d̄nsa. Ea k̄m il v̄z̄z, îi zise: draḡsi mex Lotar, n̄s sn̄ii ce m̄x̄n̄ire am care îmi roade inima, și v̄z̄z k̄ într'o zi o s̄z se parḡ în pept̄si mex. Obr̄zn̄ișia Leonellei a trekt peste xotare; în toate nop̄șile îmi add̄ue în kas̄ sn̄ galant amarez al s̄z și il p̄ine au k̄ d̄nsa p̄n̄ în zio, sokotesue în ce primejdie mi se afl̄ cinstea, și ce n̄ ar p̄tea zice l̄mea ce 'lar vedea eșind din kasa mea pe o vreme foarte b̄n̄șit̄. Îns̄z ceea ce m̄ roade mai m̄lt, cea ce îmi obos̄eș̄eș̄flet̄si, este k̄n̄ș̄ peș̄niș̄i s'o gonesk n̄i s'o cert; pentr̄s k̄ din zioa k̄nd a ajans a sui tainele n̄astro. 'mi e gura înkis̄ asșupra întreḡei ei, și m̄lt m̄z tem s̄z n̄s ne add̄sk̄ a- ceașta vre o katastrof̄. La cele d'nt̄is k̄vinte ale Kamillei, Lotar kreșz k̄ aceașta va fi vre o meșeș̄șire ka s̄'l fak̄ a krede k̄ om̄si pe kare el il v̄z̄șse eșind, era venit pentr̄s Leonella, și n̄s pentr̄s d̄nsa; îns̄z k̄nd o v̄z̄ș pl̄nḡnd, desn̄rd̄jdsit̄ și cer̄nd̄s'i ajstor s'o skoșș̄ din aceașta primejdie, k̄nosk̄ în sf̄rșit̄ adev̄r̄si, care kresk̄ anș̄ și mai m̄lt k̄șinḡ și amest̄k̄si l̄si. K̄s toate aceștea, resp̄nse Kamillei s̄z n̄s se mai m̄x̄neask̄, k̄ va afla el mijloks̄ de a înfr̄na obr̄zn̄ișia Leonellei. D̄r̄ș aceașta, îi deskoperi ceea ce în kov̄rșirea unei gelosii neb̄ne sp̄șese l̄si Anselm, și kom-plot̄si ce șr̄ziser̄ în preșn̄ k̄ b̄rbat̄si ei s̄z se ask̄n̄z în kabinet̄si de gardiob̄, de unde s̄z poat̄ vedea nekredinḡa ei, îi vers iert̄-șne de aceașta neb̄nie, și pe șrm̄ povaḡ k̄m s̄z o dreaḡ, și k̄m-s̄z eas̄ din primejdia în kare il b̄gase a sa fatal̄ nekibz̄șire. Kamilla la înc̄p̄t se sp̄l̄m̄nt̄ de dest̄n̄șirea ce îi fr̄k̄ Lotar, și înc̄p̄ș a'i împ̄sta k̄ sn̄ nekaz plin de dragoste o asmena b̄n̄șial̄ despre d̄nsa, și mai m̄lt fapta l̄si cea nekibz̄șit̄. Îns̄z femeea a av̄nd d̄x̄si mai ga-

ta de kât bîrbatîl atît spre bine kât și prîe rîz, dîx kare îi lipsește kînd va sî se gîndeașkî mai matoreșle, Kamilla aflî îndatî mijlokîl de a drege o greșalî atîta de grea și primejdioaș. Zise lî Lotar sî fakî astfel kîm Anselm sî se askînzî adoa zi întokmai dîrî kîm se vorbisîrî, pentrî kî nîdîjdîesîe sî fakî kîm însșî așeastî ispîrî, sî le easî în folos la amorîl lor, și sî le înlîesîaskî de așî înainte toate întîlnîrîle fîrî nîcî o gîrîș. Și îi askînse tot plamîl sîz, dar îi zise ka în vreme kînd Anselm se va afla askîns spre pîndîre, el sî fie gata a venî în kasî kînd îl va kîemî Leonella, și sî'șî ia seama a respînde la toate kîtîe îl va întrebî ea, fîrî a se sfîi de nîmîk sîînd kî bîrbatîl sîz askîltî. În zadar o rîgî și o zorî Lotar de a'î desîșî che are de gînd sî fakî, ka sî sue și el a lîkra kî mai mîltî kîpîzîre și sigîranîș, kîcî Kamilla se mîrgînî nîmai a'î repetî kî ea n'are mai mîlt nîcî sî sue nîcî sî fakî de kît sî respînzî la întrebîrîle che îi va face.

În vremea așeastî trîsfîl Anselm, dînd de șîre de kîseara femeîi sîlle kî se gîtește sî pornîaskî adoa zi la țearî

la un prieten al sîz, kîm se fîkî zîoa se prefîkî kî pornește, și prînr'î portîș asîkînsî venî înapoî și pe fîrîș se askînse în kabinîtl de gardîrobî che erî lipît kî kabinîtl Kamîlleî. Așeastî akîm che îl sîîa așî, se pîeșmbîla în kamîra sa kî pașî marî, se pîefîșea tîrbîratî, se oprea în lok, oșta și vorbîa sîngîrî. Anselm, așîa resîfîșînd, sîgîia oîkî și gînta șre-kîle, și nî perdea din vedîre nîcî chea mai mîkî mîșkîre a femeîi sîle, nî'î skîrî nîcî chea mai mîkî vorbî che zîchea ea. De o datî, kî un glas plîn de mîșkîre și de nekîz, Kamilla kîemî pe Leonella; dî-te kîrînd, îi zise, și addî'mî stîletîl bîrbatîlșî meș Stîletîl, respînse kamîristî, vai de mîre Kokonîș! che vrei sî faci kî el? — Nî mî 'ntrebî mai mîlt. și mî askîltî che îgî zîk; akîm kîrînd; Leonella addîsse stîletîl. Kamilla îl smînîcî kî grabî, îl skoase, îi șerkî vîrșîl, și îl askînse șbtî xîîrî. Pe șrîmî kîștînd la Leonella kî nîște okî plînî de mînie, askîltî, îi zise, ç'a vîzît în mîne, și în pîrtîrea mea, nîrîmînîgîî și vîkîlenî okî aî lî Lotar, de'șî a lîat obrîz-nîçîia a'mî desîkîperî vînovata sa dorîngî, în atîngîrea çîn-stî mele și în batîokîra pîri-

«Teșgăși ce 'ia arătat băni
meș soț? Acum va vedea el
kă ce fel de randevu se aleg
niște prokleși ka dănsă! Des-
kide fereastră îndat, și f'ri
semn s'viiie, pentră kă ne-
grișit trebe s'fie în zlig, și
aștep'tând și împlinirea vino-
vătăși s'z g'nd. — Ah! skəm-
pa mea st'pînă! respnse
Leonella, ce își știa rolul
foarte bine, ce vrei s' faci
kă stiletăl acesta? vrei s' te
omori saș s' vizi pe Lotar?
Însă și zna și alta, n' vezi
dămnata kă poate s' 'gi ad-
dăkă pierde și nămelși și
cînstei dămitale? c'or s' zikă
oamenii? Aoleo, vai de mine!
și kəm o g'ra lămii de rea!
mămai m'z g'ndesk și îmi vine
s' mor. Apoi, kəm o s' bag
ex pe omul acesta în kasă,
kəm s'ntem sing're? N' vezi
dămnata kă noi s'ntem niște
femei slabe, și n'avem nimic
spre apărare de kăt cînstea
noastră? El e un drak în-
versnat, și ce știi kəm se în-
timplă, kă nep'tând' l brodi
s'ap'p'ce el înainte și s' 'gi
fakă ceva kară s' fie mai r'z
de kăt s' 'gi ardice viaga. Vai
de mine! O cerșle! aibi milă
de noi. N'ar mai fi fost cea-
săl k'nd a k'kat omul ăsta
în kasa noastră! f'rar fi fost
a tătlor r'ilor ș'af'risit' în-
kredingarea ce orbește ve-

deam kă are st'pînă! meș as-
s'pra znsi om ășa de desfri-
nat... — Ci kiam' mi o dat' pe
v'lp'eanăl acesta, și tak' 'gi
g'ra kă at'tea v'it'țare, m'z
faci s'z perz timp' l în res-
b'narea mea, și mi se pare
kă tot minșt' l perdat este o
okar' și o întinare a cînstei
și kredingei ce s'nt datoare
soț' lăși meș.

Anselm ascultă ayeast' kon-
versație, și fie- ce vorb' lă
d'z'p'p'na ori ce b'nșial' ori
ce m'hnire și am'z'z'isne în
kare era k'f'ndat p'inz aci.
Era p'aci s'z eas' s'z kaz' la
p'icioarele kredinvoasei sale
soțioare, și s' 'gi arate dra-
gostea și reknoștinga sa,
însă se opri, v'z'nd s'z se
mai b'k're de ayeast' ink'n-
t'itoare priveliște, sokotind' se
kă va eși la timp s'z în-
t'impine a n' se face vre o
primejdie. Își șterse okii de
dal'z'mele ce îi k'zgea pe o-
braji, și remase ask'ns.

Leonella se s'p'p'ose; Lotar
veni f'z'z z'zbav' s'z'm'nd d'z-
p' kamerist' ce îl ad'cea de
m'z. În dat' ce îl z'zri Ka-
milla, skoase stiletăl, și trase
kă virf' lăi ass'pra parket-
lăi un cerk mare înaintea pi-
c'ioarelor sale. Opreste, îi
zise, plin' de m'nie; daka dia
nenor'vire v'ei avea obr'z'ni-
cia a trece peste d'ngă ce

vezi jos, să a te apropia de dânsa, în acel minst însuși îgi bag ferul acesta în inimă. A-skaltă, și să nu kare kâmya să deskizi gura a'mi respunde ceva pînă nu'mi voi săvîrși vorba, pe răză vei respunde ce vei vrea. Mai 'nainte de toate, Lotare, voi să 'mi spăi, kânoști tu pe Anselm b'rbațel mex și ce p'reri ai despre dânsul? voi asemenea să știi daka mă kânoști pe mine, pe mine asta kare îgi vorbește, respunde'mi în dată flră msl-te vorbe, pentru kă nu'gi fak niște întrebări așa de mari. Lotar nu'și perdă kâmpățel, înelese jokăl ce se f'cea, și fă gata a respunde kă atăta isteționne ce ar fi pătăt face să treakă ayeastă minționne de cel mai învederat adevăr: "Nu mă sokoteam o dată kă kapă, frămoașă Kamillă, kă pentru ayeasta mă kiemai achi kă să'm faci niște asemenea întrebări kă totă străine la nădejdie și așteptarea mea ce mă addăcea kă atăta nerăbdare înainte dămitale; ănsă nu voi să mă arăt nesăpșă la porșnka ce îmi dai, și eată kă respănz, kă kânosk pe Anselm, kă ne kânoaștem amândoi din fragedă kopilărie; kă pentru prieteșăgăl nostru, nu voi să zik nimik, pentru kă și dămneata îl kânoști kă și

noi, kă să nu mărturisesc singăr batjokăra ce amorăl mă silește a'î face, amorăl, ayeastă p'aternikă desvinovăgire pentru niște vini și mai mari. Pe dămneata te kânosk asemenea, și a te dobîndi, mi se pare un lăkră asemenea de prețios întokmai dăpă kă se pare și soșăkă dămitale; kăci de nu ar fi fost așa, pentru niște frămăsegi altele kă de ale dămitale, pentru ori kare altă femeie, n'ăș fi pătăt a'mi kălkă datoriile kătră sine'mi, și a trăda sfintele legi alle prieteșăgăli, astăzi silăit de mine și kălkat în picioare de un astfiet de grozav vrăjmaș kă amorăl. — Daka este, așa, învepă Kamilla o vrăjmaș de moarte al prea ișbităkă mex soș și kap! kă ce frunte kătezi a te arăta înaintea ayeleia ce o știi foarte bine, și fi kânoști și chinăstea, și dragostea și kredingă, și săpșănerea kătre singărăl săă idol și kăsoarte, kătre ayeast Anselm, kare singăr domnește în inima mea?.. Dar vai nenorocital kă e de slabă o femeie; în lok de a'mi face răsbănarea ce mi se kăvine, nekăzăl mă addăce a mă vedea zămită pînă la slăbăționne de a mă lăda singără! din protivă, de și nimik nu sânt vrednikă, es sânt de vină, kă a pătăt

vine—va a'și perde respectul ce s'ar fi kvenit s'ă aib' k'ătre o femeie cinstit'. A mea este loat' vina, pentr' k'ă tot d'asna femeea greșeste k'nd este at'at de slab' a se l'ăsa s'ă'i vorbeask' ăn b'rbat de do' ori despre patima sa k'are n'ă aginteaz' de k'ut la ne cinstea ei. T'ă ai k'getat la ne cinstea mea; și m'ă v'z singr'ă vinovat'; așă dar cat'ă k'ă imi dreg greșala, și imi iaz pedeapsa singr'ă.

Zik'nd aceste k'vinte, ardik bray'ăl, își întoarse stiletul aspr'ă, și infige feră d'aspra ăiței din st'nga, aproape de ămere; pe ărm'ă k'ăz jos ka k'ăm ar fi fost f'ăz k'ănoșing'ă. Lotar, Leonella remasser'ă im'm'ărm'ărigi și sp'ăim'ăntaăi de groaz', k'nd v'z'ăz pe Kamilla rest'ărnat'ă jos și plin'ă de s'ănge. Afar'ă din sine, Lotar se repede s'ă sm'ălg'ă ferr'ăl, și k'nd v'z'ăz k'ă rana e foarte ășoară, îi mai veni inim'ă.

Biet'ăl Anselm, la vederea aceasta leșinase în kabinetul s'ăz, Lotar, de și mai prinse-se faăz, ăns'ă tot er'ă în zimire, și afar'ă din sine, mir'ănd'ăse k'ă groaz', p'ăn'ă ănde poate s'ă mearg'ă v'ălpenia și îndr'ăzneala ănei femei vinovate; pe ărm'ă se gr'ăbi de a p'ăne pe Kamilla pe pat și zi-

se kameristei a'ă ingriji de ran'ă k'ă el se d'ăce s'ă'și ia l'ămea în kap, și s'ă se ask'ănz'ă de r'ășine k'ăm s'ă n'ă mai dea omi k'ă nimeni. Așă în aceste mari m'ărt'ărisiri de r'ășine, de k'ăing'ă și de d'ărere, eși din kas'ă și l'ă l'ăs'ă singr'ă. K'ăm se v'z'ăz singr'ă, înăper'ă a'ăi face k'ăv'ăi mir'ănd'ăse nenietat de îndem'ănarea femeecask'ă ce o v'z'ăz k'ă okii și în st'ăp'ăn'ă și în sl'ăjnik'ă.

Anselm, d'ăp'ă ce ask'ălt'ă, k'ăm s'ă v'z'ăst, tragedia morăii cinstei sale, reprezentăia în kare personagele își j'ăk'ăser'ă rol'ăl k'ă at'ăta adev'ăz și nat'ăral, și leșin'ă d'ăp'ă k'ăm sp'ăser'ăm; mai pe ărm'ă venind'ă'și în simăire, și innekat de b'ăk'ărie, aștept'ă k'ă nerăbdare s'ă îns'ăreze kas'ă poat'ă eși din p'ăndirea sa (pentr'ă k'ă vrea s'ă n'ă afle nimeni cea ce face el) și s'ă mearg'ă s'ă înt'ărneask'ă pe Lotar, isbit'ăl și kredinăios'ăl s'ăz prieten, și s'ă se fericeask'ă ăn'ăl pe alt'ăl despre peatra cea sk'ămp'ă pe kare o aflasse el în înăerkarea și proba virt'ăăii femeii sale. Komedianele am'ăndo'ă ka s'ă 'ăși termine rol'ăl, n'ă ăitar'ă k'ă trebsie a se face astfel k'ăm s'ă'i și înlesneask'ă mijlok'ăl de a eși din ask'ănz'ătoarea sa ka k'ăm

nu 'lar vedea nimeni. Aşa el
 alergă îndată la Lotar, îl află
 akasă; şi n'ar putea nimeni să
 descrie băcăriia lui, îmbrăci-
 şurile, şi sârăltărele ce deto-
 prietenslăi, vorbele ce îi spă-
 se despre înalta sa fericire,
 şi laudele ce da sozioarei sale
 ce 'ia trimis'o Dămnezex ka
 zn ūnger pre grămint. Lotar
 asklătă toate acestea fără să
 poată arătă nici zn semn de
 băcăriie obosit de kşget şi de
 a mai tot vedea amăgirea z-
 nsi om. Anselm vărând kă
 prietensl săz nu respndea ni-
 mik la băcăriia sa, sokoli kă
 această immărmsrire a lui nu'i
 vine de kăt din ştiinţa astru-
 rii în kare a lăsat pe Kamilla,
 a kşgetăslă kare îl măstră so-
 kotindăse kă el este pricina
 acestei nenorociri. Aşa între
 cele-alte vorbe îi adăogi să
 n'aibă nici o grijă assăpra ce-
 lor ce s'ar întmplat Kamillei,
 şi kă rana trebbe să fie mi-
 kă, pentră kă le-a azzit vor-
 bind şi pşind la kale stăpina
 kă kamerista ka-s'o askenz
 şi să nu spăie nimik lui kând
 se va întărnă. Aşa îi zise,
 fii fără grijă, assăpra acestei
 pricine, şi n'ai akam de kăt a
 te băkăra din presnz kă mine,
 frăzioare, kăci prin mijlocirea
 ta mă văr astăzi în kălmea
 fericiirii mele. De akam în-
 înte să ştii kă tot timpl de

repaos nu îl voiş petrece de
 kăt fărând la versuri kănt-
 tând cînstea şi virtatea Kamil-
 lei, ka să'i las o pomenire
 veinikă, şi să'i nemăresk nu-
 mele în veakşurile viitoare.
 Lotar fără mult această no-
 rocită hotărîre, şi'i fărădăsi
 din parte şi a'l ajăta ka să
 ardăce marele edificis al sla-
 vei femeii lui.

Dăpră această întmplare,
 Anselm remase bărbatşl cel
 mai kă desfătare amăgit din
 kăci şi poate cîne-va întkipă
 pe lăme. Singur tot d'asna,
 addăcea de mără în kasă, kre-
 zând de instrămentşl şi orga-
 nşl slavei sale, pe acela kare
 are snealta okarei sale, şi Ka-
 milla îl priimă kă o fadă ap-
 prinsă şi nekăjită, dar kă zn
 sşfflet zimbitor şi plin de dra-
 goste. Valpenia aceasta isbăti
 astfel kătă va vreme. Însă
 dăpră kăteva lăni şi sparse
 Drakşl opincele. Nerăşinarea
 şi okara askensă pînă aci se
 dete pe faşă, şi Anselm plătă
 kă viaţa pînă în sfirşit, dă-
 pră ce a plătit şi kă cînstea
 neroada şi stravaganta sa kă-
 riositate.

Kreztorşl Anselm, inkre-
 dingat despre virtatea femeii
 sale, petrecea o viaşă ferici-
 tită, şi în linişte. Kamilla se
 prefăcea înaintea bărbatşlăi
 săz kă e plină de şră assă-

pra lui Lotar; el însă nu se sârbărea de aceasta, pentru că în aşkâns era desprăgbit ca dobândă. Ca să amângească şi mai mult pe nenorocitul Anselm, Lotar îl răga adesea ca să facă bine a' l scărpa de această grea sarcină de a fi silit să vie în casa lui, şi de a suferi minia şi zăra pe drept sârbăratei Kamille; pentru că vede bine, zicea el, că e nesuferit în ochii ei. Anselm însă nu vră nici într'un kip a priimi şna ca aceasta, şi adesea împsta soţiei sale ca pe nedreptate a lăsat o astfel de zăra asăpra celui mai adevărat şi mai isbit al său prieten, încât în tot timpul acesta era singura sfadă şi ne'nvoială între amândoi sozii, atâta trăia de bine!

Ca toate acestea, Leonella, căria stăpînă-sa n'ar fi cătezat s'o refuze săs s'o certe la nimic, atât îşi lăse frâul, şi nu mai avea nici o răşine, în cât nu se mai sfia de nimic. Sigur că i se trek toate dela scena stiletăsi în koaci, încerpse a'şi addăce amarezul în toate nopţile şi a petrece ca d'nsul în camera sa, ce era lipit ca a Kamillei. În sfârşit, într'o noapte Anselm aşi paşi în camera Leonellei, şi vră să intro înăntre să vază ce este a-cest sgomot; însă vlră ca

dine vine—va zăa. Întrîtat de această împotivire, încerp a împingo aşa de tare în cât deskise zăa, şi intră în năntre tokmai în minatul când şu om s'ria pe fereastră jos în zligă. Anselm se repezi să prăie m'na pe el săs cel p'şin s' l kănoască, însă îl dîns în lok Leonella; care arănkăndăse înaintea lui îl dînea îmbrăuşat. „Linşteşte-te, domnăl mex, nu te sârbăra, îi zicea ea, nu face sgomot şi nu te mai lă dăre a-cesta care scărpa; nu e om străin, 'mi e prea de aproape şi atât de aproape în cât 'mi e b'rbat.“ Anselm nu vră să krează aceste vorbe, şi f'rios skoase stiletăsi şi frăca ca d' în Leonella, zicând ca de nu va spăne adevărl o omoară aci pe lok. Aceasta, sp'rimăntată, şi neştiind ce să zică: o! nu mă omori, domnăl mex, strigă, ca îgi vois spăne lăkreri şi mai însemnătoare de cât poji să-'gi inkipăşti. — Spăne-le akam, săs de nu, eşti moartă. — Akam 'mi ar fi ca nepstingă, pentru că nu poim să'mi ias nici resflarea... Lasăm pînă m'ine, şi îgi vois spăne lăkreri să te minăzezi. Fii însă sigur ca acela ce s'ri pe fereastră este şu june din cetate ce'mi a dat kăvîntă

de a m^{re} Isa de sojie.“ A-
 cheste k^{re}vinte lini^{te} r^u pe An-
 selm, ^{si} l' f^u k^u s^u i dea sor^u-
 k^u l' r^u n^u a doa zi, d^u r^u k^u m
 cerea Leonella; ni^u k^u i tre-
 cea l^u i prin g^u n^u d k^u a cele
 deskoperiri vor fi im^u pro^u tiva
 Kamillei, a k^u r^u ia virtate el n^u
 mai p^u tea s^u b^u n^u zias^u k^u. E^u si
 din acea kamer^u, ^{si} l^u s^u b^u in
 p^u z^u n^u t^u r^u pe Leonella inki-
 s^u foarte bine s^u b^u t^u kiee, zi-
 k^u n^u d^u s^u i k^u n^u mai ese d'a-
 kolo r^u n^u k^u n^u d n^u i va s^u r^u ne
 cele ce a zis k^u i va desko-
 peri. Pe ^u r^u m^u se d^u sse in
 grab^u la Kamilla ka s^u i po-
 vesteask^u ceea ce i s'a in-
 t^u m^u p^u lat k^u kamerista, ad^u o-
 gind k^u aceasta i s'a f^u g^u z-
 d^u it a' i deskoperi ni^u ste l^u k^u r^u i
 foarte insemn^u toare. E de
 prisos s^u mai s^u p^u ie cine-va
 daka Kamilla se t^u r^u b^u r^u la
 aceast^u veste neast^u ptat^u.

S^u p^u i ma^u che i se p^u r^u i n^u s^u i f^u a^u
 de mare, inki^u p^u s^u i n^u d^u s^u i k^u Leo-
 nella negre^u sit va s^u r^u ne l^u i
 Anselm intriga sa ce se ^u r^u ma
 in kas^u spre okara ^{si} t^u r^u-
 darea l^u i, in k^u t n^u p^u t^u s^u s^u
 aib^u in dest^u l k^u r^u agis s^u a-
 stepte inka^u i s^u se a^u d^u vereze
 aceast^u b^u n^u zial^u. In^u s^u s^u i in
 acea noapte, indat^u ce se in-
 k^u reding^u k^u Anselm doarme,
 i^u si ad^u r^u n^u s^u k^u lele cele mai
 s^u k^u m^u p^u, l^u s^u ceva bani, ^{si}
 f^u r^u a o s^u m^u i nimeni, e^u si

din kas^u ^{si} alerg^u la Lotar.
 Sosind aci, i^u povesti cele in-
 t^u m^u p^u late, ^{si} i^u cher^u s' o d^u k^u
 x^u ndeva la lok sig^u r, sa^u s^u
 f^u g^u k^u d^u n^u sa s^u p^u re a s^u k^u r^u
 am^u ndoi de m^u n^u ia l^u i Anselm.
 Konf^u s^u ia in kare b^u r^u g^u pe
 Lotar visita Kamillei f^u a^u de
 mare, in k^u t n^u s^u tia ce s^u
 resp^u n^u z^u, ni^u ce partit s^u ia.
 In s^u f^u r^u sit prop^u s^u se Kamillei
 a o d^u che intr' o monastire x^u-
 nde sora l^u i se afla starig^u.
 Kamilla p^u iimi, ^{si} Lotar k^u
 toat^u graba ce o cerea acea-
 st^u impregis^u rare, kond^u sse pe
 a sa kompli^u ce in acea mona-
 stire, ^{si} o l^u s^u b^u akolo; iar el
 se dep^u r^u t^u f^u r^u z^u b^u av^u din
 cetate f^u r^u a s^u r^u ne nim^u l^u i
 despre pornirea sa.

K^u m se f^u k^u zioa, Anselm
 f^u r^u a b^u r^u g^u de seam^u k^u
 Kamilla n^u e aci, se s^u k^u l^u k^u
 grab^u s^u afle ceea ce era s^u i
 s^u p^u ie Leonella, ^{si} alerg^u in
 kamera x^u nde era inkis^u. Des-
 kise, intr^u, dar n^u afl^u aci pe
 kamerista; v^u z^u n^u mai ni^u ste
 chearsafe innodate ^{si} legate de
 fereastr^u, kare i^u desl^u s^u ir^u
 k^u ea s'a fost s^u k^u pat k^u mij-
 lok^u l^u acesta. Se intoarse trist
 s^u s^u p^u ie Kamillei x^u r^u ita in^u t^u m-
 p^u late, dar neaf^u l^u nd' o ni^u i in
 pat ni^u i in toat^u kasa, re-
 mase im^u m^u r^u m^u r^u it par' k^u ar fi
 k^u z^u t x^u n t^u r^u s^u net pe el. In
 zadar intre^u b^u pe toti oamenii

kasei, kă nimeni nă pŕta s'ŕi dea niči o ŝtire. Kăŕnd pe Kamilla din kameră în kameră, băgă de seamă kă kăferele ei eră deskise, ŝi kă cea mai mare parte din skă'e nă se afla. Atŕnči fatalăŕi adevăr i se arăŕă de faptă întreg. Măi desbrăkat, aleargă trist ŝi pe gîndări la Lotar s'ŕi spăie fokăŕi. Ači dela poartă află kă prietenăŕi s'ŕă ŕnkă de noapte ŕi a lăat kă sine togi banii ŝi a pornit nă se ŝtie unde. Anselm remase kăm s'ŕi pearăŕă mingile, se întărnă a kasă, ŝi ači iară nă mai află pe nimeni: toate slăgile făgiseră ŝi bărbăŕi ŝi femei: kasa era pŕrăsită ŝi pŕstie. Nă ŝtia niči ce s'ŕă mai gîndeaskă niči ce s'ŕă mai zikă, niči ce s'ŕă mai fakă; ŝi închetăŕi kă închetăŕi ŝimăea kă îŝi perde kapăŕi. Îŝi privea starea, ŝi se vedea într'ăn minăŕi ŝi fără nevastă, ŝi fără prieten, ŝi fără slăgi, pŕrăsit de togi, de cher ŝi de natăŕă, ŝi kare fărăea vîrf la toate, ŝi amăgit ŝi okărit! În sfîrŝit dăŕă o lăngă zimi-re, hotăŕi s'ŕă meargă la moŝia prietenăŕi la kare petrekăse atŕnči kănd singăŕ didese tîmpăŕi spre znelțirea nenorocirei sale. Înkise așele ŝi porăile kasei sale, înkăle-kă pe kal, ŝi porni pe drăm,

abia pŕtănd s'ŕă resăŕfle. Însă nă fără kălea jămăŕtate ŝi nă pŕdit ŝi obosit de tristele gîndăŕi, fără silit a deskălika, a'ŝi lega kăŕăŕi de un arbăre, ŝi kăŕă la țălpina lăi. Ači skăldat în lăkrăme, ŝi săspî-nănd nenchetat, remase pînă la sfîngităŕi soareŕăŕi. Atŕnči trecea pe ači un om kălare ce venia din țetate, ŝi dăŕă ce îl salsăŕă, Anselm îl întrebă ce se mai vorbește în Florența. — Niște vești foarte cîșdate, domnăŕe, ce nă s'ăz mai azzit de demăŕt. Toatăŕă lămea vorbește kă Lotar, achel prieten bătăŕi ŝi străns al bogăŕăŕi Anselm, ce ŝade aproape de San-Giovană, a fărăat astă noapte pe Kamilla nevasta lăi Anselm, kare ŝi el nă se ŝtie ce s'ă fărăat. A-cestă le-a povestit o slăjnită kă a Kamillei, pe kare găver-nătorăŕi țetăŕii a aflăŕă astă noapte lăŕăndăŕă-se kă niște țearășafe înnodate de pă fe-reasta kasei lăi Anselm în z-ligă jos. Nă ŝtis kărat kăm a fost treaba, dar ŝtis kă toatăŕă țetateă e zimită ŝi îmmînz-nată de ațeastă întămplare, pŕntă kă nimeni nă pŕtea s'ŕă aștepte zăna kă ațeastă dela strănsăŕi pŕietășăg ce zănia pe Anselm kă Lotar, în kăŕă, spăn kă toatăŕă lămea îi nămiă: ce i doi pŕieteni.

— Știi din întâmplare ce drâm s'ă arătat Lotar și Kamilla? — Nici de kăm, respânse florentinul, că toate kă guvernatorul 'și a păs toate si-linge le s'ă le dea de xrm.

— Dă-te akăm kă Dsmnezeș, domnule, zise Anselm. — Remți kă domnul, respânse drâmegl, și dete kăkărie kalăxi.

Anselm la aceste vești așa de grozave, desmădăjdit și în kovârșirea nenorocirii, nu mai fă la îndoială kă nu este trădat de prietenul s'ău. Se skăkă kăm păt și se tîri pi-nă la kasa prietenului său ră-dei sale ce nu aflase zăkă a lăi nenorocire. Galben, sfârșit kă totul, nerzând nici s'ă mai știe kăm ajânse, se arănkă în pat și cheră s'ă lăse singur. A doa zi eră bine tărziș și el nu se arăta afară. Prietenul s'ău se îngrijă și intră în kamera lăi. Aci află pe nenorocitul Anselm jumătate kă picioarele în pat, kă kapul și kă jumătatea trăpăxi pe o masă, kă mîna kăzătă jos și dîind zăkă într'ansa o pană, iar înainte lăi pe masă, xrtie skrisă. Oaspele îl strigă de mai multe ori, și s'ărimăntat de tăcherea lăi, îl arăkă de mîna, dar ce s'ă vază! mîna îi era înghițată, Anselm nu mai era kă viădă. Mărise serakul de dărere, și

kiar în momentul kănd skria. Kiemă acest prieten oamăniș kasei, îl ardikară, și apoi cheră-țetă acea xrtie ce o rekă-noskă kă e skrisă kiar de mîna lăi, o chili, și koprindea aceste kăvinte :

„Kăriozitatea cea mai ne-bănu m'ă kostat și chinstea și viădă. Dacă vestea despre moartea mea va veni pi-nă la urekile Kamillei, s'ă știe kă am iertat'o; ea n'ă fost nă-skăkă kă s'ă fakă o minăne, și eș nu trebbia s'ă o cher de la dănsa. Așa pentră kă sin-gur am fost pichinșitorul ne-chinștei mele, n'ar fi drept....“

Atăz a arăkat s'ă skrie Anselm, și aci 'și a dat și sfârșitul. Se dăse îndată vestea despre moartea lăi. Kamilla de kăingă a și îmbrăkat răsă în monastirea unde făgise, și aci peste puțin a mărit și ea de dărere. Lotar obosit de măstrarea kăgetăxi, a intrat în oaste s'ăși kaste moartea, și peră într'o bătăie ce dete domnul de Lastredă kă-pitanului celăi mare Gonzalvo de Kordova, în regatul de Neapole. Astfel se sfârșiră aceste nenorociri, pe kari nu mai o kăriozitate și doringă stravagante 'iaș adăsa fi vred-nici de jale pentră tot d'ăzna.

(Din Don Kișot, Partea II.)

FILOSOFIE

Principiu, Systemă, Doctrină.

Principiul, este kassa, fâlcătorul, ordinea zneli lăkră. Grăbi se face fâlnă, fâlna amestecată kă ară se face kokă, koka frământată și koaptă se face pîine; pîinea dar e grăb în principiul sâb, sâb principiul pîinei e grăb. — O linie dreaptă și o linie kărbă (arkhită) așzate în mai multe poziții prodăk toate felurile de forme sâb figuri kâte sânt în lăme; Linia dreaptă și kărbă sânt principiile tătlor formelor; însă kărbă nă este alt geometricește de kăt mălgime de linioare mici adăse potrivit zna dăpă alta în direkție chirklară; așa dară linia dreaptă este principiul tătlor formelor; znsă linia nă este alt de kăt mălgime de pântsri znel lăngă altă; așa dară pântă este principiul cel d'zntăis matematik al tătlor formelor. — O skriere se kompăve din pagini, paginile din perioade, perioadele din frasi, frasile din vorbe, vorbele din syllabe, syllabile din littere, așa dar litterele sânt principiile sâb sonările cele d'zntăis alle znei limbe.

Kănd, pornind dela ză fenomen sâb objet oare-kare,

vedem ză șir de lăkrări sâb fenomene ce se gîn znel de altă într'o orîndzială oare-kare kă raportări znel kătre altă și toate kătre znel înkăt să formeze ză tot, atănci în fenomenă cel d'zntăis avem ză princip și în totă acestor fenomene o systemă. Pornind dela ză nime și nămărgănd pîne la zăce, și repetănd pe zăce de zăce ori, pe sâta de zăce ori, și pe mia de zăce ori.... noi în ză nime avem principiul nămărlăsi, și într'ză nămărlă oare-kare systema ză chimă. — Kănd am nămărlă pîne în chimă și am închepe a zăce chimă și zăna, chimă și doz.... în lok de șase și șapte, doz chimă, înlok de zăce: trei chimă în lok de chimă spre zăce.... Atănci sâta noastră ar fi de 5 ori 5, 25, mia de 25 ori 5, 125... atănci am avea principiul nămărlăsi iar în ză nime și systema nămărlăsi ar fi chimă chimă. Kănd am nămărlă pîne în doz spre zăce și am închepe a repeta doz spre zăce și zăna. doz spre zăce și doz.... în lok de trei spre zăce, pătărspre zăce.... doz doz spre zăce, trei trei spre zăce... prekăm zăcem doz zăci, trei zăci; atănci 100 ar fi $12 \times 12 = 144$, și $1000 = 144 \times 12 = 1728$. Atănci avănd acelăși princip, am avea o sys-

temъ a nămerajii dōz spre z e c i m a l ь.

Așa dar systema este un tot săz adnangъ de p̄rugi din care fie-kare poate s̄z stea de osebi; îns̄z at̄r̄n̄z̄ una de alta prin oare-kare relații, leḡt̄are, săz d̄s̄p̄ oare-kare reḡle și legi hot̄r̄ite. O armat̄z are un kap, ea se komp̄ne de at̄tea korp̄ri, fie-kare korp de at̄tea divisii, fie-kare divisie de at̄tea regimente, fie-kare regiment de at̄tea batalioane, batalionul de at̄tea kompanii, kompania de at̄ții soldați, ați în soldat av̄em un princip, și în armat̄z o systemъ. Dacă armia este antikъ ori modernъ, europeanъ ori asiaticъ, k̄z k̄tare săz k̄tare împ̄rugi-re săz s̄bt-imp̄rugi-re; at̄n̄ci principul e tot acela și systema k̄tare săz k̄tare. — Teara rom̄neask̄z avea înainte un Domn k̄z dreḡtoriile sale, spre pild̄z: Sp̄t̄rie, Visti-orie.... Sp̄t̄ria avea at̄ția polkovnici k̄te j̄dege, și at̄ția k̄pitanii k̄te pl̄și; Vistieria avea at̄ția ispravnici k̄te j̄dege, și at̄ția zap̄cii k̄te pl̄și... Ak̄m vedem o alt̄z împ̄rugi-re și s̄bt-imp̄rugi-re în aceeași țar̄; vedem dar̄z o alt̄z systemъ de ḡvern mai nainte, și alt̄z systemъ a-k̄m.

Așa dar systemele sunt de multe feluri d̄s̄p̄ k̄m v̄z̄r̄m; ați vom vorbi de systemele filosofice. Totul săz systema ideilor un̄ci filosof săz a unei școale se n̄mește Doctrinъ, care însemnează științz, învăț̄t̄z, k̄noștințz; un̄s̄z treb̄e a ar̄ta diferența între aceste două vorbe Systemъ și Doctrinъ. Systema, este o înțir̄ire de idei hot̄r̄ite a înțir̄ișz o orîndialz de fapte oare-kare, și legate între sine prin astfel de raporturi în k̄t toate aj̄t̄ și priveșk a dovedi adev̄r̄ul unei propoziții care este konklisie săz rezultat al celor zise. Spre esempl̄z systema lui Newton este un șir de propoziții legate una de alta astfel k̄m s̄z dovedeask̄z propoziția urm̄toare: k̄z adik̄z tr̄ș̄rile s̄nt atrase între sine în k̄vint invers al p̄trats̄li distanței lor. Systema lui Condillac este asemenea un șir de propoziții, din care fie-kare privește a dovedi k̄z toate ideile și toate fakteștile az drept princip săz origine Simțirea. Doctrina este o systemъ, pentr̄z k̄z întregul ideilor un̄ci filosof treb̄e s̄z forme un tot, ale k̄r̄zia p̄rugi s̄z fie legate k̄z armonie între ele, și s̄z priveask̄z spre un adev̄r̄ general, care este ka un v̄r̄f săz fo-

roană al acestui tot. Toată doktrina este și o sistemă, nu însă și toată sistemă o doktrină; doktrina este într'adins konsakrată a arăta o sistemă relativă la lămea morală și la ărsita saș destinajia Omăsi. Așa pŕtem zice doktrina lui Epikur, pentru că ideile acestui filosof sânt întokmite astfel între ele, kăm să arate că skopul saș sfîrșitul omăsi aci jos este ferivirea; pentru că sistemă lui are drept kăget să arate omăsi kare îi este ărsita lui aci și prin ce mijloace poate a o împlini. Nu pŕtem zice ănsă și doktrina lui Newton, a lui Liné a lui Cuvier, pentru că stelele ănsia, vegetalele alăia și fosilele celăi d'al treilea nu se ăin de lămea morală. Zice lămea doktrinele sociale, doktrinele religioase, pentru că întrebările relative către societate, către religie înterează în cea mai înalță treaptă omenimea, și din deslegarea ce le va da cine-va sprânzără avenirea morală a oamenilor și naăiilor. Aș nămit asemenea ăni doktrine, sistemele ănor politici, ce aș voit și vor ănkă să găverne societatea și să'i întokmească elementele dărp teoriile șkoalei lor. Așa, ka să poată o sistemă a lăa năme de doktrină, trebăce să aibă drept kăget spe-

cial a deslega niște mari chestiuni ale moralei, ale sfîrșitului aksal al Omăsi saș a ărsitei lui dăpe ărmă. Alătea felări de doktrine sânt kăte sânt și în știinăa lămii întrebările ce aș, pentru Om și avenirea lui, ăn interes pŕternik și nemijlocit. Așa, aceste întebări sânt saș despre natăra lui Dămnezeș, saș despre natăra Omăsi, despre fakslăăile și destianajia lui, saș despre organisajia societăăilor omenăști, așpra kiplăi de găvern ce ar trebăi să aibă. De aci dară isvoresk trei principale felări de doktrine: Religioase, Psychologice, Sociale. Doktrinele acestea ka și objelele lor aș între sine niște relaăii foarte strinse, și astfel sânt de legate, înăkt sistemă ce va lăa cine-va pentru ăna va hotărî neapărat și sistemă ce va trebăi a priimi pentru cele-lalte. Așa, astfel sânt raportăriile Omăsi kă Dămnezeirea, în kăkt ideile ce și va face cine-va despre natăra Dămnezească vor hotărî și idelle ce va priimi așpra destinajiei de akăm și fiitoare a Omăsi. Asemenea și doktrinele sociale tot d'asna își aș temeisl așpra doktrinelor psihologice; pentru că starea ănei societăăii nu este skopul saș kăgetăi hotărîtor al ămanităăii, ci ăn mijlok spre a în-

lesni fie-kărsia individ ajn-gerea la sfîrșitul sau skopsl pentru kare este făkt; prin zrmare teoriile sojiale se în-semnează asăpra kipslxi kă kare va privi čine-va natra Omălxi și privešk a konstitsi sojietatea potrivit kă auea natră și kă trebxingele sale. Dar kă toate kă niște legătare strînse znesk doktrinele filosofice zna de alta, și toate privešk spre auelăși sfîrșit, kare este deslegarea cea mare a destinăgiei Omălxi, trebse znsă să fie și az fost tot d'azna deosebite, din pričina deosebirei objetelor lor și a desvoltărilor speciale ce cere stădisl fie-kărsia. Așa, kă toate kă teoriile sojiale derază kă adevărat din teoriile psychologice sau teologice, le deosebim znsă de Filosofie, ka niște ramăre de cele mai întinse și cele mai importante ale ei, kare își formă pentru sine singăre o foarte mare čestizne(1) ce are trebxingă de lăkrări în parte și de ză

1) Cestiune este din jargon, questiō este din queea que face o limbă la început singur creasă aqcastă vorbă cestiune dela ce; că și caritate dela care; pășind însă spre a face o limbă prin corrigerea gergurilor populari după elasticitate, a cătat a veni despre aqeste vorbe la *questie* și calitate. Astădi păcatele melle litterare s'au luat drept legi de însuși adversari mei. Atăta mai rău pentru Dumnealor, cu cestiunile și cu aptele și aptorii lor eleptici. [Notă din 1862.

stădis adănk din auest pânt de vedere atăt de interesant z-manităzgi.

Doctrine religioase.

Doktrinele religioase sânt foarte mălte, pentru kă kănoștinga despre natra Dămnezăsk este atăt de anevoie de dobăndit, inkăt nă trebse a ne mira daka niște asemenea čerčetări az rătăcit pe oameni în sâme de kăi ale amăgiri. Prin zrmare noi aci vom arăta pe cele mai principale.

Doktrina cea mai legitimă din toate, cea mai potrivită kă lăminele Kăvintălxi, cea mai în armonie kă toate adevăzările știinției omenirii este auea ce priimește ză singăz Dămnezăz, kreator a toate și kărmășind lămea prin legile ingelepășnii și bșnățzgi sale nemărginite. Doktrina aueasta a priimit nămele de *Theism*, prin opposiția auelia ce nă priimește niči ză Dămnezăz, adikă a *Atheismălxi*. Aueasta s'a nămit asemenea și *Monothēism*, în protiva celor ce priimesk mai mălgi Dămnezăi. Kă toate auestea se află și altfel de *theism* kă mălt mai pșgin vrednik de kăvint; kare arată kă Dămnezăz nă se ammesikă întră nimik la cele ce se întămplă în lăme, de kare lăi niči nă'i mai

pașă din zioa ce 'ia skăpat din mlinele Lsi. Dăpă doktrina a-cesta Binele și Reșl este nimik înaintea Ființei-înalte; diferența între acestea stă în invoirile Societății. Oamenii kreagi ka și cele-lalte animale ka sâ se băkre și sâ sâffere pe kăt-va timp, n'as sâ aștepte dăpă această viață nici pedeară nici resplăt din partea kreatorăsi lor. — Deismul n'are altă deosebire de Theism, de kăt kă kă această vorbă ne slăjim deosebi și într'adins a arăta kredinga în Dămnezes întemeiată nămai asăpra lăminelor kăvintăsi, în vreme ce kă vorba Theism arătam kredinga în Dămnezes ce se întemeiază asăpra desko-peririi unei Apokalypse, și kăre neavând alt temelă de kăt mărțarisirea oamenilor ce aș vâzst, priimește asăpra natărei lăi Dămnezes, și asăpra raportărilor Lsi kă Omul nămai acelea ce îl îndatorează a kredo astoritatea Bisericei, — Trebăe sâ priimim asemenea ka sâ fel separat de Theism și Fatalismul kare a isvorit dintr'o foarte mare și kovirșită preokkăpație asăpra atribtelor preștiinței infalibile a lăi Dămnezes, și kare mai bine a priimit a trăgăsi învederata voie slobodă a Omăsi de kăt ași înkipsi kă o

ființă kreată ar patea sâ lăkreze de sine fără ka lăkrearea și faptele sale sâ'i fi fost hotărîte mai dinainte în dekretetele nestrămătate ale Dămnezeirii. — Dăpă acestea vine Dualismul kare mai des se nămește Maniheim în filosofie; acesta stă întră a rekănoaște din începătul veakșrilor doț prințipe astoare a tătlor celor ce sânt: prințipul Binăsi și prințipul Reșsi. Pričina ce a fărăt a se năște această doktrină este, kă aș kreăst kă nepstingă a atribăi kă vine dela o ființă întră toate desăvirșită, și răsl ce se întămplă pe pământ. Se vede în adevăr kă oamenii la începăt aș avăt mare grestate a imăpăka toate krimelă, toate resăriștele kăroa omenirea este adesea și marăgă și jertfă, kă facherile de bine kă kare a îndestălat'o de altă parte Astorăsi natărei. Doktrina această domnește înkă într'o mare parte a Asiei, și este adănk întipărită în toate religiile ce priimesk și dășari rele, dășari infernale ce sâfflă în inima omăsi fokăsi patimcelor vinovate, și trimit asăpra pământăsi toate viășirile ce îl pșticăză. — Nă vorbesk aci de Politheism de kăt spre adășchere aminte, ș'apoi el mai măt a fost obțetăsi șnor kredingă re-

de frânza ce înfrângează aceste coloare. Acest d'ultim fel de pantheism se poate traduce astfel: Dămnezex e Total; Săz că alții ar trădăsit ființa unei substanțe znice și deosebite din lume, și ar zis că această substanță ce o numesc Dămnezex e răspândită în toate ființele, că ea se află în fie-care din ele și nu în deosebi, că este în zadar a ne înkipși o ptere în deosebi și neatirnată de cele-lalte pteri ce alkătesk natura și care lăkrează învederat ca niște părți întregitoare ale pterii generale; că această ptere nu este de cât o abstrakție și o vorbă; că Dămnezex este suma tuturor fiinelor ce kompân universul. Acest d'al doilea fel de pantheism: Total e Dămnezex. Deci între aceste două propoziții, Dămnezex e Total, și Total e Dămnezex, se află o identitate perfectă; de unde zmează că aceste două sisteme privesk și ajung la aceeași konkluzie care este pantheismul. E de prisos a se face băgare de seamă că această doktrină vrând a restringe mai mult raporturile ce znesk pe Om că Dămnezex, le desfrângează că total amestekând termenii lor, și povăziesște către fatalism, adică către lipsa de ori-ce morală.

Doctrine Psychologice.

Se numesk astfel acelea ce sânt relative la natura și destinația Omului. Cea mai că kvânt din toate este aceea ce reknoaște în Om două principie deosebite: Dăhăl și Materia, znel care este adevărată lăsi ființă și materia care nu e în el de cât un instrument, un organ pentru faktețurile lăsi aktive, affektive și intelektuale, și presărită spre a peri, în vreme ce Dăhăl trebse să supra-viegiaskă ca să ajungă la sfârșitul la care nădăziesște, și care îi este pstrat într'o altă viață mai bună. Doktrina această se numește Spiritualism. — Inprotiva această este alta care stăziesște a zice că nimic alta nu este în Om de cât aceea ce kade sânt observăția simgurilor, săz că alte kvinte, nu e nimic de cât materie, care are faktețea de a simgi; că toate iar faktețurile nu sânt de cât simgirea desvoltată și transformată; că kvetarea nu e de cât o abstrakție adică rezultatul slăjbelor kreerilor, rezultat care învetează îndată ce se desfrângează kăssa; de unde zmează că Omul moare că desvârșire din prezăz că trăpăl, și n'are nimic a mai pretinde dăpă această

viajă. Această doctrină se numește Materialism.

Ura pentru scriboasele zrmări ce pot eși dintr'o asemenea doctrină, a fâkât pe zonii a kâdea într'zn spiritualism peste mârșră. Ei zik: Dshl este fârg asemănare mai nobil de kât Materia. Omul fiind mai mainte de toate Dsh, și presursirea lui fiind a se întrâni într'o zi kâ dshl dsmnezeesk din kare el pârcede, trebe a se depârta pe kât va pstea de materie, și a se feri de influințele ce are ea asșpra sffletului lui, okkârpândse nșmai kâ principul sâz kare este Dsmnezeș, și absorbândse întră kontemplagia și privigherea kâtre Ființa-îsvor a tot Adevârului și a tot Binelui; kâci akolo va afla hrana ce se kâvine mai potrivit natșrei sale cerești. Râtkaeask-se orbii pe zn alt dșm askeltând tikloasele lor patime ce îi trag kâtre pâmînt; kâci viața lui nș va fi de kât o pregătire kâtre aceea de kare se va bkșra mai tîrziu, o viață de adoragie, de râgchizi, de ekstase. Această doctrină se numește Mysticism. — Spiritualismul în teoria sa s'a addșș znk și la o mai mare kovrșire de kât aceasta: ak venit zonii în stare a tșgldși kâ totșl Materia și a adeveri nșmai Dshl. Ei zik,

kâ nș pot sâ inkredingeze despre nimik alta de kât despre ființa ideilor lor. Prin zrmare aceea ce se zice lșme din afară nș este și nș [va fi nici o dată de kât ideile noastre. Doctrina aceasta se numește idealism, kare face din viață zn vis și din obiectele ce ne inkongioarș niște inkipsiri sâz illșii. — Materialismul a fost krezt sâ dovedeask kâ nș pstem în adevâr sâ adevărim de kât ființa trșșrilor sâz a materiei, și idealismul kâ nș pstem sâ adevărim de kât nșmai ființa dshului... Pentru kâ argșmentele și dintr'o parte și dintr'alta sșnt kam îndșplektoare și își ak oare-kare kâvinte, zonii, ka sâ skape dintr'o astfel de inkârkâțrș, își inkipsirș kâ Omul nș e kapare a adeveri ceva sâz asșpra Materiei sâz asșpra Dshului, și kâ partea cea mai bkșș ce poate ași alege cineva este de a se lșsa a mai kâsta adevârul, pentru kâ ori în kare parte s'ar întoarce cine-va și ori ce va face, nș va pstea s'el alle; kâ în adevâr, nș e nici o propoșigie despre kare sâ poaț cine-va da o dovadș, pentru kâ resșindș-se la proba probei, va merge înainte nemârginit, fârg a pstea vre o dată afla zn temeis al demonstrației sale; kâ noi nș

pslem sã fia siguri nici despre
 finta kiar a noastrã, si kã în
 sfirsit n'avem de kãt a ne în-
 doi despre toate. Doktrina a-
 ceasta se kiamã Scepticism, o
 faptã sas rod al desnãdejdei,
 zn akt de lepãdare despre toate
 ce mintea omeneaskã sea-
 mãmã kã lea inventat nãmai si
 nãmai ka sã lase zn monsmnt
 al mișeliei, al lenei si al nebniei
 sale cei nevoiașe. Nã șuix de
 ar pslea cine-va sã dea nãme
 de doktrinã unei systeme ce e-
 ste o tãgãdãire si lepãdare de
 ori ce doktrinã. Aceasta ar fi
 întorkmai ka si kãnd ar voi ci-
 ne-va sã fakã din îndoialã o
 kredingã a mingii omenesçi.
 Kã toate acestea sãnt oameni
 kare zik kã si aceasta e zna
 din doktrinele filosofice, pentrã
 kã attinge prea de aproape
 morala kare nã poate de kãt
 a se desfiinã prin șritele'i si
 pocitele'i konseksingø. — Sã
 vorbim si de o systemã ce a
 fãkãt mare sgomot în zilele
 noastre kã toate kã nã este
 nãoz, sã vorbim adikã si de
 Eklektism kare sãtã întrã a
 nã lepãda kã întregime nici o
 doktrinã, dar nici a priimi kã
 întregime vre zna, pentrã kã
 în toate se aflã adevãrãri. Kã
 toate acestea trebe a mãrã-
 risi kã ex nã privesk eklek-
 tismãl de kãt ka o systemã sas
 mai bine întorkmai ka zn metod,

PERIODUL III.

si nici deksm ka o doktrinã în
 parte. Eklektismãl kã adevãrat
 nã explikã nimic dela sine, nã
 înkiee nimic, nã se adinveazã
 nici într'o întrebare, ci din
 protivã preînkipãște o dok-
 trinã alta mai din 'nainte pri-
 imitã. Insã ka sã deskãrce
 cine-va dintr'o systemã ce e-
 ste adevãrat si ce e greșit,
 e de trebsingã sã știe a priori
 în ce se aflã adevãrãl si în ce
 rãtãuirea, sã aibã mai 'nainte
 o doktrinã a sa fãkãtã kare
 sã se înbogãdeaskã însãșin-
 dã'si aceea ce aflã bn în ce-
 le-lalte. Fãrã de acestca în
 desert va stãdiã si analiza toate
 opiniile, de nã va avea zn ter-
 min de komparãgie zn criterium
 kare ne înlesnește de a preșãi
 toate elementele de adevãr ce
 koprinde; fãrã de aceasta, zik,
 neînçelãt se va aflã în neksr-
 mate îndoiele, si szepticismãl
 ar fi resltatãl cel mai sigãr din
 nische çerçetãri înçerkate ast-
 fel fãrã nici zn temeiz. Kãnd o
 minte pãtrãnsã de doktrinele s-
 nãspiritalismãlminat va între-
 bã ka sã'si mãreaskã ideile, I-
 dealismãl, Materialismãl, Mysti-
 çismãl, si znsãși Szepticismãl, kã
 aceasta nã va sã zikã kã se
 face eklektik; iar daka se lea-
 pãdã de spiritalism ka sã pri-
 imeaskã din toate systemele kã-
 te ceva, ex nã șuix atãnçi ce se va
 face si znde va ajunge, si n'as

și iară kam își va kalifikă și își va nămi ușoa doktrină ce va adopta. In sfârșit azeasta zicem despre eklektism kă el poate să fie un minșnat ajștor metodăși filosofik, ănsă nă este și niči nă va fi vre o dată o doktrină.

Doctrine sociale.

Cea mai domnitoare preste toate cele-lalte sãș pentru kă este mai generală, și a cherchetat toate formele diverse de guvern, a făkt o abstrakție din toate privind nămai pășirea omenirii kătre skopșl și șrsita sa, sãș pentru kă in zioa de astăzi este cea mai respândită și intinsă, și a dobândit in partea sa inkredingarea celor mai bane mingi, este doktrina Progresăși (inaintărti), întemeiată assșupra kredingei perfektibilității sãș pășingei Omșl de a se perfekționă, și assșupra învăș țrilor eksperienșei, doktrina azeasta sprijină kă Omșl privește, din natșra sa, și trebșe a privi prin pășingele sale a și desvoltă pșterile aktive și intelektșale, ka in fie-kare zi sã adaoge kăte ce-va la lăminele sale și la pășinga sa; kă antikitatea este pșnșia lămii, kă civilizășgia din zioa de astăzi, prin progresșrile sale neinșetate,

lasă kă mșl departe inapoi civilizășgia timpilor treksșgi, și priimește un mai mare nășăr de oameni a se bșkșră de bșnșrile kătre-kare Dămnezex a kiemat petoșgi oamenii. — Doktrina inprolivoitare azeștia pre-tinde kă niči nă este șos șșbt soare; kă Omșl a priimit d'a dreptșl dela Dămnezex kșnoștinga legii sale. ănsă, kă kă s'a depăștat el de origine sa, kă kă se mai strikă din ceea ce a fost, kă atăta a perdat din kșrșgia și din virtășgiele sale primitive; kă progresșl și inșgelor, de se află vre un progres, a servit nămai ka sã'i sece inima, sã'io in-kiză la ori-ce simțiment de milă și de generositate; kă din zi in zi se vede kreskând a-narchia ideilor, kovășșirea do-ringelor și vșlpenia faptelor; kă de ce mergem pășim kătre o derșșrșnare morală ce trebșe sã addăkă șfășșitșl omenirei sãș ăra unei regenerășgi nșoe-kare va fi fapta Provedingei. Azeasta se nămește doktrină a inapoiirii. — ănsă modșrile azeștia de a privi omenirea, șșnt foarte generale și nă se koboară la niči o aplikăgie; sã venim la azelea ce traktă despre organizășgia și modșl gșșvernelor ce se kăvin șogietășgi. — Inșepem mai ăntăș dela Absolțtism, kare voieșue

ca potrivit cu lumea, poporul să fie guvernat de un singur cap, de un Monarch, la voinga cărăia se pleacă toate voingele, și fără de care diskordia și anarhia se vîră îndată în sinul societății kompuse de atâtea elemente diverse, care ajunge a nu mai fi societate dacă o singură mînz nu le va adună, și nu va comprimă și va cărăsi toate psterile ei kontrare una alteia. Astfel e voinga lui Dumnezeu ce a dat nașilor pe regi întokmai după cum a dat unei familii un cap. Regii își au dreptățile dela însși Dumnezeu, și aceasta îi face a dobîndi legitimitatea lor. De aci această doktrină se numește asemenea doktrină a dreptății divine. — Inprotiva acestia este aceea care sprijină a zice că toți oamenii sînt creați de o potrivă în dreptăți, că guvernul absolut al unui singur om este un menștrous bînz al libertății, al acestui bun prețios ce fie-kare a priimit dela natură, nu ca să se lepede de dînsul, ci ca să facă cu el o înțeleaptă întrebușinare; că legile ce un popor face prin împsternivii săi, ele numai sînt singura psteră la care e dator să se supărie el în adevăr; că poporul se înțelege că de guvernelor pș-

terea ce au, într'un fel de kontrakt în care ele se îndatorează a nu lăra de kât potrivit cu interesele nașiei; că îndată ce se căkă or se cămpă pe acest kontrakt, poporul are dreptul și poate să ia din mîinile guvernatorilor pșterea ce li s'a încredințat; și că prin cămare șveranitatea este proprietate a popului. Aceasta se numește doktrină demokratikă. O altă a treilea doktrină este care nu primește nici tyrannia absolutismului, nici mișkarea, neastămpărul și țără-ranga democrației, după această doktrină oamenii nu sînt de o potrivă nici în dreptăți, nici după natură: nepotrivirea averilor este întokmai ca și nepotrivirea faklților. Cea mai mare parte a nașiei, gloria norodului este năskată ca să askalte, și e cu totul neindemnatikă a guverna, Pșterea dar e proprietate a celorlora kari prin meritul și bogățiile lor se înalță mai presus de semenii lor; cănsă ca să asigure această psteră despre skimbările ce s'ar pștea face la o alegere populară ce ar aduce lăkrările către democrație, și despre nestatornicia ce amenință toate lăkrările aci jos, alți cu kare ca astoritatea și averea să se adune într'un mik număr de familii, ale că-

roră dreptări și posesii să treacă la urmașii lor de moștenire. Aceasta este doktrina Aristokratikă. — Din aceste diverse sisteme, a oșit o a patrulea, și fel de eklektikă politikă, care află de greșite toate felurile acestea de guvern, împreună-tându-se dela fie-care ceea ce are folositor pentru societate; cearecă a le adună la un loc prin mijlocul așezămintelor prin care fie-care din aceste trei părți este înfrunzită, ca să se dăie cămpăna săz ekvilibră între ele. Aceste trei părți, Monarchia, Aristokraciă și Popolă, combinate astfel că dreptățile și datoritiile lor, sânt simbolăurile elementelor ce alcătuiesc lumea, adică în finită (nemărginită) săz zăimea, finită (mărginită) săz mălgăimea or diversitatea, și raportă între finit și infinit între zăime și mălgăime. Astfel monarchia legitimă înfrunziază zăimea, părtea popălară diversitatea, și aristokraciă servă ca o legătură între autoritatea monarșică și între părtea popălară. Systema aceasta n'a lăsat nici un nume în parte, din căssa crez, că nă pstea să ia. Aceasta nă mai se nămește propriu și simplă Doktrină. Aceasta în okii zăora trece de foarte adănkă, în okii altora trece mai mălt ingenioasă de căt temeii-

nikă, priințioasă zănsă și folositoare într'o epochă de neastămpăr și de apropiere de prefăcere prekăm e spre eksemplă a noastră; în sfârșit în okii măltora trece o stranie amestekătură de elemente nepotrivate care neînțelut privesk spre a se derăpăna zăna pe alta, și din care cel mai tare va strivi săz va înneka neapărat pe cele-lalte; o sistemă fără temeiz că kăvint, și prin zămare fără nici o nădejde de dăinire; sistemă, care atăt o silește nevoia a se okkăpă spre păstrarea sa și a dăinea ekvilibră între elementele diskordante din care e kompăz, încăt își zăit că totă adevărata solie a ori-cării sisteme sociale, care este de ajstor la înaintarea omeniei. Lăpta că alte kăvinte a fie-căriea părgă de a și apăra dreptățile sale, le face a perde timpă în cherchetări și lăpte, părgăind o mare parte săz mai de tot interesele cele adevărate și temeii-

C.-M. Paffe.

CURS

de limba Italiană.

Nă se află, kredem Romăn care vrănd a cherchetă și a căl

tiva limba română s' n' se fi konvins k' Români n' vorbesk n' dialect sas mai multe ale Italiei, isolate sas amestekate, astfel k' m' az venit moşii noştri din Italia, astfel k' m' sas amestekat din sekol în sekol şi din epoch' în epoch' k' felşirimi de limbe, şi astfel k' m' az remas înapoi de dialect' cel kultivat din zioa de ast'zi al Italiei. F'lk'nd n' Parallelism între amândo' dialecte la în chepst' al acest' d' al treilea Period al acestei foi, s' a v'zst asem'narea în materie, sas în vorbe, ce se afl' între d'nsele, şi k' r'şia k' m' şi şmele ce a konservat dialect' nostr' din dialect' cel vek' kultivat al Lagixi. În period' al patrulea vom ar'la asem'narea a chestor lo' dialecte în forma sas tip' lor. Foarte la timp D. L'şigi Gianeloni, kap' pensionat' de kopil, din mahalaoa Batiştei karele mai de do' zeci de anni se afl' în çara româneask', îns'şi în aşez'mint' s' v' deskide n' k'rs de limba italian'. Identifik'ndse k' metod' de p'rallelism între aceste do' dialecte va şm' lek'şile sale astfel k' m' n' Rom' n' afl'nd mare înlesnire la înv'ştr' şi ştd'ş' astorilor Italiani, s' şi k'noask' în întregimea ei firea limbei sale române, s' se perfek'ioneze

într' şnsa şi s' ia dr'm'ş! cel adev'rat spre kult'ra ce se k'vine a l'şa limba română. Şntem inkreding'şi k' at' şnii ce se afl' în klasele mai înaintate din şkoala kapitalei k' şi cei ce az eşit din şkoale se vor gr'bi a face a chest k'rs at' de treb'itor tot d'şna şi mai v'rtos în epocha noaştr' în kare fie-kare şone simte treb'şing' de a skrie f'ş' a avea limb', sas mai bine f'ş' a o k'noaşte. D. Gianeloni va pot'ri v'şşrile lek'şilor k' m' s' vie k' îniesnire la tog'. Preçş' va fi foarte ços, ink'ş' fie-kare amator s' poaş' f'ş' ştritorare a'şi împlini dorinç'ş. Indem'şm pe şnii noştri a se folosi de okkasia ce le înlesneşce D. Gianeloni, înv'şnd o limb' k' kare pov'şşid'şse, ç'ş' k' m' am çis, la kult'ra limbei române, n' şçin ajştor şi folos vor avea şi la çea françeş sas de az înv'şat'o, sas de vor vrea s' o înveç' la şrm'. N'ç'şçind la simtimentele de kare G'şver'n'ş nostr' s' a ink'şzit spre înnaintarea înv'şştr'ei şi kult'şra limbei, k' m' şi la l'şminele de kare este pov'şşit'ş Onor. Eforie a şkoalelor, aşşept'şm în sk'rt a vedea şi în klasele Sf'nt'ş'ş Sava a'şi l'şa limba italian' drept'ş şi rang'ş ce i se k'vine; şi atşnii

nă pagină trebăsingă vor avea
șkoalele de asemenea jșni pre-
paragi kă areastă limbă. *)

*) Păcënd parallelismul între italiana și româna și asemănându-le că două dialecte ale aceleiași limbe, n'am uitat nici în acest tractat, nici aicea a observă, quō și de s'a cultivat fôrte mult dialectul toscan al Italiei, în multe locuri ânsă a remas în stare de gerg, adică multe vorbe stricate că pretutindeni de vulgul neinstruit, autorii le-au lăssat în aceea stare de corupțiō. Ast-fel sunt vorbe că *malinconia* în loc de *melancholia*, *campidoglio* în loc de *capitolio estase* în loc de *extase*; *segretajo* în loc de *secretariō*; *lago*, *luogo* în loc de *laco loco*; *ispirazione*, *istruzione* în loc de *inspirațiōne*, *instruțiōne*; Astfel sunt și vorbe că *salmo*, *Alessandro* și prepoșiția *es*, în loc de *Psalmo Alexandrō*, *ex*.

Tot asemenea a făcut și poporul român în inoranța sa cu multe vorbe classice, gicënd, *potografie*, *strofile*, *zamblar*, *Lisandru*, *salire*, *salitikie*, *proprietate* și *apropietate*... în loc de *proprietate*, *typographie*, *syn-trophie*, *exemplar*, *Alexandru*, *Psal-tiriu*, *Psaltikie* etc. Scriitorii Români ânsă n'au încetat âncō din timpii lui Matheiu Basarab și mai înainte, a scrie și a typări asemenea vorbe în totă-clasicitatea lor, depărtându-se în tōte de gergul sau gâscănăria populului. Pretutindeni se vedu quō tind spre o limbă clasică, că și în vorbele: *Theologie*, *Thoma*;.. *Syria*, *Egypt*, *tyranii*: etc. Junii quăror li s'a recomandat în acest articol, și aicea studiul limbii italiene, pare quō în locu de a o studiă nu făcuro de quāt a imită păcatele: de atunci începă a se vedē prin cărți vorbe ca: *esamen*, *es.mplu*, *storie* și alte asemenea depărturi de cultură și tendințe spre corupțiā limbii.

VIOLOGIE

sau

Physiologie.

Aceasta este o vorbă nouă, care s'a priimit a însemna studisl șax știința vieții. De se va lăa ține-va dăpă etimologia ei (*φύσις* și *λόγος*), vorba aceasta însemnează știința naturii. Pentru aceasta înțelepții Germaniei, professorii din Halle și din Heidelberg au priimit, în lokul acestei vorbe răs înțelese, termenul *viologie* (*βίος-λόγος*) care se potrivește mai bine kă definiția științei.

Physika se okkspă despre agenții șax elementele univerrsale și despre fenomenele naturii moarte; Istoria naturală koprinde tōate korpsrile pământalsi viși neînsăfligate, studindule și deskriindule nămai întră ceea ce se arată pe din afară; Anatomia desparte, deskieie și deskrie kă deamănsntul organele și desștărrile korpsrilor vieșitoare; unde Physiologia șerșetează kare s'ă fie lăkrarea acestor organe, și kare snt legile vieții.—Physiologistul este kă iAstronomul, foarte rar poate eș fie athes, kă toate kă șni vor s'ă zikkă din kontra. S'ă ședekm de este kă pșingă, s'ă priveaskkă ține-va îndelșng mișka-

rea și legile stellerelor prekus și mișkările răsankilor atât de nekontenite, de konkordate și atât de săpșese la niște legi eterne, făr̃b s̃b vaz̃b învederat k̃b este o m̃buz̃ atât de psternik̃ kare d̃b Materiei viad̃a, d̃sr̃p̃ k̃m d̃b univsr̃slii koordinagia și d̃sr̃gm̃int̃sl (d̃b̃nirea)! Aceasta îngeleg̃nd Fontenelle zicea: "D. Méry a deskoperit în organele noastre aceea ce D. Cassini a ṽlz̃t în cerșri." — Am zis k̃b vorba Physiologie este noș̃b. Mai nainte de sn sekol abia se aszia între învăđagi. Kate cine-va în academia verie de știinđe, în istorii și memoriale sas insemñuri, și ñb va afla aceast̃b vorb̃b nik̃iri. K̃nd Duhamel, Fontenelle, Mairan sas de Fourcy vrea s̃b arate čeva l̃kkr̃ri physiologice, le înskria s̃b̃t titl̃s de Physik̃ animat̃b sas anatomie. Boerhaave este, mi se pare, čel d̃b̃nt̃is če o pronșđiđ; ȳns̃b pentru Haller, čel mai illstr̃s din elevii acest̃ia, f̃k̃ konservat de a konsfiing̃i ñbmele acestei știinđe ñbce prin niște deskoperiri și skr̃ieri nemșritoare. — K̃b toate acestea și mai naintea lor, adesea se okkșra snii în st̃die physiologice. Făr̃b a vorbi de Ippokrate, kare, k̃b toate cele ce zice D. Mercey, ñb șčia nimik ass̃pra vieđei, este adeṽrat k̃b Aris-

totel k̃noștea fenomenele generag̃iei mai așa de bine ka și ai noștri. Gallian în skrierea sa ñbmit̃b „De usu Partium“ deskrie k̃b indest̃l̃b sk̃m̃p̃late fonkționarea m̃altor organe; ȳns̃b pentru k̃b mai adesea el spinteka ñbmai momige, ñb avea mijloace a se g̃ndi și a j̃sdeka k̃b sk̃m̃p̃tate despre natșra Om̃l̃si. Hérophilu și Erasistratu k̃noștea nervele și fonkționile lor într̃s aceea ce se atinge de simđire, îns̃b pentru k̃b ñb deoseb̃ia tendonii și leg̃m̃intele de aceea ce se ñbmesk propriis nerve, ñb poale cine-va l̃ba mare desl̃șșire din skr̃ierile lor. Vesale și Faloppe se okșpar̃b a deskoperi fonkționarea organelor ce deskris sas arat̃b ei. Mai virtos. Vesale kare f̃k̃ p̃ir̃it k̃b spintek̃b oamenii de vii ka s̃b vaz̃b mai bine j̃ok̃sl și fonkția organelor, ne dette oare-kare desl̃șșiri. K̃b toate acestea physiologia, piñb la Harvey, f̃k̃k̃se prea p̃đđine deskoperiri insemñtoare. Acesta deskoperi čr̃kșlagia șngelși, și întemeĩ pe fapte învederate Doktrina aceasta „omne ex ovo“ Piñb la d̃nșsl, Physiologia er̃a o știinđ̃b amestekat̃b, j̃m̃b̃tate istorie și j̃m̃b̃tate romanđ, și k̃b̃te o dat̃b și kiar însipșire sas visare întreag̃b, k̃nd o preda Paracelse și Van-Helmont, niște nebșni illștri, a

кѣрора istorie a рѣтъчирилор о-
 менешти ле ва eternisă numele.
 Къ toate acestea trebuie a spă-
 ne къ ачеастъ адънѣтръ de
 systeme și de аdevăрари нъ фъ
 къ total рѣгъbitoare Physiolo-
 giei; pentръ къ încеръ a trage
 рѣрериле oamenilor și a dobândi
 partisans. Lипиѣл romanșelăi,
 фѣкъ сѣ treакъ înpрепъ къ
 дѣнșăл, și зскѣчиснеа sаз ster-
 пъл аксиомелор. Pe атъчи се фѣ-
 чеа Physiologia întonkmai пре-
 кѣм odinioаръ Erodот фѣчеа i-
 storia, Physiologistii ар пѣтеа сѣ
 претинзъ къ еи аз dat idea lui
 Walter-Scott сѣ invente Ro-
 manșel istorik. — Mai тѣрзиș,
 pe зрмъ, кѣнд toate șѣингеле
 черкаръ o renovație, се încер-
 каръ сѣ reformeși Physiologia.
 Mai къ deosebire își propșserъ
 сѣ факъ limbajăл еи mai serios
 și sever, și сѣ o deskărче de
 toate systemele че împedeka
 înaintarea еи. Inșъ, din nenor-
 ovire, ачеастъ operație o săp-
 рșse tribștarъ șѣингелор physique.
 Și între șѣинге ка și între oa-
 meni се афл къте зна че се
 încearкъ a domina pe cele-lalte.
 Cena fie încеркаръ o dinioаръ
 metaphisicii къ Physiologia, în
 zilele noastre o infișnarъ chi-
 mistii: pare къ ар fi fost пре-
 зрșit ка ачеастъ șѣингъ сѣ нъ
 fie niçi o datъ liberъ. Къ тоа-
 те acestea în zioa de astъзи ар
 în sine destăle аdevăрари ne-

тѣгъдăите спре а protesta de
 ачи înainte înprotiva ori-кѣрии
 violăри și dominăри străine.

*Parte sigură și parte con-
 jecturale a Physiologiei.*

În cea mai mare parte а къ-
 noșчингелор noastre, sânt doș
 рѣгъи foarte distinse pe ка-
 ре noi mai tot d'азна, din nenorovire
 le amestekăм, și а-
 dedea къ șѣirea noastră: este
 mai тѣтѣиș lăкъриле și faptele
 invederate, despre care ne înkredințeазъ
 simșirile noastre, și pe care o tradiție
 аdevăратъ lasъ din зрмаși în зрмаși;
 este pe зрмъ altъ parte care ne дѣ
 кѣнд niște konklășii sаз înkie-
 ieri și дѣри къ sokoteалъ ale
 minșii кѣнд niște konjektări,
 niște operații delikate, în ка-
 ре îngelegerea explikъ și
 черчетеазъ o факъ че treče
 peste рѣнтăл знде simșirile
 noastre нъ pot сѣ аѣнгъ și
 сѣ аdevereze. Ачи este isvorăл
 рѣтъчирилор noastre, care къ а-
 devăрат sânt ale noastre, pentръ
 къ imaginăia le naște și
 le felăreșче nemărginit дѣръ
 natura și însășirea еи; знде
 аdevăрал este tot ачела pentръ
 fie-каре om, pentръ къ
 fie-каре om îl priimește întonk-
 mai фѣръ а mai адогî sаз скъ-
 деа чева. Аșа, сѣ бage чине-
 ва de soамъ, къ înr'ачeasta

zrmnd applekarea morâsi nos-
trâ proprie, sntem mai bgrtori
de seamâ la vizrile de krt la
ideile noastre, și mai mndri
de konjektrele și de rrtzirile
noastre systematiche de krt de
adevrzrile ce am deskoperitsas
ni le as lrsat alții. Din nenor-
ochire sntem siliți să sâ fa-
chem o sũindz foarte nekom-
plekt, să sâ implem nen-
mbratele vidzri și lipse prin
niște konjektre eterne. Po-
sigia noastră, din kassa a-
ceasta este kâ mlt mai anevoie
de krt a metaphizicilor, karii
pornesk dela o abstrakție ka
sâ ajngt mai kâ înlesnire și
fgr stavilr pstinioasâ la alte
abstrakții. Noi trebze a ținea
sokotealr faptelor și niçi o da-
tâ sâ nâ ne dergrtm pe sim-
pitate de realitzi, și ȳnsși a-
tșnçi knd simțirile ne staz în
neaktivitate Metaphysika face
ka rîsls'și aibz isvorl în nori,
pe kare pe zrmz îl addzce fgr-
râ prekrmare și amestek pînz
în adînkzrile oceanzli; znde
Physiologistl, îndatorat a
fi mai în rezervz, stădie mai
kâ modestie avelași rîs akolo
ȳnsși znde este a se vrsâ în
mare; pe zrmz de aci e da-
tor a se rekrka în ssssl krr-
sâli, și a se opri kâ respekt
akolo znde isvorl lxi ese din
pãmînt, mîi fgrz a krtza sâ
se resze prin kșgetare, pînz

la ghięzri, pînz la reservato-
riele ssterane, kare fgrz în-
doialr îi snt originea. În modl
acesta îndoiala și kriositatea
încep și își sfirșesk stădzl, și
asfel se nask hypotesile și sy-
stemele. — Sũim, spre esemplz,
kâm çirkâlr sngelz în vasele
sale, vedem btrile inimei,
pâslsl arterelor, rentșrnarea
sngelzi în inimz prin kallea
vinelor. Înșz kâm çirkâlr
flidzl acesta (sngelz) în va-
sele kapilare? Noi nâ o sũim.
Înșz, de znde inima își trage
kassa mișkzrilor sale? Acea-
sta pștem zice și despre a-
tștea ș'atștea sensațișni, mi-
șkzri ce le facem dșp voiea
noastră, despre resșlare șul.
șul. Ori în ce lok se întoar-
ce atengia noastră, sâ ne
sokotim prea ferichgi de vom
koprinde krtz—va toate alle
avelișl lang al lxi Omer, kare
pe nesimțite se perde în mzi-
nile krmșitoare alle lxi Joie.

ISID. BOURDON.

CONSILIU.

AL UNUI PĂRINTE CĂTRE FIUL SEU

Dăръ ce 'la trimis la
Universitate.

Fiul meu,

Konsiliurile ce'gi am dat din
cea mai frageţ vîrstă a ta,
şi într'un timp kînd 'gi ară-
tam de departe Universitatea,
'gi le repet astăzi prin scris.

Dea Dumnezeu ca această
sărisoare să fie pentru tine un
semn statornic de părintească
mea dragoste, şi să'gi dea o
năoz kîldăr kître dră-
măi ce trebuie să te dăkă la
fericire. Tă intri într'o lume
prea străină pentru tine, tă
îmbrăţîşezi un năoz fel de
viaţă; aşă toate îngrijirile ce
am avut atît es, kît şi lă-
minării tă învăţatori pînă
aci, n'az avut altă gîntă de
kît de a te adăce în stare, ca
d'aci 'nainte să te kărmăşli
singur, şi, ca eşind din casa
tatălăi tă, să poţi face cel
d'atălăi pas în lume pentru
fericirea ta şi semenilor tă.
Kănosk kărgăia inimei tale,
dragostea ta kă're mine, rîv-
na la învăţătă, dorinţa d'a
dobîndi votăi şi lasdele oa-
menilor simţitori; kănosk vir-
tătea ta, dar kănosk assemenea
şi greşalele ce pot prodăce

vîrsta şi temperamental tă,
şăis ce fak în lipsa de es-
perienţă, amăgitorăi lipăis
al vigăisăi, şi primejdăile fără
năoz ale lămăi în kare poate
kădea inima cea mai onestă,
kît nă se va armă fără în-
cetare kă pază şi îngelepăis-
ne. Askăltămă dar isbităi
meş fis, tă pe kare vois să
te formeş nă nămai pentru
această lăme, dar kăkă pen-
tră eternitate. Acest Dămu-
nezeş ce'mi a dat finaga, îmi
va cere sokoteală într'o zi
d modăi kă kare te-am kre-
skăi; dar şi tă ai să dai res-
păns kă ce mod ai şmat kă-
dăroasele poveş ale tatălăi
tă.

Anăi în kare te afli sşat
anăi dela kare spănzăş în-
treagă viaţa ta. Ei sşat foar-
te primejdăiş prin şăidărea
păimilor kare se împotrivesk
atît de nekontenit îngelepă-
cisnăi, vîrăşăii, şi prin liber-
tătea ce ai dobăndit d'a nă lă-
kra de kît dăşă voiea ta,
libertate kare a fost adesea
vălmătoare la mai măşăi
jăni ka tine.

Te okkăpi învăţănd şăi-
inşă, kare trebuie a'gi formă
mintea şi inima, kare trebuie
a te face vrednik de a'gi
servi patria, şi kare să'gi
fakă kiar fericirea ta. Acest
îndoit şkop este o kiamare ce

pruade de sss: trebse dar ka
 aeeastu kiamare, potrivitu g8-
 stalsi t88, s8 insfflezeze si
 s8 nobileze invyut8rile talle.
 N8 invyut8 dar n8mai in sing8ra
 privire d'a intrecu pe cei lalgi
 kondiscepoli ai tui in k8no8cin-
 de, d'a str8l8u in lame k8 re-
 pstagia d'8n invyut adink, d'a
 aj8nge la onori 8nalte, si d'a'8u
 vedea previgherile si laborile
 j8negelor resp8tite prin bo-
 g88u, rang8ri, si demnit88u.
 K8t vei invyut8 pentru aee8
 skor, 88u vei strik8 inima prin
 mindrie si vanitate, si aee8-
 sta intr'acela8i timp k8nd 88u
 vei 8nbog88u mintea si me-
 moria k8 k8no8cinde prea fo-
 lositoare prin ele 8ns88u, dar
 p88in roditoare pentru tine.
 Invyut8 pentru gloria l8i D8m-
 nezez, adik8 intreb8sindeaz8
 p8terea min8u talle a k88tiga
 8ngelep88ne si virtute a lek8-
 tiv8 nein8elat si ale r8sp8ndi
 intr'o zi intrecu oameni: at8ncu
 n8mai vei m88ri k8get8rile l8i
 D8mnezez, dob8ndind 8uinde
 demne d'8n kre8tin. Religia,
 fi8l mes, k8m m'ai aszit ade-
 sea vorbind, n8 este 8n sim-
 pls objekt al k8l88u nemij-
 locit si a ceas8rilor private ce
 jert8im cvlaviei. O vener8m,
 k8nd privim faptele noastre ka
 o jert8 ce add8vem l8i D8m-
 nezez in oare-kare timp.
 Religia este o 8ngelep88ne

divin8 ce ni s'a dat pentru a
 ridika si a alina inima noa-
 str8, si kare are infl8ing8 pe-
 ste toat8 viaga noastr8. Noi
 p8tem, noi trebse s8 kultiv8m
 8uindele intr'acela8i priving8,
 ka k8nd am s8vir8i o fapt8
 de dragoste k8tre D8mnezez,
 in aee8a privire k8tre Krea-
 tor d'a ne 8mplini datoritiile,
 si d'a intreb8singa toate mij-
 loacele spre perfek8ionarea
 fakt88uilor spirit8l8i nostr8 si
 disposigiile s8fflet8l8i nostr8,
 ka s8 facem si a noastr8 fe-
 ricire si a sogiet88u. Inki-
 p8ind8ne in am8ndor8 s8jete-
 le aee8a8i k8l88u, aee8a8i
 kapacitate, aee8a8i s888ing8,
 acela8a8i mijloace care cere
 k8l88ra 8uindeelor. Este 8n-
 vederat k8 acela a k888ia ap-
 plik88ie va fi insfflegit8 d'8n
 motiv at8t de nobil va is-
 bsti tot d'88na mai bine de
 k8t acela a k888ia m8nk8
 n8 va fi 88igat8 de k8t de
 vanitate si interes. S8888ri
 ce facem in toate dimine-
 gele in priving8 k8 8m-
 plinim datoritiile noastre, k8
 l8k88m spre fericiirea noa-
 str8; s8888ri ce facem pe
 toat8 zioa k8 voing8 si d8-
 p8 konsil88rile oamenilor e-
 r8digi; s8888ri in s888it,
 a8a de reg8late si 88mate la
 timp de mai m888i anni, vor
 prod8ue negre8it 8n seceri8

mai mare și mai îndestăltor, de cât okkspajia cea mai stărsitoare a znei jăne, dominat de vanitate și interes.

Achella kare va învâda nă nămai prin gâst, dar znkz și prin răligie, nă nămai va învâda mai răpede, ci va învinge kă înlesnire toate pedicele, va fi statornik a'și srmă plană întreprinderilor sale, mai inteligent în alegerea lăkrărilor celorlalte temeinate, și gata a priimi lekziile și konsiliile oamenilor kă minte și buni; fiind kă nă va învâda spre a se arăta bogat în kănoștințe și idei, sas a se întrodăce în chelle d'zntăz dregztorii lăkrative, el nă se va prăvli în învâdzăre, va aștepta mătăritatea, își va păne toate silingele kă să kăstige ză merit adevărat și trainik, iar nă ză merit păst.

Un tînzr kăabil kare va învâda într'ză kip atz de simgitor, nă va sta măt neknozkt de amiczii și protektorii talentelor. Printr'asta va dobzndi okkaszii favoritoare pentru învâdzărele sale, mai măt sfatzi, mai măt înkrăgiare, mai măt ajstor dela frămoasele kăzgi ce nă le ză avz, sas kare nă le a kănozkt znkz. Și ideile îmbzntzdzitoare ale oamenilor învâdzăzi,

kăt ar înkrăzșșș și ar în bznzdzgi sșffletz zăzi jăne kăllzszindz'î în kariiera litterelor?

Achella kare va învâda nă nămai pentru gâst, dar znkz prin zel spre împlinirea dătoriei sale, va isbzti, va dobzndi pe nesimzite kăzșna stimei generale. Ce norozire pentru astfel de jăne! kăt mătzșmire pentru achella kare își întrebzșzșzăz mintea, timpz și bogzșia sa, dzpă lămina sa și dzpă sfatzrile înzelepuzor! și eatz ce'î mătgie kănd nă ajșnge tot d'ășna la dzntă ce'și a propzș, kănd vede defektele la kare este expzș slzșbzșnea omezeaskz...

Gelosia, pentru kă algii fak înaintzri răpezi, pentru kă ză talente d'ă întindere ne mătginiz, rar îl va țelșră, sas și de'î va amzgi, păzgin zăzș îl va domina. Își întrebzșzșzăz talentele kă ză împrzșt din cherzri kăt de mizi vor fi în alzșrarea kă alle altora. Konsiderznd kă o grăzie a lă Dzănezoz, kare împrzșzind tot'ășna dăzșrile sale, nă cere dela achella ce n'ă priimit de kăt ză kăpital mik, dobznda kăpitalzșzi, dăka este kredizșios în întrebzșngarea dinarilor zăzi, el este ceea ce trebzș a fi zșmznd komandele

Iși Dămnezez; pisma și gelosia nu vor învenina cărândinima aceea care e guvernată de talenturi înalte. Și mărșrând și psterile sale, preșrând și cunoștingele nu va a- lerga în deșert dăr țăr țărri ce nu poate așnge, își va întoarce cu statornicie că- țările în partea, unde, at- tingând cu mehengina minții, va ptea mai bine isbți și prodșce cel mai mare folos. Un om, cămpel meș fiș, ka- re stădiind cu un căget atț de nobil, care se îndeamn în toate zilele la datoriile sale cu pironire, care, făr a neingrijii mijloacele înde- lepșinei omenșii, kiamă cu inkredingare pe împșrșit- orul a toatei îngellepșini și'l roagă d'a binecșvintă în- treprinderile sale, se va bș- kără făr îndoială d'acastă binecșvintare. Și tot acea- stă provedingă, tot d'ășna îngeleaptă și de bine făr- toare, care a tras planș des- tinatei noastre mai 'nainte d'a ne da fiingă, îi va arșta drș- mlă ce trebșe a șrma ka șr așngă la ferichire.

Grndește, o fiș meș, cu religia trebșe șr fie cărmșit- orul nostru în toate minștele vieșei noastre, și cu acest grnd șr se întypșească a- dink și pentră tot d'ășna în

săfletul țăr, de voieșii a stă- diă cu folos, dăka nemăldă- mindște a fi nșmai un simplă învățat, cășșii a fi om o- nest. Fii tot d'ășna un amik adevărat al virtșșii, și pe atț mai mult vei fi amik adevărat al litterelor și al oamenilor! Ță poți prea lesne fi învățat făr a fi virtșos; dar cănoășce cu un învățat făr virtște este fi- ingă cea mai tikșloasă din ș- nivers...

De timpșriș fii kreskșt, fiș meș, a'gi jertfi ceasș cel mai tiknit și mai komod în prak- tika evlaviei, în respekșl cărșilor șșinte, și sokoteșce perdștă zioa în care prin ș- șșriingă, șăș prin alte pre- texte vinovate, nu faci șap- te de milostivire, și n'ad- dășii șmilite rșge către cel vecinikă ka șr'i dobșnde- ști binecșvintarea; zioa, ce nu o înceri prin meditașii se- rioase așșpra vieșei, religi- ei, bșnei cănoășcinge, și prin renoirea legșmintșșii țăr cu Dămnezez prin mijlokș res- cămpșrșrii dămnezeekșșii țăr Măntșitor... Întokmeșce, kombiș apoi okșșrășșile tale, și împarte pe șrmă cu grișș ceasșrile zilei; ceea ce și se pare bșu dăr planș țăr, făr cu căldăr, cu plșcere; dăka patră ceasșri pe zi a-

jung pentru lecturile tale publice, patru pentru repetiții, patru pentru frumoasele arte și pentru exercițiile corporale, poți avea cinci libere pentru muncă, recreația, amicitia ta, și șapte pentru somn.

O lucrare ca zel produce a deșea mai mult într'un ceas, de cât o ocupație silnică în trei. Ziți nențetat: priveghierea este datoră mea, norocirea mea; lenea este rășinea și pedeapsa mea; poezia s'ă fac astăzi ceea ce ghidul simțului și imaginația mea; dar voi s'ă fac ceea ce se învoiesc ca rația și cunoștința mea; furt cașse bine căvintate nu mă poiez derută din cărarea bănei oțândzele; a o observa nențetat, este datoră mea, și e puțin fătând'o din când în când.

Despre plăceri și înclinări în cheșurile de recreație.

Fii ca măsura în plăcerile tale. Ocupându-te ai tot d'asna drept a te odihni. Plăcerile vieții nu ni se par nici odată dulci, de cât dăruie am împlinit datorile stărilor noastre.

Nici odată bășeria nu este mai plăcută ca dăruie o înțelepț mănă, și adevărat

înțelepțisne în lok s'ă ne face posomorâți, însesle bășeria și serinitatea în sufletul nostru. Găște nevinovatele plăceri ale naturii, alle artei, alle amicitiei și alle societății. Te poftesc ca să de bine voit, îți poruncesc ca părinte ca să fii ca băgare de seamă la chelle ce îți spăș. Sănt să bătrân ce n'ă șitat nici o vîrstă, nici p'ă copilăriei, nici p'ă jăniei, nici p'ă bărbăției. Isbesk pe jănie ce șuic ca și ei vor îmbătrâni.

Este adevărat că, allegerea și cămpătarea în plăceri va fi în tot d'asna lucrul minții și al înțelepțisnii, pe livezile înflorite ce întimpinăm într'această călătorie a vieții, nu trebe să căștem de cât a ne mai odihni puțin, ca să lășm păteri noș și să ștem ca căldură drăml ce ne va dăce la dinta noastră. Din plăcere kiar privim ca singură arăncășă de okis, pătem face o vîrstă, căci printr'acest mijloc ne vom feri mai bine de lașurile adevăse askânse lăngă plăcere. La petrecerile publice caște mai bine s'ă le găști lăngă un amic de cât singur. El va vedea ceea ce îți va căpație; amicitia te va face priveghietor, stima pentru amicul tăș te va face cămpătat. Căștând a'ți mai petrece ca

plăcerea preambulării, koncer-
tăși, spektakolăși săz a'ci sîta
osteneala printr'în jok nevinov-
vat, este, în kreding, și lăkră
prea iertat. P'zeștete znsz
d'acele lokri primejdioase în
kare domiă patima jokă-
lăși, patima cea mai lipicioasă
și vătămătoare at'țor jăni,
altfel bine năskăgi, dar ne-
mintoși, perzînd'și mai ză-
tăis activitatea, apoi avstă
lor și în sfirșit năravărele.
Kăt pentră acele kase b'z-
năsite și îngesăite în kâte ză
kolg de săbărg, zăde împ'z-
rădește desfrînarea și des-
mierdărele, n'am trebăing a
înșuina ză sșlet at'ț de onest
ka al tăr ka s'z se fereasă de
dănele. Elle sânt prea pri-
mejdioase, și nă kred vr'o-
dată kă te vor ispiti, kăt iđi
vei p'ăstra karakteră.

În înklinarea și petrecherile
ce vei aveă kă oamenii, poar-
tăte onest kă toată lămea, și
n'avea de kăt p'ăgini amici.
Nămără cel mare de amici,
este mai kă seamă ză semn
kă n'ai niči zănl adevrăat,
arată o jădekătă strikătă și
lipsă de cekerare, arată o zșă-
ringă mare într'o inimă ce
este firește spăberatikă și
săpăză skimbării, și kare îm-
pinsă prin aceasă înflăkră-
re, d'a plăcea și d'a kăștigă a-
miciă lămii, poate prea les-

ne s'z se alsnece la plăceri
potrivit kă doringa altora, și
kare nă sânt d'o kamdată de
kăt slăbiciăni, kare se prefak
în nerozii, și kare adesea de-
generă în vijăis. Kătre acea-
sta înkongisrat d'ză mare nă-
măr de amici, p'ătea-vei fi tă
amikăl datoriiilor tale, stăp-
năl timpălăși tăr? Adevră-
tăl amik nă e tot d'ăzna a-
cela kare ne plăce d'odată,
noi nă deskoperim kalităđile
lăși cele b'zăne, de kăt dăpă o
înclinare de mai măđi ani.

Asgăstăl năme de amik nă
se kade de kăt ačelsia ka-
re se împ'zărășăte de zăitări-
le noastre, plăngă kănd plăn-
gem noi, kare sboară la ajă-
torăl nostră, fără a așteptă
răgăciănilă noastre, kare e
amikăl nostră, fără a ne fi
și lingășitor, și kare din în-
tămplare tăzăgănd'și măniă
noastră, nă știe ce va s'z zi-
kă a lingăși patimile noastre:
nimik, o fiăl mex, mai rar de
kăt ză astfel de amik.

Nă te allia niči kă des-
frănată niči kă hypokrită,
privește tot d'ăzna inkapabil
și nedemne amiciă ta, p'a-
cela kare are inimă at'ț de
strikătă, nefind amik Dămne-
zeălăși tăr.

Assemenea tă pođi deda a
petreche singăr, okkărănd-
dăte în kasa ta la farmekăl

masivei, la plъcherea unei citiri frumose, sau la trъsura de-sensului și a zъgrъviei; pre-zъmblate în sfîrșit, într'o kъmpie zъmbitoare, într'o grъdinъ plъkatz, într'o pъdsre des-fъtitoare. Aibi oki și zrekî, fiul mex, la frumusețile nats-rei, invaцte a le gъstâ kъ bkъrie, gъstle adesea, în-nъlцndste pînъ la astorl a-cestor frumuseți. Plъcherile în vocea tatzlor oamenilor, și gъstate nъmai d'zn mik nъ-mъr, sъnt fъrъ îndoialъ chelle mai bъne și chelle mai trainice... Invaцъ în sfîrșit a simți kъ vioicisne plъcherea cea mai nobilъ d'a'цi împlini dato-riile talle, și printr'acea-stъ mълumire din nъntrъ, întreșue din zi în zi amorl tъr pentru religie și virtute. Aceastъ bkъrie însfflъ o nъoz kъldsъrъ, asta e plъcherea cea mai mълngzitoare a sffle-tzsi.

Nъ e zn semn prea bъn, kъnd zn jъne n'are plъcherea de a petrece de kъt în soșie-tatea jъnilor, kъnd okolește pe a matorilor și kiar p'a bъ-trъnilor. Într'adevъr gravi-tatea acestora zmliesche sbr-dъlnicia lzi, și bъgarea lor de seamъ la vorbъ'i potolește ferbingeala lzi, este de tre-bzîngъ ka încelercisnea sa sъ se matoreaskъ în adzъrile

bъtrъnilor, și ambiczia sa sъ se hrъneaskъ de lașdele lor. Este zn defekt prea mare pentru oamenii kъ merit, arъ-tъndse grei la epproprierea jъnilor de dъnșii și mai vîr-tos a skolârilor, kъnd îi prii-mesk reue ș le dъ vorba de plekare kъ aчeasi rechalъ. Dar e zn defekt și mai ma-re într'z: jъne, kъnd, ne'n-trebzîngъnd toate mijlocele oneste nъ leagъ relație kъ zn om respectat pentru meri-tul sъr. N'avea aчea deșar-tъ mîndrie gъndind kъ te jо-șioresți de vei asklta sfats-rile altora, nъ te crede niçi o datъ destl de invъdat, în-ucelept, nepriimind sfatrile z-nși om pъdit, kъ esperîngъ. Mълumeste'i kъ respect fъrъ a'l obosi prin komplimente kovîrșitoare. Fii sincer, fъrъ a divlga sekretele че trebъesk neapъrat a fi askъnse, strъdsitor fъrъ falъ. Pe kъt o silîngъ modestъ te va face elokzent, vei plъchea tot d'azna kъ toa-te greșalele че nebъgarea de seamъ va okkasionâ. Daka'цi a-ratz dragoste, (și așteaptъ a-чeastъ noroçire, fъrъ a te pripi,) daka îцi dъ o appropiere liberъ, daka te pofte-ște în kabinetul sъr, sau la pъrnz, katz a te formâ dъrъ pil-da lzi, fъrъ a'l imita; nъ zî-ta kъ chele din afarъ alle zъni

bătrân nu se kavin făr ose-
bire zăsi jone, și kă defek-
tele învâztorăsi tăz sânt
ceea ce trebăe mai rășin să
srmezi, și să imitezi. Afară
de mai mălte foloase temerea
de a desplače ačestă om te
va lipsi d'o mălțime de gre-
șale ce jănegea okkasionă;
respektăl ce vei avea pentră
dănsăl și pentră kompania în
kare te-a întrodă, va face
moravăriile talle plăkăte, Mai
năit d'a face o întreprinde-
re kare 'đi se va părea ne-
kăvioasă, z'đi tot d'ăna: dar
ce va jădikă de mine ačest om
onest? vois avea kăragis să
'io săris făr a mă rășina?
nă'mi va fi rășine de dănsăl?
și dăpă ce va deskoperi fap-
ta, kă ce frănte mă vois în-
făđișa înaintea okilor lăi?

În relăgia ce vei avea kă
seksăl frămos, nă počis a'đi
preskrie regăle partikulare.
Fii preveghietor, fătăl măz,
nă lăsă să între în săffletăl
tăz o applekare ce tă nă pođi
a o mărtărisi făr a te răși
amikăsi tăz čellăi mai sever.
Sekretele îmbăziri alle ače-
stei applekăr sânt tari, skămp-
răl măz fiis, dar armele în-
čelepăisnii și religiei sânt și
mai tari. Glassl ačeștei patime
o prea dăle, dar glassl reli-
giei: "kăm počis face ză răz
ată de mare!," are o vîrtăte kă

totală divină. Kăgetă skămp-
măz, șivei afa kă fireskăl
simțiment al amorăsi ni s'a
înăfflat d' Înalta Ființă pen-
tră skoră i înčelept și să-
nătoase, kă tă ai să impli-
neșci într'o zi în dălele legă-
minte alle kăștor ei, feričit
prin prieteșăgă și amorăl so-
điei tale. Te isbesk kă pe
mină zănsămi, și'mi ar plăče
mai bine să mor de kăl să
afis grozava năvellă kă te-a
învină vîđiăl. Kăgetă la a-
čeastă dragoste a tatăsi tăz,
kare te va sprijini, te va fa-
ce să ai o preveghiere ne-
kărmăte la vorbe și fapte; dar
kăgetă și mai mălț la amo-
răl tatăsi tăz din čer, de ka-
re te lepezi într'ăni kăp hor-
ribil fărănd o stravaganță
meditată. Da, fiisă măz, (și
tă vei face feričirea mea pe
kăl vois șci kă'đi păstrezi
moravăriile;) întreșă ast-
fel partea simđitoare a ini-
mei tale; okkăpă-te kă se-
riositate; nă sta niči o dată kă
total în nelăkare, și zănsăsi
în čeasăriile de rekreăgie. Fii
kămpătat la mănkare și be-
tăre... Păzečete de čitirea,
tatăl tăz te roagă, a ačelor
prodăkții de poesie și elo-
kvență, în kare vîđiăl s'ara-
te învălit kă vălăl grăđii-
lor, în kare spirităl tăragă
inima. Întoarče'đi kăștăriile

de la toată zăgrăvia desfrunată. Ea încântă imaginația, omoară simțimental inocenței. Fie ca okii tăi în societate să celalt seks, să nu îți fie stăpîni, ci să fii tu al lor, să știi ori ce dorințe nelegisite să ai din nașcherea lor; eată dreptoria, onorii, căviinței și modestiei.

Tremură sărind cel din țării pas; acesta e zmat d'zn al doilea; și cel d'al treilea îți călăzeste cădere.

Desfrunarea săbt forma desfrunării nu te va amăgi lesne; cănosk băntatea inimei tale. Dar a leastă patimă săbt maska și prietășg iertat, a znei băne voingă nevinovate, este adesea foarte primejdiosă pentru o inimă nerădită și infokată; se adăpă mai îndelung ca o persoană drăgăstoasă; d'o kam-dată nu simte pentru ea de căt stimă, nu preșne de lok vr'o primejdie. El își konservă libertatea sa și timpăl nu face de căt stringe mai mult nodăurile și prietășg nevinovat. Sigur de cărădia căgetriilor sale, jșnele se face mai îndrăsnău făr a se face vinovat. Apăcătrele sale oneste snt plătite de miți încredere, dălea își părtaie prin rekompenze amabili. Dăș zăcă de măna nevinovăției,

închere o miță familiaritate. Din cănd în cănd le repetă, nu în privințe kriminale, a leastă idee singură îl face să tremure. Neknoskănd adăvrata natură a simțimentelor sale, krede că în prietena își izbește singură virttea, și a căm amorul este primejdios; astfel înaintănd din zi în zi, se vede într'o clipă prins în lagăurile și amor kriminal săbt forma prietășgăși, și a căm, amar! daka zn prieten previghitor, o porăcă a religiei, nu i va fi căngerul măntăitor, e ca total perdst...

Fii dar, fiul măr, în relațiile cele mai nevinovate ca acest seks, relații altfel prea folosite d'adobîndi politea și kipăl părării tale în lăme; pșne, îți zăcă, o dreaptă sfială în inima ta; daka applekarea ta pentru o persoană te adăce să îți neingrijesti lekăiile, învătătrele, datoriile tale, să te deslăpăși de lăngă koastele prietășgăși tăș, nu te îndoi că că îți va fi primejdios, ori mai cărind ori mai țărzăș, de nu îți este akăm. Este zn părinte ce te izbeșce, care îți rekomandă d'a cănoășce și a îți îndreptă defektele, atăt despre ceea ce vorbășăm, căt și în celelalte relații, affăceri și datorii. Un părinte dăios îți rekomandă în fie ce seară ek-

samen kx skxmpxtate inimei tale, sentimentelor tale, d'ori ce zioa, ai kagetat, ai zis, ai fxxkt, în stxdiile și rekreagiile tale, în mijlokxl lxmii și fxxr ea.

Ce am fxxkt în ceasxrile dimineței, prxxnzxlși, serei? Am fost amik mie xnsxmi și dato-riilor mele, amikxl kxmpxtxlși și lxxkrxii, amik simgitor și kxviinços soqietxxii, amikxl religiei și servxl lxi Dxmnezeș? În deșert te vei face din zi în zi mai învxxdat, în deșert vei strxlxi în șuixnge; daka virtxtea și religia ta vor merge spre apxxnere, tx te vei face, fxtxl mex, din zi în zi mai nenoroxit, mai tikxlos.

Lasxxmxx, dragxx, a adxxogà xxrxx oare-kare sfxtsiri, la ceea ce s'atinge mai kx seamxx și mai d'approape de stx-diele și keltxelile tale.

KIPUL D'A STUDIA. Sxx mxx fereanskxx Dxmnezeș a'xi po-meni sxx neingrijexți în xni-versitate citirea astorilor vekî, a kxrora limbxx o șuix ș'alle kxrora skrieri le kxnoșxi, din kontra trebxe a'xi face o lege a stxdià în fie ce zi pe cei mai bxni. Hoțrașce xn ceas pe zi pentrx ačeastxx treabxx, și daka voeșxi ka sxx kapexi șuixngele cello înalte pe de plin, nx te depxxrtà niçi odatxx d'ăceastxx regxlxx. În istorie,

în elokxixngxx și poesie cei vekî sxxnt tot d'odatxx și is-voare și modele; în parte sxxnt assemenea și în filosofie. Kx kxt te vei familiarisà kx cei vekî, kx atxt vei înaintà rxx-pede în istorie și filosofie, kxnosxiinge neapxxrat trebxin-voase pentrx tot omxl de litte-re; și kx kxt mai bine vei șxi limba lor, atxt folos și mxxgxmire vei trage din skrierile lor. Vei aflà mai la xrmxx kx bxnele skrieri alle celor vekî nx sxxnt nxmai nișce prodxkxiî alle spiritxlși potrivite nxmai pentrx ačeia ce vor sxx învege limba lor. Cei mai bxni skrii-tori p'între cei vekî nx era nxmai cello mai mari genixri, nx era nxmai nișce învxxdaçi simpli și isolaçi pentrx kare lxmia era înkixș în kabinetxl lor, xi era oameni kare kxx-mxia Statxri, kare komandà ar-mate, kare era înkxxkaxi și'xi forma spiritxl în trebile cello mari ale soqietxxii. Șuix kx modestia celor vekî o mxxresk peste mxxșxx, kx slxxvesk, dxmnezeesk skrierile lor ka sxx appese p'ale celor moderni kx nx'i învxxda de kxt a le face o paradxx pompoasxx, xnsxx deșarta, kx nx'i xițesk de kxt pentrx fanfaronadxx și des-mirdare adesea kx pagșba religiei și kiar a inimei no-astre.... kx în sfirșit vine kx-

te o dată în câte un punct a
 nu crede nimic frumos nici
 adevărat, de cât aceea ce aș
 căpetat Horacii, Ciceronii, O-
 merii, Platonii și Xenofonii.
 Cu toate acestea asta nu ne
 va mângâia să nu citim pe cei
 mai buni astori veki, cu scop
 d'a înbogați judecata noastră
 cu lumina lor; memoria noastră
 cu cunoștințele din timp-
 ŕul lor, imaginația noastră
 cu fozul genișilor lor și prin
 zrmare d'a da mai puțin timp
 filosofiei speklantive din zi-
 oa d'astăzi, care nu face de
 cât a okkupa spiritele fuz
 a' hrâni. Mă explic, fișl
 mex: nu sunt vrjmaș al s-
 nătoasei filosofie, ar trebzi că
 să fiu al rației. Ci am dat
 znsuși o vâpseală de filosofie
 modernă, trebze că tu să te
 okupi, dar asta să nu se fa-
 că cu pagzba celor lalte șui-
 ințe. Dobzând regzlele și
 prinzipelle unei systeme, nu'ți
 înkipzi că ești învâdat, că
 stzpinești arta d'a gîndi și
 raționă drept și elegant; cum
 ar trebzi să nu krezzi, că
 înțelezând regzlele elokvinzii,
 tu ai spirit și geniș pîtrzn-
 ztor? Vei afla într'o zi mălgi
 oameni kari suiz systemele fi-
 losofiei pe din afară, și sunt
 că toate astea atît de slabi
 la scris, retori atît de le-
 șinagi, nisce învâztori atît

de mediokri ca și când n'as în-
 vâgat vr'odată filosofia... În-
 vâz mai virtos a pînne în
 praktikă de timpzrix elemen-
 tele logice, și zrmează acest
 folositor exercițiu sînt in-
 spekția znsi învâztor în-
 țelegtor. Atznci vei vedea
 că de pîrtare este între the-
 orie și praktikă. Înțere a-
 cest metod prin cunoștințele
 propozițiile și demonstra-
 țiile dreptzli firesk și alle
 moralei; astea sînt ideile ce-
 le mai generale și celle mai
 lesnicioase. Cu cât vei în-
 vâza a căgetă, și a judeca
 sîntos printr'această appli-
 katie, și prin citirea astorilor
 veki, că atît vei fi apzrat
 de paralogismele, și de toa-
 te chimerile filosofice. Atznci
 vei ptea intra cu încredere
 în kariera metafizice și a filo-
 sofiei kărat speklative. Se
 poate iar că tu nu nu știi
 nici o dată a căgetă drept și
 fuz erroare, dar pozi znsă,
 apprins de sekretele filosofiei,
 atît de amzgitoare pntz ne
 sziiosul spirit al jznegei, a
 asklă într'un timp de mai
 mălgi anni filosofia, și că
 toate astea să nu știi a că-
 getă, ș'apoi să kompzi o
 skrisoare zrită, o disertatie
 monstruoasă, și kuznt ne-
 simțitor. Trebze a căgetă
 adznc, a kritikă serios ca să

înveți a raționă adънк, drept și potrivit кэ împregiъръrile; trebъe erădiție, гъst, experienцъ pentru a raționă tot d'азна bine și într'у kip vrednik de sffletrl тэ. A învăță de lăx filosofia, нэ добъndim alt ceva de кэт o aприndere de spirit și o izbire de vorbъ, sfadъ nepotelitъ; a o învăță într'аn kip solid și raționat, ne lăminează mintea și ne însffleț асea pъtrъndere de spirit rarъ.

În privința citirii aibi grijă d'a face аn ekstrat din cele mai frъmoase бэкъци pentru а'ци ексерсита memoria. În general нэ te депърта nici de кэм de învățăл ce te am frăxt съ aibi d'a нэ citi ori ce кarte, dar съ te măлұmеști a citi pe cele mai бэне. Читиуд addъци аинте de regъlele че'ци am dat, regъle кare te va face съ tragi folos din citirile tale, nefiind destăl a le citi ка съ оmmori timpăл, și съ'ци împli memoria, dar pentru ка съ'ци deprinzi jădekata та; нэ e destăl a алерга prin атор кэ o кърiositate fгъ'оаре, dar а'л trece înчет și a te гънди кэ el. A pъtrъnde bine planăл skrierii, а'л зрма кэ атенție în тоатъ копринderea са, а desvăli кэ îngrijire кипăл кэgetърилор динтр'анса și skopăл ei, а черчетă toate probele атът în ele

ънсъși кэт și în legarea кэ аșezарса lor; а însemнă toate ideile cele нкоз, toate simtamentele cele нobile, ș'a înkide tot d'азна бэnel și simұл зnei кърци într'аn skърt ekstrat, eatъ metodăл d'a citi кэ rod. Urmează, fiisl meз, зrmează дэpe асeste regъle, și тэ нэ vei fi în strarea аелор оameni-кare н'аз citit аn аша mare нэmъr de кърци, de кэт pentru а'și hrăni memoria ori дэserтăчизнеа; dar тэ vei citi pentru а'ци înbogъци d'odatъ și spirital și inima. Чei veki merg mai зntăis; чеi noi vin pe зrmъ. Читеșче p'асешia dar нэ кэ pagъba челор lăлци. Читеșче pe преа lădăлци атори ai veа-кăлси lăi Lădovik XIV. Vei vedea кэ чеа mai măлтъ parte динтр'анșii s'аз lăat дъръ зрма челор veki; читеșчеi, iци zik, și te pъtrъnde de кэgetърилор. Deă черăл ка астеа съ'ци fie respătire pentru гrestăдile че ai черкат învățănd limba francezъ, și съ te însffle fъrъ îndoialъ d'асea dorinцъ ка съ înveți limba italianъ; citirea аторилор franceși trebъe съ'ци deа înesnirea а skrie și а vorbi асeastъ limbъ, fiind преа treбsinчioасъ în zioa de аstăzi ori кърăи jъne bine-кreskt. În kalitate de om еrădit trebъe ка съ șчii а te експrima bine în latina: asta e

o alligagie. Ingrijașce dar a vorbi și a scrie aचेastъ limbъ; în зrmъ vei кноаșce folosul. În calitate de om care trъieșce în lъme trebъe a te familia-risâ къ limba къргий; în ка-литате de om de littere, trebъe sъ șui a te exprima într'ъn kip lesnichos, plъkât, regъ'at și fe-ricit în limba mame-tei, sъ te krezi desonorat de vei șui limba nașiei tale mai ръgin de кът slъga ta. Ssbt o кърмъ бънъ deprindete în stilul epistolar, și alte miçi kompozicii, dar în anii cei din зrmъ în univer-sitate, te окъръ la elokșinga pъblikъ. Fereșcete ынсъ sъ nъ'gi între în kap mania d'a te face astor mai nainte de timp, niçi în versșri niçi în prosъ. Trebъe a'gi hrъni spi-ritul къ кноșçinșe și sъ nъ înçepi a scrie pentru talentul d'a scrie. Mania d'a fi astor seamъnъ къ nișce frigъri înfo-kate; chele d'ъntъis attackъri s'a-ratъ printr'o mъnkъrime plъ-kътъ, kare se întoarçе pe зr-mъ într'o кълдъръ rozъtoare, mistșind geniul și applikajia, амъndoș prea trebъinçioase la învъдъtșra șçinșelor. Çite-șçe astorii klasiçi ai nașiei noastre; pъzeșçe-te de boala d'a çiti nșmai jъrnale, gaze-te și table de materii. Adin-çeșçe'gi meditașiiile în is-voare кърate, fșgi d'achea

literaturъ de modъ, d'achele șçinșe fъkște în preskșrtare, erroarea sekolъsi nostrъ. Îgi hotъrъsk pe fie çe an oare-ka-re sșmъ pentru кърgi. Vei fi stъpîn a çi le allegе dъръ fan-tasia ta; pretinъs къ toate aче-stea a'gi da și sfatul mex. Nș te lъa fъръ o çerçetare serioa-sъ dъръ jșdekъçiile jъrnaliști-lor. Nș avea niçi o datъ aчеa înçelatъ dorinçъ d'a avea toate кърgiile chele бъne. Sokotesk a te lъsa çinçi sаш șase ani la univērsitate. Într'ast timp sъ nș aibi pretençia a çiti tot, dar nșmai çe e mai бъn, și mai temeинik; тș trebъe, къștigъnd gșstul çitirii, a dobîndi кно-șçinșa çelor mai бъne кърgi che poçi çiti afarъ din zidșrile Universitъçii. Ka sъ așngi la astъ кноșçinçъ ai trebъin-çъ d'a avea intrare într'o bi-bliotекъ, a avea relaçii litterare къ oameni înвъдъçi, lъminaçi și a fi кърmșit printr'ъn бъn jъr-nal. Nș çitâ niçi odatъ къ lъmea çere mai mълt de кът кно-șçinșa кърgilor, къ lipsinđs'gi кноșçinșele geografice, isto-riche, și ekonomice тș poçi a te face adesea de riș și nefolosi-tor în viaçъ. Ori-çine are dreptul a çere dela зn înвъдъt și sъ nș fie strъin assъpra glo-bъlși nostrъ. Așa, în lok d'a neинçriji geografia și çe mai atîrnъ de dъnsa, çiteșçe o sș-

time de opere mai puțin; și în
lok d'a zita științele matematiche
practice, și a'di d'zila s'br-
găzitoarea ta m'nt la skris, în
vayz o limbă mai puțin.

K'nt pentr' j'rnalul citirilor
ce vei face voiz s' l' v'z la
fie-kare trei l'ni. İmi vei fa-
ce o mare plăcere ș'nt'nd d'z-
r' k'm ai înc'p'at la koastele
tat'ls'i t'z. İnr'o zi vei fi
vesel și plin de mirare, tre-
k'nd lista citirilor ce ai f'k'at,
l'z'd'nd și osindind pe r'nd
ekstratele și j'd'k'ndile tale!..
T'z n'z vei face poate r'z
citind asemenea oare-kare
opere mediokre, ka s'z a'di
în tine z'n desg'zst general
pentr' tot ce e mediokr'z. K'nt
pentr' avelle prod'k'ții alle
mindii at'z de plăkete k'nt și
primejdioase, n'z le citi ak'm
k'nt de b'n'z ar fi alt fol inima
ta. Petrecherile tale İmi s'nt
a'z de sk'mpe ka ș'ale melle,
și t'z ș'cii k'z İmi plăce v'oi-
ch'nea și finega spirit'ls'i t'z;
dar spirit'z l' r'zsp'ndit İnr'o
karte desfr'nat'z, fie cel mai
delikat și k'rat, n'z e İnaintea
okilor mei de k'nt ka o kas'z
fr'mos adornat'z, dar nechin-
stit'z; ș'at'nci e mai m'lt a-
m'ngitor, k'z d'z v'ig'ls'i gra'ii-
le, și l' İnpodobeș'ce pe din a-
far'z k'z nev'inov'ș'ie.... İnr-
treș'ing'ea'z s'rb'ztorile și va-
kanșele tale mai v'rtos la ci-

tire și repetiții. K'zci daka
prin l'krare și k'sget'ri, n'z
vei k'zta s'z te İnaintezi prin
aj'stor'z l' k'zș'ilor, vei frekenta
İn v'ci ș'koalele p'bl'che, și k'z
toate astea n'z'di vei deskide z'n
d'z'm k'ntre kariere litterilor.
N'z f'sgi de eksamene; elle
az mai m'lt de k'nt z'n folos.
Mai am z'nk'z o povayz a'di
da, fiiz meș, povayz p'ea İn-
semnat'z p' kare t'z se k'vine
s'z n'z o perzi din vedere İn
k'rs'z l' s't'dielor tale. Ș'ci'ga
prin mijloks'l k'z'iea 'di ai prop-
s'z s'z İntri İn dreg'ztorii p'z-
b'liche pentr' a'di servi g'ara, și
kare prin sfatsrile İnș'eler'ș'ilor
'di ai alles'o d'zpe o ș'erș'etare
ad'İnk'z a talentelor și fak'z l'z-
ș'ilor tale, fie tot d'azna skop-
p'z l' p'nc'p'al al okk'zpa'ș'ilor
tale, İnk'İnz p'z fie ce zi a-
čestei ș'ci'İnș'ce o parte hot'zr'İt'z
de timp; ka s't'diele adesea
mai plăkete s'z n'z te d'z'zr'teze
n'ci odat'z din k'z'area de k'z-
petenie, ori k'nt d'azp'z și o-
stenitoare ar fi. Fereș'te-te tot
d'azna ka g'zst'z l' litterat'zrei ș'al
fr'moaselor arte s'z n'z'di İn-
s'ffle oare kare kov'zș'iro kare
poate s'z se p'efak'z İn vre o
boal'z primejdioas'z pentr' lok'z
ce pretinzi a okk'zpa İnr'o zi.
K'z'di j'zni kari se kred de
spirite fr'moase și oameni de
g'zst și kari İnr'z İn affačeri
p'bl'che k'z at'zta nek'ap'itate k'z

și scârzbă le ar fi împlinit că mult șcheces și plătore daka s'ar fi fost puzit d'această boală, daka ar fi stădiat mai mult pentru datoriile lor, decât pentru gust și plăcerel. Fereschete d'achel absz al literaturrei, ce n'are nimik mai firesk de cât a amăgi spiritul jșnegei. Literatura în lok d'a'đi ridika gústul lăkrărilor folositoare, serioase, trebseshte a te întări ș'a te adșche în stare d'a arăta ș'a zări în toată îndeletchiznea și jșdikata ta. Ea nș trebshe a'đi affemeea gústul, dar a'l kărđđi; ea nș trebshe sș fakș din tine șn skiitor plăkst în repșblika literilor, dar șn îndelet plin de politeđđ și șrbănitae.

Despre ekonomie. Fii akonom, kalitate prea stimatș în ea însșși, dar șnkș mai mult prin inflșinđa ce are assșpra virtșđđilor celor înalte, nș s'afle vr'șn prinđ kșt de bogat va fi kărđia ekonomia sș nș'i fakș onoare și risipa rșșine. Dintr'aceasta șn om kare nș șchie a'și keltși banii sși, se va affla adesea în niște împręgășri, kare fărș a'l lipsi nș-mai de cele trebsinđioase, îi vor fșra și timpș și aplikăđia spiritșđđi, mai mult okazii d'a-face bine și'l vor șili în mai mult rindșri a'și kșlka onoarea și a'și negri bșnștatea.

Ekonomia e virtște vrednikș de lăđđ, și fiind kș prea rar jșnii se împręrtșsesk de dșnsa, 'đđi o rekomand ka o datorie nestrșmătatș.

Fii dar ekonomș, fătșl meș, mai șntăș în lăkrăřile cele miči, kare lăte îndeosebi đđi se par șn lăkrș de nimik, dar prıvite în totalșl lor, fakș șn objekt atșt de însemnat ka și kșnd ar fi keltșit tot de o datș așea șșmș: "A nș fi niči de kșm lakom., zıchea șn konsșl Roman, kare porșnčia împręđđilor din așei timpı și kare refșsa komorile lor: „a nș fi niči de kșm lakom este șn mare venit., O mie de lăkrăři kare 'și plătesk prea mult pređđ lor, dar kare nefiind d'o trebsinđș neapărătș, nș șnt de rekomandat de kșt kș șnt de modș, kș șnt de mșna șnăi artist isteđđ, kș lingșsesk okii lakomăđđi kș șhea ce este rar și nșok, trebshe a fi rindșite în klasa așelor keltșeli pentru kare trebshe sș fi prea șrak, ka sș fi bogat pentru lăkrăřile trebsinđioase, și de bșnș kșviinđđș, pentru șșșrărea celor nenorochiđđi și kșmprărea kęđđilor bșne. Este o rișipș mare daka pentru a avea o mobilș frșmoasș, kare nș isbește decât okii, te lipseșđi astfel inkșt nș pođđi a'đđi înlesni keltșelele șnei plimbș-

ri plăkăste sas znei petrecheri oneste kă prietenii tăi.

O karte folositoare este o keltzială vrednikă de lazdă; kă toate astea aचेष्टी bani, între-băingăgi la ख़रारेा znei nenorocit, se face adesea o kiel-tzială mslt mai vrednikă de lazdă.

Nă te lăsa niči edată lipsit de bani în kăt să nă pođi a a-đta p'zri nenorocit.

Nă fii niči o dată atăt de sim-đitor, în kăt să nă pođi a te opri kiar dela plăcherile ce le iartă kăviingă, cheară măkar kăt de pđingă kiel-tzială, ka să fii stăpăn mai mslt peste apli-kările tale, de kăt peste av-đia ta.

Prin banii tatălăi tăz, vei învăđa a'đi kivernisi p'ai tăi o dată.

Nă'đi vorbesk de acele risi-piri neđărmărite kare kăfăndă fără kăđare în datorii; tă ești prea simđitor și niči nă propăn kă vei kădea în astfel de nenorociri.

Dar singăra neingrijire în măr-ăntele keltzeli e destăl pentă a ne face mai zntăis kreditori fără omenie, apoi kreditori nedređi, și însfășit, zrmănd đăpă kăvintăl religiei, kreditori obrasnici și nečinstigi. Nă lip-si a'đi face kont de keltzele în toate săptămănele și în toate lănele. De vei voi a mi le

trimite și mie kăte o dată voiă avea măđăzmire a'đi le cherche-ta. Fii sincer kă mine, sokoteșche kă nă'đi voiă împăđina de lok keltzelile fărăste în lăkrări neinsemnate; nă'đi le voiă kre-șche de kăt din băna mea voingă, și kănd voiă vedea kă ai în adevăr trebsingă. Fii vred-nik de tatăl tăz prin o dra-goste tăpăre, prekăm voiă a fi kătre tine prin cele mai ma-ri ingijiri. Ekonomia deră-tăndăste de jok, de lăks în mănkare și haine, ea te va feri asemenea de ori ce pri-mejdie d'ori ce batjokăre, ce az înklinare kă aचेष्टe objekte. Avănd cea mai mare aplikăđie și osirdie, de nă vei fi ekonom, nă vei avea în delăng fala a znei părtări băne, și'đi vei păne znsăși prea mslte piediche lăkrărilor tale; kă cea mai mare învăđăteșă, kă cel mai kăstă merit, daka nă ești ekon-om, vei fi nevrednik de a implini đăpă kăviingă datoriile znei slăjbe păbliche, și vei fi într'o zi zri tată de familie nenorocit. Kăcheria noastră din afară atărnă de mii de lăkrări mărănte, kare kă toate kă se par d'o mikă importană, cere din partene grijă, lăare aminte, fără a cere altfel niči zri đăx mare niči o șăiingă adănkă. A-șă dar fiind kă tođi oamenii az îndestălă kănoșingă într-

'nsa, k̄z at̄t este mai r̄şinos
 pentr̄ şn om de littere, d'a fi
 lipsit de b̄ns̄l sens în împr̄-
 ḡisr̄ri k̄nd om̄l din gloat̄z
 s'arat̄z împodobit k̄z el, ş̄i d'a
 fi neînḡijitor în împr̄ḡisr̄ri
 întîmpl̄toare k̄nd neînḡiji-
 rea se pedepseşte pe sine s̄az
 prin ser̄vie ş̄i tik̄loşie, s̄az
 prin disp̄reş ş̄i b̄taie de jok...
 Reḡla, fiisl meş, este at̄t de
 neap̄rat̄z b̄nei ekonomii, pe
 k̄z tonşl este pronşnḡiei. Mai
 m̄lte treb̄şinge ale k̄cheriei
 ş'ale komodit̄şii n̄ p̄streaz̄
 traish ş̄i fr̄mşsegea lor, de
 k̄z ekonomisindşle ş̄i kombi-
 n̄ndşle: a ekonomisi într'ac̄est
 kip, posedem şn meşteşşḡ no-
 bil ş̄i îndatoritor pentr̄ tot o-
 m̄şl çe se ḡindeşte bine. În-
 kipreşte'ş̄i k̄z f̄r̄z a v̄t̄ma
 k̄şviinḡa, t̄z poşi prin asta înḡi-
 grijire a p̄stra doi ani o hai-
 n̄, ka s̄z ş̄şrezi k̄z açeşti ba-
 ni şn prieten onest ş̄i s̄rak,
 n̄ simşi k̄z açeast̄ înḡrijire
 este o kalitate din çele mai
 nobile. Ḡindeşte-te, fiisl meş,
 k̄z ekonomia astfel, se face
 prea respektabil̄; n̄ e at̄nçi
 o simpl̄ k̄l̄şz̄ a minḡii, ka-
 re kondşçe la virtşte, este ki-
 ar fapta virtşşii. Foloaşele
 çe dob̄ndim dela norok s̄nt
 mijloaçe prin care avem a îm-
 plini m̄şlḡime de b̄ne k̄şge-
 t̄ri; a le neînḡiji k̄z pen-
 tr̄z ac̄est k̄şv̄nt e o singr̄

nebşnie. O neînḡrijire ne-
 çr̄mşrit̄z s̄az o rea întrebş-
 ingare a avştrilor sale, hr̄z-
 neşte toate patimele inimei ka-
 re ne fak a fi neînḡijitori, fie
 prin lenevire, ner̄şare, moli-
 çizne, falz, nerozzie, z̄r̄z-
 çire, isbire de slavz s̄az prin
 oare-kare altz çr̄it̄z înklinare,
 n̄'mi pasz. D'akolo k̄z o
 çr̄içioaş ekonomie este mai
 m̄şl de k̄z o nebşnie, din pri-
 çinz k̄z ea ne strikz pe ne-
 simşite inima, at̄nçi k̄z k̄nd
 n̄z ne va v̄t̄ma de lok no-
 roçirea noastră d'afarz. Un
 risipitor n̄z poate fi niçi şn om
 simşitor niçi virtşos. Pe l̄z-
 ḡz açeasta risipa întîmpinz a-
 deşea o bogşie de mijlok, de
 k̄z bogşii nem̄rginite. În-
 vaşz, fiisl meş, a fi ekonom
 rinz eşçi jşne ka s̄z fi sigr̄
 despre ferichirea ta în v̄rsta
 matorit̄şii. Un jşne risipi-
 tor pe care trista experiinşz
 l'a f̄k̄st înḡolept s̄az s̄rak,
 se face adesea şn b̄tr̄in k̄şm-
 plit, tremşr̄tor d̄şpe para,
 sḡiçit: dar sḡiçenia, f̄t̄şl,
 meş, k̄şm ş̄i galantomia ori ri-
 sipa s̄z n̄z neçinsteaşkz s̄z-
 gele kasei mele. N̄z te sokoti
 mare, înḡnfat ş̄i k̄z te mik-
 şorezi amestek̄ndş-te în l̄z-
 k̄şrile çele miçi relative la
 or̄indşial̄; n̄z mai asta te în-
 vaşz a fi înḡijitor în trebile
 çele înşemate. Ş̄i k̄nd aş

fi mai bogat kəm nș sșnt în-
tr'adevșr, îđi voiș preskrie a-
celeași regșle și nș'đi voiș da
niči o datș mai mșlt pentrș
kieltșelele tale de kșt ceea ce
cere posiđia ta: fiind kș te is-
besk ka șn pșrintș simđitor,
voiesk iarăși a te kreșce ka șn
pșrintș simđitor și kare te is-
beșce. În privinđa kieltșelelor
tale nș voiș lșa niči o datș
pentrș kșlșșșș orbșl amor al
șnor pșrinđi, dar amorșl skrș-
pșlos a șnși pșrintș rađiona-
bil.... Trșiește în șniversitate,
kșm ai voi șș trșiești într'șnșa
la bștrșneșele tale. Trșiește
într'șn kip ka șș pođi a'đi
addșce a minte anii învșđș-
tșreilor tale fșrș a te rșși și
fșrș a tremșra, kș o bșkșrie
vie și o konșđinđș kșratș!...
Te înbrșđișezș, đșndș'đi pș-
rinteaska mea bine-kșvintare,
și rșgșnd pe Domnșl, ka în
povșrindște kș komorile în
đelerđiznei ș'ale virtșđii, șș
te întorči înir'o zi în bragele
mele, vrednik de tatș-tșș și
karabil d'a'đi servi Patria. Kș
mșltș învșđștșrș și pșđinș
bșnștate în inimș, te voiș
pșiimi reșe; kș kșnoșđinđe, fo-
lositoare despre religie, și mo-
ravșri, te voiș pșiimi kș bș-
kșria cea mai învșrșiatș. Mș-
kar de vei fi genșl cel mai
mare đșrș pșmint, fșrș a fi
om onest, kș șșffletșl înekat

în obidș voiș plșnge kș'đi am
dat zilele... adio, șkșmpșl meș
fiș!...

Tradșș de

I. P. Brezoianș.

PHYSIOLOGIA NASULUI.

S'a zis o datș kș stilșl e-
ste omșl șnșșși; așeasta a pș-
tat șș fie adevșrat o dini-
oarș: în zioa de astșzi, kșnd
toatș lșmea șaș mai tođi șviș
șș skrie, nș vine treaba astfel,
e o rșșșire.

Omșl este nasșl.

Aforismșl așesta ar trebși șș
fie skobit în littere de șrș așș-
pra frontonșlș kollegișrilor,
șș se dea kopiilor spre învș-
đare șnkș din leagșn; kșçi
într'șn popoł bine organizat,
așeasta ar înkipși vasșl edș-
kađiei pșblișe.

D'a pșș bșnșl Đșmneșș
nasșl în mijlokșl obrazșlș,
bine se vede kș'și a avșt i-
deea și kșvintșl șșș, kșçi de
n'ar fi vrșt șș fakș din a-
șest organ olfatik (de mi-
rosire) șnșșși șentșl fiinđei
noastre, oglinda inimēi no-
ștre, 'lar fi pșș fireșce într'-
altș parte. Prin nas se cha-
rakterișș și se kșnosk figșre-
le omenilor; taie nasșl oame-
nilor, și vei vedea kș tođi
șeamșnș șnșl kș altșl.

Aceasta este așa de adevărat, în cât într'un hal măskat, femeile n'și askend de cât nasl. Okii mai togi seamănă frămoși prin gărrele mărșoi; bázile n' sânt zrite, despre frunte n'are chine-va a zice msl; ȳns' ia s' kaz' maska, k' toat' illusia kade, k'ci s'a v'zst nasl.

Nasl e toat' frămsegea, f'z' d'ns' vai de ea.

Din k'ci invad' z'gr'via, kare n'și add'ce a minte, k' treb' s' fi desemnat cel p'cin de trei zeci ori, de nasl lsi Joie olympianl? Vezi ala e zn nas framos! și era k' adev'rat și invederat peste p'cing' ka st'p'n'xl t'net'xl s'z aib' zn alt fel de nas. Nasl acela era symbol'xl majest'xi și al p'sterii; era myth'xl nem'aririi. N'mai v'z'nd'xl, p'ricepea chineva k' Joie era zn zex.

Diplomai' mi se zit' la nasl k'iva, și indat' xi' k'nosk k'z p'z'ce; ei d'p' nas st'xid' pe om; xi' las' s'z vorbeask' și se zit' xi'nt' la d'ns'xl. Pentr' ei vorbele s'nt zn sgomot dez'rt' ce trece p'aci 'nkolo; pentr' ei nasl e tot'xl; este adev'rat k' nasl e mst, dar n' min'inos, el sp'ne msl și sp'ne adev'z'xl; b'zele, limba se mișk', dar nasl st'z, și ȳns'xi

nel'krarea lsi e plin' de revelaiii. O! k'z' mai deskoper' nasl!

Nasl e nat'ra ȳns'xi; e o karte tot d'azna deskis'z, în kare filosofii invad' a citi, gloata, l'imea proast' ni'ci k' mi'xi bag' pe seam', ingdelept'xl k' d'nsa se sf'z'es'ce.

Nasrile ariciate, k'm am zice k'rișoare în s's arat' zn spirit avint'ros, k'tez'tor iste, kam z'p'cit, dar vioiz. Sl'jni'cele lsi Molier, s'zbrettele komediilor lsi aveaz nasl ariciat. Nasrile a'c'estea n' s'nt g'z't'cioase, dar s'z te temi a le int'ri'ta.

Nasrile l'ngi și ask'gite s'nt nasri meditative; s'nt niș'ce skobitoare ce mi'xi sk'romonesk g'nd'z'rile și k'get'z'rile p'inz' daz de peetrele cele mai kremenose; s'nt niș'ce nasri melancholice, și seam' k' s'az' intors dela g'z't'z'rile și dez'z't'z'is'nile l'xmii, v'v'nd'xi în sine. Nasrile a'c'estea s'nt b'ni p'ringi, b'ni soxi, dar, ce e drept, n' prea s'nt framoase.

Pe z'm'z' vin nasrile akviline, (ka ale akviler) pe rom'nie nasri de șoim; nasri fr'f'șe, k'ragioase, nobile ka paz'rea de z'nde și az' l'at n'z'cele. Fel'xl acesta de nasri este fel'xl antik, nas gre'esk, nas napoleonian.

Pe zrmă mai mi'gi vin nasrile rekorbate, nasri ka a le korblăi, nasri kokărjate. Achestea arată zn karakter zite, năbădnios, gelos, plin de minie; vîrsl lor nă kată în sss, snt a le draklăi kă kată în jos și le pikă minia și veninsl. N'ai să le zici ceva kă se fak fok, snt ka kalăl ce ia frisl în dindji, ș'apoi mai dîne-te, de poji.

Mai snt, mai snt și alt fel de nasri; dar analysea lor ne ar mna prea departe; să stăm aci, să ne mldgmim kă am arătat prinsipal atot-paternicieii naslăi.

Nasl s'a dat omăsi ka s'i fie kărmă. Nă e bine să zikă čineva: kă este kă nerjtinuă kăiva a skăpa de soarta sa; či de nasl s'ă; răă este iar zis: kă ce e skris în frunte, trebăe să pagi; trebăe zis ce e skris în nas.

Văgadi de seamă, kă omăsi se mișkă și nasl îl povădește.

DON CHICIOTU

dela Mancia sau Manika.

Eși de săbt typar și partea adoă; erozl dăpe atătea isbînde, nekazri și inkisori, într'o

kășkă se addăce a kasă vr - jit dăpă kredinga sa. Bietsl poră al satlăi kă amičii szi kred în deșert kăși a venit în simjiri; kă erozl nă se lasă de ce șcie; el se prepară de aldoilea expedigie. Vom vedea akăm, de va mai eși erozl a fară dăpă aventsre, și dăpă insole ka să dea și bietslăi Sanko Panče vre zna, vom mai zma și noi kă istoria, iar de znde nă; vom stă aci.

Se rekomandă păblkăsi čititor karta ce a nemărit isbăndeale ačestăi viteaz, afflăndăse de vînzare la toate libreriiile.

Allătărm aci zn mik dialg între moș popa și între zn kanonik; dialog foarte didaktik și pentră čei če skris și pentră čei če čitesk, și noi poftim spor și minte și zhora și altora, kă așă e bine și kreșlinesk ka să vrem binele la toată lămea, în kare, se îngelege kă sntem și noi.

“Pe kănd se preparaă de pornire, don Kiciot kiemă pe tristl s'ă skătier, și îi zise înčet, frăt mē, krez kă voi fi čitit toate istoriile kavaleriei, dar nămi addăk a minte ka vre zn kavaler să fi fost inkăntat ka mine. Mai virtos kă se obiănceșce kănd îi aridikă s'i răpeaskă prin čer, învăliji în vre zn nor, sas în

vre ʒn karrʒ de fok, pe vre ʒn ippogrif, pe vre ʒn balazr saʒ pe vre ʒn alt fel de mon-strʒ. Eʒ ʒnsʒ mi se pare kʒ mʒ afflʒ într'o simplʒ kʒrrʒ-ʒioarʒ, ʒi kʒ dobitoacele aces-tea înjʒgate sʒnt kʒrat boi. Pe vizl Dʒmnezeʒ! fʒtl mʒ, nʒ mai poʒis de rʒşinel! dar ce ʒcii poate kʒ în sekslʒl ačesta înkʒntʒmintele nʒ mai sʒnt kʒm era altʒ datʒ: Vrʒjito-rii moderni, fʒrʒ indoialʒ voiesk sʒ skimbe obiçeisrile. Ce ʒi se pare, prietine Sanko? Domnle, resqʒnse skʒtierʒl, zʒ nʒ ʒuiʒ ce sʒ'ʒi resqʒnz, ʒi mai vʒrtos assʒpra vrʒjito-rilor moderni pentrʒ kʒ, sʒ vezi domnle, eʒ n'am çitit a-tʒta kʒt dʒmneata; atʒta nʒmai îʒi sʒrʒ kʒ mie'mi a intrat în kap kʒ fantasmele ačestea ce le vedem, or fi y'or fi, dar nʒmai kreştini nʒ sʒnt. — Kre-ştini? fʒtl mʒ ! kʒm ar pʒ-tea sʒ fie kʒnd îi vezi kʒ sʒnt kʒrat dracii? ei s'aʒ în-peliçat în forma ce îi vezi kʒ se poatʒ a mʒ inkide açi; ʒnsʒ, bagʒ în kap, kʒ forma ačea-sta nʒ e în fiinçʒ, e o pʒrere, ʒn vʒnt. Çearkʒ ʒi pʒne mʒ-na pe ei ʒi vei vedea kʒ ap-rʒçi aer.— Aşa! domnle dar eʒ am çerkat ʒi ʒi iam pipʒit pe din dʒrʒt, ʒi site, sʒnt karne kʒratʒ, ʒ'apoi, ce e mai poçit, kʒ eʒ am aszit kʒ toji

dracii miroş a pʒçioasʒ, dar site ʒsta de kolea (argʒnd pe don Fernand) miroase a ki-hlibar ʒi a arʒ de flori d'o jʒ-mʒtate de çeas kalle.— Ia seama fʒtl mʒ: resqʒnse don Kʒçiot, kʒ ori nasʒl tʒ e zʒ-pʒçit, ori drakʒl asta are de gʒnd sʒ pʒie giara pe tine.

“ Don Fernand ʒi Kardenio ce aʒziã ačeastʒ întrevorbire, temʒndʒse sʒ nʒ se deskorere, se gʒrʒbirʒ sʒ porneaskʒ. Kʒm se preparʒ Mʒrçioaga e-roçlʒi ʒi mʒgarʒl lʒi Sanko, Kardenio atʒrnʒ de oblʒnkʒ de oparte pavʒza ʒi de alta ligeanʒl de ras; iar Sanko în-kʒlikʒnd pe mʒgar dʒçea ar-mʒsarʒl eroçlʒi de kʒrʒstrʒ. Arkʒşii, vʒzʒn loare-kare rʒs-plʒtire se învoirʒ kʒ preotʒl sʒ vie dʒrʒ kʒrʒçʒ; Birtʒşida, fiesa ʒi Maritorna venirʒ pîn-tre gʒtʒii sʒ'şi ia zioa bʒnʒ dela kavaler ʒi se pʒfʒkʒrʒ kʒ varsʒ lakʒme, Don Kʒçiot le fʒçea inimʒ bʒnʒ, ʒi le în-kredingʒ kʒ niçi o datʒ nʒ va zita bʒna lor priimire çe'i a gʒmas atʒt de adʒnk inskrişʒ în inimʒ, ʒi le pofti sʒ se roa-ge la Dʒmnezeʒ ka înkisoarea în kare se afflʒ sʒ nʒ çie mʒlt ka sʒ poatʒ a le reş-plʒti dʒrʒ kʒt meritʒ. În tr'ʒ ačestea jʒpîn Nikolae ʒi preotʒl îşi lʒa zioa bʒnʒ dela don Fernando, dela Kar-

denio, dela asditor și dela kăpitanul Inbrădușindse. Toate femeile, mai virtos Doroteea se desprăgîră de ei kă prăgere de răz, și îi fărăz a fărădăi kă vor înșuînda pe don Fernand de ceea ce se va face kă don Kiciot; din partea lor iară, se fărădăiră a'i înșuînda despre kăztoriile Lăcîndei, Doroteei și Zoraidei, și despre zrmăzile ce va avea întămplarea lăi don Lădovik. Se îmbrădușeară din noz, și alde jăpîn Nikolae pră kăm și preotul pândăși mărșile ka să nă'i kănoaskă don Kiciot, înkălikară în sfîrșit, ei porniră zrmănd kărăzda kă boi în kîră zrmător: Mănăcîl boilor era nainte, pe zrmă venia kărăzda, avănd de amăndoz părăzile pe orkăși; dără dănsa zrmă Sanko Pancea kălare pe mărăzșul săz și tîrînd dără sine Mărăoaga, și mai la zrmă jăpîn Nikolae și moș-pora kă mărșele la obraz, își potrvia pașii kățîrilor dără pașii tărăzii ai boilor. Don Kiciot stănd în kărăkă, kă kotele între genăki și burtă, kă pîcioarele întinse înainte kăț îl lăsa lokăl, adikă kam stîrăit, sta în o adînkă tărăre kă barba rezemată pe pămni, și sta serios, și mîndră de starea sa kavalereaskă, și nemîșkat, adikă đearăn ka o statse. Fărăz așfel doz le-

gă fără să se oprăaskă, kă gărănd să ajăngă într'zn kărăngăzleu, zndă bărăbierăl zăcea kă vor affla rekoare și earbă. Se apropiăseră de acel lok kărănd preotul întorkăndăși kăpăl îndărăt, vără venind vre o șase șapte oameni kăllări bine kărășii, kari, nă trekă mălt și îi ajănsăeră, pēntră kă ei nă kăllătoria kă flegma și tărăziera boilor, çi ka nișă oameni kăllări pe kățiri și împintenăđi dărănd zor să ajăngă a face kănak la zn birt ce era mai de o legă de parte de açi.

“Venind așeși kăłători pînă la ei, își dēteră bără zioa și zănl din tr'zășii era zn kanonik dela Toleda, și stăpîn al așestor drămăđi, dar nă pătără trece înainte fără a sta și a privi așea çădată pŕocesie și pompa kă kare era dăsz kărăzda, și omăl din năznră; priviră, și nepătănd îndellege ce lăkră e, răgă pe zănl din arkași ka să'i spă. Don Kiciotkare îl așzise, își întinde kăpăl pînă la gratii, și se grăbește a'i respănde. Domăle kavalera, ez sânt vrăjit. Dămneata șăii ka și mine, kă pisma adesea nă lasă în pașe și se leagă de eroi, mai virtos de așeiea kari în nekăzăl vrăjitorilor Persiei, bramnilor Indiei și gymnosofistilor Ethiopiei, își kăț treabat din drept pe drămăl cel strimt,

al gloriei, și merg să și nskrie
nămele în templul Nemșiriri.
Acesta e pe skört istoria
mea, și kassa pentru care mă
afflă vrăjit. Akəm ai afflat
tot.

Kanouikxl asklta făr a
respunde; knd preotxl appro-
piinduse, îi zise; dar, domnle,
străbucitxl bellator ce îl vezi
în această kșk este aimoxl
don Kiciot, atxl de kșokxt în
tot șniversxl sbt nămele de
Kavaler al Tristei Figșre. Ma-
rele'i fapte, marele'i ishinde,
aș tras asșprxi nișce pismași,
și prigonitori, și dșr kșm'đi a
spșso, akəm se afflă vrăjit.
domnle.

Și mai imminxtat d'a așzi
ačelași limbagiș și dela čel în-
kis și dela čel slobod, kanoni-
kxl își prezmbla kxttșrele
de la șnl la altxl. Sanko,
kșrxi îi perise ori ce kef, înče-
pă a vorbi mai d'a dreptxl și
otova. Če drakxl vrăjit! vră-
jit ka mama. Askłtađi do-
mnilor, pa-e-vș bine, paev șrș
kș eș o șr vș vorbesk kșrat.

Eș vș ači oameni kș ma-
șce inkipșinds'și kș eș nș'i kș-
noskș, dar se'nșalș, și zite
înčep dela dșmneata, pșringe-
le, te kșnosk și eatș đđi spșix,
kș a avxt dreptate čine a zis
kș șnde e Pisma, Meritxl nș
trebșe șr doarmș. Șr ia dra-
kxl rș tođi kđđi nș lasș pe

stăpînxl meș a se însșra kș
ačea infantș și șr mă fakș
konte or dșkxl. Acesta mi
se assigșrase; însș roata no-
rokxlși se întoarce mai iste de
kșt a de moarș. Kș azi 'mi
eșči prinđ, și mșine remși iar
Sanko; și nș'mi pare șrș de
alta de kșt de biata nevastș și
kopii mei, kș șnde a șteptă șr
mș vazș viče-rige, akəm or
șr mă vazș iar kșlare pe mș-
gar. Aștea le zik, pșringele,
pe seama sfingiei tale, ka
șr'đi vii în kșnoșuindș, și șr
te sokoteșči kș într.o zi în
čeealaltș lșme, Dșmnezex a șr
'đi čearș sokoteala de această
inkisoare a stăpînxlși meș, și
a șr te învinovđeaskș de toa-
tș întșrzierea aștoarelor și
facherilor de bine ce pștea șr
fakș nenorociđilor stăpînxl și
kavalersxl don Kiciot, și de toa-
tș timpxl kșt se afflă el în-
kis. Dșrș kșm vșz Sanko,
proșpșe bșrbierxl, n'ar fi șrș
șr te vrăjaskș čineva și pe
tine ka pe stăpînxl tșș și șr
te bage în kșșkș. Fșmșl mș-
rimilor și kavaleriei șeamșrș
kș'đi a amedit și đđe kapxl.
Din nenorociře kșm vșz đđi s'a
îngrekat kapxl de atștea fș-
gđșele, și insola ačeea s'a
zșmislit în hșrkș'đi rînș knd-
trebșe s'o nașči o datș.—
Eș nș m'am îngrekat de nimik,
și kapxl nș'mi e amedit res-

pxnse skatiersl, pentrx kx, slavъ domnslsi, el 'mi e aša de bsn ka și al znor bърbieri че'і kxnosk, kari sъ amnestikъ în trebile altora, ka sъ semene iskxsiđi. Adevъrat sânt sъrak, dar sânt kreștin vekis, și nъ sânt dator nimslsi nimik; iar daka trag nъdejde de insole, alđii trag nъdejde de alte lъkrъri kx adevъrat reile și pochte, și fie kare e kreatura faptelor salle. Daka sânt om o dattъ, pochi sъ mъ fak și Papъ, kx kът mai vîrtos gъvernator al xnei insole, mai kx seamъ kъ am stъръn vrednik че poate kъștigă atъtea, inkът sъ nъ șchie kxi sъ le mai dea. Ia'đi seama la vorbъ jъръn Nikolae kъ n'ai a face pretștindeni kx hîrche și kx barbe de ras; e mare deosebire în petre și Petre. Tile spsis acestea pentrx kъ ne kxnoașchem. Iar kът pentrx vrъjitsra sax inkъntъmъntsl, kxm zicheđi dъmneavoastrъ xștia че șligi karte, a stъръnslsi meș, Dъmnezex șchie ч'о mai fi; dar las sъ tъchem: pștorile trebъesk lъsate în xngis, pentrx kъ kx kът le skormone chine-va kx atъta pșt mai msl.

“ Preotsl fъkx semnъ bърbierslsi și kanonikslsi a se depъrtă. Atșnчи spșsse kълъtorslsi че lъkrъ este don Kișot; îi povestî in che kip aceslsi hidalgo, om de omenie alt-fel și

plin de dъh în altele, 'ias poचित kapsl kъръile de kavalerie, și îi însirъ toate kâte fъkxse de kъnd 'ias venit avelle ideі, kxm și mijloachelo че s'as vrъzșt ei siligi a întrebșingă ka sъ'l addkъ a kast. Domnșle, respъnse kanoniksl, ori kът de povit și deșingat e felsl aчesta de nebnșie, ex nъ mъ mir de dъnsa kът de romanșurile de kare îmi v rbeșui k'ax innebșnit și pe alđii; kъчи le sokotesk de foarte primeđioase pentrx imăginađiile vii. Din porochire, kъ i se vrașchekxi-va kx dъnșele, și aчesta slъbeșche oare kxm primeđia; ex xnl niči o datъ n'am pștșt se skou la kъръtъis a čiți de kolo pînъ din kolo xnl inkai. Mai toate își seamъnъ; în toate vezi nișche întъmplъri nevrednice de krezt fъrъ kъръtъis, fъrъ șir, fъrъ legъtșrъ, și neavъnd niči kiar aчel kip че merit че kx dreptsl pștem chere dela o skriere че 'și a propъs sъ ne fakъ a petreche: Че plъchere, че interes poate avea chine-va dintr'o istorie a xni jъne de șai-sprezece ani kare kx o repezeitșrъ de sabie mi'đi taie în doș xn gîligan de xriaș, kare șingър restoarnъ milioane de vrъjunași, kare mi'đi merge înnotъnd într'xn tșrn assъpra mъrii și mi'đi așnge azi la Lombardia,

măine în Statele lui Petru-Ioan din Indii sau pe alte țărâșuri nekșnoskște, la Ptolomea sau la Mark-Paul? Sărda 'mi ar spșne ține-va kș în fabșlele, date drept fabșle, imaginația e stșrșnș a se rșțșu kșm ii plșce, kș nș e așa; pentrș kș acesștș imaginație voiesșce sș 'mi plakș, și spre acesșta are trebșinș sș'mi înșșșșșeșe povestiri țe seamșnș kș adevrșrșl; trebșe sș se învețineaskș sș se mșrite, ka sș zik asfel, kș mintea și jșdikata mea, s'o pșie kște o datș în mirare, dar niți o datș sș n'o skșr-beaskș; arate'i fapșe minșnate și grave, dar fereaskșse d'a i le arștș nevrednițe de kre-șt.

"Lesne e, mi se pare, a profită ține-va din atșta kșmp țe felșl acesșta de skrieri în lesnește minșii sș bage prin acesșe romanșșri nișșe des-krieri plșkște și adesea folo-sitoare. Pentrș țe în lokșl atștor lșpte țe ne obosesk fșrș interes, în lokșl atștor dragosti reți și pșșșbitoare în obișșșri și în gșst sș nș ne dea nișșe modele de virtșși și de eroismș? 'Mi ar plșcea sș vșz prin kșrșșile acesșea vre șn kșpitan perfekt în toate, înșelept, viteaz, elokșent, min-tos, kșteșștor ferit astșzi, măine nenoroiț, și tot d'ășna

acellași în ishșndeșle sale. 'Mi ar plșcea sș vșz șn bșn rege, okkșrșndșse nșmai și nșmai înțrș feritșea șșpp șilor sși, drept, milostiv, onest și a-șșndș'și în dragosteșa popolșși sșș mșlșșmirile șnși pșrin-te în mijlokșl fiilor. Nș m'aș plșnge kșnd aș vedea acesșe povestiri kam serioase oare kșm amestekate iți și kolea de patemile vr'șnei jșne prin-țese, vr'șnși eroș amabil kș mișkș și întineresk șșfletele simșșitoare, pșzindșse de a rșni șrekile feliorești. Atșnți kș adevrșrat aș stimă romanșșrile de kavalerie, și le aș da șn lok dșrș Eropesș, dșrș Tra-gediș și Komediș. Poate ține-va fi epik și în prosș, și n'aș fi niți de kșm vr'șmașșl șnși astfel de kare, șiindșse și de poesie șide elokșinș, ne ar pro-kșra o plșcere nșoș.

"Vai! domșșle, respșnșe preotșl, romanșșrile noastre șnt foarte departe de a se-mșnă kș acesșa țe zici dșmșea-ta: însș nș vezi kș e vina pșblikșși, kș în datș kșm sș ivesk le priimeșșe în laude asfel kșm șnt. Vorbeai adineoarea de komediș: nș vezi kș este tot acesș pșblik kare kș totșl 'și a perdșt teatrșl nostrș spa-niol? Teatrșl kare ar fi pștșt sș ne înalge mai pro-șșș de așelelalte nații? Addș'migina-

te de trei din bășciile noastre „Isabela, Filisi și Alexandra.” Acestea sânt dăpă toată regula artei; și ne vestiă așzora literaturărei chei sântătoasă și a bănsăi găst al celor vekî. Kompart- le kă chelle din zioa de astăzi, șndo gloata aleargă kă atăta mălăsmire, și în kare nă vezi niči o șnităte niči șn șir, niči o regălă. Astorii noștri năși mai addăk a minte kă Komedia trebăe să fie o oglindă a vieței omenesăi, și trebăe a ne înfășă oamenii astfel dăpă kămsănt, a ne deskrie obișăirile, părțările, ridikolele și vidășrile, și a îndreptă oamenii fărândăi ași petreče. Ei nă se sokotesk de kăt a komplika niște intrige inkărkate, a îngișsi, a grămădi fără alegere întămplări peste întămplări, și adesea a ne înfășă nișăe sitșăii foarte nepătinăioase. Nă se țărberă niči de kăm a pșne zioa d'ântăis în Esropa, a doa în Asia, și a treia în Afrika, și daka băkata ar aveă patș zile, nă mi ar skăpa niči Amerika. Domnii așăștia își iartă lesne într'o faptă întămplată în timpăl lăi Karol cel mare, să addăkă pe șenă pe Impăratăl Eraklie, și să' l fakă a lăa Ierșsalimă. Partersl îl vezi kă încere a batte în palme la lăareă četășii șfinte. Trei săz patș biegi privitori,

prieteni ai lăi Gofred de Băsil- lon, șărda strigă kăči nă e așă, kăči năi askăltă nimeni, și băkata e înfășă pîntă la nori. Strășinii o čitesk pe șr- mă, și kăștă la Spanioli kă la niște neînășăgi și barbari. Tot răsl vine kă astori noștri își konsider operele kă niște affăçeri de komerčis. Komedia kare le addăe mai mălăi bani așăea este mai bănă pentru dășșii. Unii dintr'ășșii kănosk toate regălele kare le silăesk, și ar fi în stare să skrie bine, pentru kă natșra le a dat talent; țnșă ei prefer o isbîndă lesne dintr'o slavă trainikă, și jurt- fesk pșrerile și lășdele veșini- chei viitorimi la nișăe applăde de o zi. Eș mai virtos nă po- çis s'o iert așăea la șnăl din chelle mai frămoase genisri alle Spaniei, al kășșia năme, kă dreptate celebră, este onorat de Esropa întreagă, și kare prin- tr'o vinovată slăbăcișne pentru șn pșblik nevrenik de dășșăl, adesea treče kă vederea și nă voiește a fi perfekt. *)

„Înkăieș dar, domnșle kano- nik, kă ar trebăi mai țntăis să addăkă čine-va încetăl kă încetăl nașșia noăștră la găștăl cel băn, ișgonînd din teatră

*) Červantes a vrășt să vor- beaskă de Lope de Vega kontimporanăl săș.

și oprind Țurȳirea a ori-kȳ-rii komedii, a ori kȳrȳi romanȳ unde istoria, adevȳrȳl, și min-tea cea sȳnȳtoasȳ ar fi vȳndȳte, reprȳimȳnd kȳt se va pȳtea mai mȳlt skrierile ȳellor vekȳ, și infȳȳiȳnd jȳnilor aȳelle modele minȳnate de genȳ și de elo-kȳingȳ.

“Amȳndoi ekliasiastȳii de o potȳivȳ aprȳinȳi de dragostea litterelor, iȳi xȳmȳ dispȳtȳȳia și pȳrȳerile, kȳnd bȳrȳierȳl le de-te de ȳire kȳ ar ajȳns ĩn aȳel kȳrȳngȳlegȳ unde avea de gȳnd a se odihȳnȳ. Kȳnonikȳl voi sȳ se opreaskȳ; ȳe infȳȳiȳȳ kȳ toatȳ ĩnima merindele ȳe avea kȳ sine, și slȳgele, din porȳnka lȳi ĩntȳnserȳ masa pe iearbȳ.

“Sanko, vȳzȳnd pe preotȳl și pe bȳrȳiesȳl departe de kȳ-rȳȳȳ, nȳ lȳsȳ a'i skȳrȳ okkasia de a vorbȳ singȳr kȳ stȳrȳnȳl sȳȳ. Domȳle, ĩi zise el, kȳ glasȳl jȳmȳtate, ka sȳ'mi xȳx-rez kȳgetȳl, mȳ vȳz dator a'ȳi spȳne o ĩntȳmplare kare ĩȳi va dȳslȳși niȳȳe mari lȳkrȳri; și ia zite, aȳele doȳ fantasme ȳe vezi kȳ masȳe, nȳ sȳnt alȳii de kȳt alde moȳ-porȳ și jȳrȳn Nikolae. Ia seama, domȳle kȳ aȳi la miȳlok este xȳkȳrie kȳ pismȳ amestekatȳ ĩn toatȳ

ĩnkȳntȳȳra dȳmitalle. Kȳ voi-ea dȳmitalle, sȳ'ȳi fak o mikȳ ĩntrebare și nȳdȳjȳosk a'ȳi ĩnvederȳ ka zȳlȳȳa albȳ kȳ noi sȳntem amȳndoi jȳkȳl și amȳ-gȳȳra rȳstȳȳii astor zavȳnȳȳi pȳntȳ kȳ l'e nekaz sȳ nȳ'i ĩn-tȳreȳi kȳ faptele vestite ȳe ȳi se gȳȳiȳ de aȳi ĩnainte. Vor-beȳȳe, fȳȳȳl mȳx, respȳnse don Kȳȳiot, vorbeȳȳe; ai toatȳ voi-ea; ĩnsȳ, eatȳ 'ȳi spȳiȳ, nȳ te ĩnkrede la ȳeea ȳe vezi kȳ okii, pȳntȳ kȳ este foarte kȳ pȳtinȳȳ și foarte aproape de adevȳr ka ĩnkȳntȳtorii sȳ fi lȳat kȳpȳl lȳi jȳrȳn Nikolae și pȳrintelȳi din satȳl nostrȳ, ka sȳ ne amȳgeaskȳ și mai mȳlt; pȳntȳ kȳ sȳ vezi, astfel de metamorfose sȳnt foarte lesne vȳrȳjitorilor, și tȳ ȳuii bi-ne kȳ ȳeea ȳe se vede tot d'ȳȳna este ȳeea ȳe trebȳe a se krede mai pȳȳin. — O! dȳm-nȳle, pȳntȳ nȳmele lȳi Dȳm-nezeȳ! strigȳ Sanko; dar ȳ kȳ pȳtinȳȳ, ka domȳia la sȳ fii atȳt de greȳ de kap sȳ nȳ ĩnȳelegi kȳ ȳeea ȳe zik este adevȳrȳl kȳratȳi kȳ ĩn aȳeastȳ, ĩnkȳsoare ȳe sȳfferi este mai mȳlt rȳȳtate și batȳokȳrȳ de kȳt vȳrȳjitorii? ȳȳl. (vezi ope-ra ĩntreagȳ).

ÎNSEMNARE.

Don Chiciotte nu fără cuvânt s'ă tradus și s'a typărit în epoca dela 1836 pînă la 1840: Donchicionadele sau Sarsailismii începuseră dejă încă delă 1832 în tôte ramurile societății noastre; Aquestea eră un effect, și cată să arătăm causele lor. Să dăm o aruncătură de ochiu în historia mișcării que începū în țerrele năstre delă 1824 înquă — Pînă la mișcarea lui T. Vladimirescul nația română se află într'o stare mai de inerție, de somnulanță; impulsia o didesse mai din ainte încă delă 1816, Georgiu Lazar; însă fôrte debilă, că delă un om particular și persecutat.

După mișcarea lui Vladimirescul, schólele hellenice, și din cauza unor cuvinte politice que veniă delă Constantinopole, și din urra que insufflaseră Phanarioșii Românilor, se desfințară. Mai 'nainte, pe când există aquele schóle, pe când limba hellenică făcea educația Românilor, instrucția nu putea fi populară, pentru quă nu putea străbatte prin tôte stările societății; stările neavute nu putea ajunge la clasile gymnasiali, și din filii quellor cu mișlóce spre a cultivă litterele, pușini remănea quari să reesă pînă la ultima clase cu spor în quăt să pótă trecce de erudit. Aqueasta proveniă și din cauza methódelor scholastice alle pedantismului vechiu din partea dascăliilor, și din raritatea geniului, talentului sau aptitudinii în litteratură din partea elevilor. Prin urmare multul remănea neimpărtășit de binefacerele culturei, remănea innorant; și *innoranța* are aqueeasi rădăcină litterară cu *innocența*. Partea quea mare dar a națiunii eră nevoită a se occupă cu agricultura și cu pușinele messerii necessarie societății: iar micul număr que termină studiele de pe atunci, ênsuși pentru quă eră aqestia pușini, de aquea află și îndată locu în funcșiunile publice și înaintă răpede. Aqestia pe lûngă raritatea lor mai uniă și nisce qualități que li se altoisseră, quă să dîcem așa, din studiul classicității. Limbele hellenica și latina sau schóla classică coprindea într'ensele modele mari și de styl, și de idei sănătóse, și de morală și de christianism; și prin urmare elevii aquestei schóle, în locu de a indignă lumea prin declamațiuni gotesci că alle quellor necultivați, din contra insufflă stimă și respect. Prin urmare, pînă la 1832, pînă când eră în actualitate și vigóre elevii aquellor schóle, putem dîcce quă mai totă lumea la noi se află în starea primitivă și patriarchală (de vommu s'ătte lepra ciocoiască introdusă și lășită prin schóla spețială phanariotă.) Elevii eșind din schólele clasice, cu intrarea lor în lume, câtă să între spre a face *praxis*, cum se dîcea, în schóla phanariotă quării Români îi dîcea ciocoiască, și aqesta eră singurul aluat de corupțiō în aquea stare primitivă.

Eram, pot dîcce, pînă la 1828, sau pînă la 1832 în starea primitivă; însă aqueasta nu este nici condiția nici destinația Omului sau a societății:

Starea primitivă este punctul de plecare al Omului pe calea Progressului, și Omul progresă cu atâta mai răpede cu cât punctul de unde a plecat e mai curat, adică cu cât începutul lui este mai puțin corupt sau pervertit. Ori-que cultură, fiă materială fiă morală, quere aquelleași condițiuni: Cultura și sporirea unui câmp curat se operă mai răpede; câmpul plin de spinii și palamidă, plin de rădăcine tenaci quere și timp și travalliu mai mult spre a se puté cultivă și spori.

Eram în adevăr, iar o mai dîcu, în starea primitivă; însă spinii și palamida, buturugelē grōse alle Phanariotismului quam implussesserō câmpii morali și politici ai României. Cultura dar câtă a se începe mai întéiu dela a se curăți tot que eră parasit, pernicios sau împedicător culturei, înquăt mișcarea să se opere înainte iar nu înapoi. De aquí proveni rătăcirea din urmă mai rea de cât quea d'ântéiu.

Quăți-va din bărbații nostri, încă de mai nainte se încercasserō a deșteptă România și a o regeneră. Încă din seculul XVIII Ienachi Văcăresci, Philareți și alții își pussesserō puterile d'a refnece încercările lui Matheiu Bassarab și Constantin Brâncoveanu; Venirō alții que proiectărō și laborarō spre a face o națiō din popoliu Români și a o punne pe calea progressului, începēnd din punctul în quare se aslă.

Dela 1822, desființându-se schólele hellenice, lyceurile din Bucuresci și Ieși începurō a se transformă în collegiuri, gymnasiuri, academii române. Scopul aquestor transformatori a fost firesce spre a face nația să trecă din reu în bine, și din bine în mai bine, popularisând instructiō sau studiul sciințelor prin limba Patriei. Spinii însă morali, palamida și buturugele politice nu eră curățite. Terrele avea mulți elevi ai schólei phanariote, mulți ciocoi, voiu să dîcu. O politică străină și potentă, tot d'auna inemică Românilor, nu întardiō de a profită de aquel avēt național que tindea spre a eși din starea primitivă; aquea politică se servi cu elementul rumanophanariot, pusse mâna pe resorturile mișcării; și avētului național fi dette o directiō regressivă de unde inimele generose, speranțele tutulor eră spre a păsî înainte.

Schólele hellenice, cum am dîs, nu lăssă a se apropiă filii Popolului de porțele lor; și puçinii juni que putea intră eră névoiți a perde quâte deçe și ênsuși cînspredeçe anni întru a cunósce mai întéiu o singură limbă și a studiă cu greutate quelle coprinse într'ênsa. Nu le mai remânea dar timpu de a se occupă și de sciințe și specialități. De aqueasta scopul înființării schólelor române a fost spre a rumpe aquel obstacol, spre a facilită și scurtă calea către sciințe exacte, începēnd dela cultura limbei naționali. Aqueasta se învederează din desbatterile în divanul domnescu presidat de Beiu Caragiă în anul 1846. Vorba eră de mathematice, și întrebarea eră: «de se pot studiă aquestea într'o limbă que nu avea încă nomenclatura terminilor tehnici într'o limbă străină» cum se dicea pe atunci;— se învederează mai clar din numirea ênsuși a reposatului întru fericire Georgiu Lazar de professor în adîns de mathematice în genere și de geometria practică în parte, spre a scotte *ingineri și architecți români* (ne servim cu expressia propriă a Ephorilor schólelor de atunci); se învederează din discursul que după doi anni făcū G. Lazar la înthronarea lui Dionisiu Lupu ca metropolit român (pînă a-

qui metropoliții eră phanarioți). Apostolul naționalității române, G. Lazar celebră restituirea unui drept răpit de demult, și querea Archiepiscopului protecția școlii din St. Sava, ȳicându'i: «Quo nu'ți vor fi ostenelele fu zadar «Pré sfințite Stăpâne; quoci după mai multe sute și mii de anni și *zidurile* «(făcend allusio la Architetura) și *coarnele plugului* (făcend allusio la școlle «de Agricultură) vor mărturisi înțellepta păstorie a Pré Sfinției Talle., — Se invederează încă, quô professorul și apostolul sciințelor exacte desvêlindu'și official în aquea solemnitate cugetul și missia de a formă ômeni speciali din elevii sei, bărbați cu sciințe exacte, iar nu speculatori de idei și de principie, incepù a fi persecutat, pinô quând ardicat de căprari ai Agenției austriace într'o ȳi din clase unde își făcea prelecția, fu dus și pus în ferre în aquea Agenția și aruncat într'o căruța de postă qua să'l trimită înapoi în Transylvania. Elevii lui Lazar eră mari, auditori avea și mai mari și mai numeroși, și cu toții împreună alergarô la Agenția, pinô quând alții înscințarô Ephoria, și arrestând căruța de postă, spărgend ferrele captivului, își liberarô și mântuirô professorul.[4] Străinii încă de atunci se temea d'a se introduce și formă în țerră ômeni speciali, ei nu voiescu să ajungem a posesede sciințe exacte; străini nu ne vor ômeni speciali și prin urmare independenti, ci pețitori de funcțiuni; ne vor a fi numai nisce popoli de plugari fără sciință și de ciocoi, (biciu și opincă) qua să ne pôta amăgi și domină mai facil.

Scopul întemeitorilor școllelor române a fost cum se invederează, qua scoțend din greutățile limbei hellenice, que nu este pentru fiă-quare, să puiă pe toți filii României pe callea sciințelor exacte. Que s'a întemplat ansă? — Vêdend străinii quô dela 1816 pinô la 1828 Români appucasserô în adevér callea regenerațiunii și a mântuirii, își pusserô tôte puterile, cu occasia Regulamentului ȳis organicu, spre a le strâmbă aquea calle; proscrisserô mai de tot sciințele exacte și ênsuși limba națiunii; pusserô pe Români pe un drum de unde să nu ajungă într'o ȳi de quât a deveni o glôtă de declamatori arrogantți fără a avé nici primele noțiuni de vorbele que vor declamă.[2]

Așă ne mișcarôm în adevér din starea în quare ne aflam; ansă, în locu de a păși că dela 1822 pinô la 1828, cu pas mësuras și cu stăruință în ainte, machinațiunile străine ne fêcurô a merge fôrte răpède înapoi. Școllele sùbt influința străină furô *organisate* [daqua se pôte numi organisare aquea urȳire tenebrôsă] a nu mai scôtte dintr'ênsele dequât la fiă-quare funcțiô publică sute de pețitori îngômfați de idei confuze, sute de cerșători de posturi, și prin urmare turburători de meserie, turburători patentați.

Limba națională, în loc de a se cultivă, incepend de unde o lăssasse-rô părinții nostri și continuând înainte, școllele aquellea nu făcurô de quât a o ascunde, qua să ȳicu așă, dela ochii junimei studiôse; nici unul din carmenii ei nu'i fu arătat, nici una din puterile ei nu fu descoperită, nici unul din adevêrurile ei nu'i fu invederat. Aquelle școlle făcurô limba Basarabilor, Văcărescilor,

[4] Veđi G. Lazar, Currierul Român annul 1839, Nr. 64 pag. 225.

[2] Historical pe larg al aquestei Impregiurări se va ȳa cu altă occasiô.

Philareților, Maiorilor etc. etc, a deveni quel mai deplorabil jargon [anarchie în littere] 4] În locul studiilor classice unde află quinevã și styl și sublimul simțimentelor, și devotament la quella Publice, și moralã chrestinã, nici o sciință exactã nu se ntrodusse spre compensare. De s'au fost abandonat modelurile mari que ni se arãtã prin limbã strãinã, sã ni sã fi dat în locul lor adevãrul sciințelor exacte, și Adevãrul que mãntue ne-ar fi fãcut a creã noi ãnsușine modele mari, fãrõ a fi imitatori și plagitari. Trei generațiuni, dela 1832, furõ corrupte și pervertite cu o rapiditate mai iute de quãt subt regimul phanariot.

Un copil începù de aqù înainte a perde 4 anni în clasele primare, 8 anni în quelle gymnasiali, și 4 în specialități numai speculative; 16 anni peste tot de travalliu spre a se instrui în inoranța, în confusiõ de idei. Nici unul din elevii aquellor schõle nu are nici o cunoscință de natura limbei naționali. — Aqueasta se pôte invẽtã afarõ de ori-unde, dela scriitori particulari, din cãrțile Bisericei, din gura mamelor nefrançosite, din miđlocul satelor, numai din schõlele dișe naționali nu. În aquește schõle se da de tõte, și françosesce, și latinesce și nemțesce, ba și rusesce în mod cam sã nu se invẽțe bine nici una; [de a invẽțat vre un elev quevã din aqueste limbe, aqel queva a fost spre a și strica și corrupe limba Patriei.; se preda și Grammatica, și Geografia, și Historia și ãnsuși Philologia. numai qua sã liã trãdate și reduse de a fi nisce genți de confusiõ. Un curs de mathematicã, dapõ stãruința directorului de attunci D. P. Poienarul fù intrudus cu applicare la Geometria practicã, din quare și eșirõ quãți-va juni que astãdi sunt de mure folos țerrei; și aqueasta fu una din causele qua direcția schõlelor sã se dea pe alte mâini (?).

Schõlele dela 1832 furõ în adins nisce fabrice de unde sã nu esã õmeni cuvincioși la necesitățiile Patriei, ci declamatori, ciocoi cu miile, turburãtori de meserie nù mai huni pentru scopurile strãinilor qua sã ne adducã în starea de astãdi... Aquesti ciocoi noi patentati începurõ a crede quõ sunt quevã, pe quãnd erã mai înapoi de quãt nimicul (quõci omul pervertit e mai rãu de quãt neființa). Implẽnduse țerra de ciocoi recrutați din trei generațiuni, se scie quõ Ciocoiul mai înainte de tõte este fanfaron, îngõnfat, declamator grotescu, aptu de a anãgi masele, de a pupã pe Român în bot și de a i luã din pungã tot; Speçia aqueasta de ciocoi noi, neavẽnd nici o sciință exactã, nici o judicatã sã-nõtõsã, nici o simțire despre drept și nedrept, indoctrinați apoi qua strãmburile quelor mai tari, strãburie pãgãne sã le numescã *drepturi positive*, ajunserõ qua cãrțile que puteau citi, în locu de a i mai corrige, aquestea din contra sã i strice și mai mult, implẽndu-le mintea de idei eterogene, necompatibili și furõ șir. Fiã-quare elev din schõlele create sau pervertite dela 1832 înquã, daqua nu

4] De aqù înainte sã mai veđi vorbe și phrasi deșențate, cã *amblemã, amfas, sivil, tinãrul om, al Europei pînõ sã nu veđ pãmẽnt*: — Șarpe veninõsã, sõre luminõsã; de aqù înainte sã mai veđi schõlele naționali devenind *nãciunali*, pentru quõ și nația avea a deveni *nãciune* și alte asemenea. — Poeme apoi intitulate la *Musa mea*, pentru quõ nisce asemenea poeți au și ei *Musa* lor... *simuciđi* quari trãiescu ca strigoi spre a uccide juni-meã innocenta... — Lamenais profanat și parodiat în versuri schiõpe și odorogite.

2] Se va vorbi aicã mai pe larg despre aqueasta.

deveni un speculator de quelle mai sacre principe, destructor de ori-que constitue o naționalitate, ajunse a fi prada speculatorilor : ori-que june cu applecări bune din natură, cu aspirări nobili, fiind din natură simplu și credul, ne având normă sau busolă deveni o specie de Don Chiciotte sau de Sanco Pancea (pentru quô și cavalerul Tristei figure dela Mancia cum și scutierul lui din natură nu eră ómeni rói, ci pe unul îl stricasserô cãrțile de cavalerie que citisise, și pe altul generositatea skilciată a domnului sêu, promitându'i ducate și insule.

Tot apoi que s'a putut scrie de elevii schólelor dela 1832 inquã, tot que s'a vorbit și declamat n'a fost de quãt spre a incurcã mințile, a corrumpe inima junilor și a Popolului. De aquí înainte să mai veđi pe de o parte la ciocoi noi o manie de a distruge tot fãrô a conservã nimic, fãrô a inventã sau innovã nimicu, și aqueasta a o numi *Progres!* și pe de alta la ciocoi vechi, o agitațiô lãbãrțatã de a innovã, de a intruface principe strãine, drepturi ereditare, principii strãini, moravuri strãine, de a stabili sate și biserice strãine, și aqueasta a o numi *Conservare!* de aquí înainte să veđi progresisti, destructori de Progres, conservatori risipitori, liberali despotici; naționali exclusivi, proscriind tot que este al Națiunii, autori fãrô idei și fãrô carte, unionisti desbinãtori, și quãte contradicțiuni tôte [anarchie in principe].

Pre cum la inceputschólele române se intemeiasserô cu scop de a scótte bărbați cu sciințe exacte, bărbați speciali, tot asemenea Societatea philarmonicã n'avù la început alt cuget de quãt a formã un theateru in adevêr național, a da o desvoltare limbei și moralei practice prin drame classice que formã Gustul, que laudã și incuragiã Virtutea, que flagellã cu atãta vigóre Viciul. Abiã ânsê se sui pe scenã Mahomet sau Fanatismul, Saul, Virginia Misanthropiã și Pocãința, Arpagon, Bãdaranul boierit, Am hitrion ; abiã începù a se tractã tragedii naționali ca *Mircea* și *Lazar*, și s rãinii que ne urmãria pasurile se alarmarô. Systema que intrasse in schóle spre a corrumpe și perverti junimea se strecurô și se incuibô și in Societatea philarmonicã spre a parodiã theateru prin Semiramidi meschine, prin farse și satire personali, prin scrieri lipsite de artã, de gust, dé moralê, de styl, și ênsuși de limbã, [anarchie in moravuri].

Patriotismul, Adunarea generale începurô a avé atãția Don Chicioți, theateru atãția Don Juani, litteratura atãția Sarsaili, Jurnalismul atãția *ziari* sau sori-erbi de ori-que luminã, și toți aqestia conduși de cavaleri de industrie, de scelerați din princip și din systemã. In van quãte un om cã bietul moș popa din satul lui Don Chiciotte se încercã să adducã la cunoscința pe cavalerii nostri erranți și pe dupele lor que le serviã de scutieri aspiratori la ducate și la insule; invan le spunea quô sunt conduși toți de cavaleri de industrie, quôci toți aqesti Sarsaili politici și litterari, se credea apperëtóri de împilați, de veduve și de orphani, mãntuitori ai Andreiașului de Popol: cu quãt li se spunea adevêrul cu atãta sbierã mai îndrãciți quô ei sunt persecutați vrãjiți, martyri . . .

Ramura clerului o tãcem. Filii preoșilor furô abandonãți îndelung; și quãnd începurô a se formã nisce umbre de seminare, aquestea furô date pe un timp pe mãnã de ómeni innozanți, și apoi de iesuiți. (anarchie in religiô și de a-

qui înainte aluatul Uniației mai prin totă țerra tolerat și proiegiat de capii clerului și instrucțiunii).

Eatõ pentru que fu tradus și typărit Cavalerul dela Manciancã încă dela 1836 Epochã de astădi este filia epochei de atunci; que s'a semănat aquea a resărit însutit. Căusașii sau ciocoi noi de astădi sunt filii ciocoiilor vechi și ai phanarioșilor. Ciocoi vechi avea și ei cauza sau cauzele lor: locmalele, cacirmalele, bitirmelele, husmesturile, kyverniselele, dulapurile lor. Ciocoi noi de que să nu aibă și ei cauza sau cauzele lor, quell pușin traduse sau mascate pe franșosesce? Eatõ iar pentru que am dat un memoriu la guvernul de atunci la 1840 arătând starea școlilor și rezultatele que vor adduce. Quâte am scris atunci par'quõ ar fi scrise în ñioa de astădi.1)

Quel mai innotat și nelitterat scriitor se dă de autor mare și ast-fel se crede de vulg; quel quare nu se pôte îndreptã pe sine se propune quõ este în stare de a îndreptã țerre întrege; Cavalerul de industrie fără rușine vine a se da de legiutor; fostii spioni ai polișielor trecute, furii de profesiõ, trecu de moralisti; tilharii și ucigașii vëdiși trecu de heroi, . . . Și de s'ar crede ei însuși aquea que nu sunt, adicõ de ómeni onesti și mari, tot ar mai fi o consolațiõ; pentru quõ aqueasta ar fi un semn quõ sunt nebuni; ei ânsë nu sunt nebuni; ei sciu mai bine de quãt toși que și quine sunt. Tot que e trist este quõ nația nu'i scie, și nici nu voiesce să'i cunõscã, singura voiesce a fi órbã. Popolul din disgrație forte des è quel mai mare și mai periculos inemicu al popoului. Culpã nu este a sceleratilor atãta quãt a quellor que fi incuragiã de a fi ast-fel: culpa este a aquellor que le au dat patentã și voie și putere de a fi turburãtori de meserie. (Anarchie gënërale brevetatã).

Fórtẽ des ñicu unii se repetã expressiunile : *turburãtori de meserie, turburãtori patentati, anarchie brevetatã*. Cãtã ânsë a spunne quõ nu s'au repetat de ajuns. Estẽ nevoie de a se repetã la totã paginea, la tot rëndul, a se strigã prin totã țerra, prin tôte cetãțile și satele, prin tôte stradele, prin tôte locurile publice de pe accoperemintele caselor, în tôte ñillele, și în tôte orele, qua să se deștepte, să se convingã o datã popoul, quõ quei que turburã nația de atãtia anni, sunt instrumente strãine, toși sunt salariași, ajutați, patentati de a turburã, de a face tot, ori-que crimã, fără témã de nici o pedepsã; o mână tare și ascunsã îi protege. Mântuire nu è de quãt numai quãnd totã Romania se va convinge, și va strigã din fundul inimei: *turburãtori de meserie! turburãtori patentati! anarchie brevetatã! anarchie in ordinea ñillei!*

Epochã dela 1836 erã. epochã cavalerilor de Tristã figurã; astădi este epochã cavalerilor de industrie în tôte ramurile societãșii dela base pînõ la puntul quel mai culminant. Atunci se flagellã ridicolul prin glume și satire morali și decennșii, prin forme de apologu, de parabolã, de fabulã; astădi se flagellã Virtutea, Capacitatea, Șciința, Nașionalitatea, Religia, Famillia prin mâna carneșicilor quellor mai sordți. De a venit rëul la culme, cãtã să aibã o crise; daqua rëul a devenit chronicu, Romania va tãrãgã mult. Intrebe-se ori-que Român pe sine, si dupõ qualitãșile salle materiali și morali va fi în stare a deslegã întrebarea: Suntem în crise? suntem în tãrãgãire? La primul cas è necessitate de mare prudentã, la al doilea, de tari și heroice remediuri.

I. HELIADE.

1862, Oct. 21.

(1) Veși Bibliotheca portativã, Diverse pag. 191; Veși încă și în aquest volum al Currierului de Ambe Sexe, pag. 36 pînõ la 39.

CURRIER

DE

AMBE SEXE

JURNAL LITTERAR.

PUTEREA BARBATULUI.

I.

Damichella Dartenai era de șaptesprece ani; a zice că era frumoasă, e prea mult; a zice că era drăgălașă, nu e destul. Văzând, cine-va o albeață kovârșitoare, nu știe de ce i se pare că e semnul modestie. Damichella Dartenai avea părul blond ca un copil, și pelița așa de transparentă, în cât ar putea cineva zice că vedea stăngele cărkălând pe săbt dânsa. Okii săi mari și albaștri, șșș-rel șmezi, ce de când în când se ardică rșpede și se lasă numai de cât, îi da de o dată un ce care semănă și inspirăție și sfială. Era o finuță de acelea blânde și kam langide ce ar trebșingă de a își și prin tinerețe și prin

slăbiciune, și care 'și le în kipsieșue cineva mai tot d'azna ka nișue figșre antișe țmblând rezemate de un șmer amikș. Una singșră din kșalitșgile sale e pșternikș și profșndș; aceastș kșalitate e sfiala feșioreaskș, care intr'șnsa nu e numai o grație, floarea frșktșlș, e un simțiment.

Damichella Dartenai se kiesa Maria. Fiika șnsi bogat magistrat din Montpellier, se kșșșră la biserika Saint-Germain-des-Près kș jșnele markis de Vallery, se kam mirarș pșșin de aceastș kșșștorie, în lșmea șare de D. Vallery; iar în cea mikș de D. Dartenai. În lșmea de șșș se vedea dispreș și deridere; în lșmea de

jos, ravnire și invidie. Intrând la biserică se văzură grațiile întinse toate virginale ale Mariei. Când se află nobila repetație a onorii Dăi Dartenai, preșm și averea sa cea mare, lămea de sss încers a da dreptate Dăi de Vallery, și desprețul perii, ravnirea însă și invidia remaseră, și această împliniă și fâcea virf bskriei de vanitate ceva provincială a Dăi Dartenai.

Seara se dete ba; la miezul nopții dăp obiceis Dna Dartenai, lă pe fiesa și intrară amândoi în kamera năpială. Se obvinșese a ride lămea de întrevorbirea mămei kă fie-sa. Când o kondăce pînă la marginea hotărâli vieții de fecioară, și o lasă tremând și plin de lakrime pe pragul esistenței năoe; mi se pare însă că nu e pe lăme și moment mai solemn de kăt acesta, și kă toată acestea obiceiurile noastre, mărțarisesk, kă 'las făkt cel mai kărd, cel mai terribil, cel mai protivnik dignității sșflețis și respectăli către virtuțile fecioreșii. Pentru kă kă adevrat este și obicei selbatik a lăa astfel o fetișoară în toată sfiala sa feciorească, în toată nevinovăția sa, și a o arșnka șiși bърbat kă o de mărțare șiși feare. K'o lă și mai înainte, pe omșl acesta nă'l

kănoșcea, k'o zi, o oră k'și minșt mai înainte ea îi zicea Domnăle; minștăl trece, și el mi 'și are dreptăl a'și odihni kapșl pe dănsă; ea este a lăi kă și lăkră, kă și dobitok! O Dămnezele! kăm batjokșrim toate! kăm le kăkăm în pichioare! Căea ce Dragostea are de mai țngeresk, este încerpăștirile ei ce seamăpă a fi pogorite din cer, și noi silșindăle, trecem preste dănsese, și ne facem o dobitoceskă birșindă, skotem așrora dela zi, primăvara din an, și de la tine-rege floarea; și skrim ei forșă și drept akolo și de Dămnezeș a pșș abandon și patimă.

Maria singură kă mășșă tre și fără sș șcie pentru ce. Nevinovăția poate rșși, nevinovăția își are instinktele sale de trikă dăp kă și dragostea maternă își are instinktele de prevedindă; Nă se poate învăda căea ce sșfletăl omensk are în sine de mai delikat. Ștând pe și jec, kă amândoi brațele petrekte de gătăl mămesei, Maria o și nea strins și kă kapșl plekat pe șiși pșrintesk, și de kăte ori doamna Dartenai vrea sș se skoale, îndată amândoi brațele fetișoarei se înleșșea și o și nea tremșând.

— Țăkă și moment, mășșșoara mea, așă te rog.

— Dar trebxe o datx sx te las, kopilxl mex.

— Mline pornexxi, mline la Montpellier.... ne desprxgim... mai remxi pxxim.

— Dxmnezesle! strigx Dna Dartenai kx terroare, nx kxm va tx nx izbesxi pe D. de Vallery?

— Kredeam kxl izbiam ieri, respse mireasa kx o divinx konfssie, dar astxzi vxz kx nx mai izbesk pe nimeni de kxt pe tine.

Vxtu o org dxrx miezxl porxi. Dna Dartenai se skxl kx grabx, xi fxxg a xi lxa adio bxnx dela fiesa, fxxg a se mai xita la dxnsa, fxi kx xir-roaie de lakxme, xi mireasa remase singxg.

Dxrx kxte-va momente, se deskise o xsx xi D. de Vallery intrx. El era de dozxeci xi nox de ani; trxsbrile kipxli xi era fine xi delikate, obosite insx; iar eleganxa lxi era vrednikx de insemnat.

Se apropié. Maria, kxm xl vxzu isi askxnse faxa in mxini. El sta in pxiioare, xinea o fxxlie in mxnx, privi la dxnsa kxt va kx zimbet singxratik; fysionomia xi era rexe xi kam ironikx; mai pxi zn pas; xi veni approape de jxu xnde mireasa sta tremxgnd xi perdx.

— Xe 'xi e frikx, madamxl.. xi zise el sxrgixnd, de xe mi te temi.

Maria abia axzia.

Dar xe? nx'mi respnxi!

Se dete spre dxnsa; iar ea fxxg vxreca ei se pomeni kx se trage kx repezisne.

— Dar nx'di mai trage mxna, kx zxx nx exxi in nixi o pri-mejdie.

Mariei ise pxxea kx nx e a-velaxi glas kare de dimineaxt in biserikx xi zise Da.

— Ia sx vedem, de xe 'xi e frikx? ka nx kare kxm-va mx-na-'mi sx'di vestezeaskx a-cestx mxnx fecioreaskx? ka nx kxm-va bxzele'mi sx'di pxx-gxxeaskx a-cestx frxmoax frante? ka nx kxm-va amorx-'mi sx ksteze a xere pe al dx-mitale?... Negrexit de a-cestea te temi; nx este axa? dar n'ai teamx; askxltxm xi te vei inkredingx.

Pentrx xe oare se spximnta ea kxnd el o assigxra? — El inxerix a vorbi:

— De'xi va zixe xine-va kx peste kxte-va minxte ex nx mai sxnt axi; de'xi ax fxx-gxdsi, kx nx nxmai astxzi, xi tot d'axna ex xgi voix respekta a-cestx sfxalx atxt de minxnax xi attingxtoare, nx e axa, kx ai fi ferixitx? Spxne-kxrat, nx e axa, kx de nimik

nă rogi pe Dumnezeu ca de
aceasta?

Maria simția că i se țăr-
bură kapel și nă afla nici o
vorbă stăi respunz.

— Tăcherea dămitale 'mi e
destăi respans. Hei bine! fie-
'ți pe voie, încheap'ți de a-
kăm ferichirea... Vezi cât te
izbesk?... Kăm îți implinesk
doringa?... te las... adieu ma-
demoiselle! Și se depărtă
spărgându-se de răs.

Maria remase în moment
nemisăkată și îmbrămărită;
săbt vorbele batjocoritoare ea
presimția o nenorocire veci-
nikă, și arănkându-se în genă-
ke, încheru a striga: o maikă!
mămășoară!.. Vai! sărakă ko-
pilă, tă nă mai ai mămă; pro-
tektoarea ce vegie assăpra a-
nilor tăi cellor d'ântăiș nă
mai poate nimik pentru tine;
akăm tă nă mai ai de cât în
stărbă, în bărbat!

II.

Adoa zi de dimineadă, Ma-
ria deskizănd okii, vărzu șă-
zănd la kărbătișl patăși săș
pe mămă-sa, ce aștepta săș
se deștepte ka stăi zikă adio.
La vederea aceasta, și pină
șă aibă timp a'și addăche a-
minte scena de kăseara, ne-
norocita se arănkă de gătă
mămesei înnekându-se în săs-

pine; ea țnkă nă'și pștea ad-
dăche bine a minte kare îi e ne-
norocirea; simția țnsă că era
nenorocită, kă toate acesteă
nă spăse nimik; che ar fi pă-
tat oare săș spăe? Dărearea'i
nă era țnkă de cât în pre-
sintiment. Chea che se petre-
kăse între D. de Vallery și în-
tre ea era o kărată enigmă, și
în sfirșit în sintiment tainik
de răsine fechioreaskă o opriă
de a se plăuge, și țnsăși mă-
mesei, de pștărea bărbatăși
săș; țkă dar și Dna Dartē-
nai, kăria despărgirea îi sdro-
biă inima, toată acastă des-
peratie o dete la kăssa des-
părgirii che nă mai pșăin o o-
bosia și pe dănsă, și prin șr-
mare n'ô mai întrebă. D. de
allery intrănd pe șrmă kă D.
Dartenai ka să vesteaskă mo-
mentăi despărgirii, Maria văr-
ză pe tatăi săș și pe mămă
sa depărtându-se fără săș poa-
tă săș vorbeaskă nimik despre
fiesa, afară nămai de achelle
mălte strimtorări și lakrăme
țkăste che semăna kă spăn
a ei dărege.

Dărbă che porniră, kănd
ea nă mai azăi pasările
lor pe skară, kănd chel dărbă
șrmă șrăemănt al trăsărei în-
cheru a nă se mai azăi, și ea
se vărză singără kă bărbatăi
săș, singără pentru tot d'ăș-
na, inima'i încheră a se strin-

III.

Nъскът vigios, jъkъtor, mis-tăind in къдi—va ani xn patri-monix însemnător, D. de Val-tery, askăndea săbt xn kip plъ-kăt xn săfflet kă adevărat kărd; el fъcea rъal de mlta mălyx-mire че avea sъ faktъ rъx, de mlta minie și tălxărare de spre derъpnarea în kare se affă, și pentră kъ într'ъnsa kă toatъ libertatea își desvoltă xn spirit sarkastik și batjokeritōr че karakterisă rъtatea lxi. La vîrstă de doъ—zeci de anni în-tălă o jъnъ kreolъ¹⁾ vъdăvъ, fъrъ stare, fъrъ legъmintе, plinъ de koketărie și îndemъ-nare, și kă o frămăsece infer-nală, amăgitoare pînă la be-đuie, plinъ de patime kă dъn-săl, desfrînatъ kă el, ъnsă mai tare de karakter. El o iăbi și amorăl se fъkă într'ъnsăl xn vigis mai pe d'assăpra; între ei nъskъ zna dintr'ăcele pati-me ferbinđi, fъrioase, înveni-nate, patime, kari, nъskăte în vigisrile noastre, аx toatъ kъл-dăra brofeasъ a korrăpđuiei, kari întregin xritele no-astre înkălinъri din kare se hrъ-nesk, și se đin de dъnsele prin toate tikăloasele noastre in-stinkte, și kari își аx depravađua

1) Femea nъskătъ în Amerika din pъringi Exropeeni.

și de origine și de hrană, și de skop.

El răinat, ea sъrakъ, nă pъ-tă s'о iea de nevastă, și D. de Vallery kъrtъ în însărgătoarea'i o zestre pe kare s'о poatъ în-fъđușă iăbitei salle, de pătem s'о nămim astfel; iar în neva-stă o viktimă kă s'о i o dea spre jăngiere. Kiar în dimineađu zilei de năntъ D-na de Kangis îi cheră kă pentră dъnsa sъ pъ-răseaskъ pe Maria în noaptea nănđuială; el se dăse, dăpъ kăm șuim sъ 'io vesteaskъ, și bă-kăria lor de a se vedea iar amăndoi le fă kă atăt mai vie kă kăt vedeax kă аceasta este o batjokără și xătragis kătre tot че se nămeșche datorie și virtăte,

Skrisoarea D. de Vallery tri-misă Mariei dela oare—chine pe askăns îi deskoperi toatъ а-чеastă rășinată istorie, kă miі de amărănte atăt de xămitoa-re pentră dъnsa inkăt venind în аcel moment Dna de Kan-gis, tînăra îi eși drept în fađu, și în lok de ori че vorbă îi întinse аcea skrisoare. Amăn-doъ era fađu în fađu măte și galbene, kănd D. de Vallery, veni și dămnealsi, și appro-piudă-se:

— Dar ч'о fi asta? zise el kă аcel glas batjokeritōr. . . . Kănd vă fъkărăđu prietene și kănd vă черtarăđu?

— Ce va fi? respånse Maria; este kь ex voix ka madama sь easь în minstel acesta din kasa mea.

— A! a! asta 'mi a fost! adrogь Vallery; pe zrmь lënd de jos skrisoarea че Dna de Kangis îi fьkь semn kь okisl s'о ridiche:

— Daka e treaba astfel, ex voix ka madama sь rьmie și o rog sь vie în toate zillele.

La aceste vorbe, rьnitь în partea cea mai kьratь a sьfletьlxi sьx, attakatь în toate virtьgile sale, Maria se simgь koprinsь de o sьfьntь sьrьgare și mьnie; onoarea ei deveni energie și kь generoasa nesokotindь a jьnegei sьpъnd klopozelьl și kiemъnd pe znel din feciorii sьi.

— Igi porьnчesk, îi zisse, sь dai pe Dьmneaei afarь.— D. de Vallery se fьkь vînът și o sьpъmь de tьrbare se arьtь pe marginea bьzelor lxi.

— Tikьloasz! strigь el, nь sьii че ai fьkьt! Pe zrmь întorkъndь—se kьtre D--na de Kangis, ai kьrii oki skinteia în zmbгь întokmai ka ai znei vipere:

— Vei intrь iarь în kasa aceasta, doamna mea, iar vei intrь, și nь voix veni ex sь te kьrt, чи ea singьrь, dьmneaei znsьși kare pentrь aчeastь offensь iđi va cherier-

tare în genьki, și kare nь o va priimi niчi o datь.

Maria în entьsiasmьl onori sale resbъnate, nь respånse a chestei amonindьri de kьt print'ъn semn din mьnъ, че vrea sь zikь: eși afarь!... D--na de Kangis eși, dar arьnkъnd Mariei o kьrtьtьrь че semnьna o hotьrьire de osindь.

Din aчeastь zi, D. de Vallery întrebьsingь toatь pьsterea voingei sale stьrьitcare și pis-mьtarigь, toatь cherbicia spiri-tьlxi sьx de rьstate, a'și stri-vi nevasta ka sь se inkon-voie koketei salle. Maria se împrotivi; dar vai! kь nimini nь era atьt de slabь ka ea la împrotivire; lьpta aчeasta erь pentrь dьnsa o îndoitь osindь: ei ar fi fost kь nepstingь a în-tinde mьna aчestei femei pe kare o desprezьsi; însь tot aseme-nea kь nepstingь 'iar fi fost a bravь kь statornicie pe bьr-batьl sьx: asemenea lxi Ham-let, че avъnd a resbъnь sьi-derea tatьlxi sьx, nь are niчi kьragiьl resbъnьrii, niчi kodi-rea milei. Maria osinditь de virtьgile sale la su rol mai press de pьtingele sale, foarte nobilь de a priimi zъ asemenea jьg, dar și foarte slabь de a pьtea sь'l sьfьrime, nekьrabilь în aчellași timp și de a se sьppъne și de a se a-рьrь; Maria se konsmь în a-

ceastă lăptă între sffletul și karakterul ei, viktimă într'acellași timp și a D-lui de Vallery și a ei însăși.

Sunt ziii oameni ce nu le lipsesk de kăt un tron ca să fie niște Kaliguli, și D. de Vallery era năskat karnefice; nepătând amăgi pe Maria, hotărî s'o pedepseask. Începat de infernala sa amoresă, se îndăplekă kă trehăe a'și resbună asăpra femeii sale; însă avea ce-va ce i se împotivă aqestei resbunări. Se temea de o desprăgire, și a se desprăgii vrea să zikă a perde zestrea; a perde zestrea, vrea să zikă a'și perde amoresa poate (pedeapsa celor rîi este de a se prăpăne zîl pe altul și însăși kînd se izbăsk). Așa lă le-gile, închepă a le stădiă. Afflă într'ânsele toate drepturile sale ca un despot, pe zrmă znel-tindăși o sistemă de resbunări de kare nu poate să'l prină și să'l opreaskă dreptatea, închepă a'și kînăi viktima kă kondika în mănă. Mai zntăz nu'i lăssă nici zna din virtădile ei ca să nu'i fakă dintr'ână un kin. Nevasta lui era milostivă, și o silia rămpă kă ori ce datorie de milă. Bărbatul se șchie kă este kărmăitorul femeii. Așa închepă a o rănă în delikatețea ei, îndatorăndă-o la mii de lipse și neaveri silindă-o în

dignitatea ei, a cere băkată kă băkată aceea ce i se kaveniă; iar în mândria ei, o lăssă prin refăsele de plată, la bănsitele insulte alle negăzătorilor. Nu sunt mai mari kînări dekăt mi-cele și tikloasele nekazări din toate zilele. Găcind simțimentul de pădoare și skămpătatea în toate fa tele Mariei, el akolo închepă săși îndoiaskă isbirile cele mai sigăre, învăzândă-o a kănoaște răul, făkăndă-o a azzi și a săfferi limbăgisl desfrănat al korăpădiei, împresă-răndă-o d'o sogietate sgomotoasă și nerășinată, și arză-kăndă-o spre petrechere în aceea întristare amară ce dă jă-neței spektakulul viădăși.

Nici o dată D-na de Kangis nu petrețea 24 de ore săbtă acellași akoperemănt kă dănsul. Așa zic legea ca să nu și dăie bărbatul konkăbina a dormi săbtă acellași akoperemănt kă sogia. Vallery era omul cel mai onest înainte a legii, kăci el nu făcea zna ca aceasta; însă își vedea amika în toate zilele, o spănea kărat Mariei, îi chitea skrisorile, și o silisia a'i fi konfidenta nelegisătsăi lor amor. Adălterial iar, nu mai atănci e o kălpă din partea bărbătsăi kănd își dăie konkăbina într'o kasă kănoskă-tă; păntă kă nu e destă să șează, să între dămneaei în

ațea kasă, s'o prințu ține-va kă hărbatâ, trebze s'ă aibă ține-va și probe kă o ține domnâ kă keltșiala dămnealși. Așa zice legea, și D. de Vallery întokmai dărb lege se pârta, fâțea toate, dar se feriă s'ă nu i se afle probe kă o ține kă keltșiala sa.

Nici o silșire materială... Pârțările rele sânt kă adevărat kasse de desprăgure; țăns' s'ă mii de insșite akkoperite, mii de ironice sarkasme în kare el era tare... înaintea oamniilor s'ă se feriă s'ă nu skoacă nici o vorbă ce s'ar fi pârțat repetă, s'ă nu fakă nici țăns gest ce s'ar fi pârțat țălmăci.... De veniă ține-va, persoane streine, țnsșși în timpșl îndrățirii lși, kând își frigea nevasta kă înțetșl, el îndatș își înneka și prekșrmă fșria, și atșnci îl arșkă toatș dragostea kătre nevastș, înțerea a vorbi kă dșlțeacș și allegea vorbele țele mai dștșinșe de stimș, preintșmpinșrile țele mai delikate de ti nerețe konjșgală. Omșl ațesta șũia kă o artș minșnată a se țirkonskrie în legalitatea nelegișrii.

IV.

Intre ațestea, D. Dartenai, îngrijeat de țățerea Mariei

(pentră kă D. de Vallery îi oprise toate skrisorile), porni dela Montpellier; sosi plin de neastșmpăr la Paris, și alergă la fiie-sa; afflândș-o vie, bine-kăvintș țerșl; afflândș-o așa de slabă și rșinată se înfioră.

— Doamnel țățșorșle! stri-gă biata kopilă, arșnkândș-se de gțșl lși.

Акșм țntșia datș dărb trei lșni, își pșse și ea kapșl pe țăns sîn protektor. Ii povesti toate, și abia își terminase plăngerea, kând se deskisșșșă, și intră D. de Vallery kă aerșl liber, vesel și fysionomia bșkșroasă... La vederea ațestăi om, D. Dartenai zitândș și șai-zeci de ani ai s'ăi, nepștinga korpșlăi, slăbicișnea karakterșlăi, skoase țăns țipșt de nekaz, și kă toate silingele fișsei țe'l ținea în bragele sale, el alergă la dănsșl.

— Акșм амăndoi domnșle!

— Ce vșz! skșmpșl meș sokrșl țe sânt ațeastă mînie, ațest glas tremșșrtor, și dșmneaei kă okii roșii! toate ți se spșșșșră...

— Toate.

— Esplikăția korespondinței a trebșit s'ă fie minșnat de plăkștă, îmi pare răș kă nu fșis și eș aci.

— Nu te mai sili s'ă rizi, pentră kă vșz kă nu'ți vine

nici de kəm... Ns e așa k̄ n̄
așteptai s̄ m̄ ḡsești aci?

— O sk̄mp̄l m̄x so-
kr̄, de ce ești ingrat? eș
tokmai pentr̄ aceea veniis,
pentr̄ k̄ te am șuist aci.

— Дака е așa, Domn̄le de
Vallery, ai s̄'mi dai sokotea-
l̄ pentr̄ fericierea fie-meî.

— A! ha! n̄mai bine ai în-
cher̄t'o, d̄r̄p̄ ton̄l ce ai l̄at;
ak̄m de z̄nde o s̄'mi încher̄i
întreb̄rile?

— Tik̄loase karnefice!

— Foarte bine: v̄z̄v̄is de
z̄nde încher̄și. Eș s̄nt șn kar-
nefice; apoi? K̄t̄ci pentr̄ ferici-
rea fiicei d̄mitale, k̄rez k̄ n̄
te vei m̄rgini n̄mai aci.

— Indat̄ ai s̄'mi s̄bskr̄ii
akt̄l p̄rei ce îți fak, m̄rt̄s-
risirea infamelor d̄mitale k̄r̄-
zimi, iar de n̄...

— Negreșit șn d̄sel! o doam-
ne! sk̄mp̄l m̄x t̄l̄șor, oa-
re fiaska mea m̄n̄ p̄tea-
va?...

— Șciș prea bine k̄ ești
foarte k̄r̄d și n̄ p̄tea s̄ n̄
fi și viklean și miserabil
kodav̄is, s̄bt pretext k̄ eș s̄nt
b̄tr̄n, și d̄mneata 'mi ești
j̄ne; și k̄ d̄mneata 'mi ești
tare și eș s̄nt slab, k̄ d̄m-
neata ai l̄at pe fie-meâ și 'mi
ești mai ka fiis al m̄x; ești în
stare s̄ n̄ priimești l̄pta, și
'mi 'ți faci ș'o virt̄te din tik̄-
leasa'ți kodire... Ins̄ îți vois

fache mai m̄lt și de k̄t̄ te aș
șchide; te vois fache de r̄is,
te vois t̄r̄i înaintea drept̄ții;
te vois demask̄a și îți vois
sm̄lge din ghiar̄ pe kopil-
l̄l m̄x.

— Ak̄ma v̄z̄ și eș k̄ te
ai sokotit și ai aflat de z̄nde s̄
încher̄i k̄estia. A s̄ te d̄ci drept
la prok̄rator̄l regelsi n̄
e așa? Dar ce o s̄ mi'i sp̄si?

— Îi vois sp̄ne ceea ce am
v̄z̄t, ceea ce nenorocita a-
ceast̄ kopil̄ 'mi a sp̄s; îi
vois sp̄ne k̄ ești șn...

— S̄ l̄z̄m d'o parte k̄a-
lit̄șile mele, k̄t̄ci le k̄noa-
șcem am̄ndoî. D̄r̄p̄ ce vei
sp̄ne toate acestea, a s̄ cher̄i
desp̄rșirea?

— Și o vois dobîndi:

— O desp̄rșire?! dar de ci-
ne m̄ iei? k̄rezi oare k̄ eș s̄nt
kopil?... n̄ e așa k̄ vei cher̄e
o desp̄rșire și zestrea? Ei
bine. Te rog s̄'ți treak̄ pofta
aceasta; zestrea n̄ poate ni-
meni s̄ 'mi o ia din m̄n̄, și
îți f̄ḡd̄șesk k̄ n̄ 'mi o vor
l̄a nici drak̄l nici tođi șfinđii.

— 'Mi ai mai av̄t și dar̄l
acesta pe l̄nḡ chele-lalte k̄r̄-
zimi.

— O Doamne! dar ce te so-
kotești? Interes̄l, blestemats̄l
de interes n̄ m̄ las̄ s̄ mi'đi
voiesk a m̄ l̄za s̄ m̄ des-
parđi de D̄mneaei; pe șm̄t̄
și șn alt simțiment, resb̄na-

rea; dar sã venim la treaba noastră: Dãrã ce vei mișca bine inima prokãrorãși regelși prin plãngerea dãmitale patetikã, negreșit kã dãmnealși ãți va cere și probe; atãnci ce probe îi vei da?

— Vois addãce toți oame-nii kasei sã mãrtãrisoaskã.

— Dar nã șuiz nimik.

— Vois addãce o skrisoare ce va deskoperi vinovaișl și nelegisitã'șu amor; ka sã do-bîndesk o asemenea skrisoare o voiz plãti kã toatã starea mea.

— Skrisori! nã e trebãnuș sã'șu keltșieșu starea pentrã aceasta ãți voiz da eș kãte vei fãrã platã.

— Vois addãce probe kã ai desonorat akkoperemãntãl kãștoriei.

— Nimeni nã șuie; afarã de dãmneaei.

— Dar voiz aflã martãri, și voiz aflã destși; voiz kiema pe toți kariu trãiesk în aceastã kasã, pe aceastã stradã, în aceastã cetate, și voiz deskoperi pe vre șnșl, kare te va fi șãpraprins, și kare va veni a te strivi; iar daka nã voiz aflã pe nimeni, mã voiz dãce înaintea tribunalsãi, singãr kã fie-mea; voiz arãta jãdikãtorilor pe kipãl ei semnele disperãției și alle șltragelor; Ie voiz spãne tot, așzi? tot!

și de va fi între dãnșii șnșl singãr kare sã fie tatã, mã va askaltã și dãmneata vei fi pãș la lokã'șu, vei remãnea veșted, dãrã kãm ãi se kãvine.

— O! kãt de rãș ãți șuii meseria, domnșle legist! Kon-dika çivilã, karteã... artikolã... zice: îndatã ce se va ãnfãșã șn martãr ce va fi rãdã a pãrãu çivile, pãrãitșl poate sã'l dea ãnapoi. Așa skãmpãl meș sokrãleș, kãnd vei ajãnge akolo ka pãrãș, dãmneata bine vezi, kã eș îndatã voiz zice kã în nãmele legii nã te pãriimesk, și toate se vor ãnkieia.

— Așa dar, strigã D. Dartenai eșit din sine, viața mea sãș a dãmitale! și se repezi assãrã'șu, kã mãna ardikatã ka sã'l isbeaskã. Dar D. de Vallery jãne și tare, îi appãkã brașl, și dãnã'l în jos kã pãtere:

— Astãpãrãmi-le, skãmpãl meș sokrã; la vãrșta dãmitale mișkãrile ãșu ostenesk.

D. Dartenai ce avea nãmai niște momente de energie, kãzã pe jãșl sãș, strigãnd disperat;

— Dãmnezeșl meș! Dar niçi șn mijlok de a skãrã de omșl acesta!

— Niçi șnșl. De ai fi fost vre șn Brșt, ar fi fost altã treabã, dar pãçizitor de nevoie la starea dãmitale, trebãe sã

fi și pavinik de karakter, și nă
îmi pari a fi un om ce a'i riska
sprânzărtoarea ka s'ă te des-
beru de mine.

Maria chekosese un ciprăt de
spraimă, vâzând mișkarea ta-
tblăi s'ă, sta kă fruntea ple-
kată, plină de dărere și de frikă.

D. de Vallery se apropie de
D. Dartenai.

— Inkă o vorbă: Krez kă
te ai lăminat și te ai konvins
foarte bine despre nepstingă
dragostei și a zrei dămitale;
zite, kă nă pođi nimic împo-
tinv'mi, niči a mă piri, pen-
tră kă legea mă arăgă; niči
a'mi lăă pe dămneaei, kăči le-
gea 'mi o dă înapoi; niči a
mă provokă la dăel, kăči es nă
priimesk; niči a mă insăltă,
pentru kă atănci te sdrosesk.
Es singăr sânt stăpînsl, regele,
și b'rbatsl; și 'đi o învederez
zite, dănd's'đi voie, azzit-ai?
dănd's'đi voie a remănea lă-
gă dămneaei... învay'o a se
săpșne; ea a insăltat o fe-
mee pe kare o izbesk; s'ă'i che-
gă iertare, s'o roage s'ă vie
aci în kasa znde a avst obrăz-
ničia a o goni; s'ă se poarte kă
dănsakă omenie și; atănci poate
kă aș fi în stare s'ă zit a mea
minie... iar de nă, krede-mă,
kă cele trekste nă pot s'ăđi
dea o idee de cele fitoare. A-
dio, domnșle Dartenai.

Vătrănsl și fata remasseră

îmmărmăgiri znel înaintea aI-
tăia.

Kăte-va zile treksă dăpă
această sčenă și D. Dartenai
nă mai avea niči o speranță; se
dăsesse pé la dregători, pe la
legisti, pe la cei kă pătore și
tođi îi respănsesseră: "Sănt fă-
gă îndoială îndestle kreme ka
s'ă desonoare cine-va zecu
oameni; dar nă e niči zna kă
kare s'ă poată atăka un b'rb-
bat. D. de Vallery astăpă găra
dreptăđii konformănd'se kă
legea; un singăr akt de silăire,
fie kă o mie de ori mai nevi-
novat de kăt toate neomenoa-
sele lăi părtări e destsl s'ă ne
serve de temeis a pătore s'ă
i se fakă o piră. Dreptatea a-
desea are trebșingă de un pre-
text, de o probă ka s'ă poa-
tă fi dreaptă; de ar vedea
și alăsl ačea ce vezi dămneata:
ar azzi čee a azzi dămneata;
ar fi destsl înaintea jădekăđii
dar nămai dămneata, 'đi a s'pș-
s'o și el, dămneata singăr nă
pođi nimic. „

D. Dartenai kă inima sdros-
bită, plăngea de o lănă viața
întreagă a fie-sei ce o vedea
în kățșele ačestei osznde
kănd într'o zi îl văzăgă oa-
menii vorbind foarte aprins kă
znel pe strada znde loksia D. de
Vallery, și pe zgmă intrănd în
ospel, și îndreptănd'se nămai
săfflet și băkărie kătre apar-

tamentul fie-sei. Maria. lokxia zioa în aripa dreaptă a kăts-lăi de jos, țe se alkătsia de o kameră a intratei, de ȝn salon și de ȝn mik kabinet de lăkră țe kăta kătre ȝligă: obi- țeisl ei era să se koboare aci îndată dărp dejn, însă kă toate kă orologisl arăta prănzisl, dar ea nă era țnkă aci kănd D. Dartenai intră. Se dăse drept în kabinetl de lăkră, addăse aci hărtie, kălimări, și oare- ține țe ar fi fost în salon, 'l ar fi azzil kă deskise și încise fe- reastra kabinetăsi țe era jos în dreptăl ȝligel... Dărp kăte- va momente intră în salon și încise țșă; zise să kieme pe fie-sa; și abia o înbrățigă, și o întrebă:

— Unde e bărbatł tăș?

— Nă e akasă:

— Fărbă îndoială este la D-na de Kangis.

— Nă, kă ea este aci, pen- tră kă în toate zilele pe tim- psl acesta îl așteaptă aci.

— In kare kameră?

— In kabinetł D-lăi de Vallery.

— Șăe-t la dănsa îndată, și porăneșțe'i înaintea oame- nilor țăi să easă din kasă'đi, și vino iar aci.

— O Dămnezăle! toate ne- noročiriln îmi vin dintr'o asse- menea porănkă.

— Dar trebăe.

— Țe vrei să faci?

— O vei affla.

— Cine o să mai poată sta înaintea D-lăi de Vallery?

— Șăiș kă o să se îndră- țeaskă.

— Apoi, nă porăis! nă porăis!

— Dar trebăe, 'đi o zik.

D. Dartenai rosti ațeste vor- be kă ȝn ton atăt de hotărăt și porănit, încăt Maria tre- mărând, eși pe o skară din nă- țntră kă să se săppăe tatăsi săș, și se întărnă îndată spă- mintată de țeea țe kătezase să fakă.

— M'am săppăș.

— Țe 'đt a zis ea?

— N'a vrăt să easă, și a- șteaptă pe D. de Vallery kă să țeară satisfakđi de ațeastă okară.

— Foarte bine! veni-va el oare kărând?

— Peste ȝn kart de oră.

— Ir sfirșit, aksm!

— Țe vrei să faci?

— Imi am eș plană meș; să așteptăm.

Kăte-va minște abia trekă- seră, și se azzi sgomotăł ȝnor pași. Era D. de Vallery. Maria încerpă a se strînge kă groază lingă tată-săș.

— Nă te teme.

D. de Vallery intră; era gal- ben; bșzele îi era țskate și vi- nete, și în mănă țăea niște flori țe le strivă fărbă să șăie

Dărb ce își arăună o căstă-
tărb împregiăr, se apropie de
Maria kă o fisionomie foarte
dălcă și sn ton plin de grație :

— A! skămpa mea Marie,
te căstam,

— Și pentru ce o căstai?
respăse D. Dartenai.

— Pentru ce? skămpăl mex
sokră?... o prănzăl, și astăzi
pîn' akăm n'am mai vărăt pe
Maria; poăi dar să mă mai în-
trebi pentru ce o vream?

D. Dartenai privi la dănsăl
kă mirare... ce skimbare de
vorbe și de părțare! zise el
întră sine; zănsă D. de Vallery
fărb a se arăta kă priveră mi-
rarea sokrălăi sărb, și zămă-
dă'și prefăcerea de blăndede și
dragoste: — Tine skămpa mea
Marie, eată niște flori ce le am
kăles în grădină pentru tine.
Ia-le, draga mea.

Maria îmărmărită; sta în
lok, tremără și kredea kă vi-
sează.

— Poate kă el nă știe ni-
mik zănkă de cele întămplăte
akăsb, se grăndiă D. Dartenai,
și dăkăndă-se răpede și ap-
prins la dănsăl. — Domnăle,
ii zise, vărăt'ai pe D-na de
Kangis?

— D-na de Kangis? adăo-
gă Vallery... și se prefăcea
kă vrea să'și adăkă aminte
de cine îi vorbeșă... Dna de
Kangis!... Ia așteaptă... A! a!..

ștită... Da! da!... o vărăvă, o
femeă frămoasă kă okii negri?..
Da, am întălnit'o sânt căte-va
minste.

— Nă'ăi a spăsb nimic, dom-
năle?

— Da 'mi a spăsb! îmi ză-
se kă a vărăt pe Maria întor-
kăndă-se în apartămăntăl sărb,
negreșit kă să vie la dăm-
neata, și Maria, kă tot d'ăzna
a fost plină de grații și de
dragoste kătre dănsă.... Nă,
kă 'mi este ză zănger Maria
noastră...

Tatăl și fiica erăb înlem-
niăi, însă D. Vallery, tot vor-
bind, se apropiăse de kabi-
netăl zănd D. Dartenai păsese
hărtie și kălimări, deskise șșă
și zise; — Dar eși'mi o dată,
Domnăle, kă trebăse să te fi
înnekat de kăldărb în kabi-
netăl ačestă.

— Un om akănsă avăi? stri-
gă Maria. Cine e?

— Unăl din amăciă tătălăi
dămitale, draga mea.. prea mălt
ne isbește dămnealăi și pe mi-
ne și pe dămneata.'. Inkăt vă
să vecinicăskă săvenirea dăl-
celor noastre întrevorbiri, și
păsese pe Dămnealăi să ste-
nografăze vorbele noastre...
Nă e așă, skămpăl mex sokră.

— Ax! nenorocităl! zise
înčet D. Dartenai; tot e perdăt.

D. de Vallery îndreptăndă-
se apoi kătre ačel om:

— Gândesc că ai scris toate domnule, acum poți să mi te tragi, căci tot d'asna va fi între noi tot ceea ce așziși acum... Tot d'asna vorbe de dragoste... de amor... ce să'ți mai zik? Ferițirea se repetă! D. de Vallery, dăpă acele vorbe, deskise așa, 'mi 'ți trimise să se prezîble pe acel om, și pe zrmă alergând către Maria și D. Dartenai, închepă a striga într'o spargere de furie.

— Acum să vedem ce om face câte trei. A! dămnea-voastră pșneți să mă spio neze! Vai de tine domnișoară! 'mi ai îndrăznit să mai nechinsteși pe femeea c'o lăbesk... Vai de tine... Acum să te gâteșci. Ceea ce voia inventă spre resbănarea 'mi n'o șcii, și nici ex nă o șciș znkă! Mă nșmială gide al dșmitale, foarte bine! vei vedea că merit acest nșme! și mai zntăș, dșmneata domnule, nă vei mai vedea pe fiica dșmitale; 'mi ai vrăt să goneșci pe doamna de Kangis, acum ex te goneșk... Eși Domnule Dartenai, eși pe lok.

VI.

Din zioa aceasta krzimea lăi i se skimbă în furie; nimeni nă șcie pînă znde poate merge răstătea zmană daka

n'a vazăt minia zni om, zizit de zrra znei femei. D. de Vallery sșbt înfășina acestăi demon, de frămșede și de desfrănare, kare tot d'asna îi înșșflă dinapoi zra, D. de Vallery deveni ka o feară sșlbătikă, înverșnată asăpra prădei sale. Un bărbat are dreptul d'ași sili nevasta să'l zmeze pretzindeni; și el închepă a pștă pe biata kopilă în mijlokl iernei, la vînștorile sale, ș'o lășă zile întregi în kâte ză vekis kastel derzpnat, singzră, mai fără slăgi, fără lămină, fără fok, mărind de groază, de frig și de lipsă; noaptea el intră d'o dată la dșnsa, kă ză pșgnal în mănă și o torș în alta, smălgând'o din patul săș și zikând'i kă el este Otello și ea Desdemona pe kare vine s'o ommoare. Ea nă pștea să'l mai vază fără să tremșre de spaimă, și în pregizră ei nici ză reazim nici ză amik. Tatăl săș? gonit... Mamă-sa?... ce alergase la șgomotul nenorocirii ei, mămă-sa... gonită assemenea; gonită din porșnka doamnei de Kangis. Ea îi skriă: skrisori-le ei le opria... amicii familiei? gonit... Oamenii ei? kămpzrași și mșgi. Ea nă pștea să vază pe nimeni... să vorbeaskă nimă-lăi... El trășese în pregizră ei

zn черк де фер, și 'l osîndise tainei. Къте о датъ ea vrea sз fггъ, sз skape; ma znde sз meargъ?

La opt-spre-zече ani, biata kopilъ... deprinderile ei, sekssal ei, legъmintele ei, pentrъ kз femeile se afflъ între doz robii, zna a obiceiurilor și alta a legii, și toate mijloacele de a skъpa din jsg s'au dat tyrannъ-lsi iar nз robslsi. Trebzia dar sз stea în acea temniцъ fъrъ zidъri... sз stea, sз se konъz-me, și sз moargъ... erâ ka zn biet miel înkis într'o kolivie kз zn lъp че o sfîșia pe toatъ zioa și nз o omorâ niçi o datъ.

Așa, zn rъz grozav o stъpîni, frika! si nз frika, acele fiori trekъtoare че ne face sз sfferim atъta, чи frika kъnd devine stare obiceiuitъ a sffletslsi, frika kъnd devine boalъ! Vedeniile sale noptъrne, singъrътatea, sekretsl, cel mai grozav vгъjmaș al minzii x-manе, încергъ a împrъmsta tълslor че o înkongizra, o arparingъ fantastikъ, kъnd D-na de Kangis kз okii ei aceia negri și plini de fslgere, kъnd D. de Vallery kз figъra'i palidъ și ironikъ, treceas în preznъ pe din nainte'i șoptind sax batjokorind, ei i se pъrea kз vede doz fiinde de o altъ natъrъ kз a ei, doz dshъri rele și își simgia organisația kз

șovъe... Atъnчи se ivigъ în kasa ei, addъși de bърbatъ-sъx, și stъnd alъtъrea kз dъnsa, nișче oameni че nъ'i mai vъzse și kз totsl deosebigi de aceia че era obiceiuitъ sз vazъ; nișче oameni kз kipъrile grave, strașnice че semъna znor jъdi și kari pъrea kз îi bagъ de seamъ. Aceastъ înkisigie mъtъ încеръ sъ'i slъbeaskъ kapъl, și mysterl че vedea kз se pe-treче încеръ a o tъrbъra, ea se desbъtea și tremъra sъbt kъtъrile lor ka sъbt o strîm-torare arpъztoare. Ka sз skъtъre de pe sine acea inffsingъ fatalъ, se siliâ sз rîzъ, sз vorbcaskъ; lъnsъ acea silъ însъși o fъcea sз spъie lъkrъri че n'ar fi vrъt sз spъie, îi skъpa din gъrъ fъrъ voia ei, frasi kontradiktorie, vorbe fъrъ îngeles și legъtrъ; se e-șteptâ, simgia че zîche, bъga de seamъ, și tъrbъrarea i se adъogia... i o stъpъniâ desnъdejdea... Adesea o povestire veselъ, zn ris se sfîrșia kз zn potop de lakъme; atъnчи ea vedea într' acești oameni zn skimb de kъtъtъre, o expresie de milъ че i se pъrea de omie de ori mai grozavъ dekъt zra zъgrъvitъ pe kipъl D-nei de Kangis... Cea mai grozavъ frikъ o stъpîni, frika de a deveni și d'a se arгtâ nebъnъ.

Într'o dimineagъ, ea erâ în

kamera sa kă totă obosită din noaptea treacă, pentru că groaza o kinsia și în somn, se strecurase și în visele sale, kând D. de Vallery intră. vea o expresie pe kip ce Marian'o mai văzuse... Săbt acea maskă de ironie reche, săbt acele sbîr-
citură batjokoritoare ce deprinderea sarkasmăsi săpase în chelle doă kolăuri alle gărei, se vedea o fysionomie serioasă aprinsă ce arăta un fel de lăptă în cele din păntru ale lui. Pentru zntăia dată Maria află ce-va omenesk pe kipsă lui; și săffletă cel mai kriminal, și cel mai răpede către krimă, are și el kăte un moment de repaos, karele este acela kând sosind la cel mai din zrmă grad, și gata a' l sări închere a koprinde kă o singură kăz-
tărg și treacă și fiitorul săz întreg, și se oprește îngrozit înaintea înălțăsi pas ce face, și kare nă'i mai iartă a se retrăna. Astfel kipsă D-lăi de Vallery îi trăda felăi achesta de groază. Vedea chine-va în el un om ce medita un lăkră ce nă mai făkăse pîn' aci, și de kare se temea a' l face... Kă o hărlie în mănă ce o tot ghemăia, se păsă pe un jey fără a vorbi, și fără a privi pe Maria, ce își simți genăkele kă se îmoaie, isbită de un presimțiment fănest; dăpă a-

ceasta zrmă un mișt de tăchere.... tăchere grozavă... ună nă kăteză să vorbească și altă nă kăteza să întrebe; în sfârșit el se skălă kă hotărîre kă ună ce va săși joace dibăcia în hasardăi între vorbiri, și kă o idéală ce emăna kă kiamă, chere, kăstă, întradins o însăltă: — De kăte ori, doamina mea îi zise el, chertăi pîn' akăm moartea mea dela Dămneză?

— Eă? strigă biata femee sărimintată.

— Da, Dămneata!.. Nă șchă foarte bine kă mă zăști?... Pe zrmă kă un glas mai posomorit:

— Nă 'mi am făkăst destăle rele? Spăne.

— Dămneata șchă kă și mine ce 'mi ai făkăst dămnăle.

— Apoi dar spăne kărat... nă e așa kă îmi cheri moartea?

— Eă n'am chertă nici dată dekă p'a mea.

— Și ce! nă mă zăști?

— De așa fi șchăst să zăsk, așa fi șchăst să mă apăr.

— Mă zăști; kăi vorbăchi?... însăltă kă cele ce 'mi am făkăst nă se ștergă nici o dată, se prefăcă în blăsteme vechinice în inima chelăi ce le săffere, și nă poăi să'mi ierăi părtărea mea, dăpă kăm nă poăiă nici eă iertă p'a dămăntale.

— P'amea? respunse Maria immurmurînd; și ce ți am făcut eu?

— Ce'mi ai făcut! Nămi ai silit a fi aceea ce am fost? Năștii că izbesc? că dreptate săz fără dreptate, nămi pasă... izbesc... și dămneata ai cătezat a cărîi obiectul dragostei mele? Năi adăpat' o că desprec și batjocură? Năi tratat' o întokmai că pe o slăjnikă? Năi gonit' o neomenesce?

— Și ea domnule, respunse Maria că aceeași sărărare ne cărmăț, năi gonit pe mămămea?

— Zici că nămi știi să cărăști, prorăpse D. de Vallery, că o căcărie cărdă, și nămai vorbind de D-na de Kangis ți să skimbă căpăl, ți să îmflă cările; te călești nămai la nămele ei.

— Pentru Dămnezex!.. năi pronănda că vei sămlge din inima mea niște vorbe ce mă voiă căi că le am zis... căpăl ei mă cănește, nămele ei mă sfășie... 'mi e că kin, nă mă mai întreba mai mălt.

O! dăka căgetarea, adăogi D. Vallery cărd seama Mariei, dăka căgetarea singură, de sine cără căkrare, cără mișcare.. dăka o dorință din cea mai adănkă inimă ar cătea să o moare, căm ți ai mai fi res-

bănat căm împrotiva D-nei de Kangis!

— Pentru cănsa nămi aș fi perdăť săffletul.

— A! lasă, lasă aceste hypocrisii de milă și de religioșitate; mărtărisesce mai bine ceea ce ți arată căpăl, ceea ce ai că adevărat în săfflet.

Și D. de Vallery, sărbătând ast-fel în inima Mariei, sămăna că cără pretext că să'i acăișe mină, întokmai că Don Juan cărd dă că galben cără sărăcă că să'l făcă a'l blestemă; ar fi zis căne-va că el avea căbsință să sămlgă că blestem din căra nevestei săle și biata căpăl să căpta și să împrotivă.

— Pentru ce întrebările acăstea? îi zise ea.. Pentru Dămnezex lasă-mă!

Însă el cără milă îi tot acăișă fokal cărei, întărităndă-o că nămele ce i'l tot repeta al D-nei de Kangis. În sfărșit ne mai cărdă a să căne, învinsă strigă:

— Căvrei! mă săleşci a vorbi, eată-mă: dă, ea 'mi a însăfflat că simțiment ce năi cănoșeam, la căre nă cădeam, și fiind că văz că căeastă vorbă 'mi o căeri, eată-mă, 'ți o sărăcă că o cărăcă! O cărăcă întokmai că pe că cănefică, că cărdă demon; o cărăcă că pe căna ce mă invăcat cără! Ah!

inima'mi se sparge făr̃z voia-
 'mi.. Toate k̃zte se gr̃m̃di-
 r̃z în timp de doi ani, d̃reri,
 groaze, obide, ak̃m se îmb̃l-
 zes̃k și tr̃k repede printr'ân-
 sa... 'Mi ai deskis o rañz din
 kare s̃ñgele'mi sare și kade
 iar pe d̃nsa; de te va stropi
 ñz e vina mea... Ce ai f̃k̃st?
 ce a f̃k̃st ea? z̃nde aji gr̃-
 sit k̃ragisl de a k̃nsi o biat̃z
 kreat̃r̃z de șai-spre-z̃che ani
 kare n'avea p̃sterea niçi a se
 ar̃r̃a! O! ñz ș̃iigi însiṽz pe
 deplin c̃ea ce aji fost! U-
 t̃z-te pe kip̃l m̃ez, vezi'l k̃t
 e de skimbat! okii mei s'as
 tr̃br̃rat de lak̃r̃me... odr̃ajii
 s'as vestejit de d̃rere. Dar
 ñz e nimik ač̃easta. D̃m̃nez̃e-
 le! k̃nd 'mi ai vedea s̃ffle-
 t̃l ori k̃t de nemilostiv eș̃i,
 s̃nt sig̃r̃z k̃z ai pl̃nge, pri-
 vind grozavele rane k̃z kare'l
 ai sf̃șiat... K̃z ce înkredere,
 ñzdejde și dragoste venia el
 la tine! dar, k̃z dragoste! k̃t̃z
 trebs̃ing̃z avea a te face feri-
 cit! k̃m te înkip̃șia de mare
 și nobil! și k̃t era el de sim-
 pl̃z, k̃rat și neș̃iitor de r̃z!..
 Ce ai f̃k̃st dintr'âñs̃l? 'L ai
 k̃lkat în picioare, 'l ai strivit,
 'l ai nimicit, 'l ai p̃tat! Ač̃ea
 ș̃iing̃z amar̃z, a r̃zș̃i ce în-
 veniñz inima și pe kare D̃m̃-
 nez̃eș̃ ne o var̃ș̃ pik̃t̃r̃z k̃z
 pik̃t̃r̃z, și în ani, voi aji res-
 p̃ndit'o într̃eag̃z în fiiñza mea

k̃z o ș̃ing̃r̃z ṽr̃s̃t̃r̃z... Am
 venit în kasa ta p̃rt̃nd c̃er̃l
 în inim̃z și vis̃nd̃s'l a'l aff̃a
 inima ta. T̃z m'ai k̃f̃ndat în
 mijlok̃l k̃ns̃rilor și al viș̃i-
 rilor os̃indigilor... Ai vr̃st s̃z
 'mi tr̃br̃ri p̃ñz și j̃dekata...
 și cine a fost p̃icina at̃tor
 krime? cine a fost Satan al
 ač̃est̃i iad? D-na de Kangis...
 Ea te a f̃k̃st ač̃ea ce eș̃i, ea
 a p̃s o p̃r̃pastie între line și
 mine! ea te a poṽș̃it a face
 toate k̃zte m'as perd̃st... Ea în
 sf̃r̃șit a gonit pe m̃m̃z-meș̃,
 și m̃z mai înt̃rebi daka o vr̃sk!..
 ea, tik̃loasa kreat̃r̃z s̃z go-
 neask̃z pe b̃na și virt̃oasa
 mea m̃m̃z!... ea, kare p̃ñtr̃
 at̃tea infamii n'are niçi înkai
 k̃ṽnt de k̃r̃zime resb̃narea,
 și k̃ṽnt de r̃sb̃nare patima;
 ea kare s'a f̃k̃st karnes̃ic̃e ñz
 de gelosie, p̃ñtr̃z k̃z e prea
 nobil p̃ñtr̃z d̃nsa; ñz de r̃z-
 tate p̃ñtr̃z k̃z iar e nobil p̃ñ-
 tr̃z z̃na ka ea; p̃ñtr̃z bani!
 k̃zci ñz krede k̃z te izbeș̃te...
 tot ce a izbit ea mai nainte de
 tine, d̃r̃z tine și în ač̃elaș̃i
 timp k̃z tine, ñz p̃oci s'o krezi,
 a izbit zestrea mea!.. și fiind-
 k̃z tik̃loasele ei patime aș̃ tre-
 bs̃ing̃z de aș̃r, ea 'și f̃k̃z din
 tine instr̃ments̃l ñer̃ș̃inatei
 sale l̃komii. Ah! ai dreptate,
 kip̃z m̃ez m̃ș̃t treb̃e s̃z se
 skimbe la ñș̃mele ei, k̃zci, o
 sim̃z, s̃fflet̃z 'mi tr̃ek̃nd la

ѡnsa se prefache kx totslx. In-
 cher a smѡi plъcherea d'a rъni,
 d'a face rъx; 'mi e rъsine kx
 am nъmele de femee, pentrъ
 kъ'l are ѡi ea... черк la vede-
 rea ei chea che simѡ pentrъ fiea-
 rъle veniooase, xn desgъst a-
 mestekat kx groazъ; ѡi ѡn sfir-
 ѡit... ѡn sfirѡit... rъ doresk mo-
 artea nimъlsi, religia ѡi pieta-
 tea mъ opreѡche; ѡnsъ kъnd aѡ
 fi osъnditъ ka sax sъ o vъz
 tot d'asna, sax sъ'i hotъrъsk
 osъnda.., hei bine! aѡ ziचे sъ
 moarъ!...

Maria, skъrъnd aчeastъ dъ-
 pъ xrmъ vorbъ, se opri kx
 frъntea ardikatъ, kx pъzele tre-
 mъnde, palidъ de noroчirea kx
 'ѡi a rъsbъnat ѡnr' xn minst
 pentrъ чinчи-spre-zече lъni de
 sъfferinче. Nъ mai era aчea
 slabъ femee че priimia, ple-
 kъndъ ѡi kapъl, rolsl de viktimъ
 era mare ѡi sъblimъ, ѡn toatъ
 persoana sa, ѡu uъrile'i ѡm-
 flate era xn nъ ѡчis че kare re-
 sъfflâ trismfsl ѡntokmai ka pe
 kipъl zeslsi vingъtor al lsi Pi-
 ton, ea xчisese ѡearpele. Kx
 toate aчestea ea ar fi tromъrat
 daka exaltaчia'i ar fi jertat'o sъ
 bage de seamъ la fisionomia D.
 de Vallery; el o askъltase kx
 o bъkъrie sinistrъ ѡi fie-kare
 din vorbele че'i vestejia am-
 resa, se rъsfrъngea pe kipъ'i
 ѡnr'o expresie de plъchere...
 Nъorъl че pentrъ xn minst ѡi

trъbъrase linistea ironikъ, ѡn-
 четsl kx ѡnчетsl se risipisse.
 Cele doz kъrъri adъnчiale gъ-
 rei sale ѡnчepъserъ iar a se ѡvi
 kx obichisita lor neѡnmlъdiere;
 ѡi kъnd Maria se opri dъpъ
 imprekaчia sa, el o privi rѡn-
 jind, ѡi 'i zise kx aчel glas
 batjokoritor ѡi metalik че i se
 fъkъse fire:

— Eatъ dar kx s'a hotъrit;
 daka religia ѡi pietatea dъmi-
 tale nъ te ar opri mai ai prii-
 mi ka sъ doresчi moartea Dnei
 de Kangis. Ei bine! mъlъzme-
 ѡche'mi akъm: kъчи am afflat xn
 mijlok, fъrъ a kompromitte niчи
 mъntъirea dъmitale, niчи viaда
 ei ka sъ te skape pentrъ tot
 d'asna d'a o mai vedea.

— Че ziчи?

— N'o s'o mai vezi, 'ѡi o
 fъgъdъesk (arъtъndъ'i hъrtia
 че чinea), xitъ-te bine la hъr-
 tia aчeasta; aчi 'ѡi sъ mъn-
 tъirea.

— Се hъrtie e aчeasta?
 Vorbeѡche!

— Ia sъ vedem, ghicheѡche...
 sъbt че formъ 'ѡi visezi feri-
 чirea?

— Tremъr fъrъ voiea 'mi;
 че koprinde aчeastъ hъrtie?

— Ce mai ѡntrebi? 'ѡi o
 spъis kx pъne stavilъ vezinikъ
 ѡntre D-na de Kangis ѡi ѡntre
 dъmneata.

— E vr'o hъrtie poate че
 o pîraѡche?

— Ba nă, zite e o porănkă a gvernăli.

— O porănkă: zise Maria, eșită din sine; o porănkă ce o rekiamă în koloniile de ănde aș gonit'o!

— Nă, strigă D. de Vallery, skimbăndăși d'o dată tonă kă o băkrie blestemată... este porănka d'a te înkide în kasa nebănelor!...

Biata femce skoase ăn dipră și simți kă kădea. Înșă tîrîndă-se pe kăt o mai ăinea păterile spre a se arăta:

— Grație!...

— A! Akăm îmi cheri grație!

— Vois chere iertăchizne la D-na de Kangis, o vois priimi, o vois izbi!...

— E prea tărziș; peste ăn cheas vor veni să te ia.

— Vois face kăte 'mi vei porănchi.

— Ce poți să faci pentră mine akăm? Acheastă porănkă mă skarpă de dămneata, și 'mi dă în mănă toată avereă dămitale... Peste ăn cheas îți zik.

— Oh! omoară-mă, și nă mă dăce akolo, kă'mi vois perde mințile!

— Da, da, peste ăn cheas îți zik!

Și împingănd'o, eși și se dăse kă să săvîrșeaskă chele dăpă ărmă pregătiri.

Abia săvîrșise, și ăn fečior

veni să'l înștiințeze kă ăi strein va să'i vorbeaskă.

— Kăm îl kiamă?

— Ziche kă D. markiză nă'l kănoașce; și kă vine pentră o treabă însemnătoare.

— Ce fel de om e?

— Jăne, bine îmbrăkat, dar vestmintele kam în neorîndzială, pare kă n'ar fi dormit astă noapte akasă.

— Zi'i să intre.

Fečiorăl întrodăse pe nekănoskățel și se depărță. Jănele se apropie de D. de Vallery; fyzionomia'i era plină de înkrederă și de ironie; o jămătate de zîmbet batjokoritor îi ardika bzaă într'ăn kip despredăitor; părăl îi era negră, des și îi kădea pe oki; okii îi era negri și lăchioși.

— Kă D. markiză de Vallery am onoare să vorbesk?

— Da, Domnăle, pochiș să șchiș kășsa?...

— Băkros domnăle, nimik nă e mai lesne. Am venit să te omor!

— Dar asta! strigă D. de Vallery kă mănă. Pe ărmă, vărănd kă n'are a face kă ăn făkător de rele, și stăpînăndăși firea: kăm se vede, zise, domnăli îi plak glămele. Krede-mă, sânt nebăn de băkrie kăchi acheasta 'mi e chea mai mare plăcere. Ia fă bine și șezi.

— Nă e vorba de glămbă, și
o vei vedea, de mă vei asculta
cinci minute,

— S'o jsmăitate de oră da-
ka vrei; jădikănd dăpă încе-
păt îmi făgădășești multe și nă
pociș a nă te dinea... minănată
intrare înkonversăcie din par-
tea zăni om che nă'l am văzăt
și nă'l kănosk.

— Nici eș nă te kănosk, și
pînă azi dimineața nă îmi aș-
ziseș năci de năme; akăm voiș
să'ți vărs kreerii:

— Căsdat lăkră! daka e așa
spăne che ai de spăș, așa te rog.

— Eată-mă, astfel kăm mă
vezi D-le Markiz 'ți am avăt
ză venit de o mie de livre, și
ți le am mănkat voinicește și
galantomește.

— Apoi dar la naiba! am
semănat amăndoi, eș 'ți am
mănkat doă sate mii.

— Cel dăpă zămă bilet de
o mie de franči che'mi mai ră-
mășese, a răposat ieri!

— Fă ka mine, însoară-te
kă damicella Abraam.

— Kăt pentră asta sânt prea
nobil de a face komerčiș și mai
vîrtos de a mă vînde; ai gre-
șit domnăle, nă semănăm: ai
să vezi firea mea: eș tot d'a-
zăna 'mi am zis: kănd voiș re-
mănea nămai kă cinci galbeni,
voiș kămpăra doă pistoale,
patră gloanțe, și mă voiș dă
che să mai văz de mai e și al-

te lăme. Apoi ceea che hotă-
răsk o dată, se și face. Așa
kănd văzăis ieri kă pere ka
fămsl avel bilet de o mie de
franči, mă întărnăis a kășă,
lăis cinci galbeni che îi păse-
sem de o parte de ză an pen-
tră astfel de zile, și mă dăseis
la armă.

— Prea bine, prea bine;
dar asta nă seamăntă kă încе-
pătăi.

— Ci așteaptă sfîrșităt, și
sânt sigăr kă îl vei află vrednik.

— Să vedem dar.

— Azi dimineață mă dă-
seis la Veri; îmi făceam dă-
jăni kă kăți-vă prieteni; kăci
eș nă voiș să mă infățișez ko-
lo săș ka ză deskrălg și mort
de fame, Akolo veni vorba
de măieri nenorocite, de băr-
bați infami; veni vorba de
dămneata.

— A! ha!

— In momentăt ačesta in-
tră ză bătără. Era D. sokrăt
dămitale; zăni din prieteni mei
era prieten kă el; el ne po-
vesti istoria dămitale. De o da-
tă ză kăget strebătă prin min-
te'mi ka ză fălger. La naiba!
îmi ziseis. eată o frămoasă o-
kasie viața'mi nă prea 'mi a
fost kărată, kăgetă'mi nă prea
'mi e inkărkăt kă bătărăți...
Trebe și eș pînă să nă mor
să fak vre o bătărăte; mă
dăk să omor pe strengărăt zăta,

— Bravo! Aceasta nu o așteptam! și cum ai de gând să o faci?

— O! kît pentru asta n'ai grijă.

— Voie să'mi fac o întrebare; nu cum-va ești înamorat de nevasta mea? spune-mi-o, căci nu e trebuință să ne ommorim pentru aceasta,

— Cine, eu? n'am văzut-o nici o dată. Altfel cunoșteam te cunoșk și pe dămneata, și, îți mărturisesc că aceasta o fac numai pentru sufletul meu. Am o idee că de va fi cine-va kolo șs, această faptă mă va dăce lăngă dănsul; nu știu cum îmi vine, simț așa că ommorînd-te îi implinesc voia. Pentru țelhari este karneficele; pentru noroadele desfrânate este cizma, holera și tyranii, pentru tirani noroadele rebele, și pentru kriminalii kărora n'a re ce le face legea, Dămneză trimite kăteșnicis extraordinar și zite-mă akăm, oș snt bicisl dămitale.

— Dar îmi vei da voie să dau niște porunce.

— Da, da, de ce nu.

— Markizul snt klorode-lul; kamarierul intră.

— Karol, zise markizul, kiamă pe Iosef, și arăncăși pe dămnealși pe șș afară.

— A! domnșle markiz, găs îmi respnzii la încrederea și

PERIODUL III.

onoarea ce 'mî am akkordat dă'mi voie cel puțin a'mî zice două vorbe.

— Spune.

Neknoskătsl se apropiă de markiz. și skoiînd pe jsmătate șn pistol din buzănar, îi zise învet: — Zi slăgi țștia să ia-să afară, și poruncește'i să nu mai intre, să te omoră ca pe kăine!

— Cum! și ai kăteză!

— Krede-mă, fă ce'mî zic. Ex snt Breton, kap pismătarig, și foarte hotărît de a mări astăzi. Dă'mi slăga afară, să de șnde nu... Markizul, îngrozit, se întoarce kătre kamarier, și îi zise: ești și tu nu mai intri.

Slăga ești.

— Așa mi te învață, zise neknoskătsl.

Akăm nu trebe să mai perdem timpul... de ai ceva vorbe a skrie... a'mî face vre șn testament, grăbește-te... Este două-spre-zecă și șn sfert... la două-spre-zecă și douăzeci minste te împășk... și încordă pistolul.

— Ce fel! zise markizul îngălbenind; să mă șuizi!

— Ucidere o nămeschi această?... Ex o nămesk exekșie

— Un dăel... cel puțin șn dăel!...

— Undăel? vrei să'mi skapi

23

tsi; de va vedea xni kres-
 kãnd, algi în vîrtutea lor și
 algi xskagi și derzrãnađi;
 deskopere și la dãnșii xn fel
 de vîrstã, xn fel de viađã și
 lãkrare, și se întreabã: de sim-
 te oare și arborele în viađa
 sa sax nã? etc. etc. atãnçi el
 vede kãt timp îi trebze întrã
 çerchetãrile sale! kãte kãnoș-
 çinđe preparatorie! și kãte
 șuinde kiamz înrajstorãl sãz
 spre deskoperirea adevãrãlxi
 și spre a pãtea sã'și dea kã-
 vîntãl la întrebãrile ce își fa-
 ce și kare poate sã'i mai vie
 neînchetat xna dãrã alta. Adãn-
 çindã-se astfel în filosofirea sa,
 și pãșind astfel din întrebare
 în întrebare, din kãsz în kã-
 sz, din kãvînt în kãvînt, kã
 kãt în çerchetarea sa dobãn-
 deșce mai mãlte kãnoșçinđe,
 kã atãt vede kã'i lipsesce mii
 de mijloace spre aflarea ade-
 vãrãlxi de toate pãrgile; kã
 atãta mai mãlt vede kãt este
 de skãrtã viađa Omãlxi spre
 aceasta! și în lok d'a se nãmi
 sax a se krede întreg filosof,
 kãnoasce, kã nã este aci jos
 de kãt a'și face și el pãtin-
 çioasele observađii, și a le
 lãsã la zãmașii sãi, a kon-
 tribi adikã și el kã mika sa
 pãrtiçikã de kãnoșçinđe la ne-
 mãrginitãl depositorãl al îna-
 întãrii spiritãlxi xman, avestãi
 Messia al Kristianismãlxi, ače-

stei preparãri a venirei d'adoa
 a Kãvîntãlxi, și împãrçãiei lãi
 peste tot pãrmãntãl.

Çiçero narrã xn anekdot
 dãrã spãsa lãi Eraclide din
 Pontã, disçepolãl lãi Aristotele.
 Acest anekdot ne va servi a a-
 rãtã însemnarea etimologikã a
 vorbei Filosofie, kãm și
 missia ei.

„Spãu kã Pytagora aflãn-
 „dã-se în Fliahta, çetate a Pe-
 „loponesãlxi, vorbi într'o zi
 „kã atãta talent și îngellepãizne
 „assãpra mãltor și varie objete
 „înaintea lãi Leo çe domnia a-
 „tãnçi acolo, și arãtã nișce
 „kãnoșçinđe atãt de însemnã-
 „toare și minxmate, încãt aæl
 „prîng, mirãnđã-se de genãl
 „și elokxinda lãi, îl întrebã:
 „çe meserie are, și çe artã
 „profeseazã el? Pytagora res-
 „pãuse kã nã profeseazã niçi
 „o artã în parte; çi este xmai
 „Filosof. Prîngãl mirãnđã-
 „se d'o vorbã nãoã çe azzi; îl
 „întrebã iarã: Çe sãnt filoso-
 „fii açestia? și kã çe se dis-
 „ting de çei-lãlgi oameni?
 „Aflã, îi zise Pytagora, kã via-
 „đa xmanã seamãnã mãlt kã
 „tîrgãl açela mare çe se face
 „la jokãrile sãrbãtoresçi xnde
 „s'adsnã toatã Grecia. Unii
 „deprînzãnđã-se de mai mãlt
 „timp la jokãrile atletice, vin
 „aci sã kãste gloria și pređã-
 „rile hotãrite și rezervate pen-

„tră virtute și îndemnare;
 „alții vin eară ca să vânz
 „și să kâmpere, și amoră
 „kășligăși îi adăue aci. Sânt
 „znsă și alții (și nă ptem zi-
 „ce kă aestia sânt kă mai pș-
 „șinț jădekatz) ce vin nămai
 „ka să vază și să observe
 „ceea ce se face. Ast-fel
 „șrmă Pytagora, venim și noi
 „într'această viață. Unii kăș-
 „tă gloria, alții averea și prea
 „pșșini sânt, karii, kôsiderând
 „drept nimik toate cele-lalte,
 „se okkșră și se dăș kă totă
 „nămai întră cherțelarea natș-
 „rei obțetelor. Așa aestia
 „sânt pe kare eș îi nămesk a-
 „michi ai sapienței ai sui-
 „inței (filosofi) 1)

Oamenii aș avelași fel de fa-
 kăltăgi dela natăș d'a simți,
 a kășetă, a observă kă at-
 tenție, a kompară și a jădeka;
 nă aș znsă și fie-kare fakl-
 tate într'avelași grad; și în-
 sșși gradăș acesta, prisosăș saș
 kantitatea kăvenitș ka să
 kompșe analogia neșessarie,
 konstitșe pe filosof, și nașue
 filosofia. Acestea îndellege și
 filosofăș antikritășii, și nă pșne
 pe togi oamenii în rândăș a-
 cellora pe kare el îi nămesue
 filosofi.

Akșm la înșepșt, avelaș

1) φλοσ, amik, și σοφία sa-
 piențș sapiențș șșiințș.

idee dăș despre filosofie; in-
 trând znsă în amănzantele ei,
 vâzând pe larg skopăș și mis-
 sia ei, ne vom face o idee mai
 esaktă despre dășsa și îi vom
 pștea da o definiție mai e-
 xaktă

A filosofi așșpra znsi obțet
 vâzșrșm kă va să zikă a kă-
 șetă așșpra lsi, a observă kă
 lăare a minte, a kompară,
 și a jădeka, spre a afla kășsa,
 și a ne dă kăvîntăș pe kășt ne
 iartă mijloașele și kănoșșingele
 noastre și ale sekolășii nostră.
 Înșă avelaș operație nă se
 poate face daka kășetșrile no-
 stre vor fi în amestek. Tre-
 bșe dar a ne dă zș șir și o
 ordine kășetșrilor ka să pștem
 prinveni a kănoașue zș obțet
 saș a afla sorgintea Ade-
 vășășii. Avelaș șir, avelaș
 ordine! în operația kășetș-
 rii se nămește proședere
 la învășarea zșei arte, iar
 la obțetele intellektșale se
 nămește method.

Se șșie kă niçi zș obțet nă'l
 pștem afla bine, pe kășt se po-
 te, de nă'l vom cherțeta kă d'a-
 mănzăntăș. Methodăș dar este cher-
 țetarea și învășarea kă ordi-
 ne și kă d'amănzăntăș a ori
 kășșia obțet; este avel:
 „ia șșăi să lășm bi-
 ne a minte și să vedem
 kășm mergșe fapta,, Nă e
 niçi zș om pe kare, kând nă

se pricere la ceva, s' n' l' im-
ping' n'at'ra la method, adik'z
la a'el: „ia st'z” din toate zilele.

Ins'z s'z vedem k'z m se face
aceast'z cheretare ka s'z afl'z m:
k'z m este adik'z method'z l' și de
k'z te fels'ri este. S'z l'z m spre
exempl'z z n kopil, în kare mai
k'iar ne arat'z n'at'ra desvolta-
rea spirital'z i zman. S'z' i p'z ie
cineva înainte z n objet'z ce ak'z m
il vede pent'z z n'z ia dat'z și
kare ii poate trage k'z riosita-
tea. S'z' i p'z nem spre exempl'z
z n orologis. El k'z m il vede
rot'z nd, l'z uind, și mai v'z rtos
k'z m a'z de k'z bate în într'z,
cel d'z n'z i'z indemn al l'z i, ka
s'z afle ce este, e s'z' l' deskiz'z
ka s'z vaz'z ce e în într'z.
în k'z t apoi s'z și pip'z e ori kare
rotid'z, și, de' l' ar' l' z sa cine-
va, ar vrea s'z și' l' deskeie din
înkiet'z re. Tot a'z east'z appleka-
re, a'z el'z i indemn are și b'z r-
bat'z l' format; k'z i ka s'z afle
el k'z m se face orologis'z l, il
deskide, il deskieie k'z l'z a-
re a minte, îi observ'z toa-
te p'z rticelele k'z m și z nde az
fost a'z ezate și koordonate, a-
poi reeșind k'z attengio a ko-
ordona din n'z os pe fie-kare la
lok'z l s'z z și a readd'z ce machina
ka s'z fonk'z ione ka mai nainte;
poate astfel z'z ce k'z are o k'z-
noștind'z z n'z reag'z despre me-
chanism'z l orologis'z l. El dar a
av'z t, 'z ia f'z k'z t z n method ka

s'z afle; și în method'z l s'z z, ve-
dem k'z n'at'ra 'l a kond'z s a se
servi k'z deskomp'z nerea. A'z ea-
st'z deskomp'z nerea se n'z mește
Analyse și prin z'z mare me-
thod'z l a'z esta se z'z ce analytik.
Vedem dar'z k'z în ori- z ce aflare,
în ori z ce deskoperire, în ori
z ce înv'z z d'z z z z, n'at'ra n'z ne
d'z înainte de k'z t z n sing'z r
method, kare este cel analytik.
Ins'z, a'z est method, d'z z k'z m
v'z z z z m, add'z ce iar la kom-
p'z nerea l'z k'z z l'z i, și prin z'z-
mare analysea are drept skop
synthesea. Om'z l dar, k'z nd afl'z,
k'z nd invent'z, k'z nd deskope-
re sing'z r adik'z k'z nd filoso-
f'z z ce, se serv'z k'z analysea
Se înt'z mpl'z z n'z de m'z lte
ori, d'z z ce a aflat, d'z z ce
ș'z ie z n z ce, v'z z nd s'z înve-
z ce și pe alt'z l k'z m se face a-
cel l'z k'z z, în lok s'z în z ear'z
dela deskomp'z nerea s'z z analyse,
adik'z d'z akolo de z nde a fost
în z ear'z t și el; de preget poate
s'z z pent'z mai m'z l'z z înlesni-
re pent'z sine, el în z epe de-
la synthese, adik'z dela p'z n'z l
z nde aj'z z nseso el k'z aflarea,
kare k'z adev'z rat l'z i îi este
k'z nosk'z t, ins'z cel kare' l as-
k'z l'z z n'z i o idee n'z are despre
d'z n'z s'z l, și în lok d'z a p'z și dela
zele mai simple k'z tre zele mai
komp'z se, dela zele k'z nosk'z te
k'z tre zele nek'z nosk'z te ask'z l-
t'z tor'z l'z i, el în z epe dela zelle

mai kompǎse kǎtre cele mai simple, dela cele nekǎnoskǎte kǎtre cele kǎnoskǎte. Methodǎl lǎi atǎnvi se zice synthetik.

Acest method este kǎ adevǎrat ȳnlesnitor a ne servǐ kǎ dǎnsǎl kǎtre cei ce ne ȳngelleg, kǎtre semenii noștri la kǎnoștinge; a' l ȳcine ȳnsǎși kǎtre cei neiȳnvȳțȳni, și kǎtre aȳeia kǎrora le sǎntem datori a le da kǎvȳnt despre ori ce idee, despre ori ce relaȳie ȳntre idei; aȳeasta este o probǎ kǎ nǎși kǎnoaște ȳineva missia sǎz kǎ voieșce kǎ adevǎrat a se oppǎrne progressǎlǎi spiritǎlǎi auditorisǎlǎi sǎz. Vois sǎ zik, adikǎ kǎ methodǎl synthetik kǎ ȳci kari ne ȳngelleg, este method al ȳngellepȳilor, este ȳn method de doktrinǎ; iar servȳndne kǎ dǎnsǎl și kǎtre cei ce nǎ ne ȳngelleg, este method al leneșilor, method fǎrǎ sokotȳnȳ, method nefilosofik. Kǎ kopii, kǎ ȳn popol kare ȳncepe, kǎ skolarii ȳntȳn kǎvȳnt, methodǎl analytik este o neȳesitate o ȳerere a natșrei, o datorie a ȳngellepȳilor, ȳnde kǎ aȳești skolarii a avea methodǎl syntetik, aratǎ ori o pǎȳȳinȳ jȳdikatǎ asșpra natșrei ȳmane, sǎz mai bine o nefilosofie, ori kǎrat o ȳearlatanie, sǎz o kriminalȳ ȳnpismșire d'a ȳnkide okii la adevǎr.

La ori ce trebșe sǎ ȳnveȳe kopilǎl, popolǎl sǎ kǎnoaskǎ și sǎ șȳie a'și da kǎvȳntǎl și-eși și altsia, e de neapȳratȳ nevoie methodǎl analytik, pentȳ kǎ altmȳntrelea este ȳntokmai kǎ și kǎnd am forȳdǎ lȳmea sǎ kǎreazȳ ȳeaa ce ȳi arȳțȳm, iar nǎ sǎ kǎnoaskǎ și sǎ o șȳie.

ȳntȳn traktat de religie se poate asemenea avea methodǎl syntetik, (pentȳ kǎ analysea s'a fǎkǎt mai din aȳnte ȳn mintea kapȳlșii și fondatorǎlșii religiei); asemenea și ȳntȳ o kondikȳ legisitoare (pentȳ kǎ analysea s'a fǎkǎt ȳn desbaterile korȳșrilor legisitoare).

Kǎnd kǎ methodǎl analytik pǎșim dela fakȳltatea d'a kǎnoaște kǎtre ȳnsșși kǎnoștinga obȳetelor, trekȳnd din observȳgie ȳn observȳgie, din kǎnoștingȳ ȳn kǎnoștingȳ, din raport ȳn raport; methodǎl atǎnvi se nȳmește kritik, iar daka din kǎnoștinga preȳnkipsitȳ a obȳetelor ne sșim pȳnȳ la teoria kǎnoștingei, methodǎl se nȳmește Dogmatik.

Simȳualismu. Pȳnkȳl de plekare a fie-kȳrșia ce a ȳncepȳt a filosofia fost tot d'așna eș, sǎz sine. Cerȳetȳnd dar oamenii fiȳnga Omȳlșii și fakȳltȳșile prin kare el possede kǎnoșȳingele, șnora li s'a

pърст къ, спрѣ а possede Omъl kъnoшingъ de objete trebъe съ simъl, адикъ съ vazъ, съ азъ, съ atingъ, съ miroase. D'aci а venit а зиче къ sorgintea саз basea љngellegerii, саз причерerii љ prin зрmare а possederii kъnoшingelor este simъl ire а. Aчестia аdevereазъ нъмай fiingа objetelor че пот къдеа съbt simъiri; pentъ къ зик къ нъмай despre дънsele пот fi љnkredingаљi. Ei pe toate чеle-lalte le deneаљ. Materia este tot la дънши, љи tot аdevъръl lor: iar spiritъl љи toate чеle spiritъale сънт нъмай нише пърери, нише љнкипъ-iri (pentъ дънши). Ei зик къ materia саз korpъl аре факъл-татеа де а simъi, љи къgetarea, komпарarea, љдекarea, kare сънт факълтъљи ale сффлетъlси, нъ сънт pentъ дънши декът нъмай нише модификаљи ale simъirii; къ а къgeta, ва съ зикъ а simъи, љи а simъи este proprietate а матерiei; къ љn Materie este kassa vieљei, љи къ љнчетъnd kassa, љнчeteазъ љи effectъl. Aчeastъ systemъ саз doktrinъ se нъмељче Simъalism саз Materialism.

Spiritualism. Алљи чечетъnd къ о minte mai пъръnzъtoare љи mai сънътоасъ, аз въръst љn Om доъ principе: Spirit љи Materie, din kare се komпъне el. Spiritъl саз сффле-

тъл kare се агитъ љи агитъ љи este principъl vieљei, љи Materia kare нъ este де кът korpъl љn instrъment саз љn organ la факълтъљиле aktive intellek-тъale љи morale ale сффлетъlси; къ љнъl este немъритор, љи чел-alt peritor, саз приимитор де стрikare љи де prefаљere; љи къ сффлетъl съпра-vieљsind дъръ korp merge аkolo љnde а аспи-рат, la lokъl kare љи este res-servat љнtr'o виаљъ mai бъръ. Systema саз doktrina ачeasta се нъмељче Spiritualism, бине-къgetat саз propriъ Spiritualism. Ori чине vede къ ачeasta este љи mai љngelleaptъ љи mai demнъ de mintea љи predestinata Omъlси.

Idealismu, Алљи iar, въръnd съ се љnkredingезе despre fiingа fie-къръia objeт, љи съ љи dea къvintъl despre ori че пърere, ori љдекатъ, аз въръst къ despre нимик нъ сънт аља де sigъri ka despre fiingа lor къ сънт, къ ачea fiingъ нъ стъ љn korp kare este peri-tor љи ka о machinъ, чи љn сф-флет kare opêrъ, къgetъ, obser-въ komпаръ љи љдекъ; къ ori че се нъмељче materie нъ poate съ'l satisfакъ de-spre аdevър; къ љн че kare се pare къiva дълче, алъia се pare amar, къ omъlси че are љълbinare toate objetele i се пар galbene љи alte аsemenea; къ prin зрmare аdevъръl este

nsmaî în ființa noastră și în ideile noastre, iar nu în materia din afară. Astfel aș venit a denegă materia, și zik kă prekșm mîntea în aîrșrile sale și în vise își înkîrșeșce kă vede objete ce nu sînt în ființă, asemenea este o nekșrmată înkîrșire toate objetele afară din noi și ȳnsșși korpșl nostră, și kă viața nu este de kărt ȳn lîng vis în care vedem toate acestea ce ni se par kă le vedem. Așa denegînd materia, aș trekșt la ȳn spiritalism peste mășrșr; dintr'o margine a materialismșlșî aș dat într' alta kă totșl kontrarie, a spiritalismșlșî. Zik kă spiritșl este tot; el ne face șș șșim kă sșntem, și kă prin șrmare nu pștem sș adevărim de kărt ființa ideilor noastre, și kă aceasta ce nșmim lșme nu este și nici nu va fi, de kărt ideile noastre care ne poate remînea și dșrș ȳn vis despre objete ce nu se află. Doktrina aceasta se nșmește Idealism.

Scepticismu. Askșltînd cine-va kvintele materialistilor, care mai kă'l îndșplekș, și'l lasă la îndoială; askșltînd și pe ale idealistilor care asemenea i se par kam tari, kreșzînd și pe ȳnii și pe alșii; îndoindș-se și despre kvintele ȳnora și ale altora; ajșn-

ge într'o stare în kărt nu șșie ce sș mai hotșraskș, și remșne într'o sokolîngș și îndoială nekșrmată despre ori ce objeș, și despre Materie și despre Spirit; vine în disperajie d'ă pștea află ființa Adevărlșl. Această doktrină se nșmeșce Scepticism. Însă, daka doktrină va sș zikă învșdștșrș, systema aceasta nu se poate nșmî doktrină, kăci se vede o kșrată disperajie despre a învșdș și a șși ceva, o lșgșdșire și lepșdare d'ori ce doktrină, învșdștșrș și șșuîngș.

Mysticismu. Alșii iar pentșrș acesteăș kvinte ka și șșepticiii, ajșngînd în desperare d'ă pștea află adevărlșl, ka sș nu kăzș în nekșvîngșele acelor bșnșitori eterni ce în etern se îndoiesk; remșn într'o stare de kontemplajie săș preveghiere, și așteaptă printr'o inspirajie săș revelajie de săș a li se deskoperî adevărlșl dela Dșmnezș care este pșrîntele și Domnșl Adevărlșlșî, Lșminei și Șșuîngșei cei adevăraște. Doktrina aceasta se nșmește Mysticismș.

Rationalismu. Vin alșii iară ce zik, kă temelșl aflșrii ori kșrși adevărlș este Mîntea săș Rașia, kă fșrș dșnsa nimic nu pștem află nici material, nici spirital; kă mîntea șmană este ȳna la toși oame-

nii; kь Dsmnezeș a dotat kь auest dar pe togi oamenii; kь Adevrșl este șnl, și kьnd este aflat șas deskoperit, a-tșuci togi oamenii șnt în învoire despre d'nsșl; kь kьto le priimeșce mintea cea șnltoasș șnt priimite la toate po-poarele, și alte asemenea; pentrș kare, având de princip al afșrii adevrșlșl Rađia șas Minte, ș'as nșmit Rađionališti, și doktrina lor Rađionalism.

Empirismu Bșnrș este mintea zik alđii, dar mai 'nainte de d'nsșa precede înčkarea; trebșe dar tot șb înčkșm și assșpra celor înčkate șb jșdece mintea. Așa dar principșl cel mai d'ntșis este ęxperięnga (εμπειρία) și systema șas doktrina lor se nșmeșce *Empirism*.

Eclectismu. Vin alđii și zik: niči toate bșne niči toate relle. Toate doktrinele aș și bșne și relle. Fie-kare își are oare-kare kșvinte și șnele îndestł de tari. Șb allegem din toate ce este bșn și se potriveșce kș mintea cea șnltoasș. Aueștia, allegând și având de ġintș o doktrinș oare-kare a lor, se nșmesk *Eklektiči* și systema lor *Eklektism*, Zičem systemș, pentrș kь *Eklektismł* este mai mșlt șn mijlok, șn method oare-kare,

o systemș d'a trakta čineva o doktrinș ce profeseazș. Este spre exemplș čine-va spiritalist șas rađionalist, și spre a'și trakta doktrina șa, se șfștășeșce kș toate doktrinele, și allegedintr'șnșele čeeș ce i șokșvine la șkorșl șșș. Înșș a-čeastș allegere este foarte grea; trebșe șb aibș čine-va o foarte înđelearș povăț kș șb șuie ce șb alleagș.

Treismu. Daka în filosofie pșntșl de pornire de șnde în-čere a intra în čerčetare, este Omș, este ačel Eș, șb înčkem dar dela EU; și șb'ł lșșm în čerčetare. Fłrș a mai șokoti kь a mai fost și este vre șn alt fel de doktrinș în lșme, șb ne avem fie-kare pe Șine înainte, și kș lșare a minte șb vedem ce este ačel EU.

Pșnkșl kьnd se nașce vedem 1-ș kь este o materie, șnsș nș materie simplș ș'as moartș, pentrș kь ġipș de'ł înđeapș čine-va, plșnge de'ł este fame; și kș ačeastș materie spre a kșeșce are trebș-ıngș de adșogare, pentrș kș nimik nș se face din nimik; prin șrmare ačeastș materie își are trebșıngșe și fakłtș-đile șale; 2-lea. Vedem iarș kь în ačeastș materie se afș șn princip de viađș, pe kare, nșmeaskș'ł alđii kșm vor voi; noi șnsș il vom nșmi *Spirit*

kъ auest spirit, de și în addormire în timpul prânçiei, dar de ce merge se deșteaptъ și se desvoaltъ; kъ prekъm korpъl vъzъrъm kъ'și are trebsingele și fakstlțugile sale spre kreșcere și împsterniçire, asseme-nea și Spiritul își are trebsingele și fakstlțugile sale spre desvoltare și împsterniçire: kъ prekъm, adikъ korpъlși, ka sъ kreaskъ și sъ se desvoalte dъpъ natra sa, îi este de nevoie îndestlarea trebsingelor prin fakstlțugile sale, asseme-nea și Spiritulși, ka sъ kreaskъ și sъ se desvoalte dъpъ natra sa, îi este de nevoie îndestlarea trebsingelor prin fakstlțugile sale. Aceasta se vede în eterna lege че a pъs'o Dъmnezеz în Om de kъm se nașche, în auel instinkt че'l kъnoașchem în fie-kare prъnk, kare kъm înçere a se mai mъri ș'a kъnoașche, prekъm çere kъnd simte lipsa trebsingelor korpъlși asseme-nea çere și kъnd simte lipsa trebsingelor spiritulși. Mslte sânt trebsingele korpъlși, mslte și ale spiritulși. Simțirea trebsingei mъnkъrîi și a berii, trebsinga d'a nștri și a adъpa korpъl noștrъ, adikъ de a'l kreșche și a'l çinea o nъmim fame și sete; însъ și Spiritul își are famea și setea kare este kъriositatea, doringa, înkът se poate foarte

bine a defini kъ famea saș setea este kъriositatea korpъlși, și kъriositatea saș doringa este fame saș sete a spiritulși. Am zis kъ prъnkъl çere kъnd simte trebsingele spiritulși, prekъm çere și kъnd simte trebsingele korpъlși. Askъnde'i çeva kare 'i a tras bъgarea de seamъ kare'i a ațigat kъriositatea, aratъ'i çeva че akъm îl vede pentrъ zntъia datъ, kъ çere sъ'l aibъ, sъ se îndestleze, va sъ zikъ kъ çere sъ'l kъnoașkъ, sъ afe, sъ înveçe, sъ'și nъtreaskъ spiritul și sъ'l desvoalte.

3-lea. Vedem kъ, pe acela kare îi îndestleazъ trebsingele korpъlși, kъm și pe acela kare îl distreazъ kъ jъkъrîi, adikъ pe acela kare, dъpъ etatea lși îi mъlysmеșche kъriositatea, și prin șrmare îi îndestleazъ trebsingele spiritulși, îl ișbeșche; și din kontra, pe çel kare îi kontrarie la amъndoъ aueste felșri de trebsingо il braște; prin șrmare vedem kъ prin maritagisl auestor doъ felșri de fakstlțugi; korporale și spirituale, materiale și intelektuale, se nașche un al treilea fel de fakstlțugi saș affekții Morale.

Çerçetarea dar a auestor trei felșri de fakstlțugi va fi obțetl auestei traktații kare e pъntel de pornire al Filosofiei; adikъ

filosofirea despre Om, care este keiea sau deskizătorul filosofirii despre univers.

Dar firea ei dar doctrina noastră o vom numi Treism, și traktatul acesta despre Om și faklțțiile lui îl vom împărți în trei: în Somatologie; care cercetează faklțțiile corpului și cele fizice ale Omului, în Psychologie care cercetează faklțțiile sufletului și intelectuale, și în Morală, care cercetează afekțiile morale sau ca altă expresie mai materială, afekțiile inimii, îngelând ca înimă totală afekțiilor care se nasc din mărțișul faklțțiilor materiale și intelectuale care konstituie pe omul moral, iar nu avea bătă de carne care se năște ca acest nume în sensul material și care este, o parte a corpului. — Materia sau corpul am zis că este organ al spiritului și al sufletului, fiind fire-care membru predestinat pentru un scop spre înlesnirea sau fonkția unei faklțții oare-care a sufletului. Maritagiul acestor două faklțții naște afekțiile morale al căror skasn sau organ îl simțim că este în acea parte a corpului care o numim, inimă.

Spre înlesnire vom adăuga o asemănare. Să luăm o harpă, un instrument oare-care, care,

dela încherțul său, dar forma sa, dar numărul și felul koardelor sale, este predestinată a scoate kstare sau kstare sau atât în totalitatea sa cât și în partea fire-kăria koarde; însă acest instrument a ceastă materie în etern este măt și mort fără degetele artistului. El își are dela încherțul, dela făcerea sau krearea sa faklțțiile sale; însă trebuie să vie artistul ca faklțții esale, ca instrumentul său și dea sunul său ca atingerea, deprinderea și konducerea artistului. Maritagiul dar al faklțțiilor harpei, și faklțțiilor artistului naște melodia și armonia, naște acele frași și expresii muzikale, aelle efecte pentru care sunt predistinați și instrumentul și artistul. Sărda ar avea lura toate koardele sale sârtoase, lăvde, akkordate și gata a forma armonia, căci ea sau țare de e neattinsă, sau e rebelă sât degetele neîncherkate. Sărda artistul s'ar încherka să și desvoalte talentul și faklțțiile, daka în mărțile sale nu își are instrumentul său, sau și de îl are, acesta e spartă, îi lipsește unul sau altul din părțile sale, una sau alta din koardele sale. Nihi harpa fără artist sau ca artist nebun nu poate prodăca efektul său, și a arăta scopul pentru ca-

re este predestinată; nici artistul fără har și nici o har fără defektoasă poate ași arăta talentul său. Trebuie amândouă părțile bine întocmite, bine potrivite una pentru alta și înțoate întregimea ca să prodacă harmonia, care este scopul ăneia și altele.

Să mai adunăm materia saș corpul ca așea har și spiritul saș sufletul ca așel artist, și afekțiunile morale saș efektul maritagiului fakultăților korporale și intelektuale ca armonia prodă din maritagiul fakultăților harpei ca fakultățile artistului? Să mai spănem ca sufletul fără korp, și korp fără suflet nu pot să așungă și să prodă efektele pentru care este predestinat Omul? Să mai adăugim ca Sufletul iar în toată perfeckia sa iar nu poate prodă toată armonia ca un korpslăbnog, skilav și lipsit de una saș de mai multe din fakultățile lui?

Această unitate întreită saș kompășă a Omului, această kombinare defakultăți, această înțelegeră și armonie între ele, este obșetl nostru: Omul fizik, omul intelektual și omul moral.

Dăpă această vom allătă istoria Filosofiei care ne va servi ca un kip defilosofire asșupra-ăvestei șuine, și unde

vom vedea toate systemele, revolșuile ce așerkat ea, înaintarea ei și bșrbașii ce aș kșl-tivat'o, adică filosofind asșupra filosofiei ne vom forma eklektismul nostru având tot d'ășna de base Treismul.

Dar aș filosofii asșupra Omului, va se zikă aș filosofii asșupra ăștelor obșetelor de care el este inkongisrat. Obșetl dar al filosofiei în întregimea ei, dăpă cele zisse este natăra întregă, materială, intelektuală și morală și Kreatorul ei. Prin șr-mare ramșrele Filosofiei întregă sânt șuinele ce traktează despre ăvestea. Matematicele șuinele fizice și metafizice, șuinele morale, politice și legislative, literatúra și frămoășele arte, și ănsșii maestriele, toate sânt ramșre ale Filosofiei întregă, care este Șuina șuinelor.

Traktatul ăvestă ănsș al șerșetării Omului ne va servi ca o preparăție și fizikă kondăkătoare spre arătarea șellor lalte ramșre saș șuine și șporigea într'ănele; pentru ca, ca să fie kșnoșuine, ca să fie șuine, trebe se fie mai ăntăș așel eu, trebe să fie Om. Acest eu dar, este principul ăștelor kșnoșuinelor și șerșetărea lui, principul ăștelor șerșetărilor, ăștelor afș-

rilor și prin zrmare Regina și iingelor.

Ks ayeastz trinitate materia-
lz, intellektualz și moralz ajzn-
gnd čineva la invzđztsra
ntreagz a Filosofiei pe kzt
este kznoskztz saz kx pztinđz
a se kznosqze în sekolsl no-
strz, adikz treknd prin toa-
te invzđztsrile nečessarie a
komplektā Filofia, va vedea
kz ea nž este alta în între-
gimea ei de kzt întreita čer-
četare și invzđztsrz a mac-
striilor, šiingelor și frzmoaselor
arte, și ayeasta din zrmz nž
snt de kzt rezłtatł marita-
gisłzi čellor d'zntziz kx čelle
d'a doilea.

Dzrz ayeastz systemz saz
doktrinz de Treism pzšind kx
inaintarea Omłzi dzrz natz-
ra lzl vom čere și krešqerea
saz edkacija lzl dzrz natzra

și fakłtzile lzl adikz dzrz
skopłl kx kare 'la kreatši'la lz-
sat Džmnezez ači jos; ¹⁾ dzrz a-
yeastz systemz, perfekcionznd
în parte pe Omł individual
și întreit se va perfekcionā în
general și Omł sođial, și prin
zrmare și institsđiile lzl. Pe
ayeasta se reazmz și invzđz-
tsra Theologiei positive a Re-
ligiei noastre, a kria dogmz
saz invzđztsrz se întemeezz
pe trinitatea Moralei, a Mate-
riei și a Spiritłsłzi, pe znitaa
ntreitz a trinitzđii divine, a
Tatzłsłzi, și a Fiisłsłzi și a Spiri-
tłsłsłzi sznl, pe kare kznoskznd-
dz-o și praktikzndz-o Omł,
atznči nžmai este mntzšit; a-
dikz atznči nžmai se desleagz
problema sođialz și a feri-
čirii Omłsłzi.

¹⁾ Vezi Periodłl II No. 17

I. HELIADE.

F I N E.

T A B L A

De quelle que se coprind în aquest Period.

POESIE		PHILOSOFIE.	
	Pag.		Pag.
Sonetto d'Ippolito Pindemonte	72	Philosofia, de Matter	217
Lamento Amoros Anacreontica del Vittorello.	73	Despre Method, de J. F. Perrard	243
Visul, de I. Heliade.	74	Principi, Systema, Doctrina, de C. M. Paffe	273
Il sogno, inversione literale de idem.	75	Physiologie de D. Isid. Bourdon	286
Versi Italiana, sopra le Terme di Carolo IV.	97	Inkieere la cello zise de I. Heliade	347
Versi româna la Termele Izi Karol IV, de I. Vâkâreskî	98	LITTERATURA.	
II Versi româna de D. K. Aristia	99	Parallelism între dialectul român și italian	1
III de I. Heliade	100	Preludia primă verei trad. de D. St. Stoika	193
Sonetto I, II, III, la 30 Aug: 1840. de Zarevici	189	Skrisoare a Diși C. Mazrli către Redakție	196
Tradukția acestora de I. Heliade	191	Respuns de I. Heliade	197
Kâdereea dracilor de idem	216	Chelle din năzntre jsdikate despre chelle din afargă	238

	pag.		pag.
Konsiliu a znei p̄rinte k̄tre fiis̄i s̄z̄, de I. D. Brezoian̄ . . .	290	Pariss̄i k̄m̄ era ak̄m 40 de ani	154
Physiologia nas̄l̄si . . .	307	S̄ene kontimporane, o Alegare de kai, (ska- cka), de K. Negr̄uđi.	169
Don Kich̄ot dela Man̄cia . . .	309	Femeea perdst̄	214
NUVELLE		K̄rios̄i Stravagat . . .	251
Alexand̄r L̄p̄s̄nean̄s̄i , de D. K. Negr̄uđi.	77	P̄sterea B̄rbat̄l̄si. de E. Legonv̄e	323
Fata neḡuđitor̄l̄si, No- vell̄ istorik̄ trad̄s̄ de St. Stoika	101	ARTE.	
Ginevra de D. N. Apo- lonie	119	Inaugurația Statuei lui Gutemberg	201
Urss̄i dela Maledetta de Ernest Legonv̄e . . .	128	Note sas̄adaose in ediția II.	
Ant̄iea min̄ne a Santei Filomelei de A. D̄mas	142	Despre limba italian̄ de I. Heliade	286
S̄veniri de o k̄ll̄torie la Roma. M̄ma l̄si Napoleon, de Mery .	148	De ce s'a trad̄s̄ și s'a tip̄rit Don-Chiottī dela 1836 - p̄inz̄ la 1840?	317

CURRIER DE AMBE SEXE.

Această foaie intră în al patrulea al său Period. Primirea ei din ce în ce se vede mai bună și mai favorabilă de către amatorii de citire. Neînțetată se adaugă abonajii, și fie-care cere și perioadele precedente. Pe viitor această foaie trebuind a se face mai serioasă și potrivită cu spiritul nației ce a mai progrese în cultură; și spre înlesnirea de a putea fi comparată de mai mulți și a se face mai de observare, se va publica fără figurile de modă, și prin zămare i se va scădea prețul la 24 lei pe an. Niște asemenea figuri ce nu se potrivea nici de cum cu scopul și materia acestei foi, s'au îndepărtat pînă acum spre tragerea cititorilor, cari foarte firește la o nație ce începe, sînt mai asemenea prăncilor pe cari îi trage cine-va la citire, și la cele de folos cu restrîngere, cu figuri și rășufe. Acum cititorii noștri au mai răsit către vîrsta bărbăției; priimesc și gustă cu mulțumire articole de filosofie, morală, și politică; se adrează în principiile doktrinelor, și foaia recomandată ca de sine, nu mai are trebuință de asemenea figuri. Redakția se va sili și pe viitor a se arăta demnă de priimirea și așteptarea cititorilor acestei vestitor al deșteptării și lămuririi a ambelor sexe. Prenunțarea se face în Băkureșci la Redakție sau la librăria Dnii If. Romanov, iar la judege la DD. Professorii Școalelor normale.

PARALLELISMU.

Intre dialectul Român și Italian

Partea întâia a acestui parallelism care traktă despre materia limbei s'a vîrșit la începutul periodului acesta; Partea adoa, care traktă despre forma saș timprii limbei, s'a dat afară în karte separată. Este o gramatikă prin care în același timp și mai cu aceleași regule învață cine-vă amănduz dialectele, și mai bine și mai cu temeiș. Se affă de vînzare la toate librăriile:

COLLECTIE DE AUTORI.

Omer, Alfieri, Byron. Hugo ce s'au început cu periodul întâiuș, prin înkurgierea și ajutorul DD. Prenunțurării, s'okotim că ar fi de folos și de onoare nației a se kompletă. Redakția și a proșes a zăma cu țurcirea și inkierea operilor începute; Daka amatorii de înaintarea litteraturii și formării limbei dăruș niște modele klasice vor sprijini silindele Redakției, nu rădunz lăzduș va căștiga epocă noastră dela zămași cari vor avea ce moșteni dela noi, dăruș cum și noi am moștenit dela moșii noștri cărțile Biserice și limba addăș pînă la oare-kare grand. Pentru 24 broșure fie-kare dela 4 pînă la 5 koale prețul este ca și mai înainte doi galbeni și jumătate. Prenunțarea se face la okăurile șșș însemnate.